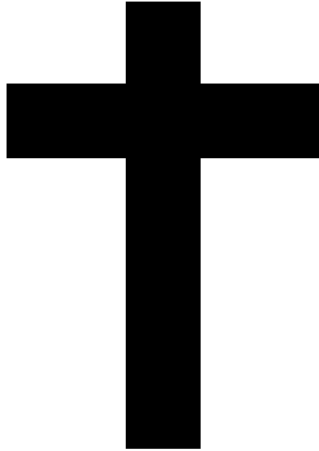

Kitabu ka Kanu

Portions of the Holy Bible in the Baga Sitemu language of
Guinea

Kitabu ka Kanu
Portions of the Holy Bible in the Baga Sitemu language of Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue Baga Sitemu de
Guinée

copyright © 2015 Pioneer Bible Translators

Language: Baga Sitemu

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
e5320012-5c6f-534d-9205-97d787f9a95c

Contents

Dəkəcop	1
Yosuwe	41
Rut	61
Luk	64
Yəbəc	96
Sak	125

Dəkəcop da Doru Tawureta Musa, Buk I: Dəkəcop

1-11

Ko Kanu kəlompəs doru ko afum

¹ Dəkəcop, ko Kanu kəwure kəm k'antəf. ² Təm tatəkə antəf nənayə fə teyi, kubump kənayi kəba kəronj. Mba Derkifin da Kanu dənayi sə domun kəronj doc-bum yi. ³ Ko Kanu kələku: «Pəwanjəra peyi!» Ko pəwanjəra peyi. ⁴ Ko Kanu kənəjk fə pəwanjəra pentese. Ko Kanu kəngbey pəwanjəra ko kubump. ⁵ Ko Kanu kəwe pəwanjəra «dəsək», ko kəwe kubump «pibi.» Ko dəfəy deyi, ko bət-bət beyi, ko təyənə dəsək dəcəkə-cəkə.

⁶ Ko Kanu kələku sə: «Pəkuyme peyi, nte tənşənə domun deyersənə mə!» ⁷ Ko Kanu kəyə ko pəkuyme peyi ko pəngbey domun d'antəf ko dakəronj, ko teyi tatəkə. ⁸ Ko Kanu kəwe pəkuyme mpə «kəm.» Ko dəfəy deyi ko bət-bət beyi, ko təyənə dəsək da mərənj.

⁹ Ko Kanu kələku: «Domun ndə deyi kəm tantəf mə, dolonjkanə tofo tin, pəwosu peyi, pəwur, pəyi takəronj!» Ko teyi tatəkə. ¹⁰ Ko Kanu kəwe tofo towosu «antəf.» ko kəwe mofə mmə mələ domun mə «cəba.» Ko Kanu kənəjk fə tentese tatəkə. ¹¹ Ko Kanu kələku sə: «Antəf njonjə pubuk, yika nja defet, ko tək yokom nje yende yoc-kom antəf kəronj taciņa mə! Yəyə sə defet dakayi!» Ko teyi tatəkə. ¹² K'antəf njonjə pəbuk, ko yika yəyə defet, ko tək yokom yəyə defet dakayi. Ko Kanu kənəjk sə fə tentese. ¹³ Ko dəfəy deyi ko bət-bət beyi, ko təyənə tataka ta maas.

¹⁴ Ko Kanu kələku sə: «Yomotər-motər peyi dəpəkuyme, nte tənşənə dəsək dəgbeyənə ko pibi mə! Ko təyənə megbəkəre ma təm, dəsək ko meren. ¹⁵ Yəyənə yomotər-motər ya pəkuyme nje yende yoc-sənj antəf pəwanjəra mə!» Ko teyi tatəkə. ¹⁶ Ko Kanu kəwure yomotər-motər mərənj ko kəndet yi . Pomot pəpənj pətasərne dəsək, ko pomot pəfet pətasərne pibi. Ko Kanu kəwure cəs ko kəndet. ¹⁷ Ko Kanu kəndet yomotər-motər nje dəkom yoc-sənj antəf pəwanjəra. ¹⁸ Pomot pəpənj pətasərne dəsək, pomot pəfet ko cəs yətasərne pibi, tənşənə pəwanjəra pəgbeyənə ko kubump. Ko Kanu kənəjk fə tentese. ¹⁹ Ko dəfəy deyi, ko bət-bət beyi, ko təyənə tataka ta manjəkəle.

²⁰ Ko Kanu kələku sə: «Yenjesəm ya dəkəba yec-səp dəromun. Bəmp yec-fələr-fələr kəm tantəf!» ²¹ Ko Kanu kəwure səm yəpənj ya dəromun dokom dokom, ko yenjəronj-njəronj ya dəromun, ko domun donjəp kəsəp. Ko

Kanu kəwure sə bəmp dokom dokom. Ko Kanu kənəjk fə tentese. ²² Ko Kanu kəmpocə yi pətət*, ko kələku: «Nəyənə akombəra, nələ, nələs domun da dəkəba, ko bəmp, yələ antəf kəronj!» ²³ Ko dəfəy deyi ko bət-bət beyi, ko təyənə tataka ta kəcamət.

²⁴ Ko Kanu kələku sə: «Antəf njonjə yenjesəm dokom dokom, səm yəcəl, yeliņe-liņe, ko səm ya dəkulum, fəp fa yi ko dokom da yi!» Ko teyi tatəkə. ²⁵ Ko Kanu kəwure səm ya dəkulum dokom dokom, yəcəl dokom dokom ko yeliņe-liņe fəp dokom dokom. Ko Kanu kənəjk fə tentese. ²⁶ Ko Kanu kələku: «Awa, palompəs fum teyi tosu, wəwurene kosu, nwe endetasərne lop ya dəkəba, bəmp ya darenj, yəcəl ko yeliņe-liņe ya dantəf fəp mə!»

²⁷ Ko Kanu kəlompəs fum pəwurene ko nkən Kanu, ko kəlompəs nja njawurene ko nkən Kanu, wərkun ko wəran.

²⁸ Ko Kanu kəmpocə nja pətət, ko kələku: «Nəyənə akombəra, nələ, nələs antəf, nəboc antəf tefanj tonu! Nətasərne lop ya dəkəba, bəmp nje yenfələr darenj mə, səm ko yeliņe-liņe ya dantəf fəp.» ²⁹ Ko Kanu kələku: «İsənj nu yika nje yəyə defet dakayi mə, ko yokom ya tək. Yəyənə nu yeri. ³⁰ Səm ya dantəf, bəmp ya darenj, yefələr-fələr ya darenj, ko yeliņe-liņe ya dantəf, ca fəp nje yenjesəm mə, isənj yi dəmne yika yobuk yəyənə yi yeri.» Ko teyi sə tatəkə. ³¹ Ko Kanu kənəjk fə mes məko ənayə mə fəp, motət dəm mənayi. Ko dəfəy deyi ko bət-bət beyi, ko təyənə tataka ta camət-tin.

2

¹ Dəsək da camət-tin dadəkə, di d' analəpəs kəm, antəf ko ca yələpəs nje. ² Tataka ta camət-mərənj, ko yolompəs ya Kanu fəp yelip, k'əsək, k'enjesəm tataka ta camət-mərənj ta yəbəc yən. ³ Ko Kanu kəsənj tataka ta camət-mərənj pələli. K'eleləs pi, bawo dəsək dadəkə də Kanu kəsək yəbəc ya kəlompəs yəkə ənayi mə. ⁴ Dəkəyefə da kom k'antəf də dadəkə, nte awure yi mə.

Dale da Eden

Nte Mariki Kanu* owure antəf ko kəm mə, ⁵ ali tətək ya dale pin pənayi fə antəf kəronj, ali ayika nja dale njin nənəronj fə təm tatəkə. Bawo Mariki Kanu enatore fə wəcəfan dantəf, fum ənayi fə sə, nwe embəc antəf mə. ⁶ Mba kifir kənj-əc dantəf, nke kənj-ədəməs antəf fəp mə.

⁷ Ko Kanu Kəpənj kəsələ fum kəbof ka dantəf. Ko Kanu kəfurup ko dololəm kifir ka kəyine doru, ko fum əyənə paka pənjesəm. ⁸ Ko Kanu Kəpənj kəmbəf tək yokom nde dale da Eden, kaca nke dec dəmpə mə, k'emberse

* 1:22 «kəpocə pətət» = «kəsənj yi baraka».

* 2:4 Tewe ta Kanu «YHWH» təyənə, «lyənə» ko pəyənə fə ti-ə, «İndeyənə.»

di fum nwe enasel mɔ. ⁹ Kɔ Kanu Kəpɔŋ kəsɔŋe kɔ tək yokom yɔbɔt kədi yomponɔs-pɔnɔs fəp, kələkɛnɛ kətək ka kəyine wəyɛŋ katina nke kənacame nde dale daco mɔ, kɔ kətək ka kəcərəne pətɔt kɔ pələc.

¹⁰ Kɔ kəŋgbɔkɔ kəwur Edeŋ, nke kəŋc-damas dale mɔ. Kɔ kəŋgbɔkɔ kəŋkɔ kəŋkɔ kəyerəne dale disre waca maŋkələ. ¹¹ Kəca kəcɔkɔ-cɔkɔ k'anj-c-we «Pisɔŋ», ki kənɔŋkər atɔf ŋa Hawila fəp, nde kema kəyi mɔ. ¹² (Nde ambəp kema kəsoku pəs mɔ, ŋɛmɛm yobɔt ambəp,† kɔ masar momotər-motər ‡.) ¹³ Kəca ka mərəŋ k'anjwe «Kihɔŋ», ki kənɔŋkər atɔf ŋa Kus. § ¹⁴ K'anjwe kəŋgbɔkɔ ka maas «Tikər»*, ki kəcɛpər kəca nke dec dɛmpɛ dare da Asur mɔ. Kəŋgbɔkɔ ka maŋkələ kəyɔne «Efərət.»

¹⁵ Kɔ Kanu Kəpɔŋ kələk fum, kɔ kəmberse kɔ dale da Edeŋ disre, a pəbɔfət ca, pəbumɛne sɔ di. ¹⁶ Kɔ Kanu Kəpɔŋ kətɪŋtɪŋ fum: «Məntam kədi yeri ya dale dandɛ fəp. ¹⁷ Mba ta madi pokom pa kətək ka kəcərəne pətɔt kɔ pələc de! Bawo dəsək nde mandedi pokom pa ki mɔ, məŋfi!»

¹⁸ Kɔ Kanu Kəpɔŋ kəlɔku: «Pəmar fɛ wərkun pəyi sona! Indelompəs wəmarəs kən, nte tɔŋsɔŋe ŋayi mərəŋ mɔ.» ¹⁹ Kɔ Kanu Kəpɔŋ kəŋkərə fɛm sɛm ya dale kɔ bɛmp ya darenɔc nyɛ kənawurɛ dəntɔf mɔ, kədəməmən nte ende pəcwe yi mɔ. Nte tɔŋsɔŋe yowurɛ yɔn fəp yɔyɔ mewe mme fum ende pəcwe yi mɔ. ²⁰ Kɔ fum əsɔŋ sɛm yɔcɔl fəp mewe, kɔ bɛmp ya darenɔc kɔ fum əsɔŋ sɔ sɛm ya dəkulum fəp mewe. Mba ta fum taŋ, əsɔtɔ fɛ nwe endetam kəcmar kɔ mɔ. ²¹ Kɔ Kanu Kəpɔŋ kəsɔŋ wərkun mere məpɔŋ, k'endire. Kɔ Kanu kəwurɛ wərkun kəbent kəkəsək ka dɛbəkɛc. Kɔ kəluskərnɛ sɔ, kɔ kəntaməs danda. ²² Kɔ Kanu Kəpɔŋ kələmpəsɛ wəran kəbent kəkəsək nke enawurɛ wərkun mɔ, k'ɛŋkɛnɛ wərkun wəran nwe. ²³ Kɔ wərkun ŋɔkule: «Apayɔ!»

«Wəkawɛ taŋ,
kəbent ka bənt yem,
tɛsɛm ta sɛm yem.»

Wəkawɛ andewɛ «wəran» wənɛŋcɛnɛ ka wərkun,

bawo nno dis dem d' awurɛ kɔ.

²⁴ Ti tɔ wərkun ɛnyɛfɛnɛ kas kɔ kɛrɛ kəsək pəkɔ pəyi taciŋa kɔ wəran kən. Ŋakafələ ŋayɔnɛ tɛsɛm tin tayi.

²⁵ Wərkun kɔ wəran kən fəp faŋan kəsəkər kɔ ŋanyi, ta ŋaŋlapərənɛnɛ.

*Kiciya kəcɔkɔ-cɔkɔ: Wərkun kɔ wəran
kəbɛləs kəŋan nde dale da Edeŋ
3:1-24*

3

Wərkun kɔ wəran: Kəbɛləs kəŋan nde dale da Edeŋ

¹ Abok ŋɛnacərə mes ŋɛtas sɛm ya dale fəp nyɛ Kanu Kəpɔŋ kənawurɛ mɔ. K'abok ŋɛyif wəran: «Kanu kəlɔku nu yati: «A ta nadi yokom ya tək ya dale dandɛ?»» ² Kɔ wəran oloku abok: «Səndi yokom ya tək ya dale dandɛ yati. ³ Mba kətək nke kəyi dale daco mɔ, Kanu kəlɔku: «Ta nadi yokom ya ki, ta nəgbuŋɛnɛ ŋaŋ ki! Kɔ nəyɔ ti-ɛ, nəŋfi.» ⁴ K'abok ŋɔlɔku wəran: «Nəfafi! ⁵ Bawo Kanu kəŋcərə, a dəsək nde nandi yi mɔ, fər yonu yɛŋmɛpɛ, nəyi pəmə Kanu nke kəŋcərə pətɔt kɔ pələc mɔ.»

⁶ Kɔ wəran ɛnəŋk a pokom pa kətək pəmbɔt kədi, pəmbɔt kəmɔmən, pəntam kəsɔŋ kəcərə pətɔt kɔ pələc. Kɔ wəran ŋɔŋbotu pokom k'endi. K'əsɔŋ wos wəkɔ ŋanasol mɔ, kɔ wəkakɔ sɔ ɛndi. ⁷ Kɔ ŋamɛpɛ fər, kɔ ŋaŋcərənɛ a kəsəkər kɔ ŋawur. Kɔ ŋaŋgbɔtu bəpər ya kətək ka cəpəp*, kɔ ŋasɔt maŋkara kɔ ŋambɛrnɛ mi.

⁸ Dec dərəfəy, nte tɛfɛf towur mɔ, wərkun kɔ wəran ŋane dim da Kanu Kəpɔŋ, nke kəŋckɔtəs mɔ. wərkun kɔ wəran kɔ ŋaŋkɔ ŋaŋbəpɛnɛ ŋabələ Kanu fər kirɪŋ, tək ya dale dadəkɔ daco. ⁹ Kɔ Kanu Kəpɔŋ kəwɛ wərkun kɔ kəyif kɔ: «Deke məyi-ɛ?» ¹⁰ Kɔ wərkun oloku Kanu: «Dim d' in' am dale disre, k'inesɛ, bawo iwur kəsəkər, ti t' ŋɛŋbəpɛnɛ.»

¹¹ Kɔ Kanu Kəpɔŋ kəyif kɔ sɔ: «Anɔ 'mentər əm a kəsəkər kɔ məwur-ɛ? Cɛpɔ məndi pokom pa kətək kəŋkɔ inamən' am mɔ ba?»

¹² Kɔ wərkun oloku: «Wəran nwe məsɔŋ im mɔ, nkən əsɔŋ im pi k'ina sɔ indi.»

¹³ Kɔ Kanu kəyif wəran: «Ta ake tɔ məyɔnɛ tantɛ-ɛ?»

Kɔ wəran oloku Kanu: «Abok ŋɛtɪŋkər im, k'indi pokom pəmpɛ.»

¹⁴ Kɔ Kanu Kəpɔŋ kəlɔku abok:

«Bawo məsɔŋɛ wəran kəcɪya,
kəsɔŋ əm kənder pələc sɛm yɔcɔl,
kɔ sɛm ya dop fəp daco.

Kor kɔ mənde məcliŋɛnɛ,
məcɔdi kəbof mataka ma kiyi kam dɔru
fəp.

¹⁵ Kəbɛr əm k'inder daco kɔ wəran,
kəyɛfɛ nənə haŋ awut a wəran
kəbəp awut a mənə, Abok!
Wəran ende pəc-pɔtək əm dɔmp,
mənə, Abok, məc-ŋaŋ kɔ dəmɛnɛ atek.»

¹⁶ Kɔ Kanu kəlɔku wəran:

«Indeyɔ kəbəkəs kam kəc-cu'm.
Pəcucca pɔ mənde məc-kom.

† 2:12 Labunde docuca kənəŋk, di d' anjwe «bədəliyom.»
anjwe məkɔ Ecopi kɔ Sudan.

* 2:14 «Hidɛkɛl»

‡ 2:12 Masar mɔtɔt mme anjwe «onakas» mɔ.
§ 2:13 Dif
bəpər ya f. «figuier», kətək kɔ nke kəmpɔŋ nde Yisrayel mɔ.

Mefan mam mändekə nda wos əm.
Mba endetasərn' am.»

¹⁷ Kə Kanu kələku wərkun:

«Bawo, mənçənçəl dim da wəran kam,
kə məndi pokom pa kətək nke inamən' am
kədi mə,

Indesən antəf pələc tetam:

Pəcuca pə mənde məcsətər ni yeri yam
dəsək o dəsək kiya kam doru fəp.

¹⁸ Yika ya dəkulum yə mənde məc-di.

Mba antəf nēnde nəc-kom am
bənç kə nğbənçələ.

¹⁹ Kawonə ka tobu tam

kəndesən' am kəc-səm kəcom
hanj təm nte məndelukus dəntəf
nde məyefə mə.

Bawo kəbof kə məyənə,
dəkəbof məndesə-lukus.»

²⁰ Kə wərkun əsən wəran kən tewe ta
«Hawa»[†], bawo nkən Hawa əyənə iya wəka
afum a doru fəp.

²¹ Kə Kanu Kəpənç kələmpse Adama kə
wəran kən, Hawa, yamos ya akata, k'əmbər
na yi.

²² Kə Kanu Kəpənç kələku: «Ah! Nte fum
ende pəyi ən pəmə səna mə, pəcərə pələc
kə pətət, səkəmbərne ta pətənç kəca pələk sə
pokom pa kətək kəyine wəyən, pədəyi ən
doru katina.» ²³ Kə Kanu Kəpənç kəwurene
kə dale da Edenj disre, pəkəbəc antəf nye
kənasele kə mə. ²⁴ Nte Kanu kəwurene fum
dale da Edenj mə, kə kənçəmbər meleke ‡
ntende dec dəmpre dale da Edenj, kə dakma
nde dənçfikələ dec-cəsənç nənç, nte tənçənçə ta
alətərne kətək ka kəyine wəyən mə.

4

Kayin kə Abel 4:1-26

¹ K'Adama nambəpəne kə wəran kən Hawa,
kə Hawa əmbəkəs, k'ənçom Kayin. Kə Hawa
oloku: «İsətə wan wərkun kəmar ka Kanu
disre.» ² Kə Hawa ənçom sə wəfet ka Kayin
nwe anawe Abel mə.

K'Abel ende pəyənə wəkək ca cir kə nkesiya.
Kə Kayin əyənə wəbifti. ³ Kə təm təloma tende
təbər mə, kə Kayin əlek yokom ya dəntəf,
k'ənçərə yi Kanu kələlojnə. ⁴ K'Abel nkən
sə, ənçərə yokom yəcəkə-cəkə ya yəcəl yən
kə moro ma yi. Kə Kanu Kəpənç kəməməne
Abel kə kələjnə kən fər yətət. ⁵ Mba Kanu
kəməməne fə Kayin kə kələjnə kən fər yətət.
Kə pəntele Kayin, k'ənçey kəro. ⁶ Kə Kanu
kəyif Kayin: «Ta ake tə pəntelen' am-ə, ta
ake tə mənçeyə kəro-ə? ⁷ Kə mənçət bel-bel-ə,
məndesel. Kə kə mənçət pələc-ə, kiciya kəy'

ən dəkusənçka kə mēfan ma ki mey' əm. Mba
məsəp mətasərne ki.»

⁸ Kə Kayin ənçapər wənç Abel. Mba nte
nənayi dale mə, kə Kayin əyefər wənç Abel
kəsutənə, k'endif kə.

⁹ Kə Kanu kəyif Kayin: «Deke wənç əm Abel
eyi-ə?» Kə Kayin oloku fə: «İnçərə fə. Cəpə
wəkəkəs kən iyənə ba?» ¹⁰ Kə Kanu kələku
Kayin: «Cəke cə məyə wənç əm-ə? Dim da
mecir ma wənç əm deyi kəkule-kule kəyefə
dəntəf hanj nna iyi mə. ¹¹ Ndəkəl ən, kətolan'
am k'antəf nēnder pələc, nne nēwani kusu kə
məsənçə ni kəmeras mecir ma wənç əm mə.
¹² Kə mənde məcbəc antəf-ə, nçəfde nçəsənç
əm pəboto pa ni. Ti tə pənde pəctelen' am
məc-cəpə-cəpə dəkəbəc.»

¹³ Kə Kayin oloku Kanu: «Pələl pa kiciya
kem pəmbək kəsərə. ¹⁴ Məmbeləs im məkə
nna antəf nəm nēbi nēyi mə. Pənamar im
kəğbopən' am, kə kəcəpə-cəpə dəntəf, kə fum
əmbər im dənda-ə, pədif im.» ¹⁵ Mba, kə
Kanu Kəpənç kələku kə: «Kə fum endif Kayin-
ə, ənçukse əyək nən camət-mərənç.» Kə Kanu
kənçbesi Kayin nte tənçənçə nne nambər kə mə,
ta nəsut kə nədif. ¹⁶ Kə Kayin owur fər ya
Kanu kirin dale da Edenj, k'ənçə pəyi atəf nə
Nədu nde dec dəmpre dale da Edenj mə.

Awut kə Awut-sə a Kayin

¹⁷ Kə Kayin nambəpəne kə wəran kən. Kə
wəkəkə əmbəkəs k'ənçom Henok. Kə Kayin
owure dare k'əsənç di tewe ta wan kən
Henok. ¹⁸ Kə Henok ənçom İradu, k'İradu
ənçom Mehuyayel, kə Mehuyayel ənçom Me-
tusayel, kə Metusayel ənçom Lemək.

¹⁹ Kə Lemək əlek aran mərənç, pacwe wəkin
«Ada,» kə wəka mərənç «Cila.» ²⁰ K'Ada ənçom
Yabal, nkən əyənə wətem ka akek yəcəl
əcəpə-cəpə. ²¹ Tewe ta wənç tənayənə Yubal:
Nkən əyənə wətem k'afər çənçələ k'afula
luk. ²² Kə Cila nkən sə dəmnə ənçom Tubal-
Kayin, nwe ənçgbc ca fəp ya kəpər kə ya fəc
mə. Wəkirə kən ənçwe Nahama. ²³ Kə Lemək
oloku aran ən:

«Ada kə Sila nəçənçəl dim dem!

Aran a Lemək nəsu lənçəs nəçənçəl moloku
mem.

K'asut im-ə, indif fum.

K'ambopər im-ə, indif wanfet.

²⁴ Kə pəyənə fə padif afum camət-mərənç

kələukse əyək nə Kayin-ə,

andedif afum 77,

a paclukse əyək nə Lemək.»

²⁵ Adama kə Hawa nəsətə sə wan. Kə Hawa
ewe kə «Sət», ti tə tatəkə «Kanu kəsənç im sə
wələma kədəyən' em Abel wəkə Kayin endif
mə.»

[†] 3:20 «İya», nwe əsənç kəyi wəyən   ‡ 3:24 Serubənç-meleke mə, mme mombum debe da Kanu mə. Serubənç səyə dobomp
da fum, dis da kusununçku, kə səyə sə bança yefələre   * 4:1 «Kayin» = H. «kəmar»

²⁶ Kə Set ende pakom wan pac-we kə Enəs. Tem tatəkə t' anapor kəkor-koru tewe ta Kanu Kəpənj.

5

Kəyefe Adama han Nuha

¹ Buk ba dokombəra da Adama bə bambe. Dəsək nde Kanu kəsəl Adama mə, k'əsəl kə, pəwurene kə nkən Kanu. ² wərkun kə wəran k'əsəl nja, k'ompocə nja pətət, k'ewe nja tewe ta «fum,» tem nte enj-sel nja mə.

³ Adama endəsətə meren 130, k'əsətə wan wəwurene kə nkən, pəmə təkə eyi mə, k'əsən kə tewe ta Set. ⁴ Nte Adama oŋkom Set mə, k'eyi sə doru meren 800, mme enasətə sə awut arku k'awut aran mə. ⁵ Kəwon ka Adama doru kənasətə meren 930, a k'endefi.

⁶ Set enasətə meren 105, a k'endekom Enəs. ⁷ Nte Set oŋkom Enəs mə, k'eyi sə doru meren 807, mme enakom sə awut arku k'awut aran ələmə mə. ⁸ Kəwon ka Set doru kənasətə meren 912, k'efi.

⁹ Enəs enasətə meren 90 a pədekom Kenan. ¹⁰ Nte Enəs oŋkom Kenan mə, k'eyi sə doru meren 815, mme enakom sə awut arku k'awut aran ələmə mə. ¹¹ Kəwon ka Enəs doru fəp kənasətə meren 905, k'efi.

¹² Kə Kenan əsətə meren 70 a k'endekom Mahalalel. ¹³ Nte oŋkom Mahalalel mə, kə Kenan eyi sə doru meren 840, mme enakom sə awut arku k'awut aran ələmə mə. ¹⁴ Kəwon ka Kenan doru fəp kənasətə meren 910, k'efi. ¹⁵ Mahalalel enasətə meren 65 a k'endekom Yeredu. ¹⁶ Nte Mahalalel oŋkom Yeredu mə, k'eyi sə doru meren 830, mme enakom sə awut arku k'awut aran ələmə mə. ¹⁷ Kəwon ka Mahalalel doru fəp, kənasətə meren 895, k'efi. ¹⁸ Yeredu enasətə meren 162 a k'endekom Henok. ¹⁹ Nte Yeredu oŋkom Henok mə, k'eyi sə doru meren 800, mme enakom sə awut arku k'awut aran ələmə mə. ²⁰ Kəwon ka Yeredu doru fəp kənasətə meren 962, k'efi.

²¹ Henok enasətə meren 65 a k'endekom Metusela. ²² Nte Henok oŋkom Metusela mə, k'əsətə sə meren 300 njasol kə Kanu. K'oŋkom sə awut arku k'aran ələmə. ²³ Kəwon ka Henok doru fəp kənasətə meren 365. ²⁴ Kə Henok enjəmə dəpə da Kanu darən, kə tende telip, bawo Kanu kənalək kə pəyi wəyən.

²⁵ Metusela enasətə meren 187 a k'endekom Lemək. ²⁶ Nte Metusela oŋkom Lemək mə, k'əsətə sə meren 782, mme enakom sə awut arku k'awut aran ələmə mə. ²⁷ Kəwon ka Metusela doru kənasətə meren 969, k'efi.

²⁸ Lemək enasətə meren 182 a k'endekom wan wərkun. ²⁹ Kə Lemək ewe wan wəkəkə «Nuha.» * K'oloku: «Wəkawe ende

pəyaməse-yaməse su, kəcem-cemne ka pucuy mpə yəbəc yocuca nje wacə womboc antəf nje, Kanu Kəpənj kənasən pələc te tosu mə.» ³⁰ Nte Lemək oŋkom Nuha mə, k'eyi sə doru meren 595. K'oŋkom sə awut arku k'awut aran ələmə. ³¹ Kəwon ka Lemək doru fəp kənasətə meren 777, k'efi.

³² Nuha enasətə meren 500 a k'endekom Semy, Ham, kə Yafet.

6

Kanu kəncem-cemne kən kənim ka afum doru

¹ Nte afum njanjəp kəla antəf kəron mə, k'anjkoməs ayecəra. ² Kə meleke njanjək fə ayecəra aka afum njantese. Kə njanjək-yejəp aran anjan ayecəra akakə daco. ³ Kə Kanu kəloku: «İfan fə kəsək afum njanjə kifir kəyine doru nke inasən nja mə, bawo fum səm dəm yə. Kəyi kən doru kəfəde kəc-cəpər sə meren 120.» ⁴ Tem tatəkə tə afum anjəci njanjə doru, nte meleke * njanjəfərne ayecəra aka afum, a kə njasən nja awut mə. Awut akakə njanjəne abe akur a tem tatəkə.

⁵ Kə Kanu Kəpənj kənanjək fə deyenjə bəkəc da afum dəla doru, dəsək o dəsək məcem-cemne meleç gbəcərəm mə afum njanjə. ⁶ Kə Kanu Kəpənj kənanjə telər kəsəl kən fum, k'abəkəc njanjəfəle kə. ⁷ Kə Kanu kəloku: «Kənim k'inder afum anjə inasəl mə, kəyefe afum, kəbəp səm, kəkə ka yelinjə-linjə han bəmp ya darenj, bawo njanjə telər kəsəl kənan.» ⁸ Mba kə Nuha əsətə kənanjəne ka Kanu Kəpənj, bawo Kanu kənanjək dolompu dən.

Kanu kəyəc Nuha

⁹ Təcəpərene ta Nuha k'awut-sə ən tente: Nuha, fum wətət enayi pəlomp, njasol kə Kanu. ¹⁰ Nuha, awut maas nje enakom: Semy, Ham kə Yafet.

¹¹ Mba nno fər ya Kanu kirin, afum njanjəne fə bəkəc. Mes meleç gbəcərəm menayi doru. ¹² Kanu kənanjək a doru desəkpe, bawo afum fəp njanjəyem-ğbayem dəpə dətət. ¹³ Ti t' enasənə Kanu kəloku Nuha: «İncem-cemne kəmələk yənəsəm ya doru fəp, bawo tes tanan tənənə kə doru dəla kədəkətərene, kənim nja k'inder doru. ¹⁴ Məcəne abil njanjə cəbam ca kawə, məwure nje sədəkələ səlarəm, məsop nje kortal tedisre kə todoru. ¹⁵ Nte tə mənəcən nje: Njəbəl cururu 300 (mētər 137), njawəkəl cururu 50 (mētər 23), njučkme cururu 30 (mētər 14). ¹⁶ Məğbəpər nje tadarenj, məsək kururu katin (mētər daco) kəyefe nde kəron han nde dəkapom, məwure nje kumba kəsək, mədənər nje dek maas. ¹⁷ Bawo ina, domun dəlarəm † d' indesak nde dendemələk ca fəp

* 5:29 Nuha = H. «kəyaməs-yaməs» * 6:4 «awut a canu», «afum apən», kə pəyənə fə ti-ε, «afum anjə njanjə mewe məpən mə.» † 6:17 «wəcəfan indetərə pakal doru fəp.»

mə. Mpe o mpe peñesəm doru mə, pendefi.
 18 Kə mənə, indecañəs danapa dosu, məde məberə debil kə wəran kam, awut am k'aran anjan! 19 Məde məberə sə sə nji disre sem ya doru fəp mərəñ mərəñ, workun kə wəran, nte tənşəñe nəde nəyi doru kə yi mə. 20 Sem yeñesəm ya doru fəp, yorğun kə yeran, yefet kə yəpən, yede yələtərn' am nte tənşəñe yi sə yede yeyi doru mə. 21 Awa, məten yeri fəp, məməñkərne yi nte tənşəñe nəde nəc-səto yedi nənə kə yi mə.»

22 Ti tə Nuha ənayo, ənayo mes fəp mme Kanu Kəpən kənaloku kə mə.

7

Nuha kəberə kən debil

1 Kə Kanu kəloku Nuha: «Məberə abil disre, mənə k'afum am fəp, bawo inəkəce a mənə sona gboñ (mə'n' olomp) mə'n' eceps' em darəñ anapa am fəp daco. 2 Mələkene sem yotət camət-mərəñ camət-mərəñ, yorğun kə yeran, mba sem yələc, mələk yi mərəñ mərəñ: Workun kə wəran gbəcərəm. 3 Kə bəmp, mələkene yi fəp daco, yorğun camət-mərəñ kə yeran camət-mərəñ. Ti t' endesəñe yi sə yeyi doru. 4 Pəñcəmə mata camət-mərəñ, itorə wəcafən mata 40 kə pibi 40 camcam. Tem tətəkə indeñeñ nno doru afum añe inasəl mə fəp.» 5 Nuha ənayo məyo fəp, mme Kanu Kəpən kənaloku kə mə.

Kətup kəpən

6 Nuha ənəsətə meren 600 a kə domun dendekəl antəf. 7 K'əmbərə debil kə wəran kən, awut ən k'aran anjan, nte tənşəñe njayəcəne domun nde denaban antəf mə. 8 Sem yotət kə yələc, bəmp kə sem yefet-yefet nte yeñliñe-liñe mə fəp, 9 kə Kanu kəmberse yi abil disre nde Nuha eyi mə, mərəñ mərəñ yorğun kə yeran, pəmə təkə Kanu kənaloku ti mə. 10 Nte tətəkə ta camət-mərəñ tənçepər mə, kə domun dəmban antəf. 11 Kəren nke Nuha əsətə meren 600, tətəkə ta wəco kə camət-mərəñ, njeñ nja mərəñ disre, kə domun dombuñcə dəcəngbəkə fəp, kə kom kəngbite pəpən. 12 Kə wəcafən oñçop kətuf mata 40 kə pibi 40. 13 Dəsək dayi də Nuha ənabərə debil kə wəran kən k'awut ən, Semy, Ham, kə Yafet, k'aran anjan maas, 14 kə sem ya dop kə ya dare yin-yin kə sem yefet-yefet, bəmp kə matakətəkə. 15 Kə yeñesəm (sem) yorğun kə yeran mərəñ mərəñ nte yeñayı doru mə, kə yender nde abil nja Nuha njeñi mə. 16 Kə yorğun kə yeran sem dokom fəp kə yembərə abil disre pəmə təkə Kanu kənaloku ti Nuha mə, kə Kanu kəngbətər nja kumba.

17 Kə domun dəmban antəf mata 40, nte domun dəmpə mə, k'abil njeñoy. 18 Nte domun dəñç-pə mə, ti tə abil njeñç-foy. 19 Kə

domun dəmbərəne kəpə han kə mərə məñçci fəp məñkələ. 20 (Teləpəs oñ kə domun dəmpə han kə dəñçepər cururu wəco kə kəcamət mərə kəron). Kə domun dəmpə kə dəñkal mərə məñçci han cururu wəco kə kəcamət mərə camət-mərəñ. 21 Ca nte yeñayı antəf kəron, a yeñesəm mə fəp, kə yefi: Bəmp, sem yəcal, sem ya dop kə yeñiñe-liñe fəp kəbap afum. 22 Kəyefə paka mpe pənayı antəf kəron a pəc-njesəm mə, kə pefi. 23 Kə Kanu kəfəñ dəntəf paka mpe pəñç-njesəm mə, kəyefə fum han kəbap sem yəpən, yefet-yefet kə bəmp, k'ənım yi doru fəp. Məne Nuha gbəcərəm, aka kələ kən disre kə sem nte yeñayı debil mə, njanafis.

24 Domun denaban antəf han matakə 150.

8

Domun kəwəsər

1 Kə Kanu kəñçəm-cəmnə Nuha, sem ya dop kə yəcal ya dare, nte yeñayı kə Nuha abil disre mə. Kə Kanu kəwure afəd doru, kə domun doñçop kətor. 2 Kəba ka dəntəf kə dərəñç cəməpəne, kə wəcafən əsak kətuf. 3 Kə domun dəmbele antəf kəron təcic-təcic. Mata 150 disre, kə domun dəñçese dəntəf. 4 Tətəkə ta wəco kə camət-mərəñ (17), njeñ nja camət-mərəñ, k'abil njeñde tərə tin ta Ararat kəron. 5 Kə domun dəñçese han njeñ nja wəco. Tətəkə təkəkə-cəkə ta njeñ njanəkə, kə mərə məñçci moñçop kəwure səbomp.

6 Tətəkə ta 40, kə Nuha ənğbiti wunder nte ənabər abil mə. 7 K'əsak abəmp nja ser * njiñ kə njeñkə. Pəwon fə kə njeñkəsərne, pənamar Nuha pəkər domun delip kəwəsər dəntəf. 8 Kə Nuha əsak sə antantoriya kəkə-məmən kə pəyəne fə domun d'ontor-e. 9 Mba nenasətə fə kəfo nke njeñtam kəndə mə, bawo domun denasərəban antəf fəp, kə njeñkəsərne nde debil. Kə Nuha entəñç kəca k'osumpər nje, k'əmbərə debil. 10 K'ənkar sə mata camət-mərəñ, k'əsak sə nje. 11 K'antantoriya njeñkəsərne dec dərəfəy njeğbəm təbəpər təcənç ta kətək nke ənje «olif» mə. † Kə Nuha njeçərə katina a domun dəñçese. 12 K'ənkarəne sə han tətəkə ta camət-mərəñ, k'əsak sə antantoriya. Mba nte nje njeñkə mə, njeñalukus fə sə nno eyi mə.

13 Tətəkə təkəkə-cəkə ta njeñ njeçəkə-cəkə nje Nuha əsətə meren 601, ti tə domun denasək antəf. Kə Nuha ənğbipi abil, k'əmənən doru. K'ənəñç fə domun fəp dowosər. 14 Tətəkə ta 27, njeñ njeçəkə-cəkə njeñi, antəf fəp njeñawos fər.

15 Kə Kanu kəloku Nuha: 16 «Məwur abil disre, mənə kə wəran kam, awut am k'aran anjan. 17 Məwurene sə sem yələpəs nte yeyi abil disre kə mənə mə. Kə bəmp dokom fəp, sem yefet kə yəpən, yeñesəm doru yokom.»

* 8:7 «abəmp nja Mənar,» kə pəyəne fi ti-e «kəwan ka aser.»
 ki dəlamp, kə pəyəne fi ti-e pasəm pokom pa ki.

† 8:11 Kətək kə nke ənjeñwure mərə mme antam kidi, pamotene

18 Kō Nuha owur debil nkōn kō wəran kōn k'awut n'a k'aran aɲan. 19 Kō sɛm, bɛmp kō yeliŋɛ-liŋɛ yowur fəp dokom dokom.

20 Kō Nuha olompəs dəkəlōŋɛ, nde ɛntam kəc-łōŋɛ Kanu Kəpəŋ mō. Sɛm kō bɛmp yotot daco k'elek yin-yin, k'endif yi, k'ōŋcɔf yi nde dəkəlōŋɛ kəroŋ. 21 Kō Kanu Kəpəŋ kəmbəŋ ambəŋc ɲobotu ɲa kəlōŋɛ, kō kəlokune dɛbəkəc, «Ifəsəsəŋ antof pələc teta fum. Kanje kō, bawo afum mɛɛm-ɛmne mɛlɛc meyi ɲa dɛbəkəc kəyɛfɛ dowut danjan, mba ifəsələsər ca nyɛ yɛŋesəm doru pəmō nte intep ti kəcyo mō.»

22 «Kəwon ka antof doru fəp, kəbɔf kō kətɛl, pəwɔnu kō pəcaŋki, kətən kō dɛrəŋ, dəsək kō pibi, yofɔdelip.»

9

Kanu kəderəme kōn Nuha

1 Kō Kanu kəmpocɛ Nuha pətət k'awut ɔn, kō kəloku ɲa: «Nəyone akombəra, nəkom pələrəm, nəlas antof. 2 Kəyɛfɛ məkō, sɛm ya doru fəp, kəbəp bɛmp, sɛm yɛfɛt kō lɔp, yende yec-nesɛ nu. Nəndetam kəc-səm yi. 3 Paka o paka mpɛ peyi wəyɛŋ pɔc-kət mō, pəyone nu peri pəmō nte inasəŋ nu yokom ya yika yɛcaŋk kō ya tək mō. Isəŋ nu oŋ ndəkəl yayəkō fəp. 4 Mba pəmar fɛ nəde nəc-səm wɛsɛm nwe wəsərəyō mecir mayi mō. * 5 Indeyif nu teta mecir monu, mme məyone kəyi doru konu mō. Indeyif sɔ ti sɛm fəp nyɛ yendeditif fum mō. Pəmō nte indeyif ti fum nwe endeditif wɛŋc mō.»

6 «Nwe endif fum mō, pəmar padif sɔ (məna wəkayi), bawo Kanu kəłompəs fum pəwurɛnɛ kō nkōn sərka.

7 Kō nənə, nəyone akombəra, nəkom pələrəm, nəsaməsər doru.»

8 Kō Kanu kəloku sɔ Nuha k'awut ɔn: 9 «K'ina, isəŋ nu temer kəsek ka danapa kō nənə, kəbəp k'awut-sɔ anu kō nənə nəŋcɛpər-ɛ 10 kō ca fəp nyɛ yəŋŋkər nu mō: Bɛmp, sɛm ya dare kō ya dɔp, nyɛ yowur debil mō, kō nyɛ andekom nnō doru mō. 11 Isəŋ nu temer, nte t' indəyɔ: Domun dɔfɔdesodi antof, wəcafən ɔfɔdesoyi nwe endeləsər antof mō.» 12 Kō Kanu kəndəŋɛr: «Paka pə danapa dosu pəmpɛ mpɛ pendeyi su daco kō nənə, kəbəp ka ca yɛŋesəm doru o doru mō. 13 Isəkən ambəŋcəran (asiŋki) ɲem nde dəkəm. In' ende kəc-ɛm-ɛməs im temer nte isəŋ antof mō. 14 Tɛm o tɛm nte wəcafən ende pəc-biyɛ, a asiŋki ɲowur mō, 15 iŋcɛm-ɛmne temer təkō inasəŋ' un kō ca nyɛ yɛŋesəm doru mō, wəcafən ɔfɔdesotuf nwe endesələsər ca

ya doru fəp mō. 16 K'Inɔc-kəna-nəŋk asiŋki-ɛ, iŋcɛm-ɛmne temer ta doru o doru nte inasəŋ' un, kō ca fəp nyɛ yɛŋesəm doru mō.» 17 Kō Kanu kəŋgbəkərɛnɛ sɔ moloku mamɛ Nuha: «Asiŋki ɲeməntər temer nte isəŋ nu kō ca ya doru nyɛ yɛŋesəm mō.»

Nuha k'awut-ən maas: Doru dofu, kō ki-ciya kəfu sɔ

18 Awut a Nuha aŋɛ ɲanawur debil mō ɲanayone: Semy, Ham, kō Yafɛt. Ham ɔyone papa wəka Kanahan. 19 Awut a Nuha akaŋɛ maas ɲəgbəkərɛ sɔ kəlas antof.

20 Kō Nuha ɔyone wəbifti antof k'ombɔf len yokom. † 21 Kō Nuha omun member k'ɛŋcis. K'ōŋkō pəwur kəsəkər nde abal ɲən disrɛ. 22 Nte Ham papa wəka Kanahan ɛnəŋk kas Nuha pəyi kəsəkər mō, k'ōŋkō pəloku ti awɛŋc ɲa mɛrəŋ, aŋɛ ɲanayi nde doru mō. 23 Semy kō Yafɛt ɲalɛk kəloto. Mɛrəŋ manjan fəp, kō ɲəŋkumpənɛ kəloto kanjō dəcəro. Kō ɲəŋkō tokəmuntəra kō ɲəŋkō ɲabəp papa kəŋjan pəyi kəsəkər. Kō ɲəŋkump kō kəsəkər kəŋkō ɛnafəntəre mō. Mba nte ɲanakafəli cəro cəŋjan a kō ɲəŋkō kas kəŋjan tokəmuntəra mō, ɲananəŋk fɛ kas kəŋjan kəsəkər. 24 Nte pəŋcɛrɛ Nuha kəcis kəŋkō disrɛ mō, k'aloku kō təkō pənayi kō nte ɛnacis mō, kō təkō wan kōn wələpəs ɛnəyō kō mō. 25 Kō Nuha oloku: «Intolanɛ Kanahan pələc!

Kanahan pəyone wəcar ka acar a awɛŋc aŋal!» 26 Kō Nuha oloku sɔ:

«Intola Kanu Kəpəŋ, Kanu ka Semy, Kanahan pəyone wəcar kəŋjan!

27 Kanu kəyac Yafɛt!

Yafɛt pəyi abal ɲa Semy disrɛ,

Kanahan nkōn pəyone wəcar kəŋjan!»

28 Kō Nuha eyi sɔ doru meren 350, nte domun delarəm dɛŋcɛpər mō. 29 Kəwon ka Nuha doru fəp, kənasotə meren 950, a k'endefi.

10

Dokombəra da awut a Nuha dɛndɛ

Tela ta afum doru

1 Dokombəra da awut a Nuha: Semy, Ham, kō Yafɛt dɛndɛ. Awut a Nuha ɲanakom awut, nte domun delarəm dɛŋcɛpər mō.

2 Awut a Yafɛt ɲanayone: Komer, Makək, Maday, Yawaŋ, Tubal, Mɛsɛk, kō Tiras.

3 Awut a Komer: Askenas, Rifat, kō Tokarma.

4 Awut a Yawaŋ: Elisa, Tarsis, Kitim, kō Dodanim. 5 Awut akakō ɲanakom afum aŋɛ ɲayərsɛnɛ kəndɛ cəba kəsək mō, kō tɔf yarjan, kō cusu cəŋjan, kō cusuŋka cəŋjan nde tɔf yarjan.

6 Awut a Ham ɲanayone: Kus, Misira, Put, kō Kanahan. 7 Awut a Kus: Seba, Haw-ila, Sabta, Rahəma, kō Sabətəka. Awut a Rahəma: Saba kō Dedarj. 8 Kus ɛnakom

* 9:4 Wɛsɛm nwe antofay amera mō. † 9:20 Len yayəkō yə aŋwɛ «win» iy'ambɔf Yisrayel nyɛ yokom yayi yəŋsəŋ member mō.

sə Nimrod, nkən onuŋkɛnɛ kəyɔnɛ korgba doru dandɛ. ⁹ Nimrodu ɛnayɔnɛ wəpɛn korgba ndɛ fɔr ya Kanu Kəpəŋ kirinj. Ti tɔ alokɛnɛ: «Pəmɔ Nimrod, korgba kəpɛn ndɛ fɔr ya Kanu Kəpəŋ kirinj.» ¹⁰ K'ɛŋkɛkɛrɛ dɛbɛ kərəsnɛ Babel, Ɛrɛk, Akad, kɔ Kalnɛ ndɛ atɔf ŋa Sijhar. ¹¹ Dəndɔ atɔf ŋanjəkɔ ŋa Asur ɛnawur, k'ɛŋcəmbər Niniwɛ, dare da Rehobot, Kalah, ¹² kɔ Rɛsɛŋ, dare dɔpəŋ dɔkɔ dɛnayi Niniwɛ kɔ Kalah daco mɔ.

¹³ Kɔ Misira ɛnayɔnɛ wətɛm k'afum aŋɛ: Aka Lud, aHanam, aLehab, aNaftu, ¹⁴ aPatarus, aKasəlu (aŋɛ aPɛlɛsɛt * ŋawur daco mɔ) k'aKaftor.

¹⁵ Kɔ Kanahan oŋkom Cidonj, coco cən, kɔ Het. ¹⁶ Kanahan ɛnayɔnɛ wətɛm ka cusuŋka cəlarəm: Aka Yebus, 'Amɔr, aKirkas, ¹⁷ aHewi, aHarki, aSini, ¹⁸ 'Arwad, aCemar, aHamat. Ti disrɛ kɔ cusuŋka ca Kanahan cəndɛ cəsəməsər. ¹⁹ Cəlarjɛr ca aKananan cənəkɔ kəyɛfɛ Cidonj, Kerar kəsək, haŋ Kasa, kɔ kəca ka Sodom, kəca ka Komora, kəca ka Adma kɔ kəca ka Ceboyim, haŋ Lasah. ²⁰ Awut a Ham ŋə akakɔ, dəcusuŋka cusuŋka, dəcusu cusu, dətɔf tɔf.

²¹ Kɔ Semy wəbɛ ka Yafɛt, əsɔtɔ sɔ awut. Semy əyɔnɛ wətɛm ka Heber k'afum ən fəp. ²² Awut a Semy ŋanayɔnɛ: Helam, Asur, Arpaksadu, Ludo, k'Aram. ²³ Awut a Aram ŋanayɔnɛ: Huc, Hul, Kɛtɛr kɔ Mas. ²⁴ Arpaksadu ɛnakom Selah. Kɔ Selah oŋkom Heber. ²⁵ Kɔ Heber oŋkom awut arkun mɛrəŋ. Tɛwɛ ta wəkin tɛnayɔnɛ Pelek,† bawo tɛm tən tɔ antɔf ŋɛnayerɛnɛ. Kɔ tɛwɛ ta wɛŋc tɛnayɔnɛ Yoktan. ²⁶ Kɔ Yoktan oŋkom Almodad, Selɛf, Hatsarmawɛt, Yerah, ²⁷ Hadoram, Husal, Diklah, ²⁸ Hobal, Abimayɛl, Saba, ²⁹ Ofir, Hawila, kɔ Yobab. Akanjɛ fəp awut a Yoktan ŋanayi. ³⁰ Kɔ ŋandɛ kəyɛfɛ ka Mesa, Sefar kəsək, haŋ ndɛ mərə ma ndɛ dec dɛmpɛ mɔ. ³¹ Awut a Semy ŋə akakɔ, dəcusuŋka cusuŋka, dəcusu cusu, dətɔf tɔf.

³² Cusuŋka ca awut a Nuha cɔ cacəkɔ, kɔ təkɔ oŋkom ŋa mɔ. Afum akanjɛ ŋə afum ŋawur dərɛs a kɔ ŋandeyɛrɛnɛ dɛntɔf, doru fəp nɛ domun dɛlarəm dɛŋcɛpər mɔ.

11

Kəlɔ kəŋɛci ka Babel

¹ Tɛm tatəkɔ doru fəp kusu kin k'aŋc-cəp, pac-loku, moloku min mayi. ² K'afum ŋandɛ ŋakɔ kəca nkɛ dec dɛmpɛ mɔ, kɔ ŋanəŋk mərə atɔf ŋa Sijhar, kɔ ŋandɛ mi daco. ³ Kɔ ŋalokɛnɛ: «Pasut birik, pacɔf bi!» Kɔ birik bɔcɔf babəkɔ bɔyɔnɛ ŋa masar, kɔ kɔrtal kəyɔnɛ ŋa dos. ⁴ Kɔ ŋaloku sɔ: «Paŋkɔn, pacəmbər dare kɔ kəlɔ nkɛ domp da ki dɛndɛkɔ haŋ dəsɔ kəm

mɔ. Ntɛ tɔŋsɔŋɛ pasɔtɔ tɛwɛ mɔ, tɔsɔŋɛ su sɔ kətɔsaməsər doru.»

⁵ Kɔ Kanu Kəpəŋ kəntɔr kədɛməmən dare kɔ kəlɔ nkɛ afum ŋaŋc-cəmbər mɔ. ⁶ Kɔ Kanu kəlɔku, «Nəməmən afum aŋɛ! Fəp faŋan kusu kin kɔ ŋaŋcɔp. Nəməmən sɔ nɛ ŋaŋcɔp kəyɔ mɔ. Təlɔm o təlɔm tɛyi fɛ nɛ tɔŋmɔnɛ ŋa kəyɔ ka tɛfaŋ taŋan mɔ. ⁷ Paŋkɔn, pator, paŋoŋkəl-nəŋkəl kusu kəŋan nɛ tɔŋsɔŋɛ ta ŋanɛnɛ sɔ mɔ.» ⁸ Kɔ Kanu kəsəməsər ŋa doru, kɔ ŋasak kəcəmbər dare. ⁹ Ti t' awɛnɛ di Babel, bawo difɔ Kanu Kəpəŋ kənanəŋkəl cusu, kɔ kəsəməsər afum doru.

Tecepərənɛ ta Semy kɔ awut ən, kabəp ka Abram

¹⁰ Tecepərənɛ ta Semy tɛntɛ: Semy ɛnasɔtɔ mɛrɛn 100, a pədəkom Arpaksadu, tɛrɛn ta mɛrəŋ nɛ domun dɛnasak antɔf mɔ. ¹¹ Kəkɔm ka Arpaksadu kɔ Semy eyi sɔ doru mɛrɛn 500, mɛmɛ ɛnakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ.

¹² Arpaksadu ɛnasɔtɔ mɛrɛn 35, a pədəkom Selah. ¹³ Kəkɔm ka Selah, Arpaksadu ɛnasɔtɔ sɔ mɛrɛn 403, mɛmɛ ɛnakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ.

¹⁴ Selah ɛnasɔtɔ mɛrɛn 30, a pədəkom Heber. ¹⁵ Kəkɔm ka Heber, Selah ɛnasɔtɔ sɔ mɛrɛn 403, mɛmɛ ɛnakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ.

¹⁶ Kɔ Heber əsɔtɔ mɛrɛn 34, a pədəkom Pelek. ¹⁷ Kəkɔm ka Pelek, Heber ɛnasɔtɔ sɔ mɛrɛn 430, mɛmɛ ɛnakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ.

¹⁸ Pelek ɛnasɔtɔ mɛrɛn 30, a pədəkom Rehu. ¹⁹ Kəkɔm ka Rehu, Pelek ɛnasɔtɔ sɔ mɛrɛn 209, mɛmɛ ɛnakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ.

²⁰ Rehu ɛnasɔtɔ mɛrɛn 32, a pədəkom Seruk. ²¹ Kəkɔm ka Seruk, Rehu ɛnasɔtɔ sɔ mɛrɛn 207, mɛmɛ ɛnakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ.

²² Seruk ɛnasɔtɔ mɛrɛn 30, a pədəkom Nahor. ²³ Kəkɔm ka Nahor, Seruk ɛnasɔtɔ sɔ mɛrɛn 200, mɛmɛ ɛnakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ.

²⁴ Nahor ɛnasɔtɔ mɛrɛn 29 a pədəkom Terah. ²⁵ Kəkɔm ka Terah, Nahor ɛnasɔtɔ sɔ mɛrɛn 119, mɛmɛ ɛnakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ.

²⁶ Terah ɛnasɔtɔ mɛrɛn 70, a pədəkom Abram, Nahor kɔ Haranj.

Tecepərənɛ ta Terah kɔ Abram

²⁷ Tecepərənɛ ta Terah tɛntɛ: Terah okom Abram, Nahor kɔ Haranj. Haranj okom Lɔt. ²⁸ Haranj, fɔr ya kas kirinj y' ɛnafi, atɔf ŋŋɛ anakom kɔ mɔ, ndɛ dare da Ur ndɛ atɔf ŋa Kaldi. ²⁹ Abram kɔ Nahor ŋanɛŋcɛ. Wəran ka Abram aŋc-we Saray kɔ wəran ka Nahor,

* 10:14 = aka Filistiya, Filistiya = Palesɛt. † 10:25 Pelek = H. «kəyɛrɛnɛ»

Milka. Milka, wan ka Haran enayi, napanne kas kin ko Yiska. ³⁰ Saray enakom fe, enasoto fe wan.

³¹ Ko Terah elek wan kon Abram, ko wan-so kon Lot, wan ka Haran, k'elekene so Saray wəran ka Abram, ko nəsol fəp fanan kəwur ka nde dare da Ur nde atof nja Kaldi kəkō ka atof nja Kananan. Ko nambəp atof nja Haran ko njande di. ³² Terah enawon doru meren 205, a k'endefi dāndo atof nja Haran.

Tecepərene ta Abraham

12

12:1-25:18

Kanu kəloku ka Abram kəwur ka atof nja

¹ Ko Kanu Kəpən kəloku Abram: «Məwur atof njan, dənkom dam, kəlo ka papa kam, məkō atof nje indementər əm mō. ² Indesən' am kəyone ka kas k'afum alarəm, indesən əm pətət, indesənə tewe tam tebek. Məndetolane afum alama pətət. ³ Indesən pətət anje njanetolan' am pətət mō. Indesən pələc anje njanetolan' am pələc mō. Tetam to indesənəne cusunja ca doru fəp pətət.»

⁴ K'Abam owur Haran pəmə təkō Kanu Kəpən kənaloku ko ti mō, ko Lot enjəpse ko darən. Tenatənje Abraham pəsoto meren 75. ⁵ K'Abam elek Saray, wəran kon, ko wan ka wəbek' on warkun, Lot, ko ca yəkō njanayo di mō, k'afum * akō enasoto Haran mō. Ko njawur kəkō atof nja Kananan.

Abram nde atof nja Kananan, ko kənde kon Misira

Ko nambere atof nja Kananan. ⁶ K'Abam enjali atof han kəfo nke anj-we Səkem, han nde tofo nte Anjiri-nja-More nenjəmə mō. Aka Kananan njanayi atof njanəkō tem tatəkō.

⁷ Ko Kanu Kəpən kəwurə Abram ko kəloku ko: «Indesən atof njanə yuruya yam.» K'Abam olompəs dəkələnne da Kanu Kəpən nke kənwurər ko dāndo mō. ⁸ K'eyekti so di sanja, nde enjeyefe pəkō dəmərō mō, kəca nke dec dempe Betel † mō. K'enjəmbər abal di, Betel beyi ko nde dec dənkale mō, dare da Hay deyi ko nde dec dempe mō. K'əlo di dəkələnne da Kanu, k'ontola tewe ta Kanu Kəpən. ‡ ⁹ K'Abam eyefe kəcal-cali kəkō ka kəca ka Nəkəf.

¹⁰ Dor dənayi dətəf, k'Abam ontor Misira kəkō-cepərene tem, bawo dor dənj-bek kəbek dəm. ¹¹ Nte əlatəne kəberə Misira mō, k'oloku wəran kon Saray: «Məcənkəl im, injərə fo wəran wətət teyi məyone. ¹² K'aka Misira njandeko-nənk əm-ε, njandeko-loku: «Wəran kon əfə! Tem tatəkō njandeko-dif im, njasak mənə. ¹³ Mədəkō məloku nja a wəkirə

kem məyone. Nte tənsonje njasumpər im bel-bel tetam mō, tetam tendeko-sənə, ta ifi-ε.»

¹⁴ Nte Abram əmbere Misira mō, k'aka Misira njanənk wəran nwe entese pəcepərər. ¹⁵ K'akəsək a Firawona § njanənk ko, ko njaneyekəs ko nda Firawona. Nte to k'anjere wəran nwe nde kəlo ka Firawona. ¹⁶ Ko Firawona osumpər Abram bel-bel teta Saray, k'əsoto kəyefe sēm yəfet han yəpən, sofale, amarəs arkun k'aran ko yəkome. ¹⁷ Mba ko Kanu Kəpən kəsən Firawona k'afum ən ruņc yəpən teta Saray, wəran ka Abram. ¹⁸ Ko Firawona ewe Abram, k'eyif ko: «Cəke cō məyō em nte? Ake'sənə nte məntəlōk' im a wəran kam əfo mō? ¹⁹ Take to məloke a wəkirə kam əfo-ε? Məsən' em kələk ko pəyone wəran kem. Ndekəl on, wəran kam εwe. Mələk ko! Məkō!»

²⁰ Ko Firawona oloku afum ən, «Nəsak ko pəkō nkən, ko wəran kon ko ca nyē yəyone yən mō.»

13

¹ K'Abam empərne Misira kəkō ka kəca ka Nəkəf, nkən, wəran kon ko ca yəkō enayo mō fəp. Lot njanasol ti.

Kəgbeyene ka Abram ko Lot

² Abram enasoto daka delarəm, ənala yəcəl, pəsam ko kerna. ³ K'eyefe kəcal-cali kəyefe ka Nəkəf han Betel da ənadəf abal təkək-cəkō mō, Betel ko Hay daco. ⁴ Kəca nke enanujkəne kəlompəs anjəbip ka Kanu dānda, k'Abam onjkorne tewe ta Kanu Kəpən.*

⁵ Lot nwe njanasol mō, nkən so enayo cir, njeksiya, cəna kəbəp cəbal. ⁶ Atəf njanafətər nja kiyi kənan tofo tin, bawo yəcəl yanjan yenala. ⁷ Ko kəcəp kənde kəyi akek a yəcəl ya Abram k'akek a yəcəl ya Lot daco. Atəf njanəkō so, aKananan k'aPerisi njanandə ni tem tatəkō. ⁸ K'Abam oloku Lot: «Pəmar fe akek a yəcəl yam njacəp k'akek a yəcəl yem. Səna so pəmar fe su ti, bawo dəwənca dō səyənene. ⁹ Antəf fəp nje njanə nje'y' əm fər kirin mō. Ko mənkō kəca kətət-ε, injkō kəmeriya. Ko mənkō kəmeriya, injkō kətət, mba məwose səgbeyene.»

¹⁰ Ko Lot eyekti fər k'enənk aranta nja Yurden təkō njanəm mō (tem tatəkō ta Kanu kəntaləsər Sodom ko Komora-ε), pənčkō han Cəhar pəmə aranta (məre) nja Kanu Kəpən, pəmə atof nja Misira. ¹¹ Ko Lot elek dale da Yurden fəp, k'ənjkō kəca kətət-ε, nke dec dempe mō, tatəkō to njanəgbeyene ko Abram. ¹² K'Abam endə atof nja Kananan, ko Lot endə sədare sa aranta nja Yurden k'əndəf cəbal cən kəca ka Sodom. ¹³ Afum a Sodom njanatese fe bəkə, njanj-ciya Kanu Kəpən.

* 12:5 ti təyone «yenəsəm, ca yeji wəyən.» † 12:8 Betel = «kəlo ka Kanu.» ‡ 12:8 Tewe tətət ta Kanu, ti təyone «Yahweh.» § 12:15 Bafō tewe ta fum to, mba tewe ta abe a Misira tenj-yi. * 13:4 Məməmən Sora sa 12:8.

14 Kò Kanu Kəpəŋ kəloku Abram, nte ŋasakene onj kò Lət mɔ: «Məyektì fər kəyefe dənda məyi mɔ, məməməŋ kəca kətət, kəmeriya nde dec dəmpɛ kò nde dɛŋkale mɔ. 15 Bawo atəf ŋaŋe məŋŋəŋk mɔ fəp indesəŋ əm ŋi kò yuruya yam. 16 Indesəŋe yuruya yam yela haŋ ta antam kələm ŋa-ε, pəmə təkò antatam kələm kəbof antəf kəronj mɔ. 17 Məyefe məkət atəf ŋaŋe dobolu kò dowokalu da ŋi, bawo indesəŋ əm ŋi.»

18 Kò Abram eŋcepe cəbal cən, k'ende pədəf ci nde tofo nte ŋkiri-ŋa-Mamre yəŋcəme mɔ kəsək, ta əmbələ Heberəŋ-ε, k'olompəs di dəkələnne tewe ta Kanu Kəpəŋ. †

14

Abram, abe kò Melkisedek

1 Tem tatakò tɔ abe a təf maŋkələ ŋaŋcyfərene kò abe a sədare kəcamət: Amrafel wəbe wəka Sinhar,* Aryok wəbe wəka Elasar, Kədər-Lahomer wəbe wəka Helam, kò Tidəhal wəbe wəka Koyim, 2 tenatəŋne abe akakò ŋacyfərene kò abe a sadare kəcamət: Bera † wəbe wəka Sodom, Birasa ‡ wəbe wəka Komora, Sinab wəbe wəka Adma, Semeber wəbe wəka Ceboyim kò wəbe wəka Bela mbə boyone Cohar mɔ. 3 Abə akanje kəcamət fəp aranta ŋa Sidim daco ŋanandə, nde pəyone məkò Kəba Kədokət mɔ. 4 Meren wəco kò merəŋ ŋayi kətam ka Kədər-Lahomer dəntəf, mba teren ta wəco kò maas kò ŋayəŋkər kò səbomp. 5 Teren ta wəco kò maŋkələ, Kədər-Lahomer k'abə akò ŋanaberene mɔ, ŋasut aRefay nde dare da Asterot-Karnayim, kò ŋasut aSus nde Ham, kò ŋasut afum a Em nde Aranta ŋa Kiriyatayim. 6 K'abə maŋkələ ŋasut aHor ndaranan, nde mətɔ ma Sehir.§ Kò ŋambeləs aHor haŋ nde tofo nte Anŋkiri-ŋa-Paran ŋeŋcəme mɔ, nde tɛgbere kəsək. 7 K'abə akanje maŋkələ ŋalukəsərne Eyan-Mispe * (ŋne ŋoyone Kadəs mɔ), kò ŋasut aHamalek atəf ŋaŋan fəp kò 'Amor aŋe ŋanandə Hacacən-Tamar mɔ. 8 Kò abe a sadare kəcamət (Sodom, Komora, Adma, Ceboyim kò Bela, ti tɔ tatəkò Cohar) ŋamberene kəsutene nde aranta ŋa Sidim. 9 Akò sɔ ŋayi: Kədər-Lahomer wəbe wəka Helam, Tidəhal wəbe wəka Koyim, Amrafel wəbe wəka Sinhar, kò Aryok wəbe wəka Elasar. Abə maŋkələ ŋayefərene kò abe kəcamət. 10 Nte Aranta ŋa Sidim ŋenala cələmp ca kərtal mɔ, k'abə aŋe kəcamət daco, wəbe wəka Sodom kò wəka Komora ŋayekse kò ŋantempene ci disre. K'aləpəs aŋe maas k'asədar anjan ŋayekse kò ŋantefərne kəca ka dətəɔ. 11 K'atam a asədar a abe kəcamət ŋawetəs ca ya aka Sodom kò Komora kò yeri yaŋan fəp, kò ŋaŋkò. 12 Kò

ŋasumpər sɔ Lət kò daka dən, nkon Lət wan ka wəbeki ka Abram ənayi, (kəyefərene kanke kənaɓəp Lət nwe pəyi Sodom).

13 Kò wəmpulpe dəkawan wəkin ende pəloku ti Abram wəHeberu, nwe ənandə nde kəfo nke Anŋkiri-ŋa-Mamre wəka 'Amor ŋeŋcəme mɔ. Mamre nwe pəyone wəŋc ka Eskol kò Haner, aŋe ŋanacəŋəs kətəŋne kò Abram mɔ. 14 Nte Abram ene kusumpər ka wan ka wəbek' on mɔ, k'olonka asol on afum 318 aŋe ŋanabaŋse, akomene on daco mɔ. K'eŋcepe abe asumpər a wan ka wəbek' on darəŋ haŋ dare da Dan. 15 K' Abram eyerəs kənay (kəgba) kən, kò ŋawekərne ŋa kəyefərene ka pibi, nkon Abram k'amər on, kò ŋasut asumpər a wan ka wəbek' on, kò ŋambeləs ŋa haŋ Hoba, ŋne ŋeyi Damas kəca kəmeriya mɔ. 16 K'olukse ca fəp, k'olukse sɔ Lət, wan ka wəbek' on k'aran k'afum aləpəs aŋe.

17 Nte Abram osut Kədər-Lahomer k'amarene on mɔ, kò wəbe wəka Sodom owur kədefayne kò nde aranta ŋa Sawe, nde pəyone «Aranta ŋa Wəbe» mɔ.

18 Melkisedek, wəbe wəka Salem,† eŋkere kəcom kò member: Melkisedek, wələnne wəka Kanu Kəpəŋ, nke kəyi afum aka doru fəp kəronj mɔ, ənayi. 19 Kò Melkisedek on-tolanə Abram, k'oloku: «Məna Abram, Kanu nke kəyi fəp kəronj mɔ, Wəbe wəka dəntəf kò darenj, kəpoc' am pətət. 20 Ieləs Kanu nke kəyi fəp kəronj mɔ, nke kələk ayefərene am kò kəmbər əm dəwaca mɔ!» Kò Abram əsəŋ kò farile fa ca yəkò ŋanasətə dəkəwan mɔ fəp.

21 Kò wəbe wəka Sodom oloku Abram: «Məsəŋ im afum, məlek ca yaye fəp yam.» 22 Kò Abram olukse wəbe wəka Sodom mətəp: «Indot kəca nno Kanu Kəpəŋ nke kəyi afum fəp kəronj mɔ, nke kəyone wəbe wəka darenj kò dəntəf mɔ. 23 Ifələk ali paka pin ca yam daco. Ali debeŋa kò pəyi fe ti-ε pəpətəre pa kofta kam. Ti tɔ məntətəm kəloku: 'In' əsəŋe Abram kəyɔ daka.» 24 Ifələk daka o daka, mēne yeri nye afum em ŋandi mɔ, kò kəyer nke atemp em Esekol, Haner, kò Mamre ŋasətə mɔ, bawo pəmar ŋasətə kəyer.»

15

Kanu Kəpəŋ kəŋcaŋəs kiyi kəŋan tes tin kò Abram

1 Nte mes maməkò meŋcepər mɔ, kò Kanu Kəpəŋ kəwurər Abram dəmere kò kəloku kò nte: «Ta mənese, Abram! Ina yati indeyən' am aca. Indeluks' am kəway pəpəŋ.» 2 Kò Abram eyif Kanu: «Kanu Wəbe Wəpəŋ, ake məndesəŋ im-ε? Intas ta iya wan-ε, wədelek ke kem əyone Eliheser wəka Damas.» 3 Kò

† 13:18 (Yhwh), məməməŋ Sora sa 4:26 * 14:1 Sinhar = Mesopotami † 14:2 Bera ti tɔ tatəkò «pələc» ‡ 14:2 ti tɔ tatəkò «abəkac ŋelec» § 14:6 ti tɔ tatəkò Edom, ndena Esay kò afum on * 14:7 Eyən-Mispe ti tɔ tatəkò «abat ŋa kiti» † 14:18 «Yerusalem», ti tɔ tatəkò Darsalam * 15:3 yuruya

Abram onocær: «Mæsonj f' em awut,* nwe anjom nde kelo kem disre mo, nkøn endelek ke kem.»⁴ Kō Kanu Kəpənj kəloku kō, «Ala, bafō nkøn endeyonē wələk ka ke kam, mba wan kam wəkom nwe endewur əm dərīs mō yati.»⁵ Kō Kanu kəwurene Abram abal njon disre, kō kəloku kō: «Məgbətne kam. Mələm cəs cacəkō, kō məntam-ε.» Kō kənocær: «Pəmō cəs cacəkō, yuruya yam afōde pactam kələm nja fəp.»⁶ Kō Abram elanj Kanu Kəpənj, Ti tō Kanu kənalomē kō fum wəlompū.⁷ Kō Kanu kəloku kō: «In' əyonē Kanu Kəpənj nke kənanawur' am Ur nja aKaldi kədəsənj əm atof njanē, mādē mələk nji ke.»⁸ Kō Abram eyif Kanu, «Kanu Wəbē Wəpənj, cəke cō indetam kəcəre a indesəto atof njanē ke-ε?»⁹ Kō Kanu kəloku kō: «Məkər' em wana weyecara win, wir wəran win, kō ankesiya norkun njin fəp fayi ya meren maas maas, tōpaj tin kō topokpoka tin.»¹⁰ Kō Abram enkerē sēm yayəkō k'engber-bereri yi daco daco k'ombocəs yegber-gbereri yayəkō merənj merənj yetefərəne, kō bemp, məlməl m' enaboc yi ta anjbereri yi-ε.¹¹ Kō yofən yontorər sēm yegber-gbereri yayəkō, mba k'Abram embələs yi.

¹² Dec dendekale, k'Abram endirərne, k'ayekyek njon njanəbərne kō k'enesē dəmərə.¹³ Kō Kanu kəloku Abram: «Məcəre a yuruya yam yendeyonē acikərə atof njonuru nje njonəyonē njanan mō. Nandekō-yonē di acar, andekō-tərəs nja di hanj meren 400.¹⁴ Mba Indetərəs afum anje njanecəmbər nja dacar mō, njanewur atof njanəkō kō ca yelərəm.¹⁵ Kō mənə Abram, məndekō-bəp atem am pəforu disre, † pawup əm detem dobotu disre. ‡¹⁶ Yuruya yam yendelüksərne nno mənē tēm ta danapa da manjkalē, bawo 'Amər njanacepərər fē kiciya kənan a idebeləs nja.»

¹⁷ Nte dec dənkalē mō, k'asum njemət (dimi dontor) kō teken njesənē, nənē kō kinime yənçepər yoboc ya sēm yeyer yayəkō daco.¹⁸ Dəsək dadəkō dō Kanu Kəpənj kənçənəs kiyi kənan tes tin kō Abram. Kō Kanu kəloku Abram: «İsonj yuruya yam kəyefē ka kəngbəkō ka Misira hanj Efərət, kəngbəkō kəpənj.¹⁹ Indesənj yuruya yam atof nja aKeni, aKenisī, aKadmon,²⁰ nja aHewy, aPerisī, aRefay,²¹ nja 'Amər, aKananan, aKirkas, kō aYebus.»

16

Kəkom ka Səmayila

¹ Saray wəran k'Abram enakomē fē kō wan. Mba enayō wəcar wəran wəMisira, pacwē kō Hakar.² Kō Saray oloku Abram: «Mənənj, Kanu Kəpənj kəyaməsər im kəsəto ka wan. Məfəntərə kō wəcar kem, tələma

intam kəsəto kō wan wərkun.» Kō Abram ençənjəl dim da Saray.³ Awa, kō Saray wəran ka Abram elek wəcar kən wəMisira, Hakar, k'əsonj kō wos Abram pəyo kō waran. Tənətənjne kəndē ka Abram atof nja Kananan kəsəto meren wəco.⁴ Kō Abram njanəbərne kō Hakar, kō Hakar embəkəs. Nte ençərə a embəkəs mō, əməməne fē sō Saray far yotot.⁵ Kō Saray oloku Abram: «Mən' endesərə pəcuy pə mələməs mme ələməs im mō! Ina yati, in' elek wəcar kem k'imber əm kō dəwaca, mba nte enənjkne onj pəbəkəs mō, k'eyefē kafərərəs im. Mba Kanu Kəpənj kəmboc su kiti daco (kəyi su daco), ina kō mənə!»⁶ Kō Abram olukse Saray moloku: «Wəcar kam ey' əm dəwaca. Məyo kō təkō tentes' am mō.» Awa, kō Saray onərəs Hakar hanj kō Hakar eyeksər kō, k'ənjko pəbōle.⁷ Kō meleke ma Kanu Kəpənj mənjkō mēbəp kō nde dətəgberē kələmp kələma kəsək ta əmbōle kəngbəkō * nke kəyi dəpō da Sur mō.⁸ Kō meleke mme meyif: «Hakar, wəcar ka Saray, deke məyefē-ε? Deke mənjkō-ε?» Kō Hakar olukse mi moloku: «Wəbərə kem Saray, iyeksər.»⁹ Kō meleke ma Kanu Kəpənj moloku, «Məluksərne ndena wəbərə kam, məkō məfəntərə kō dəntof.»¹⁰ Kō meleke ma Kanu Kəpənj moloku kō: «Indesənj yuruya yam yela hanj ta antam kələm nja-ε.»¹¹ Kō meleke ma Kanu Kəpənj moloku kō: «Məmbəkəs tante, wan wərkun mənəkəkom, wan nwe mənəsənj tewe ta Səmayila † mō, bawo Kanu kəne kəkule-kule ka pəcuy pam.¹² Wan kam endeyi pəmə sɔfale sa dop. Ende pəc-çanj afum fəp kəyefərəne, fəp fəç-yefərəne kō nkən. Sona s' endendē pəbōləne afum ələpəs anje.»

¹³ Kō Hakar əsonj tewe a Kanu Kəpənj nke kənalok-łokər kō mō, «Ata-El-Roy» ti tō tatōko: «Inənj nno Kanu nke kənənj im mō.»¹⁴ Ti t' awənē kələmp kənjko, kələmp ka Lahay-Roy. Kələmp kənjko kəyi Kadēs kō Beredu daco.¹⁵ Kō Hakar onkome Abram wan wərkun, kō Abram ewe wan wəkəkō Hakar enakomē kō mō tewe ta Səmayila.¹⁶ Abram enəsəto meren 86 tēm nte Hakar onç-komē kō Səmayila mō.

17

Kanu kəsəpər tewe ta Abram kō təyonē «Abraham»

¹ Nte Abram əsəto meren 99 mō, kō Kanu Kəpənj kəwurər kō, kəc-łoku kō: «In' əyonē Kanu nke kəntam mes ma doru fəp mō, məkət fər yem kirinj, məcəmə pələmpu dərənj.² Indecənjəs danapa dosu, ina kō mənə daco, isənj əm yuruya yelərəm.»³ Kō Abram ençəp tobu dəntof kō Kanu kəloku

† 15:15 Ti tō tatōko «Məndefi pəforu disre.» ‡ 15:15 Ti tō tatōko «Pəbotu pa detem dam.» * 16:7 Tofo tenayi, nde domun dətəf doņcwur dəntof mō. † 16:11 Səmayila = «Ençənjəl»

kə nte: ⁴ «Ta ina, danapa dem dende kə mənə daco: Məndeyəne kas ka afum a tof yeləram. ⁵ Afəsəw' am tewe ta Abram, mba Abraham,* bawo indesəñ' am kəyəne ka kas ka afum a tof yeləram. ⁶ Indesəñ əm dokombəra dəpəñ, indesəñ' am kəkəkom ka afum aləram, abe yati njaneyi nja daco. ⁷ Indecəñəs danapa dem kə mənə daco kəbəp ka yuruya yam kə mənə məfi-ε, indecəmə danapa dadəkə darəñ kə yuruya yam doru o doru. Tem tatəkə Kanu kam k'indeyəne kə ka yuruya yam kə mənə mənədecepər-ε. ⁸ Indesəñ əm kə yuruya yam atəf nja Kanahan njanə mənətep kəc-berε mə fəp, njaneyəne njanan doru o doru, iyəne Kanu kəñan.» ⁹ Kə Kanu kələku Abraham: «Mənə kə yuruya yam, detemp detemp nələləs danapa nde səñcəñəs mə. ¹⁰ Nte tə nəndetəmpərərne danapa dem nde inçəñəs kə mənə kə yuruya yam kə mənədecepər-ε. Nwε o nwε əyənə wərkun yuruya yam daco mə, pakəñc kə. ¹¹ Kəkəñc konu kəndementər kəcəmə konu danapa dem darəñ. ¹² Kəyεfε detemp kə detemp awut anu arkun fəp packəñc nja tataka ta camət-maas, pəyəne wəkəom wəka kələ kam, kə pəyəne fε ti-ε fum nwe əsətəne pəsəm nno wəcikərə eyi mə, ta əyənə wəka yuruya yam mə. ¹³ Pəmar pade packəñc nwε andekom nde kələ kam kə nwε andesətəne pəsəm mə, ti tendeyəne kəfat ka danapa dem da doru o doru nde dis donu. ¹⁴ Wərkun nwε o nwε antəkəñc mə, anjwure wəkayı afum ən daco, tem tatəkə danapa dem delip nno nkən eyi mə.» ¹⁵ Kə Kanu kələku sə Abraham: «Nte təyəne ta wəran kam Saray mə, ta məwe kə sə Saray, kəyεfε məkə Sara s' ande pac-we kə. ¹⁶ Kəpocε kə k'inder, ipocε sə mənə wan nwε endekom' am mə. İndepocε kə pətət, nkən endeyəne kərə ka tof yeləram. Abe a tof yeləram njanewur kə dərıs.» ¹⁷ Kə Abraham əñcəp kərə dəntəf kəsəl, k'olokune dəbəkək: «Wərkun wəka meren 100 entam kəkəkom ba? Kə Sara əsətə meren 90 endekom ba?» ¹⁸ Kə Abraham oloku Kanu: «Məğbətəne Səmayıla doru!» ¹⁹ Kə Kanu kələku: «Alal Wəran kam Sara endekom' am wan nwe mənəwe Isiyaka † mə. İndecəmə danapa dosu darəñ kə nkən, iyεfε sə icəmə di darəñ kə yuruya yən kə nkən əñcəpər-ε danapa da doru o doru də. ²⁰ Nte tendənərne ti mə, inε wəran kam pəc-tolane Səmayıla: İndepocε kə pətət, indesəñ kə dokombəra dəpəñ indesəñe yuruya yən yela endeyəne kas ka abe wəco kə mərəñ kə wətem ka afum aləram. ²¹ Mba nte təyəne ta danapa dem mə, Sara əñkom' am tem tantε dok.» ²² Nte Kanu kəlıp kələk-ləkər Abraham mə, kə Kanu kampε dərəñc. ²³ K'Abraham ələk wan

kən Səmayıla kə afum anjε anakom kələ kən disrε mə fəp, kəbəp ka anjε enawayε pəsəm pən mə, ti tə tatəkə arkun a kələ kən disrε fəp. K'əñkəñc nja dəsək din dadəkə, pəmə təkə Kanu kənəloku kə ti mə. ²⁴ Abraham ənasətə meren 99 a k'andekəñc kə. ²⁵ Wan kən Səmayıla, ənasətə meren wəco kə maas a k'andekəñc kə. ²⁶ Dəsək dadəkə d' anjəñc Abraham kə wan kən, Səmayıla. ²⁷ K'anjəñc arkun aka kələ kən disrε fəp, kəyεfε acar anjε anakom di mə hanj əkə enawayε pəsəm pən nno acikərə njanı mə. K'anjəñc nja fəp kə nkən Abraham.

18

Kanu kəndəñk a Sara endesətə wan wərkun

¹ Kə Kanu Kəpəñ kəwurər Abraham nde tofo nte njiyri ya Mamre yεñcəmə mə, tətəñne Abraham pəndε nde kusunja ka abal njan dan, tem nte pəñwəñe mə. ² Kə Abraham əyekti fər, k'ənəñk arkun maas njanεmə ta njanbələ kə-ε. Nte ənəñk nja mə, k'ewirne kəkə-bəpəne kə nja, k'ontontnəne nja hanj dantəf. ³ Kə Abraham oloku wəkin nja daco: «Wəbe, ilətsen' am intam kəsətər əm kəwosen' em kəcəmə ka nənə wacər kam? ⁴ Pakεrε nu əñ domun depic nəbikεne wəcək, nəñesəm nno kətək nke dantəf. ⁵ Indesəñ nu sə peri, nte tənşəñe nu kəsətə sə fənəntər mə, a nədekə tem tatəkə nəfədecepər nno nderem kifəli, iyi kiyi konu.» Kə acikərə njaloku: «Tentes! Məyə təkə mələku mə.»

⁶ Kə Abraham əñkə katəna-katəna abal njan disrε nde Sara eyi mə, k'oloku kə: «Məkufε mələk farin fədəsdes tafala kəmaas məğbətε akənε cəcom.» ⁷ K'εyekse sə kəkə ka nde yocal yeyi mə, k'osumpər tana pətət dis nde yocal yən daco, k'əsəñ pi wəcər kən wətəmp wəkin kə wəkəkə olompəs pi katəna-katəna.

⁸ Kə Abraham ələk fulaya kə mεsε ma wana kə sεm ya tana tatəkə analompəs mə, k'əñkə pəcəmbərər yi acikərə ən. Kə nkən Abraham əñcəmə nja kəsək kətək dantəf, acikərə njaç-di yeri. ⁹ Nte njanıp kədi yeri mə, kə njanıp Abraham: «Deke wəran kam Sara eyi-ε?» Kə Abraham oloku nja, «Eyi nde abal disrε.» ¹⁰ Kə wəcikərə wəkin oloku: «İnder nno ndaram dok tem tante wəran kam Sara endekom wan wərkun.» Sara ənacəmə dəkusunja Abraham tadarəñ pəc-cəñkəl.

¹¹ Abraham kə Sara njanəsikər, njanεk, Sara enawurεne fε sə wətam kəsətə awut. ¹² Kə Sara eselərne pəc-loku: «Ndekəl nte isikər əñ mə, pəbotu pendey' im sə ba? Wos im sə, esikər.» ¹³ Kə Kanu Kəpəñ kəyif Abraham: «Ta akε tə Sara eselε-ε a pəc-loku: «Mba kançε kə, indetam kəsətə wan nno isikər mə ba?» ¹⁴ Tes teyi nte tənəmbər Kanu Kəpəñ mə

* 17:5 Abram = «Papa ka afum aləram,» Abraham = «papa ka tofycləram.» † 17:19 Isiyaka = «kəsəl»

ba? Dok tɛm tante imboŋcɛr ɛm mɔ, nder nno ndaram, Sara endesotɔ wan wɛrkun.»

¹⁵ Kɔ Sara eyemɛ, k'ombupɛrɛ «Isel fe,» bawo ɛnanesɛ. Kɔ Kanu Kɛrɔŋ kɛŋgbɔkɛrɛ: «Ala, mɛsɛl!»

¹⁶ K'afum aŋɛ ŋayefɛ kɛkɔ, kɔ ŋamɔmɛn kɛca ka Sodom. Kɔ Abraham ɛŋcɛmbɛr ɲa kɛkɔ-lemɔbɛrɛ ɲa. ¹⁷ Kɔ Kanu Kɛrɔŋ kɛyifɛ: «Imɛŋkɛr Abraham nte ifaŋ kɛyɔ mɔ ba?» ¹⁸ Abraham endeyɔnɛ kas ka afum a atɔf ɲɔrɔŋ, ɲa fanɔntɔr. Afum a doru fɛp tetɔn tɔ ŋandesɔtɔnɛ kɛpɔcɛ pɛtɔt. ¹⁹ Bawo inasom kɔ pɛlɔku awut ɔn kɔ afum ɔn, a ŋacɛmɛ dɔpɔ da ina, Kanu Kɛrɔŋ darɛŋ, ŋacɛmɛ pɛlompu darɛŋ kɔ sariyɛ nte tɔŋsɔŋɛ ina Kanu ilasɛ Abraham dim ndɛ ɛnasɔŋ tetɔn mɔ.» ²⁰ Kɔ Kanu Kɛrɔŋ kɛlɔku Abraham: «Mes mɛmɛ ambɔŋcɛ Sodom kɔ Komora mɔ, mɛmbɛk kɔ kiciya kayi kɛyɔ wey-wey. ²¹ Kɛtɔr k'inder dɛntɔf idemɔmɛn kɔ pɛyɔnɛ fɔ nte aŋlɔku taŋjan mɔ kanjɛ kɔ-ɛ, kɔ pɛntɔyɔnɛ ti-ɛ, ina sɔ icɛrɛ ti.»

²² Kɔ acikɛra aŋɛ ŋayefɛ tofo tatɔkɔ kɔ ŋantɛfɛrnɛ kɛca ka Sodom. Kanu Kɛrɔŋ kɛsɔrɔyɔ kɔ Abraham. ²³ Kɔ Abraham ɔlɔtɛrnɛ k'eyif Kanu: «Mɛndɛkɔ-tɔrsɛnɛ sɔ fum wɛlompu pɛmɔ wɛlɛc ba?» ²⁴ Tɔlɔma afum atɔt 50 ŋayi afum aka dare dadɔkɔ dɛcɔ, mɛndɛkɔ-lɛsɛr sɔ dare dadɔkɔ ba? Mɛfɔtam kɛŋaŋnɛnɛ ɲa tɛta afum alompu akaŋɛ 50 aŋɛ ŋayi ɲa dɛcɔ mɔ?» ²⁵ «Tɔbɔl' am mɛna kɛyɔ ka tante! Mɛfɔdɛdifɛnɛ fum wɛlompu kɔ wɛtolomp, tɛm tatɔkɔ wɛtɔdɛkɛt pɛsɔtɔ pɛcuy pin payi kɔ wɛdɛkɛt. Tɔbɔl' am mɛna nwe mɛyɔnɛ wɛbɔc kiti ka doru fɛp mɔ, mɛfɔdɛyɛ ta mɛlɛlɛs sariyɛ!» ²⁶ Kɔ Kanu Kɛrɔŋ kɛlɔku: «K'imbɛp ndɛ dare da Sodom disrɛ afum alompu 50-ɛ, iŋaŋnɛnɛ alɔpɛs akɔ te taŋjan.»

²⁷ Kɔ Abraham ɔŋgbɔkɛrɛ k'oloku: «Nɛmɔmɛn nte iyenjɛ abɛkɛc kɛlɔk-lɔkɛr Kanu Wɛbɛ mɔ, ina nwe iyɔnɛ kɛbof ka dɛntɔf kɔ ka dɛnɛŋc dɛm mɔ. ²⁸ Tɔlɔma afum alompu akaŋɛ 50 ŋandɛkɔ-but afum kɛcamɛt pɛlɛsɛr ɔŋ dare fɛp ba?» Kɔ Kanu kɛlɔku: «Ifɔlɛsɛr di k'imbɛp di afum alompu 40 kɔ kɛcamɛt-ɛ.»

²⁹ Kɔ Abraham ɛŋcɛmɛ kɔ darɛŋ kɛlɔku kɔ tolɔku nte: «Tɔlɔma alompu 40 ɲ' andɛkɔ-bɛp di?» Kɔ Kanu kɛlɔku: «Ifɔlɛsɛr, k'imbɛp di alompu 40-ɛ.»

³⁰ Kɔ Abraham oloku: «Ilɔkɛrn' am, Kanu Wɛbɛ! Ta pɛtɛl' am k'ilok-loku sɔ-ɛ! Tɔlɔma alompu 30 ɲ' andɛkɔ-bɛp di?» Kɔ Kanu kɛlɔku Abraham: «Ifɔlɛsɛr di k'imbɛp dɔtɔf afum alompu 30-ɛ.»

³¹ Kɔ Abraham oloku: «Kanu Wɛbɛ, mɛŋaŋnɛnɛ mɔcɔp mem. Tɔlɔma alompu wɛcɔ mɛrɛŋ ɲ' andɛkɔ-bɛp di?» Kɔ Kanu kɛlɔku Abraham: «Ifɔlɛsɛr di tɛta afum akakɔ wɛcɔ mɛrɛŋ.»

³² Kɔ Abraham oloku: «Iletsɛn' am, Wɛbɛ kem! Ta pɛtɛl' am, tɛlɔpɛs t' indɛlɔk-lɔkar ɛm. Tɔlɔma alompu wɛcɔ ŋayi di.» Kɔ Kanu kɛlɔku sɔ Abraham, «Ifɔlɛsɛr di tɛta afum akakɔ wɛcɔ.»

³³ Nte ɲalip kɛlɔk-loku mɔ, kɔ Kanu Kɛrɔŋ kɛŋkɔ, kɔ Abraham olukus ndɛ ndɔrɔn.

19

Lɔt kɛyacnɛ kɔn kɛlɛsɛr ka Sodom

¹ Dec dɔrɔfɔy kɔ mɛlɛkɛ mɛmɛ mɛrɛŋ mɛnder Sodom. Lɔt pɛndɛ dɛkɛbɛrɛ da dare. Nte ɛnɔŋk mi mɔ, k'eyɛfɛ kɛkɔ-bɛpɛnɛ kɔ mi, k'ontontnɛnɛ mi dɛntɔf. ² Kɔ Lɔt oloku ɲa: «Iletsɛnɛ nu, nɛna abɛ em, nɛder nno kɛlɔ ka wɛcar konu. Nɛcɛpɛrɛnɛ dɛ pibi, nɛbikɛnɛ wɛcɛk, nɛdena ŋayefɛ bɛt-bɛtana suy, nɛsumpɛr sɔ dɔpɔ donu, nɛkɔ.» Kɔ mɛlɛkɛ ɲalɔku kɔ: «Ala, nno tofo tante tɔ sɛndɛcɛpɛrɛnɛ pibi!» ³ Mba kɔ Lɔt ɛŋcɛmɛnɛ ɲa ti darɛŋ haŋ kɔ ɲadɛ ɲalɔpɛsɛr kɛkɔ ndɛ ndɔrɔn. K'olompɛ ɲa yeri yɔtɔt, k'ɛmpɛcɛ ɲa cɛcom, kɔ ɲandɔ yi.

⁴ Ta ŋantɛfɛntɛrɛ-ɛ, k'afum a dare da Sodom ŋaŋkɛl kɛlɔ, kɛyɛfɛ awut haŋ abeki fɛp faŋan ŋanayi di, ali fum anasak fɛ. ⁵ Kɔ ɲawɛ Lɔt kɔ ŋayif kɔ: «Deke afum akɔ ŋayi-ɛ, aŋɛ ɲambɛrɛ nno ndaram nno pibi pampɛ mɔ? Mɛwureɛnɛ ɲa nno sɛyi mɔ, nte tɔŋsɔŋɛ sɛfɛntɛrɛr ɲa mɔ.»

⁶ Kɔ Lɔt owur dɛkusɔŋka nno ŋayi mɔ, k'ɛŋgbɛt kumba tadarɛŋ tɔn. ⁷ K'oloku ɲa: «Ala, Anapa, Iletsɛnɛ nu ta nɛyɔ pɛlɛc pampɛ!» ⁸ Iletsɛnɛ nu! Iyɔ ayɛcɛra mɛrɛŋ atɔcɛrɛ arkun, iletsɛnɛ nu ikɛrɛ nu ɲa nno dabanjɛ, nɛyɔ ɲa mɛfaŋ monu. Mba ta nɛyɔ acikɛra em nte o nte, bawo kiyi kem kɔ ŋayinɛ dɛ!» ⁹ K'afum a Sodom ɲaloku kɔ: «Mɛbɔlɛ day! Mɛna wɛcikɛra mɛfaŋ kɛbɔcɛr sɛna dɔpɔ ndɛ sɛndɛkɔt mɔ, kɔ mɛntɔwureɛnɛ ɲa-ɛ, tɔkɔ sɛndɛdɛnɛr mɛna mɔ tendɛcɛpɛr taŋjan!» Kɔ ɲawɛn Lɔt pɛrɔŋ kɔ ɲalɔtɛrnɛ kumba kɛkɔ-lɛsɛr ki. ¹⁰ Kɔ mɛlɛkɛ mɛmɛ mɛrɛŋ mo-sumpɛr Lɔt, kɔ mɛmbɛrɛ kɔ, kɔ mɛŋgbɛt kumba. ¹¹ Afum akɔ ŋanayi dɛkusɔŋka mɔ, kɔ mɛlɛkɛ mɔsɔŋ ɲa kɛtɔnɛŋk, kɛyɛfɛ wan fet haŋ wɛbɛki, kɔ tɛyamɛ ɲa kɛnɛŋk sɔ kumba.

¹² Kɔ mɛlɛkɛ ŋayif Lɔt: «An' ɔ mɛyɔ sɔ nno fum-ɛ? Arkun aŋɛ mɛsɔŋ aran mɔ, awut am arkun kɔ aran, kɔ afum am fɛp, akɔ mɛyɔ dare dandɛ mɔ fɛp, mɛwureɛnɛ ɲa nno dare dandɛ. ¹³ Kɛlɛsɛr kɔ sɛnder tofo tante, bawo Kanu Kɛrɔŋ fɔr kirin, nte aŋlɔkɛ afum a dare dandɛ mɔ, tɛmbɛk. Kanu Kɛrɔŋ kasom su kɛdɛlɛsɛr dare dandɛ.» ¹⁴ Kɔ Lɔt ɔŋkɔ pɛbɛp arkun aŋɛ ɲananɛŋcɛ awut ɔn mɔ, k'oloku ɲa: «Nɛkufɛ ŋayefɛ dɛ! Bawo Kanu Kɛrɔŋ kɛnderɛr kɛlɛsɛr dare dandɛ.» Mba, kɔ arkun akaŋɛ ɲaŋcɛm-cɛmɛnɛ a kɛwolɛs kɔ Lɔt endɛ.

15 Pändeyi dəsəka deləpəs kə meleke ŋaloku Lot: «Məroknə məyefə də, mələk wəran kam, kə awut am ayecəra aŋe ŋayi nno mə, ta pələc pedesətə ŋa kə dare dandə deŋciya mə.»

16 Mba Lot pəcwon, kə meleke ŋasumpər ŋa waca, nkan kə wəran kən kə awut ən ayecəra mərəŋ, kə meleke ŋawurene ŋa dare disre, bawo Kanu Kəpəŋ kənafan kəyəc kə.

17 Nte meleke ŋawurene ŋa dare disre mə, kə meleke min moloku Lot: «Məyeksə nte tənşəŋe ta məfi mə! Ta məməmən tadarəŋ, ta məcəmbərəs tofo o tofo nno aranta ŋaŋe! Məko mändə məyacne nde dətərə, ta mədefi.»

18 Kə Lot oloku ŋa: «Ala, wəbe kem! Toftəm kəyi. 19 İletsen' am! Wəcar kam əsətər əm kəŋaŋne nte məlas layidi dam nno iyi mə, nte məsak im kəyi doru mə, mba ifətəm kəyeksə

ibəp tərə tətəkə a məctərə pələc, kə pəyi fə ti-ε ina sə, iŋfi. 20 İletsen' am məŋnəŋk dare dəkə, dələtərn' em k'iyeksə ibere di kə defete sə. Məc' em ikə inde iyacne di, defete fə ba? İntam di kəberε, təsəŋ' em kəyi doru!»

21 Kə meleke moloku kə: «Awa, kətola kam kanke disre, ifələsər dare dadəkə məŋle mə. 22 Awa, məroknə məkə, bawo ifətəm kəyə

tələm o tələm ta məntabere di-ε.» Ti t' əsəŋe nte awene dare dadəkə Cohar * mə.

23 Dec deŋcpe, a kə Lot embere Cohar. 24 Kə Kanu Kəpəŋ kəntufər aka Sodom kə Komora kəyefə dareŋc, pərbələ kə neŋc, nyε Kanu Kəpəŋ kəŋcsak mə. 25 Kə Kanu kələsar sadare fəp, kə aranta, kə afum kəbər kə yopəŋ dəntəf fəp. 26 Kə wəran ka Lot əməmən tadarəŋ, k'entəŋkle kəyənε terəŋka ta mεr.

27 Kə Abraham eyefe bət-bət suy, k'əŋkə nde tofo təkə ŋanacəme kə Kanu Kəpəŋ mə.

28 Kə Abraham əməmən kaca ka Sodom kə Komora, k'əməmən sədare sa aranta fəp, k'əŋəŋk kinime kəc-pe pəmə nte kinime kəpəŋ kənde kəc-pe daranta mə.

29 Nte Kanu kəŋcləsər sədare sa aranta ŋaŋəkə mə, kə Kanu kəŋcəm-cəmnε Abraham, kə kəyəc Lot pələc nte kəŋcləsər sadare nse Lot enandε pəyəcne mə.

Lot kə awut ən aran

30 Kə Lot eyefe Cohar k'awut ən aran mərəŋ kəre kəkə-ndε dətərə, bawo enanese kənde ka Cohar. K'əŋkə pəyi kumbun̄kum † ka tərə kələma disre. 31 Kə wan wəran wəcəkəkə-cəkə wəka Lot oloku wələpas: «Papa kosu əyənε wətem, fum eyi fə dətəf nwe endeder su mə, pəmə nte mes mosu mokur moloku ti mə. 32 Məder səsəŋe kə kəmun member nte tənşəŋe pəfəntərəs su, tənşəŋe səsətəne kə yuruya mə.»

33 Kə ŋasəŋe kə kəmun member pibi papəkə. Kə wan kən wəran wəcəkəkə-cəkə əŋkə pəfəntərə kə kas. Mba Lot enacərəne

fə kəberε kən kə kəwur kən. 34 Dəckəsək k'oloku wəfətəra kən: «İfəntərəna nno pibi kə papa. Pasəŋe kə sə kəmun member nno pibi, nte tənşəŋe mənə sə nəkə nəfəntərə kə nkan mə təsəŋe pasətəne kə yuruya mə.»

35 Pəndəsəbiyε kə awut ən aran ŋasəŋ kə sə member. Pibi papəkə kə wan kən wəran wəfət wəkə əŋkə pəberər papa kəŋan Lot, kə ŋafəntərə. Kas kəŋan enacərəne fə kəberε kə kəwur ka wəkəkə sə.

36 Kə awut aran a Lot aŋe mərəŋ fəp ŋambəkse Lot kas kəŋan. 37 Kə wan wəran wəka Lot wəcəkəkə-cəkə əŋkom wan wərkun, k'ewe kə Mohabu.† Nkan əyənε papa ka aMohabu, ŋayi doru haŋ məkə. 38 Kə wan ka Lot wəran wəfət əŋkom wan wərkun, k'ewe kə «Ben-Ammi.»§ Nkan əyənε papa ka 'Aməŋ ŋayi doru haŋ məkə.

20

Abraham kə Abimelek

1 Kə Abraham eyefe di kəkə ka atəf ŋa Nεkεf. K'endε Kades kə Sur daco, k'eyefe sə K'εŋcəpərəne tem Kerar. 2 Abraham əŋc-
loku afum aka di teta wəran kən Sara: «Wəkirε kem əfə.» Kə Abimelek, wəbe wəka Kerar, emban Sara. 3 Awa, kə Kanu kənder Abimelek dəmere ma pibi kə kəloku kə: «Kəfi kə mənder teta wəran wəkə məsumpər mə, bawo wəran wələ əfə!»

4 Abimelek nwe enatəgbuŋene wəran nwe mə, k'eyif: «Kanu cəke cə pəyi-ε, kədif kə mənder atəf ŋin ali ŋayənε afum alompu? 5 Nkən Abraham yati olok' im: «Wəkirε kem əfə,» kə wəran yati nkən sə oloku: «Wεŋc im wərkun əfə?» Abəkək ŋosoku ŋ' inayə, ali pələc iyə fε.» 6 Kə Kanu kəloku kə dəmere: «İŋcərə bel-bel ina sə, a abəkək ŋosoku ŋə mənayə nte məcyə tante mə. Ina yati in' eyaməs am kədəktər im, ti t' inatəwə' am a məgbuŋene kə. 7 Ndekəl, məlukse wəran wəkawε wos. Bawo wədəŋk wəka Kanu ə əyənε, endetolərn' am məyi doru. Kə məntəlukse kə-ε, məcərə a kəfi kə mənder kə ca yəkə məyə mə fəp.»

8 Kə Abimelek eyefe bət-bət suy, k'ewe acar ən fəp. K'ələməŋ ŋa mere məməkə fəp. Kə kənese kəpəŋ kəsumpər afum akakə. 9 Kə Abimelek ewe Abraham k'eyif kə: «Cəke cə məyə su tante-ε? Kə kiciya kəre k'ıŋciy' am-ε, nte məsəŋe su, ina k'atəf ŋem kəciya pəpəŋ mə? Məyə im məyə mme pəntəmər məyə im mə.» 10 Kə Abimelek eyif Abraham: «Cəke cə mənafan nte məyə tante mə?» 11 Kə Abraham oloku: «İnacəm-cəmnε a kənese Kanu kəyi fε nno, a andedif im teta wəran kem. 12 Nte tendənərne ti mə, kəŋce kə, a wəkirε kem əfə. Kas kin kə səmpaŋne, səyerene cərə. K'ender sə k'əyənε wəran kem. 13 Nte Kanu kəsəŋ' em kəyefε kələ ka papa wəkem mə, ti

* 19:22 Cohar = «pafet» † 19:30 Abi nde tərə kəpəŋ nte tənşəŋe ŋatəm kəgəpəne mə. ‡ 19:37 Mohabu = «wəka papa» § 19:38 Ben-Ammi = «wan ka afum em»

t' inaloku Sara: «Mælek' em layidi kæca nke o nke sɛnjko mɔ, mædekɔ mæcloku a wɛnjc æm wærkun iyɔnɛ.»

¹⁴ Kɔ Abimælek elɛk cir, ŋkesiya, cæna kɔ acar arkun kɔ aran k'ɔsɔŋ Abraham k'olukse kɔ wæran kɔn Sara. ¹⁵ Kɔ Abimælek oloku: «Atɔf ŋem ŋɔ ŋanjɛ nnɔ fɔr yam kirinj, mændɛ nnɔ pændebɔt æm mɔ.» ¹⁶ K'oloku Sara: «Isɔŋ wɛnjc æm wærkun mɛnjcæmbɛl ma gbɛti wul win, bɔyɔn' am aca nnɔ afum ŋayi mɔ, kæmentɛr fɔ mɛnjcære fɛ tɔlɔm o tɔlɔm tes tantɛ disrɛ.» ¹⁷ Kɔ Abraham ontola Kanu, kɔ Kanu kɛntamæs Abimælek, wæran kɔn kɔ acar ɔn, kɔ ŋantam kɔkom, ¹⁸ bawo Kanu Kɔpɔŋ kɛnasumpɛr aka kɛlɔ ka Abimælek fɛp dokombɛra teta wæran ka Abraham, Sara.

21

Kɔkom ka Isiyaka

¹ Kɔ Kanu Kɔpɔŋ kɛmban Sara pæmɔ tɔkɔ kɛnaloku ti mɔ, kɔ Kanu kɛlase kɔ dim dɔkɔ kɛnasɔŋ kɔ mɔ. ² Kɔ Sara embɛkɛs, k'ɔŋkɔmɛ Abraham wan wærkun detem dɔn disrɛ, tɛm tɔtɔkɔ Kanu kɛnabɔnjɛr kɔ mɔ. ³ Kɔ Abraham ewe wan wærkun nwe Sara ŋkɔmɛ kɔ mɔ «Isiyaka.» ⁴ Kɔ Abraham ɛnjɛkɔ Isiyaka wan kɔn wærkun nwe tatakɔ ta camæt-maas tɔn, pæmɔ tɔkɔ Kanu kɛnasom kɔ ti mɔ. ⁵ Abraham ɛnasɔtɔ meren 100, nte aŋc-kom wan kɔn Isiyaka mɔ. ⁶ Kɔ Sara oloku: «Kanu kɛsɔŋ' em kɛsɛlsɛr. Nwɛ o nwe ɛne kɔkom kem Isiyaka mɔ, tɔŋyɔ kɔ mesel.» ⁷ K'ɛndɛnjɛr: «An' ɛnatam kɛsɔŋɛ Abraham kɛlanɔ a Sara ɛndemɛsɛr awut-ɛ? Mba ŋkɔmɛ kɔ wan wærkun detem dɔn disrɛ.»

Abraham kɛbɛlas kɔn Hakar kɔ Səmayila

⁸ Kɔ wan embɛk k'awurɛ kɔ mɛsɛ. Kɔ Abraham ɔmbɔc kɛsata kɔpɔŋ dɔsɔk ndɛ awurɛ Isiyaka mɛsɛ mɔ. ⁹ Kɔ Sara ɛnɛŋk wan wærkun, nwe wæran wəMisira Hakar ɛnakɔmɛ Abraham mɔ, pæc-sel. ¹⁰ Kɔ Sara oloku Abraham: «Mɛbɛlas wan wæran wɛcar nwe kɔ wan kɔn wærkun. Bawo wan ka wɛcar wɛkawɛ ŋafɔdɛpaŋnɛ kɛ kɔ wan kem.» ¹¹ Kɔ toloku tɔtɔkɔ tɛntɛlɛ Abraham bel-bel teta wan kɔn. ¹² Mba kɔ Kanu kɛloku Abraham: «Ta tɛtɛl' am teta wan kam wærkun kɔ kɛrɛ, wɛcar kam. Mawosɛnɛ Sara nte o nte ɛnjɛfɛŋjɛr æm mɔ. Bawo nnɔ Isiyaka eyi mɔ, mændɛsɔtɔ yuruya nyɛ yɛndɛtɔmpɛr tɛwɛ tam mɔ. ¹³ Indɛyɔnɛ sɔ wan ka wɛcar kam atɔf. Bawo nkɔn sɔ yuruya yam y' ɔyɔnɛ.»

¹⁴ Kɔ Abraham ɛyɛfɛ bɛt-bɛt suy, k'ɛlɛk kɛcom, k'ɛlas apampɛ domun k'ɔsɔŋ Hakar, k'ɛndɛŋsɛr kɔ wan, k'ɛmbɛlas ŋa. Kɔ Hakar ŋjɔk pɛyi Tɛgbɛrɛ ta Bɛrsebɛ. ¹⁵ Nte apampɛ ŋɛlip domun mɔ, kɔ Hakar ɛsak wan tɔtɔk dɛntɔf. ¹⁶ K'ɛnjɛkafɛlɛr k'ɔŋkɔ pændɛ kɛsɔk pæc-pæpɛsɛnɛ: «Ifɛnjɛ fɛ kɛgbɛtɛnɛ wan kem pæc-fi.» K'ɔŋkɔ pændɛ pɛbɔlɛnɛ kɔ dobolu da

kɛlɔm ka ambɛŋcɛran katin pɛtɛfɛrnɛ kɔ, pæc-bok. ¹⁷ Kɔ Kanu kɛnɛ wan dim, kɔ mɛlɛkɛ ma Kanu mɛwɛ Hakar dɛrɛnjɛ kɔ mɛyif kɔ: «Ak' ɔyɔ æm-ɛ Hakar? Ta mɛnɛsɛ! Bawo Kanu kɛnɛ wan kam dim ndɛ eyi mɔ. ¹⁸ Mɛyɛfɛ mɛlɛk wan, mɛsumpɛr kɔ waca mɛrɛŋ, bawo afum alarɛm ŋ' indɛsɔŋ kɔ.» ¹⁹ Kɔ Kanu kɛmɛpi Hakar fɔr k'ɛnɛŋk kɛlɔmp. K'ɔŋkɔ pɛlas apampɛ domun, k'ɔsɔŋ wan k'omun. ²⁰ Kɔ Kanu kɛmbum wan nwe ɛnjɛ-bɛk, pɛyi dɛtɛgbɛrɛ mɔ, k'ɛndɛ pɛyɔnɛ wɛpɛnɛ mbɛŋcɛran. ²¹ Kɔ Səmayila embɛk dɛndɔ tɛgbɛrɛ ta Paran, kɔ kɛrɛ ɛntɛnɛ kɔ wæran wəMisira.

Abraham kɛsɛk kɔn danapa kɔ Abimælek

²² Tɛm tɔtɔkɔ, Abimælek ŋasɔl kɔ Pikɔl, wɛbɛ wɛka asɔdar ɔn, k'ɛndɛ pɛloku Abraham: «Kanu kɛsɔl am mes mɛmɛ mɛŋyɔ mɔ fɛp. ²³ Mɛdɛrɛm' em oŋ ma nnɔ, mæckɔrnɛ Kanu a mɛfɔdɛtɛŋkɛr im, mɛfɔdɛsɔtɛŋkɛr awut em, mɛfɔtɛŋkɛr awut-sɔ em, kɔ mɛndɛtɔmpɛr em kɔ atɔf ŋɛ mɛyi mɔ abɛkɛc ŋosoku, pæmɔ layidi ndɛ intɔmpɛr' am mɔ.» ²⁴ Kɔ Abraham oloku: «Indɛrɛm am ti.» ²⁵ Mba kɔ Abraham ɛnal Abimælek teta kɛlɔmp nke acar a Abimælek ŋanabɛŋɛ fɛnɔntɛr mɔ. ²⁶ Kɔ Abimælek oloku: «ŋjɛrɛ fɛ nwe ɛnɔyɔ tɔyɔ tɔtɔkɔ mɔ: Mɛnasɔŋɛ f' em ti kɛcɛrɛ, mɔkɔ mændɛsɔŋ' em oŋ ti kɛcɛrɛ.» ²⁷ Kɔ Abraham elɛk ŋkesiya, cir kɔ cæna, k'ɔsɔŋ yi Abimælek. Kɔ ŋalukɛsɛrnɛ kɔ ŋasɛk danapa mɛrɛŋ marjan. ²⁸ Kɔ Abraham ɛnjɛmbɛr kɛsɛk cir cɔyɛcɛra camæt-mɛrɛŋ ca yɔcɔl yon. ²⁹ Kɔ Abimælek eyif Abraham: «Cir camæt-mɛrɛŋ ca ake kɔ mɛnjɛmbɛr kɛsɛk-ɛ?» ³⁰ K'Abraham oloku Abimælek: «Mawosɛ kɛbanɔ cir caŋjɛ tɔyɔnɛ kɛmentɛr a in' ɛnakay kɛlɔmp kɛŋkɛ.» ³¹ Ti tɔ awɛnɛ tofo tɔtɔkɔ «Bɛrsebɛ», bawo dɛndɔ kɛfo kɛŋkɔ kɔ ŋanadɛrɛmɛnɛ. ³² Kɔ ŋantɛŋnɛ kɛsɛk danapa dɛndɔ Bɛrsebɛ. Kɔ tɛyɛfɛ dɛnda, Abimælek kɔ Pikɔl wɛbɛ ka asɔdar ɔn ŋayɛfɛ, kɔ ŋalukɛ atɔf ŋa aPɛlɛsɛt. ³³ Kɔ Abraham ɔmbɔf abɛt* Bɛrsebɛ, k'ɔŋkɔrnɛ Kanu Kɔpɔŋ nke kɛntɔlip doru o doru mɔ. ³⁴ K'Abraham ɛnjɛpɛrɛnɛ tɛm tobolu atɔf ŋa aPɛlɛsɛt.

22

Abraham owosɛ kɛlɔŋnɛnɛ Kanu wan kɔn Isiyaka

¹ Nte mes mɛmɛ mɛnjɛpɛrɛr mɔ, kɔ Kanu kɛmbɔcɛr Abraham dɔpɔ, kɔ kɛwɛ kɔ: «Abraham!» K'owosɛnɛ ki: «In' ɛwɛ!» ² Kɔ Kanu kɛloku: «Mɛlɛk oŋ wan kam sɔna Isiyaka, wɛkakɔ mɛmbɔtɛr mɔ. Mɛkɔ atɔf ŋa Moriya dɛndɔ, mɛkɔ mɛlɔŋnɛn' em kɔ kɛlɔŋnɛ ka kɛcɔf ndɛ tɔrɔ mɛ indɛkɔ-mɛntɛr æm mɔ.»

³ Kɔ Abraham ɛyɛfɛ bɛt-bɛt suy k'ɛnjɛgbɛk sɔfale sɔn kɛbɛnda, k'ɛlɛkɛnɛ acar ɔn ɛtɛmp

* 21:33 kɛtɔk nke kɛwɛrnɛ «tumbuyi» mɔ.

merəñ kə wan kən Isiyaka. Kə Abraham eñgəbeš tək nye enakəcəfe polonñe mə, k'entas nde kəfo kəñkə Kanu kənamentər kə mə. ⁴ Tataka ta maas, kə Abraham eyekti kəro k'enəñk kəfo kəñkə pəbəle. ⁵ K'oloku atəmp əñ: «Nəyi nno kə safale. Isiyaka k'ina, kəpe kə sənder nde kəroñ kəkə-loñne Kanu. Kə səlip-e, səndəbəp nu nno.»

⁶ Kə Abraham elek tək nye anakəcəfe polonñe mə, k'esarəsər yi wan kən Isiyaka, kə nkən elek neñc kə faka. Kə ñasol merəñ mañan kəkə. ⁷ Kə Isiyaka ewe kas Abraham k'eyif kə: «Papa!» Kə wəkəkə owose: «In' ewe, wan kem!» Kə Isiyaka oloku: «Neñc də dandə kə tək, mba deke teñkesiya təkə anjə-loñne Kanu pacəf mə peyi-ε?» ⁸ Kə Abraham oloku: «Wan kem, Kanu ki sərka kəñkə-səto teñkesiya nte anjə-loñne pacəf mə.»

Kə ñasol merəñ mañan sə kəkə. ⁹ Nte ñambəp kəfo nke Kanu kənamentər kə mə, kə Abraham ələ dəkəloñne Kanu, k'omboc tək. K'əñkət wan kən Isiyaka, k'edenəp kə tək ya dəkəloñne kəroñ. ¹⁰ Kə Abraham entəñc kəca k'elek faka kəkə-fay wan kən amera. ¹¹ Kə melekə ma Kanu Kəroñ mewe kə dareñc. Kə moloku: «Abraham! Abraham!» K'owose: «In' ewe!» ¹² Kə melekə moloku: «Ta madəñar wan kam kəca, ta məyo kə tes o tes, bawo ñcəre oñ ndekəl a məñnese Kanu, nte məntəfatən' em wan kam mə, wan kam sona.»

¹³ Kə Abraham eyekti fər k'enəñkne tadarəñ ankesiya ñorkun len ya ñi yepətsərne derəntəm. Kə Abraham anjə pələk ankesiya nñe k'esəkpəre ñi wan kən, k'oləñne ñi Kanu k'əñcəf, k'esak wan kən. ¹⁴ Kə Abraham əsəñ tofo tatakə tewe ta «Kanu Kəroñ Yire*.» Ti tə anjəke məkə: «Nde tərə ta Kanu Kəroñ kəroñ, endekə-səto pəmarsəne.»

¹⁵ Kə melekə ma Kanu Kəroñ məñgbəkəre sə kəwe Abraham dareñc, ¹⁶ kə moloku: «Toloku ta Kanu Kəroñ inderəm' am ti, ina sərka! «Bawo məyo tante, məfatəne f' em wan kam sona Isiyaka, ¹⁷ indelas əm kəpəce pətət, indəsəñe afum əm ñala pəmə cəs ca dareñc kə asəñc ña kəba kəsək. Yuruya yam † yendetasərne aterəne anjan. ¹⁸ Afum a doru fəp ñandesəto kəpəce pətət teta yuruya yam, bawo məñcəñkəl dim dem.» ¹⁹ Kə Abraham oluksərne nde atəmp əñ ñañc-kar kə mə, kə ñayəfe kə ñasol fəp fañan kəkə Berseba, bawo Abraham Berseba ənandə.

²⁰ Nte mes maməkə meñcepər mə, k'andə paloku Abraham nte: Milka oñkome sə weñc Nahor awut arkun: ²¹ Huc wan kən wəcəkə-cəkə, Bus weñc wərkun, Kemuhəl papa ka Aram, ²² Kesed, Haso, Pildas, Yidlaf kə Betuhəl. ²³ Kə Betuhəl oñkom Rebeka. Awut arkun akanə camət-maas ñə Milka ənəkome

Nahor, weñc ka Abraham. ²⁴ Kə wələk' əñ Rehuma, nkən sə ənəkome kə awut: Tebah, Kaham, Tahas, kə Mahaka.

23

Abraham kəwaye kən Sara kufu

¹ Kəwon ka Sara doru kənasəto meren 127, meren maməkə mə Sara ənəsəto doru. ² Sara ənafi nde dare da Kiriyat-Harba, ti tətəkə Həbərəñ atəf ña Kanahan. Kə Abraham ender kətəñne kəwup ka Sara, pəbok kə. ³ Kə Abraham eyəfe pəsak wəran kən wəfi, k'oloku aHəwy moloku mme: ⁴ «Wəcəkəra iyəne, wəcepərəne tem nno ndoronu, nəpoc em tofo towupəne nno ndoronu, intam kəwup wəran kem, ibələn' em kə.» ⁵ Kə aHəwy ñaloku Abraham: ⁶ «Məcəñkəl su, Wəbe! Fum wəpəñ wəka Kanu məyənə su daco. Məməman kəfo nke kəmbət əm mə, məwup wəran kam dəkəwupəne dosu daco. Ali fum əfədefatəne dəkəwupəne dən kəwup ka wəran kam.» ⁷ Kə Abraham eyəfe k'ontontnəne afum a dətəf, aHəwy fər kirin. ⁸ Kə Abraham oloku ña nte: «Kə nəwose a iwup wəran kem nno ibələn' em kə-ε, nəcəñkəl im, nəlukse tefəñ tem Həfəroñ, wan ka Sohar. ⁹ A pəsak em kumbunjkum * ka Makpela nke kəyənə kən mə, nde dale dəkusə. Pəwayər im di gbeti mbə bentam kəsəto di mə, nte tənəñe pəyənə di dəkəwupəne dem nənə daco mə.»

¹⁰ Həfəroñ ənandə aHəwy daco. Kə Həfəroñ wəHəwy oloku Abraham aHəwy fər kirin kə anjə ñañc-bere dare danjan dəkusunja mə: ¹¹ «Ala, wəbe kem. Məcəñkəl im! Isəñ əm dale, k'isəñ əm sə kumbunjkum kəñkə kəyi di mə. Isəñ əm ki, fər ya awut a atəf ñem kirin. Məwup di wəran kam.» ¹² Kə Abraham ontontnəne afum aka dətəf. ¹³ K'oloku nte Həfəroñ, fər ya afum a dətəf kirin: «Məna sə məkəfələ məcəñkəl im! Inəñ kəway ka dale! Məwosen' em ti, a idewup di wəran kem.» ¹⁴ Kə Həfəroñ oloku Abraham: ¹⁵ «Wəbe kem, məcəñkəl im! Antəf ña gbeti meñcəmbəl 400, ake babəkə bəyənə ina kə məna daco-ε? Məwup di wəran kam!»

¹⁶ Nte Abraham ene moloku ma Həfəroñ mə, k'əsəñ kə gbeti mbə ənabəñc mə, gbeti meñcəmbəl 400, fər ya aHəwy kirin. Gbeti meñcəmbəl 400 babəkə, bənayənə həkə ña kəway ka antəf ñaño kə tem tətəkə nno acaməs ñayi mə. ¹⁷ Kə təyənə oñ dale da Həfəroñ nde deyə Makpela, pətəfərəne di kə Mamre mə, kəyəfe dale kəkə kumbunjkum hañ tək nye yenacəmə dəkələñcər mə fəp, ¹⁸ kə yəyənə oñ ya Abraham fər ya aHəwy kirin kə akə ñañc-bere dare dadəkə dəkusunja mə. ¹⁹ Nte teñcepər mə, kə

* 22:14 Kanu Kəroñ-Yire = «Wəbe Kanu əsəñ pəmarsəne.»

† 22:17 Yuruya yam = pəlay pa kəbənda ka dokom dam

* 23:9 Bi yəkə yeyi nde mərə dantəf, nde ñañcəwupəne cəkə-cəkə mə.

Abraham owup wəran kən Sara nde kumbun̄kum ka dale da Makpela, nde pəntefərəne kə Mamre mə, ti tə tatəko Ebəron̄j atəf n̄a Kanahan. ²⁰ Dale kə kumbun̄kum nke kənayi di mə, kə pəyon̄e di oñ dəkəwupəne da Abraham nde enaway fər ya aHewy kirin̄j mə.

24

Kənəncəne ka Isiyaka kə Rebeka

¹ Abraham enasikər, meren mən menabəle kətən̄c, Kanu Kəron̄j kənəpocə kə pətət fəp. ² Kə Abraham oloku wəcar kən nwe enanən̄kanə kəwon n̄nə ndəron̄j mə, nwe oñclompəse kə ca yon̄ mə: «Mədeñ kaca kam aləñk n̄em tantəf, ³ Indesən̄j' am kədəerəm Kanu Kəron̄j, Kanu nke kəyi dareñc kə dəntəf mə, ta mələke wan kem wəran wəKanahan, afum akan̄je ində daco mə. ⁴ Mba məde məko atəf n̄em nde dəñkom dem, mələke di wan kem Isiyaka wəran.» ⁵ Kə wəcar kən oloku kə: «Tələma ta wəran əñkə-wose kəcəps' em darəñ kəder ka n̄nə-ε, tēm tatəko ilukse wan kam atəf n̄je məyefe mə ba?» ⁶ Kə Abraham oloku: «Ta məlukse wan kem dəndo de! ⁷ Kanu Kəron̄j nke kəyi dareñc mə, nke kəsən̄j' em kəsək afum em kə dəñkom dem mə, nke kələk-lokar im a kədəerəm' em kəsən̄j ka atəf n̄əñe afum em mə, n̄kən sarka endesom meləke məcəm' am fər kirin̄j, dəndo mändekə-leke wan kem wəran mə. ⁸ Kə wəran əntəkəwose kəcəm' am darəñ-ε, in̄əñn̄en' am kədəerəm nke isən̄j' am kədəerəm mə. Mba ta məlukse wan kem dəndo de!» ⁹ Kə wəcar enden̄j kəca wəbe kən Abraham aləñk tantəf, k'enderəme kə teta moloku maməkə. ¹⁰ Kə wəcar əlek yəkəme wəco yəkəme ya wəbe kən daco, k'əñkə. Tenatəñne pətəmpər mes ma daka da wəbe kən. ¹¹ Nte ember̄e Mesopotami nde dare da Nahor mə, k'əñcəp yəkəme suwu dare kəsək ta əmbəle kələmp ka domun-ε, dec dərəfəy tēm təkə aran n̄əñwur kəkə-keť domun mə. ¹² K'ontola: «Məna Kanu Kəron̄j, Kanu ka wəbe kem Abraham, məmar im kənəñk ka paka mpe intən mə, ilətsen' am. Kə məyə ti-ε, mələse wəbe kem Abraham layidi dəkə mənasən̄j kə mə. ¹³ In' εwe in̄cəme n̄nə kələmp kəsək mə, k'ayecərə a afum a dare n̄əwur kədəket domun-ε. ¹⁴ Pəyon̄e fə wəyecərə nwe indeloku fə: «Ilətsen' am məti təbəl tam imun, a wəkəyi pələk' im: «Məmun, isən̄j sə yəkəme yam yomun,» pəyon̄e a wəkəkə məmpocə wəcar kam Isiyaka! Tēm tatəko indecərə a mələse wəbe kem Abraham layidi dəkə mənasən̄j kə mə.» ¹⁵ Enalip fə moloku, kə Rebeka wan ka Betuhel, wan-sə ka Milka kə Nahor wəñc ka Abraham oñwur pəgbəñne təbəl tən. ¹⁶ Wəyecərə

wətət teyi enayi, ta entacərə wərkun-ε, ali wərkun wəkin enacərə fə kə dərən. K'ontor dəkələmp k'elas təbəl tən k'emp̄e. ¹⁷ Kə wəcar eyəkse kəkə-fayne kə, k'oloku kə: «Məpoc em domun depic da təbəl tam, ilətsen' am.» ¹⁸ Kə Rebeka oloku: «Məmun, wəbe kem!» K'embəl̄kər kətine kə təbəl tən, k'əsən̄j kə domun, k'omun. ¹⁹ Nte elip kəsən̄j wəcar ka Abraham k'omun mə, k'oloku kə sə: «Indekete yəkəme yam domun yi sə yomun han̄j pətəñne yi.» ²⁰ K'embəl̄kər kənəñkəli domun dəlapəs dəkəsəmp, k'eyəkse sə kəkə-keť domun dələma dəkələmp, k'əñkete yəkəme fəp domun. ²¹ Kə wəcar ka Abraham eyifne teta wəyecərə nwe dəbəkəc, kə pəyon̄e fə Kanu Kəron̄j kəyi kələmpse kə pəkət pən-ε.

²² Nte yəkəme yelip kəmun mə, kə wərkun nwe əlek kurunde kə kema ka tən̄cəmbəl daco,* kə cəsora ca dəkəca merəñ ca kema ka mən̄cəmbəl wəco,† kəsora kin o kin k'əsən̄j Rebeka. ²³ Kə wərkun nwe eyif Rebeka: «An' okom əm-ε wəyecərə? Mələk' im ti ilətsen' am. Səntam kəsətə kəfo dəkəcərəne pibi, nde kələ ka papa kam?» ²⁴ Kə Rebeka oloku: «Wan ka Betuhel iyən̄e, nwe Milka enakome Nahor mə.» ²⁵ K'enden̄jər: «Məmpələ kə yika yeləram yeyi n̄nə ndorosu kə tofo təcərəne pibi teyi sə di.» ²⁶ Kə wərkun nwe ontontnene Kanu Kəron̄j nke, ²⁷ pələoku: «In̄korkor əm məna Kanu Kəron̄j nke, Kanu ka wəbe kem Abraham. Məna nwe məntəsək kələs layidi nde mənasən̄j kə mə, məcyən̄e wəbe kem mēfan̄j mən̄ fəp mə! Kanu Kəron̄j məsol' em kə mən̄ker' em han̄j n̄nə kələ ka awəñc a wəbe kem Abraham.» ²⁸ Kə wəyecərə eyəkse k'əñkə pələmər mes maməkə fəp kere nde ndəron̄j. ²⁹ Rebeka enayə wəñc wərkun pəcwe kə Laban. Kə wəkəkə eyəkse kəkə-məməñ wərkun nwe, nde dəkələmp. ³⁰ Laban enanən̄ke Rebeka kurunde kə cəsora dəwaca, k'enanene kə pələoku: «Ti tə wərkun wəkəkə olok-lokar əm.» Kə wəñc wərkun wəka Rebeka ender nda wərkun nwe, enayi kələmp kəsək kə yəkəme yon̄ mə. ³¹ Kə Laban oloku: «Məder məna nwe Kanu kəmpocə mə! Ta ake tə məndeyine daban̄ka-ε? Ifeñ dəkələ k'ilompse yəkəme yam tofo.» ³² Kə wərkun nwe ember̄e dəkələ. Kə Laban ontore yəsare ya yəkəme, k'əsən̄j yi yika kə məmpələ. K'əsən̄j wərkun nwe kə afum añe enasole mə domun debikene wəcək. ³³ Kə tēyefe dənda k'əñcəmbərə kə yeri. Mba k'oloku: «Ifodi kərəsna paka, mən̄e iloku toloku nte inder kələku mə.» Kə Laban oloku kə: «Mələku!»

³⁴ K'oloku: «Awa. Wəcar ka Abraham iyən̄e. ³⁵ Bel-bel bə Kanu kəmpocə wəbe kem pətət nwe əyon̄e fum wələl mə. Kanu kəmpocə kə yəcəl yəron̄j kə yefet, gbeti kə

* 24:22 Delel da kurunde ka kema kan̄kə denayən̄e «grammes» camət-tin.

† 24:22 Delel da kəsora kin denayən̄e «grammes» tasar tin kə tələma.

† 24:22 Delel da kəsora kin denayən̄e

kema, acar arkun ko aran, yokome ko sofale.
³⁶ Sara waran ka wabe kem ende pakome ko wan warunkun detembæra don disre. Wan warunkun wakako, nkon wabe kem ason daka don fep. ³⁷ Wabe kem Abraham ason' em kaderam, kac-loku: 'Mafodetene wan kem waran ayecara a Kanahan daco atof nje iyi mo, ³⁸ mba made mako nde iyefe mo, kor kosu disre, matene di wan kem waran.' ³⁹ K'iloku wabe kem: 'Tolom ta waran onkawose kacaps' em daron kader nno-e.' ⁴⁰ Ko wabe kem olok' im: 'Kanu Karon nke injot far kirin mo, kandesom mæleke mon meban am pokot pam. Mæleke wan kem waran nde kusonka kosu, payone so waka kor kosu.' ⁴¹ Ko Abraham olok' im: 'Indewur' am kaderam kanke imbers' am fo maderam mo, ko payi fo mænk nde kor kosu a ta awos' am, kason ka wan waran-e injanjen' am kaderam kanke.' ⁴² Nte imbapna mako nde dakalamp mo, k'iloku: 'Kanu Karon, Kanu ka wabe kem Abraham, ko mawose kalompas em pokot-e, ⁴³ in' ofo nwe iyi kalamp ka domun kasak mo.' Wayecara nwe endewur kadeket domun mo, nwe indeloku: 'Mepoc em domun depic da tabal tam imun,' ⁴⁴ a wakayi palok' im: 'Maban mamun mana sarka, indesokete yokome yam!' Wayecara wakako payone nwe Kanu Karon kanjambære wan ka wabe kem Abraham mo! ⁴⁵ Ilipna fe ti kalokune debakac, ko Rebeka onwur pagbanne tabal dakabanca. K'ontor dakalamp k'ejket domun. K'iloku ko: 'Ietsen' am mepoc' em imun.' ⁴⁶ K'embelkar katin' em tabal ton tako enjbanne na mo, k'olok' im: 'Mamun, indepocce so yokome yam yomun.' K'imun, k'ompocce so yokome yem ko yomun. ⁴⁷ K'iyif ko: 'An' okom am-e wayecara?' K'olok' im: 'Wan ka Betuhel iyone, wan-so ka Nahor ko Milka.' K'imber ko kurunde dololom ko casora dawaca. ⁴⁸ K'intontnene Kanu Karon, k'iyekyakas ki, Kanu ka wabe kem Abraham, nke kasol' em kadelek wan ka wanjc ideson ko Isiyaka wan ka nkon Abraham mo. ⁴⁹ Ndekol onj ko payone fo mawose kalase wabe kem Abraham pasoku disre, layidi nde manason ko mo, mason' em ti kacere, ko payone fe ti-e, iko kaca kameriya, ko payi fe ti-e, ketot.»

⁵⁰ Laban ko Betuhel njaloku: «Tes tante nda Kanu Karon teyefe, safotam kaloku ti tolom o tolom. ⁵¹ Rebeka ofo wakawe for yam kirin, mælek ko nako. Pako payone waran ka wan ka wabe kam pamo tako Kanu Karon kaloku ti mo.»

⁵² Nte wacar ka Abraham ene moloku mamako mo, k'ontontnene Kanu Karon dantof. ⁵³ Ko wacar k'Abraham owure ca ya gbeti, ca ya kema, ko yamos k'ason yi Rebeka, k'ompocce so Laban wanjc warunkun waka Rebeka ko kere kanjan palaram. ⁵⁴ Nte mes mamako melip mo, warunkun nwe ko asol

on, ko nandi yeri ko namun, ko nanjeparene pibi. Dec dendesak, nte njayefe mo, ko wacar nwe oloku: «Nesak im iluksarne nda wabe kem.» ⁵⁵ Ko Laban njaloku ko kere: «Wan waran payi nno karesna mata waco ko sana. Ko tenjepar-e, mantam kako.» ⁵⁶ Ko warunkun nwe oloku na: «Ta nason' em kawon ka nno, bawo Kanu Karon kalompas em pokot. Nesak im ilukus ndena wabe kem.» ⁵⁷ Ko Laban njaloku ko kere: «Sawe wan waran, sayif ko tako efan mo.» ⁵⁸ Ko njawe Rebeka ko njayif ko: «Mafan kako ko warunkun nwe ba?» Ko Rebeka owose: «Ey.»

⁵⁹ Laban ko kere njasak Rebeka ko waran nwe enaban ko mo, wacar ka Abraham ko asol on ko nanjo. ⁶⁰ Ko nantolane Rebeka ko njaloku ko:

«Mena wakire kosu, mayone waka afum alaram!
 Mayone fum nwe awut-so on njandetam aterene am mo!»

⁶¹ Ko Rebeka eyefe ko acar on ayecara k'empese yokome karon, k'enjcame warunkun nwe daron. Ko wacar ka Abraham elek Rebeka ko nanjo.

⁶² Tetajne Isiyaka palukus kayefe ka kalamp ka Lahay-Roy, pende nde atof na Nkef. ⁶³ Dofoy daloma ko Isiyaka onjo danjotas dakulum, endeyekti for k'enanj yokome yec-der. ⁶⁴ Rebeka endeyekti so for k'enanj Isiyaka, k'ontor yokome karon. ⁶⁵ K'eyif wacar ka Abraham: «Warunkun wære ofo wakawe nno dakulum nwe ender kafayne su mo?» ⁶⁶ Ko wacar oloku ko: «Wabe kem ofo.» K'elek kaloto kon k'enjbalarne. Ko wacar ka Abraham olomar Isiyaka mes mako enacaparene mo fep. ⁶⁷ Ko Isiyaka enjekare Rebeka abal na kere Sara disre. K'elek Rebeka k'ayone waran kon, k'ombotar ko. Ti t' enasonje Isiyaka pawak kapal-palas defi da kere.

25

Defi da Abraham: Mewe ma yuruya yan nyæ waran kon Ketura enakome ko mo

¹ Ko Abraham elek so waran waloma, pacwe ko Ketura. ² Ko Ketura onkome ko awut arkun: Simran, Yaksan, Medijan, Madiyan, Yisbak, ko Suwah. ³ Ko Yaksan onkom Saba ko Dedan. Awut arkun a Dedan njayone afum a tof maas: 'Asuri, aLetusi ko aLeyumi. ⁴ Awut a Madiyan njayone Hefah, Hefer, Henok, Abidah, ko Eldaha. Akanje njayone awut a Ketura.

⁵ Abraham enason daka don fep Isiyaka. ⁶ Awut a alak' on, k'ompocce na, pasoroyi doru, k'enjekare na ponj pabalene na wan kon Isiyaka, atof nje njei ntende kaca nke dec dempe mo. ⁷ Kawon ka Abraham doru kanasoto meren 175. ⁸ Ko Abraham ontore kifir, k'efi nte enjeparene detem dobotu mo, pabek, panembære mataka ma doru,

k'ənjəl atem ən aņe ɲanafi mə. ⁹ Isiyaka kə Səmayila awut a Abraham, ɲawup kə nde dəkəwupənə da Makpela, nde dalə da Həfəron wan ka Sohar wəHewy, pətfərənə di kə Mamre. ¹⁰ Dalə dənayı nde Abraham ənaway nno əHewy ɲayı mə. Difo anawup Abraham kə wəran kən Sara. ¹¹ Nte defi da Abraham dəncəpər mə, kə Kanu kəmpocə wan kən Isiyaka nwe ənandə nde kələmp ka Lahay-Roy kəsək mə.

¹² Awut a Səmayila ɲə akanje, Səmayila wan k'Abraham, nwe wan wəran wəMisira Akar wəcar ka Sara ənəkomə Abraham mə. ¹³ Mewe ma awut a Səmayila məme, təkə ɲanabekənə mə: Nebayot (coco ca Səmayila), Kedar, Adbel, Mibsam, ¹⁴ Misma, Dumah, Masa, ¹⁵ Hadad, Tema, Yetur, Nafis, kə Kedma. Awut a Səmayila ɲə akako. ¹⁶ Mewe maɲan mə maməkə təndə taɲan cəgbo cəgbo. Abe wəco kə mərəɲ ɲanayı ɲa kirin dəlay danan. ¹⁷ Kəyi ka Səmayila doru kənanon meren 137. K'ontore kifir, k'efi, k'ənjəl atem ən akə ɲanafi mə. ¹⁸ Afum a Səmayila ɲayı kəyefe ka Hawila haɲ Sur nse səntefərne Misira mə, kəkə ka kəca ka Asiri. Yuruya ya Səmayila ɲanandə ɲətfərne awenje aɲa fəp.

Tecepərəne ta Yakuba

25:19-36:43

Esay kə Yakuba

¹⁹ Afum a Isiyaka ɲ' aņe, wan ka Abraham. Abraham okom Isiyaka. ²⁰ Isiyaka ənəsətə meren 40 a k'endenenje Rebeka, wan wəran wəka Betuhel wəka Aram wəka Padəɲ-Aram, wəkire ka Laban wəka Aram. ²¹ Kə Isiyaka ontola Kanu Kəpəɲ teta wəran kən, bawo ənəkom fe wan. Kə Kanu Kəpəɲ kəne kətola kən. Kə wəran kən Rebeka embəkə. ²² Kə awut ɲəyefərənə kə kor disre, kə Rebeka eyifne: «Ak' ender im tantə-ε?» K'ənjəkə pəkorne Kanu Kəpəɲ. ²³ Kə Kanu kəloku kə: «Afum a təf mərəɲ ɲay' əm dəkor, afum mərəɲ akako ɲandəgbeyənə kəwur əm dəkor. Afum a wəkin nwe ɲandetasərne aka wəka mərəɲ. Wəbeki endeyi wəfet wəkə dantəf.» ²⁴ Dəɲkom dən k'anəɲk fə çəberi çəyi kə dəkor. ²⁵ Dəɲkom dən, kə wəcəkə-cəkə wəder əla çəfon çeyim dəris pəmə wəsəm, k'awe kə Esay. ²⁶ Kə tənçepər, kə wəka mərəɲ ender pəsumpər atek ɲa wəcəkə-cəkə. K'awe wəkəko Yakuba. Isiyaka pəsətə tem tatəkə oɲ meren 60 a k'andekome kə awut akanje. ²⁷ Kə awut arkun aņe ɲambək. Kə Esay endə pəyənə wəpən wətət, wəbətər kəyəkse-yəkse dəkulum kəten ka səm yəpən, kə Yakuba nkon çəyənə wəyi wəka dare, wətəsimse dis pəbətər kəndə d'abal. ²⁸ Isiyaka ənəbətər Esay bawo ənəbətər səm nyə Esay eɲç-pən mə. Rebeka nkon pəbətər Yakuba. ²⁹ Dəsək dələma kə Yakuba oɲçəɲər mənç, kə Esay

ender pəyefe dəkulum dis dələ kə. ³⁰ Kə Esay oloku Yakuba: «Məpoc' em, iltsən' am idi pəyim pam papəkə bawo dis dələ im.» Ti tə asəne Esay tewe ta «Edəm*». ³¹ Kə Yakuba oloku Esay: «Məwayər im məkə dəkəcəmə da debeki dam.» ³² Kə Esay oloku kə: «In' ewe ic-fi, ake dəkəcəmə da debeki dadəkə dendeys em-ε?» ³³ Kə Yakuba oloku: «Mədəram' em kərəsna.» Kə Esay endərəmə Yakuba k'əwayər kə dəkəcəmə da debeki dən. ³⁴ Kə Yakuba omocə Esay kəcom, kə mənç maməkə. Kə Esay endi yeri yayəkə, k'omun, k'əyefe k'ənjəkə. Tatəkə tə Esay ənəgbal dəkəcəmə da debeki dən.

26

Isiyaka kə Abimelek

¹ Kə dor dende deyidə dətəf, nde denacıyanə kə dor dəcəkə-cəkə dəkə dənayı di tem ta Abraham mə. Kə Isiyaka oɲkə nda Abimelek, wəbe ka aPələset nde Kerar. ² Kə Kanu Kəpəɲ kəwurər Isiyaka, kə kəloku kə: «Ta mətor Misira, məyi atəf ɲə indeboɲçər əm mə. ³ Məndə atəf ɲəne. Isol' am, indəpoc' am pətət, bawo məna kə yuruya yam* ɲ' indəsəɲ antəf ɲəne fəp. Inlas tem tatəkə dim nde inasəɲ papa kam Abraham mə. ⁴ Indeyə yuruya yam yela pəmə çəç ca dərəɲç. Indəsəɲ yuruya yam təf yayə fəp. Afum a doru fəp ɲədə kəctən kətola nno yuruya yam yeyi mə. ⁵ Abraham ənəcəɲkə dim dem, pəcəmə dəpə dem darəɲ, pəsumpər moloku mem, pələləs məfəɲ mem kə sariye sem.»

⁶ Kə Isiyaka endə Kerar. ⁷ Nte afum a tofo tatəkə ɲəɲçyifət teta wəran kən mə, pəc-loku ɲa: «Wəkire kem əfə.» Pəc-nese kəloku fə wəran kən əfə, ta afum a tofo tatəkə ɲadif kə, bawo Rebeka ənətəsə. ⁸ Nte kiyi kən kəɲç-won di mə, kə tosurenə Abimelek wəbe ka aPələset pəwure kəro dəwunder pəc-məmən, k'ənəɲk Isiyaka pəc-çecənə kə wəran kən Rebeka. ⁹ Kə Abimelek ewe Isiyaka k'eyif kə: «Wəran kam çəyənə wəran nwe! Ake 'səne nte məloku su a wəkire kam əfə mə?» Kə Isiyaka oloku kə: «İloku ti kənəsə disre ta ıdefine tetən.» ¹⁰ Kə Abimelek oloku kə: «Çəke məyə su tantə? Pəpic pəcəmə wələma su dəcə ɲafəntərə kə wəran kam, kə mən' əsəne su ti kəciya.» ¹¹ Kə Abimelek əsəɲ dim dadəkə afum ən fəp, nte: «Məna nwe məɲgbuɲənə wərkun nwe kə wəran kən mə, andəɲər əm sariye sa defi.»

¹² Kə Isiyaka əmbəf kəren kanəkə dətəf k'əntel 100 ta təkə ənəbətər mə, bawo Kanu Kəpəɲ kənapocə kə pətət. ¹³ Kə wərkun nwe əsətə daka, k'əmberənə kəsətə daka haɲ k'ənəɲkənə kəyənə wəka daka wəpəɲ. ¹⁴ Isiyaka ənəyə yəcəl yələram: Çəna, çir,

* 25:30 «Edəm» ti tə tatəkə «pəyim» * 26:3 delay dam

njekesiya, ko acar alaram, tosonje aPeleset nayone ko naraca.

Isiyaka kaceŋ kon danapa ko Abimelek

¹⁵ Calamp nce acar a kas Abraham njanakay kiyi kon doru mo, ko aPeleset njamantan ci, ko njalas ci kabof. ¹⁶ Ko Abimelek oloku Isiyaka: «Meyefe ndorosu mako bawo mambek su fanontan.» ¹⁷ Ko Isiyaka eyefe di, k'ojko poyi nde mero daco nde Kerar, nde enande cako-cako mo. ¹⁸ Ko Isiyaka ojgbokare so kakay calamp nce anakay tem ta kas Abraham, a ko aPeleset njamantan ci kacepar ka defi da Abraham mo. K'ewe so ci mewe mako kas enawe ci mo. ¹⁹ Ko acar a Isiyaka njankay so kalamp kaloma, dando mero daco, ko njambap ki disre domun datot. ²⁰ Akek a yocol ya dare da Kerar njanjan akek a yocol ya Isiyaka kacop, njac-simse kalamp, ko njaloku: «Kalamp kanke kosu ko.» Ko Isiyaka ewe kalamp kanke Esek, bawo afum njanagbekelene ta ki ko nkon. ²¹ Ko acar a Isiyaka njaluksarne so kakay kalamp kaloma nke anagbekelene so taka ki mo, k'ewe ki Sitna. ²² K'elin sanja son dando, k'ojko pakay so kalamp kaloma nke anatgbekelene ta ki mo, k'ewe ki Rehobot, bawo, ojcloku: Kanu Keronj kayac su, kasikali su, kadesoto fanontan atof njanje. ²³ Ko Isiyaka emperne Berseba. ²⁴ Ko Kanu Keronj kawurur ko pibi papoko, ko kaloku ko: «In' oyone Kanu ka papa kam Abraham. Ta manese, bawo isol' am, indepoc' am potot, indeyo so yuruya yam njala, teta wacar kem Abraham.» ²⁵ Ko Isiyaka enjambor di dakalotne k'okorne tewe ta Kanu Keronj. K'enjambor so di abal, ko acar on njankay so di kalamp.

²⁶ Ko Abimelek eyefe Kerar kako-nanj nkon Isiyaka njasol ko Ahusat wanapa kon, ko Pikol wabe waka asadar on. ²⁷ Ko Isiyaka eyif ja: «Ta ake to nanderene nno nderem-e, bawo nanter im, ko nambelas im nde ndoronu?» ²⁸ Ko njaloku ko: «Senanj bel-bel fo Kanu Keronj kasol am. Ti to seloke: Fo paderamene, ti to tatoko mana ko sɔna, patenje pacanəs danapa. ²⁹ Nte tendesone ta meyo su ali palec pin, pamo toko sanatayo am palec, ko sayo am potot hanj ko sasak am ko manjo peforu disre mo. Ndekəl onj Kanu Keronj kəmpoc' am.» ³⁰ Ko Isiyaka omboce ja kasata, ko njandi yeri ko njamun. ³¹ Ko njayefe bat-bat suy ko njanderamene. Ko Isiyaka esak ja ko njalukus ko njasak Isak peforu disre.

³² Dosok din dadoko do acar a Isiyaka njander njaloku ko teta kalamp kənko njanakay mo, ko njaloku ko: «Sasoto domun.» ³³ Ko Isiyaka ewe kalamp kanjo Sibeya. Ti tosonje nte anwene dare dadoko Berseba hanj moko mo.

Esay kanence kon

³⁴ Esay kasoto kon meren 40, k'elek aran aHewy, pac-we ja Sudit wan ka Beri ko

Basmat wan ka Elon. ³⁵ Ko aran aHitara akanje meren njawonas Isiyaka ko Rebeka dis.

27

Yakuba kasoto kon katolane nke pənamar Esay kasoto mo

¹ Isiyaka oj-cyone watem, for yoc-lol ko hanj ko telapsar ko katonanj. K'ewe wan kon wacoko-coko Esay, k'oloku ko: «Wan kem!» Ko Esay owose: «In' ewe!» ² Ko Isiyaka ojgbokare: «Iyone watem, injare fe dasak dem defi. ³ Malek onj yepene yam, abom njam ko ambancaran, mako dakulum mako mepen' em wesem. ⁴ Malompas' em peri pamo toko imbatar ti mo. Maker' em pi, idi, nte tonsonje ina yati itolan' am potot a ic-fi mo.» ⁵ Rebeka pac-canjkal toko Isiyaka oj-c-oku wan kon Esay mo. Ko Esay ojko dakulum kako-pen wesem, pakere.

⁶ Ko Rebeka oloku wan kon Yakuba: «Nte t' ine. Papa kam pacloku werc am Esay: ⁷ Maker' em wesem. Malompas' em peri mpe indedi, itolan' am potot nde Kanu Keronj kayi mo, a ic-fi.» ⁸ Ndekəl onj wan kem macanjkal dim dem, meyo toko indelok am mo. ⁹ Mako malek' em nde yocol daco, mir motot meren. Ilompse papa kam peri potot pamo toko ambatar pi mo. ¹⁰ Mandekene papa kam peri papoko, nte tonsonje potolan' am potot a pac-fi mo.» ¹¹ Ko Yakuba oloku kere Rebeka: «Ey, mba werc im Esay ela cefon daris, k'ina iyo fe ci. ¹² Toloma papa wakem pako-wakas im dis, endecar' em katolomp tosonj' em kasoto palec ta isoto potot-e.» ¹³ Ko kere oloku ko: «Toyone fo palec papoko peder im! Macanjkal gbacaram dim dem. Mako maker' em mir.» ¹⁴ Ko Yakuba ojko palek mir, k'enjkeri iya kon. Ko iya kon olompas peri, pamo toko papa kon enabatar pi mo. ¹⁵ Ko Rebeka elek yamos ya Esay wan kon wacoko-coko, yamos yotot yoko enatam kasoto deker mo, k'osonj yi wan kon walapas Yakuba k'emberne. ¹⁶ K'onj kump Yakuba akata ja mir moko njanadif mo dawaca ko dakilim, kabap ka mofa mako menatayo cefon mo. ¹⁷ Ko Rebeka osonj wan kon Yakuba peri pako enalompas mo, ko kacom. ¹⁸ Ko Yakuba ojko nde papa kon eyi mo, k'oloku: «Papa wakem!» Ko Isiyaka owose: «In' ewe. Man' an' ofo-e, Wan kem?» ¹⁹ Ko Yakuba oloku kas: «In' ofo Esay wan kam wacoko-coko. Iyo toko malokun' em mo. Meyefe iletsen' am, mende masom wesem wem, nte tonsonje mana yati matolan' em potot mo.» ²⁰ Ko Isiyaka oloku wan kon: «Mba mayenj kasoto wesem wan kem!» Ko Yakuba oloku: «Kanu Keronj kam kaker' em wi.» ²¹ Ko Isiyaka oloku Yakuba: «Macenje onj wan kem, iwakas am, icare ko poyone fo wan kem Esay ofo-e.» ²² Ko Yakuba olotarne kas Isiyaka, k'ewakas ko k'oloku: «Dim dande da Yakuba do, mba waca wawe

kanjko, k'efakene pi, k'efantere kəfo kanjko. ¹² K'ewerəp. K'enəjk same səcəme dantəf domp da si doc-gbuñene kəm mələke a Kanu məc-farəjk si, məc-pe, moc-tor. ¹³ Kə Kanu Kəpəñ kəcəme same sasək darenj. Kə kələku: «In' əyone Kanu Kəpəñ, Kanu k'Abraham papa kam, kə Kanu ka Isiyaka. Antəf njanək məfəntərə mə, indesəñ əm ni mənə kə yuruya yam. ¹⁴ Yuruya yam nendela pəmə kəbəf ka dantəf. Məndewəkələs dəkəndə dam kəca kətət kə kəmeriya, nde dec dəmpə mə kə nde dənjkalə mə. Afum a doru fəp njanə njanəñər əm kətolanə pətət kə yuruya yam. ¹⁵ Ina yati in' osol' əm, inde ic-bum əm kəca nkə o nkə mənəkə mə, indeker' əm atəf njanə, bawo ifəsək əm ta intalas tante injlok' əm mə.» ¹⁶ Kə Yakuba entime dəmərə, k'oloku: «Tələma Kanu Kəpəñ kəyi nno tofo tante, kə intənacərə ti!» ¹⁷ K'enesə k'oloku: «Mba tofo təyə wəy-wəy! Pəñciyanə fə de kə kələ ka Kanu, kusunjka ka darenj kə!» ¹⁸ Kə Yakuba eyefə bət-bət suy, k'elek tasar təkə enafakene domp mə, k'ejcəmbər pi, k'olonər pi moro. ¹⁹ Kə Yakuba ewe tofo tətəkə Betel, mba dare dadəkə dənanunjkene dəyə tewe ta Lus. ²⁰ Kə Yakuba ontola pəc-loku: «Kə pəyone fə Kanu kəsol' əm kəc-bum im dəpə nde injkət mə, kə pəyone fə kəñsəñ im kəcom kem kəsəm, kəsəñ im sə yamos ibərne-ε, ²¹ K'ilulukus pəforu disre nde kələ ka papa wəkem-ε, awa Kanu Kəpəñ kəndeyone Kanu kem. ²² Tasar tante injcəmbər mə, pəndeyone kələ ka Kanu. Indesəñ əm farilə fa mpə o mpə məndekə-səñ im mə.»

29

Yakuba kəbərəne kə Rasel

¹ Kə Yakuba eyefə kəkət kəkə ka atəf njanə awut a nde dec dəmpə mə. ² Kə Yakuba enəjk kələmp dəndo dəkulum, kə yəcəl yefet-yefet yolonkanə mofə maas yecəme kələmp kanjko kəsək, bawo kələmp kanjko kə yəcəl yonj-mun. Tasar mpə pənayi kələmp dəkusu mə pənabək. ³ Difə yəcəl fəp yəñcəpərəne. Pəbiñkali tasar papəkə anaboc kələmp dəkusu mə, cir kə nkesiya yomun. Kə yelip-ε paluksə tasar papəkə sə kələmp dəkusu. ⁴ Kə Yakuba eyif akək yəcəl: «Awəñc im njanə, aka deke njanə nəyone-ε?» Kə akakə njaloku kə: «Aka Harəñ njanə səyone.» ⁵ Kə Yakuba eyif njanə: «Nəñcərə Labəñ, wan ka Nahor?» Kə njanəwose: «Ey, səñcərə kə.» ⁶ K'eyif njanə: «Cəke cə pəyi kə-ε?» Kə akakə njaloku kə: «Daka o daka! Wan kən wəran Rasel ender wəkə kə yəcəl yefet-yefet.» ⁷ Kə Yakuba oloku njanə: «Dec dəsərəkə kərəsna. Təm tolonjka yəcəl tənTABƏP fə. Nəsəñ yəcəl domun, kə nəlip-ε nəkekərə yi kərəsna yəkə səmət.» ⁸ Kə njaloku kə: «Səfətəm ti, kə yəcəl fəp yəntəlonjkənə-ε, bawo ti to səmbiñkali tasar nte anjənəc kələmp mə, a yəcəl yefet-yefet yomun.» ⁹ Yakuba eyi

kələk-lokər akək, kə Rasel emberə kə yəcəl yefet-yefet ya kas, bawo Rasel wəkək enayi. ¹⁰ Nte Yakuba enəjk Rasel, wan wəran wəkə Labəñ, kə yəcəl yefet-yefet ya Labəñ mə, k'ənjkənə, k'embinjkəli tasar tətəkə anj-cəñjəc kələmp mə, kə yəcəl yefet-yefet ya Labəñ yomun. ¹¹ Kə Yakuba onjcup Rasel, k'eyefə kəkək. ¹² Kə Yakuba oloku Rasel: «Fum ka papa kam iyone, wan ka Rebeka iyone.» Kə Rasel eyekse kəkə-loku ti kas Labəñ. ¹³ Nte Labəñ ene kəder ka Yakuba wan ka wəkirə kən mə, k'eyekse k'ende pəsəpnə Yakuba, k'emakərəne kə. Kə Labəñ enjkəkərə kə nde kələ kən, kə Yakuba olomar kə mes məkə mənəsətə kə mə fəp. ¹⁴ Kə Labəñ oloku kə: «Kənce kəsoku pəs kə: Mecir min mə səmpənne!» Kə Yakuba eyi ndenə Labəñ njanə.

Kənəñcə ka Yakuba kəmerəñ

¹⁵ Kə Labəñ ende pəloku Yakuba: «Bawo fum kem məyone, məfədbəc' em kifəli? Məbənəcər im daka nde məfanj da kəway kam mə.» ¹⁶ Labəñ enayə ayecərə mərəñ: Tewe ta Bəmbə bən tenayone Leya, kə Cayi cən Rasel. ¹⁷ Leya enatəse fər dəkəro, mba Rasel enanənkənə kətəse. ¹⁸ Rasel enabət Yakuba mes. Kə Yakuba oloku Labəñ: «Indebəcam meren camət-mərəñ, teta wan kam wəran Cayi: Rasel.» ¹⁹ Kə Labəñ oloku kə: «Kəsəñ əm kə kəñcəpər im təkə injkə-səñ kə wərkun wəcuru mə. Məyi nno nderem!» ²⁰ Kə Yakuba embəcə Labəñ meren camət-mərəñ teta Rasel. Kə meren camət-mərəñ maməkə meyi, Yakuba dəfər pəmə matakə, bawo Rasel enabət kə mes. ²¹ Kə Yakuba ende pəloku Labəñ: «Məsəñ im wəran wəkem bawo təm təm ta yəbəc telip, ifanj kənəñcə kə.» ²² Kə Labəñ ewe aka tofo tətəkə fəp, kə njanəbərəne k'omboc kəsata. ²³ Pəndeyi dəfəy, k'elek wan kən wəran Leya k'ənjkənə Yakuba, kə Yakuba enəñcə kə. ²⁴ Kə Labəñ əsəñ wan kən wəran Leya wəcər wəran nwe anjewe Silpa mə. ²⁵ Dec dendesək, kə Yakuba enəjk fə Leya əsəñ kə. K'oloku Labəñ: «Cəke cə məyə em nte? Bafə teta Rasel t' imbəc' əm? Ta ake to mantinjkər' em-ε?» ²⁶ Kə Labəñ oloku: «Afəsəñ səna ndorosu Cayi, ta antəsəñ Bəmbə-ε. ²⁷ Mələpəs tatakə toluksər kə Bəmbə, a sədesəñ əm sə Cayi kə məndewose sə kəbəc' em tetən meren camət-mərəñ-ε.» ²⁸ Kə Yakuba əyə tətəkə, k'eləpəs tatakə toluksər kə Leya, kə Labəñ əsəñ kə sə wan kən wəran Rasel. ²⁹ Kə Labəñ elk wəcər kən Bilha k'əsəñ kə Rasel. ³⁰ Ka Yakuba enəñcə sə Rasel nwe enabət kə mes, pətəs Leya mə. K'embəcə sə Labəñ meren camət-mərəñ.

Awut a Yakuba

³¹ Kə Kanu Kəpəñ kənəjk fə ambətər fə Leya pəmə Rasel, kə kəsəñ Leya dokombərə. Kə kəsumpər Rasel dokombərə. ³² Kə Leya

embekəs. K'ojkom wan wərkun, k'ewe wan kaku Ruben. Ti tə tatəko nno eyi mə, «Kanu Kəpəŋ kəŋəŋk kəlapəs kem. Ndekəl oŋ, wos im endebətar im.»³³ K'əŋgbəkəre sə kəmbəkəs, k'ojkom sə wan wərkun. Kə Leya oloku fə: «Kanu Kəpəŋ kəne a ambətar f' em, kə kəsəŋ im sə wəkawə.» Kə Leya əsəŋ wəkakə tewe ta Siməŋ.³⁴ Kə Leya oluksərne k'embəkəs, k'ojkom wan wərkun sə. K'oloku: «Tante taŋ, wos im endegbəkər' em, bawo inkomə kə awut arkun maas. It' anasəŋjə wan wəkakə tewe ta Levi.»³⁵ K'embəkəs sə k'ojkom wan wərkun sə. K'oloku: «Tante taŋ indekorkoro Kanu Kəpəŋ.» It' enawenə wan wəkakə tewe ta Yuda. Kə Leya əsak oŋ, kəkəkom.

30

¹ Nte Rasel əŋəŋk fə eyi fə kəkəmə Yakuba mə, k'əyənə wəŋc wəran Leya kəraca. Kə Rasel oloku Yakuba: «Məsəŋ im awut kə pəyi fə ti-ə, injil!»² Kə pəntələ Yakuba nno Rasel eyi mə, k'oloku: «Inçəmə dəkəcəmə da Kanu, nke kəntəsəŋ əm dokombəra mə?»³ Kə Rasel oloku: «Wəcar kem wəran Bilha əwe, məfəntərə kə nkan nte tənşəŋjə pəsətə wan mə. Nno suwu sem s' endekom wan wəkakə, pəsəŋ' em kəyə wan.»⁴ Kə Rasel əsəŋ Yakuba wəcar kən wəran Bilha. Kə Yakuba əŋkə kə,⁵ Kə Bilha embəkəs, k'ojkomə Yakuba wan wərkun.⁶ Kə Rasel oloku: «Kanu Kəpəŋ kəmbəc' em kiti, kə kənesə dim dem, kəmpoc' em wan wərkun.» It' enasəŋjə wan wəkakə tewe ta Dan.⁷ Kə Bilha wəcar ka Rasel, əŋgbəkəre sə kəkəkəs, k'ojkomə Yakuba wan wərkun ta mərəŋ.⁸ Kə Rasel oloku: «Kanu kəmar im kəsīməs kə wəŋc im wəran Leya, k'intam kə.» Kə Rasel əsəŋ wan wəkakə tewe ta Naftali.⁹ Nte Leya əŋəŋk fə əsak kəkəkom mə, k'ələk wəcar kən Silpa k'əsəŋ kə Yakuba pənəŋjə.¹⁰ Kə Silpa wəcar ka Leya oŋkomə Yakuba wan wərkun.¹¹ Kə Leya oloku fə: «Pəbotu pender!» Kə Leya əsəŋ wan wəkakə tewe ta Kadu.¹² Silpa wəcar ka Leya əŋgbəkəre sə kəkəmə Yakuba wan wərkun ta mərəŋ.¹³ Kə Leya oloku: «Mba pəmbət im! Ey, aran ŋande ŋac-kul' em oŋ fə pəmbət əm.» K'əsəŋ wan kəkə tewe ta Aser.

¹⁴ Dəsək dələma katela kəŋayi, kə Ruben əŋkə dələ. K'əŋkə pəsətə di yeri yokom yələma*, k'əŋkərə yi iya kən Leya. Kə Rasel oloku Leya: «lletşen' am, məpoc' em yokom yələma nyə wan kam əŋkər' am mə.»¹⁵ Kə Leya oloku Rasel: «Pəntəŋjə f' am nte məmbəŋjər im wos im mə, mənə məsətə sə yeri ya wan kem?» Kə Rasel oloku Leya: «Awa! Ndaram ende məkə fantərə, kəway ka yeri ya wan kam.»¹⁶ Dəfəy dendebəp, nte Yakuba əyefə dələ mə, kə Leya əŋkə pəfaynə

kə, k'oloku Yakuba: «Nno nderem mənə məkə fantərə, bawo kəsətə kam pibi pəməkə, mənə nte isəkpərə pi yeri yələma ya dələ nyə wan kem əŋkərəna mə.» Kə Yakuba ŋəfəntərə pibi papəkə kə Leya.¹⁷ Kə Kanu kəmbəŋ Leya, k'embəkəs. K'ojkomə Yakuba wan wərkun wəka kəcamət.¹⁸ Kə Leya oloku: «Kanu kəsəŋ im kəway kem. Ina nwe ilək wəcar kem wəran k'iəsəŋ kə wos im mə.» Kə Leya ewe wan wəkakə Isakar.¹⁹ Kə Leya endesə pəbəkəs, k'ojkomə Yakuba sə wan wərkun wəka camət-tin.²⁰ Kə Leya oloku: «Kanu Kəpəŋ kəmpoc' em! Tante taŋ, wos im endeyi tofo tin k'ina, bawo inkomə kə awut arkun camət-tin.» Kə Leya ewe wan wəkakə Sabulon.²¹ Kə Leya embəkəs, k'ojkom wan wəran nwe enasəŋ tewe ta Dina mə.²² Kə Kanu kənde kəcəm-cəmnə Rasel, kə kəmbəŋ kə kə kəsəŋ kə dokombəra.²³ Kə Rasel ende pəbəkəs, k'ojkom wan wərkun. K'oloku: «Kanu Kəpəŋ kilin im malap.»²⁴ Kə Rasel ewe wan kən wəkakə Isifu, k'oloku: «Kanu Kəpəŋ kəbərən' em sə wan wərkun wələma!»

Yakuba kəsətə kən daka

²⁵ Nte Rasel oŋkom Isifu mə, kə Yakuba oloku Labaŋ: «Masak im ilukus nno nderem, ikə nde atəf ŋem.²⁶ Məsəŋ im aran em k'awut em aŋjə imbəc' am taŋan mə, ŋəŋjə səndəkə, bawo məna yati məŋcərə yəbəc nyə imbəc' am mə.»²⁷ Kə Labaŋ oloku Yakuba: «Ifaŋ fə məbəŋcər im kəway nke indesəŋ am mə. Canu cem cəmətar im a Kanu Kəpəŋ kəmpoc' em tetam.²⁸ Məbəŋcər im kəway kam inşəŋ əm ki.»²⁹ Kə Yakuba oloku Labaŋ: «Məna yati, məŋcərə kə təkə imbəc' am mə, kə təkə isəŋjə kə yəcəl yam yefi mə.³⁰ Bawo yəcəl yepic yəkə inabəp' am mə, yela oŋ ndekəl. Kə Kanu Kəpəŋ kəmpoc' am kəkək dəsək nde imberə kələ kam mə, haŋ məkə. Ndekəl oŋ kə təm tə indebəcə afum em-ə?»³¹ Kə Labaŋ eyif kə: «Ak' indesəŋ əm-ə?» Kə Yakuba oloku: «Məfədesəŋ im daka o daka. Kə məwosə kəyə təkə indelok əm mə, indesəkək yəcəl yam yefet-yefet, ibum' am sə yi.³² Məkə indecəpər yəcəl yam yefet-yefet fəp daco, mədekə-cəmbər ŋkəsiya yətəmsər kə yecəmcəməf fəp kəsək yəyənə yəpəŋ, yəyənə yefet, ŋkəsiya nyə yəyə lom yecəpsər mə, kə cir nce cəŋcəmcəməf, nce cəntəmsər mə. Yayəkə yendeyənə kəway kem.³³ Dolompu dem dəŋmətar əm ti alna, kə məndəkə-məmən kəway kem-ə. Mpe o mpe pə məŋəŋk di alna cir daco ta pəntəmsər, ta pəŋcəmcəməf kə ŋkəsiya daco ta pəŋcəpsər alom mə, məcərə fə inkiyər əm pi.»³⁴ Kə Labaŋ oloku Yakuba: «Awa! Iwosə toloku tam.»³⁵ Awa, dəsək dadəkə də, Labaŋ əŋcəmbər mbiyofo ya cəgbər, yecəmcəməf, cir cətəmsər kə cəcəmcəməf cir nce cənayə pəfer mə fəp, ŋkəsiya yəkə yənayə alom

* 30:14 yokom nyə yəyənə acəl ŋa dokombəra mə

ɲɛcapsər mɔ. Kɔ Labaŋ ɛlɛk yi fəp, k'ɛmbər awut ən dəwaca. ³⁶ K'awut ən ɲambələne yɔcəl yayəkə, kəkət ka mata maas kɔ Yakuba daco nwe ɛɲc-kək sɔ yɔcəl ya Labaŋ mɔ. ³⁷ Kɔ Yakuba ɛlɛk wara wecaŋk wa tək maas yeciyane, k'ɛnaci wi pol nte tɔŋsɔŋe pəfer pa kətək powur mɔ. ³⁸ Kɔ Yakuba əndəfət wara wawəkə ɛnanaci mɔ nde yɔcəl yɔŋcmun mɔ, nte tɔŋsɔŋe yecŋəŋk wara wawəkə mɔ, tɔsɔŋe yɔrkun yec-cɛc yeran kɔ yender dəkəmunde. ³⁹ Kɔ yɔcəl yɛŋcɛɛne wara wawəkə kəsək, ti tenasɔŋe yɔcəl yockomas mowut ma cəgber, mɛtɛmsər kɔ mɛcɛmɛmər. ⁴⁰ Nte Yakuba ɛŋgbey mɛŋkesiya mɔ, kɛŋcəmbər yi fər ya yɔcəl ya Labaŋ kirinɲ nyɛ yenayo cəgber kɔ alom ɲɛcapsər mɔ, k'osotɔ yɔcəl nyɛ ɛnacəmbər faciŋa ta owosɛ yɔnɔŋkələne kɔ ya Labaŋ mɔ. ⁴¹ Kəcɛc nke o nke yɔcəl yetifi yɔrkun yecfaŋ kəcɛc yeran mɔ, Yakuba ɛɲcɛk wara wən wənaci pəcəmbər wi yɔcəl fər kirinɲ dəndo yɔŋcmun mɔ, nte tɔŋsɔŋe yetam kəcɛcɛne, yecŋəŋk wara wawəkə mɔ. ⁴² Kɔ Yakuba ɛnəŋk fɔ, pɔcəl pelenki pəfaŋ kəcɛc-ɛ, əfəfəf fɛ pi kəra kən kənaci. Kɔ tende teləpəsər oŋ Yakuba kəyɔ yɔcəl yetəfi kɔ Labaŋ əyɔ yelenki.

Yakuba kəyɛksɛ pəkɔ ndena Labaŋ

⁴³ Kɔ Yakuba ɛnde pəyɔne wəkə daka wəpɔŋ. K'əyɔ yɔcəl yefet-yefet yelaram, acar arkun, acar aran, yəkəme kɔ sofale-ɛ.

31

¹ Kɔ Yakuba ɛne mɛcɛm-ɛmne ma awut a Labaŋ, ɲac-ɲoku: «Yakuba ɛlɛk daka da papa wəkosu fəp, di dəsɔŋe kɔ kəyɔne ka wəkə daka dandɛ fəp.» ² Kɔ Yakuba ɛŋgbəkərə fɔ kərə kɔ Labaŋ kəyi fɛ sɔ nno eyi mɔ, pəmo təkɔ pənayi cəkɔ-cəkɔ mɔ. ³ Kɔ Kanu Kəpɔŋ kəlɔku Yakuba: «Məlukuŋ atəf ɲa awisi aŋa, dəŋkom dam. Isol' am.» ⁴ Kɔ Yakuba ewe Rasel kɔ Leya aŋe ɲanayi dale ɲackɛk yɔcəl yon cir kɔ ɲkesiya mɔ. ⁵ K'oloku ɲa: «ɲgbəkərə fɔ, kərə kɔ papa konu kəyi fɛ sɔ nno iyi mɔ, pəmo təkɔ pənayi cəkɔ-cəkɔ mɔ. Mba Kanu ka papa kem kəsɔl' em. ⁶ Nəŋcərə nənə yati a imbəcɛ papa konu kɔ fənəntər fem fəp. ⁷ Mba papa konu ɛŋkafali-kafali, k'ɛŋcɛpɛ-cɛpɛ kəway kem haŋ wəco. Mba Kanu kəwosɛ fɛ kɔ kəyɔ em pələc. ⁸ Pənaloku fɔ yetɛmsər yəyɔne kəway kam-ɛ, kɔ yɔcəl fəp yɛnader yockomas awut atɛmsər. Pənaloku sɔ fɔ ya cəgber yəyɔne kəway kam-ɛ, yɔcəl fəp kɔ awut a cəgber yɔ yɛnader yockomas. ⁹ Kanu kəmbaŋ yɔcəl yon nno papa konu eyi mɔ, kɔ kəsɔŋ im. ¹⁰ Tɛm nte yɔcəl yɛŋcfaŋ kəcɛcɛne mɔ, k'iyekti fər dareŋc, k'iwərəp a yɔcəl yɔrkun nyɛ yɛŋc-cɛc yeran mɔ, yenayo cəgber, yetɛmsər, yecɛmɛmər. ¹¹ Kɔ mɛləkɛ ma Kanu molok' im dəmɛre: «Yakuba!» K'iwosɛ: «In' ewe!» ¹² Kɔ mɛləkɛ molok' im: «Məyɛkti fər məməmən. Yɔcəl yɔrkun

fəp nyɛ yeyi kəcɛc yeran mɔ, yəyɔ cəgber kɔ yɛntɛmsər kɔ yecɛmɛmər. Bawo ɲəŋk məyɔ məkɔ Labaŋ əyɔ əm mɔ fəp. ¹³ In' əyɔne Kanu ka Betel, nde manacəmbər tasar, kɔ məlɔŋər pi moro mɔ, nde mənəsəŋ im temer mɔ. Ndəkəl oŋ, məyɛfɛ atəf ɲəyɛ, məlukuŋ dəŋkom dam.» ¹⁴ Rasel kɔ Leya ɲaloku kɔ: «Mba səyɔ sɔ kɛ nno kələ ka papa kosu? ¹⁵ Mba ələm fɛ su oŋ pəmo acikara ba, bawo ɛŋcaməs su, k'ɛndi pəsam posu. ¹⁶ Daka nde Kanu kəmbaŋər papa kosu mɔ fəp, dɛndeyəne oŋ dosu k'awut asu. Məyɔ təkɔ Kanu kələk əm mɔ fəp.» ¹⁷ Kɔ Yakuba ɛyɛfɛ, k'ɛndəs awut ən yəkəme kəroŋ kɔ aran ən. ¹⁸ Kɔ Yakuba osolɛ yɔcəl yon kəkək, kɔ daka dən fəp nde ɛnasotɔ mɔ, yɔcəl nyɛ ɛnasotɔ Padaŋ-Aram mɔ, k'ɔŋkɔ ndena papa kən Isiyaka, atəf ɲa Kanahan. ¹⁹ Kɔ Labaŋ ɛnde pəkɔ kəgbet-gbet ɲkesiya yon. Kɔ Rasel ɛŋkiyɛ mɛrəŋka ma papa kən Labaŋ. ²⁰ Kɔ Yakuba nkon ɛntinɲkər Labaŋ wəAram kəkə kən, ta ɛləmbərne kɔ-ɛ. ²¹ Kɔ Yakuba ɛyɛksɛ kɔ daka dəkɔ ɛnayo mɔ fəp, k'ɛyɛfɛ k'ɛmpimne kəŋgbəkɔ, k'ɛntɛfərne mərə ma Kalahadu.

²² Tataka ta maas, k'aloku Labaŋ a Yakuba ɛyɛksɛ. ²³ Kɔ Labaŋ ɛlɛk awɛŋc aŋa kɔ ɲaŋcəme Yakuba darəŋ kəkət ka mata camət-mɛrəŋ, kɔ ɲambəp kɔ nde mərə ma Kalahadu. ²⁴ Kɔ Kanu kənder Labaŋ wəAram dəmɛre ma pibi, kɔ Kanu kəlɔku kɔ: «Məkəmbərne kəlɔk-ɲokər Yakuba.» ²⁵ Kɔ Labaŋ ɛmbəp Yakuba pəcəmbər abal ɲon tərɔ kəroŋ. Kɔ nkon sɔ dəmne ɛŋcəmbər abal ɲon kɔ awɛŋc aŋa tərɔ ta Kalahadu kəroŋ. ²⁶ Kɔ Labaŋ ɛyif Yakuba: «Cəke cɔ məyɔ tante-ɛ? Ta ake tɔ məntinɲkər' em-ɛ, məkəkɛrɛ awut em aran pəmo afum aŋe aŋspumər dəkəwan mə-ɛ? ²⁷ Ta ake tɔ məŋgbəpɔnɛne kɔ məyɛksɛ-ɛ? Məntinɲkər' f' em ba, məyɛksər' f' em ba? K'inasak əm məkɔ pəbotu disrɛ, pac-lɛŋəs, pac-fula pac-fɛr. ²⁸ Məwosɛ f' em kəcup awut-sɔ em arkun kɔ awut em aran! Tante taŋ məmbut amera. ²⁹ Intam kəyɔ əm pələc, mba Kanu ka papa kam kəlɔkus' em nɛndisna: «Məkəmbərne kəlɔku ka Yakuba pələc!» ³⁰ Bawo pəŋwon əm kəkə ndena papa kam, ta ake tɔ məŋkiyɛne canu cem-ɛ?» ³¹ Kɔ Yakuba oloku Labaŋ: «ɛndenanesər-nɛsər ti kəcɛm-ɛmne fɔ, məndɛbaŋər im awut am aran. ³² Mba məməmən nwe o nwe məŋŋəŋkɛ canu cam afum em daco mɔ, wəkəkɔ ɛŋfi! Awɛŋc asu aŋa fər kirinɲ məməmən mələk mɛpɛ o mɛpɛ pəyɔne pam mɔ məkəkərə.» Mba Yakuba ɛnacərə fɛ a Rasel ɛŋkiyar Labaŋ canu ca kusurɲka kəŋaŋ. ³³ Kɔ Labaŋ ɛmbɛrɛ abal ɲa Yakuba, k'owur k'ɛmbɛrɛ ɲa Leya, k'owur k'ɛmbɛrɛ abal ɲa acar aran aŋe mɛrəŋ, ɛnəŋk fɛ daka o daka. Kɔ Labaŋ ɛmbɛrɛ abal ɲa Rasel disrɛ. ³⁴ Rasel pələk mɛrəŋka pəboc mi dəntəf, k'ɛlɛk dəcəm nde aŋəne yəkəme kəroŋ mɔ k'ɛndɛŋər,

k'eyefe k'ende di kəronj. Kə Laban efen-feni abal disre fəp ənəjk fə mərənjka mme. ³⁵ Kə Rasel oloku papa kən: «Papa, ta pətəl' am, nte intəyefen' am mə, tentəjne iyə təkə tenji aran təm o təm mə.» Kə Laban entən mərənjka mme han, ənəjk fe. ³⁶ Kə abəkəc nempə Yakuba, k'əncaj Laban kəcöp. Kə Yakuba elek moloku, k'oloku: «Deke iləsər-ε, deke inçiya-ε tantə mənçəm' em darənj mə? ³⁷ Nte məfen-feni ca yem fəp mə, ake mənəjk-ε ca yam ya dəkalə-ε? Məmentər im yi fər ya awənç im anja kə awənç əm anja nbatere su daco ina kə mənə. ³⁸ Meren wəco mərənj mə iyi nno ndaram. Mba ançesiya njan njin, wir wan win wəlece fe kor, isəme f' am ançesiya yocol yam daco. ³⁹ Inçkerə f' am pocol pefi, in' enacəre teta yi. Mənç-wer im kəsənj ka kəway kə nyə anç-kiyə im pəwanjara kə pibi mə. ⁴⁰ Inayi nno nne yəc-cəf im pəwanjara, kəfe kəc-sut im pibi, merə məbələn' em. ⁴¹ Təsətə meren wəco mərənj nte iyi nno ndaram mə. Icbəc' am teta awut am aran meren wəco kə mənəkəle, kə meren mme camət-tin, ta yocol yam yəfet-yəfet. Mba mənəcəpe-cepə kəway kem han wəco. ⁴² Pəyone fe Kanu ka papa kem Abraham, Kanu Kəwey-vey ka Isiyaka kəsəl' em-ε, kə tantə tə məsak im ilukus waca wəsokar. Kanu kənəjk malap mem, kə kələləs nke inələləs waca mə, ti tə kəmbocəsa su nendisna kiti.» ⁴³ Kə Laban oloku Yakuba: «Awut arkun akanje, awut aran akanje kəbər yocol yayə fəp yemi yə. Cəke c' intam məkə kəyənə awut em aran kə awut anje nənəkəm mə-ε? ⁴⁴ Ndekal məder səsek danapa fər ya fum wələma kirin ina kə mənə.» ⁴⁵ Kə Yakuba elek tasar tin, k'ənçəmbər pi cos. ⁴⁶ Kə Yakuba oloku awənç anja: «Nəwətəs masar!» K'awənç anja njawətəs masar kə namboc tēpəsa. Kə njande tēpəsa papəkə kəronj kə njan di yeri. ⁴⁷ Kə Laban ewe tēpəsa papəkə «Yekar Sahaduta,» * kə Yakuba nkon ewe pi «Kaledu.» † ⁴⁸ Kə Laban oloku: «Tēpəsa pampə peyi su məkə daco.» Ti tə asənje pi tewe ta Kaledu. ⁴⁹ Tēpəsa papəkə p'anjə mə Mispe, bawo Laban enaloku: «Kanu kəgbəkəre su ina kə mənə kə sənəsolərəne. ⁵⁰ Kə mənərəs awut em aran-ε, kə məlek sə aran ələmə-ε, məcərə fə bafə fum eyi su daco, mba Kanu yati.» ⁵¹ Kə Laban oloku: «Tēpəsa pəmpə, kə tasar pəkə inçəmbər ina kə mənə daco mə. ⁵² Tēpəsa pəmpə kə tasar pəmpə peyi su daco, kəcərə fə ifəsocepər tēpəsa pəmpə kəkə-çənərn' am kəyə ka pələc, mənə sə ta məcepər tēpəsa pəmpə kə tasar pəmpə kəkə-çənərn' em kəkə-yə pələc.» ⁵³ Kə Laban oloku: «Kanu ka Abraham kə Nahor, kə Kanu ka kas kənan kəyi su daco.» Kə Yakuba endərəmə Kanu Kəwey-vey ka papa kən

Isiyaka. ⁵⁴ Kə Yakuba olojəne tərə tatəkə kəronj, k'ewe awənç anja kədədi yeri yayəkə. Kə njan di yeri yayəkə kə njan dire tərə papəkə kəronj.

32

¹ Kə Laban eyefe bət-bət suy, k'ənçup awut sə on arkun k'aran, k'ontolanə nja, k'osumpər dəpə kəluku ka nde ndərən.

Yakuba kəlompasne kən kəbərəne kə Esay

² Kə Yakuba sə ençəmə dəpə dən darənj, kə məleke a Kanu nənçəpəse kəronj. ³ Yakuba endənəjk mi, k'oloku: «Afan nja Kanu nja!» K'əsən tofo tatəkə tewe ta Mahanayim *.

⁴ Yakuba pəyi tadarənj k'osom nda wənç Esay nwe enayi kulum ka Edəm mə, atəf nja Sehir. ⁵ Kə Yakuba osom nja nte: «Nte tə nənçə-loku wənç im Esay: «A wəcar kam Yakuba-ε, a inçə iwon nda Laban han, ⁶ İyə cənə, səfale, nçesiya, cir, acar arkun kə aran. Ti t' isom' am nno wənç im eyi mə, pəctəm kəwəse ibərə.»»

⁷ K'asom njaluksərne nno Yakuba eyi mə, kə njaloku kə: «Sənçə nda wənç əm Esay, nkon sə kəlompasne k'ende kədəbər əm, kə afum 400.» ⁸ K'abəkəc nətəfəntərə Yakuba, kə kənəse kəsumpər kə. K'eyer afum akə njanəsol mə cəgba mərənj, kəbər nçesiya, cir, cənə han yəkəmə. ⁹ Kə Yakuba oloku: «Kə Esay entəm afum a kəgba kin-ε, a kə njançəkse.»

¹⁰ Kə Yakuba oloku: «Kanu ka papa kem Abraham, Kanu ka papa kem Isiyaka, Kanu Kəronj nke kələk' im: «Məluku atəf njan nde ançkom əm mə, indeyon' am pətət!» ¹¹ İfətər layidi kə pətət mpe mənçer' em mə, ina wəcar kam. Bawo nte inç-cepər Yurden yayə mə, togbo tem gbəcərəm t' inatəmpər, ndəkəl on iyer afum em cəgba mərənj. ¹² İletsen' am məban im, wənç im Esay dəwaca! Bawo inçese ta pədəsut im, kə iya ka awut em. ¹³ Kə mənə Kanu mənəlok' im: «İndeyo əm pətət, indeyo afum am njala pəmə asənç nja dəkəba, nje antətəm kələm mə.»»

¹⁴ Difə Yakuba enəcəpərəne pibi. K'eyekyek daka dən dəkə enəkərə mə daco, kəkə-pocə wənç Esay: ¹⁵ Cir 200, mbiyofə wəco mərənj, nçesiya yeran 200 kə yorkun wəco mərənj, ¹⁶ kə yəkəmə yeran 30 kə awut ayi akə yənçməsar mə, cənə cəran 40, mura wəco, səfale sərən wəco mərənj kə sərkun wəco. ¹⁷ Kə Yakuba əsən yocol yayəkə fəp fa yi kə dokom da yi acar ən, k'oloku nja: «Nəy' im kirin, nəsolə yocol yayə dokom dokom, nəbələne yi kə yəkə.» ¹⁸ K'osom wəcəkə-cəkə: «Kə nənçə-bərəne kə wənç im Esay a pəyif əm: «An' ə məyənə? Deke mənçə-ε? An' əyə yocol yayə məsolə mə-ε? ¹⁹ Məluku kə: «Ya wəbə kam Yakuba yə, kəpocə kə nke əsən im

* 31:47 İto tatəkə cəAram cə «tēpəsa pa sedə»

† 31:47 kaled = H. «tēpəsa pa sedə»

* 32:3 = H. «fan mərənj»

a ikene wabe kem Esay ma. Mba nkon ofo wako ender im tadaraj ma.»

²⁰ K'osom so kasom kin kanjo, asole yocol aka meraj, aka maas kabap ka alapas aka njanyi tadaraj nasole yocol ma: «Tatoko to najko-loku wenj im Esay, ko najko-bapene-e. ²¹ Naloku ko: «Wenj am Yakuba ender su wako tadaraj.» Bawo Yakuba enaloku fo: «Kapoce kanje kay' im kirinj ma, ik' injko-tortorene ko abakac. A sadenajkene for disre. Toloma endeko-selen' em bel-bel.» ²² Ko yopoce yayoko yeyi ko kirinj, k'enjceperene pibi papoko dando dakulum.

Yakuba kasimas kon ko Kanu

²³ Ko Yakuba eyefe pibi papoko, k'elek aran on meraj, amaras aran on meraj k'awut on waco ko pin, k'enjalene na dajngbal da Yabok. ²⁴ Nte Yakuba elek aran on, k'enjalene na dajngbal ko daka dako enayo mo fap. ²⁵ Ko Yakuba eyi di sona. Pendebye, ko fum walo ma eyefe kasimas ko Yakuba han dasoka. ²⁶ Nte wasimasene kon enajk, eyi fe katam ko mo, k'osut ko nno datokoc. Ko takoc ta Yakuba towur pacsimas ko fum wakako. ²⁷ Ko fum wakako oloku: «Masak im iko, bawo paji kayo panpan.» Ko Yakuba oloku ko: «Ifosak am mako ta mantolan' em-e.» ²⁸ Ko fum wakako eyif Yakuba: «Cake c' anjw' am-e?» Ko Yakuba oloku: «Yakuba y' anjw' em.» ²⁹ Ko fum wakako oloku ko so: «Yakuba yafosoyone tewe tam, Yisrayel' nj' ande pac-w' am, bawo masimas ko Kanu ko afum, ko mantam na.»

³⁰ Ko Yakuba eyif fum wakako: «Iletsen' am maboncar im tewe tam.» Ko fum nwe eyif ko: «Ta ake to mafaje kacarene tewe tem-e?» Ko fum nwe ontolane Yakuba dando. ³¹ Ko Yakuba asaj tofo tatoko tewe ta Peniyel[†], bawo nkon olokune: «Inajk Kanu sagbatnene, k'intafi.» ³² Dec denjre a pac-cepap Peniyel. Yakuba pactorar takoc ton. ³³ Ti tasajne nte awut a Yisrayel njantosom abanta na datokoc mo, bawo abanta na datokoc nj Kanu kanasut Yakuba, nde kabent ka dakacak ko kabent ka dakulum yembapene mo.

33

Yakuba kabapene kanjan ko Esay

¹ Ko Yakuba eyekti karo k'enajk Esay pacder pasole afum 100. Ko Yakuba eyer awut Leya, Rasel, ko acar anje meraj dac. ² Ko Yakuba enjambap aran on acar kirinj, k'awut anjan najnjoc na, ko Leya enjcek k'awut on njayi ko daraj, ko Rasel enjame ko wan kon Isifu eyi ko daraj. ³ Ko nkon yati enjceper na for kirinj, k'ontontnene Esay dantof camatmeraj, han k'oloterne ko. ⁴ Ko Esay eyekse kaka-bapene ko Yakuba wenj, k'esapne ko,

k'eneperne ko dakilim, k'onjoc ko, ko njayefe fap fanjan kabok. ⁵ Ko Esay eyekti karo, k'enajk aran ko awut, k'eyif: «Are nj akanje?» Ko Yakuba oloku ko: «Awut akanje nj Kanu kanamar im kasoto nonofor don disre, ina wacar kam.» ⁶ Ko aran on acar njoterne Esay, ko awut anjan, ko njantontnene ko. ⁷ Ko Leya oloterne ko so ko awut on, ko na so njantontnene ko, ko Isifu ko Rasel njoterne ko ko njantontnene ko. ⁸ Ko Esay eyif ko: «Ake mandeyone yocol yaye sanjceper-cepap mo?» Ko Yakuba oloku ko: «Katenne kam k'inafan. Ti to inacem-cemne kasaj am yi.» ⁹ Ko Esay oloku Yakuba: «Yelar im ina wenj im, mamerjkarne yaye yoyone yam.» ¹⁰ Ko Yakuba oloku Esay: «Ala. Iletsen' am, ko pajone fo isoter am katenne, mawose maban kapoce kem. Ti t' imomane karo kam pam toko anjomon karo ka Kanu mo, ko maselen' em bel-bel. ¹¹ Maban kapoce kem nke isaj am mo, bawo Kanu kamar im k'isoto daka doko ifaj mo fap.» Ko Yakuba enjame ti Esay daraj han ko wakako owose kaban ka kapoce kanjo. ¹² Ko Esay oloku: «Panjon, pasolne dapo, in' endey' am kirinj.» ¹³ Ko Yakuba oloku: «Wabe kem, manjare a awut najnjoca kakotene, k'isole so mir mowut ko mana memese. K'ayo yi yakot papaj dasak din-e yocol yowut fap yenjfi. ¹⁴ Wabe kem may' im kirinj, indey' am tadaraj, papic-papic isurenne yocol k'awut pakot, han ibere ndena wenj im nde atof nj Sehir.» ¹⁵ Ko Esay oloku: «Isakab' am afum em alma ako isole mo.» Ko Yakuba eyif Esay: «Ak' indeyone na-e? Tefaj ta ina, isoto kanajne nno mayi mo.» ¹⁶ Dasak dadoko da Esay elek dapo kalukus ka Sehir.

Yakuba kande kon Sakem kasak

¹⁷ Ko Yakuba ajko dare da Sukot. K'olo kelo kon k'olone yocol yon ngbanjan. Ti t' asajne tofo tatoko tewe ta «Sukot*». ¹⁸ Ko Yakuba embere katamne disre dare da Sakem, atof nj Kananhan. K'ojko pacambapas dare kasak kabere kon kayefe ka Papan-Aram. ¹⁹ K'eway awut a Hamar arkun dawaca, papa ka Sakem, tofokal ta antof nde enacambap abal mo. Enaway di menjambal[†] 100. ²⁰ Ko Yakuba enjambap di dakalonne da Kanu, k'ewe tofo tatoko «El-Elohe-Yisrayel[‡]».

34

Simaj ko Lewy kalukse ayek na wakire kanjan Dina nwe analapas mo

¹ Dina, wan waran nwe Leya enakome Yakuba mo, eyefe kaka-najk awut aran a datof. ² Sakem, wan ka Hamar waHewy wabe waka datof, enajk ko, k'emban ko, k'ombocerne ko, k'elapas ko. ³ Ko Sakem

† 32:29 Yisrayel = H. «kasimas ko Kanu» ‡ 32:31 Peniyel = H. «karo ka Kanu» * 33:17 H. «ngbanjan» † 33:19 H. «kesita» = kaway ka tenjesiya kanayi tem tatoko ‡ 33:20 «El, Kanu ka Yisrayel»

esektərne teta Dina wan wəran ka Yakuba, hañ dāmōlōku mān k'ēsəp kəsōta ka kəbətər ka Dina. ⁴ Kō Səkem oloku papa kōn Hamər: «Məsōñ im wəyəcərə wəkawə pəyōne wəran kem wənəñcə.» ⁵ Kō Yakuba ande pəcərə a Səkem əjçərə wan kōn Dina dərən. Mba nte awut a Yakuba arkun ŋanayi dale kō yocol yōn mō, kō Yakuba əjçəñkə ti hañ kō ŋander kəyefə dale. ⁶ Kō Hamər papa ka Səkem əñkō pəlōk-lōkər Yakuba. ⁷ Kō awut a Yakuba ŋander kəyefə dale. Nte ŋane moloku mamōko mō, kō mosumpər ŋa. Kō pəntələ ŋa, bawo Səkem enayō tōyō nte pənatəmər pañəñnəne kō Yisrayel mō: Kəkiyə kəcərə Dina wan ka Yakuba dərən, ta ŋayōne akin ayi-ε. ⁸ Kō Hamər oloku ŋa nte: «Wan kem Səkem əfan kafəñ dām wəkirə konu Dina kəñjçə, nəsoñ kō kō pənəñçə, iltsenə nu. ⁹ Antam kəkōtərənə pac-nəñçənənə. Nəde nəc-səñ su awut anu aran, nəc-lək awut asu aran. ¹⁰ Nəndendə kō sənə, atəf ŋendeyi nu dəwaca pəmə sənə, nayi dε, nəc-caməs, nətən sō dε ntəf.» ¹¹ Kō Səkem oloku papa kō awəñç a Dina: «K'isōtər nu kəwosə-ε, ŋəsoñ nu mpe o mpe nŋwər im mō. ¹² Nəwər im kəfəc kəpəñ kō yopocə yelaram. ŋəsoñ nu yi. Mba nəsoñ wəyəcərə wəkawə Səkem pənəñçə.» ¹³ Kō awut a Yakuba arkun ŋantjəñkər Səkem kō kas bawo Səkem enakiyə kəcərə ka wəkirə kəñjan dərən. ¹⁴ Kō awut a Yakuba ŋaloku Səkem kō kas: «Pəñcuca su kəsōñ wəkirə kosu, fūm nwe antōkəñç mō, bawo tendeyōne kəlapəs kosu. ¹⁵ Kō səndewosə təfan tonu-ε, mənə nənə sō nəwosə kəyi pəmə sənə, ti tō tətəkō arkun añjə ŋayi nu daco mō fəp pakəñç ŋa. ¹⁶ Təm tətəkō səñwosə kəc-lək awut anu aran sənəñçə, nənə sō dəmne nəc-lək akosu nəc-nəñçə. Sənde nno kō nənə pəyōne sō afum akin ayi. ¹⁷ Mba kō nəntōtam kəne təkō səloku fō pakəñç nu mō, səñlek wan kosu Dina, səkō.» ¹⁸ Hamər kō wan kōn Səkem ŋawosə moloku mamōko, kəcərə fō əñkəñç ŋa. ¹⁹ Kō wan wərkun nwe oñçop tōyō tətəkō, bawo enabətər Dina hañ pəcəpərər. Nkōn Səkem sō, anabətər kō nde ndarəñjan patas aka di fəp. ²⁰ Hamər kō Səkem ŋəñkō nde dəkəbərə da dare danjan, kō ŋaloku afum a dare: ²¹ «Afum akanjə ŋasəkə su bəkəc. ŋawosə kəndə atəf ŋəñçə ŋac-caməs, atəf ŋəñçə ŋəwəkəl ŋa. Ande paclekərənə aran kō ŋa. ²² Mba afum akanjə kəwosə kəñjan kəndə kō sənə, pəyōne akin ayi, mənə pəwosə arkun añjə ŋayi su daco mō fəp, pakəñç ŋa pəmə ŋa. ²³ Yocol yañjan kō ca yañjan fəp yofədeyōne yosu ba? Pəwosə təfan tanjan gbəcərəm, ŋayi su dε.» ²⁴ Akō ŋanakō dəkəbərə da dare danjan mō fəp, kō ŋəñçəñkəl Hamər kō wan kōn Səkem. Arkun akō ŋanader dəkəbərə da dare danjan dəkəcəñkəl mō fəp, k'əñkəñç ŋa. ²⁵ Tataka ta maas ta kəkəñç kəñjan, akəñç ŋayi kəcunənə, kō awut a Yakuba mēləñ, Simōñ kō Lewy awəñç arkun a Dina, ŋaləkəs

sakma sənjan kō ŋander ŋacop dəkəbərə da dare danjan kədifət, hañ kō ŋalip kədifət arkun aka dətəf fəp. ²⁶ Kō ŋandifənə sō Hamər kō Səkem sakma sənjan, kō ŋalək wəkirə kəñjan Dina ndənə Səkem kō ŋəñkō. ²⁷ K'awut a Yakuba ŋawəkərənə sō afi, kō ŋəñkiyar aka dare bawo metele mənayi ŋa kəlapəs ka wəkirə kəñjan Dina. ²⁸ Kō ŋalək ŋkəsiya, cir, cənə, səfale, yocol yōkō yənayi dare disrə kō dəkulum mō fəp. ²⁹ Kō awut a Yakuba ŋawətəs ca ya afi, awut añjan, aran añjan, kō ca yōkō ŋanabər nda Səkem kō Hamər mō fəp kō ŋəñkəkərə. ³⁰ Kō Yakuba oloku Simōñ kō Lewy: «Nəyō em pələc tε tonu tendesōñ aka Kanahan kō Perisi ŋadeter im, nəñçərə a səmpicə, kəbərənə kō ŋander kədəsutənə kō ina, tēm tətəkō ŋandesut im ŋaləsər afum em.» ³¹ Kō awut a Yakuba ŋaloku kas kəñjan: «Səndewosə Səkem pəyō wəkirə kosu pəmə wəran wəyi yama-yama ba?»

35

Yakuba kəyefə Səkem pəko Betel

¹ Kō Kanu kəloku Yakuba: «Məyefə məpə məkō məndə Betel, mələmpəs di dəkəlōñjə da Kanu nke kəñawurər əm, nte mənayəksər wəñç əm Esay mō.» ² Kō Yakuba oloku afum əñ, kō akō ŋanayi kō nkōn mō: «Nəwure nu daco canu cəcikərə. Nəsəkəsne, nətubi, nəsəkpər yəbərne. ³ Kəyefə k'ander, papərne Betel. Dəndo ŋəñç-cəmbər dəkəlōñjə da Kanu nke kənalok-lōkər im dəsək nde inayi pəcuca disrə, a kō kəsəl' em tēm nte inayi dəpō ic-kō decikərə mō.» ⁴ Kō ŋasōñ Yakuba canu cəcikərə nce canayi ŋa dəwaca mō fəp, kəbər ya dələñəs yañjan. Kō Yakuba emət yi nde kətək kəpəñ kəñkō kayi Səkem kəsək mō. ⁵ Kō ŋəñkō. Kō ayekyek ŋa Kanu ŋəñgbəpərne aka sədare səkasək fəp, kō ŋantōtam kəcəmə awut a Yakuba darəñ.

⁶ Kō Yakuba ŋəmbərə kō akō ŋanacəmə kō darəñ mō fəp, kəkō ka Lus, ti tō tətəkō dare da Betel, atəf ŋa Kanahan. ⁷ K'əñçəmbər di dəkəlōñjə da Kanu, k'ewə tof tətəkō «El-Betel», bawo difo Kanu kəñawurər kō tēm nte enayəksər wəñç mō. ⁸ Kō Debora, wəran nwe enadusum Rebeka mō, efi. K'awup kō Betel tantəf, nde añkiri dəntəf ŋjə awe tewe ta «Kətək ka Məñçər» mō.

⁹ Kō Kanu kəwurər sō Yakuba, nte embərə Padəñ-Aram mō, kō kəmpocə kō pətət. ¹⁰ Kō Kanu kəloku kō: «Mən' añwə Yakuba, mba afəsəw' am tewe ta Yakuba tətəkō. «Yisrayel-ŋ' ande pac-w' am oñ.» Kō Kanu kəsōñ kō oñ tewe ta Yisrayel. ¹¹ Kō Kanu kəloku kō: «In' əyōne Kanu nke kəntam mes fəp mō. Məyōne wəkombərə, mələ. Afum a tof yelərəm ŋə məndekom, abe ŋandewur əm dərīs. ¹² Atəf ŋjə isōñ Abraham kō Isiyaka mō, indəsōñ əm ŋi kō yuruya yam kō mənəcəpər-ε. Indəsōñ ŋa atəf ŋəñçə.» ¹³ Kō Kanu kəmbələ kō day, nde

kənalok-lokər kə mō. ¹⁴ Kō Yakuba eɲcəmbər tasar da tofo takō Kanu kənalok-lokər kə mō. K'ompus pi, k'oloɲər pi moro. ¹⁵ Kō Yakuba əsəɲ tofo tatəkō tewe ta Betel, nde Kanu kənalok-lokər kə mō.

Kəkom ka Benyamin, defi da Rasel

¹⁶ Yakuba eɲfe Betel kō afum ən. Njanawak kəbəlɛ sō kəbərə kə Efarata, kō Rasel oɲkom, kəkom kəcuy. ¹⁷ Eyi pəcuy pa kəkom kəɲkō, kō wəbərɲ kən wan oloku: «Ta mənəsɛ, bawo məsətō sō wan wərkun!» ¹⁸ Ntɛ Rasel eɲc-fi mō, k'ewe wan wəkəkō Bən-Oni*. Mba kō kas ewe kō Benyamin†. ¹⁹ Kō Rasel efi. K'awup kō nde dəpə da Efrata, nde Betləhem. ²⁰ Kō Yakuba eɲcəmbər tasar nde kufu ka Rasel, tasar papəkō ɛnacəmbər kufu ka Rasel mō, pəsərəyi di haɲ məkō. ²¹ Kō Yakuba oɲkō, pəcəmbər abal nde Mikadal-Edɛr takəroɲ. ²² Ntɛ Yakuba eyi atəf ɲaɲəkō mō, kō Ruben oɲkō pəfəntərər Bilha wələkō ka papa kən, kō Yakuba eɲcərə ti.

Yakuba ɛnasətō awut arkun wəcō kō mərəɲ: ²³ Awut a Leya: Ruben coco ca Yakuba, Siməɲ, Lewy, Yuda, Isakar, kō Sabulon. ²⁴ Awut a Rasel: Isifu kō Benyamin. ²⁵ Awut a Bilha, wəmarəs ka Rasel: Dan kō Naftali. ²⁶ Awut a Silpa, wəmarəs ka Leya: Kadu kō Aser. Awut a Yakuba ɲanayi akakō, aɲɛ ɛnakom Pədaɲ-Aram mō.

²⁷ Kō Yakuba ender kas Isiyaka kəsək, nde Mamre, nde Kiriyyat Harba, nde pəyənɛ Həbərəɲ mō, a kō Abraham kō Isiyaka ɲanayi decikərə mō. ²⁸ Kəwon ka Isiyaka doru kənasətō meren 180. ²⁹ K'əɲgbiɲ kifir. K'efi, k'ənoɲkəl atem ən akō ɲanafi mō, Isiyaka ɛnasikər, doru detəɲnɛ kō. K'awut ən Esay kō Yakuba ɲawup kō.

36

Esay kəndɛ kən atəf ɲa Edəm

¹ Dokombəra da Esay dō dandɛ, nwe aɲwe sō Edəm mō. ² Kō Esay ɛlək aran ən, aran a Kanahan daco: Ada, wan wəran ka Elon wəHewy, Oholibama wan wəran ka Ana, wan wəran ka Cibehəɲ wəHewy, ³ Basmat wan wəran ka Səmayila, wəkire ka Nebayət. ⁴ Kō Ada oɲkome Esay Elifas, kō Basmat oɲkom Rehuwəl. ⁵ Kō Oholibama oɲkom Yehus, Yahelam, kō Korah. Awut a Esay ɲō akakō aɲɛ anakome kō Kanahan mō. ⁶ Kō Esay ɛlək aran ən, awut ən arkun kō aran, afum ən aka kəb kən, yəcəl ɲən kō ca yəkō ɛnasətō atəf ɲa Kanahan mō fəp, k'əɲkō atəf ɲələma. K'əmbəlɛ wɛɲɛ Yakuba, ⁷ bawo yəcəl yənalar ɲa, ta ɲantam kəyi tofo tin-e. Atəf ɲɲɛ ɲanayi mō ɲɛnafətər ɲa teta yəcəl ɲanjan yələrəm. ⁸ Kō Esay ɛndɛ nde tərō ta Sehir. Esay, nkən aɲc-we sō Edəm.

Yuruya ya Esay

⁹ Dokombəra da Esay, dō dandɛ wətem ka yuruya nwe aɲwe Edəm mō, nde tərō ta Sehir kəroɲ. ¹⁰ Mewe ma awut a Esay mō mame: Elifas wan ka Ada wəran ka Esay, Rehuwəl wan ka Basmat wəran ka Esay. ¹¹ Awut a Elifas ɲanayone: Teman, Omar, Sefo, Kahetam, kō Kenas. ¹² Timna wələkō ka Elifas ɛnayi wan ka Esay. K'oɲkome Elifas Amalek. Awut a Ada ɲō akakō wəran ka Esay. ¹³ Mewe ma awut a Rehuwəl mō mame: Nahat, Serah, Sama, kō Misa. Awut a Basmat ɲō akakō wəran ka Esay. ¹⁴ Mewe ma awut a Oholibama wan wəran ka Ana, wan-sō ka Cibehəɲ, wəran ka Esay: K'oɲkome Esay Yehus, Yahelam, kō Korah. ¹⁵ Mewe ma abɛ a yuruya ya Esay mame: Awut abɛ a Elifas, coco ca Esay: Wəbɛ Teman, wəbɛ Omar, wəbɛ Sefo, wəbɛ Kenas, ¹⁶ wəbɛ Korah, wəbɛ Kahetam, kō wəbɛ Amalek. Abɛ a Elifas ɲō akakō, atəf ɲa Edəm. Awut a Ada ɲō akakō. ¹⁷ Awut a Rehuwəl, wan ka Esay ɲō akanɛ: Wəbɛ Nahat, wəbɛ Serah, wəbɛ Sama, kō wəbɛ Misa. Abɛ a Rehuwəl ɲō akakō atəf ɲa Edəm. Awut a Basmat ɲō akakō, wəran ka Esay. ¹⁸ Awut a Oholibama ɲō akanɛ, wəran ka Esay: Wəbɛ Yehus, wəbɛ Yahelam, kō wəbɛ Korah. Abɛ a Oholibama ɲō akanɛ wan wəran ka Ana, wəran ka Esay. ¹⁹ Awut a Esay ɲō akakō, kō abɛ aɲan. Esay nwe aɲc-we sō «Edəm» mō.

²⁰ Awut a Sehir wəHori ɲō akanɛ: Lotan, Sobal, Cibehəɲ, Ana, ²¹ Disəɲ, Esɛr, kō Disan. Abɛ aHori ɲō akakō, awut a Sehir nde atəf ɲa Edəm. ²² Awut a Lotan ɲanayone Hori kō Hemam. Wəkire ka Lotan ɛnayone Timna. ²³ Awut a Sobal ɲanayone Alwan, Manahat, Ebal, Sefo, kō Onam. ²⁴ Awut a Cibehəɲ ɲanayone Awa kō Ana. Ana wəkəkō ɛnafir kələmp nde dətəgberɛ, pəkō dəɲkək səfale sa papa kən Cibehəɲ. ²⁵ Awut a Ana ɲanayone Disəɲ kō Oholibama, wan ka Ana wəran. ²⁶ Awut a Disan ɲanayone: Hemdan, Es-ban, Yitran, kō Keran. ²⁷ Awut a Etsɛr ɲanayone: Bilan, Sawan, kō Akan. ²⁸ Awut a Disan ɲanayone Huc kō Aran. ²⁹ Abɛ a Hori ɲō akanɛ: Wəbɛ Lotan, wəbɛ Sobal, wəbɛ Cibehəɲ, wəbɛ Ana, ³⁰ wəbɛ Disəɲ, wəbɛ Esɛr, wəbɛ Disan. Abɛ a Hori ɲa akakō, abɛ aɲan atəf ɲa Sehir. ³¹ Təm tatəkō abɛ ɲanatəmpər fɛ kərəsna dəbɛ nde atəf ɲa Yisrayəl. Mewe ma abɛ aɲɛ ɲanacəpər atəf ɲa Edəm mō, mō mame: ³² Bela, wan ka Behor, ɛnayone wəbɛ Edəm, tewe ta dare dən tənayone Dinaba. ³³ Kō Bela efi. Kō Yobabu wan ka Serah wəka Bəcərə ɛlək dəbɛ dən. ³⁴ Kō Yobabu efi. Kō Hucam wəka atəf ɲa Temani ɛlək dəbɛ dən. ³⁵ Kō Hucam efi. Kō Hadadu wan ka Bedadu ɛlək dəbɛ dən. Nkən ɛnacəmbər Madiyan nde kulum ka Mohabu. Tewe ta dare dən tənayone Awit. ³⁶ Kō Hadadu

* 35:18 H. = «wan wəka pucuy» † 35:18 H. = «wan wəka kəca kətət»

efi. Kə Samla wəka Masreka ələk dəbe dən. ³⁷ Kə Samla efi. Kə Sawul wəka dare da Rehobət Dəngbəkə ələk dəbe dən. ³⁸ Kə Sawul efi. Kə Bahal-Hanan, wan ka Akbər, ələk dəbe dən. ³⁹ Kə Bahal-Hanan wan ka Akbər efi. Kə Hadar ələk dəbe dən. Tewe ta dare dən tənayəne Pawu, kə tewe ta wəran kən tənayəne Mehetabel, wan ka Matredu wəran, wan ka Mesahabu wəran. ⁴⁰ Mewe ma abe a Esay mə maməkə, dəcor dəcor, dətəf təf. Pəmə tətəkə mewe manjan moloku ti mə: Wəbe Timna, wəbe Alwa, wəbe Yetet, ⁴¹ wəbe Oholibama, wəbe Ela, wəbe Pinən, ⁴² wəbe Kenas, wəbe Teman, wəbe Mibcar, ⁴³ wəbe Makdiyel, wəbe Iram. Akanje njanayəne abe a Edəm, kə dəkəndə danjan atəf nəkə njanayəne abe mə. Esay enayəne wətem ka aka Edəm.

Tecepərəne ta Isifu

37

37-50

Taruku ta Yakuba k'afum ən

Məwəpər ma Isifu

¹ Kə Yakuba endə atəf nja Kanahan nde kas enandə mə. ² Dokombəra da Yakuba dəndə: Kəsətə ka Isifu meren wəco kə camət-mərən, kə Isifu eyefe pəc-cəpse awenjc anja darən njackek njesiya kə cir. Pəyone wan wəfət, pəc-cəme awut arkun a Bilha kə Silpa darən, aran a kas. Mba Isifu enjcder pəcsənje papa kənan kəcəre məcəmcəməne mələc məkə menjc-cəpər di mə fəp. ³ Yakuba* enabətər Isifu pətəs awut ən aləpəs anje fəp, bawo detem disre d' enasətə kə. Kə Yakuba əsət bərumus bənənjkəsəl lom k'əsən bi Isifu. ⁴ Kə awenjc a Isifu njande njanəjk, a kas kənan əmbətər Isifu pətəs nja fəp. Kə njanəjkə Isifu metele məməkə. Kə njayi ta njanlək-ləkər Isifu bel-bel-ε. ⁵ Kə Isifu ewerəp, k'ənjkə pələku mere məməkə awenjc anja, kə akakə njanəjkəne sə kətər kə. ⁶ Kə Isifu oloku nja: «Awenjc im anja, nəcənjkəl mere mme iwərəpna mə! ⁷ Dəkulum ayina pəcsek məmpələ. Pəwon fε kə kilim kem ka məmpələ kəyefe kə kənəmə sot! Kə cilim ca məmpələ ma nəna cənder cənənjkər kemi, kə cantontnəne kl.» ⁸ Kə awenjc anja njaloku kə: «Mba mənə mənəcəm-cəmnə kəyone ka wəbe ka səna ba? Məyi su kərən?» ⁹ Kə Isifu endəsə pəwərəp, k'oloku sə ti awenjc anja. K'oloku: «Iwərəpna sə: Dec, nɔf kə cəs wəco kə pin yontontnən' em.» ¹⁰ Kə Isifu oloku mere məməkə papa kən kə awenjc anja. Kə papa kən ənjkul-kulər kə, k'eyif kə: «Cəke cə mere mame məwərəp mə moloku-ε? Mənəcəm-cəmnə a sənder, iya kam, awenjc əm anja, kə ina sədetontnən' am dantəf?»

¹¹ Kə awenjc a Isifu njanəne kə kərəca. Mba kə kas kənan emənjkərne kəwərəp kanjkə.

Awenjc a Isifu njanəməs kə

¹² Kə awenjc a Isifu njande njanur, kəkə-kək njesiya kə cir ya kas kənan nde Səkem. ¹³ Kə Yakuba oloku Isifu: «Awenjc əm anja njayi Səkem njanurəne yəcol kəkəsə-mət. Məder, ifən kəsom əm nde njayi mə.» Kə Isifu owose: «In' ewel!» ¹⁴ Kə Yakuba oloku kə: «Məkə məməmən em kə pəyi fə daka o daka dəyi fε awenjc əm anja kə yəcol yefət-yefət-ε. Məder mələk' im ti.» K'osom kə kəyefe ka aranta nja Həbərən, kə Isifu ənjkə Səkem. ¹⁵ Kə wərkun wələma ənjkə pəbər kə pəc-kafələ-kafələ dəkulum. Kə wərkun nwe eyif kə: «Ake məntən-ε?» ¹⁶ Kə Isifu oloku kə: «Awenjc im anja n' inten, iletən' am məmentər im nde njayi kəkəkəs yəcol mə.» ¹⁷ Kə wərkun nwe oloku kə: «Njayefe dε, inənəna nja nja-łoku: «Panjkən kəca ka Dotan.»» Kə Isifu ənəcəmə ni yanjan darən, kə yəcol han k'ənjkə pəbər nja Dotan.

¹⁸ K'awenjc anja njanəjk kə pəbələ, ta entabər nja-ε, kə njaşekə kə kədif. ¹⁹ Kə njalokənə: «Wəbe ka kəwərəp ender wəkə. ²⁰ Nəder ən padif kə, pagbal kə nde dəkələmp. Pəkə paloku fə wəşem wəşəm kə. Pəməmən ən daka nde kəwərəp kən kəndeyəne mə.» ²¹ Kə Ruben ene ti, k'emban kə akakə dəwaca. K'oloku: «Ta pasənje kə kəfi.» ²² Kə Ruben oloku sə: «Ta nəwure mecir! Nəghal kə kələmp kanjkə kəyi nno dətegbere mə. Ta nədenər kə kəca!» Enaloku nja moloku məme, nte tənənje pətəm kəyəc Isifu defi, pəkəne kə kas mə. ²³ Nte Isifu əmbər awenjc anja mə, kə akakə njanurə kə bərumus bənənjkəsəl lom bəkə enabərne mə. ²⁴ Kə njanəpər kə, kə njanəre kə dəkələmp. Kələmp kanjkə kəawosər, ali domun kənyəp fε. ²⁵ Kə njande njaçdi yeri, njanəyektı fər, kə njanəjk afum a Səmayila njayefe atəf nja Kalahadu. Yəkəmə yanjan yəsəre gbənjbə, simi, kə cigbili nye njanəkəkəre Misira mə. ²⁶ Kə Yuda oloku awenjc anja: «Ta ake tə andedife wənjc kosu pəməjk mecir mən-ε? ²⁷ Nəder pəcaməsər kə afum a Səmayila. Ta padənər kə kəca. Bawo wənjc kosu əf, mecir min mayi mə ampənne.» K'awenjc anja njanəne kə moloku məməkə. ²⁸ Kə acaməs aMadiyan anje njan-cəpər mə, njanpene Isifu dəkələmp. Kə awenjc a Isifu njanəməsər kə aMadiyan gbətı njanəmələ wəco mərən, k'aMadiyan njanəkəkəre Isifu Misira. ²⁹ Nte Ruben uluksərne kədəməmən kələmp disre mə, əmbər fε sə Isifu kələmp disre. K'əwal-wali yəbərne yən. ³⁰ K'ənjkəfələ nno awenjc anja njayi mə, k'oloku: «Wan nwe eyi fε sə nno dəkələmp! Cəke indey-ən-ε?» ³¹ Kə njalək bərumus ba Isifu, kə njayaf əmbiyəfo amera, kə njanəpət bərumus bəbəkə mecir.

* 37:3 H. «Yisrayel» = tewe tante tə Kanu ki sərka kanasən Yakuba. Məməmən

³² Kə njanjene kas kənan bərumus bənanəkəsəl lom ba Isifu babəkə, kə njanjə nəc-liku kas kənan: «Yamos yaye yə sənjəkə sənənjək. Məna sə məməmən ma kə pəyi fə bərumus ba wan kam bə-ε.» ³³ Kə Yakuba enepəl bi, k'oloku: «Bərumus ba wan kem bə! Wəsem wələma wələc wəsəm kə! Wəsem wəwatəri-watəri kə!» ³⁴ Kə Yakuba əwal-wali yamos yən, k'esekeə abək defi. K'ombok wan kən Isifu mataka melarəm. ³⁵ Kə awut ən arkun kə aran fəp njaɣefe kətore-tore kə abəkəc. Mba k'ombupərə kəletsene fəp. K'oloku: «Indebok wan kem hanj dəsək nde indekə-bəp kə dabiya mə!» K'ənçəmə kəbok ka wan kən darən.

³⁶ Kə əMadiyan njançaməs Isifu Misira. Kə Potifar wətupe ka Firawona yeri nwe enayəne wəbe ka abum a dasanjka sa Firawona mə, əway kə.

38

Yuda kə Tamar

¹ Təm tatəkə, Yuda pəbəlene awənç əna, kə ənjəkə pəyi kə wərkun wələma nwe ənçwə Hira mə, wəka Adulam enayi. ² Dəndo, kə Yuda enanjəkə wəyəcərə wəKananan wələma pəc-we kə Suwa. K'elek kə k'enənjəc k'ombocərne kə. ³ Kə Suwa embəkəs, k'ənçəmə Yuda wan wərkun k'ewe kə Er. ⁴ K'embəkəs sə k'ənçəm wan wərkun k'əsən kə tewe ta Onaj. ⁵ K'ənçəbəkərə sə kəkəm wan wərkun nwe enawe Selah mə. Dare da Kisibu Yuda enayi təm nte Suwa ənç-kom Selah mə. ⁶ Kə Yuda əfəcə coco can wəyəcərə nwe ənçwə Tamar mə. ⁷ Mba Er, nwe enayəne coco ca Yuda mə, enatese fe fər ya Kanu Kəpən kirinj. Kə Kanu Kəpən kəsən kə kəfi. ⁸ Kə Yuda oloku tənçə tən Onaj: «Məbocərne wəran ka wəbek' am. Məsən wəran kən pəsətəne kə yuruya.» ⁹ Nte Onaj enacərə a wan nwe endesən wəran ka wəbek' ən mə, əfədeyənə wəkən. Kə njanç-kəna-fəntərə kə wəran ka wənç-ε, pəc-loj domun dən dəntəf, nte tənçənçə ta əsənçə wəran nwe kəbekəs mə. ¹⁰ Məyə mən maməkə mənjç-bət fe Kanu Kəpən. Kə kəsənçə sə nkən Onaj kəfi. ¹¹ Kə Yuda oloku Tamar wəran ka wan kən: «Məndə kəbal ka wos əm ndena papa kam hanj wan kem wərkun Selah pəc-bək.» Bawo Yuda ənç-lokune: «Wəkawə sə kəfi k'ender pəm əbek' ən.» Kə Tamar ənjəkə pəyi nde kələ ka papa kən.

¹² Kə mataka melarəm mənjçpər, kə wan wəran ka Suwa, wəran ka Yuda, əfi. Nte abəkəc nənator Yuda mə, k'əmperne kəca ka Timna kə wanapa kən Hira wəka Adulam, nde akə njançfon njesiya yən njanayi mə. ¹³ K'anjəkə paloku Tamar: Kənçi kam entas Timna kəkə-foñ njesiya yən yefet. ¹⁴ Kə Tamar owurə yamos yən ya kəbal,

k'ənçəbalərne kəloto, k'ənepəsərne ki, k'ənçəkə pəndə dəkəbərə da Enayim nde dəpə da Timna. Bawo enanənjəkə a Selah embək, k'antələk kə pasənç Selah pəyənə wəran kən. ¹⁵ Kə Yuda enanjəkə Tamar, kə pəyi kə pəmə wəran wayama-yama, bawo enakumpənə kəro. ¹⁶ Kə Yuda ənçənç Tamar moloku dəpə: «Tançən, səka səfəntərə.» Bawo Yuda enacərə fe a wəran ka wan kən wərkun əfə. Kə Tamar eyif kə: «Ake məndəkə-sənç im, kə məmbocər'n' em-ε?» ¹⁷ K'oloku: «Injəkə-kər' am wir wowut yəcəl yem dəcə.» Kə Tamar oloku: «Mənə məsənç im paka pələm itəmpər hanj məc-kərə wir wowut wawəkə.» ¹⁸ Kə Yuda eyif kə: «Ake indesənç əm hanj ic-kərə wir wowut nwe?» Kə Tamar oloku kə: «Məsənç im tənç tam, kəbənda kə kəgbo kanjəkə məntəmpər mə.» Kə Yuda əsənç kə yi. Kə Yuda əfəntərə kə Tamar, kə Tamar embəkəsə Yuda. ¹⁹ Kə Tamar əyefe k'ənçəkə, k'owurə kəloto kanjəkə enağbalərne mə, k'embərne sə yamos yən ya kəbal.

²⁰ Kə Yuda osom wanapa kən wəAdulam, a pəkene Tamar wir wowut, pəkərne ca yəkə enacəmbər di səke mə. Mba enanənjəkə fe kə. ²¹ Kə wəkəkə ənjəkə pəc-yifət afum akə enabəp di mə: «Deke wəran wəten arkun, nwe ənçəmənə nno dəpə da Enayim mə, eyi-ε?» Kə akəkə njaloku kə: «Wəran wəten arkun əfəcəmə nno.» ²² Kə wərkun nwe olukus k'ənçəkə pəc-liku Yuda: «Inanjəkə fe kə. Ali afum a tofo tatəkə njaloku: «A wəran wəten arkun eyi fe nno.»» ²³ Kə Yuda oloku: «Pəmənjəkərne ca yem yəkə əntəmpər mə! Ta patənərne malap. Bawo isom pakene kə wir wowut kə məntənənjəkə kə.» ²⁴ Nte yof maas yənçepər mə, k'andə paloku Yuda: «Wəran ka wan kam ənjəkə yama-yama, kə təsənçə kə kəbekəs.» Kə Yuda oloku: «Nəwurəne kə. Pəcəf kə!» ²⁵ Nte əsolə kə kəwurəne doru mə, k'osom nda kənçi kən: «Wəbekəsəs kem əyə ca nyə. Məsəp məcərə nwe əyə tənçəpəmpe, kəbənda kanjəkə, kə kəgbo kanjəkə mə.» ²⁶ Kə Yuda enepəl yi. K'oloku: «Tamar olomp pətəs im, bawo iwosə fe kəsənç kə wan kem Selah.» Difo tənəlip ənçərə fe kə sə deran.

²⁷ Nte Tamar əyefe kəkəm mə, k'anənjəkə fə çəberi çəyi kə dəkor. ²⁸ Tamar eyi kəkəm. Kə wan wəkəkə-çəkə owurə kəca. Kə wəran wəbanj wan osumpər kənaka nke kəca k'ənçəkə kə debənçə deyim dəkəca, pəcloku: «Wəkawə andənənçkənə kəkəm.» ²⁹ Mba kə kənaka nke kəlinç kəca kə wənçə onuñkənə kəwur. Kə wəbanj wan eyifne: «Kəpəc kərə kə məwurə kanjəkə-ε?» Kə Tamar ewe wan wəkəkə Perəc. * ³⁰ Kə wan wəkə məfənç owur, nwe anakot debənçə dəkəca mə, kə Tamar ewe wəkəkə tewe ta Serah. †

39

* 38:29 Perəc = «kəpəc» † 38:30 Serah = «Kəpə ka dec»

Isifu kiyi kən Misira ndena Potifar

¹ K'anjəkəre Isifu Misira. Kə Potifar wəMisira, wəbe wəpəñ wəka firawona, nwe enayəne wəkirin ka abum ən mə, əway kə afum a Səmayila dəwaca akə ɲanəkere kə Misira mə. ² Kanu Kəpəñ kənasole Isifu, pəcuca fəp pə Kanu Kəpəñ kəñçar kə. Kələ ka wəbe kən wəMisira k'ənayi. ³ Kə wəbe kən ənəñk fə Kanu Kəpəñ kəsəle Isifu. Mosumpər mən fəp, Kanu Kəpəñ kəñçmar kə mectese kə dəwaca. ⁴ Kə Isifu ende pəsətə kəlanj ka wəbe kən nwe ɲç-bəce mə. Kə wəkəkə elek mə, k'əsəñj kə dəbe da kəcəmbər-cəmbər mes ma kələ kən disre. K'elek daka dən fəp k'ember di Isifu dəwaca pəc-lompse-lompse kə di kəcəmbər-cəmbər. ⁵ Nte Potifar elanj Isifu, a k'əsəñj kə kəcəmbər-cəmbər ka mes ma kələ kən disre fəp mə, kə Kanu Kəpəñ kəmpoçe kələ ka wəMisira nwe, teta Isifu. Kə kəpəce ka Kanu Kəpəñ kəsumpər daka da Potifar fəp, kəyefe deker hanj nde dale. ⁶ K'esakere teta daka dən fəp Isifu, nken enasumpər fe sə nte o nte menə yeri nyə ɲç-di mə.

Isifu kə wəran ka Potifar

Mba Isifu fum wətət teyi enayi. ⁷ Nte mes maməkə meñçepər mə, kə wəran ka wəbe kən ende pəçəñçar Isifu fər, k'oloku kə: «Məfəntərə kə ina!» ⁸ Kə Isifu efati. K'oloku wəran ka wəbe kən: «Mənəñk nte wəbe kem elek mes mən fəp k'ember im dəwaca mə, təsəñje əfəsəyə nte o nte deker k'elek sə daka dən fəp k'əsəñj im kəcəmbər-cəmbər. ⁹ Fum nwe o nwe eyi fe nno kələ kanjke nwe elele pəçepər im mə. Əmənefe f' em nte o nte ta kələ kanjke menə mənə, bawo wəran kən məyənə. Ak' endesəñj' em oñ kəyə pələc pəpəñ, iciyanə sə Kanu-ə?» ¹⁰ Kə wəran nwe ɲçməne Isifu moloku maməkə darəñ hanj matakə məlarəm. Mba Isifu enawose fe mecem-cəmnə mən, kəcərə fe ɲafəntərə kə nken. ¹¹ Dəsək dələma, kə Isifu emberə dəkələ dəkəlompəs yəbəc yən. Mba dəsək dadəkə afum a kələ kanjke ali wəkin enayi fe deker. ¹² Kə wəran nwe osumpər pəberne pa Isifu k'oloku kə: «Məfəntərə kə ina!» Kə Isifu esakere kə pəberne pən, k'eyəkse k'owur doru. ¹³ Nte wəran nwe ənəñk fə Isifu esakere kə pəberne pən dəwaca, k'eyəkse k'owur doru mə. ¹⁴ K'ewe afum a kələ kəñjan k'oloku ɲa nte: «Nənəñk, wəHebərü nwe wos im* ɲkərə pədəfani su mə. Isifu ender im a pədəfəntərə kə ina. Ti to ɲnkul-kulene pəpəñ. ¹⁵ Nte endecərə fə kəpənə k'inde dim mə, k'eyəkse. K'esakar' em pəberne pən kə nken owur nde doru.» ¹⁶ Kə wəran nwe ombocərne pəberne pa Isifu kəsək, hanj wəbe ka Isifu pəc-bere deker. ¹⁷ Kə wəran nwe oloku wos tin tayi, k'oloku kə: «Wəcar wəHebərü nwe məñkərə su mə, ender im a pədəfan'

im. ¹⁸ Mba nte ɲnkule-kule pəpəñ mə, k'esak pəberne pən nno iyi mə. Kə nken eyəkse k'owur nde doru.» ¹⁹ Nte wəbe ka Isifu ene moloku ma wəran kən, nwe ɲçç-łoku kə: «Nte to wəcar kam əyə em!» ²⁰ Kə metele məpəñ mosumpər wəbe ka Isifu. Kə wəkəkə ember Isifu dəbili kəca nke wəbe ɲçç-ber afum ən dəbili mə. Kə Isifu eyi dəndo dəbili.

Kəyi ka Isifu dəbili

²¹ Kə Kanu Kəpəñ kəsəle Isifu, kə kələs layidi da amera ɲobotu ɲəkə kənasəñj kə mə. Kə kəsəñje wəbe wəka dəbili emar kə. ²² Kə wəbe wəka dəbili elek aka dəbili fəp k'ember ɲa Isifu dəwaca, nte o nte teñç-çepər oñ di mə, Isifu ç teñçepər dəwaca kərəsna. ²³ Wəbe wəka dəbili ɲççməməñ fe sə nte o nte Isifu enatəmpər dəwaca mə, bawo Kanu Kəpəñ kənasole kə, kəcəlompəsə kə mosumpər mən fəp.

40

¹ Nte mes maməkə meñçepər mə, kə amarəs meñçəñ a Firawona, wəbe ka Misira, wətupe kə wəcəfe kən cəcom, ɲande ɲacıyanə kə. ² Kə pəntele Firawona nno amarəs ən meñçəñ ɲayi mə. ³ Kə Firawona osom k'asumpər ɲa, k'anjke pəçəñj ɲa nde bili bəkə anacəñj Isifu mə. ⁴ Kə wəbe ka aka dəbili oloku Isifu kəgbəkərə ɲa pəm nte enayi ɲa kəsək mə. Kə ɲayi dəbili tem telarəm.

Isifu kəloku tedisre ta mere ma amarəs a Firawona, añe enacəñj dəbili mə

⁵ Pibi pin disre, kə amarəs a Firawona añe meñçəñ ɲawerəp. Nwe o nwe, təwerəp tən taciña tecıyanə kə ta wəkə. ⁶ Dec dendesək, kə Isifu ənəñk ɲa ɲaməñçne. ⁷ Kə Isifu eyif amarəs a Firawona añe meñçəñ añe ɲanayi dəbili kə nken mə, k'eyif ɲa: «Ta ake to nəñçəyəc cəro məkə-ə?» ⁸ Kə ɲaloku Isifu: «Səwerəpna nno pibi, mba fum eyi fe nno nwe endetəm kəloku su tedisre ta mere maməkə mə.» Kə Isifu eyif ɲa: «Bafə Kanu kətəmpər kəcərə ka tedisre ta mes ba? Nələk' im ma mere monu-a.»

⁹ Kə wətupe ka Firawona yomunəs ələməñ Isifu mere maməkə enawerəp mə. K'oloku: «Mere mme iwəwəpna mə: Anjçəñkələ ɲa wiñ ɲeyin' em fər kirinj. ¹⁰ Njəyə wara maas. Nte anjçəñkələ nje ɲoñçbuc mə kə yokom yəmbək, kə yokom yayəkə yələ. ¹¹ Tətəñne itəmpər apət nje ɲçç-tupe wəbe kem Firawona mə. K'ilek yokom yələma k'ifəcəs yi nno apət nje ɲçç-tupe Firawona mə disre, k'isəñj Firawona məñçəñçə ma pəkom papəkə inafəcəsə kə dəpət mə.» ¹² Kə Isifu oloku kə: «Tedisre tayi tente: Wara wəwəkə maas, mata maas mə. ¹³ Kə mata maas meñçepər-ə, Firawona endesələkəkə kəyekt' əm domp, pələks' am yəbəc yam. Məndesə məctupe kə yomunəs pəm təkə məñçbəc ti

* 39:14 Potifar

mə, məbər kə yeri yəkə mənde kəctupe kə mə dəkəca. ¹⁴ K'andesak əm-ε, ta mədekə-pələrn' em, iletən' am mələk' em layidi a məndekə-mar im nno wəbε eyi mə. Nte tənşəne pəwuren' em nno kələ kanke disre mə. ¹⁵ Bawo atəf nja Hebaru njalek im k'anke Misira. Kə nno, ali tes iyə fε nte andebər' em dəbili mə.»

¹⁶ Nte wəcəfe ka Firawona cəcom ənəjk fə moloku mme Isifu oloku ma mere mə, məmbət kəne, k'oloku Isifu: «İna mere mem, mafala maas ma kəcom kəgbent m' isarena. ¹⁷ Kəfala kanke kəneca ci daco mə fəp, yeri yəkə wəcəf cəcom ontup a pəcsəy yi Firawona mə fəp yeyina dənda. Bəmp yəcsəm yeri yayəkə isarena kafala disre mə.» ¹⁸ Kə Isifu oloku kə: «Tedisre tayi tēte: Cəfala cəcəkə maas, mata maas mə. ¹⁹ Kə mata maas məncəpər-ε, Firawona endepən' am dənəc, pəbər əm kəbənda dəkalim pəgbek əm, bəmp yəsom əm.» ²⁰ Tataka ta maas, dəsək doluksər da kəkom ka Firawona. K'ombocə amarəs ən kəsata kəpən. K'əsən wəcəfe kən cəcom dəbe dəpən, amarəs ən fəp fər kirin. ²¹ K'olukse sə wəka mərən wəkə yəbəc yəkə ənayi cəkə-cəkə mə: Kə wəkəko oņcop sə kəctup pəbər Firawona apət dəkəca. ²² Kə Firawona osumpər wəcəf cəcom wəpən pəmə təkə Isifu ənaloku ti mə. ²³ Wətupe ka Firawona yomunəs enjəm-cəmnε fε sə Isifu, k'empələrne kə.

41

Kəwərəp ka Firawona

¹ Kə teren tin tənçepər, teren ta mərən, kə Firawona əwərəp: Pəcəme kəngbəkə nke ənwe Nil mə kəsək. ² Kə cəna caran cəfifi camət-mərən cənçəfe dəkəngbəkə. Kə cəyefe kəsəmət dale. ³ Kə cəna cəran camət-mərən cələma cələnki cənçəfe sə cəkə tadarən dəkəngbəkə. Kə ci cənçəsə cəcəme cəkəkə-cəkə kəsək dəkəngbəkə. ⁴ Kə cəna cələnki nce cəyefe kəsəm cəna cəfifi cəkə. Kə Firawona əntəme. ⁵ Kə Firawona ənğbəkəre sə kədizε, k'əwərəp sə tamerən. ⁶ Səbomp sa malə camət-mərən səpən səwuras atoka njin njetət njayi. Kə səbomp sa malə səfet səwuras səcəkə-cəkə tantəf. ⁷ Kə səbomp sa malə səfet nse səndi səbomp sa malə səpən səlare səko. Kə Firawona əntəme sə. Mere mayi mə maməkə.

⁸ Dec dendesək, kə amera njelece-lece Firawona. K'ewe acəre mes k'əbeki a Misira fəp. Kə Firawona əlmər nja mere mən. Mba ali fum ənayi fε nwe enjtam kələku kə tedisre ta mere mən mə. ⁹ Kə wətupe kən yomunəs əlek moloku, k'oloku Firawona: «İnjəm-cəmnε məkə tēpələrne tem. ¹⁰ Pənatεle Firawona nno amarəs ən njayi mə, k'osom k'asumpər im kə wəcəfe kən cəcom, k'ember su dəbili nde kələ ka wəbε ka abum ən. ¹¹ Kə səwərəp

ina kə wəka mərən kem pibi pin. Nwe o nwe mere mən taciņa mme antam kələku tedisre ta mi mə. ¹² Tətənne səyi bili bin kə wətemp wəcar wəHebaru wəka wəbε ka abum a Firawona wələma. Kə səloku kə nwe o nwe mere mən k'oloku su tedisre ta mi. ¹³ Kə tosurene kə teyi pəmə təkə ənaloku nwe o nwe mə. Kə Firawona oluks' em yəbəc yem yəcəkə-cəkə. K'enğbek wəka mərən kem.»

Isifu kələku kən mes ma mere ma Firawona tedisre mə

¹⁴ Kə Firawona osom a pawene kə Isifu. K'awurene kə katəna-katəna dəbili. K'ofonəne, k'əsəkpər yamos, k'ənəkə nde Firawona ənawe kə mə. ¹⁵ Kə Firawona oloku Isifu: «İwərəp, mba ali fum isətə fε nwe oņlok' im tedisre ta mere mem mə. Mba alok' im a mantam kələku tedisre ta mere mme ənlok' əm mə.» ¹⁶ Kə Isifu oloku Firawona: «Bəfə in' əfə! Kanu kəndeloku Firawona tedisre ta mere mən.» ¹⁷ Kə Firawona oloku Isifu: «Mere mem-ε, kəngbəkə kəsək inçəməna. ¹⁸ Kə cəna camət-mərən cətət cəfifi cənçəfe dəkəngbəkə, kə cəyefe kəsəmət dale. ¹⁹ Kə cəna camət-mərən cələma cələnki cələc, ci cənçəfe sə cəkə tadarən dəkəngbəkə. Mba intənək fε Misira cəna cələc pəmə cəkəkə. ²⁰ Kə cəna cələc cələnki nce cəyefe kəsəm cəkəkə-cəkə camət-mərən cəfifi cətət cəkə. ²¹ Cəna cəfifi nce cəbərə cələnki dəputuk, ta ənçəre kə pəyənε fə yati cəmbərə ci dəputuk-ε. Kə cəna cələc nce cənanəne sə kələcε, pətəs təkə cənaləcε mə. K'intəme. ²² K'iwərəp sə nte: Səbomp camət-mərən sa malə sətət səlare səwuras atoka njin njayi. ²³ Kə səbomp camət-mərən sa malə səlama səfet səwuras səcəkə-cəkə səko tantəf. ²⁴ Kə səbomp sa malə səfet nse səndi səbomp sa malə səpən səko. İloku mere mame acəre mes. Mba ali fum isətə fε nwe oņlok' im tedisre ta mi mə.» ²⁵ Kə Isifu oloku Firawona: «Mere ma Firawona fep, toloku tin tə moloku. Kanu kayi kəmentər Firawona nte kəndeyə mə. ²⁶ Cəna cətət nce camət-mərən, meren camət-mərən mə. Kə səbomp sa malə sətət nse camət-mərən, meren camət-mərən mə, mere min mə. ²⁷ Cəna cələc cələnki nce cəmpəna cəkə tadarən mə, meren camət-mərən mə, kə səbomp sa malə səfet nse, dor da meren camət-mərən də. ²⁸ Pəmə təkə injεp ti kəc-loku Firawona mə, Kanu kəmentər Firawona təkə kəndeyə mə. ²⁹ Meren camət-mərən ma kəmbərə mender mame atəf nja Misira fəp. ³⁰ Kə meren camət-mərən ma kəmbərə məncəpər-ε meren camət-mərən ma dor mendecəme mi darən: Dor dadəkə dendlukse Misira darən. ³¹ Kə dor dadəkə deņçepər-ε, afədetam kəcəre yati kə pəyi fə kəmbərə kənayi de tələmə-ε. Debeki da dor dadəkə dendesənε ti. ³² Kə mənənək Firawona pəgbəkəre kəwərəp mere

min mamoko kameraj-e, Kanu kayi kasone ko kacare; A mes melip nno kayi mo, kabekar ko kander on kabac yebac yaki. ³³ Nte Firawona enjare on a Isifu yo amera, k'enjare so mes mo, ko Firawona ason ko debe atof na Misira disre. ³⁴ Firawona payefe on, paboncas ako ndeyone abe ane ndeko-tene atof na Misira mo, nte tonjone njabanas katin ka kacamat ka kasoto yetel yanjan, atof na Misira meren camat-meraj ma kamembare mme disre mo. ³⁵ Nalonka yeri ya meren mobotu mme mender mo, nayo ti dim da Firawona dantof. Firawona pasom pamenhj yeri sadare fap. ³⁶ Yeri yayoko yo andemnje atof, kadem ka meren camat-meraj ma dor mme Isifu oloku kadeyi mo, nte tonjone ta dor dadoko dedetam atof na Misira mo.»

Isifu ayone wamaras wacoka-coka waka Firawona

³⁷ Ko moloku mamoko mambot Firawona ko amaras on. ³⁸ Ko Firawona eyif na: «Andetam kasoto fum pemo Isifu ba, pajo amera na Kanu?» ³⁹ Ko Firawona oloku Isifu: «Nte Kanu kasone am kacare ka mes mame fap mo, fum o fum eyi fe nwe asok domp, pacare mes pemo mana mo. ⁴⁰ Mana Isifu, man' endeyone wakirin ka kalo kem, afum a atof nem fap. Man' o ndeyi daraj, debe da ina Firawona gbacaram dendecepar dam.» ⁴¹ Ko Firawona oloku Isifu: «Misira mo mame isone am debe da atof naje fap.» ⁴² Ko Firawona owure kurunde kon dakaca, k'ember ki Isifu dakaca. K'ember Isifu yamos yotat. K'engbek ko kema dakilim. ⁴³ Ko Firawona embek Isifu abil na kawan noko wencanaj won mo, ko njancek kaka. Ko afum naye fe kakul-kulene na: «Abarek!» * Tatoko to Firawona enasone Isifu debe, atof na Misira. ⁴⁴ Ko Firawona oloku so Isifu: «In' ayone Firawona! Ko mantawose-e atof na Misira, ali fum afoyeki de kaca, k'onjo yeki kacak kon atof na Misira.» ⁴⁵ Ko Firawona ewe Isifu tewe ta Misira «Cafanat Paheneyah.» K'ason ko waran pacwe ko Asnat, wan waran ka Potifera, Sali Alamy sa dare da Hon. Ko Isifu owur kaka-care Misira mme enasoto kakotene debe ta enjare mi mo. ⁴⁶ Isifu enasoto meren 30 a Firawona padecare ko. Nte anjambar ko debe mo, for ya Firawona kirin yo Isifu enawur kaka-care atof na Misira fap. ⁴⁷ Meren camat-meraj ma kamembare mamoko disre, ko afum a Misira namberene kabac. ⁴⁸ Ko Isifu olonka yeri yayoko fap Misira meren mme camat-meraj. K'olonka yeri ya sadare safet sako sanonkar sadare sapon mo. ⁴⁹ Isifu enalonka kur ka yeri pemo kasone ka dakaba, kur kanabek hanj pacem-cemne a dor dofosotam kasumpar aka Misira. ⁵⁰ Teren tucoko-coko ta dor,

ko Isifu onkom awut arkun meraj ane Asnat wan waran ka Potifera Sali Alamy sa dare da Hon enakome ko mo. ⁵¹ Ko Isifu ewe coco con Manase, ti tatoko Kanu kasone ko kapalar ka pacyu fap ko kasakene ko aka kalo ka kas. ⁵² K'ewe wan kon tonjo Efrayim, ti to tatoko Kanu kasone ko dokombara atof nje analapas ko mo. ⁵³ Ko meren camat-meraj ma kamembare melip. ⁵⁴ Ko meren camat-meraj ma dor moncop pemo toko Isifu enaloku ti mo. Dor denayi tof ya Misira fap. Mba yeri yemehjkarne yenayi so atof na Misira fap. ⁵⁵ Nte dor dosumpar aka Misira mo, ko njambokar Firawona kasoto ka cecom. Ko Firawona oloku aka Misira: «Nako nananj Isifu, nte onjoku nu mo, nayo tatoko!» ⁵⁶ Nte dor dembek Misira mo, ko Isifu oncop kacamsar aka Misira malb. Mba dor denj-c-bek kabek dam atof na Misira. ⁵⁷ Afum nac-yefe mofa fap ma Misira kadeway malb nno Isifu eyi mo, bawo dor denananjane kabek Misira.

42

Yakuba kasom kon awut on Misira

¹ Ko Yakuba ene a malo* beyi Misira. Ko Yakuba oloku awut on: «Ta ake to ndendeyine nno nac-mamene for disre-e?» ² Ko Yakuba oloku: «Ine a malo meyi Misira. Nator nako nawaye su dando malo, ta padefine dor.» ³ Ko awenja a Isifu waco njantor kaka-way malb Misira. ⁴ Mba Yakuba enasak fe Benyamin wako enapanne kere ko Isifu mo pacapse awenja anja daraj, bawo Yakuba enaloku: «Benyamin ofoko ta tes tele toloma tokosoto ko.» ⁵ Ko awut a Yakuba nanjo Misira kaka-way malb pemo toko afum alaram nanjo Misira dakaway malb mo, bawo dor denayi atof na Kanahan fap.

Isifu eyenkas abakac non nno awenja naye mo

⁶ Tem tatoko Isifu payone wabe atof na Misira. Nkon enjwayar afum a Misira fap malb. Ko awenja a Isifu njander njatontnene Isifu for yon kirin, njacar mobu dantof. ⁷ Ko Isifu enanj awenja anja. K'enejal na. Mba owurur fe na kacarene. K'olok-lokare na dim deyenji, k'eyif na: «Deke naye fe-e?» Ko awenja anja njaloku ko: «Atof na Kanahan no sayefe, ko sender kaway nno yeri.» ⁸ Ko Isifu enepal awenja anja. Mba awenja anja njanepal fe ko. ⁹ Ko Isifu enjem-cemne mere moko enawerap te nanjan mo. K'oloku na: «Aten mes no nayone! Mes ma atof naje mo nander katen, nako naloku mi aka atof non.» ¹⁰ Ko njaloku Isifu: «Ala, wabe, dakaway yeri sender bafu aten mes no acar am nayone. ¹¹ Dewenja da sayo fap fosu, warkun wakin okom su. Sasakene bakac! Saclok' am a dakaten yeri gbacaram sender.» ¹² Ko Isifu

* 41:43 «Nakene kol»

* 42:1 bale = f. «ble» megben mme anjo pasoto farin mo

oloku ɲa: «Kəbupərə ti kə nəndə, metambər ma atof ɲaɲə mō nənder kəten nəkoloku mi ndoronu.»¹³ Kō awerɲc aɲa ɲaloku Isifu: «Wəco kō mərəɲ wō sənayi kas kosu kəkom ndə Kanahan. Mba wəkō ɛfete su daco mō eyi mōkō deker kō papa kosu, kō wəkin ɛnafi.»¹⁴ Kō Isifu oloku ɲa: «Təko iloku nu mō, ti təyōnə kanɲe: Aten mes ɲō nəyōnə!»¹⁵ Awa, yəbəc nye y' indecəmbər nu: Indərəmɛ nu tewe ta Firawona, nəfwur nno ta wəfet konu wələpəs wəkakō nəsak deker mō ender-ɛ.¹⁶ Nəsom wɛɲc konu wəkin pəkəkere wɛɲc konu wəkakō nəsak deker mō. Kō nənə aɲe endesak nno mō, dəbili andeber nu. Andeməmən moloku monu, pacərə kō pəyōnə kanɲe kō nəloku-ɛ. Kō pəyōnə fe ti-ɛ, indərəmɛ nu tewe ta Firawona aten mes ɲō nəyōnə!»

¹⁷ Kō Isifu ember ɲa dəbili mata maas.¹⁸ Tataka ta maas, kō Isifu oloku ɲa: «Nəyō nte, tōsɲe nu kəyi doru. ɪɲnese Kanu!»¹⁹ Kō pəyōnə fō nəsəkene bəkac-ɛ, nəsak wɛɲc konu wəkin dəbili. Nənə aləpəs aɲe nəkene afum anu yeri kərəs bawo dor deyi.²⁰ Nəkereɲ' em wəfet konu wəkō nəsak dəndo mō nte tɲɲɲe paməmən moloku monu kō pəyōnə fō kanɲe kō-ɛ, ta nədefi.»²¹ Ti tō ɲanayō, ɲalokene: «ɛy. Sən' enayō ti wɛɲc kosu. Bawo anəɲk ayek ɲon, tɛm nte oɲclokū su a paɲaɲɲene kō mō, ta aɲcəɲkələ kō-ɛ. Ti tō ayek ɲon ɲeyi kəsute su tante.»²² Kō Ruben ɛlək moloku, k'oloku ɲa: «Inaloku fe nu ti ba, fō ta nəyō wan nwe pələc? Mba nənacəɲkəl f' em. Ndekal oɲ awer su mecir mən.»²³ Awɛɲc a Isifu ɲnacərə fe a Isifu eɲne kusu kəɲan bawo wəcepərəne moloku ɛnayi kō daco kō awɛɲc aɲa.²⁴ Kō Isifu əmbələ awɛɲc aɲa, k'əɲkə pəbok.

Awut a Yakuba kəluku kəɲan Kanahan

Nte elip mō, k'oluksərne kədəlok-lokər ɲa. K'ələk Siməɲ awɛɲc aɲa daco, k'ember kō dəbili fər ya awɛɲc aɲa kirin.²⁵ Kō Isifu osom a palase ɲa yeri dələba, palukse nwe o nwe pəsam pən nde ələba ɲon, pasərəsər ɲa yeri yayōkō. Ti tō anayōnə ɲa.²⁶ Kō awɛɲc ən ɲasərəsər səfale səɲan yeri. Kō ɲasupər dəpō kō ɲaɲkō.²⁷ Kō wɛɲc ka Isifu wəkin ende pəsikəli ələba ɲon nde dəkarwanɲe pəfaɲ kəwure səfale sən yika yōsom, kō wəkakō ɛnəɲk pəsam pən ələba ɲon disre.²⁸ K'oloku awɛɲc aɲa: «Aluks' em pəsam pem. Ipempe nno ələba ɲem.» Kō mera yeyi ɲa yama-yama kəcərə fō a ɲaɲkō dəkəway palukse ɲa sō pəsam paɲan. Kō ɲayifne: «Cəke cō Kanu kəyō su tante-ɛ?»²⁹ Kō ɲambere ndena papa kəɲan Yakuba nde atof ɲa Kanahan. Kō ɲaləmər kas kəɲan mes mōkō mənəsətə ɲa mō fəp.³⁰ Kō ɲaloku kas kəɲan: «Fum wəkō əyənə wəbə wəkā Misira mō, olok-lokərə su dim deyenki, k'endenɲe su kəyōnə aten mes ma Misira mme səndeloku aka nno mō.³¹ Kō səloku kō fō səsəkene bəkac, bafō aten mes ɲō səyōnə.³² Kō Səloku kō sō fō wəco kō mərəɲ

wō sənayi kas kosu kəkom, mba wəfet kosu eyi deker, kō wəkin ɛnafi su daco.³³ Kō wəbə wəkā Misira oloku su: «Nte tō nəndeyō a itam kəcərə a nəsəkene bəkac. Nəsak wɛɲc konu wəkin nno, nəkene afum anu yeri kərəsna bawo dor deyi.³⁴ Nəko, nəker' em wəfet konu. Tɛm tatəko, indecərə a bafō aten mes ɲō nəyōnə, kō nəsəkene bəkac. Indelukse nu wɛɲc konu, tɛm tatəko nəcəme sō kəcəməs konu darəɲ dətəf.»

³⁵ Nte ɲambere ndaraɲan akō ɲayuk malō mōkō ɲanakere mō, kō fəp faɲan ɲanəɲkəs-nəɲkəs pəsam paɲan nde ləba yaɲan disre. ɲa kō kas kəɲan nte ɲanəɲkəs pəsam nde ləba yaɲan disre mō, kō kənese kənder ɲa.³⁶ Kō kas kəɲan Yakuba oloku ɲa: «Awut em ɲō nəfaɲ kəbaɲsər im! Isifu eyi fe sō doru, Siməɲ eyi fe sō doru, kō nəfaɲ sō kələkər im Berjəmin-ɛ! In' ə mamōkō fəp mendetərəs.»³⁷ Kō Ruben oloku papa kən: «Mədə məyō padif awut em mərəɲ k'intəkər' am Bensaməɲ. Məber im kō dəwaca, indeker' am kō.»³⁸ Kō Yakuba oloku: «Wan kem ofətor kō nənə, bawo wəbək' ən Isifu efi. Sona s' eyi oɲ. Kō telec təsətə kō dəpə-ɛ, cəke cō nəndeyō-ɛ, tɛm tatəko ɲaɲsəɲ' em kətore cəfon cən cəfer dabiya kō əbəkac ɲocuy nde afi ɲayi mō.»

43

Yakuba kəwose kən Berjəmin kəkō kō awɛɲc aɲa

¹ Dor dɛɲc-bek kəkək dəm dətəf. ² Nte ɲalip kədi malō mōkō ɲanakere kəyefe Misira mō, kō Yakuba oloku awut ən: «Nəluksərne, nəkō nəwaye su yeri yepic.»³ Kō Yuda oloku kō: «Wəbə ka Misira ɛnabɛɲne su: «Ta inəɲk nu sō cəro, kō nəntəkər' em wɛɲc konu wələpəs-ɛ.»⁴ Kō məɲwose kəsak wəfet kosu səko-ɛ, sənətor Misira kəkō-way' am yeri.⁵ Kō məntəwose kəsak kō səko-ɛ, səfətam kətər Misira kəkō-way' am yeri, bawo wərkun kəkō ɛnaloku: «Ta inəɲk nu sō cəro kō nəntəkər' em wəfet konu-ɛ.»⁶ Kō Yakuba oloku: «Ta ake tō nənayon' em pələc tante, kələloku wərkun wəkakō a nəyō wəfet-ɛ?»⁷ Kō awut ən ɲaloku: «Wərkun wəkakō ɛnayifət su palərəm te tosu kō tokomene tosu, pəcyif su: «Papa konu əsərəyi doru? Nəyō wɛɲc wələma sō?» Kō səluksə kō moloku mamōkō. Sənətam kəcərə ba, a endeloku su: «Nəko nəker' em wəfet konu!»⁸ Kō Yuda oloku papa kəɲan Yakuba: «Məsak wəfet səko kō ina. Səndeyfe səko, tōsɲe su kədəyi doru ta səfi-ɛ, mənə papa, awut asu kō sənə.⁹ In' əsəɲ əm temer, teta wəfet: In' ə məndewer kō, kō intəkər' am kō-ɛ, ta ilukse kō ider iber əm kō dəwaca-ɛ, tɛm tatəko in' endesəɲ' am kətənəɲk sō wan kam.¹⁰ Patəbəlsene moloku-ɛ, kō sənətam nte kəkō kəmerəɲ səluksə.»¹¹ Kō papa kəɲan Yakuba oloku ɲa: «Bawo teyi tante, nəkō

nəyo nte. Nələk ca ya atəf njanə yələma nətəmpərəne wərkun wəkako, pəmo: Doni, mēse ma cəme mēpic, cigbili, yamaku kə megben ma yalake kə cola.* ¹² Nələk pəsəm pəkə nənakekəre təkəkə-cəkə mə kəmerənj. Nəluxe pəsəm pəkə anabere n dələba mə, tələma njanaciya kəciya dəm. ¹³ Nələk wəfət konu nəkə ndena wərkun wəkawe. ¹⁴ Intola Kanu Kəpənj nke kəntam mes ma doru fəp mə, kəsənə wərkun wəkako pəkə pəyənə nu nənəfər pəsak wənç konu wəkə osumpər mə nəder, nəkerene sə Benyamin! Kə ina kə pəyi fə awut em njanewur im dəwaca-ε, awa njanur im dəwaca!»

Isifu kəbanne kəmerənj kə awənç ən

¹⁵ Kə awut a Yakuba nələk yətəmpərəne kə pəsəm pəkə njanakekəre təkəkə-cəkə mə kəmerənj, kə Benyamin. Kə njançəfe, kə njanor Misira. Kə njançə njanentərne Isifu. ¹⁶ Nte Isifu ənəjk Benyamin kə awənç ənja mə, k'oloku wəcamse kən: «Məberse afum akanje dəker, mədif pəcal, məcon, bawo afum akanje njan sən' endenadi məkə yeri tofo tin danjana.» ¹⁷ Kə fum wəkako əyo təkə Isifu enaloku kə mə, k'emberse afum ənje dəker ndena Isifu. ¹⁸ Kə awənç a Isifu njanese nte anabere njan ndena Isifu mə, kə njaloku: «Teta pəsəm pəkə anasak ləba yosu disre mə ti t' ankerə su nno. Ankerə su nno, njanewəkərne su njanəmbər su dacar kə səfale sosu.» ¹⁹ Kə njanəltərne wəcamse ka Isifu, kə njaloku kə moloku mme dəkusunja: ²⁰ «Nənanne Wəbe! Sənader təkəkə-cəkə kədeway yeri. ²¹ Nte sənç-lukus mə, kə sənçə sikəli ləba yosu karwanje, kə sənəjk nwe o nwe pəsəm pən nde aləba njan. Mba sənkerene sə pbi. ²² Sənkerene sə pəsəm pələma kədeway yeri. Sənçəre fe nwe ənaber pəsəm papəkə nde ləba yosu disre mə.» ²³ Kə wərkun nwe oloku njan: «Ta nənese bəkəc yəfər nu! Kanu konu kə, Kanu ka papa konu kənasən nu pəsəm nde ləba yonu. Pəsəm ponu pənader im.»

Kə wəcamse ka Isifu owurene Simən nno awənç ənja njan mə. ²⁴ Kə fum wəkawe emberse njan nde kələ ka Isifu disre. K'əsən njan domun, kə njanbikene wəcak. K'əsən sə səfale sənjan yika. ²⁵ K'olompse njan yeri han tem nte Isifu ənəkə der dan mə, bawo ənənene Isifu pəc-loku: «Sən' endedi yeri dan dəməkə kə njan.» ²⁶ Nte Isifu ender dəker dan mə, kə awut a Yakuba njanənj Isifu ca yəkə njanətəmpərəne kə mə, kə njanəntənene kə dantəf. ²⁷ Kə Isifu eyifət njan teta dis danjan, k'eyif njan: «Papa konu wətem wəkə nənjle mə, entamne? Əsərəyi doru?» ²⁸ Kə awənç ənja njaloku: «Wəcar kam, papa kosu entamne, əsərəyi doru.» Kə njanəntənene Isifu. ²⁹ Kə Isifu eyektə fər. Nte ənəjk Benyamin wəpənne kən kerə mə, k'eyif njan: «Wəkawe əyənə wəfət konu wələpəs, wəkə nənalok' im tetən mə?» K'ənəcər: «Kənu

kəmar əm wan kem!» ³⁰ Kə Isifu ənçəpər moloku, bawo ənçəy-e-çəy pəbotu pa kənanç kə wənç, ənəfan kəbok. Kə Isifu emberse dəkulə dən, k'ombok di han. ³¹ Kə Isifu əsak kəbok, k'ombufərne kəro, k'owur. K'əsəp kəbok sə fər ya awənç ənja kirin. K'oloku: «Nəwurene su yeri.» ³² K'amberə Isifu yeri taciņa, awənç ənja taciņa, kə aMisira njan njançə sə taciņa. Bawo aMisira njançəwəse fe kəpənne dap da yeri kə aHebaru. ³³ Kə awənç a Isifu njanəde fər yən kirin. Kəyefe ka coco ca papa kənan han wəfət kənan nwe o nwe kə dəkəndə dən. Kə njançəfe kələkene kəciyanə nke kəyi njan nte Isifu osumpər njan mə. ³⁴ Kə Isifu emberene njan yeri yən njan nke ənç-di mə. Mba pəberene mpe ənəsən Benyamin mə pənala kəcamət, petas pa ako. Kə njanun han kə pənənne njan kə nke Isifu.

44

Isifu ənərəs awənç ən nte tənşənə pətam kəcərə bəkəcyanan mə

¹ Kə Isifu oloku wəcamse kən: «Mələse afum akanje malə dələba pəmə təkə ləba yanjan yentam kələk malə mə. Məber pəsəm pənjan nde ləba yanjan disre. ² Məber sə apət njan njanəne njan gbeti nəkə, nde aləba njan wəfət wəkə kə pəsəm pəkə ənkerə kədewaye malə mə.» Kə wəcamse ka Isifu əyo təkə Isifu enaloku kə mə. ³ Dec dendesək, k'asak afum ənje kəluku nde ndarjan kə səfale sənjan. ⁴ Njanur dare disre ta njanəbələ-ε, kə Isifu oloku wəcamse kən: «Məyefe məcamə afum ənje darən han məbər njan. Məyif njan: «Ta ake tə nəşənə pətət kəway pələc-ε? ⁵ Bafə apət njanə njan wəbe kem ənjanə, njan njanənə kə kəcərə təkə tender mə? Nənçiya kəyo tante nəyo mə.» ⁶ Kə wəcamse ka Isifu əmbələ njan k'embəp njan. K'ənçəkərne njan moloku məkə Isifu ənəsəm kə mə. ⁷ Kə njaloku wəcamse ka Isifu: «Ta ake tə wəbe ənçlək-ləkərə su tante-ε? Səna amarəs am səfatam kəyo tatəkə. ⁸ Sənjanəne kərəsna kə sənkerə nu pəsəm pəkə sənənənç nde ləba yosu mə, kəyefe Kanahan. Ta ake tə səndekiyene pəsəm kə pəyi fe ti kəma nde kələ ka wəbe kam-ε? ⁹ Nwe o nwe ənənçə ca yayəkə mə, padif kə, kə səna fəp səyənə acar a wəbe kem!» ¹⁰ Kə wəcamse ka Isifu oloku njan: «Awa. Ine nu sim! Nwe o nwe ənənçə paka mə, ənjanə wəcar kem. Nəna əlapəs ənjan njan.» ¹¹ Kə njanəbəkər-bəkər kətərə-tərə ləba yanjan dantəf kə njanəlikəli-sikəli yi. ¹² Kə wəcamse ka Isifu ənçəp kəfen-feni kəyefe aləba njan wəbəkəli, k'ələpəs aləba njan wəfət. Kə wəcamse ka Isifu ənçə pənənç apət njan nde aləba njan Benyamin. ¹³ Kə awənç a Isifu njanəwəli yamos yanjan, kə njanəndənə sə səfale sənjan ləba yanjan. Kə njanukərne sə dare disre.

Yuda kəcərə Benyamin

* 43:11 Ti tə tatəkə megben meyenç kəway

14 Yuda kɔ awɛŋc aŋa ŋander sɔ nda Isifu wɛkɔ enasɔrɔyi kɛfo kanɔ ŋanasak kɔ mɔ. Kɔ ŋantempɛnɛ dɛntɔf Isifu fɔr kirinj. 15 Kɔ Isifu eyif ŋa: «Cɛke cɔ nɔyɔ tante-ɛ? Nɛŋcɛrɛ fɛ a intam kɛcɛrɛ tɔkɔ tɔŋgbɔpɛnɛ mɔ, tɔkɔ tender mɔ?» 16 Kɔ Yuda oloku: «Cɛke c' indeloku wɛbɛ kem-ɛ? Cɛke c' indeloku mɔtam kɛlan su-ɛ? Kanu kɛmbɔp amaras am ŋaciya. Sɔyɔnɛ oŋ acar a wɛbɛ, kɔyɛfɛ sɛna haŋ wɛkɔ anɛŋk apɔt alɔba ŋɔn disrɛ mɔ.» 17 Kɔ Isifu oloku: «Ifɔdebɛc ti tatakɔ! Fum nwe anɛŋkɛ apɔt mɔ, endeyɔnɛ wɛcar kem. Kɔ nana, nɛpɛrnɛ nɛkɔ ndena papa konu bɛkɛc yoforu disrɛ.»

18 Kɔ Yuda ɔlɔtɛrnɛ Isifu k'oloku kɔ: «Ilaktarn' am wɛbɛ mɛwosɛ wɛmarɛs kam pɔlok-lokɛr am ta abɛkɛc ŋɛp' am nno eyi mɔ! Bawo mɔyi pɛmɔ Firawona. 19 Wɛbɛ kem eyifɛt amaras ɔn pɛc-loku: «Nɔyɔ kas kɔ pɔyifɛ ti-ɛ wɛfɛt?» 20 Kɔ sɔwosɛnɛ kɔ: «Sɔyɔ kas kɛtem, kɔ wɛfɛt wan nwe oŋkom detem dɔn disrɛ mɔ. Wɛpɛŋnɛ kɔn kɛrɛ ɛnafi. Kɛrɛ kɔn kɛkom, sona s'eyi oŋ, kɔ kas ɔmbɔtɔr kɔ.» 21 Kɔ mɔloku amaras am: «Nɛkɔ nɛkɛrɛ wɛfɛt konu inɛŋk kɔ fɔr yem.» 22 Kɔ sɔloku wɛbɛ kem: «Wɛfɛt kosu ɔfɔtam kɔyɛfɛ papa kosu kɛsɛk. K'ɛyɛfɛ kɔ kɛsɛk-ɛ, papa kosu ɛŋfi.» 23 Kɔ mɔloku amaras am: «Kɔ nɛntɔkɛrɛ wɛfɛt konu-ɛ, ta inɛŋk nu sɔ dɛ.» 24 Ntɛ sɔluksɛrnɛ ndena papa kosu wɛmarɛs kam mɔ, kɔ sɔlukɛ kɔ mɔloku mam mɛna wɛbɛ kem. 25 Kɔ papa kosu oloku: «Nɛkɔsɔ nɔwayɛ su yeri yepic.» 26 Kɔ sɔloku kɔ: «Sɛfɔtam kɛkɔ. Mba kɔ sɔŋsɔlɛ wɛfɛt kosu-ɛ, sɛŋkɔ, bawo wɛrkun kɛkɔ ɔfɔwosɛ kɛnɛŋk su cɛrɔ ta sɛŋkɛnɛ kɔ wɛfɛt kosu pɛnɛŋk-ɛ.» 27 Kɔ papa kosu wɛmarɛs kam oloku su: «Nɛŋcɛrɛ fɔ wɛran kem awut mɛrɔŋ ŋ'ɛnakom' em. 28 Kɔ wɛkin ende pɛsak im. Ilan ti fɔ wɛkakɔ, anawatɛri-watɛri kɔ, bawo intanɛŋk fɛ kɔ haŋ mɔkɔ. 29 Kɔ nɛmbanɛr im sɔ ndɛkɛl wɛkawɛ-ɛ, tes tedɛkɔ sɔtɔ kɔ-ɛ, pɛcyɔ disrɛ pɔ nɛndɛsɔŋ' em kɛtɔrɛ cɛfon cem cɛfer dabiya nde afi ŋayi mɔ.» 30 Nɛkɛl oŋ k'ilukus nde wɛmarɛs kam, papa kem eyi mɔ, ta inɛkɛnɛ kɔ wɛfɛt kosu nwe abɛkɛc ŋɔn ŋosumpɛr mɔ, 31 ɛŋfi katina kɔ ɔntɔnɛŋkɛ su wɛfɛt kosu-ɛ. Tɛm tatakɔ amaras am ŋandɛsɔŋɛ wɛmarɛs kam papa kosu kɛtɔrɛnɛ cɛfon cɔn cɛfer dabiya pɛcyɔ disrɛ. 32 Bawo ina wɛmarɛs kam isɔŋ kɔ temer kɛlukɛ kɔ sɔ wan kɔn, icloku papa kosu: «K'intɔluksɛ am wɛfɛt kosu-ɛ, in' endɛsɔŋ' am kɛtɔrɛ cɛfon cam cɛfer dabiya!» 33 Nɛkɛl ilɛtsɛn' am: Ina wɛmarɛs kam iyi nno. Iyɔn' am wɛcar. Wɛfɛt kosu pɛlukus kɔ awɛŋc im aŋa nde papa kosu eyi mɔ. 34 Cɛke c' intam kɛlukus, ta ilukɛ wɛfɛt kosu nno papa kosu eyi mɔ-ɛ? Ha! Intola fɛ kɛnɛŋk pɛlɛc pɛkɔ pɛndɛkɔ sɔtɔ papa kosu mɔ, k'intɔlukɛ kɔ wɛfɛt kosu-ɛ!»

45

Isifu ɔsɔŋɛ awɛŋc aŋa kɛnɛpɔl kɔ

1 Isifu ɛnatam fɛ sɔ kɛmɛŋk mɛŋcɛr nno afum akɔ ŋanayi kɔ kɛsɛk mɔ daco, k'ɔŋkule: «Nɔwurenɛ afum fɔp!» Ali wɛkin ɛnayi fɛ sɔ Isifu kɛsɛk nte ɛŋcmentɛrnɛ awɛŋc aŋa mɔ. 2 K'ɛyɛfɛ kɛbɔk, aMisira kɔ aka kɛlɔ ka Firawona ŋane kɔ dim kɛbɔk. 3 Kɔ Isifu oloku awɛŋc aŋa: «In' ɔfɔ Isifu! papa kem ɔsɔrɔyi doru ba?» Mba awɛŋc aŋa ŋanatam fɛ kɛlukɛ kɔ mɔloku nte pɛŋciyanɛ ŋa kɛnɛŋk kɔ sɔ mɔ. 4 Kɔ Isifu oloku awɛŋc aŋa: «Iɛtsɛnɛ nu, nɛlɔtɛrn' em.» Kɔ ŋalɔtɛrnɛ kɔ. K'oloku ŋa sɔ: «In' ɔfɔ Isifu wɛŋc konu nwe nɛnacamɛs a kɔ aŋkɛrɛ kɔ Misira mɔ. 5 Nɛkɛl oŋ, ta nɔwakɛsnɛ. Ta pɔtɛlɛ nu kɛcamɛs kem pakɛr' em nno, bawo kɛbum konu, nɔyi doru kɔ Kanu kɛnɛbɛlkɛr' em kɛkɛrɛ nno, iyi nu kirinj. 6 Teren ta mɛrɔŋ ta dor tɔ tante dɔtɔf. Pɛŋcɛmɛ meren kɛcamɛt afɔdɛ pac-bifti, afɔdɛ pac-tɛl. 7 Kanu kɛkɛr' em iyi nu kirinj, nte tɔŋsɔŋɛ nu kɛsɔtɔ ka nno atɔf ŋanɛ yuruya mɔ, imar nu ta nafi, icbum nu pɛyɛŋki pampɛ ayi kɛcɛpɛrɛnɛ mɔ. 8 Nɛkɛl oŋ, bafɔ nɛn' ɛkɛr' em nno, mba Kanu kɔ. Kanu kɛŋcɛmbɛr im iyɔnɛ papa ka Firawona, wɛbɛ wɛka kɛlɔ kɔn disrɛ, wɛkirinj ka atɔf ŋa Misira fɔp. 9 Nɛrɔkɛnɛ nɛpɛ nde papa kem eyi mɔ. Nɛkɔ nɛloku kɔ: «Ntɛ tɔ wan kam Isifu olokuna su: Kanu kɛŋcɛmbɛr im wɛkirinj ka atɔf ŋa Misira fɔp. Ta mɛwon kɛdɛr nno iyi mɔ! 10 Nde atɔf ŋa Kɔsɛŋ ŋɔ mɛŋkɔ-yi, mɛfɔdebɔl' em, kɔyɛfɛ mɛna papa kɛbɔp awut am, awut-sɔ am, yɔcɔl yam yɔpɔŋ kɔ yɛfɛt haŋ ca nyɛ mɔyɔ mɔ fɔp. 11 Nno tan indɛtam kɛcɛsɔŋ am ca fɔp bawo pɛsɔrɔcɛmɛ meren kɛcamɛt a dor declip. Ti disrɛ dor dɔfɔdɛsumpɛr yɔkɔ mɔyɔ mɔ.»

12 «Fɔtɔ nɛŋgbɛtɛnɛ ti fɔr yonu, kɔ wɛfɛt kem Bɛnyamin ɛŋgbɛtɛn' em fɔr yɔn yati a in' oŋlok-lokɛr nu. 13 Nɛkɔ nɛloku papa kem kɔ pɛlɛl mɛpɛ isɔtɔ Misira mɔ. Nɛlɔmɛr kɔ nte nɛnɛŋk dɛ mɔ fɔp. Nɛrɔkɛnɛ nɛtɔrɛnɛ papa kem nno iyi mɔ.» 14 Kɔ Isifu ɛnɛpɛrɛnɛ sɔ wɛfɛt kɔn Bɛnyamin dɛkilim, kɔ ŋayɛfɛ kɛbɔk. 15 Kɔ Isifu oŋcɛpɛs awɛŋc aŋa fɔp. Kɔ ŋandelɛpɛsɛr kɛndɛ tofo tin kɔ ŋalok-loku.

Firawona kɛwɛ ka Yakuba Misira

16 Kɔ mɔloku mamɔkɔ mɛsam kɛlɔ ka Firawona fɔp disrɛ, a awɛŋc a Isifu ŋanderna mɔkɔ. Kɔ toloku tatakɔ tɔmbɔt Firawona kɔ amaras oŋ. 17 Kɔ Firawona oloku Isifu: «Mɔloku awɛŋc am aŋa: «Nɔyɔ nte: Nɛlɛk yɔcɔl yonu, nɛkɔ atɔf ŋa Kanahan. 18 Nɛlɛk papa konu kɔ afum ɔn, nɛdɛr nno iyi mɔ. Indeyɔnɛ nu nte o nte tentɛsɛ atɔf ŋa Misira mɔ. Nɛndɛ nɛc-di yeri yɔtɔf ŋa Misira.» 19 Iwos' am kɛloku awɛŋc am aŋa: «Nɛyɔ nte: Nɛlɛk cibil atɔf ŋa Misira, nɛkɔ nɛlɛk awut kɔ aran anu kɔ papa konu nɛdɛr.» 20 Ta nɛŋanɛnɛ mɛlɛr tɛta ca yonu yɔkɔ nɛndɛkɔ-sak di mɔ,

asu.» Ti disre, nanyi Kosej, bawo aMisira nambotær fe akek a nkesiya ko cir.»

47

¹ Ko Isifu ojko pølukse ti Firawona. K'oloku ko: «Awejç im aja ko papa kem njander kæyefe ka atof ja Kanahan ko yocøl yanjan nkesiya, cir ko cæna kæbær ka ca yanjan fæp. Njai tantæ atof ja Kosej.» ² Ko Isifu elek awejç aja kæcamet k'ementær ja Firawona. ³ Ko Firawona eyif awejç a Isifu: «Ake 'yone yebæc yonu-ε?» Ko awejç a Isifu njaloku Firawona: «Sæn' acar am, akek a nkesiya, cir ko cæna nj søyone pæmo papa kosu aja.» ⁴ Ko njaloku sɔ Firawona: «Sænder kædende atof njæje, bawo dakæcøl deyi fe sɔ nde acar am njæyefe mɔ, ko dor dembæk kæbek dæm atof ja Kanahan. Mæwose oj acar am kænde atof ja Kosej.» ⁵ Ko Firawona oloku Isifu: «Papa kam ko awejç æm aja njander nno mæyi mɔ. ⁶ Atof ja Misira njey' æm dawaca, mædæs papa kam ko awejç æm aja nno pæntese ja Kosej mɔ, ko mænçære sɔ awejç æm aja daco afum alompu-ε, mæcæmbær ja njæckeks' em yocøl.» ⁷ Ko Isifu ejkære papa køn Yakuba kædementær ko Firawona. Ko Yakuba ontolanæ Firawona. ⁸ Ko Firawona eyif Yakuba: «Meren cæke mɔ mæyi doru-ε?» ⁹ Ko Yakuba oloku ko: «Meren mme isætɔ kæcepe-cepæ disre mɔ, mæsɔtɔ meren 130, kiyi kem doru kæjçepær katana-katana. Inçepærene meren meyenki kiyi kem doru. Intasɔtɔ fe meren mme akombæra em njanasɔtɔ mɔ, mba tecepærene doru tin tayi tɔ sæjçepærene doru.» ¹⁰ Ko Yakuba ontolanæ sɔ Firawona. K'eyefe, k'esak ko.

¹¹ Ko Isifu endæs papa køn ko awejç aja atof ja Misira. K'osoj ja atof Misira, nde atof ja Ramses, pæmo tæko Firawona enaloku ko ti mɔ. ¹² Ko Isifu entam oj kægbekære papa køn, awejç aja, ko afum a papa køn fæp pæmo tæko njalanenæ mɔ.

Isifu kækatene mes ma Misira

¹³ Yeri yenayi fe sɔ atof ja Misira fæp, bawo dor denasɔtɔ fænõtær. Atof ja Misira ko atof ja Kanahan dor dençlenkæs oj kælenkæs dæm afum a taf yayæko. ¹⁴ Ko Isifu ewetæs gbeti fæp mbe benayi atof ja Misira ko atof ja Kanahan mɔ. Pæcækpære gbeti babæko malɔ, ko Isifu emberse gbeti babæko nde kælo ka Firawona. ¹⁵ Nte gbeti ba Misira ko Kanahan belip mɔ, ko aMisira fæp njander nno Isifu eyi mɔ. Ko njaloku: «Mæsøj su yeri! Cepɔ sændefi fæp yam kirinj bawo gbeti beyi fe sɔ?» ¹⁶ Ko Isifu oloku: «Næsøj yocøl yonu. Inçøj nu kæcom kæsækpe ka yocøl yonu, bawo gbeti beyi fe sɔ.» ¹⁷ Ko njænkeræ Isifu yocøl yanjan. Ko Isifu ojsoj ja yeri kæsækpe ka yocøl yanjan: Fales, yocøl yefet ko yopøj, sofale. Ko Isifu osøj ja yeri ya teren tatæko kæsækpe ka yocøl yanjan fæp. ¹⁸ Nte teren tatæko tençepær mɔ, ko

aka Misira njander sɔ nno Isifu eyi mɔ teren tæc-kosæk. Ko njaloku ko: «Sæfatam kæmenkær æm a gbeti bosu belip, ko yocøl yosu yelip. Daka o daka dençæme fe su sɔ, mænæ dis dosu ko ntɔf yosu. ¹⁹ Sændefi oj fæp yam kirinj ba, ko ntɔf yosu? Maway su ko ntɔf yosu kæsækpe ka yeri. Tæm tatæko søyone acar a Firawona, sana ko ntɔf yosu. Mæsøj su defet sæbæc ta sædefi, ntɔf yosu yedefæntære gbælmæs.»

²⁰ Ko Isifu ewæye Firawona ntɔf ya Misira fæp, aka Misira fæp njanacæmæs ntɔf yanjan, bawo dor denæbækær ja. Ko atof njøyone oj ja Firawona. ²¹ Ko Firawona elek afum anje njanayi dæcalænçær ca Misira mɔ, k'ejkære ja sædare sæpøj. ²² Mba Isifu enaway fe ntɔf ya Sali Almamyæ, bawo Firawona enamænæ kæway ka ntɔf yanjan. Sali Almamyæ njayi kækækas ka Firawona disre, ti tɔ Sali Almamyæ njanætæcamæsæ ntɔf yanjan.

²³ Ko Isifu oloku afum a Misira: «Iway nu mæko ko ntɔf yonu, nøyone mæko aka Firawona. Defet dende: Næntam kæbɔf dæntaf. ²⁴ Ko nændetel-ε, næsøj poboc pin pa kætel konu ko nøyer ki kæcamæt-ε Firawona. Næna nælek yoboc mankæle nyæ, yendeyone nu yeri ya deker ko awut, yøyone nu sɔ defet da teren tæcøjç.» ²⁵ Ko njaloku Firawona: «Mælukse su kæyi doru! Sæsɔtɔ kænjænne ka wæbæ kosu, sændeyone wæcar ka Firawona.» ²⁶ Ko Isifu ençæmbær ti ko tøyone mæko tøyɔ ta Misira: Poboc pa kæcamæt fæp pa Firawona pɔ. Mænæ ntɔf ya Sali Almamyæ gbæcæram yotøyone ya Firawona.

Mefanj ma Yakuba mælöpæs

²⁷ Ko Yakuba ende atof ja Misira, atof ja Kosej. Ko pøyone di ndaranjan k'øyone kas ka afum alaræm. ²⁸ Ko Yakuba eyi doru meren wæco ko camæt-mærej atof ja Misira. Kæwon ka Yakuba doru fæp kænasɔtɔ meren 147. ²⁹ Mataka ma Yakuba kælotæs kælip, k'ewe wan køn Isifu k'oloku ko: «Kɔ mæfanj kæmar im-ε, mæboc kæca kam alænç njem tantɔf, mælek' em layidi pæsoku disre nde mændetæmpær' em mɔ: lletsen' am ta mæwup im Misira! ³⁰ K'indæfæntære ko papa kem anjæ-ε, mæwuren' em Misira. Mæko mæwup im nde kufu kænan kæyi mɔ.» Ko Isifu oloku ko: «Indeyɔ tæko mælok' im mɔ.» ³¹ Ko Yakuba oloku: «Mæderæm' em ti.» Ko Isifu endærame ko ti. Ko Yakuba ontontnæ nde kæføjç køn dæromp.

48

Yakuba kætolanæ køn awut arkun a Isifu

¹ Nte mes mamæko mençepær mɔ, k'anjko paloku Isifu a Papa køn entamnæ fe. Ko Isifu elekene awut æn merøj Manase ko Efrayim. ² K'asøjne ti Yakuba kæcære, k'aloku ko: «Wan kam Isifu eyi kæder nno mæyi mɔ.» Ko Yakuba olonja fænõtær fæn k'eyefe, k'ende kæføjç køn kæroj. ³ Ko Yakuba oloku Isifu:

«Kanu Kəpəŋ nke kəntam mes fəp ma doru mə kənwurər im dare da Lus nde atəf ŋa Kanahan kə kəsəŋ im temer kədəpoc' em pətət. ⁴ Kə kalok' im: «Indesəŋ əm dokombəra, indesəŋ' am kəla, indesəŋ' am kəyənə wətem ka afum alaram. Indesəŋ atəf ŋaŋe afum am kə mənəcəpər-ε, atəf ŋaŋe ŋendeyənə ŋaŋan doru o doru.» ⁵ «Ndekəl oŋ, awut mərəŋ aŋe mənəkə om atəf ŋa Misira a k'indeder nno məyi mə, ŋandeyənə akemi. Efrayim kə Manase ŋayənə akemi, pəmə təkə iyə Ruben kə Siməŋ mə. ⁶ Mba awut aŋe mənəkə om oŋ aŋe mərəŋ tadarəŋ mə, akam ŋandeyi akakə, awənəc aŋa ŋə ŋandesətər kə. ⁷ Kəder kem Padan, kə Rasel efir im dəpə da Kanahan, ta pəmbələ su kəbərə Efrata-ε. Difə inawup kə katina dəndə dəpə da Efrata, nde pəyənə Betləhem mə.» ⁸ Kə Yakuba oməmən awut a Isifu k'eyif: «Are ŋə akanjε-ε?» ⁹ Kə Isifu oloku papa kən: «Awut em ŋə, aŋe Kanu kəsəŋ im nno mə.» Kə Yakuba oloku: «İletsən' am məyə ŋa ŋacəŋnə nno itolanə ŋa.» ¹⁰ Detem dənalələs Yakuba fər. Eŋc-tam fə sə kənəŋk. Kə Isifu əŋcəŋ awut ən nde Yakuba eyi mə, kə Yakuba oŋcup ŋa, k'əmākərənə ŋa. ¹¹ Kə Yakuba oloku Isifu: «İnacəm-cəmənə fə sə kədenəŋk əm. Mba Kanu kəsəŋ' em k'inəŋk əm haŋ awut am!» ¹² Kə Isifu elij awut kas dələŋk, k'εŋcəp kəro dəntəf. ¹³ Kə Isifu osumpər mərəŋ maŋan fəp waca, pəsumpərə Efrayim kəca kətət mba pəyi kəca kəmeriya ka Yakuba, k'osumpərə Manase kəca kəmeriya mba pəyi Yakuba kəca kətət, k'əŋcəŋnə ŋa sə nde wətem kəŋan eyi mə. ¹⁴ Kə Yakuba εntəŋc kəca kən kətət, k'endenj ki Efrayim dərəmp nwe εnafete mə, k'endenjər Manase kəca kən kəmeriya dərəmp. Enacərə bel-bel təkə əŋcyə waca wən mə, ali nte Manase εnayənə wan wəcəkə-cəkə mə. ¹⁵ Motolanə mme mə Yakuba εnatolanə Isifu:

«Kanu Kəpəŋ nke kənəŋk papa kem aŋa Abraham kə Isiyaka tecepərənə taŋan mə, Kanu Kəpəŋ nke kəŋkəkəs im kəyefe nte iyi doru haŋ məkə mə,

¹⁶ Mələkə mme mənycac im pələc mə, məsəŋjε awut aŋe!

Pawe ŋa tewe tem kə mewe ma papa kem aŋa, Abraham kə Isiyaka.

Kanu kəsəŋjε ŋa kəkə om palarəm nde atəf ŋaŋəkə daco.»

¹⁷ Nte Isifu εnəŋk kas pəc-dəŋər Efrayim kəca kən kətət mə, kə təntəbət kə. Kə Isifu osumpər kəca ka kas, k'əŋcəŋ ntende dəmp da Manase ta pədenjər ki Efrayim. ¹⁸ Kə Isifu oloku papa kən: «Ta məyə tante, fətə Manase εbək. Nkən ə pəmar mədenjər kəca kam kətət.» ¹⁹ Kə papa kən εfati, k'oloku:

«İŋcərə ti, wan kem. İŋcərə ti! Nkən sə endeyənə wətem ka afum alaram, endebək. Mba wənəc Təŋə endebək kə, awut ən ŋandelas təf fəp.» ²⁰ Kə Yakuba ontolanə ŋa dəsək dədəkə, k'oloku: «Mən' endesəŋjε Yakuba pəc-tolanə a pəc-kule fə: «Kanu kəsəŋ' am kəyi pəmə Efrayim, pəmə Manase!» Tətəkə tə Yakuba εnacəmbər Efrayim Manase kirinj. ²¹ Kə Yakuba oloku Isifu: «Kəfi k'inder! Mba Kanu kəndesələ nu. Kəndelüksə nu atəf ŋa atem anu. ²² İmbərən' am pəkə awənəc əm aŋa ŋantədesətə mə*, ip' əyənə mpe inabanjərə aka Amər dakma dem kə ambəŋcəran ŋem mə.»

49

Kətolanə ka Yakuba awut ən wəcə kə mərəŋ

¹ Kə Yakuba ewe awut ən, k'oloku: «Nələnkanə iloku nu təkə tendeder nu kirinj mə.

² Nələnkanə, nəcəŋkəl im Awut a Yakuba! Nəcəŋkəl Yisrayel* papa konu!

³ Ruben, mənə coco cem, mənə nwe inakom tem nte inayə fənəntər mə: Mənəcəpər awənəc əm aŋa tokom, kə fənəntər.

⁴ Məyənək pəmə domun nde dəŋyəkse dəkəŋgbəkə mə, mba məfədesəyənə wəkirinj, Bawo mənəpərə dəkəfəntərə da papa kam, Mənəyikyikəs kəfəŋc kem kəpərə ka ki, kə wəran kem wəkin.

⁵ Siməŋ kə Lewy dəwənca də ŋayə: ŋa ŋantəŋnə, ŋasek kəkə-yə pələc.

⁶ Ta amera ŋem ŋəsol kəmənəkəs kəŋan pələc, Ta məcəm-cəmne məm metəŋnə nde ŋantəŋnə kəbərənə mə. Bawo metele maŋan disre, ŋandif fum. Kəcuca kəŋan disre, kə ŋaŋcopu-copu mura bənta.

⁷ İntolanə metele maŋan pələc, bawo məmbək pələsər. İntolanə pələc dəyənki bəkək danjan, bawo dəfəyənə nənəfər. İndeyərəs ŋa atəf ŋa Yakuba, İndesaməsər ŋa atəf ŋa Yisrayel.

⁸ Yuda, mənə, awənəc əm aŋa ŋandeyekyekəs əm. Məndesumpər atərənə am cərəbə. Kə awənəc əm aŋa ŋandecəp am səbomp fər yam kirinj.

⁹ Yuda, kusununjku kəwut kə məyənə. Dəkəwatəri-watəri wəsəm wam məyefe, wan kem!

48:3 28:13 * 48:22 Paka papəkə pəyənə dare da Səkem. 49:2 Məməmən 32:29; 35:10 49:4 35:22 49:6 34:25

Nkən oñnut wɛcək, pəfəntərə pəmo
kusunuŋku.

Pəmo kusunuŋku kəran: An' entam ki
kəyeki ta kəfaŋ-ɛ?

¹⁰ Kəgbo ka dəbe kəfode kəc-bəle Yuda,
kəgbo ka dəbe kəndeyi yuruya yon dawaca,
haŋ tɛm nte wəka kəgbo kaŋko yati endeder
mə,

wəko afum fəp ɲandeyi dantof mə.

¹¹ Nkən (Yuda) ende pəc-kot səfale sən
dəwiŋ,

pəkot wan ka si nde kətək ka wiŋ,
Ende pəc-yak yamos yon dəmember,
ko barumus bən, dəmənɔɲo ma rɛsɛŋ.

¹² Member mēndesəŋe ko fə kəyimbəre,
Mɛsɛ ma wana mēndefertər əm sek.

¹³ Ko mənə Sabulon, kəba kəsək mēndende,
nde cibil cəndeyo kətanta mə.

Cəlɔŋcər ca atof ɲaŋko cəndewəkəl haŋ
Sidonj.

¹⁴ Isakar, mənə səfale səpən sə məyone,
nse səŋfəntərə gbore mərəŋ daco mə.

¹⁵ Pənəŋk fə kəfo kaŋko eyi kəŋesəm mə
kəntese,

k'atof ɲəmbət.

Pətirmi kumunt padəndəsər ko pəsare,
Yebac ya dacar y' endeyi.

¹⁶ Dan, endeyone afum ən wəbe.

Pəmo kusunja kələma cusunja cələpəs ca
Yisrayel cəko.

¹⁷ Dan, endeyi pəmo abok nje ɲeyi dəpə mə,
aŋkisin nje ɲeyi dəpə kəsək mə.

Abok nje ɲeŋaŋ bənta ya afələs,
a təsəŋe wəyeksene ka ɲi kətempenə mə.

¹⁸ Ingbekər əm amera Kanu Kəpən, a
māndeyac im!

¹⁹ Kadu, kənay[†] kəndepənne ko
pəyefe pəcəme ɲa darəŋ kəbeləs.

²⁰ Ndena Aser, yeri yobonju yendela di.

Antof ɲam ɲende ɲoc-səŋ yeri nyə pəmar
yoyone yeri y' abe mə.

²¹ Naftali, were w' oyone nwe weyi kiyi ka wi,
ta tes o tes tonkotərne wi mə.

Ende pəc-komas awut atət[‡].

²² Isifu, popon pa kətək kəkom pəyone,
Popon pa kətək kəkom nke kəcəme kəŋgbəkə
kəsək mə,

wara waki wetilsərne damba.

²³ ɲandəkətər ko, ko ɲampən.

Apənne mbəŋcəran ɲanayone ayefərne əm.

²⁴ Mba ambəŋcəran ɲon ɲende ɲetəŋnene ko
nkən sərka.

Anacənəs waca wən

kətam ka Kanu ka fənəntər ka Yakuba
dəntof.

Yoyone wəkək ko togbu pa aka Yisrayel[§].

²⁵ Tewe ta Kanu ka papa kam, nke kəyone
wəmar kam mə,

tewe ta Kanu nke kəntam mes fəp ma doru
mə, nke kəndepoc' am mə:

Kəpocə pətət nke kəndeyefe dareŋcə mə,

kəpocə pətət nke kəyefe dantof mə,

kəpocə pətət ka awut alarəm ko yocəl
yelarəm.

²⁶ Kətolanə nke papa kam ontolan' am mə,
kəŋcəpər kətolanə pətət ka aŋe ɲaŋkom im
mə,

haŋ dəkələpsər da mərə ma doru o doru.

Kətolanə pətət kaŋko kəyi Isifu dərəmp,

dəndo dəmp daco da Isifu

nwe oyone wəbe ka awerŋc aŋa mə!

²⁷ Bəŋjamin, kalma k'oyone nke kəŋwatəri-
watəri mə.

Bət-bət kəwatəri-watəri wəsəm wa ki,
dofoy, pəyerəs yəsətə ya ki.»

²⁸ Awut akaŋe ɲayone cusunja wəco ko
mərəŋ ca Yisrayel. Moloku mame mə

kas kəŋan ənaloku ɲa, nte oŋtolanə ɲa mə.

Yakuba ənatolanə ɲa nwe o nwe ko kətolanə
kən tacinja.

Defi da Yakuba

²⁹ Nte Yakuba elip kətolanə awut ən mə,
k'osom ɲa: «Intas kəbəp atem em aŋe ɲafi

mə. Nəwup im ko papa kem aŋa, nde kufu
kaŋko kəyi nde dale da Həfəron wəHewy

mə, ³⁰ nde kufu nke kəyi dale da Makpela,
Mamre kəsək, nde atof ɲa Kanahan. Dale

dədəko də Abraham ənaway nnə Həfəron
eyi mə, pəyone di dəkəwupene da afum ən.

³¹ Difo anawup Abraham ko wəran kən Sara,
difo inawup sə Leya wəran kem. ³² Dale ko

kufu nke kəyi di mə, Abraham ənaway di
aHewy dawaca.» ³³ Nte Yakuba elip kəsom

awut ən mə, k'efəntərə dəkəfəŋc. K'engbin
kifir k'əonkələne atem ən aŋe ɲanafi mə.

50

Kəbal ka Yakuba

¹ Ko Isifu entempene papa kən kəron,
k'ombok ko kəron, k'əŋcəp ko. ² Ko Isifu

osom acar ən ako ɲanayone aten cəl mə, a
ɲasop kas acəl nje ɲosəŋe ta wəfi ente katana

mə. Ko aten cəl ɲasop Yakuba acəl ɲaŋko.

³ Ko tənko mata 40. Təm tatəko mataka
maməkə m' aŋc-sop afi acəl ɲa kətəte ɲaŋko,
ko aMisira ɲambok ko mata 70.

⁴ Nte mataka ma kəbal kən mēŋcəpər mə,
ko Isifu oloku afum ako ɲanayi nde saŋka sa

Firawona mə, k'oloku ɲa: «K'intam kəsəter
nu layidi-ɛ, nəloku nte Firawona iletse ne nu:

⁵ Papa kem ənasəŋ' em kədəram, pəc-loku:
«Kəfi k'inder! Məko məwup im nde kufu

kəŋkə iŋkay nde atəf ɲa Kanahan mə.› Difo ifaŋ kəpə ikə wup papa kem. K'ilip-ε, inder.»
 6 Kə Firawona oloku kə: «Məpə məkəwup papa kam pəmə təkə əsəŋ' am kəderəm mə.»
 7 Kə Isifu ɛmpɛ kəkə-wup papa kən. Kə ɲampɛ kə abeki aka saŋka sa Firawona fəp kəbəp abeki a atəf ɲa Misira. 8 Kə afum a Isifu fəp, kələk awɛŋc aŋa kəbəp ka afum a papa kən, mənɛ awut, yəcəl yaŋan yəpəŋ kə yɛfɛt ɲ' anasak atəf ɲa Kosɛŋ. 9 Isifu kə cibil ca dəntəf k'ayɛksɛnɛ fələs ɲampɛ kə nkən, kə təsəŋɛ akə a Kanahan kələ. 10 ɲandəbəp pəferere pa Atad, ɲɲɛ ɲɛyi Yurdɛn takəroŋ mə, kə ɲawup Yakuba dəndo kəyɛkyəkəs disrɛ. Kə Isifu ombok kas mata camət-mɛrəŋ. 11 Kə andɛ a atəf ɲaŋəkə, aka Kanahan, ɲayi kəbal ka Yakuba dəndo pəferere pa Atad. Kə ɲaloku: «Defi dəpəŋ də dandɛ aMisira daco!» Ti t' asəŋɛ tofo tatəkə tewe ta «Abel Misira» nde Yurdɛn takəroŋ. 12 Kə awut a Yakuba ɲayə təkə papa kəŋan ɛnaloku ɲa mə. 13 Kə awut əŋ ɲaŋkəkərə kə atəf ɲa Kanahan. Kə ɲawup kə nde kufu ka dalɛ da Makpela, dalɛ ndɛ Abraham ɛnaway Hɛfəroŋ wəHiti dəwaca mə, pəyə di dəkəwupɛnɛ da afum əŋ, nde Mamre kəsək. 14 Ntɛ Isifu elip kəwup papa kən mə, k'oluksərnɛ Misira kə awɛŋc aŋa kə akə ɲanacəmbər kə, kəkə-wup papa kən mə.

Mes maməkə mə mencepər ntɛ defi da Yakuba delip mə

15 Ntɛ awɛŋc a Isifu ɲanəŋk fə papa kəŋan efi mə, kə ɲaloku: «Kə Isifu ɛŋkafələ pəyənɛ wəterɛnɛ kosu, kəlukkɛ ka ayɛk ɲa pələc mpe sənayo kə mə!» 16 Kə ɲasom a paloku Isifu: «Papa kam ɛnasom ntɛ a pəc-fi: 17 Ntɛ tə nəŋkə-loku Isifu: Oh! ɪlɛtsɛn' am mənəŋɲnɛnɛ awɛŋc əm aŋa pələc kə kiciya kəŋan, bawo ɲanayo əm pələc! ɪlɛtsɛn' am mənəŋɲnɛ oŋ kiciya ka acar a Kanu ka papa kam!» Kə Isifu ombok ntɛ analoku kə moloku maməkə mə. 18 Kə awɛŋc aŋa ɲander ɲa sərka ɲatɛmpɛnɛ Isifu dəntəf kə ɲaloku: «Sən' əfə akanɲɛ acar am.» 19 Kə Isifu oloku ɲa: «Ta nənɛsɛ. Cɛpə Kanu k'iyənɛ? 20 Nənasek' em kəyə ka pələc. Mba Kanu kənəkafəli ti pətət, kəlompɛ ka ntɛ teyi məkə mə, kə kəyac ka defi da afum alarəm. 21 Ndəkəl oŋ, ta nənɛsɛ! ɪndɛtamɛ nu mɛfaŋ monu fəp kə ma awut anu.» Kə Isifu ontore tore ɲa bəkək, k'olok' lokərə ɲa dim d' antəf.

22 Kə Isifu ɛndɛ Misira nkən kə afum əŋ. K'eyi doru meren 110. 23 Kə Isifu ɛnəŋk awut a Efrayim haŋ detemp maas. Kə Makir, wan ka Manase, oŋkom awut əŋ ləŋk ya Isifu kəroŋ. 24 Kə Isifu oloku awɛŋc aŋa: «Kəfi k'inder. Mba Kanu kəndemar nu ilan ti. Kanu kəndɛpɛnɛ nu nde atəf ɲəkə kənalɛkɛ Abraham, Isiyaka kə Yakuba layidi kəsəŋ ɲa mə.» 25 Kə Isifu əsəŋɛ awut a Yakuba kəderəm, pəc-loku: «Kanu kəndemar nu ilan ti. Nədə nəpɛnɛ bent yem, nəbəlɛnɛ yi nno.»

26 Kə Isifu efi pəsətə meren 110. K'asop kə acəl ɲɲɛ ɲəŋsəŋɛ wafi kətətɛ katana mə. Kə ɲambɛr kə kəŋkərə ka tasar pəpat dəndo atəf ɲa Misira.

Yosuwe Kɔberɛ: Toloku ntɛ Kanu kɔnaloku Aɲnabi Yosuwe mɔ

Moloku melarɛm teta kɛtabu kanke, aɲciɛs taruku ta aka Yisrayel dɛcɛtabu cɛlarɛm disrɛ. DɛTawureta Musa aɲcop. Afum apɔɲ a Yisrayel, Aɲnabi Abraham, Aɲnabi Siyaka, Aɲnabi Yakuba, kɔ awut ɔn wɛco kɔ mɛrɛɲ (12) fɛp faɲan dɛkɛtabu kɛcɔkɔ-cɔkɔ ka Tawureta Musa aɲnɛɲk pi, mpe aɲwe «Dɛkɛcop» mɔ. Dɛkɛlɛpsɛr da kɛtabu kanke dementɛr su tɔkɔ aka Yisrayel ɲanabap atɔf ɲa Misira mɔ.

Kɛtabu ka mɛrɛɲ ka Tawureta Musa nke aɲwe «Kɛwur» mɔ, taruku ta Aɲnabi Musa ɔ toɲcop. Kɔ Kanu kɛsɔɲɛ k'ɛɲkom kɔ atɔf ɲa Misira, nte tɔɲsɔɲɛ pɔwure afum a Yisrayel dacar mɔ.

Nte aka Yisrayel ɲaɲcali Kɛba ka Cɛɲkɔlma kɛmar ka mes mɛwey-wey nme Kanu kɛnamentar mɔ, kɔ ɲambɛrɛ dɛtegbɛrɛ. Atɔf ɲa Kanahan ɲɔ Kanu kɛnafan kɛkɛkɛrɛ ɲa, nde kɛnadɛrme aYisrayel kɛsɔɲ ɲa mɔ. Kɛtabu ka maas ka Tawureta Musa «Buk ba Aloɲɲɛ», ka mankɛlɛ «Kalom», kɔ ka kɛcamɛt «Sariye sa Mɛrɛɲ», cɛtabu caɲce fɛp cɛloku teta marɛnt ma aka Yisrayel nte Kanu Kɛpɔɲ kɛnawure ɲa dacar nde Misira mɔ. Kɛwon ka afum aka Yisrayel dɛtegbɛrɛ kɛnasɔtɔ mɛren wɛco mankɛlɛ a ɲadɛbɔp atɔf ɲa Kanahan. Kɛtolan kɛɲan kɛnasɔɲɛ ɲa kɛwon di.

Nte ɲanayɛfɛ kɛcali kɛɲgbɔkɔ ka Yurden, ɲabɛrɛ atɔf ɲa Kanahan mɔ, kɔ Kanu kɛloku aka Yisrayel a Yosuwe pɔyɔnɛ ɲa wɛkirin dɛkɛcamɛ da Aɲnabi Musa. Kɔ Aɲnabi Yosuwe ɛɲcalɛnɛ ɲa kɛɲgbɔkɔ ka Yurden kɛmar ka mes mɛwey-wey ma Kanu, pɛmɔ tɔkɔ Musa ɛnacalɛnɛ ɲa Kɛba ka Cɛɲkɔlma mɔ.

Nte tɛtɔkɔ tɛɲcɛpɛr mɔ, kɔ Aɲnabi Yosuwe ɛntɛfɛrɛnɛnɛ ɲa atɔf ɲa Kanahan, ɲakɔ ɲasutɛnɛ nte tɔɲsɔɲɛ ɲasɔtɔ tɔf yayɔkɔ mɔ. Kanu kɛnafan kɛsɔɲ ɲa tɔf yayɔkɔ teta danapa danan kɔ kɛdɛrɛm kɛɲkɔ ɛnadɛrɛmɛ ɲa kɛsɔɲ ɲa yi mɔ. Ti disrɛ kɔ Kanu kɛmar ɲa kɛwan kanke disrɛ han kɔ aKanahan fɛp ɲanɛsɛ ɲa. Kɔ cusunja nce wɛco kɔ mɛrɛɲ ca Yisrayel fɛp cɛsɔtɔ sɛdare. Kɔ Kanu kɛsɔɲ ɲa tɔf yayɔkɔ yɔyɔnɛ ɲa ke.

Taruku tantɛ fɛp acic pi kɛtabu kanke disrɛ, kɔyɛfɛ tɛm nte aka Yisrayel ɲanacali kɛɲgbɔkɔ ka Yurden mɔ, han tɛm nte ɲanatak sɛdare sa Kanahan fɛp mɔ. Ti disrɛ aɲnɛɲk fɛnɔntɛr fa Kanu belbel. Kanu kɛmbɔtɛr afum ɔn. Kɛdɛrɛm nke o nke kɛndɛrme ɲa mɔ, kɛɲlas ki fɛnɔntɛr kɔ teta danapa danan. Tɛtɔkɔ tɔɲyɔnɛ su totubucnɛ tɔtɔt.

Kɔ sɛna sɔyɔnɛ sɔ afum a Kanu-ɛ, kɛɲmare su fɛnɔntɛr fɛn tɛcɛpɛrɛnɛ tosu doru, pɛmɔ tɔkɔ kɛnadɛrme su mɔ. Kanu kɛmar su, nte tɔɲsɔɲɛ pane moloku mame, palan sɔ mi mɔ. Amina

Kanu kɛloku Yosuwe a pɛbɛrɛ antɔf ɲa kɛ nde Kanahan

¹ Nte defi da Aɲnabi Musa wɛcar wɛka Kanu Kɛpɔɲ dɛɲcɛpɛr mɔ, kɔ Kanu kɛloku Yosuwe wan ka Nun wamarɛs wɛka Musa: ² «Wɛcar kem Musa efi. Nɛkɛl ɔɲ mayɛfɛ, mɛcali kɛɲgbɔkɔ ka Yurden kanke, mɛna kɔ afum akanɛ. Nɛkɛtɛnɛ afum aɲɛ nde atɔf ɲɛɛ inɛsɔɲ aka Yisrayel mɔ. ³ Nnɔ o nnɔ mɛɲcɛmbɛr kɛcɛk mɔ, isɔɲ un di pɛmɔ tɔkɔ inaloku ti Musa mɔ. ⁴ Cɛlɛɲcɛr cɔnu cɛndeyɛfɛ nde dɛtegbɛrɛ han Liban, kɛkɔ ka kɛɲgbɔkɔ kɛpɔɲ ka Efɛrat, kɛbɔp antɔf mɛlmɛl ɲa aka Hit, han nde Kɛba Kɛpɔɲ ntɛndɛ dec dɛɲkɛlɛ mɔ. ⁵ Ali fum ɔfɔcɛm' am fɔr kirin kiyi kam doru fɛp. Isol' am pɛmɔ tɔkɔ inasolɛ Musa mɔ. Ifɛdesak ɛm, ifɔc' am. ⁶ Mɔyɛɲk dis, mɛbanɲɛ! Bawo mɛn' ɛndekɛtɛnɛ afum a Yisrayel kɛban atɔf ɲa kɛ ɲɛɛ inadɛrɛm kɛsɔɲ atɛm aɲan mɔ. ⁷ Mɔyɛɲk dis gban, mɛbanɲɛ! Magbɛtɛnɛ mɛkɔt dɔpɔ nde Musa wɛcar kem omboc' am mɔ: Ta mɛkɔ kɛca kɛtɔt, ta mɛkɔ kɛca kɛmeriya, nte tɔɲsɔɲ' am kɛtam mes fɛp nnɔ o nnɔ mɛɲkɔ mɔ. ⁸ Ta buk ba sariyɛ mɛbɛ bobɔl' am dɛkusul! Mɛc-nɛm-nɛmɛnɛ dan pibi mɛgbɛtɛnɛ, mɛkɔt tɔkɔ buk bambɛ boloku mɔ, ita mɛɲsolɛnɛ dɔpɔ dɔtɔt, it' ɔɲsɔɲɛ mɛtam mes fɛp. ⁹ Indem f' am fɔ mɔyɛɲk dis, mɛbanɲɛ ba? Awa, ta mɛnɛsɛ, ta ɲɔyikɛ, bawo Kanu Kɛpɔɲ Kanu kam kɛsol' am nnɔ o nnɔ mɛɲkɔ mɔ.»

Yosuwe kɛlompɛs kɛn kɛcali ka Yurden

¹⁰ Kɔ Yosuwe osom ti akirin: ¹¹ «Nɛkɛtɛnɛ sanja fɛp, ɲɛloku afum nte: «Nɛdɛmɛnɛ yeri, bawo mata maas mɛɲcɛmɛ kɛcali ka Yurden yayɛ, nɛkɔ-ban atɔf ɲɛɛ Kanu Kɛpɔɲ Kanu konu kɛmpoc' on mɔ.» ¹² Kɔ Yosuwe oloku aRubɛn, aKadu kɔ aka kusunja daco ka Manasɛ: ¹³ Nɛtɔmpɛr tɔkɔ Musa wɛcar ka Kanu Kɛpɔɲ ɛnalok' un: «Kanu Kɛpɔɲ, Kanu konu kɛsɔɲ' un kɛɲɛsɛm, kɛsɔɲ un atɔf ɲɛɛ.» ¹⁴ Aran anu, awut anu, kɔ yɔcɔl yonu yendeyi antɔf ɲanɔkɔ Musa ɔsɔɲ un nde Yurden kɛsɛk ntɛndɛ dec dɛmpɛ mɔ. Mba nɛna arkuɲ aɲɛ nɛɲyɛfɛrɛnɛ nɛtɔmpɛr yosutɛnɛnɛ yonu mɔ, nɛn' ɛndɛkɔ-nunɲɛnɛ kɛcali kɛɲgbɔkɔ. Nɛmar awɛɲc un aɲa, ¹⁵ han Kanu Kɛpɔɲ kɛsɔɲ awɛɲc un aɲa kɛɲɛsɛm pɛmɔ nɛna, ɲa sɔ ɲasɔtɔ antɔf ɲɛɛ Kanu Kɛpɔɲ kɛsɔɲ ɲa mɔ. Kɔ telip-ɛ, ɲaluksɛrɛnɛ nɛdɛr nɛlɛk antɔf ɲa kɛ ɲɛɛ ɲɔyɔnɛ ɲonu mɔ. Musa wɛcar ka Kanu Kɛpɔɲ ɔsɔɲ un ɲi Yurden kɛca kɛɲkɔ ntɛndɛ dec dɛmpɛ mɔ.»

¹⁶ Kɔ ɲaloku Yosuwe: «Tɔkɔ mɛloku su mɔ fɛp, sɛndeyɔ ti, sɛndɛsɔ-kɔ nnɔ o nnɔ

māndekekāre su mā. ¹⁷ Sāndecānkāl' am pāmō tōkō sānacānkālē Musa mā. Tes tin gbācārēm tēbas su: A Kanu Kāpōnj Kanu kam kānsōl' am pāmō tōkō kānasolē Musa mā! ¹⁸ Nwē o nwē endetānjā' am alānjās, pāyēnjā' dim dam doomp mā, andif kō. Māyēnjā' dis gban, mābanjē!

2

Yosuwe kāsom kōn afum mērānj Yeriko

¹ Kō Yosuwe wan ka Nun osom afum mērānj dim dāntōf kāyēfē ka Sitim, pāc-liku ŋa: «Nākō, nākōkē antōf ŋanjōkō kō dare da Yeriko! Kō afum akakō ŋanjōkō ŋabērē nde kēlō ka wārān wētōtam kēlotō kōn mā, pāc-we kō Rahabu, kō ŋānjēpārēne pibi nde ndōrōn. ² K'aloku wābē ka Yeriko: «Awa, nāgbātne nte arkun aka Yisrayel ŋānderna nno pibi kādēfen-feni atōf ŋosu mā!» ³ Kō wābē wāka Yeriko osom pākō-liku Rahabu: «Māwūrēne afum akō ŋayi nno ndarām mā, aje ŋāmbērē nde kēlō kam mā, bawō kāfen-feni ka atōf fāp kō ŋānderēne.» ⁴ Kō wārān nwe ēnjekēre arkun aje mērānj k'ōnjōkō pāmēnjā, k'ōloku asom a wābē: «Kānjē kō, arkun aje mērānj ŋāndersa nno kēlō kem, mba ŋāncāresa fē aka nno ŋayōne mā. ⁵ Nendisna tēm nte dec dēnjālēsā pāc-kō kāgbāt kumba ka dare dākusu mā, kō arkun aje ŋawur nno, mba ŋāncāre fē nde ŋānjōsā mā. Nābelkār nēcāmē ŋa darānj, nānjābāp ŋa!» ⁶ Nte tēnāyi mā, ēnāpēne ŋa nde kēlō darēnj, k'ēmānjā ŋa nde sek ya cānjōlma dācō, nce ēnadet nde kēlō darēnj mā. ⁷ Kō afum ŋasumpār dāpō da Yurden kēbēlār ŋa hānj nde dākōtānta. K'ānjābāt kumba ka dare dākusu nte afum abēlār ānjā ŋānawur mā.

⁸ Ta acikārā atēn mes ŋāntādirē-ē, kō Rahabu ēmpē kākō-bāp ŋa nde kēlō darēnj. ⁹ Kō wārān nwe oloku arkun aje: «ŋāncāre a Kanu Kāpōnj kāsōnj un atōf ŋānjē. Pālēc pākō nāfānjē su mā pōsōtō su, ayek-yek ŋēnjābāpārne afum fāp, ŋayi kānes' on. ¹⁰ Bawō sāne a Kanu Kāpōnj kēnawosār' on domun da Kāba ka Cānjōlma nte nānjē-wur Misira mā. Sāne sō tōkō nēnadif abē a Amār mērānj aje ŋānāyi kānjōbōkō ka Yurden kāsāk ntēndē dec dēmpē mā: Sīhōnj kō Oku. ¹¹ Sāne ti, itō mim mowūrē su, kō nwe o nwe ēnjgbij kifir nno nāyi mā, bawō Kanu Kāpōnj, Kanu konu, kāyōne Kanu ka darēnj, kō dāntōf. ¹² Ndēkāl ōnj, nādērm' em nno Kanu Kāpōnj kāyi mā, a māndelāsē afum a kēlō kem lāyidj pāmō dōkō iyōn' on mā. Mādērm' em ¹³ a nāndēsāk iya kem, pāpā kem, āwēnjc im ānjā arkun, arān, kō afum alpās aje ŋayōne akānjān mā fāp. Nāsāk su sāmpulpār defī, nāfōdedif su.» ¹⁴ Kō arkun aje ŋaloku wārān nwe: «Sāwosē kāfīne tetām, mba ta mādelokū afum tōkōtēne tosu de! Kō Kanu Kāpōnj kāndēsōnj su atōf-ē, sāndēbāt mērā sālāsēne sō lāyidj nno nāyi

mā.» ¹⁵ K'ōsōnj ŋa kēbānda kō ŋāntōrēne ki nde dāwūndē, bawō kēlō kōn kānāyi disrē kāgbācēne kō dāmbā da sānjā sa dare. ¹⁶ Kō wārān nwe oloku ŋa: «Nākō ta dāmōrō kō pāyi fē ti-ē, nāmbāpārēne kō abēlār anu. Nāgbāpārēne dāndō hānj matā māes, tētānjāne abēlār anu ŋālukus, a nōnā nādesumpār dāpō donu kākō!» ¹⁷ Kō arkun aje ŋaloku kō: «Nte tēndēsōnjē su kālās kādērām nke māēsōnjē su kādērm' am mā; ¹⁸ Awa, mācānjāl im! Tēm nte sāndēbērē dare mā, mēne mākotār tafāc pēyim nde wūndēr wākō mānātōrēne su mā. Mācāmbārērne iya wākām, pāpā wākām, āwēnjc'am ānjā arkun arān, afum am fāp nde kēlō kam. ¹⁹ Nwē o nwe ēnjcali kusunjā kānjōkō a pāwūr mā, ēsārē tētā mecir mān ndēnā Kanu Kāpōnj, mba kānjō pag-būnjēne wākīn nu dācō-ē, sāsarē tētā mecir mā wākāyi! ²⁰ Kō māloku afum tōkōtēne tosu-ē, tēm tātākō sānjikili tētānjē tosu kō mānā.» ²¹ Kō wārān nwe oloku: «Kanu Kāpōnj kāsōnjē teyi pāmō tōkō nāloku ti mā!» Kō wārān nwe ēsāk arkun aje kō ŋānjōkō. Kō wārān nwe ōnjōt tafāc pāyim nde wūndēr wōn.

²² Kō arkun aje ŋānjōkō ta dāmōrō, kō ŋānjōbōpne di matā māes, hānj kō abēlās ānjā ŋālukus. Abēlār ānjān ŋāc-tēn ŋa dāpō, mba ŋānānjā fē ŋa. ²³ Kō afum aje mērānj ŋānde ŋātor dāmōrō, kō ŋānjcali Yurden. Kō ŋānjōkō ŋābāp Yosuwe wan ka Nun, kō ŋālōmār kō tōkō ŋānāsōtō nde ānāsōm ŋa mā. ²⁴ Kō ŋaloku Yosuwe: «Pāwūrēne pāmō Kanu Kāpōnj kāsōnj su atōf ŋānjōkō fāp. Ayek-yek ŋēnjābāpārne afum fāp, ŋayi kānesē su.»

3

Kācali ka Yurden

¹ Yosuwe ēyēfē bāt-bāt suy, nkōn kō aka Yisrayel fāp, kō ŋayēfē Sitim kō ŋānjōkō hānj kānjōbōkō ka Yurden. Dāndō ŋayēkti sānjā, kō ŋāndirē di, ŋāntācali fē kārēsna. ² Nte matā māes mēnjēpār mā, kō akirinj ŋānjōkōtēne sānjā fāp. ³ Kō ŋaloku afum nte: «Kō nāndēnjānj kānjāra ka dānāpā da Kanu Kāpōnj kō sānā-ē, kō ālōnjē aLewy aje ŋāgbānjē ki mā, nāyēfē nde nāyi mā, nēcāmē ki darānj. ⁴ Mba nābōlēne ki ābārā māsār kēcāmāt, ta nālōtārne ki de! Tēm tātākō, nānjācārē dāpō dōkō pōmār a nākō mā, bawō nāntācēpār fē dāpō dāndē tōcōkō-cōkō.»

⁵ Kō Yosuwe oloku afum: «Nāsōkāsne, bawō Kanu Kāpōnj kānjō alnā mes mōrōnj nno nāyi mā.» ⁶ Kō Yosuwe oloku ālōnjē: «Nālek kānjāra kāsēlēj ka dānāpā da Kanu nke nāgbānjē mā, nācēpār afum fōr kirinj.» Kō ālōnjē ŋālēk kānjāra, kō ŋānjēpār afum fōr kirinj.

⁷ Kō Kanu Kāpōnj kōloku Yosuwe: «ŋāncōp kālēlās'am mākō nno afum aka Yisrayel ŋayi mā, nte tōnjōnjē ŋācārē a in' osol am, pāmō tōkō ināsōlē Musa mā. ⁸ Kō mānā, māsom

alohne anje njagbanne kanjera ka danapa mo nte: Ko nanjo bep kengboko ka Yurden-e, nacamboras domun disre.»⁹ Ko Yosuwe oloku aka Yisrayel: «Nacajne mo, nacanjkal moloku ma Kanu Keronj, Kanu konu!»¹⁰ Ko Yosuwe oloku: «Nte to nandecare a Kanu Keronj kay' un daco, ki kankobeles nu for kirinj aka Kanahan, aHit, aHiwy, aPerisi, aKirkasa, aka Amor, ko aYebus.»¹¹ Awa negbatne nte: Kanjera ka danapa da Mariki ma doru fap kandedali kengboko ka Yurden for yonu kirinj mo.¹² Nalek afum waco ko meranj cusunja ca Yisrayel disre, fum wakim kusunja o kusunja.¹³ Nte alohne anje njagbanne kanjera ka danapa da Kanu Keronj Mariki ma doru fap njanadegbat wacak domun da Yurden, ko domun da Yurden denjbintar, ko sabo sasak ketore domun, ko donjonkane tofo tin.»

¹⁴ Nte afum njanawur dacabal kaka-cali kengboko ka Yurden mo, alohne agbanne kanjera keselen ka danapa da Kanu Keronj mo njacepar afum for kirinj.¹⁵ Katela kengboko ka Yurden keng-lare domun. Nte agbanne kanjera njanko-tore wacak dorumun mo,¹⁶ ko domun nde denyefe dasabo mo denjame, ko dolonkane keso kin pabolu pamo abonjan ntende dare da Adama nde deyi Cartan kesak, ko dako dontor kaca ka kaba ka Araba, kaba Kadokot, ko sabo sasako fap senjoror domun. Ko afum njancali kengboko njatefane dare da Yeriko.¹⁷ Alohne anje njanagbanne kanjera ka danapa da Kanu Keronj mo njacame antof njowosu for keronj kengboko ka Yurden daco. Ko afum a Yisrayel fap njalip kacali kengboko antof njowosu keronj.

4

Aka Yisrayel njacambor masar pajone tenepale tanjan ta kacali ka Yurden

¹ Nte afum a Yisrayel fap njalip kacali Yurden mo, ko Kanu Keronj kaloku Yosuwe:² «Majek-yek atemp waco ko meranj afum daco, kusunja o kusunja fum wakim.³ Maloku na: «Nako nalek masar waco ko meranj nde antof njowosu for kengboko ka Yurden daco, keso nke alohne njacame mo. Nalek mi nakere nako naboc mi nde keso nke nandena-ceporene pibi mo.»⁴ Ko Yosuwe ewe afum anje waco ko meranj anje anajek-yek aka Yisrayel daco mo, kusunja o kusunja fum wakim.⁵ Ko Yosuwe oloku na: «Nacepar kanjera ka danapa da Kanu Keronj Kanu konu for kirinj, nesolne car kako ka Yurden daco, nwe o nwe pagbanne tasar tin, kalom ka cusunja ca Yisrayel,⁶ nte tonjone tajone tenepale tonu mo. Ko awut anu njandeyif un dosok doloma-e: «Ake masar mame mefanj kaloku su-e?»⁷ naloku na fo domun da Yurden denacopar for ya kanjera ka danapa da Kanu Keronj kirinj nte keng-cali Yurden

mo, ko kengboko ka Yurden kengcore domun. Masar mame mende kac-cem-cemas aka Yisrayel doru o doru.»

⁸ K'aka Yisrayel njayo tako Yosuwe enaloku na mo. Ko njanko njalek masar waco ko meranj nde kengboko ka Yurden daco pamo tako Kanu Keronj kanaloku ti Yosuwe mo, kalom ka cusunja ca aYisrayel. Ko njalek masar mamoko ko njancalene nde njanacambor cabal karesna mo, ko jamboc.⁹ Ko Yosuwe omboc so masar waco ko meranj kengboko ka Yurden daco, keso nke alohne agbanne a kanjera ka danapa da Kanu Keronj njanacambor wacak mo. Masar mamoko masoroyi di haj maka.

¹⁰ Alohne anje njanagbanne kanjera keselen mo, njanacepe fe dakacame danjan kengboko ka Yurden disre haj ko aka Yisrayel njalip kayo ka tako Kanu Keronj kanasom Yosuwe a peloku na mo, ko Yosuwe jayo mes fap pamo tako Musa enasom ko ti mo. Ko aka Yisrayel njambelkar kacali.¹¹ Nte afum fap njalip kacali mo, kanjera ka Kanu Keronj ko alohne ako njanagbanne ki mo njancali so, ko njacepar so afum kirinj.¹² Ko aka Yisrayel aloma aka cusunja ca Ruben, Kadu ko kusunja daco ka Manase njacepar aka Yisrayel kirinj pamo tako Musa enaloku na ti mo.¹³ Antam kaloku fo dasak dadako asadar mecap waco manjale, atompap yosutnene njacepar Kanu Keronj kirinj, njalip kalompasne kaka-sutene, nde aranta na Yurden.¹⁴ Dosak dadako, ko Kanu Keronj kambekas Yosuwe aka Yisrayel fap daco, ko njaleas ko pamo tako njanaleas Musa kiji kon doru fap mo.

¹⁵ Ko Kanu Keronj kaloku Yosuwe:¹⁶ «Maloku alohne anje njagbanne kanjera nke kayo sariye nse sadermene danapa dosu mo, njapene ki Yurden.»¹⁷ Ko Yosuwe oloku alohne: «Nape Yurden!»¹⁸ Nte alohne agbanne a kanjera ka danapa da Kanu Keronj njanadepe kengboko ka Yurden ko njandep wacak dapawosu mo, ko domun da kengboko ka Yurden donjor so kakot sabo sayi pamo tako meraj ma fransuwa merajefe mo.¹⁹ Ko afum njancali Yurden tataka ta waco ta njofnjocako-cako, ko njanko njayekti sanja nde Kilkal, ntende dec dempe Yeriko mo.

²⁰ Masar waco ko meranj mme njanalek kengboko ka Yurden disre mo, ko Yosuwe enjambor mi Kilkal.

²¹ Ko Yosuwe oloku aka Yisrayel: «Alna ko awut anu njandeyif un: «Masar ma ake mo mame-e?»²² nac-liku na fo: «Aka Yisrayel njanacali kengboko ka Yurden kawosar domun.»²³ Kanu Keronj Kanu konu kanawosare nu domun da kengboko ka Yurden haj ko aka Yisrayel njalip kacali pamo tako Kanu Keronj kanayone su ti Kaba ka Cankalma haj ko njancali ki mo.²⁴ Ti tendesaje afum a doru fap kacare a kaca ka Kanu kayo fanontar. Tasonj' on so kanese Kanu Keronj kiji konu doru fap.»

5

¹ Nte abe a Amør fəp anje ñayi ntende dec ðeñkale Yurden mo, ko abe aKananan anje ñayi agbep ña Kəba Kəpəñ mo, ñane a Kanu Kəpəñ kənanwosəre aka Yisrayel kəñgbəko ka Yurden han ko ñañçali ki, bəkəc yofər fe ña so, ko ñanese aka Yisrayel pəpəñ.

² Tem tatəko ko Kanu Kəpəñ kəloku Yosuwe: «Məpat səfaka sa masar, ko teyefe ðənda-ε, məkəñc aka Yisrayel.» ³ Ko Yosuwe empatene səfaka sa masar, k'əñkəñc aka Yisrayel nde Təro ta Cərot. ⁴ Nte tenasəñe Yosuwe pəkəñce ña: Nte afum a Yisrayel ñañc-wur Misira mo, arkun abeki fəp, anje ñañc-tam kəsutene mo anakəñc ña, mba afum akako fəp ñanafi nde ðətegbere, nte ñañc-kot mo. Awut arkun anje anakom onj telpəs mo, ñanətəkəñc, ito Yosuwe enakəñce ña. ⁵ Arkun anje ñanayefe Misira mo fəp anakəñc ña, mba awut arkun anje anakom ðətegbere ðəpə nte ñanawur Misira ñañc-kot mo, anakəñc fe akako ali wəkin. ⁶ Aka Yisrayel ñanakot meren waco mankəle ðətegbere, han afum ako ñanatan kəsutene nte ñañc-yefe Misira mo ñalip kəfi ðəpə, bawo ñanacəñkəle fe dim da Kanu Kəpəñ. Kanu Kəpəñ kənadərəm kətə-səñe ña kəñəñk antəf ñe ñeñgbəler mese ma wana ko mese ma cəme han moç-ton, ñoko nkən Kanu Kəpəñ kənadərəm kəsəñ ka atem anjan ma. ⁷ Awut anjan ñanabek onj ko ñañko ñande ðəkənde ðarjan. Ko Yosuwe eñkəñc ña, bawo anakəñc fe ña ðəpə. ⁸ Nte alip kəkəñc ka afum fəp mo, ko ñande ðəndo ðəsəñka han ko ñantamne.

⁹ Ko Kanu Kəpəñ kəloku Yosuwe: «Məko, imbinjəli malap monu ma Misira k'imbəlen' on.» Itə asəwəne kəfo kanjko Kilkal* han məko.

Kəsata ka Pak pəçəkə-cəkə nde Kananan

¹⁰ Ko aka Yisrayel ñande Kilkal ko ñamboc di kəsata ka Pak tataka ta wəco ko mankəle ta ñof, dec ðərofəy, nde aranta ña Yeriko. ¹¹ Dəçkəsək da Pak ko ñandi yeri ya ðətof, cəcom nce antəñkəle lebin mo, ko megben mekəkəle. ¹² Ko cəcom nce añc-we «man» mo cəsək kəwur dəçkəsək nde ñanadi yeri ya ðətof mo. Kəren kanjko aka Yisrayel ñasək kədi man, mba ñac-di onj yeri ya atəf ña Kananan.

Yosuwe kəbəpəne kən ko wəkiriñ wəka asədar a Kanu Kəpəñ

¹³ Dəsək ðəloma Yosuwe pəlotərne Yeriko, k'empene fər ðareñc, k'oməmən, ko fum owur k'əñçəme ko fər kiriñ, pəwure dakma ðən dohom pətopər. Ko Yosuwe ələtrne ko, k'eyif ko: «Səna ñə məyine ba, ka aterene asu ñə məyine-ε?» ¹⁴ Ko fum wəkako oloku: «Ala, fəto inəyone wəkiriñ ka asədar a Kanu Kəpəñ, intəp kəc-der.» Ko Yosuwe ontontne ko,

k'əñçəpə ko tobu ðəntəf, k'eyif ko: «Cəke cə Mariki endeloku wəcar kən-ε?» ¹⁵ Ko wəbe ka asədar a Kanu Kəpəñ oloku Yosuwe: «Məwure cofta cam ðəwəcək, bawo kəfo kanjko məñçəme mo, kəsək.» Ko Yosuwe owure cofta.

6

Kəbanj ka Yeriko

¹ Anakanjəla ðəkəberə da Yeriko, pabəñkər-bəñkər di teta aka Yisrayel. Fum o fum onj-wur fe, fum eñc-bere fe. ² Ko Kanu Kəpəñ kəloku Yosuwe: «Ilek Yeriko, wəbe kəñjan ko asədar anjan ayeñki dis, k'imber' əm ðəwaca. ³ Awa asədar fəp ñanəñkər dare. Ñanəñkər dare kətin dəsək o dəsək han mata camət-tin. ⁴ Alonjə camət-məreñj ñatəmpər len ya ñkesiya camət-məreñj ðəwaca, ñayi kanjəra ka ðanapa da Kanu Kəpəñ kiriñ. Mba tataka ta camət-məreñj, nənəñkər dare camət-məreñj, tem nte alonjə ñac-fula len. ⁵ Ko ñandena-fula kəlen ka añkesiya-ε, nac-kənanə kəlen ðim, afum fəp ñakule-kule sim sa kəwan. Ko damba da ðare ðentempene di sərka-ε, asədar am ñabere onj tem tatəko, nwe o nwe nde entəfərne mo.»

⁶ Ko Yosuwe wan ka Nun ewe alonjə, K'oloku ña: «Nəlek kanjəra ka ðanapa kəsəleñ, alonjə camət-məreñj ñantəmpər len ya ñkesiya camət-məreñj ñayi alonjə atəmpər a kanjəra kəsəleñ ka ðanapa da Kanu Kəpəñ kiriñ.» ⁷ K'oloku asədar: «Nəko nənəñkər dare, akə ñantəmpər yosutnəne mo ñayi kanjəra ka Kanu Kəpəñ kiriñ.» ⁸ Ko afum ñayo təkə Yosuwe enaloku ña mo. Alonjə camət-məreñj anje ñantəmpər len camət-məreñj ya ñkesiya mo ñayi kanjəra ka Kanu Kəpəñ kiriñ, ñañçepər ko ñafula len. Ko kanjəra ka ðanapa da Kanu Kəpəñ kəcəme ña ðarəñ. ⁹ Asədar atəmpər yosutnəne ñayi alonjə afula len tekiriñ, alonjə agbanjə kanjəra kəsəleñ mo ñacəñc afula len, asədar aloma ñayi kanjəra tadarəñ, ñac-kot ñac-surəne kəlen ðim. ¹⁰ Mba Yosuwe enaloku afum: «Ta nəko-kule-kule de! Ta nəko-yə pane nu sim de! Ta nwe o nwe pəko-loku toloku han dəsək nde indeloku nu a nəkule-kule mo! Tem tatəko nəkule-kule sim sa kəwan .» ¹¹ Ko kanjəra ka Kanu Kəpəñ kəñəñkər dare kətin, ko ñambere ðəsəñka, ko ñañçepərne pibi.

¹² Ko Yosuwe eyefe bət-bət suy, ko alonjə ñalek sə kanjəra kəsəleñ ka Kanu Kəpəñ. ¹³ Asədar atəmpər yosutəne ñanayi kiriñ, alonjə camət-məreñj atəmpər len ya ñkesiya ñac-fula ñacəñc ña, alonjə atəmpər kanjəra ka ðanapa da Kanu ñayi afula len tadarəñ, ko asədar alpəs ñayi kanjəra tadarəñ. ¹⁴ Ko ñanəñkər dare kətin tataka ta məreñj, ko ñalukus nde ðəsəñka. Ko ñayo ti mata

* 5:9 «Kilkal» It' əyone cəHebərə «kəbinjəli.»

camət-tin. ¹⁵ Tataka ta camət-merəŋ ko ŋayefe pəpanpan ko ŋananɔkɔr dare camət-merəŋ. Mba dɔsɔk din dadɔkɔ gbəcərəm dɔ ŋananɔkɔr dare camət-merəŋ. ¹⁶ Kəŋɔkɔr ka camət-merəŋ ko alɔŋe ŋafula len, ko Yosuwe oloku afum: «Nəkule-kule sim sa kəwan, bawo Kanu Kəpɔŋ kəsɔŋ un dare dandɛ! ¹⁷ Kələsar k'ander dare dandɛ ko ca cəkɔ cəyi de mɔ fəp. Rahabu wəran wəyama-yama sona gbɔŋ ko afum ɔn anje ŋayi nde kələ kɔn disrɛ mɔ ŋɔ andesak, bawo ɛnawosɛ kəmɛŋkɛ su afum akɔ sənason yɔk-yɔk kədɛtənəs mes ma atɔf ŋajɛ mɔ. ¹⁸ Mba nəkəmbərɛ kələk paka pin mpe Kanu kənamɔne mɔ, bawo daka fəp nde nɛŋsɔtɔ dəkəwan mɔ, mɛnɛ nəmberɛne di daka da Kanu. Ko nəmɛŋkərɛne paka pin, nəndesɔŋ pələc saŋka sa Yisrayel. ¹⁹ Kəyefe gbɛti, kɛma, ca ca kɔpər fəp fayi, Kanu Kəpɔŋ kəyɔ yɔsɔtɔ ya dəkəwan fəp. Pəmar padeberɛne yi daka da Kanu Kəpɔŋ.»

²⁰ K'afula len ya ŋkesiya, nte afum ŋane len dim mɔ, ko ŋa sɔ ŋawure sim sa kəwan pəpɔŋ, ko damba da saŋka sa dare dentɛmpɛne di sərka, ko afum ŋambɛrɛ dare disrɛ. Nwɛ o nwe pəsɔlɛ nde ɛntɛfarnɛ mɔ, ko ŋamban dare. ²¹ Ko ŋandifətɛ afum ko yɔcɔl yɔkɔ yɛnayi dare disrɛ mɔ fəp sakma səŋan, kəyefe wərkun, wəran, wanfɛt, wəbeki, wana, ankesiya, sɔfale.

²² Yosuwe ɛnaloku afum akɔ merəŋ anje ŋanakɔ kətɛnəs yɔk-yɔk mes ma atɔf ŋajɔkɔ mɔ: «Nəkɔ ndena wəran wəyama-yama wəkakɔ, nəkɔ nəwurene kɔ, ko afum ɔn fəp, pəmɔ tɔkɔ nənadermɛ kɔ mɔ.» ²³ Ko atɛmp merəŋ anje ŋanakɔ ŋatɛn mes yɔk-yɔk nde atɔf ŋajɔkɔ mɔ, ŋajɔkɔ ŋawurene Rahabu, papa wəkɔn, iya wəkɔn, awɛŋɛ anja, ko afum ɔn fəp. Ko ŋawurene afum ɔn fəp anje ŋanabəp nde kələ kɔn mɔ, ko ŋajɔkɔ ŋadəs ŋa tofo tɔtɔt saŋka sa Yisrayel tadarəŋ. ²⁴ Ko ŋajɔf dare ko ca cəkɔ yɛnayi di mɔ fəp, mɛnɛ gbɛti, kɛma, ko ca ca kɔpər ko fɛc, nyɛ ŋanabɛrɛne daka da kələ ka Kanu Kəpɔŋ mɔ. ²⁵ Yosuwe ɛnadif fɛ Rahabu wəran wəyama-yama ko afum a kələ kɔn fəp. K'ɛndɛ aka Yisrayel daco haŋ məkɔ, bawo nkɔn ɛnawosɛ kəmɛŋkɛ ka atɛn mes yɔk-yɔk, anje Yosuwe ɛnasom kəkɔ-tenəs mes ma Yeriko mɔ.

²⁶ Tɛm tatɔkɔ ko Yosuwe ɛnderəm:

«Intolane fum pələc
nwɛ ɛndeyɛfɛ a dare da Yeriko donɔlompəs
mɔ.

Wəkayi pəc-kɔna-kay kədɔf ka togbu pɔcəkɔ-
cəkɔ,

tɔyɔnɛ kəway ka wan kɔn coco.

K'ɔŋc-kɔna-ber kumba ka dare-ɛ,

tɔyɔnɛ ko kəway ka wan kɔn wəlpəs.»

²⁷ Kanu Kəpɔŋ kənasolɛ Yosuwe, ko tewe tɔn tɛmbɛk tɔf fəp.

7

Fum wəkin kəyɔ kɔn pələc kəsɔŋ aka Yisrayel fəp pələc

¹ Ko aka Yisrayel ŋajɔlukɛ kəcəmɛ Kanu Kəpɔŋ darəŋ nte kənamɔne ŋa kələk ka daka da dare mɔ. Ko Akaj wan ka Karmi, wan ka Sabidi, wan ka Sera, wəka kusunɔka ka Yuda, ɛŋkiyɛ ca cələma daka da dare daco, ko pəntɛlɛ Kanu Kəpɔŋ nno aka Yisrayel ŋayi mɔ.

² Ko Yosuwe osom afum kəyɛfɛ Yeriko kəkɔ dare da Hay nde pələtərənɛ Bɛt-Awɛn ntɛndɛ dec dempe Bɛtɛl mɔ. K'oloku ŋa: «Nəpɛ nəkɔ nətɛn mes yɔk-yɔk dɔtɔf.» Ko afum akakɔ ŋampɛ kəkɔ-ten mes yɔk-yɔk Hay. ³ Ko ŋalukɛsɛrɛ nno Yosuwe eyi mɔ, ko ŋaloku kɔ: «Ta afum fəp ŋapɛ de! Afum mɛcəp merəŋ, ko pəyi fɛ ti-ɛ, afum mɛcəp maas ŋapɛ, ŋa ŋantam kəsut Hay! Ta nələləs afum dis, bawo akɔ pəmar a payɛfərənɛ mɔ, ŋala fɛ.»

⁴ Ko afum mɛcəp maas ŋampɛ kəkɔ-sutɛnɛ ko aka Hay, mba ŋanatom fɛ, ko afum akakɔ ŋajɔkɔ ŋayɛksər aka Hay. ⁵ Ko afum aka Hay ŋandifər ŋa afum wəcɔ maas ko camət-tin. Ko ŋayɛfɛ kəbɛləs ŋa kəyɛfɛ dare dəkusu haŋ Sabarim*, ko ŋasut ŋa pətəmbələr pa torɔ. Ko afum ŋanɛsɛ kəsutɛnɛ ko dis dɛŋdɛŋɛ ŋa.

⁶ Ko Yosuwe ɛwal-wali yamos yɔn, k'ɛfəntərə k'ɛŋcəpɛ kanɔkərə ka Kanu Kəpɔŋ tobu dəntɔf haŋ dɔfɔy. Ko abeki a Yisrayel ŋalɔŋərɛnɛ sɔ kəbɔf dəsəbɔmp. ⁷ Ko Yosuwe oloku: «Mariki Kanu Kəpɔŋ, ta ake tɔ mənɔcɔŋɛ afum kəcali ka kəŋgbɔkɔ ka Yurdɛn-ɛ kədəlek su məbər aka Amər dəwaca, kəmələk su ko məfan? Kəyi kosu Yurdɛn ntɛndɛ dec dempe mɔ kəŋcəpər su kədər ka nno! ⁸ Məŋanɛnɛn' em Mariki! Cəke c' ideloku ɔn-ɛ?: «Yisrayel ŋayɛksər atɛrɛnɛ anjan.» ⁹ Kəyɛfɛ aka Kanahan haŋ afum alpas anje fəp ŋayi dɔtɔf mɔ, ko ŋandɛnɛ ti-ɛ, ŋandɛberɛnɛ, ŋapajɛnɛ su ŋasut, ŋamalək su doru. Cəke cɔ məndɛmɛntər ɔn debeki dam-ɛ?»

¹⁰ Ko Kanu Kəpɔŋ kələku Yosuwe: «Məyɛfɛ, ta ake tɔ mənɔcəpɛnɛ tobu dəntɔf-ɛ? ¹¹ Aka Yisrayel ŋajɔciya! Njələsər temer pəkɔ inasɔŋ ŋa mɔ. Ey, ŋələkərɛnɛ ca cələma nyɛ inaloku ŋa kəbɛrɛnɛ yi daka dem mɔ. Nəŋkiyɛ ŋa yati, ko ŋamɛŋkɛ ca cələma dəyɛsarɛ yanjan. ¹² Ti disrɛ, aka Yisrayel ŋafɔtam kəsutɛnɛ ko atɛrɛnɛ anjan. Mɛnɛ ŋayɛksər ŋa, bawo ŋa ŋɔ pəmar ɔn pəmalək. Ifɔtam kəyi tes tin ko nənə ko nəntəwurene nu daco ca nɛɛ inamɔnɛ nu kələk mɔ de! ¹³ Məyɛfɛ, məkɔ, mələŋka afum. Mələku ŋa: «Nəsəkəsne alna. Kanu Kəpɔŋ, Kanu ka Yisrayel kəsom im ti kədəlok' un: Ca nɛɛ inamɔn' on mɔ, yey' un dəwaca.» Aka Yisrayel nɛfɔtam kəyɛfərənɛ ko atɛrɛnɛ anu ko nəntəwure ca cacəkɔ nu daco-ɛ. ¹⁴ Alna bət-bət, nədər nno fər ya

* 7:5 Sabarim = «Kəfo nkɛ anɔkay masar mɔ»

Kanu kirinj, namentərne Ki cusunja cusunja. Kusunja nke Kanu kənjəkər mə kəcəjnə dəcor cor. Kor nke kəndecəkər mə kəcəjnə wəlo wəlo. Kələ nke Kanu kəndecəkər mə afum aņe ɲadecəjnə akin akin. ¹⁵ Nwə o nwə andeboņkə kətompər ka ca nce Kanu kəmənə mə, amber kə dənəņc, nkən kə afum a kələ kən fəp. Nkən epətəs danapa da Kanu Kəpəņ bawo nkən əyo tes nte tontətəsə mə nte təsəņe aka Yisrayel kələpərne mə.

¹⁶ Kə Yosuwe eyefe bət-bət suy, k'ənjəjnəne aka Yisrayel cusunja cusunja. Kə Kanu Kəpəņ kənjəkər aka kusunja ka Yuda. ¹⁷ Kə Yosuwe ənjəjnəne Yuda cor cor, k'ənjəkər kor ka Sera. K'ənjəjnəne kor ka Sera wəlo wəlo, k'ənjəkər kələ ka Sabidi. ¹⁸ K'aņcəjnəne kələ ka Sabidi akin akin, k'ənjəkər Akan, wan ka Karmi, wan ka Sabidi, wan ka Sera wəka kusunja ka Yuda. ¹⁹ Kə Yosuwe oloku Akan: «Wan kəm mələlas Kanu Kəpəņ, Kanu ka Yisrayel, məyek-yekəs ki! Mələk' im ma təkə məyo mə, ta məmənkar' im ti de!» ²⁰ Kə Akan oloku Yosuwe: «Ey, kaņce kə, in'eciya Kanu Kəpəņ, Kanu ka Yisrayel. İlamər' əm nte iyə mə: ²¹ Yəsətə yosu disre, inanəņk duma da Mesopotami, duma dadəkə dentese de-cəpərər, kə gbeti masar mərəņ, kə aņcəmbəl ɲa kəma ɲi sona gbəņ ɲelele kilo daco. Kə ca cacəkə yembas' im, ito inalekə yi. Mba inamət yi dəntəf, iməņk yi nde abal ɲem disre gbeti beyi tantəf.» ²² Kə Yosuwe osom afum, kə ɲayekse kəkə-məmən abal ɲa Akan disre, kə ɲaņkə ɲabəp ca yayəkə fəp gbeti bəfəntərə yi tantəf. ²³ Kə ɲalek yi fəp, kə ɲaņkene Yosuwe kə aka Yisrayel fəp, kə ɲaņkə ɲaboc yi for ya Kanu Kəpəņ kirinj.

²⁴ Kə Yosuwe elek Akan wan ka Sera, kə gbeti, duma, aņcəmbəl ɲa kəma, awut ən arkun kə aran, cəna cən, səfale sən, yəcəl yən yefet yefet, abal ɲən kə ca cəkə yənayəne yən mə fəp. Kə aka Yisrayel fəp ɲasol kə Yosuwe, kə ɲampərne Akan nde mətə daco, nde aņwe «Aranta ɲa Pələc mə». ²⁵ Kə Yosuwe oloku: «Ta ake tə məyənə su pələc pəmpə-ε? Məna sə kəyo 'm kə Kanu Kəpəņ kənder pələc məkə.» Kə aka Yisrayel fəp ɲaņcacas kə masar haņ k'efi. Kə ɲaņcacas afum ən fəp masar, kə ɲaņcəf ɲa fəp dənəņc. ²⁶ K'amboc ɲa kəroņ tərpa pəpəņ pa masar, mpe pəsəroyi haņ məkə mə, kə abəkac ɲedətor Kanu Kəpəņ. İtə awənə kəfo kaņkə tewe ta «Aranta ɲa Pələc» haņ məkə.

8

Aka Yisrayel kətam kəņan aka Hay

¹ Kə Kanu Kəpəņ kələku Yosuwe: «Ta mənese, ta məyikcə! Mələk asədar am fəp, məyefe məkə-sutənə kə aka Hay. Mənəņk, isəņ əm wəbe ka Hay, k'imber' əm kə dəwaca, nkən kə afum ən, kə dare dən, kə atəf ɲən. ² Məņkəyo wəbe ka Hay pəmə təkə mənayə

wəbe ka Yeriko kə dare dən mə. Mba dəndo taņ, nəntam kələk yəcəl kə ca cəlpəs fəp nce nəņkəsətə dəndo mə. Nəgbəpne dare tadarəņ, nəwəkərne ɲa.»

³ Kə Yosuwe eyefe kə asədar ən fəp kəpə ka Hay. Kə Yosuwe eyek-yek asədar ayenki dis məcəp wəco maas, k'oloku ɲa kəkə Hay pibi. ⁴ K'oloku ɲa: «Nəkəmbərne, nəgbəpne dare darəņ haņ təm nte ande-naloku a nəwəkərne ɲa mə. Ta nəbölə dare pələrəm de! Nəlompəsne kəsutənə! ⁵ İna kə afum aņe isolə mə fəp, sənə səņkələtərne dare. Təm nte aka Hay ɲandenawur kəkə-sətər su pəmə təkəkə-cəkə mə, səņkəbaņne kəyeksər ɲa. ⁶ Təm tatəkə ɲandecəmə su darəņ kəbeləs, səņkekərə ɲa haņ səwurene ɲa dare, bawo ɲandə kəc-loku: «Kəyeksər su kə ɲandə sə pəmə təkəkə-cəkə.» Təyənə fi nəņc. Nəyo mes pəmə təkə Kanu Kəpəņ kələku mə. Nəkəmbərne tatəkə ilok' un mə.» ⁹ Kə əņkekərə ɲa, dəkələne dare da Hay. Kə ɲaņkə ɲagbəpne Betel kə Hay daco, kəca nke dec dəņkələ Hay mə. Kə Yosuwe əņcəpərənə pibi kəfo kaņkə kə asədar ən.

¹⁰ Dəkəsək kə Yosuwe eyefe bət-bət suy, k'olonja asədar ən, nkən kə abeki aka Yisrayel, kə ɲaņcəpər asədar kirinj kəkə ka Hay. ¹¹ Asədar akə enasolə mə fəp kə ɲampe, kə ɲələtərne nte ɲanadətəfərne dare mə, kə ɲaņcəmbər saņka nde dec dəņkələ mə kəca kətət. Aranta ɲənayi Hay kə asədar daco. ¹² Kə Yosuwe elek asədar afum məcəp kəcamət, k'əņcəmbər ɲa Betel kə Hay daco, ɲac-liņe ntende dec dəņkələ mə. ¹³ Nte asədar ɲalıp kəcəmbər saņka fəp ntende kəca kəmeriya ka nde dec dəmpə dare da Hay mə, kə Yosuwe əņcəpər pibi pəpəkə nde d'aranta.

¹⁴ Nte wəbe ka Hay endecərə ti mə, kə ɲambəlkar kəyefe kə asədar ən kə afum a dare ɲawur, kəkə-bəpənə kə aka Yisrayel kəsutənə nde pətəmbələr pəkə pətəfərənə kə Araba mə, mba wəbe ka Hay enacərə fe a kəliņe ɲa kə aka Yisrayel ɲandə ntende dare tadarəņ. ¹⁵ Yosuwe kə aka Yisrayel fəp ɲayel waca Hay for kirinj, kə ɲayefe kəyeksər aka Hay, ɲasolnə dəpə da nde dətəgbərə. ¹⁶ K'aloku aka Hay a ɲabeləs ɲa. Kə ɲambələs Yosuwe kə afum ən haņ kə ɲambələne dare da Hay. ¹⁷ Ali fum anasak fe Hay kə Betel nwe enatə-wur kəkə-bələs aka Yisrayel mə. Kəbelkar kəbeləs aka Yisrayel kənasəņe ta aņgbət cumba ca dare-ε. ¹⁸ Kə Kanu Kəpəņ kələku Yosuwe: «Mətukər dakma dam dadəkə məntəmpər mə kəca ka Hay, bawo ilek Hay, k'imber' əm dəwaca.» Kə Yosuwe ontukər kəņgbasar kəņkə enatəmpər mə Hay. ¹⁹ Kə aliņe ɲawur katəna-katəna nde ɲanagbopəsne mə, kə ɲayekse kəkə dare,

kò n̄amberɛ, kò n̄asumpɛr dare kò n̄an̄cɔf di katana-katana.

²⁰ Aka Hay n̄andeluksɛrne, kò n̄an̄gbɛtne nte: Kinime ka dare kɛc-pɛ han̄ k̄asumpɛr darenc. N̄asɔtɔ fe sɔ tɛyɛksɛ n̄akɔ kɛca kɛtɔt, kò p̄yɛi fe ti-ɛ, kɛca k̄ameriya. Asɔdar aka Yisrayel akò n̄anaban̄ɛnɛ k̄ayɛksɛr aka Hay mɔ, n̄an̄kafɛlɛ k̄ɛkɔ-sutɛnɛ kò n̄a. ²¹ Nte Yosuwe kò asol ɔn aka Yisrayel fɛp n̄an̄an̄k fɔ an̄ɛ n̄ac-lɛn̄ɛ dare mɔ n̄asumpɛr di, kò kinime k̄ayɛi k̄ɛpɛ dare, kò n̄an̄kafɛlɛrne aka Hay k̄asutɛnɛ, kò n̄asut n̄a. ²² Akò n̄anaban̄ dare n̄an̄cɛpɛ aka Hay darɛn̄, kò t̄ɔyɔnɛ fɔ an̄kuc-kucɛnɛ aka Hay, ali w̄ekin enatam fɔ k̄ɛmulpɛr aka Yisrayel. ²³ Kò n̄asumpɛr wɛbɛ ka Hay p̄yɛi w̄ɔyɛn, kò n̄an̄kɛnɛ kò Yosuwe. ²⁴ Nte aka Yisrayel n̄alip k̄adif aka Hay nde d̄atɛgbɛrɛ mɔ, akakò n̄anacɛmɛ aka Yisrayel darɛn̄ k̄abelɛs mɔ, k'andifɛ n̄a fɛp sakma. Kò aka Yisrayel fɛp n̄ander Hay kò n̄ande n̄adif n̄a fɛp. ²⁵ D̄ɔsɔk dadɔkò anadif afum m̄ɛcɛp w̄acɔ kò m̄ɛrɛn̄ (12.000), k̄ayɛfɛ arkun han̄ aran, fɛp f̄anjan aka Hay. ²⁶ Yosuwe ontore fɛ dakma dadɔkò enatukar Hay mɔ han̄ kò aka Yisrayel n̄alip k̄adifɛt n̄a. ²⁷ Kò aka Yisrayel n̄alɛk yɔcɔl yɛfɛt, kò ca calama ya dare p̄mɔ t̄ɔkɔ Kanu K̄ɛpɔn̄ k̄enasom ti Yosuwe mɔ. ²⁸ Kò Yosuwe ɔn̄cɔf Hay, kò t̄ɔyɔnɛ fɔ han̄ m̄ɔkɔ tofo t̄ɛtɛyɛ tɔ, t̄ɔyɔnɛ nde d̄atɛgbɛrɛ. ²⁹ Kò Yosuwe ɛngbɛk wɛbɛ w̄aka Hay dakɔtɔk han̄ d̄ɔfɔy. Dec d̄endekafɛlɛ, kò Yosuwe oloku a patore w̄afi. K'an̄kɔ pagbal kò nde dare d̄akusu, k'andɛn̄ɛsɛr kò masar m̄ɔpɔn̄ k̄ɛron̄ n̄mɛ m̄ɔsɔr̄ɔyi di han̄ m̄ɔkɔ mɔ.

³⁰ Kò Yosuwe ɛn̄cɛmbɛrɛ Kanu K̄ɛpɔn̄ Kanu ka Yisrayel an̄gbip nde t̄ɔrɔ ta Ebal. ³¹ Kò Yosuwe ɔyɔ ti p̄mɔ t̄ɔkɔ Musa wɛcar ka Kanu K̄ɛpɔn̄ ɛnaloku ti aka Yisrayel mɔ, p̄mɔ t̄ɔkɔ an̄cɛi ti nde buk ba sariyɛ sa Musa mɔ: «An̄gbip n̄a masar m̄ɔtɔpat.» Kò n̄alɔn̄nɛ k̄alɔn̄nɛ ka k̄ɛcɔf, kò k̄alɔn̄nɛ ka p̄foru. ³² D̄ando aka Yisrayel fɛp f̄ɔr kirin̄ Yosuwe ɔn̄gbɔkɛrɛ sɔ k̄ɛcɛɔs masar mam̄ɔkɔ k̄ɛron̄ sariyɛ n̄sɛ Musa ɛn̄acɛɔs mɔ. ³³ Aka Yisrayel fɛp, abeki anjan, akirin̄ anjan, aboc anjan kiti, acik̄ara kò aYisrayel n̄an̄cɛmɛ kan̄k̄ara kɛca kɛtɔt kò k̄ameriya. N̄atɛf̄ɛrɛnɛ kò alɔn̄nɛ aLewy an̄ɛ n̄anagban̄nɛ kan̄k̄ara k̄ɛsɛlɛn̄ ka danapa da Kanu K̄ɛpɔn̄ kò aka Yisrayel mɔ. Afum daco n̄anayi k̄ɛca ka t̄ɔrɔ ta Karisim, kò daco n̄anayi k̄ɛca ka t̄ɔrɔ ta Ebal, p̄mɔ t̄ɔkɔ Musa wɛcar ka Kanu K̄ɛpɔn̄ ɛnasom ti, a patolanɛ aka Yisrayel t̄ɔc̄ɔkɔ-c̄ɔkɔ mɔ. ³⁴ Kò Yosuwe oloku moloku ma sariyɛ fɛp, k̄ɛtolanɛ p̄tɔt kò p̄ɛɛc, p̄mɔ t̄ɔkɔ anacɛi ti d̄ɔbuk ba sariyɛ mɔ. ³⁵ Ali toloku ta Musa tin Yosuwe ɛnasak fɛ nte ɛnatɔ-loku aka Yisrayel fɛp f̄ɔr kirin̄ mɔ, k̄ɛbɛp aran, awut, han̄ acik̄ara an̄ɛ n̄anande n̄a daco mɔ.

9

K̄ɛsɛk danapa kò aka Kabayɔn̄

¹ Nte toloku ta k̄ɛder ka asɔdar aYisrayel t̄ɛmbɛp abɛ an̄ɛ n̄anande Yurɛn̄ k̄ɛsɛk ntende dec d̄ɛn̄kɛlɛ d̄am̄ɔrɔ kò nde p̄tilsɛrnɛ tɔf ya tantɔf mɔ, abɛ an̄ɛ n̄anadɛs-ndɛs k̄aba k̄ɛsɛk mɔ fɛp, han̄ atɔf n̄a Liban̄ k̄ɛsɛk: Aka Hit, aka Amor, aKananan, aPerisi, aHiwy, kò aYebus, ² kò n̄amberɛnɛ k̄ɛkɔ-sutɛnɛ kò Yosuwe kò aka Yisrayel.

³ Kò aka Kabayɔn̄ n̄ane sɔ nte Yosuwe ɛnayo aka Yeriko kò Hay mɔ. ⁴ Kò n̄a sɔ n̄an̄kɔ k̄ɛkɔ-yɔ aka Yisrayel kò Yosuwe c̄amp̄ɛn̄-p̄n̄. Kò n̄alɛk l̄ɔba yɛɛɛ, kò n̄ander n̄ɔfɛlɛ s̄anjan kò c̄ɛbuntɛlɛ ca member c̄ɛɛɛ c̄ɛɛɛfute. ⁵ Kò n̄an̄ber̄ɛsɛnɛ c̄ɔfta c̄ɛɛɛ c̄ɛɛɛ c̄ɔwale-wale, pas̄ɔtɛs ci, n̄aber̄ɛsɛnɛ suma s̄ɔwale-wale. C̄ɛcom n̄cɛ n̄anamen̄k̄ɛrnɛ k̄ɛkɔsɔm mɔ fɛp c̄ɛnawos, c̄ɛputkɛ. ⁶ Kò n̄an̄kɔ n̄abɛp Yosuwe nde s̄an̄ka sa Kilkal kò n̄aloku kò kò afum aka Yisrayel: «Atɔf n̄ɔbɔlɛ n̄ɔ s̄ayɛfɛ. S̄afan̄ fɔ s̄ɛsɛk danapa kò n̄ana.» ⁷ Mba kò afum aka Yisrayel n̄aloku n̄a: «An̄ɔ c̄ɛrɛ-ɛ? T̄ɔlɔma s̄ana n̄ɔ n̄ande daco. C̄ɛkɛ kò an-tam k̄ɛsɛk danapa kò n̄ana-ɛ?» ⁸ Kò n̄aloku Yosuwe: «Acar anu n̄ɔ s̄ɔyɔnɛ-ɛ?» Kò Yosuwe ɛyif n̄a: «Are n̄ɔ n̄ɔyɔnɛ-ɛ? Deke n̄ayɛfɛ-ɛ?» ⁹ Kò n̄aloku Yosuwe: «Atɔf n̄ɔbol-bolu n̄ɔ acar am n̄ayɛfɛ, bawo tewɛ ta Kanu K̄ɛpɔn̄ t̄ɔ s̄ane, Kanu kam, bawo s̄ane kò tewɛ kò t̄ɔkɔ ɛnayo Misira mɔ fɛp, ¹⁰ kò t̄ɔkɔ ɛnayo abɛ a Amor m̄ɛrɛn̄ nde Yurɛn̄ k̄ɛsɛk ntende dec d̄ɛmpɛ mɔ: Sih̄n̄ wɛbɛ w̄aka Hesbon, kò Oku wɛbɛ w̄aka Basan n̄wɛ ɛnayi Astarot mɔ.

¹¹ Abeki asu kò afum asu fɛp aka d̄ɔtɔf n̄aloku su: «N̄alɛk yeri yonu ya d̄ɔpɔ, n̄ɛkɔ n̄ɔfaynɛ n̄a. N̄ɛkɔ n̄aloku n̄a: «Acar anu n̄ɔ s̄ɔyɔnɛ! N̄dɛkal n̄ɔ n̄ɛsɛk danapa kò s̄ana! ¹² C̄ɛcom cosu can̄ɛ c̄ɛnawonɛ t̄ɛm nte s̄ɛndɛnalɛk ci d̄ɛkɛr k̄ɛder t̄ɔmp̄ɛrnɛ d̄ɔpɔ mɔ, k̄ayɛfɛ d̄ɔsɔk nde s̄ayɛfɛ n̄nɔ ndorosu k̄ɛder n̄nɔ n̄ayi mɔ. Awa n̄ɛgb̄ɛtne nte: Ic̄ɔ can̄ɛ c̄ɛwosɛrɛnɛ kò c̄ɛmputkɛ mɔ. ¹³ Kò c̄ɛbuntɛlɛ can̄ɛ s̄ɛnalɛk ci c̄ɛfu, n̄ɛgb̄ɛtne nte ic̄ɔ can̄ɛ c̄ɛmp̄ɛrɛ-p̄ɛrɛ mɔ! N̄an̄an̄k yamos yosu kò c̄ɛfta cosu, d̄ɔpɔ d̄ɔbolu d̄ɔs̄ɔn̄ɛ yi k̄ɛlɛcɛ.» ¹⁴ Kò afum a Yosuwe n̄an̄cɛmɛn̄ ca ya acik̄ara ta n̄ayif ti Kanu K̄ɛpɔn̄-ɛ. ¹⁵ Kò Yosuwe ɛn̄c̄an̄ɛs k̄ɛt̄ɔn̄nɛ kò afum an̄ɛ, kò n̄ant̄ɔn̄nɛ p̄foru, kò n̄asɔn̄ n̄a temer ta k̄ɛsɛk n̄a n̄ayi doru, kò akirin̄ a k̄alɔn̄kanɛ ka Yisrayel n̄ander m̄ɛ n̄a moloku mam̄ɔkɔ n̄anat̄ɔn̄nɛ mɔ.

¹⁶ Mata maas disrɛ nte n̄alip k̄ɛcan̄ɛs ka danapa kò n̄a mɔ, kò aka Yisrayel n̄ande n̄ane a andɛ anjan n̄ɔ, afum an̄ɛ n̄an̄ɔn̄k̄ɛlɛnɛ k̄ɛndɛ. ¹⁷ Kò aka Yisrayel n̄an̄kɔ nde dare danjan, tataka ta maas kò n̄amberɛ di. S̄ɛdare sas̄ɔkɔ s̄ɛnat̄ɔn̄nɛ Kabayɔn̄, Kefira, Beyerot, kò Kiriyat-Yeyarim. ¹⁸ Aka Yisrayel n̄anadif fɛ n̄a teta k̄ɛd̄ɛr̄ɛm k̄ɛn̄kɔ akirin̄ a k̄alɔn̄kanɛ n̄anad̄ɛr m̄ɛ n̄a tewɛ ta Kanu K̄ɛpɔn̄ Kanu ka Yisrayel mɔ. Kò afum a Yisrayel fɛp n̄ayɛfɛ k̄ɛbup̄ɛrɛ moloku ma akirin̄ anjan. ¹⁹ Mba

kò akirin̄ ḡaloku kəlon̄kane ka aYisrayel fəp: «Sənadərme ḡa Kanu Kəpəḡ Kanu ka Yisrayel. Afəso-tam kəḡbuḡeḡe ḡa. ²⁰ Nte tò andeyò ḡa: Andece ḡa ḡayi doru, ta padewerne metele ma Kanu Kəpəḡ teta kəderəm nke anadərme ḡa m̀. ²¹ ḡayi doru, toyò fe tes! Mba aḡkəcəmbər ḡa kəkətəs ka domun, kò kəḡbes ka tək ya kəlon̄kane ka Yisrayel.» Itò akirin̄ a Yisrayel ḡanaloku afum aḡan. ²² Kò Yosuwe ewe aka Kabayəḡ, k'oloku ḡa: «Ta ake tò nəyembəre su nəc-loku a nəmbələne kò sənə-ε, a kò pəyənε fə sənəḡkələne kənde kò nənə-ε? ²³ Ndekəl on̄, pələc pəḡcəm' on̄ darəḡ! Ali wəkin əfəso-wur dacar. Nənə ande kək-ktəs domun, nəc-gbes tək ya kəb ka Kanu kem.» ²⁴ Kò aka Kabayəḡ ḡaloku Yosuwe: «Aləmər acar am teta aka Yisrayel tin tin tin a Kanu Kəpəḡ Kanu kam kənasom wəcar kən Musa a kəsəḡ un antof ḡaḡe fəp, a nələsər ande a ḡi fəp fər yonu kirin̄. Awa kəder konu kəsəḡe su kənesene səbomp sosu, itò səyənε tantε. ²⁵ Ndekəl on̄, səyi 'm dəwaca. Məyò su tək tentes' am m̀, məyò su ti pəlompu disre.» ²⁶ Itò Yosuwe enayò ḡa, k'embəḡər ḡa aka Yisrayel aḡe ḡanətəso-dif ḡa m̀. ²⁷ Kò Yosuwe eḡcəmbər ḡa kəyefe dəsək dadəkò kəḡbes tək, kò kəkətəs domun nde aḡḡip ḡa Kanu Kəpəḡ, nde kəfo kəḡkə n̄kən Kanu Kəpəḡ kəndementər m̀. Haḡ m̀kə, awut sə aḡan ḡasərəbəc yebəc yəyəkò nde atof ḡa Yisrayel.

10

Yosuwe kò aYisrayel kətam kəḡan abe Amər

¹ Kò Adoni-Cedek wəbe wəka Yerusalem ene a Yosuwe embəḡ Hay, k'endif afum aka di fəp, k'əyò aka Hay kò wəbe kəḡan pəmò təkə enayò Yeriko kò wəbe kəḡan m̀. K'ene sə aka Kabayəḡ ḡa ḡasek danapa kò aka Yisrayel, kò ḡayi kəfo kin. ² Kò kənesε kəpəḡ kənder ḡa, bawo Kabayəḡ dare dəpəḡ denayi, pəmò dare da abe. Denabek dėtas Hay, afum a di ḡayəḡk dibε. ³ Kò Adoni-Cedek wəbe wəka Yerusalem osom pəkò-loku Hoham wəbe wəka Heberəḡ, Piram wəbe wəka Yarmut, Yafiya wəbe wəka Lakis, kò Debir wəbe wəka Ekiləḡ: ⁴ «Nəder nəmar' im nte təḡsəḡe itam kəsut Kabayəḡ, bawo ḡantəḡne kəsək danapa kò Yosuwe kò aka Yisrayel.»

⁵ Kò ḡambərəne abe kəcamət nde atof ḡa Amər: Wəbe wəka Yerusalem, wəbe wəka Heberəḡ, wəbe wəka Yarmut, wəbe wəka Lakis, kò wəbe wəka Ekiləḡ. Kò ḡampε fəp faḡan kò asodar aḡan, kò ḡaḡkò ḡacəmbər saḡka səḡan Kabayəḡ kirin̄ kò ḡawəkərne ḡa.

⁶ Kò aka Kabayəḡ ḡasom pəkò-loku Yosuwe nde saḡka sa Kilkal: «Ta məsak acar am, məperne n̄nò səyi m̀ katəna! Ta məbəḡər acar am kəmar kam, bawo abe Amər fəp, aḡe ḡanandε nde dəmərə m̀, ḡamberəne

kədeyefərəne kò sənə. ⁷ Kò Yosuwe empe Kilkal kò asodar ən fəp kò afum ən ayeḡki dis fəp.

⁸ Kò Kanu Kəpəḡ kəloku Yosuwe: «Ta mənesε ḡa, bawo ilək ḡa k'imber' am dəwaca. Ali fum kəḡan wəkin əfətam kəcəm' am fər kirin̄.» ⁹ Kò Yosuwe əḡkət pibi pəpəkò fəp kəyefe ka Kilkal, k'əḡkə pəberər ḡa. ¹⁰ Kò Kanu Kəpəḡ kəsəḡe ḡa kəyeksər aka Yisrayel. Kò ḡasut ḡa pəpəḡ Kabayəḡ, kò ḡaḡcəme kəbeləs ḡa dəpə nde dəmpε Bet-Horon m̀, kò ḡandifət aka Amər haḡ sədare sa Aseka kò Makeda. ¹¹ Kəyeksər kəḡan Yisrayel, nte aka Amər ḡanabəp pətəmbələr pa Bet-Horon m̀, kò Kanu Kəpəḡ kəyefe kətərər ḡa cul ya letər yəpəḡ haḡ Aseka, kò ḡafi. Aḡe cul ya letər yənadif m̀ ḡanala ḡatas akò aka Yisrayel ḡanadife sakma səḡan m̀.

¹² Kò Yosuwe oloku Kanu Kəpəḡ dəsək nde kənalek aka Amər kəber aka Yisrayel dəwaca m̀, k'oloku aka Yisrayel fər kirin̄: «Məna Dec, məcəmbərəs Kabayəḡ!

Kò məna ḡof, məcəmbərəs nde aranta ḡa Ayalon!»

¹³ Kò dec dəḡcəme tofo tin kəm cam kò defati kəkət kələtəs ka dəsək din cam-cam, kò ḡof ḡi sə ḡecəme haḡ tem nte aka atof ḡa Yisrayel ḡanalip kəlukse aterene aḡan ayek m̀. Aḡcic fe ti nde Buk ba Wəlompu ba? ¹⁴ Dəsək dətayi fe pəmò dəsək dadəkò, təkəkə-cəkə telpəs tenayi. Kanu Kəpəḡ kənəcəḡkəl dim da fum, bawo Kanu Kəpəḡ Yisrayel ḡa kəḡc-sutnəne dəsək dadəkò.

¹⁵ Yosuwe kò aka Yisrayel fəp ḡalukus dəsək dadəkò nde saḡka sa Kilkal.

Yosuwe kədifət kən abe kəcamət

¹⁶ Kò abe aḡe kəcamət ḡayəkse kò ḡaḡkò ḡaḡbəpne dətəḡbəkene nde Makeda. ¹⁷ K'aḡkə pəloku ti Yosuwe: «Abε akò kəcamət ḡaḡkò ḡaḡbəpne nde təḡbəkene ta Makeda.» ¹⁸ Kò Yosuwe oloku: «Nəbḡḡkəlī masar məpəḡ, nəkə nəsuḡce mi kusuḡka ka təḡbəkene tatəkò, nəcəmbər di afum ḡac-bum. ¹⁹ Ta nəsak kəcəme aterene anu darəḡ, nəḡbintərne ḡa dəpə, ta nəsak ḡa ḡabere dare danan de! Kanu Kəpəḡ kəlek ḡa kò kəmbər un dəwaca!» ²⁰ Nte Yosuwe kò awut aka Yisrayel ḡalip kəsut ḡa, mba ḡabut kəmələk ḡa fəp m̀, mēne afum aḡin aḡin akò ḡanayəkse-yəkse ḡakò sədare sa saḡka səkò sənələtərne ḡa m̀. ²¹ Kò afum fəp ḡalukus bəkac yoforu disre nde saḡka sa Makeda, nde Yosuwe enayi m̀. Ali fum enayəḡ fe abəkəc kəloke ka aka Yisrayel tes təloma.

²² Kò Yosuwe oloku: «Nəfeni dəkəberε da təḡbəkene ta tərò tante, nəwurene abe akəḡe kəcamət nəker'em ma!» ²³ Kò awure kò abe akəḡe kəcamət dəndò dətəḡbəkene, k'aḡkəne kò: Wəbe wəka Yerusalem, wəbe wəka Heberəḡ, wəbe wəka Yarmut, wəbe wəka Lakis, kò wəbe wəka Ekiləḡ. ²⁴ Nte awurene

abe anje k'anjkené Yosuwe má, kó Yosuwe ewe afum aka Yisrayel fəp, k'oloku abe ɔn aka dəkəwan anje njanj-kó dəkəsutəne má: «Nəcəɔnne nənə nagbəcə abe akanje kəcamət mera wəcək wonu.» Kó afum anje njalətərne kó njanjbəcə abe anje kəcamət mera, wəcək wanjan. ²⁵ Kó Yosuwe oloku: «Ta nənese, ta nəyikcə! Nəyenj dis, nəbanjse, bawo tante tó Kanu Kəpənj kəndekə-ɔ atere ne anu fəp anje nəyi kəsutəne má.» ²⁶ Nte tenjcepər má, kó Yosuwe osut nja, k'endif. K'engbek nja tək kəcamət darenc, kó njanđetse tək yayəkó darenc hanj dəfɔy. ²⁷ Dec dərɔfɔy, kó Yosuwe oloku a padeti nja dətək dəndo anagbek nja má. K'anjko pagbal nja dəndo njanagbɔpne má, k'asunje kusunja ka tɔgbəkene tatoko masar mɔpənj. Tatoko tɔ pəsəɔyi dənda hanj məko.

Yosuwe kətam kən afum a sədare səlma

²⁸ Kó Yosuwe embanj sɔ dare da Makeda dəsək din dadəko, k'osut nja k'endife nja dakma dən, kələkəne wəbe kəjan. Kó Yosuwe endif aka Makeda fəp, kó ɔcəl yanjan ɔkó yenayi di má, ali fum enamulpər fe nja. K'ɔyɔ wəbe ka Makeda təkó enayɔ wəbe ka Yeriko má.

²⁹ Yosuwe kó aka Yisrayel fəp njanjcepər Makeda kó njanjko Libana, kó njanjcepərne aka Libana. ³⁰ Kó Kanu Kəpənj kələk sɔ Libana kó wəbe kəjan kó kəmber nja aka Yisrayel dəwaca. Kó aka Yisrayel njanđifətə nja sakma səjan, kó afum akó njanayi di má fəp, pəmɔ təkó njanayɔ aka Libana pəmɔ təkó njanayɔ wəbe wəka Yeriko má.

³¹ Yosuwe kó aka Yisrayel fəp njanjcepər Libana kó njanjko Lakis. Kó njanjko njanjcepər di sanjka səjan fɔr yanjan kirinj, kó njanjcepərne nja. ³² Kó Kanu Kəpənj kələk Lakis kó kəmber aka Yisrayel dəwaca tataka ta merənj nte, kó aka Yisrayel njanđifətə nja sakma səjan, kó afum akó njanayi di má fəp, pəmɔ təkó njanayɔ aka Libana má. ³³ Kó Horam wəbe wəka Keser empe kək-mar aka Lakis. Kó Yosuwe osut kó kó afum ɔn, ali wəkin enasak fe.

³⁴ Yosuwe kó afum ɔn njanjcepər Lakis, kó njanjko Ekilənj. Kó njanjcepər di sanjka səjan fɔr yanjan kirinj, kó njanjcepərne nja. ³⁵ Kó Kanu Kəpənj kələk aka Ekilənj kó kəmber aka Yisrayel dəwaca dəsək din dadəko. Kó njanđifətə nja sakma səjan, kó afum akó njanayi di má fəp. Kó Yosuwe endif nja fəp dəsək din dadəko, pəmɔ təkó enayɔ aka Lakis má.

³⁶ Yosuwe kó aka Yisrayel fəp njanjcepər Ekilənj kó njanjko Hebərənj, kó njanjcepərne nja. ³⁷ Kó Kanu Kəpənj kələk aka Hebərənj kó kəmber nja dəwaca. Kó njanđifətə nja sakma səjan kəbər ka wəbe kəjan kó afum akó njanayi di má fəp, pəmɔ təkó njanayɔ Ekilənj má. Ali fum enamulpər fe Yosuwe, k'endif nja kələkəne afum akó njanayi di má fəp.

³⁸ Yosuwe kó aka Yisrayel njanjcepərne aka Debir, kó njanjcepərne nja. ³⁹ Kó Kanu Kəpənj kələk Debir kó wəbe kəjan kó kəmber aka Yisrayel dəwaca. Kó njanđifətə nja sakma səjan, kó njanđifətə afum akó njanayi di má fəp. Ali fum enamulpər fe nja. Kó Yosuwe ɔyɔ aka Debir kó wəbe kəjan pəmɔ təkó enayɔ Hebərənj, Libana kó abe anjan má.

⁴⁰ Kó Yosuwe osut aka mərə kəronj akakó fəp, atof nja Nəkəf nde kəca kətət ka nde dec dempe má, pətilsərne di atof nja tantof, kó atof nje njei mərə kó aranta daco má, kələkəne ka abe anjan fəp. Ali fum enasak fe. K'endif ca nje yenj-nesəm má fəp, pəmɔ təkó Kanu Kəpənj, Kanu ka Yisrayel, kənasom kó ti má. ⁴¹ Kó Yosuwe entam afum kəyefe ka Kades-Barneya hanj Kasa, kó kəyefe antof nja Kosenj fəp hanj Kabayənj. ⁴² Kó Yosuwe embanj tof yayəkó fəp, kó abe a tof yayəkó, bawo Kanu Kəpənj, Kanu aka Yisrayel, kənj-sutəne Yisrayel. ⁴³ Yosuwe kó aka Yisrayel fəp njalukus nde sanjka səjan nde Kilkal.

11

Yisrayel kəsutəne kəjan nde Merəm

¹ Nte toloku tɔmbər Yabin wəbe wəka Hacər má, k'osom afum nda abe aloma: Yobab wəbe wəka Madənj, wəbe ka Simrənj, wəbe ka Aksaf, ² abe a kəca kəmeriya ka nde dec dempe dəmərə má, nde Araba, kəca kətət ka ntende dec dempe Kinarot má, nde pətilsərne pa tof ya tantof, antof nja dəmərə nja Dər nde dec dənkalə má, ³ aka Kanahan kəyefe nde dec dempe má kó aka nde dec dənkalə má, aka Amər, aHit, aPerisi, aYebus nde dəmərə, kó aHiwy nde tɔrɔ ta Hərmonj tantof nde antof nja Mispe. ⁴ Kó njanjcepər fəp kó asədar anjan, kó njanjcepər afum akín ayi, njanala pəmɔ asənc njei nde kəba kəsək má. Fələs kó cibil ca kəwan yenala. ⁵ Kó abe akanje fəp njanjcepər, kó njanjcepər sanjka səjan nde domun da Merəm kəsək, njanđesutəne kó aka Yisrayel.

⁶ Kó Kanu Kəpənj kəluku Yosuwe: «Ta mənese nja, bawo dec dandə alna indəsənje nja kəfi fəp fɔr ya aka Yisrayel kirinj. Məcɔpu bənta ya fələs yanjan, mənɔf cibil cəjan.»

⁷ Yosuwe kó asədar ɔn njanjcepər nja katina dəndo domun da Merəm, kó njanjcepərne nja. ⁸ Kó Kanu Kəpənj kələk nja kó kəmber aka Yisrayel dəwaca. Kó njanjcepər nja kó njanjcepər nja hanj nde Sidənj Səpənj, hanj Misrefət-Mayim, hanj nde aranta nja Mispe nde mərə daco ntende dec dempe má. Kó njanđifətə nja, ali fum enamulpər fe nja. ⁹ Kó Yosuwe ɔyɔ nja pəmɔ təkó Kanu Kəpənj kənasom kó má: K'ɔncɔpu bənta ya fələs yanjan, k'ɔncɔfə cibil cəjan ca dəkəwan nənɔc.

Kəbanj ka dare dəpənj da Hacər

¹⁰ Tem tatəko, nte njanjcepər kəluku sərne má, kó Yosuwe embanj Hacər, k'endife wəbe kəjan

dakma. Cɔkɔ-cɔkɔ Hacɔr ɲenayɔne dare dɔpɔɲ da sadare nse fɔp. ¹¹ Kɔ ɲandifate ɲa sakma, kɔ ɲandif afum akɔ ɲanayi di mɔ fɔp. Ali paka peɲesɛm pin ɲanasak fe, kɔ ɲaɲɔf Hacɔr. ¹² Kɔ Yosuwe embaj sɔ sadare sa abe akanje fɔp, k'osumpɛr sɔ abe aɲan, k'endife ɲa dakma dɔn. K'endif ɲa fɔp, pɛmɔ tɔkɔ Musa wɛcar ka Kanu Kɛpɔɲ enasom kɔ ti mɔ. ¹³ Mba aka Yisrayel ɲanacɔfe fe ali dare din nde deyɔ nde mɔrɔ kɛrɔɲ mɔ, mɛne dare da Hacɔr gbɛcɛrɛm nde Yosuwe enacɔf mɔ. ¹⁴ Kɔ aka Yisrayel ɲalek daka nde ɲanabɔp di mɔ fɔp kɔ yɔcɔl, mba kɔ ɲandifate afum fɔp sakma sɔɲan haɲ kɔ ɲamɛlɛk ɲa. Ali paka ɲanasak fe mpe peɲesɛm mɔ. ¹⁵ Tosom nte Kanu Kɛpɔɲ kɛnasom wɛcar kɔn Musa mɔ, Musa enalukse kɛsom kaɲkɔ Yosuwe, kɔ Yosuwe ɔɲkɔtɛne kɛsom kaɲkɔ. Ali tes tin enadenɲɛs fe nte Kanu Kɛpɔɲ kɛnasom Musa mɔ.

Yosuwe kabaj kɔn ka tɔf

¹⁶ Kɔ Yosuwe embaj ntɔf yayɔkɔ fɔp, kɔyɛfe dɛmɔrɔ, antɔf ɲa Nekɛf fɔp, antɔf ɲa Kosɛɲ, pɛtilsɛrne pa ntɔf ya tantɔf, Araba, antɔf nde mɔrɔ ma Yisrayel kɔ pɛtilsɛrne pa antɔf ɲa tantɔf ntende dec dɛɲkɛle mɔ. ¹⁷ Kɔyɛfe ka tɔrɔ mpe pɔntɔyɔ tɔk peyi kɛca ka Seyir mɔ, haɲ Bahal-Kad, nde mɔrɔ daco ma Liban nde tɔrɔ ta Hermɔɲ tantɔf, k'osumpɛrɛne abe aɲan fɔp, k'endifat ɲa. ¹⁸ Yosuwe ɲanawɔn kɛsutene kɔ abe akanje. ¹⁹ Ali dare dɛnayi fe nde dɛɲsek kɛtɔɲne kɔ aka Yisrayel mɔ, mɛne Kabayɔɲ nke aHiwy ɲanande mɔ. Kɔ ɲambaɲ sadare salpɛs nse fɔp kɛsutene disre. ²⁰ Bawo deyenki bɛkɛc danɲan nde Kanu Kɛpɔɲ kɔ tɛɲɔ-yɛfe, nte tɔɲsɔɲe ɲabɛre aka Yisrayel dɛbɛkɛc kɛsutene mɔ, akako ɲadifɔt ɲa, ta ɲaɲaɲnɛne ɲa mɔ, ɲamɛlɛk ɲa pɛmɔ tɔkɔ Kanu Kɛpɔɲ kɛnasom ti Musa mɔ.

²¹ Kɔ Yosuwe ɔɲkɔ sɔ pɔwekɛrne aka Anak aɲe ɲanayi nde mɔrɔ ma Hebɛrɔɲ, Debir, Anaba, nde mɔrɔ ma Yuda fɔp, kɔ mɔrɔ ma Yisrayel mɔ. Kɔ Yosuwe endif afum aka di fɔp kɛlekɛne sadare sɔɲan. ²² Ali wɛka Anak wɛkin anasak fe sɔ nde antɔf ɲa aYisrayel, mɛne ɲayi sɔ nde Kasa, nde Kat, kɔ nde Asdodi. ²³ Kɔ Yosuwe embaj antɔf mɛlmɛl pɛmɔ tɔkɔ Kanu Kɛpɔɲ kɛnasom ti Musa mɔ. Kɔ Yosuwe ɔsɔɲ ntɔf ya ke yayɔkɔ aka Yisrayel k'eyer yi cusuɲka nce wɛco kɔ mɛrɔɲ. Kɔ antɔf ɲɔfɔr ɔɲ, kɔ kɛwan kɛsake.

12

Abɛ aɲe ɲɔ aka Yisrayel ɲanatom

¹ Abɛ aɲe ɲɔ aka Yisrayel ɲanatom, ɲabanɔr ɲa ntɔf yaɲan nde Yurɔn kɛsɛk ntende dec dempe mɔ, kɔyɛfe ka nde kɛɲgbɔkɔ ka Arnɔɲ haɲ nde tɔrɔ ta Hermɔɲ, kɔ Araba fɔp nde dec dempe mɔ: ² Sihɔɲ wɛbɛ ka aka Amɔr, nwe enande Hesbon mɔ, wɛkakɔ enayɔne wɛbɛ wɛka antɔf kɔyɛfe ka Arower ɲɲe ɲeyi

kɛca ka nde kɛɲgbɔkɔ ka Arnɔɲ mɔ, kɔyɛfe ka nde kɛɲgbɔkɔ daco, kɛlekɛne dare da Kaladu daco, haɲ kɛɲgbɔkɔ ka Yabɔk, nde ɲayɔ kɛlɔɲɔr kɔ aka Amɔɲ mɔ. ³ Dɛbɛ dɔn dɛlekɛne antɔf ɲa Araba, haɲ nde kɛba ka Kinarot nde dec dempe mɔ, kɛkɔ ka nde kɛba ka Araba, Kɛba Kɛdɔkɛt, kɛca nke dec dempe Bɛt-Yesimɔt mɔ, kɔ kɛca katɔt ka pɛtɛmbɛlɛr pa Piska ntende dec dempe mɔ.

⁴ Antɔf ɲa Oku wɛbɛ wɛka Basan, wɛRefay wɛlpɛs wɛlɔma enayi wɛkakɔ, nwe enande Astarot kɔ Edereyi mɔ. ⁵ Wɛkakɔ enayɔne wɛbɛ kɔyɛfe ka tɔrɔ ta Hermɔɲ kɛkɔ ka Salka, kɛbɔp ka Basan fɔp, haɲ nde kɛlɔɲɔr ka aka Kesur kɔ aka Mahaka, kɔ kɔyɛfe antɔf ɲa Kaladu daco haɲ kɛlɔɲɔr ka antɔf ɲa Sihɔɲ wɛbɛ wɛka Hesbon. ⁶ Musa wɛcar ka Kanu Kɛpɔɲ kɔ aka Yisrayel ɲasut ɲa. Kɔ Musa wɛcar ka Kanu Kɛpɔɲ ɔsɔɲ cusuɲka cacɔkɔ Ruben, Kadu, kɔ kusuɲka daco ka Manase ntɔf yayɔkɔ.

⁷ Abɛ aɲe ɲɔ Yosuwe kɔ aka Yisrayel ɲanatom nde antɔf ɲa Yurɔn ntende dec dɛɲkɛle mɔ, kɔyɛfe ka Bahal-Kad nde aranta ɲa Liban nde mɔrɔ daco ntende kɛca kɛmeriya nke dec dempe, haɲ tɔrɔ mpe pɔntɔyɔ tɔk peyi kɛca ka Seyir mɔ. Kɔ Yosuwe ɔsɔɲ ntɔf yayɔkɔ aka Yisrayel, k'eyer yi cusuɲka cusuɲka nte, ⁸ nde dɛmɔrɔ, nde pɛtilsɛrne pa ntɔf ya tantɔf, nde Araba, nde pɛtɛmbɛlɛr mpe pɛyi mɔrɔ kɔ aranta daco, nde dɛtɛgbɛre kɔ Nekɛf. Nye yɛnayɔne ntɔf ya aHit, aka Amɔr, aKananan, aPerisi, aHiwy kɔ aYebus. ⁹ Abɛ aɲe aka Yisrayel ɲanatom mɔ, ɲanayɔne aka sadare nse:

Yeriko, Hay nde Betel kɛsɛk,

¹⁰ Yerusalɛm, Hebɛrɔɲ,

¹¹ Yarmut, Lakis, ¹² Ekilɔɲ, Keser,

¹³ Debir, Keder, ¹⁴ Horma, Arad,

¹⁵ Libana, Adulam, ¹⁶ Makeda, Betel,

¹⁷ Tapuwa, Hefɛr, ¹⁸ Afɛk, Sarɔɲ,

¹⁹ Madɔɲ, Hacɔr, ²⁰ Simrɔɲ-Merɔɲ, Aksaf,

²¹ Tahanak, Mekido ²² Kɛdɛs, Yokonam nde Karmel

²³ Dɔr nde dɔlɔtɛrne Nafat Dɔr mɔ, kɔ Koyim nde Kilkal kɛsɛk ²⁴ kɔ Tirsa.

It' enakɔ abɛ wɛco maas kɔ tin.

13

Ntɔf nyɛ yɛɲcamɛ kabaj mɔ

¹ Yosuwe enasikɛr, pɔyɔne wɛtem. Kɔ Kanu Kɛpɔɲ kɛlɔku kɔ: «Masikɛr, mɔyɔne ɔɲ wɛtem, kɔ ntɔf nyɛ pɛmar a mɛban ɲa yɛla. ² Ntɔf nyɛ yɛcamɛ kabaj: Ntɔf ya aFilsti fɔp, kɔ ɲa aka Kesur fɔp, ³ kɔyɛfe ka kɛɲgbɔkɔ ka Sihɔr nke kɔɲyɛkɛse domun Misira tekirin mɔ, haɲ nde kɛlɔɲɔr ka Ekɛron kɛca kɛmeriya ka nde dec dempe mɔ, nke kɛmar kɔyɔne ka aka Kananan akɔ abɛ aFilsti aɲe kɛcamɛt ɲayi ɲa kɛrɔɲ mɔ: Wɛbɛ wɛka Kasa, wɛbɛ wɛka Asdodi, wɛbɛ wɛka Askalɔɲ, wɛbɛ wɛka Kat, kɔ wɛbɛ wɛka

Ekaron, kälékene antóf ña aka Awi. ⁴ Kéca kátot ka nde dec dempe má, antóf malmál ña aka Kanahan, Meyara, mme máyone ma aSidón má, hanj Afek, hanj nde käléjçar ka aka Amór. ⁵ Ntóf yókó yenjáme kabanj má yáoyone antóf ña Kebab, kó Libanj malmál ntende dec dempe má, káyefe Bahal-Kad nde taró ta Hermonj tantóf hanj kábere ka Hamat. ⁶ Ntóf ya afum aka dómoro fap káyefe Libanj hanj Misrefot-Mayim yenjáme kabanj, aka Sidón ño ñayone. Tókó aka Yisrayel ñande kác-cónjane má, itó indekó ic-linj ña fór yanjan kirinj. Mæde másonj antóf ñanókó fap aka Yisrayel, máç-yer ña ñi kusunja o kusunja kó da endetáñne má tóyone ke káñan pámo tókó ilok' am ti má. ⁷ Måyer antóf ñje cusunja nçe camet-manjkæle kó kusunja daco ka Manase.»

Kåyerene ka antóf ñje ñeyi Yurden kasæk ntende dec dempe má

⁸ Kusunja daco ka Manase, kó cusunja ca Ruben kó Kadu ñanasótó ntóf ya ke yanjan Yurden kasæk ntende dec dempe má, pámo tókó Musa wæcar ka Kanu Képõnj enasõnj ña di má. ⁹ Anasõnj ña antóf káyefe ka Arower nde kóngbókó ka Arnõnj kábap ka dare dákó deyi aranta nde móró daco má, kó pægbantækála pa Medeba, hanj Dibõnj, ¹⁰ kábap ka sädare sa Sihõnj wæbe wæka aka Amór, nwé enayõne wæbe wæka Hesbon má, hanj nde käléjçar ka aka Amõnj. ¹¹ Kó ñasótó só antóf ña Kaladu, ntóf ya aka Kesur kó aka Mahaka, taró ta Hermonj, kó Basan, hanj Salka, ¹² kälékene debe da Oku fap nde Basan, nwé enayõne wæbe wæka Astarot kó Edereyi má, nkõn só pæyone fum wælpæs wæloma wæka aRefay. Kó Musa osut abe akako, k'embanjør ña ntóf yanjan. ¹³ Mba aka Yisrayel ñanabanjør fe aka Kesur kó aka Mahaka ntóf yanjan, bawo hanj mákó aka Kesur kó aka Mahaka ñande aka Yisrayel daco.

¹⁴ Kusunja ka Lewy gbæcærem k'anatõsonj antóf ña ke. Daka nde anasake ña má denayõne kälõñne Kanu Képõnj Kanu ka Yisrayel pámo tókó nkõn Kanu Képõnj kænaloکو ña ti má.

¹⁵ Kó Musa õsonj aka kusunja ka Ruben antóf ñje dæcor dæcor. ¹⁶ Ña ñanasótó antóf káyefe Arower nde kóngbókó ka Arnõnj kó dare nde deyi móró daco, pægbantækála pa nde Medeba, ¹⁷ kälékene Hesbon kó sädare fap nse sæyi nde pægbantækála pa Dibõnj, Bamót-Bahal, Bet-Bahal-Meyõnj, ¹⁸ Yahas, Kedemot, Mefahat, ¹⁹ Kiriyaatayim, Sibma, Seret-Sahar nde taró teneci mpe penayi aranta daco má, ²⁰ Bet-Peyar, pætæmbælør pa Piska, kó Bet-Yesimót, ²¹ kó sädare sa pægbantækála, kó debe da Sihõnj wæbe wæka Amór, nwé enayi aka Hesbon kærõnj má. Musa enasut ña, ña kó akirinj aka Madiyanj:

Efy, Rekem, Cur, Hur, kó Reba, nde debe da Sihõnj anje ñanande dótóf má. ²² Aka Yisrayel ñanadife afum alóma sakma sæñan. Wægbal kæsõnjç Balam wan ka Beyor enayi ña daco. ²³ Käléjçar ka antóf ña aka Ruben ntende dec denjkæ má kænayone kóngbókó ka Yurden. Ke ka aka Ruben kænayi kanjç dæcor cor: Sädare sæpõnj kó sädare sæfet sa si.

²⁴ Musa enasõnj antóf aka kusunja ka Kadu dæcor cor. ²⁵ Ña ñanasótó dare da Yaser, sädare sa Kaladu, kó antóf ña aka Amõnj daco hanj dare da Arower nde dentefærne dare da Raba má, ²⁶ kó káyefe ka Hesbon hanj dare da Ramat-Mispe, kó Betonim, kábap ka dare da Mahanayim hanj nde käléjçar ka antóf ña Debir. ²⁷ Ke káñan kälékene sädare sa Bet-Haram nde daranta, Bet-Nimra, Sukót kó Cafõnj, kó pælpæs pa debe da Sihõnj wæbe wæka Hesbon, kälékene antóf ña Yurden kæsæk ntende dec dempe má hanj dækælpsar da kába ka Kinarot.* ²⁸ Ke ka aka Kadu kænayi kanjç dæcor cor: Sädare sæpõnj kó sädare sæfet sa si.

²⁹ Musa enasõnj kusunja daco ka aka Manase ntóf dæcor dæcor. ³⁰ Ña ñanasótó ntóf ñje yenayõne káyefe Mahanayim, Basan malmál, debe da Oku wæbe wæka Basan fap kälékene ka sädare wæco camet-tin sa cæbal ca antóf ña Yahir nde Basan, ³¹ antóf daco ña Kaladu, dare da Astarot, kó dare da Edereyi, sädare sa Oku wæbe wæka Basan. Anasõnj afum daco a Makir wan ka Manase antóf ñanókó dæcor cor.

³² Ntóf yayókó yó Musa enasõnjõs nde aranta ña Mohab, Yurden kæsæk ntende dec dempe má, pæntefærene kó Yeriko. ³³ Musa enasõnj fe kusunja ka Lewy antóf ña ke: Kanu Képõnj, Kanu ka Yisrayel kænayõne daka danjan, pámo tókó Kanu kænaloکو ña má.

14

Kåyerene ka antóf ña Kanahan

¹ Ntóf yayókó yó anasõnjõs aka Yisrayel nde antóf ña Kanahan. Wælõñne Elasar, Yosuwe wan ka Nun, kó abe akirinj a cusunja ñanasõnj aka Yisrayel ntóf ya ke. ² K'anjçot yampun-pun kåyer ka ntóf ya ke pámo tókó Kanu Képõnj kænasonm Musa kåyer yi, cusunja nçe camet-manjkæle kó kusunja daco ka Manase má. ³ Bawo Musa enasõnj antóf ña ke cusunja canje mæranj kälékene ka kusunja daco ka Manase nde Yurden kæsæk ntende dec dempe má, mba enasõnj fe kusunja ka Lewy ntóf ya ke aka Yisrayel daco. ⁴ Afum a awut mæranj a Isifu ñanayi cusunja mæranj; Manase kó Efrayim. Ali kæfo anasõnj fe aka kusunja ka Lewy, mæne sädare sænde kó casæk ca si, teta yócol ñje ñanasótó má. ⁵ Kó aka Yisrayel ñayo pámo tókó Kanu Képõnj kænasonm Musa a pæyer antóf má.

* 13:27 «Kába ka Kinarot» andenjær só tewe ta «Kába ka Kalile»

⁶ Kò aka Yuda ñalótarné Yosuwe nde Kilkal. Kò Kalebi wan ka Yefune wàka Kenisi eyif kò: «Màna mànjcàré tókò Kanu Kèpònj kàlòkò Musa fum wàka Kanu te tosu mò, ina kò màna, nde Kadés-Barneya. ⁷ Meren wàco mànjkalé m' inayo, tèm nte Musa wàcar ka Kanu Kèpònj oj-c-som' im kàyèfè ka Kadés-Barneya kàkò-tèn mes yòk-yòk dàtòf, k'ínjò ìlòmàr kò mes mme intànjne mò abàkàc ñsòkò pès. ⁸ Awènj'im anja anje sènapè mò, ñanasòje afum kàtor bàkàc, mba ina inacàmè dim da Kanu Kèpònj, Kanu kem darøj. ⁹ Dàsòk dadòkò dò Musa endèrèm nte: «Ilanji ti fò ntòf yayè manakòtènè mò, mènè antòf ñam ñeyi yi daco, antòf ñanjòkò ñendeyòn' am kè, màna kò awut am doru o doru, bawo mànjcànjkal dim da Kanu Kèpònj, Kanu kem.» ¹⁰ Awa màgbàtne nte: Ndekál Kanu Kèpònj kàsònj em kiyi ka doru, pàmò tókò kànalòkò ti mò. Tènasòtò meren wàco mànjkalé kò kàcamàt nte Kanu Kèpònj kànj-c-òkò Musa nte mò, nte aka Yisrayel ñanj-c-kòt dàtègbèrè mò. Ndekál oj, inèwè isòtò mòkò meren wàco camàt-maas kò kàcamàt. ¹¹ Isaròtamne pàmò dàsòk nde Musa oj-c-som' im mò. Isaròyò fanòntèr fa kòwan, kàbèrè kò kàwur pàmò tèm tatòkò. ¹² Məsənj' im oj antòf nde dàmòrò njè Kanu Kèpònj kànalòkò ta ñi dàsòk dadòkò mò. Mənanè dàsòk dadòkò a aka Anak ñandè di sàdare sàpònj. Kò ñalòmàs si nte tàsòje ta atèrèné anjan ñantam kàbèrè. Kò Kanu Kèpònj kəsòl em-è, indebanjèr ña sàdare sàjan pàmò tókò nkòn Kanu Kèpònj kànalòk' im ti mò.

¹³ Kò Yosuwe ontola Kanu teta Kalebi wan ka Yefune, k'òsònj kò dare da Hebərònj. ¹⁴ It' enasòje Kalebi wan ka Yefune wàka Kenisi pàsòtò dàsòk dadòkò kè ka Hebərònj, nkè kəsòryi hanj mòkò bawo Kalebi enacàmè dim da Kanu Kèpònj Kanu ka Yisrayel darøj. ¹⁵ Tewe ta Hebərònj tókò-còkò tənayòné Kiriyat-Arba. Arba fum wəpònj enayi aka Anak daco.

Kàyèfè tèm tatòkò kò antòf ñofòr, kəwan kəyi fè sò.

15

Antòf ña kusunja ka Yuda

¹ Antòf njè kusunja ka Yuda ñasòtò dəcòr dəcòr mò ñenayòné kàyèfè ka kələnçər ka Edòm nde tēgbèrè ta Cin nde Nèkèf pònj dāndò kəca kətət ka nde dec dèmpè mò. ² Kələnçər kəjan kàyèfè kəsər ka Kəba Kədokət nde kəca kətət, kəbəp dobo da kəba dəkò dèntèfèrèné kò Nèkèf mò. ³ Ijòkò pəbəp nde kəca kətət ka Dəkəpè da Məkələnçər, kəcəpər ka Cin, kəpərne ta Kədəs Barneya, kəcəpər hanj Həcəron, kəpərne ta Adar, kò kəkafələr Karka. ⁴ Ki kəcəpər sò ta Asmònj, kəkò sò kənarne kənjbòkò ka Misira, kələnçər kəyi kəfutər nde dəkəba. Kələnçər konu

kəndeyi kənjò nde kəca kətət ka nde dec dèmpè mò.

⁵ Ntende dec dèmpè mò, kələnçər kənayòné Kəba Kədokət hanj nde dobo da kənjbòkò ka Yurdèn. Kəca kəmeriya ka nde dec dèmpè mò, kələnçər kənj-cop kàyèfè ka nde tèmèr ta kəba, mpè peyi nde dobo da Yurdèn mò. ⁶ Kələnçər kəjan kəpərne kəca ka Bèt-Hokəla, kəcəpər ntende kəca kəmeriya hanj Bèt-Araba mò, kò kəpərne hanj nde Tasar ta Bohan wan ka Ruben. ⁷ Kàyèfè di kələnçər kənjò Debir kəcəpər ta mərə daco nde aranta ña Akər, kəkafələr kəca kəmeriya ntende Kilkal, nde pəntèfèrèné kò Kəpè ka Adumim kəca kətət ka kənjbòkò. Kəc-cəpər domun da En-Səməs kəsək, kəkò kəfutər nde En-Rokəl. ⁸ Kələnçər kənəpərne kàyèfè ka nde aranta ña Bèn-Hinòm hanj pətəmbələr pa aka Yəbus kəca kətət, nde pəyòné Yerusalèm mò, kəpərne hanj nde telempən pa tərò mpè peyi aranta ña Hinòm kəca nkè dec dènjkalé mò, kò dəkələpəsər da aranta ña aka Rəfay nde mərə daco ntende kəca kəmeriya. ⁹ Kàyèfè ka nde dətèlempən, kò kələnçər kəndər kəkafələr nde domun dènj-c-pè mò nde Nəftowa, kò kəsòlnè sədare sa tərò ta Efrònj, kò kənjkafələr sò Bala nde pəyòné Kiriyat-Yeyarim mò. ¹⁰ Nte kənjkafələr Bala ntende dec dènjkalé mò, kəca ka nde tərò ta Seyir, kò kənjcəpər pətəmbələr pa Tərò ta Yeyarim ntende kəca kəmeriya, it' əyòné Kəsəlònj, kətor Bèt-Səməs, kò kəcəpərèné Timna. ¹¹ Kənarne pətəmbələr pa Ekəron kəca kəmeriya, kəkafələr ntende dec dènjkalé mò nde Sikərònj, kəcəpərèné nde Tərò ta Bala, kəkò kənarne Yabanel, kò kəcònjne kəfutər nde dəkəba.

¹² Cələnçər ka ntende dec dènjkalé mò cənayòné Kəba Kèpònj kò agbèp ña ki. Tante tò aka kusunja ka Yuda ñanayo cələnçər ca antòf ñajan dəcòr còr.

¹³ K'asònj Kalebi wan ka Yefune dare da Kiriyat Arba aka kusunja ka Yuda daco, pàmò tókò Kanu Kèpònj kànalòkò ti Yosuwe mò. Kiriyat-Arba kəyòné Hebərònj. Arba enayòné papa wàka aka Anak. ¹⁴ Kò Kalebi embanjèr atòf ña aka Anak anje maas dāndò: Sesay, Ahiman, kò Talmay, ña ñanayòné afum a Anak. ¹⁵ Kèyèfè dāndò kò Kalebi emperne kəkò-wəkərne afum a dare da Debir. Debir dò anj-c-wè cəkò-cəkò Kiriyat-Sefer. ¹⁶ Kò Kalebi oloku: «Màna nwe màjnsut aka Kiriyat-Sefer məbanjèr ña di mò, isònj' əm Aksa wan kem wəran mənənçə.» ¹⁷ Otniyel wan ka Kenas wənçə ka Kalebi embanjèr ña di. Kò Kalebi əsònj kò wan kòn wəran Aksa kənənçə. ¹⁸ Nte Aksa ender mò, k'empèné wos abàkàc kəkò-wer ka kas Kalebi abòf. Aksa ənjkətor sàfale kəron, kò kas Kalebi eyif kò: «Ake məfan-è?» ¹⁹ Kò wan wəran nwe oloku kas fò: «Mətolan' em, bawo məsənj' im antòf nde kəca kətət, məpoc' em sò antòf nde domun dènj-c-pè mò. Kò Kalebi əsònj kò antòf

akirin, kɔ ɲaloku: «Kanu Kəpɔŋ kənasom Musa a pasɔŋ sɔ sənə ke awɛŋc asu daco.» K'asɔŋ ɲa ke awɛŋc aŋan daco pəmə tɔkɔ Kanu Kəpɔŋ kanaloku ti mɔ. ⁵ K'anacəmbərə Manase ntɔf wəco, kələkənɛ antɔf ɲa Kaladu kɔ ɲa Basan nɲɛ ɲeyi Yurɔn kəca kəŋkɔ ntende dec dɛmpɛ mɔ, ⁶ bawo awut aran a kusunja ka Manase ɲanasotɔ ke awut arkun a kusunja ɔn daco. Kɔ antɔf ɲa Kaladu ɲɔyɔnɛ ɲa awut arkun alpəs a kusunja ka Manase aka.

⁷ Kələŋcər ka Manase kəŋc-kɔ kəyɛfɛ Aser haŋ Mikəmetat, ndɛ pəntɛfərənɛ kɔ Səkem, kəkɔ kəca kətɔt ntende antɔf ɲa aka En-Tapuwa. ⁸ Atɔf ɲa Tapuwa ɲa Manase ɲənayi, mba dare da Tapuwa, ndɛ dənayi kələŋcər ka Manase kəroŋ mɔ, aka kusunja ka Efrayim ɲɔ ɲanapaŋnɛ di. ⁹ Kələŋcər kəŋkɔ kəŋc-tor ndɛ kəŋgbɔkɔ ka Kana. Sədare salama sa Efrayim sənayi sədare sa Manase daco ndɛ kəca kətɔt ka kəŋgbɔkɔ ntende dec dɛmpɛ mɔ. Ntende dec dɛŋkalɛ mɔ, kələŋcər ka Manase kəŋc-futər dəkəba. ¹⁰ Itɔ tatɔkɔ antɔf ɲa kusunja ka Efrayim ɲənayi kəca kətɔt ka ndɛ dec dɛmpɛ mɔ, k'antɔf ɲa Manase ɲeyi kəca kəmeriya. Kəba kənyɔnɛ ɲa kələŋcər ka ndɛ dec dɛŋkalɛ mɔ, antɔf ɲaŋan ɲəmbəp antɔf ɲa Aser ntende kəca kəmeriya, kɔ ɲəmbəp antɔf ɲa Yisakar ntende dec dɛmpɛ mɔ. ¹¹ Anacəmbərə kusunja ka Manase sədare nɛɛ ndɛ ntɔf ya Aser kɔ Yisakar: Bet-San, Yibəleham, afum aka Dɔr , afum aka En-Dɔr, afum aka Tahanak, kɔ afum aka Mekido, sədare sa Nafet maas, kɔ sədare səfet səfet sa si fəp. ¹² Aka Manase ɲanatam fɛ kəban ɲa sədare sasɔkɔ, bawo aka Kanahan sɔ ɲafan kəyi ka atɔf ɲaŋkɔ. ¹³ Ntɛ aka Yisrayel ɲandesɔtɔ fənɔntər mɔ, kɔ ɲaŋcəmbər aka Kanahan yəbəc yaŋan, mba ɲanatam fɛ kəbanər ɲa antɔf malməl.

¹⁴ Kɔ afum a Isifu ɲaloku Yosuwe nte mɔ: «Ta akɛ tɔ masɔŋ em tofo tin gbɔŋ kɛ-ɛ? Məŋcərə a afum em ɲala, bawo kətolanɛ ka Kanu Kəpɔŋ kəsɔrɔy' im darəŋ haŋ ndəkəl.» ¹⁵ Kɔ Yosuwe oloku ɲa: «Kɔ məyɔ afum alaram-ɛ, məpɛ ndɛ dəkulum, makɔ məcɛpəs kəfo ndɛ ntɔf ya aPerisi kɔ aRefay, bawo antɔf ndɛ mɔrɔ ma Efrayim ɲɛwəkən' am.» ¹⁶ Kɔ aka Isifu ɲaloku: «Antɔf ɲa ndɛ mɔrɔ ɲɛ ɲɔfɔtəŋnɛ su kəndɛ. Ta mɛrəŋ ta ti, cibil ca kəwan ca fɛc cəyi nda aKanahan aŋɛ ɲayi ndɛ aranta ɲa di mɔ, aŋɛ ɲayi aranta ɲa Bet-San kɔ sədare səfet sa di, kɔ akɔ ɲayi ndɛ aranta ɲa Yisrel ndɛ mɔrɔ daco mɔ.» ¹⁷ Kɔ Yosuwe oloku aka cusunja ca Isifu, Manase kɔ Efrayim: «Afum alaram ɲɔ nəyɔnɛ, kɔ nəyɔ sɔ fənɔntər. Nəfɔdɔyɔ kəfo kin gbɔŋ, ¹⁸ mba nəyɔ antɔf ɲa dəmɔrɔ malməl. Ali nte ɲɔyɔnɛ kulum mɔ, nəndɛcɛpəs ki, ntɔf fəp yendeyɔnɛ yonu. Nəndəbanər aKanahan antɔf ɲaŋan, ali nte ɲayɔ cibil ca fɛc kɔ ɲayɔ sɔ fənɔntər mɔ.»

18

Kəyer ka ntɔf cusunja calpəs

¹ Kɔ aka Yisrayel fəp ɲalɔŋkanɛ Silo, kɔ ɲacəmbər di aŋbaŋcan ɲa dəkəbərənɛ kɔ Kanu. ɲanaban antɔf, ɲeyi ɔŋ kiyi kəŋan. ² Mba pəŋcəmə cusunja camət-mɛrəŋ ca aka Yisrayel aŋɛ ɲanatɔ-sɔtɔ kərəsna ke kəŋan mɔ. ³ Kɔ Yosuwe oloku aka Yisrayel: «Ake tɛm tɔ nəndesak kədəŋcəs kələk ka ke nkɛ Kanu Kəpɔŋ, Kanu ka awisi aŋa kəsɔŋ' un mɔ? ⁴ Nəwure afum maas maas dəcusunja dəcusunja. Isom ɲa ɲandeyɛfɛ ɲakɔtɛnɛ antɔf ɲakɔkɛ ɲapirint ɲi, ɲader ɲasɔŋ' im. ⁵ ɲandeyɛrɛnɛ antɔf mopoc camət-mɛrəŋ. Aka Yuda ɲaŋkəyi Nəkɛf, antɔf ɲaŋan ntende kəca kətɔt ka ndɛ dec dɛmpɛ mɔ, kɔ aka kusunja ka Isifu ɲa ɲayi ndɛ antɔf ɲaŋan ntende kəca kəmeriya. ⁶ Kɔ nənə nəkɔ nəkɔkɛ atɔf mofɔ camət-mɛrəŋ, nədɛ nəlok' im ti nno. Kəkɔt' on k'inder yampun-pun fɔr ya Kanu Kəpɔŋ Kanu kosu kirin. ⁷ Mba aLewy ɲa ɲafəsɔtɔ antɔf ɲa ke nənə daco, bawo ɲa ɲatəmpər teta Kanu Kəpɔŋ, ti tɔyɔnɛ ke kəŋan. Kɔ Kadu, Ruben kɔ kusunja daco ka Manase ɲanasotɔ ndɛ Yurɔn kəsək ntende dec dɛmpɛ mɔ ke kəŋan nkɛ Musa wəcar ka Kanu Kəpɔŋ ɛnasɔŋ ɲa mɔ.»

⁸ Kɔ afum aŋɛ ɲayɛfɛ, kɔ ɲaŋkɔ. Yosuwe ɛnaloku akɔ ɛnasom kəkɔ-cic mɛgbəkərə maŋan ma antɔf mɔ nte: «Nəkɔ nənɔŋkar antɔf, nəkɔkɛ nəder nəlok' im, bawo kəkɔt' on k'inder yampun-pun fɔr ya Kanu Kəpɔŋ kirin teta kəyerɛnɛ ka antɔf ndɛ Silo.» ⁹ Kɔ afum aŋɛ ɲaŋkɔ, kɔ ɲaŋcali antɔf, kɔ ɲacic dəbuk təkɔkɛ ta mofɔ mme camət-mɛrəŋ, sədare sədare. Kɔ ɲalukəsərɛnɛ nno Yosuwe eyi mɔ, ndɛ sanja sa Silo. ¹⁰ Kɔ Yosuwe ɔŋkɔtɛ ɲa yampun-pun fɔr ya Kanu Kəpɔŋ kirin ndɛ Silo, k'eyɛr antɔf ɲa Yisrayel afum akanɛ daco, pəmə tɔkɔ anayer mɔ.

Antɔf ɲa Benyamın

¹¹ K'aŋkɔt yampun-pun kəyer ka ke ka kusunja ka aka Benyamın dəcɔr dəcɔr, aŋcəmbər ɲa antɔf ndɛ kusunja ka Yuda kɔ kusunja ka Isifu daco. ¹² Kəca kəmeriya ka ndɛ dec dɛmpɛ mɔ, kɔ kələŋcər kəŋan kəŋcop kəyɛfɛ ka Yurɔn. Kɔ kəmpɛrɛnɛ pətəmbələr pa Yeriko kəca kəmeriya, kɔ kəmpɛrɛnɛ mɔrɔ ntende dec dɛŋkalɛ mɔ, kəkɔ kəfutər ntende dətɛgbɛrɛ ta Bet-Awɛn. ¹³ Kələŋcər kəŋan kəc-cɛpər Lus, kɔ ndɛ pətəmbələr pa Lus, ndɛ pəyɔnɛ Betel kəca kətɔt ka ntende dec dɛmpɛ mɔ, kɔ kəntɔr Atarot-Adar, kɔ kəmpɛ tɔrɔ tɔkɔ teyi kəca kətɔt Bet-Horon-Tantɔf mɔ. ¹⁴ Ntende dec dɛŋkalɛ mɔ, kɔ kələŋcər kəŋkafələr ntende kəca kətɔt kəyɛfɛ ka tɔrɔ nte tɛntɛfərənɛ kɔ Bet-Horon kəca kətɔt mɔ, kɔ kəŋkɔ kənarɛ Kiriyat-Bahal, ndɛ pəyɔnɛ Kiriyat-Yeyarim, dare da aka kusunja ka Yuda. Tatɔkɔ tɔ kələŋcər ka ntende dec dɛŋkalɛ mɔ kənafəntərə.

¹⁵ Käləñçar ka kəca kətət nde dec dēmpə mə kəc-yəfə Kiriyat-Yeyarim, kəkə-narnə nde domun dəñç-pe mə nde Neftowa. ¹⁶ Käləñçar kanjko kəc-tor dəkaləpsər da mərə mme məntefərənə kə aranta ɲa Bən-Hinəm mə, kəca kəmeriya ka nde dec dēmpə aranta ɲa aRefay mə. Kəsolnə aranta ɲa Hinəm nde mərə daco, pətəmbələr pa aYebus ntende kəca kətət ka nde dec dēmpə mə, ki kətor hañ En-Rokel. ¹⁷ Kə kanjafələr kəca kəmeriya ka nde dec dēmpə mə, kəkə kənarne En-Semes, kəcepər kəkə kəsumpər Kelilot, nde pəntefərənə kə kəpə wa Adumim, kəkə kətor nde Tasar ta Bohan wan ka Ruben. ¹⁸ Kəkə kəcepər pətəmbələr pa kəca kəmeriya ka tərə nde dec dēmpə mə, nde pəntefərənə kə Araba, kə kəntor nde Araba disre. ¹⁹ Käləñçar kanjko kəc-cepər nde pətəmbələr pa kəca kəmeriya ka nde dec dēmpə Bet-Hokəla mə, kəkə-futər nde dobo da Kəba Kədokət ntende kəca kəmeriya ka nde dec dēmpə mə, ntende dobo da kəñgboko ka Yurden kəca kətət ka nde dec dēñkale mə, tatoko ta käləñçar ka kəca kətət kənafəntərə. ²⁰ Ntende dec dēmpə mə, Yurden yənayəne käləñçar.

Kə ka aka kusunja ka Benyamin kənyai kanjko dəcor dəcor, kə cäləñçar cəñan fəp.

²¹ Sədare sa kusunja ka Benyamin sənayi nse dəcor dəcor: Yeriko, Bet-Hokəla, Hemek-Kecic, ²² Bet-Araba, Cemarayim, Betel, ²³ Awim, Para, Hofra, ²⁴ Kefar-Amoni, Hofni kə Keba, sədare wəco kə mərəñ (12) kə sədare səfet sa si.

²⁵ Kabayon, Rama, Beyerot, ²⁶ Mispə, Kefira, Mosa, ²⁷ Rekeñ, Yirpel, Tarala, ²⁸ Cela, Helef, Yebus yi yoyəne Yerusalem, Kibeya kə Kiriyat, sədare wəco kə manjale (14) kə sədare səfet sa si. Kə ka aka kusunja ka Benyamin kənyai kanjko dəcor cor.

19

Antofña kusunja ka Simon

¹ Topoc ta mərəñ mpe anawure mə pənayəne pa kusunja ka Simon dəcor dəcor. ɲa ɲanasoto kə kəñan awut a Yuda daco. ² Kə ɲa ɲasoto kə nke kəyənə sədare sa Berseba, Seba, Molada, ³ Hasar-Suhala, Bala, Həsəm, ⁴ Eltoladu, Betula, Horma, ⁵ Cikəlak, Bet-Markabot, Hasar-Susa, ⁶ Bet-Lebayot kə Saruhen, sədare wəco kə maas (13) kə sədare səfet sa si. ⁷ Ayin, Rimon, Heter kə Asan, sədare manjale kə sədare səfet sa si, ⁸ kələkənə ka sədare səfet səfet səko sənəñkər sədare sasoko mə fəp, hañ nde Balat-Ber nde pəyənə Ramat-Nekəf mə. Kə ka aka kusunja ka Simon kənyai kanjko dəcor dəcor. ⁹ Atəf ɲa kə ka kusunja ka Simon, kə ka kusunja ka Yuda ɲ' anabelər ki, bawo kə kəñan kənabəkər ɲa pəpən, kə kəñan disre anasotəne kusunja ka Simon kə kəñan.

Antofña Sabulon

¹⁰ Topoc ta maas pənayəne kə ka kusunja ka Sabulon dəcor dəcor. Käləñçar kəñan kənakə hañ Saridi. ¹¹ Kəpərne kəca nke dec dēñkale mə, kə kəca ka Marala, kəkə kəgbuñəne Dabaset, kəyefe dənda kəkə nde kəñgboko ka Yokonom tekirin mə. ¹² Nte kəyefe Saridi mə, kə käləñçar kəñkafələ kəca nke dec dēmpə mə ntende käləñçar ka Kislət-Tabor, kəkə kənarne Dabərat, kə kəpərne Yafiya. ¹³ Kə kəyefe dənda kə kəñcepər ntende dec dēmpə Kat-Hefer, kə Et-Katsin, kəkə kənarne Rimon, kə kəkafələr hañ Neha. ¹⁴ Kə käləñçar kanjko kəñko kəkafələr ntende kəca kəmeriya ka nde dec dēmpə Hanaton mə, kəkə kafutər nde mərə daco nde aranta ɲa Yifta-El. ¹⁵ Kə kəñan kələkənə Katat, Nahalal, Simron, Yidala, kə Betlehəm. ɲanasoto sədare wəco kə mərəñ (12), kə sədare səfet sa si. ¹⁶ Antof ɲa kə ɲa aka Sabulon kənyai kanjko dəcor dəcor, sədare səpən sasoko kə sədare səfet sa si.

Antofña Yisakar

¹⁷ Topoc ta manjale pənayəne pa Yisakar, kə ka kusunja ka Yisakar dəcor dəcor. ¹⁸ Käləñçar kəñan kənakə hañ Yisrel, Kesulat, Sunem, ¹⁹ Hafarayim, Siyon, Anaharat, ²⁰ Rabit, Kisiyon, Abec, ²¹ Remet, En-Kanim, En-Hada kə Bet-Pacc. ²² Käləñçar kəñan kəñko kəgbuñəne Tabor, Sahacima, Bet-Semes, kəkə kafutər Yurden, sədare wəco kə camat-tin (16) kə sədare səfet sa si. ²³ Kə ka kusunja ka aka Yisakar kənyai kanjko dəcor dəcor, sədare səpən sasoko kə səfet sa si.

Antofña Aser

²⁴ Topoc ta kəcamət mpe pənawur mə pənayəne pa kusunja ka Aser dəcor cor. ²⁵ ɲa ɲanayo käləñçar kəyefe ka Helkat, kəkə Hali, Beten, Aksaf, ²⁶ Alamelek, Hamhadu kə Misal, kəkə kəgbuñəne tərə ta Karmel kə Sihər-Libnat, ²⁷ kə kəñko kəkafələr kəca nke dec dēmpə mə, nde Bet-Dakon, kəkə so kəgbuñəne Sabulon, kə nde aranta ɲa Yifta-El nde mərə daco ntende kəca kəmeriya ka nde dec dēmpə Bet-Hemek kə Neyel mə, kəkə kənarne Kabul, kəca kəmeriya, ²⁸ kə kəca ka Ebərən, Rehobo, Hamon kə Kana, hañ Sidon dare dəpən. ²⁹ Kə käləñçar kanjko kəñko kəkafələr kəca ka Rama hañ nde dare da sanja da Tir, kə kəca ka Hosa, kə kəñko kafutər nde dəkəba, kəcepərənə ta Akəsibu, ³⁰ kələkənə ka Huma, Afek kə Rehobo, sədare wəco mərəñ kə mərəñ (22) kə sədare səfet sa si. ³¹ Kə ka kusunja ka Aser kənyai kanjko dəcor dəcor, sədare səpən sasoko kə səfet sa si.

Antofña Naftali

³² Topoc ta camət-tin pənayəne kə ka kusunja ka Naftali dəcor dəcor. ³³ Käləñçar kəñan kəñç-kə kəyefe ka Helef kə kətək kəpən

kəŋkə kəyi Cananim kəsək mə, kəcepər ta Adami-Nəkəbu kə Yabanel, haŋ Lakum, kə kəŋkə kafutər Yurden. ³⁴ Kə kələŋcər kaŋkə kəŋkə kəkafalar ntende dec deŋkale Asnət-Tabor mə, kə kəŋkə kənarne Hukək, kə kəŋkəfalar Sabulon kəca kətət ka ntende dec dəmpə mə, nde Aser kəca nke dec deŋkale mə, kə Yehuda. Yurden yeŋi kələŋcər kaŋkə nde dec dəmpə mə. ³⁵ Sədare sa saŋka sasəkə sənayəne: Cidim, Cər, Hamat, Rakat, Kineret, ³⁶ Adama, Rama, Hacər, ³⁷ Kədəs, Edereyi, En-Hacər, ³⁸ Yiron, Mikədal-El, Horem, Bət-Hanat kə Bət-Semes, sədare wəco kə camət-maŋkələ (19) kə sədare səfet sa si. ³⁹ Kə ka kusunja ka Naftali kənayi kaŋkə dəcor dəcor, sədare səpən kə sədare səfet sa si.

Antəf ɲa Dan

⁴⁰ Topoc ta camət-mərən mpe penawur mə pənayəne kə ka kusunja ka Dan dəcor dəcor. ⁴¹ Anacəmbərə ɲa Corha, Estəl, Hir-Semes, ⁴² Sahalabin, Ayalon, Yitala, ⁴³ Elon, Timna, Ekərən, ⁴⁴ Elteke, Kibeton, Balat, ⁴⁵ Yehudu, Bene-Berak, Kat-Rimon, ⁴⁶ Domun da Yarkon kə Rakon, kə antəf ɲəkə ɲentefərəne kə Yafa mə.

⁴⁷ Nte kə kəŋan, atəf ɲaŋan ɲende ɲəsələr ɲa mə, kə awut a Dan ɲaŋkə ɲawəkərne aka Lešem kə ɲandif ɲa. Kə ɲambaŋ antəf ɲaŋəkə, kə ɲəyənə ɲaŋan, kə ɲande di, kə ɲawe di Dan, tewe ta kas kəŋan. ⁴⁸ Kə ka kusunja ka Dan kənayi kaŋkə dəcor dəcor, sədare sasəkə kə sədare səfet sa si.

⁴⁹ Nte aka Yisrayel ɲalip kəyerene cəgbe ca antəf mə, kə ɲampocə Yosuwe wan ka Nun antəf ɲa kə ɲa daco, ⁵⁰ pəmə təkə Kanu Kəpən kənasom ti mə. Kə ɲasən kə dare dəkə enafan mə, Timnat-Sera, nde mərə ma Efrayim. Yosuwe uluksərne kəcəmbər dare dadəkə, k'ende.

⁵¹ Antəf ɲa kə ɲaŋəkə ɲə wələnne Elasar, Yosuwe wan ka Nun, kə abe a cusunja ca Yisrayel ɲanakot yampun-pun, anacəmbər mopoc fər ya Kanu Kəpən kirin ɲe Silo, nde dəkəberə da aŋbaŋcan ɲa dəkəbərəne kə Kanu. Nte tə ɲanalip kəyer antəf.

20

Sədare nse anayek-yeŋ kəgbəpənə teta ayek ɲa mecir mə

¹ Kə Kanu Kəpən kəloku Yosuwe: ² «Məloku aka Yisrayel: Nəndes-dəs sədare nse wadif fum ta eyefene ti entam kəyacne mə nse isom Musa kəsən' un mə. ³ Nwe endif fum ta eyefene ti mə, entam kəyekse pəde pənde di. Nte tənşənə wəkayi pəyacne ta wəkə pəlukse kə ayek ɲa mecir mə. ⁴ Wadif ka fum wəkəkə entam kəyekse pəkə dare din sədare sasəkə daco, k'ənəkə-ε, pəkə pəcəme dare dəkusu, pəloku abeki a dare tes təkə eləsər mə. ɲambaŋ kə dare dadəkə disre,

ɲamentər' kə kəfo nke ɲkənde ɲa daco mə. ⁵ Kə wəlukse ayek eŋcəpse kə darən kəbələs-ε, abeki a dare ɲafəwose kəsən kə kə, bawo eyefene fe kədif ka weŋc, nwe enatə-yənə wəterene kən mə. ⁶ Pəyi dare dadəkə haŋ tem nte aka Yisrayel ɲandekə kiti kə mə, kə pəyənə fe ti-ε wələnne ɲəpən pəfi. Tem tatəkə, wədif fum wəkə eyekse mə, entam kəlucus nde dare dən, nde kələ kən, nde dare dəkə enayekse mə.»

⁷ Kə ɲalək sədare nse: Kədəs ka Kalile nde mərə ma Naftali, Sekem nde mərə ma Efrayim, kə Kiriyat-Arba nde pəyənə Heberən mə, nde mərə ma Yuda. ⁸ Kəca kəŋkə ntende Yurden ntende dec dəmpə Yeriko mə, kə ɲalək Becer nde dətəgberə, pəgbantəkəla mpe pəyənə pa kusunja ka Ruben mə, Ramot da Kaladu nde kusunja ka Kadu disre, kə Kolan ka Basan nde kusunja ka Manase disre. ⁹ Sədare sasəkə sə aka Yisrayel ɲanatarne kəyənə ka sədare nse, wəka Yisrayel kə pəyənə fe ti-ε, wəcikərə, kə endif fum ta eyefene ti-ε, wəkəkə entam kəyekse pəde pənde di ta alukse kə ayek ɲa mecir kədif kən fum haŋ kələnkanə ka afum a Yisrayel kəbər ɲabocə kə kiti.

21

Anacəmbərə aLewy sədare kə culum

¹ Kə abe a kusunja ka aLewy ɲaŋcənne wələnne Elasar kəsək, kə Yosuwe wan ka Nun, kə abeki a dəcor dəcor ca cusunja ca aka Yisrayel. ² Kə ɲaloku ɲa nte nde Silo antəf ɲa Kanahan: «Kanu Kəpən kəsom Musa a kəsən su sədare a pande si, kə culum ca si a pac-kək ci yəcəl yosu.» ³ Kə aka Yisrayel ɲasən aLewy sədare sələma kə culum ca si kəberene ka ntəf yaŋan pəmə təkə Kanu Kəpən kənaloku ti mə.

⁴ K'ənəkote yampun-pun aka cor ca Kehat. K'awure aLewy afum a wələnne Aruna sədare wəco kə maas (13) nde cusunja ca Yuda, Simən kə Benjamin, k'asən ɲa si. ⁵ Kə cusunja cəlpas ca Kehat ɲasətə sədare wəco (10) nde antəf ɲa cusunja ca Efrayim, Dan, kə kusunja daco ka Manase. ⁶ K'ənəkot yampun-pun, kə afum a Kerson ɲasətə sədare wəco kə maas (13) nde antəf ɲa aka cusunja ca Yisakar, Aser, Naftali, kə aka kusunja daco ka Manase nde Basan. ⁷ Kə afum a Merari dəcor dəcor, ɲasətər sədare wəco kə mərəŋ (12) aka cusunja ca Ruben, Kadu, kə Sabulon. ⁸ Kə aka Yisrayel ɲaŋkot yampun-pun kə ɲasən aLewy sədare sasəkə kələkene culum ca si, pəmə təkə Kanu Kəpən kənasom ti Musa mə.

⁹ Nde ntəf ya cusunja ca Yuda kə Simən anasən sədare ¹⁰ afum a Aruna, aka kor ka Kehat wan ka Lewy, bawo ɲa ɲə yampun-pun yənanunkenə kəmentər. K'anabənçər

ɲa sɔdare sasɔkɔ mewe. ¹¹ Kɔ aka Yisrayel ɲasɔn aka Kehat Kiriyyat-Arba kɔ culum cacɔkɔ cɛnɔɲkɛr di mɔ. Aɲwe sɔ dare dandɛ tewe ta Heberɔɲ. Arba enayɔnɛ papa wɛka Anak. ¹² Mba sɔdale sa dare dɔpɔɲ kɔ sɔdare sɛfet sa si k'asɔɲ Kalebi wan ka Yefune. ¹³ Kɔ ɲasɔɲ awut a wɛlɔɲɲɛ Aruna Heberɔɲ, dare da kɛgbɔpɔnɛ nde wɛdif fum ta eyɛfɛnɛ ti entam kɛyacnɛ mɔ, Libana, ¹⁴ Yatir, Esitemo, ¹⁵ Holon, Debir, ¹⁶ Ayin, Yuta kɔ Bet-Semes, sɔdare camat-manjkɛle (9) ca cusunja ca Simɔn kɔ Benjamine kɛlekɛnɛ culum ca si. ¹⁷ Nde atɔf ɲa Benjamine kɔ ɲasɔtɔ Kabayɔɲ, Kebe, ¹⁸ Anatot, kɔ Halmon. Itɔ tatɔkɔ sɔdare manjkɛle kɔ culum ca si. ¹⁹ Aloɲnɛ aɲɛ ɲanayɔnɛ aka kusunja ka Aruna mɔ ɲanasɔtɔ sɔdare wɛcɔ kɔ maas (13) kɔ culum ca si.

²⁰ Cor ca aka Kehat cɛlpɔs aɲɛ ɲanayɔnɛ kusunja ka Lewy mɔ, kɔ ɲasɔtɔ sɔdare nde antɔf ɲa kusunja ka Efrayim. ²¹ K'asɔɲ ɲa Sekem dare da kɛgbɔpɔnɛ nde mɔrɔ ma Efrayim, Keser, ²² Kibasayim, kɔ Bet-Horon, sɔdare manjkɛle (4) kɛlekɛnɛ culum ca si. ²³ K'asɔɲ kusunja ka Dan: Elteke, Kibeton, ²⁴ Ayalon, kɔ Kat-Rimon, sɔdare manjkɛle (4) kɛlekɛnɛ culum ca si. ²⁵ K'asɔɲ kusunja daco ka Manase: Tahanak kɔ Kat-Rimon, sɔdare mɛrɔɲ (2) kɛlekɛnɛ culum ca si. ²⁶ Cor ca afum a Kehat alɔma cɛnasɔtɔ sɔdare wɛcɔ (10) kɔ culum ca si.

²⁷ K'asɔɲ afum a Kerson cor ca aLewy daco: ɲasɔtɛr aka kusunja daco ka Manase nde Yurden kɛsɛk ntende dec dempe mɔ sɔdare mɛrɔɲ (2) kɔ culum ca si: Kolan nde Basan disre, dare da kɛgbɔpɔnɛ, kɔ Bestara. ²⁸ K'asɔɲ kusunja ka Yisakar: Kisiyon, Dabarat, ²⁹ Yarmut, kɔ En-Kanim, sɔdare manjkɛle (4) kɛlekɛnɛ culum ca si. ³⁰ K'asɔɲ kusunja ka Aser: Misal, Abadon, ³¹ Helkat, kɔ Rehobo, sɔdare manjkɛle (4) kɛlekɛnɛ culum ca si. ³² K'asɔɲ kusunja ka Naftali: Kɛdɛs nde Kalile, dare da kɛgbɔpɔnɛ, Hamot-Dɛr, kɔ Kartan, sɔdare maas (3) kɛlekɛnɛ culum ca si. ³³ Sɔdare sa aka Kerson dɛcor dɛcor sɛnakɔ sɔdare wɛcɔ kɔ maas (13) kɔ culum ca si.

³⁴ K'asɔɲ aLewy alpɔs akɔ ɲanayɔnɛ cor ca afum a Merari mɔ, kɔ ɲa ɲasɔtɛr aka kusunja ka Sabulon: Yokonam, Karta, ³⁵ Dimna, kɔ Nahalal, sɔdare manjkɛle (4) kɛlekɛnɛ culum ca si. ³⁶ K'asɔɲ kusunja ka Ruben: Bɛcɛr, Yahas, ³⁷ Kedemot, kɔ Mefahat, sɔdare manjkɛle (4) kɛlekɛnɛ culum ca si. ³⁸ K'asɔɲ kusunja ka Kadu: Ramot nde Kaladu dare da kɛgbɔpɔnɛ, Mahanayim, ³⁹ Hesbon, kɔ Yaser, sɔdare manjkɛle (4) kɛlekɛnɛ culum ca si. ⁴⁰ Nte aɲkot yampun-pun mɔ kɔ afum a Merari ɲawure dɛcor dɛcor akɔ ɲanayɔnɛ aka kusunja ka Lewy alpɔs mɔ, ɲasɔtɔ sɔdare wɛcɔ kɔ mɛrɔɲ (12).

⁴¹ Sɔdare sa kusunja ka aLewy ntɔf ya aka Yisrayel daco sɛnakɔ sɔdare wɛcɔ manjkɛle kɔ camat-maas (48) kɔ culum ca si. ⁴² Sɔdare sasɔkɔ fɛp sɛnayɔ culum nɛɛ cɛɲc-nɔɲkɛr si mɔ, itɔ sɔdare sɛkɔ fɛp sɛnayi.

⁴³ Tatɔkɔ tɔ Kanu Kɔpɔɲ kɛnasɔɲɛs aka Yisrayel atɔf mɛlmɛl ɲɲɛ kɛnadɛrɛmɛ atem aɲan kɛdɛsɔɲ ɲa mɔ, kɔ ɲambaɲ ɲi kɔ ɲandɛ. ⁴⁴ Kɔ Kanu Kɔpɔɲ kɛsɔɲ ɲa kɛɲɛsɛm, mɔfɔ fɛp pɛforu tunj pɔ ɲanayinɛ, pɛmɔ tɔkɔ enadɛrɛmɛ ti atem aɲan mɔ. Ali ater aɲan akin ɲanatam fɛ kɛcɛmɛ ɲa fɛr kirin, kɔ Kanu Kɔpɔɲ kɛlekɛ ater aɲan kɔ kambɛr ɲa dawaca. ⁴⁵ Moloko mɔtɔt mɛmɛ Kanu Kɔpɔɲ kɛnaloku aka Yisrayel mɔ, ali tin tenayi fɛ nte ɛnatɔ-yɔnɛ ɲa mɔ, kɔ kɛlas mi fɛp.

22

Cusunja ca Yisrayel nde dec dempe Yurden mɔ

¹ Kɔ Yosuwe ewe aRuben, aKadu, kɔ aka kusunja daco ka Manase. ² K'oloku ɲa: «Nɔyɔ tɔkɔ Musa wɛcar ka Kanu Kɔpɔɲ ɛnalok' un mɔ fɛp, kɔ ɲaɲɛɲkɛl sɔ dim dem, tɔkɔ ilok' un mɔ. ³ Nasumpɔr awɛɲɛ un aɲa kɛyɛfɛ nte tenayi mɔ ɲaɲ ndɛkɛl, kɔ ɲalɛlɛs sɔ dim ndɛ Kanu Kɔpɔɲ Kanu konu kɛnalok' un mɔ. ⁴ Nɛkɛlɔɲ nte Kanu Kɔpɔɲ kɛsɔɲ awɛɲɛ un aɲa pɛforu mɔ pɛmɔ tɔkɔ ɛnaloku ɲa ti mɔ, ɲalɛk ɔɲ sɛpɔ sa cɛbal conu nde ntɔf yɔkɔ yɔyɔnɛ yonu mɔ, ɲyɛ Musa wɛcar ka Kanu Kɔpɔɲ ɛnasɔɲ un nde Yurden kɛsɛk ntende dec dempe mɔ. ⁵ Ta ɲɛgbaymɛ mɛtakɛ kɔ sariyɛ yɔkɔ Musa wɛcar ka Kanu Kɔpɔɲ ɛnalok' un mɔ: Nɛbɔtɛr Kanu Kɔpɔɲ Kanu konu, ɲasolnɛ sɛpɔ sɔn fɛp, ɲɛcɛmɛ dim dɔn darɔɲ, ɲalɔtɛrɛnɛ kɔ, ɲɛbɛcɛ kɔ bɛkɛc yosoku pɛs doru o doru.»

⁶ Kɔ Yosuwe ontola Kanu te tɛjan, k'oloku ɲa nwe o nwe a pɛkɔ nde abal ɲɔn, kɔ ɲaɲkɔkɔs-kɔs nde cɛbal cɛɲan. ⁷ Musa ɛnasɔɲ kusunja daco ka Manase kɛfo kɛlɔma Basan, kɔ Yosuwe nkɔn ɔsɔɲ kusunja daco kɛɲkɔ kɛfo kɛlɔma awɛɲɛ aɲa kɛsɛk nde Yurden ntende dec dempe mɔ. Nte Yosuwe oloku ɲa kɛkɔ ka nde cɛbal cɛɲan mɔ, k'ontolanɛ ɲa, ⁸ k'oloku ɲa: «Nɛlukus nde cɛbal conu kɔ daka dɔpɔɲ, kɔ yɔcɔl yɛlarɛm, kɔ pɛsam, kɛma, kɔpɛr, fɛc kɔ yamos yɛlarɛm. Nɛyɛrɛnɛ kɔ awɛɲɛ un aɲɛ yɔsɔtɔ ya atɛrɛnɛ anu.»

Aɲcambɛr aɲgbip Yurden kɛsɛk

⁹ Kɔ kusunja ka aka Ruben, aka Kadu, kɔ aka kusunja daco ka Manase ɲalukus, kɔ ɲasak aka Yisrayel nde Silo antɔf ɲa Kanahan, kɔ ɲaɲkɔ nde antɔf ɲa Kaladu, antɔf ɲa kɛ ɲyɛ ɲanasɔtɔ mɔ Kanu Kɔpɔɲ kɛnasom Musa kɛdɛsɔɲ ɲa ɲi. ¹⁰ Nte ɲambɛrɛ sɔdare nɛɛ sɛyi Yurden nde antɔf ɲa Kanahan mɔ, kɔ aRuben, aKadu kɔ aka kusunja daco ka Manase ɲaɲcambɛr aɲgbip kɛɲgbɔkɔ kɛsɛk,

angbip njɔɔɔn, njɔtɔt teyi. ¹¹ Kɔ aka Yisrayel njane pac-loku: «Nəgbətne nte aRuben, aKadu kɔ aka kusunja daco ka Manase njalompəs angbip njetefernɛ antɔf ɲa Kanahan mɔ, nde Yurden kəsək kəca ka aka Yisrayel.»

¹² Nte njane ti mɔ, kɔ aka Yisrayel fəp njalɔnkane Silo kəkɔ-sutene kɔ ɲa. ¹³ Kɔ aka Yisrayel njasom Pinahas wan ka wəlonjɛn Elasar nda aka Ruben, aka Kadu, kɔ afum a kusunja daco ka Manase nde antɔf ɲa Kaladu, ¹⁴ kɔ ɲanjɔ kɔ akirin ɲəwɔ akɪn akɪn aka cusunja cacəkɔ dəcɔr dəcɔr. Fəp farjan akirin a dəcusunja ɲɔ ɲanayɔne afum alarəm aka Yisrayel akakɔ daco. ¹⁵ Kɔ afum anjɛ ɲanjɔ nde aRuben, aKadu, kɔ aka kusunja daco ka Manase nde antɔf ɲa Kaladu, kɔ ɲanjɔ njaloku ɲa: ¹⁶ «Nte tɔ kəlonjɛn ka afum a Kanu Kəpɔnj dɔmp njaloku: Ake detanj lənjəs dɔ nəyɔ Kanu ka aka Yisrayel tante-ɛ? Nənyenjk kalukus dim da Kanu Kəpɔnj darənj, nəncəmbər angbip nte tənɔnjɛ nəyenjkər Kanu Kəpɔnj dɔmp məkɔ mɔ! ¹⁷ Kiciya nke sənayɔ nde Pəyɔr mɔ kənayɔne mes mɛlɛc. Hanj məkɔ antasəkəsne fɛ. Kiciya kosu kənəsənɛ kəlonjɛn ka afum ɔn arom njɛc. ¹⁸ Kɔ nəna nənyenjk məkɔ kalukus dim da Kanu Kəpɔnj darənj! Kɔ nəyenjkər məkɔ Kanu Kəpɔnj dɔmp-ɛ,alna aka Yisrayel fəp ɲɔ endewurər metelɛ maməkɔ. ¹⁹ Kɔ nənjɛm-cəmnɛ a antɔf ɲonɔ njəsək fɛ-ɛ, nəcɛpər ɔnj antɔf ɲnjɛ njɔyɔne ɲa Kanu Kəpɔnj mɔ, nde Kanu Kəpɔnj kəyi mɔ, tɛm tatəkɔ nənde su daco, mba ta nəyenjkər Kanu Kəpɔnj dɔmp, ta nəyenjkər su səbomp kəcərə fɔ nəcəmbər angbip njɔlɔma njɛ njɔntɔyɔne ɲa Kanu Kəpɔnj Kanu kosu mɔ. ²⁰ Nte Akan wan ka Sera enalukus kəcərə Kanu darənj teta ca cəkɔ Kanu Kəpɔnj kənəmɔne kələk mɔ, aka Yisrayel fəp ɲɔ Kanu Kəpɔnj kənawurər metelɛ mɔn. Nənjɛrɛ ti bel-bel a bafɔ Akan sona ɛnəfɛnɛ kiciya kanjɔ.»

²¹ Kɔ afum a Ruben, Kadu, kɔ aka kusunja daco ka Manase njaloku abɛ akirin ɲa cor ca Yisrayel: ²² «Kanu ka canu, Kanu Kəpɔnj! Kanu ka canu, Kanu Kəpɔnj, Ki kənjɛrɛ ti! Aka Yisrayel njandecərə ti! Kɔ pəyɔne fɔ kətɔ-cənjɔ kɔ kəyenjkər dɔmp kɔ-ɛ, ta pədeyac su dəsək dadəkɔ! ²³ Kɔ pəyɔne fɔ sənɔncəmbər angbip njos kədəgbəkəl Kanu Kəpɔnj sɛde səc-lɔnjɛn di yolonjɛn yɔcɔf-ɛ, kɔ pəyɔne fɛ ti yolonjɛn ya mɛgbɛn, kɔ pəyɔne fɔ səlompəs angbip njane sɛde səc-lɔnjɛn di yolonjɛn ya pəforu Kanu Kəpɔnj-ɛ, awa, Kanu Kəpɔnj kəndegbəkərə ti! ²⁴ Bafɔ itɔ teyi! Səlompəs angbip njane bawo sənɛsɛ taalna awut anu njade njac-yif akosu fɔ: «Ak' eyi nu daco kɔ Kanu Kəpɔnj, Kanu ka Yisrayel-ɛ? ²⁵ Kanu Kəpɔnj kəmboc kələnɔcər Yurden nəna kɔ sənə daco, aRuben, kɔ aKadu, ali tes teyi f' on sɔ daco kɔ Kanu Kəpɔnj!» Teta awut anu tendesənɛ ta awut asu ɲanjɛsɛ sɔ Kanu

Kəpɔnj-ɛ. ²⁶ Itɔ sənɔncəmbər-cəmnɛ fɔ: Səmarɛnɛ səcəmbər angbip, bafɔ sɛde səc-lɔnjɛn di de, ²⁷ mba njeyi su daco kɔ nəna pəmɔ sɛde. Njeyi sɔ awut asu daco kɔ awut anu njac-lɔnjɛn yolonjɛn ya yɔcɔf kɔ yolonjɛn ya pəforu Kanu Kəpɔnj fɔr yɔn kirin, nte tənɔnjɛn ta njade njac-loku dəsək dɔlɔma a təlɔm o təlɔm teyi fɛ awut asu daco kɔ Kanu Kəpɔnj! ²⁸ Kɔ səloku: «Kɔ njande njaloku su tante, kɔ pəyɔ fɛ ti njaloku awut asu ti-ɛ, moloku mamɛ mɔ səndelukxɛ ɲa: «Nəgbətne teyi ta angbip ɲa Kanu Kəpɔnj njɛ atem asu njanəcəmbər mɔ, bafɔ teta yolonjɛn yɔcɔf kɔ yolonjɛn yɔlɔma tɔ anacəmbərɛ njɛ de, mba njɔyɔne sɛde su daco kɔ nəna njɛc-cəmb-cəmbəs su.» ²⁹ Səmbɔlɛnɛ kəyenjkər Kanu Kəpɔnj dɔmp, kɔ kəyi ta sənɔncəmbɛ ki darənj məkɔ-ɛ, kəcəmbər kosu angbip ɲa kəlonjɛn yolonjɛn yɔcɔf, yolonjɛn ya mɛgbɛn, kɔ yolonjɛn ya pəforu, səfɔlonjɛn kəfɔ kəcuru Kanu Kəpɔnj Kanu kosu, ta pəyɔne fɔ nde angbanɔcan ɲa Kanu Kəpɔnj-ɛ!»

³⁰ Nte wəlonjɛn Pinahas, kɔ abɛ akirin a kəlonjɛn kɔ abeki a cor ca Yisrayel anjɛ njanayi di njane moloku maməkɔ afum a Ruben, Kadu, kɔ kusunja daco ka Manase njanaloku mɔ, kɔ moloku maməkɔ mɔmbɔt ɲa. ³¹ Kɔ Pinahas wan ka wəlonjɛn Elasar oloku afum a Ruben, Kadu, kɔ afum a Manase: «Sənɔncərə məkɔ a Kanu Kəpɔnj kəyi su daco, bawo nantalukus fɛ kəcərə Kanu Kəpɔnj darənj, kɔ nəyɔc sɔ aka Yisrayel ta Kanu Kəpɔnj kəboc ɲa kiti.»

³² Kɔ Pinahas wan ka wəlonjɛn Elasar kɔ akirin a cor cəjan njalukus kəyɛfɛ ndena afum a Ruben kɔ Kadu nde atɔf ɲa Kaladu kəkɔ nde antɔf ɲa Kanahan ndena aka Yisrayel anjɛ njanəkɔ njalukus moloku məkɔ njanasɔtar ɲa mɔ. ³³ Kɔ moloku maməkɔ mɔmbɔt aka Yisrayel, kɔ ɲanjɔkɔr-kɔru Kanu Kəpɔnj. Njaloku fɛ sɔ kəkɔ-mələk antɔf njɛ afum a Ruben kɔ afum a Kadu njanandɛ mɔ. ³⁴ Afum a Ruben kɔ afum a Kadu njasɔnj angbip njanjɔkɔ tewe, njac-kule fɔ: «Təyɔne su tenɛpələ a Kanu Kəpɔnj kəyɔne Kanu.»

23

Moloku mɛlpəs ma Yosuwe

¹ Tɛm tobolu-bolu tenacɛpər kəyɛfɛ ka nte Kanu Kəpɔnj kənəsən ɲa Yisrayel kənəsəm mɔ, kəbər ɲa atɛrɛnɛ anjan acəsək fəp dəwaca. Yosuwe ɛnasikər ɔnj tɛm tatəkɔ. ² Kɔ Yosuwe ewe aka Yisrayel fəp kəyɛfɛ abeki, abɛ afɛt dəcɔr dəcɔr; aboc kiti, kəbər ka abɛ akirin anjan, k'oloku ɲa: «Iyɔne ɔnj wətem. ³ Kɔ nənanjk təkɔ Kanu Kəpɔnj Kanu konu kənayɔ afum aka tɔf nyɛ fəp mɔ tɛ tonu, bawo Kanu Kəpɔnj kəsutnɛn' on. ⁴ Nənanjk nte injkot yampun-pun a k' iyer un tɔf ya kɛ konu dəcusunja dəcusunja mɔ, tɔf nyɛ yɛnjɛmɛ kəban Yurden ntende dec dɛnjɔkɛ mɔ, kɔ tɔf nyɛ inim hanj nde Kəba Kəpɔnj

mō. ⁵ Kanu Kəpəŋ kəndewenəs afum aka tɔf yayəkō, kō nānde nəc-lotəs yi-ε, nāndende ntɔf yayəkō pəmō təkō nkən Kanu Kəpəŋ Kanu konu kənasəŋ on temer ta ti mō. ⁶ Nəwure fənəntər, nəsumpər nəleləs moloku mme acicəs buk ba sariyə sa Musa mō, ta nəgbayme kəca kəmeriya, ta nəgbayme kəca kətət, ⁷ ta nədenəŋkalene afum a tɔf akakō ŋayi nu daco mō! Ta nəbənɔc canu cəŋan, ta nəkorne ki kədərən' on, Ta nəkor-koru ci, ta nətontne ci fər kirinj! ⁸ Mba nəsumpər Kanu Kəpəŋ Kanu konu pəmō təkō nənalək ti kəyo haŋ məkō mō. ⁹ Kanu Kəpəŋ kəmbaŋər tɔf yəpəŋ aka fənəntər, ali fum entatam fe haŋ məkō kəcəme konu fər kirinj. ¹⁰ Nəna fum wəkin gboŋ eŋc-beləs aterene anu pəcəp pin, bawo Kanu Kəpəŋ Kanu konu kəŋc-sutnən' on, pəmō təkō kənalok' un mō. ¹¹ Nəkembərne nəbətər Kanu Kəpəŋ Kanu konu! ¹² Kō nəlukus Kanu Kəpəŋ darəŋ-ε, kō nəcəme afum acuru aŋe ŋayi nu daco mō darəŋ-ε, kō nənənɔcne-ε, kō nənəŋkalene-ε, ¹³ nəcərə a Kanu Kəpəŋ Kanu konu kəfɔdecəme sō kəbaŋsər ŋa afum akakō tɔf yaŋan fər yonu kirinj, mba afum akakō ŋandeyən' on mowul, menəmp, yala, cəŋgan-gban ca cəsək conu, kō gbəc dəfər yonu, haŋ nəlip kəməlkə atɔf ŋobotu ŋaŋe Kanu Kəpəŋ Kanu konu kəsəŋ' un mō.

¹⁴ «Awa, nəcəŋkəl im! Məkō tēm tēmbəp kəkō ka nde ca ca doru fəp yende kō mō. Nəcərə ti bəkəc yonu yosoku pəs, a moloku mobotu mme Kanu Kəpəŋ Kanu konu kənalok' un mō, ali tin teyi fe nte ɔntəyon' on mō, ali tin teyi fe nte ɔntolas mō. ¹⁵ Kanu Kəpəŋ kəlas kəyonε ka pətət pəkō ɛnaloku kəyon' on mō, mba entam sō kəlas ka pələc pəkō eyi kəneps' on mō, pəmələk un antɔf ŋobotu ŋaŋe ɔsəŋ' un mō. ¹⁶ Kō nəsak mətəŋne mosu mme Kanu Kəpəŋ kəndəŋk' on mō-ε, kō nəŋkō nəc-lonɔne canu cələma-ε, kō nəŋkō nəc-tonɔne canu cələma fər kirinj-ε, abəkəc ŋa Kanu Kəpəŋ ŋempε nno nəyi mō. Tēm tatəkō nəŋməlkə antɔf ŋobotu ŋaŋe Kanu Kəpəŋ kəsəŋ' un mō, nəlip.

24

Aka Yisrayel fəp kədərəm kəŋan kəkorne Kanu Kəpəŋ

¹ Kō Yosuwe olonka cusunka ca Yisrayel fəp Sekem. K'ewenene sō abeki a Yisrayel, abe aŋan, aboc aŋan kiti, kō akirinj aŋan, kō ŋamentərne nno Kanu Kəpəŋ kəyi mō. ² Kō Yosuwe oloku afum fəp: «Nte tō Kanu Kəpəŋ Kanu ka Yisrayel kəloku: «Tēm tobol-bolu atem anu, Terah papa wəka Abraham kō papa wəka Nahor nde kəŋgbəkō ka Efarat ntende dec dempe mō kō ŋanandε, ŋac-korne canu cələma. ³ K'ilek wətem konu Abraham dəndō kəŋgbəkō ntende dec dempe mō, k'injɔtene kō antɔf ŋa Kananan fəp. K'isəŋe

afum ɔn kəla, k'isəŋ kō Siyaka. ⁴ K'isəŋ Siyaka awut: Yakuba kō Esay. K'isəŋ Esay Təɔ ta Seyir nte təyonε antɔf ŋon, kō Yakuba kō awut ɔn ŋa ŋantor Misira. ⁵ K'isom Musa kō Aruna kədəmar afum anu. K'isut Misira fər yonu kirinj a k'indewurəne afum anu di. ⁶ Nte iwurε awisi aŋa Misira, kō nəmbəp dəkəba mō. Kō aka Misira ŋaŋcəme ŋa darəŋ kəbeləs haŋ nde Kəba ka Cəŋkəlma, ŋac-beləs ŋa dəfələs kəron. Kō cibil ca kəwan. ⁷ Nte awisi aŋa ŋawes-wes kəmar ka Kanu Kəpəŋ mō, kō kəntorε kubump kəpəŋ aka Misira kō nəna daco. Kō Kanu kəŋgbətəs ŋa dəkəba. Nənətəŋne mes mme inayo Yisrayel mō fər yonu kirinj. Kō nəwon kəndε dətεgbere meren melarəm. ⁸ Tēm tatəkō t'inakekar' on antɔf ŋa aka Amər aŋe ŋanandε Yurden kəsək ntende dec dempe mō. Kō nəsutene kō ŋa, mba k'ilek aka Amər k'imber'un ŋa dəwaca. Kō nəmbaŋər ŋa antɔf ŋaŋan, k'imələk ŋa fər yonu kirinj. ⁹ Kō Balak wan wəka Sipər wəbe wəka Mohab ewəkərne aka Yisrayel. K'osom Balam wan wəka Beyər a pətolan' on pələc, ¹⁰ mba k'ifati kəcəŋkəl kō. Pətət gbəcərəm pō Balam ŋc-tolan' on, k'iyac nu fənəntər fən. ¹¹ Kō nəŋcali kəŋgbəkō ka Yurden, kō nənder Yeriko. Kō aka Yeriko kələkene aka Amər, aPerisi, aKananan, aHit, aKirkasa, aHiwy, kō aYebus ŋasutene kō nəna, k'ilek ŋa k'imber' un dəwaca. ¹² K'isom deme nde denayi nu kirinj kō dembeləs abe a Amər mērəŋ mō. In' ɛnasəŋ on kətam ŋa. Bafō sakma sonu, bafō mbəŋcəran yonu yō nənatamε aterene anu de! ¹³ In' ɔsəŋ un antɔf ŋnε nəntəbəc haŋ nətaka mō, kō nānde sədare nse nəntocəmbare waca wonu mō. Kō nāndi yeri ya sədale nse nəntəbifti mō, nəc-di yokom ya tək nyc nəntəbɔf mō.»

¹⁴ Ndekəl ŋŋ nənesε Kanu Kəpəŋ, nəkorne Kanu kō bəkəc yosoku pəs! Nəcəme kō darəŋ tēm fəp. Nəcə canu nce atem anu ŋaŋc-korne nde kəŋgbəkō ka Efarat ntende dec dempe kō nde Misira mō. Nəkorne ŋŋ Kanu Kəpəŋ! ¹⁵ Kō nəntəwose ŋŋ kəkorne Kanu Kəpəŋ-ε, nəbənɔc məkō anō nānde nəc-korne-ε, kō pəyonε canu nce atem anu ŋaŋc-korne ntende Efarat kəca ka ntende dec dempe mō, kō pəyonε fe ti-ε, canu ca aka Amər aŋe nəyi kəndε antɔf ŋaŋan mō. Mba ina kō aka kələ kem disre Kanu Kəpəŋ kō səndε səc-korne!»

¹⁶ Kō afum ŋalukse kō: «Səmbələne kəsək Kanu Kəpəŋ a səc-korne canu cələma! Səfotam kəyo tatəkō! ¹⁷ Kanu Kəpəŋ kəŋawurε atem asu kō sənə dacar dəndō antɔf ŋa Misira, Kəŋayo megbəkare məpəŋ nde fər yosu kirinj. Kəc-bum su dəpō kəc-mar su kəcəpər tɔf ya afum alarəm. ¹⁸ Kanu Kəpəŋ kənabeləs afum aka tɔf yayəkō fəp, kələkene aka Amər aŋe ŋanandε di mō. Sənə sō səndekorne Kanu Kəpəŋ, bawo Kanu kosu k' ɔyonε!»

¹⁹ Kɔ Yosuwe oloku afum: «Nəfɔdetam kəc-kornɛ Kanu Kəpəŋ, bawo kəcempi kɔ əyɔnɛ! Kanu kɔ nkɛ kəyɔ kəraca mɔ nkɛ kətɔŋaŋnɛnɛ kətəŋ konu ləŋəs, kɔ kiciya konu mɔ. ²⁰ Kɔ nəlukus Kanu Kəpəŋ darəŋ-ɛ, kɔ nəkornɛ canu cəcuru-ɛ, Kanu kəndekafələ kətəfərɛ nənə. Kəndeləsər on mes, kəndemələk nu, ali ntɛ cəkɔ-cəkɔ kənay' on pətɔt mɔ.»

²¹ K'afum ŋalukɛ Yosuwe ntɛ: «Ala, səndekornɛ Kanu Kəpəŋ!» ²² Kɔ Yosuwe oloku afum: «Nəwosɛ kəyɔnɛ sedɛ sa ntɛ nəlɔku mɔ ba? Antəŋnɛ oŋ a Kanu Kəpəŋ kɔ nəndɛ nəckornɛ!» Kɔ afum ŋaloku: «Atəŋnɛ a ti ŋɔ səyɔnɛ!» ²³ Kɔ Yosuwe oloku: «Awa, nəsak canu cəcuru nɛ cəyi nu dacɔ mɔ, nəcəmə Kanu Kəpəŋ Kanu ka Yisrayel darəŋ kɔ abəkək ɲosoku pəs!»

²⁴ Kɔ afum ŋaloku Yosuwe: «Səndekornɛ Kanu Kəpəŋ Kanu kosu, Ki kɔ səndecəŋkəl!»

²⁵ Dɔsək dadəkɔ dəndo Sɛkɛm kɔ Yosuwe ɛŋcicəs mes ma danapa ndɛ ŋasɛk mɔ, k'ɔləmər afum a Yisrayel tiŋ tiŋ tiŋ mɛfan fəp kɔ sariyɛ nɛ Kanu kənabocər kɔ mɔ.

²⁶ Kɔ Yosuwe ɛŋcicəs moloku mɛmɛ dəbuk ba sariyɛ sa Kanu. K'ɛlɛk tasar təpəŋ k'ɛŋcəmbər pi kətək tantɔf ndɛ aŋgbəŋcan ŋa Kanu. ²⁷ Kɔ Yosuwe oloku afum fəp: «Nəgbətɛ pi, tasar pampɛ peyi su dacɔ, bawo pi pətəŋnɛ moloku mɛmɛ Kanu Kəpəŋ kənəlɔku su mɔ fəp. Sedɛ sɔ pəyɔnɛ kɔ nəlukus Kanu darəŋ-ɛ. ²⁸ Ntɛ Yosuwe elip kəlɔku mɔ k'ɛsak afum kəkɔ, kɔ fəp fəlukus ndɛ antɔf ŋa kɛ ŋɔn.

Defi da Yosuwe

²⁹ Ntɛ mes maməkɔ mɛŋcɛpər mɔ, Yosuwe wan ka Nun wəcar wəka Kanu Kəpəŋ efi. Meren mən mənəkɔ tasar tin kɔ wəcɔ (110).

³⁰ Anawup kɔ ndɛ antɔf ŋa kɛ kɔn, ndɛ Timnat-Sera ndɛ mərə ma Efrayim, kəca kəmeriya ka Tərə ta Kahas. ³¹ Aka Yisrayel ŋaŋc-kornɛ Kanu Kəpəŋ mata ma Yosuwe fəp, haŋ kɔ abeki aŋɛ ŋanasol kɔ Yosuwe mɔ ŋalip kəfi. Abeki aŋɛ ŋanatəŋnɛ mes fəp mɛmɛ Kanu Kəpəŋ kənayɔnɛ aka Yisrayel mɔ.

³² Bent ya Isifu nyɛ aka Yisrayel ŋanakɛɛ kəyɛfɛ Misira mɔ, anawup yi ndɛ Sɛkɛm ndɛ dale ndɛ Yakuba ɛnawayər awut a Hamər papa wəka Sɛkɛm mɛŋcəmbəl ma gbeti tasar tin (100). Itɔ dale dandɛ dənayɔnɛ kɛ ka kusunɲa ka Isifu.

³³ Kɔ Elasar wan wəka Aruna efi, k'awup kɔ ndɛ Kibeya ndɛ mərə ma Efrayim, antɔf nɲɛ anasəŋ wan kɔn Pinahas mɔ.

Rut

Pələcər pa afum a Elimələk

¹ Tem nte aboc kiti janatompər dəbe da Yisrayel mə, kə dor dende deyı dətəf. Kə fum wəka dare da Betləhem, nde atəf ɲa Yuda, ende pəkə nkən kə wəran kən kə awut ən arkun mərəɲ, kəkə-cepərəne tem nde sədale sa Mohabu. ² Tewe ta fum wəkəkə tenayəne Elimələk, pacwe wəran kən Noyemi, kə mewe ma awut ən arkun akakə mərəɲ menayəne Maləɲ kə Kilyəɲ. Fəp fanjan aka kor ka Efarat ɲə ɲanayəne, dare da Betləhem nde atəf ɲa Yuda. Kə ɲander sədale sa Mohabu kə ɲande di. ³ Kə Elimələk wos ka Noyemi ende pəfi dəndo, kə Noyemi eyi di oɲ kə awut ən arkun mərəɲ. ⁴ Kə awut akakə ɲande ɲanəncə aran aMohabu. Wəran wəcəkə-cəkə ancwe «ጋጥጥ» kə wəka mərəɲ ancwe «Rut.» Kə ɲayi di meren wəcə. ⁵ Maləɲ kə Kilyəɲ ɲande ɲafi, kə Noyemi ende pəyi oɲ, əyɔ fe wərkun, əyɔ fe sə awut.

Rut kəcəmbər kən Noyemi Betləhem

⁶ Kə Noyemi eyəfe nkən kə aran a awut ən sədale sa Mohabu, bawo analokə kə dəndo sədale sa Mohabu, a Kanu Kəpəɲ kəmar afum ən, kə kəmpocə ɲa yeri. ⁷ Kə Noyemi eyəfe dalə dadəkə enayi mə, kə aran a awut ən mərəɲ, kə ɲasumpər dəpə kəluluk ka nde atəf ɲa Yuda.

⁸ Kə Noyemi oloku aran a awut ən mərəɲ: «Awa, nəlukus nwe o nwe nde kələ ka iya kən! Kanu Kəpəɲ kələs layidi dəkə kənaləke nu mə, pəmə təkə kənalase di akə ɲafi mə, akə nəna nəlase di sə ina mə. ⁹ Intolane nu: Kanu Kəpəɲ kəpocə nu nwe o nwe pəforu nda wərkun!» K'oncup ɲa, kə ɲayəfe kəbək. ¹⁰ Kə aran a awut ən ɲambupərə: «Ala! Sən' endekə kə mənə nde afum am ɲayi mə.» ¹¹ Kə Noyemi oloku: «Nəlukus aran a awut em! T' ake tə nəndecəpsən'em darəɲ-ε? Ifəsətam kəsətə awut arɲə ɲandetam sə kənəncə nu mə. ¹² Nəlukus nde ndoronu aran a awut em, nəkə! Bawo imbək oɲ wərkun kədəsənənc'em. Ali icloku fə isəreɲbekər Kanu amera, ali piibi pampə pə səyi kəfo kin kə wərkun, ikom sə awut, ¹³ nəndetam kəkər ɲa ɲabək, nəndəfat'ene ti oɲ kələ? Ala, Awut em! Bawo pələc mpe pəsət'em mə, poncu pətəs pəkə pəsətə nu mə, in' o Kanu kətəfərnəne pucuy pampə.»

¹⁴ Kə ɲambək sə. Kə ጋጥጥ nkən oncup kəncərə kən Noyemi, k'elembərne kə, k'osumpər dəpə, k'əɲkə. Mba Rut nkən owosə fe kəsək kəncərə kən Noyemi pəkə. ¹⁵ Kə Noyemi oloku Rut: «Məməmən wərəs'em, olukus ndena afum ən kə canu

cən. Məyɔ təkə əyɔ mə, mənə sə məkə nde ndaram!» ¹⁶ Mba kə Rut oloku kə: «Ta məsəɲ'em kəsək'am, məsəɲ'em kəluluk'am darəɲ! Nde məɲkə mə, di fə ina sə indekə. Nde mənəyem mə, ina sə di fə indekə-yi. Afum am, afum em ɲə. Kanu kam, Kanu kem kə. ¹⁷ Nde mənədekə-fi mə, di fə indekə-fi, pəwup'im di. Kanu Kəpəɲ kədəɲər'im pələc pəpəɲ kə pəyənə fe fə defi ɲəcəbərəm dendesəɲə su kəsəkəne kə mənə-ε.»

¹⁸ Nte Noyemi enəɲk fə Rut ɲəɲbək kəkə kə nkən mə, k'əsək kəluluk kə sə te ta kəluluk. ¹⁹ Kə ɲasol mərəɲ manjan kəkə, ɲaɲ kə ɲambərə dare da Betləhem.

Nte ɲambərə Betləhem mə, kə pənciyənə afum fəp te tanjan. Kə aran ɲanyiftəne: «Noyemi o fə wəkawə ba?» ²⁰ Kə Noyemi oloku ɲa: «Ta nəw'em sə «Noyemi» («Wəyi dəpəbətə»), nəcw'em «Mara» («Wəyi dəpəcuy»). Bawo Kanu nke kəntam mes mə doru fəp mə, kəsəɲ'im pəcuy. ²¹ Nte incyefə de kəkə mə, waca wem wənalarə kə Kanu Kəpəɲ kəluluk'em waca wəsəkər. Awa! Nasək kəw'em «Noyemi», bawo Kanu, kəɲkəfələrn'em, kə kəsəɲ'im pəcuy.»

²² Tatakə tə Noyemi enayəfe sədale sa Mohabu kə Rut wəMohabu, wəran ka wan kən. Nte ɲambərə Betləhem mə, patəp kəcəpəp kətəl ka mənɲəben mme ambəf nde atəf ɲa Yisrayel mə.*

2

Rut ɲəkə dəkəɲbetəs atel a Bəs tadarəɲ

¹ Noyemi enayə wəkəməne ka wos wələmə. Fum wəpəɲ enayi, pəyɔ sə daka. Bəs b' ancwe kə. ² Kə Rut wəMohabu oloku kəncərə kən Noyemi. «İkə nde dalə ikə icɲbetəs wətəl nwe ɲəkə-wos'em kəyi kə darəɲ mə.» Kə Noyemi oloku Rut: «Məkə, wan kem.»

³ Kə Rut ɲəkə dəkəɲbetəs atel darəɲ. Kə təyənə fə dalə nde encɲbetəs mə da Bəs də, Bəs nwe enayənə wəkəməne ka Elimələk mə.

⁴ Pəwon fe kə Bəs emberə kəyefə ka Betləhem. Kə Bəs eyif atel ən, k'oloku ɲa: «Kanu Kəpəɲ kəsələ nul!» K'atəl ɲantolanə kə nte: «Awa! Mənə sə, Kanu Kəpəɲ kəpoc'am pətət!» ⁵ Kə Bəs eyif wəcər kan, nwe enatompər kəməmən ka atel ən mə: «An' əyɔ wəyəcərə nwe-ε?» ⁶ Kə wəcər wəkəkə oloku kə: «Wan wəran wəMohabu o fə, nwe ɲander kə Noyemi, kəyefə ka sədale sa Mohabu mə. ⁷ Nte oloku mə: «İcəmə atel darəɲ icɲbetəs, icwətəne sə mənɲəben min min məkə mənəmpənə toka dəcə mə.» Kəyefə nte enderna nənə bət-bət a k'əncəmə mə, ɲaɲ ndəkəl. Pəpic p' enəsəm dəkələ.»

⁸ Kə Bəs oloku Rut: «Məcəɲkəl'im bel-bel wan kem: Ta məkə sə dəkəɲbetəs tofo

* 1:22 f. = «əɲə» mənɲəben mme ambəf nde atəf ɲa Yisrayel. Antam kəcəɲ mi pəmə malə, tələmə aɲwos mi kə kəcə, itə asətə farin fanfə f' anɲompəs kacəm mə.

tocuru. Ta mæbæle sɔ nnɔ dale dem, ta næbælene sɔ kɔ acar em. ⁹ Mægbætæne bel-bel nde afum em njanɔtɛl mɔ, mæcæme aran ako njanɔbetas mɔ darəŋ. Mænəjk iloku acar em, ta njanɔbunɛn'am. Kɔ domun denden-abas'am-ɛ, mæko nde dætbɔl, mæket domun nde acar em njanɔkerɛ mɔ.» ¹⁰ Kɔ Rut ontontnɛne Bɔs hanj k'ɛfəntərə dantɔf. K'oloku Bɔs: «Cæke c' iyɔ-ɛ, nte mænɔyɔn'em mame, ina nwe mæntɔcərə mɔ?» ¹¹ Kɔ Bɔs oloku kɔ: «Alɔmər'im mi tin tin tin mes mme mæyɔ kɔncərə kam, kəyɛfɛ nte wos'am efi mɔ, tɔkɔ mæsak papa kam, iya kam, k'atɔf njan nje anɔkom'am mɔ, mæcder nnɔ, nda afum anje mænətɔcərə tɔcɔkɔ-cɔkɔ mɔ. ¹² Kanu Kəpɔŋ kəluks'am tɔkɔ mæyɔ mɔ! Kanu Kəpɔŋ kəsɔŋ'am ti kəway, nkɔn Kanu ka Yisrayel nke mænder mænde katəkəp kɔn dantɔf mɔ.» ¹³ Kɔ Rut oloku: «Məmbarj'im bel-bel kɔ t' ɔmbɔt'im. Moloku mam mæsɔŋ'em abəkɔc kəfəntərə, kɔ mənjk mæmɔmæn ti-ɛ, ali wəcar kam wəkin sɛfɔtəŋnɛnɛ.»

¹⁴ Nte tɛm ta kədi yeri tendebəp mɔ, kɔ Bɔs oloku Rut: «Mæde mædi yeri nnɔ səyi mɔ, məbarj kəcom, mæctɛm ki nnɔ dæmɛnc.» Kɔ Rut ŋjk pændɛ atɛl pəsək. Kɔ Bɔs ɔsɔŋ kɔ yeri. Kɔ Rut endi yeri, k'ɛnɛmbərə, k'ɛmənɔkərne yɛlpəs. ¹⁵ Kɔ Rut ɛyɛfɛ sɔ kəgbətəs, kɔ Bɔs oloku acar ɔn: «Næce kɔ sɔ pəgbətəs nde dətɔka, ta naməmænɛne kɔ. ¹⁶ Næcwak kəcsul-sulu səbomp sa ɔrs səlɔma yati næcɔbale kɔ, nte tənɔsɔŋe kɔ pæcwətəs si mɔ, ta næcməmænɛne kɔ, ta nəlɔku kɔ tɔlɔm ɔ tɔlam.»

¹⁷ Kɔ Rut ɛnɔgbətəs hanj dafɔy, k'ɛsɛpər ɔrs nɔkɔ ɛnagbətəs mɔ, k'ɔsɔtɔ mənɔbɛn ma ɔrs pan pin.

¹⁸ Kɔ Rut ɛlɛk ɔrs nje k'ɛsərə, k'ɛnɔkəkərə nɔ, k'ɔnɔkɔ pəmentar kɔncərə kɔn. K'owurɛ sɔ yeri yɔn yɛlɔpəs, k'ɔsɔŋ kɔ. ¹⁹ Kɔ kɔncərə kɔn ɛyif kɔ: «Deke mənɔgbətəs ɔrs nje fəp məkɔ-ɛ? Dale d' ana dɔ məmɔbcnə-ɛ? Kanu Kəpɔŋ kəmar nwe ɛnɔkəkəsən'am mɔ!»

Kɔ Rut oloku kɔncərə kɔn: «Abɔf nja wərkun wəlɔma n' imbəcna, pəcwe kɔ Bɔs.» ²⁰ Kɔ Noyemi oloku wəran ka wan kɔn: «Inəjk fɔ Kanu Kəpɔŋ nke kəsɔrlasɛ sənayi doru layidi, pəmɔ ako nɔfɔ mɔ. Kanu kəmar wərkun wəkawɛ!» K'oloku wəran ka wan kɔn: «Wərkun wəkawɛ, fum kosu wəka dəkɔca ɔ fɔ. Nja nɔ pəmar nɔcəmɛ su dantɔf.» ²¹ Kɔ Rut wəMohabu oloku sɔ: «Olok'im sɔ, mæltərne acar em hanj nɔlɔp kətɛl'em fəp.» ²² Kɔ Noyemi oloku Rut wəran ka wan kɔn: «Wan kem pəntɛsɛ ti tatɔkɔ, nəsumpərəne kɔ akakɔ, ta mətɔr dale da nwe ɔ nwe.»

²³ Kɔ Rut nɔsumpərəne kɔ acar a Bɔs kəgbətəs hanj kɔ kətɛl ka ɔrs nja dale* kɔ ɔrs nja dəmɔr† kəncɛpər. Nəsɔyɔi kɔ kɔncərə kɔn.

3

Rut kəncərəne pibi nde wɛcək wa Bɔs tantɔf

¹ Kɔ kɔncərə ka Rut, Noyemi, oloku kɔ: «Wan kem, ifan kəsɔŋ'am kəbɔ, mənə sɔ mənɔsəm, nte tənɔsɔŋe pəbɔt sɔ manə mɔ. ² Ndekəl ɔŋ, Bɔs nwe ɛsak'am mæcɔc kɔ acar ɔn mɔ, mələnɔ ti ɔŋ a fum kosu ɔ fɔ? Mæcərə sɔ a pibi pa məkɔ p' anɔkɔ-foy nde dəkur mənɔbɛn maməkɔ anatɛle kɔ mɔ? ³ Məyɛfɛ, məbɔkɛ, məsəkəp, məsɛp moro, məkɔ dændo anɔkɔ-sɛpər mɔ! Ta məwurər kɔ ta ɛntalɔp kədi yeri kɔ kəmun de! ⁴ K'endena pəkɔ dəkəfəntərə-ɛ, məgbəkərə da ɛnɔfəntərə mɔ. Kɔ məyɛfɛ-ɛ, məkɔ mafenɔ kɔ kəloto nde dəwɛcək, məfəntərə. Nkɔn Bɔs yati nɔkɔ-ɔlɔk'am tɔkɔ pəmar a mæyɔ mɔ.» ⁵ Kɔ Rut oloku kɔncərə kɔn: «Nɔkɔ-yɔ tantɛ məlɔk'im mɔ fəp.»

⁶ Kɔ Rut nɔkɔ nde dəkur, k'ɔyɔ tɔkɔ kɔncərə kɔn ɛnalɔku kɔ mɔ fəp. ⁷ Kɔ Bɔs endi yeri, k'omun, kɔ pəmbɔt kɔ dərɔs. K'ɔnɔkɔ pəfəntərə nde kur kələpsər mɔ. Kɔ Rut nɔkɔ pəfenɔ kɔ kəloto dəwɛcək, k'ɛmbərə, k'ɛfəntərə.

⁸ Pəndeyi cək-cək, kɔ dis dɛyɛfɛ wərkun nwe, endekafalɛ: k'ɛmbəp wəran pəfəntərə kɔ wɛcək tantɔf. ⁹ K'ɛyif: «An' ɔ fɔ-ɛ?» Kɔ Rut oloku kɔ: «In' ɔ fɔ, ina Rut, wəcar kam. Mənasər'im, bawo pəmar mənəsər ina wəcar kam.» ¹⁰ Kɔ Bɔs oloku: «Kanu Kəpɔŋ kəpɔc'am pətɔt wan kem! Layidi dandɛ mənɛp kəclas mɔ, dɛmɛntər sɔ kəbɔtar ka kɔncərə kam pətəs tɔkɔ mənəyɔ mɔ. Bawo mənɔcəmɛ fɛ atɛmp darəŋ nɔyɔ daka, nɔyɔ fɛ daka. ¹¹ Ndekəl ɔŋ wan kem ta mənɛsɛ, nte ɔ nte tɔ məlɔku, inɔŋ'am ti, bawo dare fəp dɛncərə a wəran wətɔt məyɔnɛ. ¹² Ndekəl ɔŋ, kance kɔ pəmar a icəmɛ nu dantɔf, mba wəlɔma ɛyi nwe ɔltərne dokom kɔ wos'am pətəs ina mɔ. ¹³ Mæcərəne nnɔ pibi. Bət-bətana, k'ɛfan kəkək kɛ kɔn ka kəcəmɛ nu dantɔf-ɛ, tentɛsɛ, pəcəmɛ nu dantɔf. Mba k'ɔntɔfan kəcəmɛ nu dantɔf-ɛ, ina incəmɛ nu dantɔf, Kanu Kəpɔŋ kəyi de! Məfəntərə hanj dec dɔcsək.»

¹⁴ Kɔ Rut ɛfəntərə kɔ wɛcək tantɔf hanj kɔ dec dɔcsək, k'ɛyɛfɛ pəpan-pan, tɛm nte antɔtam kəncɛpəlɛne mɔ. Kɔ Bɔs oloku kɔ: «Ta pəcərə a məndersa nnɔ dəkur de!» ¹⁵ Kɔ Bɔs oloku kɔ: «Məcipi kəfakəl nke mənɔcəpnɛ mɔ, məsumpər ki bel-bel.» Kɔ Rut ɔsumpər kəfakəl, kɔ Bɔs ɛmbərə kɔ mənɔbɛn ma ɔrs tafala camət-tin, k'ɔnɔnɔkər kɔ, kɔ Bɔs nɔkɔ dare.

¹⁶ Kɔ Rut nɔkɔ ndena kɔncərə kɔn Noyemi, kɔ wəkakɔ ɛyif kɔ: «Mən' ɔ fɔ wəkawɛ wan kem?»

Kɔ Rut ɔlmər kɔncərə kɔn mes məkɔ wərkun nwe ɛnəyɔnɛ kɔ mɔ fəp. ¹⁷ Kɔ Rut

* 2:23 Mənɔbɛn mowurɛne malɔ, mme anjwe databo «ɔrgɛ» mɔ. † 2:23 Malɔ mme anjwe catabo «blɛ» mɔ, mi mɔ anɔmpse «farine».

oloku: «Ɔsɔŋ'im ɔrs mafala camət-tin mme, pɛcloku: «Ta mɛlukus waca wɔsɔkar ndena kɔncɛra kam!»¹⁸ Kɔ Noyemi oloku Rut: «Mɛyi nno, wan kem, haŋ mɛcɛre kɔ tɔkɔ mes mame mendelɛpsɛr mɔ, bawo wɛrkun wɛkawɛ, ɔfɔsɔtam kɛndɛ k'ɔntɔlip mes mame mɔkɔ-ɛ!»

4

Bɔs elɛk kɛ ka Elimɛlɛk

¹ Kɔ Bɔs ɔŋkɔ dɔkɔbɛrɛ da dare daŋan k'ɔŋkɔ pɛndɛ. Pɛwon fɛ kɔ wɛkomɛnɛ ka Elimɛlɛk wɛka dɔkɔɛ, nwɛ Bɔs ɛnaloku a wɛkakɔ ɛnaŋkanɛ kɛlɔtɛrne kɛcɛmɛ ka Rut dɛntɔf pɛtas kɔ mɔ, kɔ wɛrkun nwɛ ɛncɛpɛr, kɔ Bɔs ewe kɔ: «Mɛcɔŋnɛ mɛdɛ mɛndɛ nno, mɛna kare!» Kɔ wɛkakɔ ɔncɔŋnɛ k'ɔŋkɔ pɛndɛ. ² Kɔ Bɔs elɛk afum abeki wɛcɔ dare disrɛ, k'oloku ŋa: «Nɛndɛ nno!» Kɔ akakɔ ŋandɛ. ³ Kɔ Bɔs oloku wɛkɔ pɛnamar a pɛcɛmɛ Rut dɛntɔf mɔ: «Ntɛ Noyemi ɛyɛfɛ atɔf ŋa Mohabu, k'ɛfan kɛcamɛs antɔf ŋɔkɔ ŋɛnayɔnɛ ŋa wɛnc kosu Elimɛlɛk mɔ. ⁴ K'inɛm-cɛmɛnɛ kɛsɔŋ'am ti kɛcɛrɛ, ilɔk'am ti: Mɛsɛp mɛway di, fɔr ya abeki a afum asu kirin kɔ afum acuru akɔ ŋandɛtɔŋnɛ ti mɔ! Kɔ mɛfan kɛway di-ɛ, mɛway! Kɔ mɛntɔsɔfan di-ɛ, mɛsɔŋ'em ti kɛcɛrɛ, bawo sariyɛ sa kɛ kaŋkɛ, kɔ mɛna mɛyɛfɛ day-ɛ, in' ɔ pɛmar icɛmɛ.» Kɔ wɛrkun nwɛ oloku Bɔs: «Ifaŋ kɛway dɛlɛ dadɔkɔ yati.» ⁵ Kɔ Bɔs ɛndɛŋɔr: «Kɔ mɛway dɛlɛ Noyemi dɛwaca-ɛ, mɛnɛ mɛnasɛr sɔ Rut wɛMohabu, wɛran ka wɛfi. Ntɛ tɔŋsɔŋɛ ta tɛwɛ ta wɛfi tɔsɛlɛ kɛ kaŋkɛ kɛrɔŋ mɔ.» ⁶ Nwɛ ɛnalɔtɛrne dokom mɔ, oloku: «Ifɔtam kɛway kɛ nɛ kantɔdɛyɔnɛ ka awut ɛm, kɛyɔnɛ ka awut a Rut mɔ. Mɛna mɛway kɛ nɛ pɛmar iway mɔ, bawo ifɔtam kɛway ki.»

⁷ (Cɔkɔ-cɔkɔ Yisrayel, kɛcɛpɛs ka dim da fum, tɔyɔnɛ fɔ kɛway kɛ kɛsɛpɛrɛnɛ, kɔfta kɔ mɛwure, mɛsɔŋ ki wɛkɔ nɛyi kɛlompɛs mes mɔ. Tɔyɔ tatɔkɔ tɛnayɔnɛ tɛcaŋsɛ moloku cɔkɔ-cɔkɔ atɔf ŋa Yisrayel). ⁸ Kɔ wɛrkun nwɛ pɛnamar kɛway dɛlɛ ndɛ mɔ, oloku Bɔs: «Bɔs, mɛna mɛway!» Kɔ wɛrkun nwɛ owure kɔfta kɔn. ⁹ Awa, kɔ Bɔs oloku abeki kɔ afum fɛp: «Tɛyi mɔkɔ fɔr yonu kirin, a inɛkɔ-sɔtɛr Noyemi dɛwaca ca nyɛ yɛnayɔnɛ ya Elimɛlɛk fɛp mɔ, kɛyɛfɛ ka Kilyɔŋ haŋ kɛbɛp ka Malɔŋ. ¹⁰ Iwɔsɛ sɔ kɛnasɛr Rut wɛMohabu, wɛran ka Malɔŋ, ntɛ tɔŋsɔŋɛ padɛ pacwɛnɛ kɔ kɛ kɔn mɔ, ta padɛpɛlɛrnɛ tɛwɛ tɔn awɛnc arɔa dɛcɔ dare dandɛ mɔ. Tɛyi fɔr yonu kirin mɔkɔ?» ¹¹ Kɔ afum akɔ ŋanacɛmɛ dɛkusunɛka mɔ fɛp faŋan kɔ abeki ŋambaŋnɛ: «Tɛyi fɔr yosu kirin! Kanu Kɛpɔŋ kɛpɔcɛ wɛran wɛkawɛ awut pɛmɔ Leya kɔ Rasɛl, aran aŋɛ mɛrɔŋ aŋɛ ŋaŋkom afum a atɔf ŋa Yisrayel mɔ. Kanu Kɛpɔŋ kɛsɔŋ'am fɛnɔntɛr aka kusunɛka ka ɛfɛrat dɛcɔ, mɛsɔtɔ tɛwɛ ndɛ Bɛtlɛhɛm! ¹² Kanu Kɛpɔŋ kɛsɔŋ'am

kɔ wɛran wɛkawɛ awut alarɛm, Kanu kɛsɔŋɛ afum am ŋadɛ ŋayi pɛmɔ awut a kɛlɔ ka Pɛrɛc, aŋɛ Tamar ɛnakomɛ Yuda mɔ!» ¹³ Kɔ Bɔs ɛnɛncɛ Rut, k'ombɔcɛrnɛ kɔ. Kɔ Kanu Kɛpɔŋ kɛsɔŋɛ Rut kɛbɛkɛs, k'ɔŋkom wan wɛrkun. ¹⁴ Kɔ aran ŋaloku Noyemi: «Sɛŋkor-koru Kanu Kɛpɔŋ nɛkɛ kɛsɔŋɛ mɔkɔ k'ɔŋkom fum nwɛ ɛndɛkɛkɛs'am mɔ. Kanu kɛdɛ kɛpɔcɛ wan kam fɛnɔntɛr Yisrayel. ¹⁵ ɛndɛkɛfɛl'am tɛyi, pɛkɛkɛs'am dɛtɛmbɛra dam disrɛ. Bawo wɛran ka wan kam nwɛ ɔmbɔtɛr'am mɔ, okom kɔ. Wɛran ka wan kam nwɛ ɛncɛpɛr'am awut arkun camɛt-mɛrɔŋ mɔ.» ¹⁶ Kɔ Noyemi elɛk wan k'ɛnɛknɛ, nkɔn Noyemi ɛnadusum wan kɛkɔ. ¹⁷ K'andɛ a Noyemi ŋasɔŋ kɔ tɛwɛ, ŋacloku: «Noyemi ɔŋkom wan!» Kɔ ŋawɛ kɔ Obɛd. Nkɔn ɛnayɔnɛ papa wɛka Yisay, Yisay ɛnayɔnɛ papa wɛka Dawuda.

Mewɛ ma atɛm a Dawuda

¹⁸ Mewɛ ma awut a Pɛrɛc mɛmɛ: Pɛrɛc okom Hɛcɛron, ¹⁹ Hɛcɛron okom Ram, Ram okom Aminadabu, ²⁰ Aminadabu okom Nasɔŋ, Nasɔŋ okom Salmɔŋ. ²¹ Salmɔŋ okom Bɔs, Bɔs okom Obɛd, ²² Obɛd okom Yisay, Yisay okom Dawuda.

Kəbaru Kətət Luk

Kəberə ka kəcop moloku ma Luk

¹ Nte afum alarəm ñaƙƙop kəlompəs ka mes mme menacepər su daco mə, ² pəmə təkə akə ñananəjk mi dəkəcop, akə ñanasom kəloku ka afum toloku ta Kanu mə. ³ Kələləs kam, Teyofil, itə pəwuren'em fə pəntesə ina sə, nte inten mi bel-bel kəyefə dəkəcop mə. Awa, isəñ'am mi kəcərə dəmeciəs pəmə təkə inatakəs mi mə, ⁴ nte tənsonje məcərə kaƙce ka mes mme antəks'am mə.

*Meleke moloku kədəkom ka Añnabi Sanj **

⁵ Tem nte Herodu enayəne wəbe ka atof ña Yude mə, wəloñne ka Kanu wələma enayi pac-we kə Yakariya, wəka kəgba ka aloñne nke aƙc-wene wətem Abiya mə enayəne; wəran kən pəwur dokom da Aruna, pac-we kə Elisabet. ⁶ Mərañ manjan fəp ñanalomp fər ya Kanu kirin, ñacəme sə dəpə kə mosom ma Kanu Kəpəñ fəp darəñ pəmə təkə pəmar mə. ⁷ Mba ñanayə fə wan, bawo Elisabet enayəne fə wəran wəkombəra, mərañ manjan fəp ñanasikər.

⁸ Dəsək dələma Yakariya pəc-bəc yəbəc yən ya kəloñne ka Kanu, bawo kəgba kəñan kənako kətəmpər kəloñne kañkə. ⁹ Pəmə təkə aloñne a Kanu ñanjə ti mə, k'angbal kala†; kə kala kəmentər Yakariya dəsək dadəkə kəberə ka dəkəfo kəcəmipi ka kələ kəpəñ pəkə-mote Kanu Kəpəñ curay. ¹⁰ Afum alarəm ñanayi nde dabanjka ñac-lok-lokər **Kanu** tem tatəkə aƙc-mot curay mə. ¹¹ Awa, kə meleke ma Kanu mowurər Yakariya, məcəme nde kəca kətət ka aƙgbip ñje aƙmot curay mə. ¹² Nte Yakariya enəjk meleke mme mə, kə pəyi kə yama-yama, kə kənesə kəsumpər kə. ¹³ Mba kə meleke mme moloku kə:

«Ta mənesə Yakariya,
bawo Kanu kələk kətola kam:
Elisabet, wəran kam, endekom'am wan
wərkun
məde məwe kə tewe ta Sanj‡.

¹⁴ Wan wəkəkə endesəñ'am kəyektə domp pəbət'am sə mes;

kəkom kən kəndesəñe afum alarəm kəsəlsər.

¹⁵ Bawo fum wəpəñ endeyi fər ya Kanu Kəpəñ kirin;

əfəde pəc-mun member, əfəde pəc-mun yomunəs ñje yeñcisəs mə,

endelarə **Amera** ñecəmipi **ña Kanu** pəsəro-yi kərə dəkər.

¹⁶ Endelukse awut a Yisrayel alarəm nno Kanu Kəpəñ, Kanu kəñan, kəyi mə.

¹⁷ Kanu kəndesək Sanj pəyi Wəbe kirin kədərenə amera kə fənəntər ya wədəñk wəka Kanu Eliya.

Endekafəli bəkəc ya cas nno awut ñayi mə, bəkəc ya atanj ləñəs nno kəsək domp ka alompu kəyi mə,

pəlompəs afum añe ñandeyi kiyi ka Kanu Kəpəñ tem fəp mə.»

¹⁸ Kə Yakariya eyif meleke: «Cəke cə indecərəne, a kañce kə-ε? Bawo wətem iyəne kə wəran kem sə embək.» ¹⁹ Kə meleke məsəñe kə kəcərə, moc-loku kə : «Ina əyənə Yibirila nwe ençəme Kanu fər kirin mə! Asom'im kəsom dəm kədəlok-lokər'am, ilok'am toloku tətət tante. ²⁰ Mba nte məntəlanj moloku mem mə, məfədesətam kəlok-loku han dəsək nde tendeyi mə, tem nte Kanu kəndefəñ mə.» ²¹ Nte afum fəp ñac-kar Yakariya nde dabanjka mə, kə pənde pəciyanə ña, bawo oñc-won dəndo kəfo kəcəmipi. ²² Yakariya endewur, entam fə kəlok-lokər ña, kə afum ñaƙcərə a Kanu kəsəñe Yakariya kənəjk tes tələma dəndo kəfo kəcəmipi disre. Kə Yakariya əyənə wətətəm kəlok-loku, k'eyefə kəlok-lokərə ña waca.

²³ Nte matakə mən ma yəbəc məñcepər mə, k'olukus nde kələ kən. ²⁴ Pəwon fə, kə wəran kən Elisabet embəkəs. K'əngbəpne yof kəcamət, pəc-loku: ²⁵ «Nte tə Kanu Kəpəñ kəyən'em, kəntəp oñ kədewosə kəwur'em malap nno afum ñayi mə.»

Meleke moloku kədəkom k'Añnabi Yesu

²⁶ Nof ña camət-tin ña kəbəkəs kən, kə Kanu kəsom meleke Yibirila nde dare dəkə añwe Nasarət mə, atof ña Kalile, ²⁷ ndena wan wəran wətəcərə wərkun, nwe aƙc-we Mari mə. Isifu wəka dokom da Dawuda enç-fac kə. ²⁸ Kə meleke memberə ndena Mari, kə moloku: «Pəbət'am, məna nwe Kanu kəmar kəfli mə; Kanu Kəpəñ kəsəl'am!» ²⁹ Kə toloku tatəkə təsəñe kə pəyi Mari yama-yama. K'eyifne nte kəyif kañkə kəloku mə. ³⁰ Kə meleke moloku kə:

«Ta mənesə Mari, bawo məsətə kəmar kəfli nke kəyefə ndena Kanu mə.

³¹ Mənəjk fə! Kəbəkəs kə mənder, məkom wan wərkun,

məde məwe kə tewe ta Yesu. ³² Fum wəpəñ endeyi, pac-we kə wan ka Wəbe wəka dareñc,

Kanu Kəpəñ kəndesəñ kə kəngbasar § ka dəbe da Dawuda, wətem kən.

³³ Nkən endekekərə dəbe da doro o doro nno aka dolom da Yakuba * ñayi mə, dəbe dən dəfədelip.»

* **1:4** «Sanj Batis» = Yaya; itə «Sanj, wəgbət afum dəromun teta kəsəkəs bəkəc yarjan.» † **1:9** «kə kala kəmentər nwe Kanu kəñan mə.» K'angbal kala: tatəkə tə aƙc-yek-yek wəloñne aloñne daco nwe pac-mar kəberə kəfo kəcəmipi kəkə-mote Kanu curay nde kələ kəpəñ mə.» ‡ **1:13** a. «Yay» = «Sanj» § **1:32** «kəngbasar» = «dəcəm da dəbe», ti toyoñsə tgbəkərə ta

dəbe. * **1:33** «Kələ ka Yakuba» = «afum aka Yisrayel»

³⁴ Kò Mari eyif melleke: «Càke cò tatòko tentam kayi-e, bawo injàre fè wàrkun?» ³⁵ Kò melleke moloku kò:

«**Amera** Njècempi **ña Kanu** njèdeder'am, fànòntàr fa Wàbè wàka darenc fàkump'am katakàp kòn.

Itò endesànjè wan nwe andekom mò kàcemp, pac-kule kò «Wan ka Kanu.»

³⁶ Mènanj k! Elisabet wàkomene kam, nkòn sò embekas wan wàrkun detembàra dòn disrè. Nkòn nwe anj-kule kàtò-kom mò, njof njon ña camèt-tin ña kàbekas ñeyi ñanjè, ³⁷ bawo Kanu kàfòtarpenè tes o tes.» ³⁸ Kò Mari oloku: «Kanu kàyon'em tatòko mಂತèp kàc-loku mò. Wàcar ka Kanu Kàpònj iyòne; intola teyi pàmò tantè malòk'im ti mò.» Kò melleke mèyefè kò day kò mánj kò.

Mari kàkòtas ndena Elisabet pàko-nànj kò

³⁹ Mata mamòko, kò Mari eyefè kàko katàna-katàna dare da Yuda dóloma, nde atòf ña dàmòrò. ⁴⁰ K'ònj kò pàberè kàlò ka Yakariya, k'eyif Elisabet. ⁴¹ Elisabet endene kàne dàm kàyif ka Mari, kò wan esep kò dàkor. Kò **Amera** Njècempi **ña Kanu** njèlare katin Elisabet, ⁴² kò njòsànjè Elisabet kàgbànjè kàloku:

«Kanu kàmpoc'am pètòt aran fàp daco, ⁴³ Ak' iyòne nte iya wàka Wàbè kem endeder kàyif'im mò? ⁴⁴ Ntè ine kàyif kam mò, kò wan esep'im dàkor pàbotu disrè. ⁴⁵ Pàbòt nwe enalànj mò, bawo nte Kanu Kàpònj kànalòku kò mò tendeyi.»

Telèj ta Mari tokor-korè Kanu

⁴⁶ Kò Mari oloku onj:
«Injkor-kòru Kanu Kàpònj kàtam kem fàp, Kanu kàpòcè pètòt pokom pa kor kam!
⁴⁷ Amera njem njèlare pàbotu teta Kanu Kàpònj Wàyac kem;
⁴⁸ bawo owosè kàgbal fàr nnò ina, wàcar kòn wàfàfàr iyi mò.
Ey, kàyefè ndekàl hanj tèm fàp, afum njande njac-lok'im a pàmbòt'im,
⁴⁹ bawo Wàka fànòntàr nwe àyon'em mes mápònj mò, tewe tòn tènjemp!

⁵⁰ Kàbòt ka Kanu amera kànyefè detemp kò detemp akò njalèlès ki mò.

⁵¹ Kàmèntàr fànòntàr fà kàca kòn: kò kàsàmsàr afum akò njanabek bækac mò;

⁵² kò kànjbal abe apònj dèbe danjan kò kànjcambàr afàfàr kirinj.

⁵³ Kò kàsànjè kànembàrè pètòt anjè dor dènyay mò;

kò kàmbeles akò njanayò daka mò waca wòsòkàr.

⁵⁴ Kò kànder kàdemar aka Yisrayel, amaràs onj:

kàmpèlarnè fè kàmèntàr dobotu amera dòn

⁵⁵ a Abraham kò yuruya yòn ta doru o doru —pàmò tòko enalòku ti atem asu mò.»

⁵⁶ Kò Mari njayi kò Elisabet hanj yof maas, k'olokus nde ndòròn.

Kàkom ka Anjnabi Sanj Baptist†

⁵⁷ Kò tèm tèmàp nte pànamar Elisabet pàkom mò, k'ònjkom wan wàrkun. ⁵⁸ Andè on kò akomene on njane, a Kanu kàntòrè kò pàforu disrè, kò pàmbòt ña fàp fanjan. ⁵⁹ Tataka ta camèt-maas ta kàkom kòn, kò njander kàdekànjc ka wan, kò njàsànjène kò tewe ta kas Yakariya. ⁶⁰ Mba kò kèrè èlèk moloku, k'oloku: «Ala, Sanj sò andewe kò.» ⁶¹ Mba afum njaloku kò: «Ali fum eyi fè dokom dam nwe anjwe tewe tantè mò.» ⁶² Kò afum njayefè kàyifàtè kas waca, tewe ta wan nte èfanj pawe kò mò. ⁶³ Kò Yakariya ewe tabam, k'ènjcic: «Sanj sò andewe kò.» Kò pànjciyanè afum fàp. ⁶⁴ Kò kusu kòn kàmepè katina, kò temer tòn teyefè; k'eyefè kàkor-kòru ka Kanu. ⁶⁵ Kò kànese kàyi andè on fàp, kò mes mamòko mèmbarj atòf ña Yude fàp, pac-yifàtène mi. ⁶⁶ Nwè o nwè ene pac-loku mi, tènji kò dèbækac, njac-yifne: «Ake wan wàkako endeyòne onj-è?» Kò fànòntàr fa Kanu Kàpònj fànjcàmè kò darànj.

Telèj ta Yakariya tokor-korè Kanu

⁶⁷ K'**Amera** Njècempi **ña Kanu** njèlare Yakariya papa ka Sanj, k'eyefè kàdànj kò moloku mme Kanu kànàsànjè kò kàloku mò, pàc-loku:

⁶⁸ «Injkor-kòr'am màna Kanu Kàpònj, Kanu ka aka Yisrayel,

bawo kànder kàmàr afum on, kò kàmbarj ña. ⁶⁹ Kàwurè su wàyac wàpònj,

dokom da Dawuda, wàmàràs kòn.

⁷⁰ —Itò Kanu kànalòk-lokè cusu ca adànj on acempi kàyefè nte pànawon mò—

⁷¹ kànàsànjè su temer kàdèbanj su atèrène asu dèwaca

kò kàtam ka akò njantàfanjè su pètòt mò.

⁷² Itò kànàmèntàrè amera njòbotu ña ki atem asu,

kò kànjcem-cèmnè **kàcànjàs kàcèmpì kànjàn kàyi tes tin.**

⁷³ Pàmò **kàdèràm** kànj kò Kanu kànàdermè Abraham wàtem kosu, itò èlase su ki,

⁷⁴ a kò kàndèbanj su atèrène asu dèwaca-è, kàndèsànjè su tèm tatòko pac-kòr-kòru kò bækac yoforu disrè,

⁷⁵ nte tònjànjè pakòr-kòru kò decempi kò dolompu disrè fàr yòn kirinj

kiyi kosu doru fàp mò.

⁷⁶ Kò màna wan kem, wàdànj kò wàka Wàbè wàka darenc cò andew'am.

Màna endeyi Wàbè kirinj, məc-lompàs sàpò sòn.

⁷⁷ Mækò mäsànjè afum on kàcàrè a Kanu kànder kàdèyàc ña,

† 1:56 Sanj Baptist; màmòmàn 1:6

kəŋaŋnəne ɲa kiciya kəŋan. ⁷⁸ Ey! Teta dərəŋ kɔ dobotu amera da Kanu kosu, kəmot su pəwan̄kəra pa dərəŋ, mpe powurəne kɔ pəwan̄kəra pa dec dərəŋce mɔ.

⁷⁹ Nte tɔŋsɔŋe ako ɲayi kubump kɔ ako ɲayi katəkəp ka defi dəntɔf mɔ, ɲasɔtɔ pəwan̄kəra, kəsɔle su sɔ dɔpɔ da pəforu.»

⁸⁰ Kɔ wan embək, pəc-sɔtɔ fəntəntər fa amera. K'eyi dəndɔ dətəgbere haŋ dəsək nde ɛnamentərne nnɔ afum aka Yisrayel ɲayi mɔ.

2

Kəkom ka Aŋnabi Yesu (Isa) (Mt 1:18-25)

¹ Mata maməkɔ mɔ, Okustu wəbe wəpɔŋ wəka tɔf ya Rom fəp, osom kəlbm ka afum aŋe ɲanayi dɛbe dɔn dəntɔf mɔ fəp. ² Kəlbm kəcɔkɔ-cɔkɔ kəŋkɔ kəŋayi tɛm nte Okustu ɛnacəmbər Kurenioy, pəyɔne wəbe ka atɔf ɲa Siri mɔ. ³ Kɔ afum fəp ɲaŋkɔ kəsɔŋne mewe nwe o nwe nde dare dɔn dɔpɔŋ nde aŋkom kɔ mɔ.

⁴ Kɔ Isifu nkən sɔ ɛmpe kəyefe dare da Nasaret atɔf ɲa Kalile kəkɔ dare da Dawuda nde aŋwe Betlehəm mɔ, bawo Isifu wəka kəlb kɔ dokom da Dawuda dɔ ɛnəyɔne. ⁵ Nte tɔŋsɔŋe pəsɔŋne tewe kɔ Mari, wəran nwe ɛŋc-fac mɔ, wəkakɔ pəbəkəs.

⁶ ɲanasɔrɔ-yi di, kɔ tɛm ta Mari tokom tɛmbəp, ⁷ k'ɔŋkom wan kən wəcɔkɔ-cɔkɔ wərkun. K'ɔfəktər kɔ dəkəloto, k'ɔŋkɔ pəboc kɔ dətəŋku nte aŋc-bere yɔcɔl yeri mɔ, bawo ɲanasɔtɔ fe kəfo dəndɔ dəkərwanse.

Mələke ma Kanu mowur akek yɔcɔl

⁸ Atɔf ɲin ɲaŋkɔ ɲenayɔ akek aŋe ɲaŋc-cəpərəne piibi dəkulum kəbum ka yɔcɔl yaŋan mɔ. ⁹ Kɔ mələke ma Kanu Kəpɔŋ mowurər ɲa, kɔ **pəmot pa debeki da Kanu Kəpɔŋ** pəŋkel ɲa. Kɔ kənese kəpɔŋ kəyi ɲa. ¹⁰ Mba kɔ mələke moloku ɲa: «Ta nənese! Bawo toloku tɔtɔ tɔ inder kədɛlolu nu, nte tendebɔtəs afum fəp bəkək mɔ: ¹¹ Məkɔ, nde dare da Dawuda disre, aŋkom'on wəyac, nwe ɔyɔne Wəbe, nwe Kanu kəyək-yək mɔ. * ¹² Nte tendeyɔn'on tənɛpələ taka ti: Nəŋkɔ-bəp kənaka pafəktər ki dəkəloto, kəfəntərə dətəŋku nte ambere yɔcɔl yeri mɔ.

¹³ Pəwon fe, kɔ kəŋay ka mələke ma dərəŋ kəməpne katina mɔcɔkɔ-cɔkɔ kəkorkoru ka Kanu, moc-liku: ¹⁴ «**Debeki da Kanu** deyɔ dərəŋ, bəkək yɔfər ako ɲayi dəntɔf ak'əmbɔtər ɲa mɔ!»

Akek kəkɔ kəŋan Betlehəm

¹⁵ Nte mələke məsak ɲa kɔ məmpe dərəŋ mɔ, kɔ akek ɲalokene: «Awa, pəŋkɔn haŋ Betlehəm, pako pəŋəŋk təkɔ teyi mɔ, nte Kanu Kəpɔŋ kəsɔŋe su kəcərə mɔ.» ¹⁶ Kɔ

akek ɲəmbəlkər kəkɔ, kɔ ɲaŋkɔ ɲabəp Mari kɔ Isifu, kənaka kəfəntərə təŋku pəbere pa yɔcɔl yeri. ¹⁷ Nte ɲalip kəŋəŋk ti mɔ, kɔ ɲaləm təkɔ analoku ɲa teta wan kəkɔ mɔ. ¹⁸ Ako ɲanacəŋkəl moloku məkɔ akek ɲaŋc-ləmər ɲa mɔ fəp, kɔ mənɟiyane ɲa. ¹⁹ Kɔ Mari ɛmɛŋkərne moloku maməkɔ fəp, pəc-cəm-cəmne mi dɛbəkək. ²⁰ Kɔ akek ɲaluksərne sɔ nde ɲanayefe mɔ, ɲac-cam **debeki** da Kanu, ɲaŋc-kor-koru Ki teta moloku məkɔ mələke mənəlolu ɲa, a kɔ ɲanəŋk sɔ mi mɔ.

Kəwure ka Aŋnabi Yesu doru

²¹ Nte kəkom ka wan kəsɔtɔ mata camət-maas mɔ, k'aŋkəŋc kɔ, k'awe kɔ Yesu, tewe nte mələke mənabɔŋcər ɲa, ta antabəkəs kɔ mɔ.

Kəmentər ka Aŋnabi Yesu nde kəlb kəpɔŋ ka Kanu

²² Nte mataka maŋan ma kəsəkəsne melip pəmɔ nte sariye sa Musa səlolu ti mɔ, kɔ ɲaŋkəkərə kɔ Yerusalem kəkɔ-mentər kɔ Wəbe Kanu. ²³ ɲanayɔ mɔyɔ məkɔ aŋc buk ba sariye sa Wəbe disre mɔ: «Awut arkun acɔkɔ-cɔkɔ aŋe aran ɲaŋkom mɔ fəp, pəmar pasɔŋ ɲa Wəbe Kanu ɲayɔne acempi.» ²⁴ Pəmar sɔ akombərə a wan wəkakɔ ɲalɔŋne Kanu «mɔpəy mərəŋ, kɔ pəyɔne fe ti-ɛ, ntan-toriya yowut mərəŋ,» pəmɔ təkɔ aloku ti sariye sa Wəbe disre mɔ.

²⁵ Tɛm tatəkɔ fum wəlbma ɛnayi Yerusalem pac-we kɔ Simɔŋ. Fum wəlbompu ɛnayi pəcəme dɔpɔ da Kanu darəŋ, pəc-kar nwe endeyac Yisrayel mɔ, **Amera ɲecempi ɲa Kanu** ɲenayi kɔ kəron. ²⁶ Amera ɲecempi ɲaŋkɔ ɲenasɔŋe kɔ kəcərə, a ɔfɔti ta ɛnəŋk Krist, wəbe nwe Kanu Kəpɔŋ kəyək-yək mɔ. ²⁷ Kɔ **Amera ɲecempi ɲa Kanu** ɲɔŋcɔŋəs kɔ, k'ɔŋkɔ nde **kəlb kəpɔŋ ka Kanu**. Nte akombərə a Yesu ɲaŋkəkərə kɔ kəkɔ-yone kɔ təkɔ sariye səlolu mɔ, ²⁸ kɔ Simɔŋ ɛlek wan dəwaca k'ɔŋkor-koru Kanu pəc-liku: ²⁹ «Wəbe, məntam oŋ kəsak wəcar kam pəfine abəkək ɲoforu pəmɔ təkɔ mənəlolu ti mɔ, ³⁰ bawo fər yem yati yɔ inəŋke nte mɔyɔ kəyac ka afum am mɔ — ³¹ Nwe malompəs afum fəp fər kirin mɔ — ³² endeyɔne pəmɔ pəmot mpe pəndesɔŋ afum a tɔf ya doru fəp pəwan̄kəra it' ɔŋsɔŋe ɲacərə Kanu. Nwe endeyɔne pələl pa afum am, aka Yisrayel.»

Simɔŋ kəlolu ka təkɔ Kanu kəndeyɔ mɔ

³³ Kɔ pəŋciyane akombərə a Yesu nte Simɔŋ oŋc-liku teta Yesu mɔ. ³⁴ Kɔ Simɔŋ on-tolane ɲa, k'oloku Mari iya wəka Yesu: «Kanu kəŋkərə wan wəkawe kədəsɔŋe aka Yisrayel alarəm kətəmpene, pəyektɔ sɔ alarəm. Paka pa Kanu pɔ mpe pəndesɔŋe afum kəgbəkələne mɔ. ³⁵ Edeber pəwan̄kəra bəkək ya ako ɲayɔ məcəm-cəmne məgbɔpne

* 2:11 «Wasom ka Kanu» = «Krist» tokule tɔ = «Nwe Kanu kəyək-yək kəsom mɔ».

má. Kó mána Mari, pácuy pendefut'am abákac pámo tákó kənjbasar kənjfutu má.»

Wəđənjk wəka Kanu wəran Hana

³⁶ Wəđənjk wəran wəloma enayi pác-we kó Hana, wan ka Panuyel, wəka kusunja ka Aser. Wəran wəsikər enayi. Enalo nda wərkun meren camət-merənj kəyefe nte anagbanje kó má. ³⁷ Kó wos ende pəfi, k'eyi onj ta əyo wərkun-ε. Hana pəsətə meren 84 k'eyi, ta əmbəle **kələ kəpənj ka Kanu**-ε pác-bəc mēfanj ma Kanu danj kó pibi **kələk-łokər Kanu** kó kəsunj disre. ³⁸ Kó nkən əjko sə pəberε di tēm tatəko Simənj onj-łoku teta wan pác-kor-koru sə Kanu mó; pác-yif Kanu nəwali, pác-łoku teta wan akó njanj-kar Kanu kədeyəc Yerusalem má.

Kəlulus ka Nasaret

³⁹ Nte akombəra a Yesu njalip kəyo ka məyo məkó aloku sariye sa Kanu Kəpənj disre má, kó njalulus nde ndarəjan Kalile, nde dare da Nasaret. ⁴⁰ Awa, wan pác-bək, pác-sətə fənəntər. Pəlare kəcərə ka pəkət, kəmar kəfili ka Kanu kəyi kó kəronj.

Ajnabi Yesu kəkó ka nde Kələ kəpənj teren tən ta wəco kó merənj

⁴¹ Kəren o kəren, akombəra a Yesu njanj-kó Yerusalem kətənjne kəsata ka aSuyif ka Kəcəpər.†

⁴² Nte Yesu əsətə meren wəco kó merənj má, kó akombəra ən nəsolε kó kəkó-tənjne kəsata ka Kəcəpər dəndə Yerusalem pámo tákó njanj-yo ti kəren o kəren má. ⁴³ Nte mataka má kəsata melip má, kó akombəra a Yesu njasumpər dəpə kəlulus ndarəjan, mba kó wan Yesu nkən eyi Yerusalem, ta akombəra ən njanj-cə ti-ε. ⁴⁴ Akombəra ən njanacəm-cəmnε a Yesu njasol kó alulus, kó njanjkot tataka tin. Kó njantən Yesu akomεne kó acərəne anjan daco. ⁴⁵ Mba njananəjk fε kó. Kó njaluksərne sə Yerusalem njac-tən kó. ⁴⁶ Mata maas disre, kó njanjko njanəjk kó nde **kələ kəpənj ka Kanu** disre, pənde atəkse daco pác-cənjəl nja, pác-yifət nja moloku. ⁴⁷ Anje njanj-cənjəl kó má fəp, cusu cənawos nja dosoku domp dən, kó moloku mme njac-lukε nja má. ⁴⁸ Nte akombəra ən njanəjk kó má, kó pənjcyanε nja. Kó kere eyif kó: «Wan kem, ta ake tó məyənε sə tantε-ε? Papa kam kó ina, bəkac yełecε-łecε sə kəten kam!» ⁴⁹ Kó Yesu eyif nja: «Ta ake tó nəntən'em-ε? Nənjcərə fε a mēne isumpər yełac ya Papa kem?» ⁵⁰ Mba akombəra ən njanacərə fε tedisre ta toloku tatəko. ⁵¹ Kó Yesu eyefe kó njasol kó akombəra ən kəkó ka Nasaret, bawo Yesu enələləs nja. Kó iya kən emenjkərne dəbəkac mes maməkó fəp.

† 2:41 «Kəsata ka kəcəpər» Kəsata kəpənj ka Yisrayel kó, nke kənjcəm-cəməs nja tókó mełeke mēnj-difət awut acəkó-cəkó a Misira a mec-sak akənjən má.

⁵² Yesu pác-bərəne kəcərə pətət, pác-nanjkanε kəkək, pác-sətə kəmar kəfili ka Kanu kó afum.

3

Kawandi ka Ajnabi Sanj

(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Sanj 1:19-28)

¹ Teren ta wəco kó kəcəmət ta wəbe wəka atəf nja Tiber, tēm tatəko sə Pənje Pilat pəyənε wəbe wəka atəf nja Yude, Herodu nkən pəyənε wəbe ka atəf nja Kalile, wənjc Filip pəyənε wəbe wəka təf merənj; nde Iture kó atəf nja Tirakoniti. Lisaniyas pəyənε wəbe nde atəf nja Abilen. ² Tēm ta alojnε a Kanu apənj Hana kó Kayifa tenayi sə. Kó toloku ta Kanu tender Sanj, wan ka Yakariya, nde dətəgbərə. ³ Kó Sanj əjkat sadare sa Yurden fəp, pác-kawandi kəgbət afum dəromun teta kəsəkpər mera yəjan, njacəmə pəłompu darənj, nte tənənjε Kanu kənjənjne nja kiciya kənan má. ⁴ Pəmo təkó anjic mi nde buk ba moloku ma wəđənjk wəka Kanu Esayi má: «Dim da wəkó eyi kəkule-kule nde dətəgbərə má dó:

Nəłompəs dəpə da Kanu Kəpənj,
Nəłompε məpə mən!

⁵ Andelas mərə daco fəp,
mərə kó pənjeci fəp yendetor,
Səpə sənūtəsne fəp səndelomp,
Səpə səcumbul-cumbul fəp, andeyukur si,
⁶ Afum fəp njandenəjk kəyəc ka Kanu.»

⁷ Afum alarəm akó njanj-der nkən Sanj pədegbət nja dəromun má, njə onj-łoku ti: «Nəna anje nəyi pámo bok má! Anə etəks'on kəyeksər ka metele mme mender má-ε? ⁸ Nəmentər dəməyo a nənjəkpər mera, kó nənjcəmə pəłompu darənj. Nəsak kəc-łokune: «Abraham əyənε wətem kosu.» Bawo ic-łok'un a Kanu kəntam kəkafəli masar mame awut a Abraham. ⁹ Ndekal onj tumont tefanj kəcəp kəcəpəs tək hanj ntentəl ya yi: Kətək nke o nke kətəkom yokom yətət, anjəc ki paləm ki dənənjc.»

¹⁰ Kó cəgba ca afum cəyefe kəyifət kó: «Cəke cə səndeyo onj-ε?» ¹¹ K'oloku nja: «Məna nwe mənjo suma mēfanj má, məpocε wəkó əntəyo má, məna nwe mənjo yeri má, məpocε wəkó əntəyo má.» ¹² Kó abanas dut njander a Sanj pəgbət nja dəromun, njac-yifət kó: «Wətəkse, cəke cə pəmar sadeyo onj-ε?» ¹³ K'oloku nja: «Ta nədejnər mpe o mpe antəłok'un kəbanj má.» ¹⁴ Kó asədar njayif kó sə: «A sənə-a, cəke cə pəmar səyo onj-ε?» K'oloku nja: «Ta nəmentər nwe o nwe fənəntər, ta nədejnε sə nwe o nwe yem, kəway konu kətənj'on.»

¹⁵ Nte afum fəp njanayi kəkar má, kó njanjyifne dəbəkac kó pəyənε bafə Sanj əyənε Krist, nwe Kanu kəpənj kəyək-yək má. ¹⁶ Kó Sanj oloku nja: «Ina dəromun ingbət'un de,

m̄ba w̄al̄ma eyi k̄ader n̄we ɔȳo f̄an̄ɔnt̄ar p̄at̄as'im m̄a, ali c̄oft̄a c̄on iȳo f̄e dofum nd̄e p̄am̄are isik̄ali ci m̄o. W̄akak̄o, **Amera Nęcempi ŋa Kanu** disr̄e k̄o n̄ɛɲc̄ ȳo end̄e p̄ac-gb̄at'un. ¹⁷ P̄ət̄omp̄ar k̄agb̄o k̄on p̄ac-f̄ɛɲ̄ɔt̄ kur k̄on; end̄eɛɲ-c̄ɛɲ yika nȳe end̄eɔf̄e n̄ɛɲc̄ nd̄e d̄ont̄odenime m̄o, p̄el̄ek mal̄o m̄on p̄aber d̄ak̄el̄e.»

¹⁸ Saɲ ŋɔc-ɔku s̄o afum moloku m̄at̄ət̄ p̄ac-yen̄k̄as ŋa s̄o b̄ak̄ac bel-bel. ¹⁹ M̄ba k̄o Saɲ enal w̄ab̄e Herodu teta Herodiyas, w̄eran n̄we enaban̄ar w̄ɛɲc̄ k̄'en̄ɛɲc̄e m̄o, k̄o teta mes m̄el̄ec̄ m̄ok̄o Herodu enaȳo m̄o. ²⁰ K̄o Herodu end̄e p̄an̄an̄k̄an̄e kal̄as̄ar: k'ɔump̄ar Saɲ, k'emb̄er k̄o d̄abili.

K̄as̄ok̄as ka Aɲnabi Yesu

(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ N̄te afum ŋas̄ot̄o k̄agb̄at̄ d̄aromun m̄o, k̄o **Yesu** nk̄on s̄o ɔs̄ot̄o k̄agb̄at̄ d̄aromun. Eyi **k̄alok-lok̄ar Kanu**, k̄o k̄om̄ k̄aɲgb̄ite, ²² k̄o **Amera Nęcempi ŋa Kanu** ŋont̄or̄ar k̄o, ŋet̄an̄kal̄e dis d' ab̄emp̄, p̄am̄o antantoriya. K̄o dim dont̄or k̄aȳef̄e daren̄c̄: «Wan kem n̄we imb̄ot̄ar m̄o m̄aȳon̄e, p̄əbotu pem f̄ap̄ p̄o imb̄er'am.»

Akomb̄ara a Aɲnabi Yesu

(Mt 1:1-17)

²³ Yesu enas̄ot̄o meren 30, a p̄adecop ȳeb̄ac ȳon. Wan ka Isifu enayi p̄am̄o tat̄ok̄o anacem-cem̄ne ti m̄o, w̄aka Heli,

²⁴ w̄aka Matat, w̄aka Lewy, w̄aka Melki, w̄aka Yannay, w̄aka Isifu,

²⁵ w̄aka Matatiyas, w̄aka Am̄os, w̄aka Nahum, w̄aka Hes̄eli, w̄aka Nakay,

²⁶ w̄aka Mahat, w̄aka Matatiyas,

w̄aka Semeyin, w̄aka Yos̄ek, w̄aka Yoda,

²⁷ w̄aka Yohanan, w̄aka Resa, w̄aka Sorobabel,

w̄aka Salatiyel, w̄aka Neri,

²⁸ w̄aka Melki, w̄aka Adi, w̄aka Kosam, w̄aka Elmadam, w̄aka Er,

²⁹ w̄aka Yesu,* w̄aka Eliȳes̄er, w̄aka Yorim,

w̄aka Matat, w̄aka Lewy,

³⁰ w̄aka Sim̄on, w̄aka Yuda, w̄aka Isifu,

w̄aka Yonam, w̄aka Eliyakim,

³¹ w̄aka Meleya, w̄aka M̄enna, w̄aka Matata, w̄aka Natan, w̄aka Dawuda,

³² w̄aka Yisay, w̄aka Ob̄ed, w̄aka B̄os,

w̄aka Sala, w̄aka Nas̄on,

³³ w̄aka Aminadabu, w̄aka Admin,

w̄aka Arni, w̄aka H̄ec̄aron,

w̄aka Perc̄, w̄aka Yuda,

³⁴ w̄aka Yakuba, w̄aka Isiyaka, w̄aka Abraham,

w̄aka Terah, w̄aka Nahor,

³⁵ w̄aka Seruk, w̄aka Rehu, w̄aka Pelek, w̄aka Heber, w̄aka Sala,

³⁶ w̄aka Kayinan, w̄aka Arpaksadu,

w̄aka Semy, w̄aka Nuha, w̄aka Lem̄ek,

³⁷ w̄aka Metusela, w̄aka Henok,

w̄aka Yer̄edu, w̄aka Mahalalel, w̄aka Kenan,†

³⁸ w̄aka En̄os, w̄aka S̄et,

w̄aka Adama, w̄aka Kanu.

4

Sentani* k̄af̄an̄ k̄as̄on̄e Aɲnabi Yesu k̄aciya

(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ K̄o Yesu end̄er k̄aȳef̄e Yurden, p̄al̄are **Amera Nęcempi ŋa Kanu**. K̄o Amera Nęcempi ŋaɲok̄o ŋɛɲk̄ek̄are k̄o nd̄e d̄at̄egb̄ere,

² nd̄e sentani s̄anawak̄as k̄o k̄as̄on̄e k̄o k̄aciya mata 40 disr̄e m̄o. Ali paka enadi f̄e matak̄a mam̄ok̄o disr̄e, n̄te matak̄a mam̄ok̄o melip m̄o, k̄o dor d̄aȳo k̄o. ³ K̄o sentani s̄aloku k̄o: «K̄o m̄aȳon̄e Wan ka Kanu-e, m̄aloku oɲ tasar tante t̄aȳon̄e k̄acom.» ⁴ K̄o Yesu oloku sentani: «Aɲcic ti d̄abuk ba sariȳe sa Kanu: «Baf̄o k̄acom gb̄ac̄ar̄am̄ k̄aɲs̄on̄e fum kiya ka doru.»»

⁵ K̄o sentani s̄amp̄en̄e k̄o s̄o tofo ten̄eci k̄aron, k̄o s̄ament̄ar k̄o pipic t̄of̄ ya doru f̄ap̄.

⁶ K̄o s̄aloku k̄o: «Ind̄es̄on̄'am̄ k̄et̄am̄ f̄ap̄ k̄o **p̄amot̄ pa p̄el̄el̄ pa d̄eb̄e** da t̄of̄ yaȳe f̄ap̄; bawo anas̄on̄'im̄ yi, ina s̄o ic-tam̄ k̄as̄on̄ yi n̄we o n̄we in̄f̄an̄ m̄o. ⁷ Awa, k̄o mana m̄antontnen'em̄ f̄er̄ kirin̄-e, yaȳe f̄ap̄ yam̄ ȳo ȳon̄ȳon̄e.» ⁸ K̄o Yesu oloku sentani: «Aɲcic ti d̄abuk ba sariȳe sa Kanu: «Kanu K̄ar̄on̄ n̄ke k̄aȳon̄e Kanu kam̄ m̄o, p̄amar̄ m̄ac-tontn̄en̄e; nk̄on gb̄ac̄ar̄am̄ ɔ p̄amar̄ s̄o m̄ac-c̄ap̄as̄ tewe t̄on.»»

⁹ K̄o sentani s̄an̄k̄ek̄are k̄o s̄o Yerusalem, k̄o s̄on̄k̄o s̄ac̄emb̄ar̄ k̄o nd̄e **k̄al̄o k̄ar̄on̄ ka Kanu** k̄aron. K̄o s̄aloku k̄o: «K̄o p̄aȳon̄e f̄o Wan ka Kanu m̄aȳon̄e-e, m̄aȳoke oɲ ma n̄no d̄ant̄of̄. Bawo aɲcic ti d̄abuk ba Kanu: ¹⁰ «Kanu k̄andesak̄ melekēe ɔn̄ aɲe ŋande k̄ac-bum'am̄ m̄o;» ¹¹ k' aɲcic s̄o: «Ŋand̄et̄omp̄ar'am̄ d̄awaca n̄te t̄on̄s̄on̄e ta m̄amp̄at̄ tasar m̄o.» ¹² K̄o Yesu oloku Sentani: «Aɲcic ti d̄abuk ba sariȳe sa Kanu: «Ta m̄awak̄as Kanu K̄ar̄on̄, Kanu kam.» ¹³ N̄te Sentani s̄alip̄ k̄awak̄as Yesu k̄aciya m̄o, k̄o s̄amb̄ol̄e k̄o han̄ t̄em̄ t̄aloma.

Aɲnabi Yesu k̄acop ka ȳeb̄ac ȳon̄ Kalile

(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

¹⁴ K̄o Yesu olukus Kalile k̄o f̄an̄ɔnt̄ar fa Amera ŋa Kanu disr̄e, k̄o tewe t̄on̄ t̄esam̄ d̄at̄of̄

* 3:29 g. «Yesu» = h. «Yosuwe» † 3:37 h. «Kenan» = g. «Kayinam»

* 4: Sentani = g. «diyabolos» = «w̄af̄or», it̄o w̄ab̄e w̄aka ȳon̄k̄ ȳel̄ec̄, ŋi ŋas̄on̄e afum k̄aciya; w̄ater ka Kanu w̄ac̄ok̄o-c̄ok̄o ŋo ɔȳon̄e.

fəp. ¹⁵ Pəc-təksə afum nde **dəkəcəpəs** danan, kə afum fəp **ɲac-cam debeki dən.**

Kəbələs ka Anɲabi Yesu nde Nasarət (Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)

¹⁶ Kə Yesu ender Nasarət nde anadusum kə mə, k'embərə **dəkəcəpəs** simiti, dəsək da kəɲesəm, pəmə təkə ɲɲc-yo ti mə. K'eyefe kəkə-karan, ¹⁷ k'asən kə buk ba wədaŋk wəka Kanu Esayi. K'emperi buk, k'embəp da anɲic:

¹⁸ «Amerə ɲa Kanu Kəpən ɲey'im kəron, bawo Kanu kəyək-yek'im nte təsənɲe iloku afum atəyo daka toloku tətət mə;

Kanu kəsom'im kədədəŋk kəyac ka acar anɲ asumpər dəkəwan mə.†

Ideloku atənəŋk a ɲandenəŋk; kədəkekərə anɲ ɲayi kətam disre mə, bəkək yoforu disre

¹⁹ kədədəŋk kəren ka kəmar nkə Kanu kəndenɲənene afum səbe nse ɲantəmpər mə.»‡

²⁰ Nte Yesu elip kəkaran mə, k'ənep buk, k'əsən bi wamarəs nwe ɲnatəmpər teta səbuk mə, k'ənəkə pənde. Akə ɲanayi **dəkəcəpəs** disre mə fəp kə ɲanɲbətne kə. ²¹ Kə Yesu eyefe kəlok-lokər ɲa: «Məkə toloku tecic tətəkə nənə mə, tɛlare.» ²² Kə fəp fəmentər kə nte pəmbət kə nno eyi mə, kə təkə pənɲciyanə ɲa moloku ma kəmar kəfili mme moŋc-wur kə dəkusu mə, kə ɲanɲifətene: «Bafə wan ka Isifu ofə ba?» ²³ Kə Yesu oloku ɲa: «ɲɲcərə a nəndelok'im capafə nce: «Wəten-cəl mətaməsne mənə sərka!» Nəndesə-lok'im: «Səne mes məkə məɲcərəne Kapernayum mə fəp, məyo sə mes min mayi nno ankom'am mə.» ²⁴ Kə Yesu oloku ɲa sə: «Kəɲce k'indelok'un: Ali wədaŋk wəka Kanu wəkin afəsələne bel-bel nde ankom kə mə. ²⁵ Kəɲce kə kəɲkə indəsə-lok'un mə: Aran anɲ awos anɲa ɲanafi Yisrayel mə ɲanala tēm ta Eliya, tēm nte kəm kənaɲbətne meren maas yof camət-tin mə, a kə dor dəpənɲ dosumpər atəf mə. ²⁶ Mba kənasom fə Eliya nda nwe o nwe, mənə nda wəran wətələ wəloma, nde Sarepta nde atəf ɲa Sidən. ²⁷ Acunə sen alarəm ɲanayi sə Yisrayel tēm ta sayibe Elise. Mba ali wəkin ɲa daco anasəkəs fə, mənə Naman wəka Siri.»

²⁸ Nte afum akə ɲanayi dəkəcəpəs, ɲanane moloku maməkə mə, kə mətɛlɛ meyi fəp fanan. ²⁹ Kə ɲayefe kəbələs kə kəwurenə dare, kə ɲanɲekərə kə nde tərə tenɲci ta dare da Nasarət kəron nde ɲanacəmbər dare danan mə, kəkə-wən kə pətəmpənə. ³⁰ Kə Yesu embərə-bərə ɲa daco, k'ənɲkə.

Fum nwe ɲənɲk ɲɛləc ɲənəkafəli-kafəli mə (Mk 1:21-28)

³¹ Kə Yesu ontor dare da Kapernayum atəf ɲa Kalile; k'ənɲkə pəc-təksə simiti, dəsək da kəɲesəm. ³² Pənaciyanə afum tətəkə ɲɲc-təksə mə, bawo kəɲce kənayi moloku mən. ³³ Fum wəloma ɲenayi dəndo **dəkəcəpəs**, nwe ɲənɲk ɲɛləc ɲətəsək ɲənayi mə, pəc-kule-kule pəpənɲ: ³⁴ «Ta ake tə məmbərəne mes mosu-ɛ, Yesu wəka Nasarət? Sənə ɲə mənder kələsər? ɲɲcərə bel-bel wəkə məyənə mə: Wəcəmpi wəka Kanu!» ³⁵ Kə Yesu ɲɲgbənɲ-ɲɲɲər ɲi, pəc-loku: «Məməp kusu! Məwur fum wəkawə!» Kə ɲənɲk ɲɛləc ɲɲɲɲbal fum wəkəkə dantəf afum daco, kə ɲowur kə, ali pələc ɲənayo fə kə. ³⁶ Kə cusu cəwos afum fəp, kə ɲayefe kəyifətene: «Ake toloku tə tante-ɛ? Fənontər kə kətam kən k'ənɲok-lokərə yənɲk yelec yətəsək, yoc-lukus afum darən.» ³⁷ Kə tewe tən təsəm dətəf fəp.

Anɲabi Yesu kətaməs kən acuy alarəm (Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)

³⁸ Nte Yesu eyefe dəndo **dəkəcəpəs** mə, k'ənɲkə ndena Simən. K'ənɲkə pəbəp iya wəka wəran ka Simən pəc-yikcənə fiba fəpənɲ, kə akakə ɲayefe kələtsənə Yesu a pəmar ɲa. ³⁹ Kə Yesu entilsərne wəran nwe k'ɲɲgbənɲ-ɲɲɲər fiba fafəkə, kə fiba fəsək wəran nwe. Gbənɲcana babəkə kə wəran nwe eyefe k'eyeras afum yeri.

⁴⁰ Nte dec dənɲkale mə, anɲ ɲanayo acuy mə fəp, kə ɲanɲkənə ɲa Yesu. K'enderəsər ɲa waca fəp, kə ɲantammə. ⁴¹ Kə yənɲk yelec yolukus afum alarəm darənɲ, yoc-kule-kule: «Mənə əyənə Wan ka Kanu!» Kə Yesu ɲɲgbənɲ-ɲɲɲər yi, ta oŋwosə a yolok-loku-ɛ, bawo yənacərə a nkən əyənə nwe Kanu kəyək-yək mə.

Anɲabi Yesu kəkawandi kən dəkəcəpəs (Mt 4:23; Mk 1:35-39)

⁴² Dec dendesək, kə Yesu owur k'ənɲkə nde kəfo kəyer-yer kələma. Kə afum alarəm ɲawur kəten kə, kə ɲanɲkə ɲabəp kə dəndo kəfo kəɲkə. ɲanafanɲ fə kəsək Yesu pəkə. ⁴³ Mba k'oloku ɲa: «Nəsək'im ikə-dənɲk sə sədare sələma moloku mətət ma **debə da Kanu**; bawo itə anasom'em.» ⁴⁴ Kə Yesu ɲɲkawandi afum dəndo **dəkəcəpəs** da sədare sa Yude.

5

Yesu kəwe acəpsə ɲən darən acəkə-cəkə (Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Dəsək dələma, Yesu pəcəmə agbep ɲa kəba ka Kenesarət, afum ɲaməpne kə ɲac-cənɲkəl toloku ta Kanu. ² K'ənənɲk dəndo kəba kəsək cəbil mərən, nce awent ɲanawur disre, ɲac-yak manta marɲan mə. ³ Kə Yesu embəkə abil ɲin disre, nɲɛ ɲənayənə ɲa Simən mə, k'oloku kə a pəbələnə agbep pipic. K'endə debil pəc-təksə kənay kənɲkə kənacəmə dantəf mə.

† 4:18 «Kədədəŋk kəyac ka acar anɲ asumpər dəkəwan mə» kə pəyənə fə ti-ɛ, «Kədəloku acar kəsək kənan ɲayi tɛfan tanan.»

‡ 4:19 Esayi 61:1-2

⁴ Nte esak kəlok-loku mə, k'oloku Siməj: «Məcəjne nde pəntukmə mə, nəgbal manta monu nəsumpər lop.» ⁵ Kə Siməj oloku kə: «Wəkirin, pibi pampə fəp səc-gbal manta, mba ali paka səsoətə fə. Mba nte məloku ti mə, kəgbal k'inder manta.» ⁶ Nte enjbal manta mə, k'osumpər lop yelərəm hanj kə manta monjcor kəwale. ⁷ Kə njawe anapa anjan ako njanayi abil njə merənj njəkə disrə mə, kədemar njə. Kə akakə njander, kə njalas cəbil cacəkə merənj hanj cəc-fanj kəkale. ⁸ Nte enənj tatəkə mə, kə Siməj Piyer entəmpənə Yesu wəcək dəntəf, k'oloku: «Wəbə, məbal'em! Fum wəcija iyone.» ⁹ Kə kusu kəwos kə, nkon kə ako njanayi mə fəp, teta lop yəkə njanasumpər mə. ¹⁰ Itə pənayi sə asol a Siməj, Sak kə Sanj, awut a Sebede. Kə Yesu oloku Siməj: «Ta mənəs! Kayəfə məkə, afum njə mənde məc-fəkəs onj.» ¹¹ K'asumpər lop akakə njampənə cəbil dēgbəp, kə njasak ca fəp, kə njəcəpse Yesu darənj.

*Yesu səsəkəs wətətamne
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)*

¹² Dare dələma də Yesu enayi. Kə wərkun wələma nwe sen sənəsumpər dis fəp mə, ender. Nte enənj Yesu mə, k'entəmpənə dəntəf, k'ənəcəpse Yesu tobu, k'elətsənə kə: «Wəbə, kə məfanj-ε, məntam kəsəkəs'im.» ¹³ Kə Yesu enənəc kəca, k'onjgbunənə kə, k'oloku: «ifanj ti! Məsək!» Gbəncana babəkə kə sen səsəkə fum wəkəkə. ¹⁴ Kə Yesu oloku kə: «Ta məloku ti fum o fum, mba məkə məmentərənə wəlojnə ka Kanu. Məlojnə sə teta kəsəkəs kam pəmə təkə Musa enacit ti mə, nte tənjsənjə afum fəp njacərə a məntamne mə.» ¹⁵ Tewe tən tənəc-sam kəsam dəm, afum alarəm njac-lonjkanə kəcənjkəl kə, kətən ka kətəməs ka docu danjan. ¹⁶ Mba kə Yesu owur afum daco, k'ənjkə nde dətəgbərə **dəkəlok-lokər Kanu**.

*Yesu kətaməs kən fum nwe enatə-tam
kəkot mə*

(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

¹⁷ Dəsək dələma Yesu pəc-təkse. aFarisi kə atəkse a sariyə njandə. Njəyefə-yefə sədare sa təf ya Kalile kə Yude, kə dare da Yerusalem. Kə fənəntər fa Kanu Kəronj fəyi kə Yesu, nte tənjsənjə pəc-taməs acuy mə. ¹⁸ Kə afum njander, njagbanjə wətəkot dəyala, njac-sep kəbərə kəkə-boc kə fər ya Yesu kirin. ¹⁹ Nte delay da afum dəsənjə njə kətəsətə dəkəbərə mə, kə njafərənj kələ kəronj, kə njanjəkə njafeni kələ darenj kəfo kələma, kə njantorə wətəkot nwe pəyi dəyala yon afum daco, Yesu fər kirin. ²⁰ Nte Yesu enənj kəlanj kənan mə, kə Yesu oloku fum nwe: «Anjanən'am kiciya kam!» ²¹ Atəkse sariyə kə aFarisi njəyefə kəcəm-cəmne, njac-yifne: «Fum wərə ofə wəkawə enjan Kanu mə? Ana entam

kənanjənə kiciya, kə pəntəyənə Kanu sona-ε?» ²² Kə Yesu enjərə pəcəm-cəmne panjan, k'oloku njə: «Ta ake tə nənəcəm-cəmnenə məcəm-cəmne məmə dəbəkəc-ε? ²³ Ake 'cuca kələku pətəs: «Anjanən'am kiciya kam,» kə kəkule ka fə: «Məyefə məkot-ε?» ²⁴ Awa kəsənjə konu kəcərə a Wan ka fum entam nno doru kənanjənə ka kiciya: K'oloku wətətam kəkot, «Ic-lok'am: Məyefə! Mələk yala yam, məkə nde ndaram!» ²⁵ Gbəncana babəkə kə fum wəkəkə fər yanjan kirin, k'elək yala yon, k'osumpər dəpə kəkə nde ndərən **pəc-cam debeki** da Kanu. ²⁶ Kə cusu cəwos afum fəp, kə njəyefə **kəcəm debeki** da Kanu. Kə kanəsə kəyi njə, njac-loku: «Sənəjk məkə nte sənətə-tənəjk mə.»

Yesu kəwe kən Lewy

(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Nte tatəkə tənəcəpər mə, kə Yesu owur k'ənənj wəbanjəs dut wələma, nwe njac-wə Lewy mə, pənde nde njagbanjan njə abanjəs dut. Kə Yesu oloku kə: «Məyefə məcəm'em darənj.» ²⁸ Kə Lewy esak mes fəp, k'eyefə k'ənəcəpse Yesu darənj. ²⁹ Kə Lewy onj kə pəbocə kə kəsata kəronj nde kələ kon. Abanjəs dut alarəm njanayi di, njandes-ndəs dəməsa kə afum aləma kə Yesu. ³⁰ aFarisi kə anapa anjan atəkse sariyə njə njanayi di mə, njac-cəpənə, njac-loku acəpse a Yesu darənj: «Ta ake tə nəndinə yeri, nəc-munəs kə abanjəs dut kə aciya-ε?» ³¹ Mba Yesu oloku njə: «Bafə atamne njafanj wətən-cəl də, mba acuy njafanj kə. ³² Bafə alompu njə inder kəwe, mba aciya njə inder kəwe njatam **kəsəkəpər mera, njacəm pələmpu darənj**.»

Yesu kə kəsuj

(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Kə njaloku Yesu: «Acəpse a Sanj darənj kə acəpse a aFarisi darənj, njansuj tem fəp njac-cəpəs, kə məna akam njanti yeri njac-mun.» ³⁴ Kə Yesu oloku njə: «Nəntam kəsənjə anapa a wəfura kəsuj njayi kə wəfura kəsata kənan disrə ba? ³⁵ Mataka meyi mne njandəgbeyənə kə wəfura mə, awa njandesuj mata maməkə.» ³⁶ Kə Yesu oloku njə sə capafə nce: «Fum o fum ofəwali kəpəl dəkələto kəfu kəkə-cəpə kəkur. Bawo tənjsənjə kəpəl ka kələto kəfu kənjəkə əwali mə, kətəmar kələto kəkur kənkə efanj kələmpəs mə. ³⁷ Fum o fum ofəbər member dəkəfala. Kə pəyənə fə ti-ε, member monton, member molojnə, məyi onj ta məsətə member mam-ε; ³⁸ mba pəmar pəbər member dəcəbuntələ. ³⁹ Nwε o nwε omun member mokur, ofəsə-fanj mofu, bawo onjoku: «Mokur məntənjne.»»

* 6:1 simiti, dəsək da kənjəsəm sariyə sənənə aEbaru fəp kəbəc tatakə ta camət-merənj lokun o lokun. Difo njəwe simiti «simiti, dəsək da kənjəsəm».

6

Añnabi Yesu ko simiti, dəsək da kəñesəm
(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Simiti saloma, dəsək da kəñesəm,* kó Yesu eyi kəcali dale, kó acepse ɔn darəñ ñaññosəru malə ñac-gbac-gbaci mi ñac-səm. ² Kó aFarisi aloma ñaloku ña: «Ta ake tɔ ñəñyone nte antɔwose kəyɔ simiti, dəsək da kəñesəm mo?» ³ Kó Yesu oloku ña: «Nəmɔmən fɛ yecicəs ya Kanu disrɛ təkɔ Dawuda ɛnayo, nte dor denayo kɔ, kó afum ɔn mo?» ⁴ —Dawuda ɛnabərə kələ kəpəñ, k'ɛlɛk kəcəm nke aloñne Kanu nke pəntɔmar fum o fum pəsəm mɛnɛ wəloñne ka Kanu mo, kó nkɔn Dawuda ɔsəm ki, k'ompoce afum ɔn akɔ dor denayo mo.» ⁵ Kó Yesu oloku ña: «Wan ka fum ɔyone wəbe ka simiti, dəsək da kəñesəm.»

Fum wəfi kəca
(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Kó simiti saloma, dəsək da kəñesəm sənde səbəp, kó Yesu ɔñkɔ nde **ɔkəcəpəs** katəksɛ afum. Wərkun wəloma ɛnayi di, pəfi kəca kətɔt. ⁷ Atəksɛ sariye kó aFarisi ñañkəkce Yesu bel-bel, kó pəyone fɔ ɔñkɔtaməs fum simiti, dəsək da kəñesəm-ɛ. Ñanayo ti nte tɔñsɔñe ñəsɔtɔ tɛyemɛnɛ kó mo. ⁸ Mba Yesu ɛnacərə mɛcɛm-cɛmɛnɛ manjan, k'oloku wərkun nwe kəca kɔn kənafi mo: «Məyɛfɛ məcəme nnɔ daco.» Kó wəkəkɔ ɛyɛfɛ, k'ɛñcəme. ⁹ Kó Yesu eyif ña: «Ic-yif'un ma: Cəke cɔ awose kəyɔ ka simiti, dəsək da kəñesəm-ɛ? Pəmar payɔ pətət, ka pələc pɔ pəmar payɔ; pataməs fum, ka pace kó pəfi?» ¹⁰ Awa, kó Yesu ɔməmən ña dəcəro fəp fəñan, k'oloku wərkun nwe: «Mətɛñci kəca!» Kó wərkun nwe ɛntɛñci kəca, kó kəca kɔn kəntamɛ. ¹¹ Mba kó pəntɛlɛ acicəs a sariye kó aFarisi, kó ñayɛfɛ kəgbəkəlɛnɛ nte ñantam kəyɔ Yesu mo.

Yesu kəyɛk-yek Asom ɔn wəco kó mɛrəñ
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Tɛm tətəkɔ, kó Yesu ɛmpɛ nde dətɔrɔ kəkɔ-sali, k'ɔñkɔ pəcəpərənɛ pibi fəp kələk-ləkər Kanu. ¹³ Nte dec dəsək mo, k'ewɛ acepse ɔn darəñ, k'ɛyɛk-yek ña daco afum wəco kó mɛrəñ, aɛ ɛnasɔñ tɛwe ta «asom» ɔn mo. ¹⁴ K'ewɛ Siməñ, nwe ɛnasɔñ tɛwe ta Piyer mo; kó wɛñc Andərə, Sak, Sanj kó Filip, Bartelemɛ, ¹⁵ Matiye, Tɔma, Sak, wan ka Alfe, Siməñ, wəsəñka-səñka† ¹⁶ Yude, wan ka Sak, kó Yudas wəka dare da Iskariya, nwe ɛnadesəñ Yesu adif ɔn mo.

Yesu pəc-təksɛ pəc-taməs
(Mt 4:23-25)

¹⁷ Kó Yesu ñantor kəyɛfɛ dətɔrɔ kó ña, k'ɔñkɔ pəcəme kəfo kətəñnɛnɛ nke acepse ɔn alarəm, k'afum alarəm aloma ñanayi mo: afum aka Yude fəp, Yerusalem, kó afum aka kəba kəsək

nde sədare sa Tir kó Sidəñ. ¹⁸ Afum akanɛ fəp ñanader kədəcəñkəl kó, pətaməsɛnɛ sɔ docu danjan. Afum aɛ yəñk yələc yəñc-tərəs mo, ñanatamɛ. ¹⁹ Afum fəp ñac-səp kəgbuñnɛnɛ kó, bawo fənəntər fəñc-wur kó nfe fəñc-taməs acuy fəp mo.

Pətət kó pələc
(Mt 5:1-12)

²⁰ Kó Yesu ɔməmən acepse ɔn darəñ, k'oloku:

«Pəbət'un nəna atəyɔ daka,
bawo nəna yɔ **dɛbɛ da Kanu!**

²¹ Pəbət nəna aɛ dor dəyɔ tante mo,
bawo nəndenɛmbərə!

Pəbət'un nəna aɛ ñayi kəbok mo,
bawo nəndesɛl!

²² Pəbət'un kó afum ñandeter'un-ɛ, ñac-bɛləs'un, ñac-loməs'un, ñac-ləsər'un mewe bawo nəlanj dim da «Wan ka fum.» ²³ Nəde nəwoləs kó dəsək dadəkɔ dɛndɛdɛr-ɛ, nəyok-yokɛnɛ pəbotu, bawo kəpocɛ kəpəñ kəñkar'un nde dareñc. Tante tɔ atem aɛñan ñañc-yɔ adəñk a Kanu.

²⁴ Pələc pɛy'un nəna aɛ ñayo daka mo!
Bawo nəlip kəsɔtɔ pɛnɛmpəsɛ ponu mpɛ pənamar'un kədəkɔ-sɔtɔ mo.

²⁵ Pələc pɛy'un nəna aɛ ca fəp yɛlar mo,
bawo dor dɛndekɔ-yɔ nu!

Pələc pɛy'un nəna aɛ ñayi kəsɛl mo,
bawo nəndekɔ-yi kəbal kó kəbok disrɛ!

²⁶ Pələc pɛy'un nəna nwe afum fəp ñandeloku pətət ponu mo,
tante tɔ atem aɛñan ñañc-yɔ kó akɔ ñañc-bañnɛnɛ kəyone adəñk a Kanu mo.»

Kəbətər ka aɛ ñanter'un mo
(Mt 5:38-48; 7:12)

²⁷ «Mba, ñjloku ti nəna aɛ ñəñcəñkəl'im mo: Nəbətər atɛrɛnɛ anu, nəyɔ pətət aɛ ñanter'un mo! ²⁸ Nətolanɛ pətət aɛ ñantolan'on pələc mo, nətolanɛ aɛ ñanjloməs'un mo! ²⁹ Kó fum ɛfər'am kəca dakanca-ɛ, məcəñc sɔ akanca ña mɛrəñ ñəkɔ pəsut sɔ ñañkɔ. Kó fum ɛlɛkər'am duma dakəronɛ-ɛ, məcə kó sɔ pələc duma dam dɛdisrɛ. ³⁰ Məpocɛ nwe o nwe ontol'am mo; kó fum ɛlɛkər'am paka mpɛ pəyone pam mo, ta mawɛrəs kó pi. ³¹ Nəyone afum təkɔ nəfan a ñayɔn'on mo. ³² Kó nəmbətər gbəcərəm akɔ ñambətər'un mo, kəway kərə kó nəñgbəkər sɔ mərə-ɛ? Ali aciya ñambətər aɛ ñambətər ña mo! ³³ Kó pəyone fɔ akɔ ñañyɔn'on pətət mo gbəcərəm ño məñyone pətət-ɛ, kəway kərə kó mantam kəgbəkər amərə-ɛ? Ali aciya tətəkɔ tɔ ñañyɔ! ³⁴ Kó pəyone fɔ akɔ nəyɔ amera kədəluks'on mo gbəcərəm ño nəntam kəbər-ɛ, kəway kərə kó nəna nəntam kəgbəkər amərə-ɛ? Bawo ali aciya sɔ ñambər aciya nte tɔñsɔñe ña kədəsɔtɔ pətəñnɛnɛ payi mo. ³⁵ Nəbətər atɛr anu, nəbər ña nəwure

† 6:15 Siməñ, nwe aɛñc-wɛ «wasəñka səñka», ɔu «wəsimsɛ» mo, nwe ɛfan a atof ña Yisrayel ñowur kətam kó dɛbɛ da Rom.

kəlukse debe dadəkə amera. Nəndəsətə kəpəce kəpəñ, nəyəne sə awut a Wəbe wəka dəreñç, bawo Kanu kəntese nno apələrne pətət kə ayenki bəkəc nəyi mə. ³⁶ Nəbət mera pəmə təkə Papa konu əmbət amera mə.»

Ta nəcin afum aləma
(Mt 7:1-5)

³⁷ «Ta nəcin fum, afəkə-cin nu; ta nəboc kiti ka Kanu nno fum eyi mə, afəkəkə-kiti nu; nəñayənəne akə, andekə-ñayənən'on. ³⁸ Nəpəce, andekə-poc'on; andekə-bər nde yuba yonu yəpəñ ya duma donu potubuce pətət, pasumpər, pasəñk-səñk, pəlonər. Bawo yotubuce nyə nəntubuce mə, yə andekə-tubuce nu kəlukse nu kəway.

³⁹ Kə Yesu olək-lokər ña capafə: «Wətənəñk entam kəkətenə wətənəñk ba? Kə pəyəne fə ti-ε merəñ marjan fəp mə ñantəmpənə abi disrə. ⁴⁰ Ali wətəkəs wəkin eñçepər fə wətəkse kən; mba wətəkəs nwe entəkəs bel-bel mə, eñyi pəmə wətəkse kən. ⁴¹ Ta ake tə məñməməne ayika nñe nēñyi wəñç'am dərfər; a ta məntam kəkəkce togbu təkə teyi məna sərka dərfər mə? ⁴² Cəke cə məntam kəloku wəñç'am: «Wəñç'im məwose a ilin'am ayika nñe nēy'am dərfər mə!» məna nwe məntənəñk togbu ta dəfər dam mə? Məna wəbañəne dofum! Məlin kərəsna togbu ta dəfər dam, itə əñçəñ'am kənəñk bel-bel məlin ayika nñəkə nēyi wəñç'am dərfər mə.»

Kətək kə yokom ya ki
(Mt 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ «Kətək kətət kəkəkom yokom yelec, kətək kelec kəkəkom yokom yatət. ⁴⁴ Kətək nkε o nkε kə, yokom ya ki yə añnəpələ ki. Afəpim tumbunyitə dəğbəc, afəpim rəsənŞ dəbənç. ⁴⁵ Fum wətət nde abəkəc nñon nətət eñlek məyo mətət, kə fum wəlec nde abəkəc nñon nēlec eñlek məyo məlec. Bawo nte o nte kusu kəñloku mə, ti teyi nde dəbəkəc.»

Wəlo merəñ
(Mt 7:24-27)

⁴⁶ «Ta ake tə nəñwen'em «Wəbe! Wəbe!» ta nəñyo mes məkə inloku mə-ε? ⁴⁷ Nwe o nwe eder'im, pəne moloku mem, pəkət mi, iməntər'un nwe owurəne mə: ⁴⁸ Owurəne fum nwe eyi kəcəmbər kələ mə. Fum wəkəkə eñkay dantəf bel-bel kə pəntukmə, k'əñçəmbər kələ kən tasar kəron. Ali wəcafən ontuf pələrəm, domun dəfəntərə, kələ kən kəfətam kətəmpənə, bawo anacəmbər ki gbij. ⁴⁹ Mba nwe o nwe ene moloku mem, ta əñkətəne mi-ε, fum wəkəkə ñawurəne kə nwe eñçəmbər kələ kən katina dantəf, ta eñkay pəcəmbər ki tasar kəron mə. Kə wəcafən ontuf, domun dəfəntərə-ε, kələ kəñkə kəntəmpənə katina, kələcə few!»

7

Añnabi Yesu kətaməs kən wəcar ka wəbe ka asədar 100

(Mt 8:5-13)

¹ Nte Yesu elip kələk-lokər afum añe nāñç-cəñkəl kə mə, k'əñkə Kapərñayum. ² Dəndo kəfo kəñkə, wəbe ka asədar tasar tin (100) wəRom wələma ənayə wəcar nwe tətən tənayəñk kə mə. Wəcar wəkəkə enatəmne fə, pəc-fəñ kəfi. ³ Nte wəbe ka asədar nwe ene pac-loku teta Yesu mə, k'osom abeki aSuyif aləma, nəkəwəne kə Yesu pədetaməsə kə wəcar kən. ⁴ Kə abeki akəkə nānder nābəp Yesu kə nāletsəne kə nāç-gbəkəre, nāç-loku: «Əyo dofum nde pəmar məyəne kə ti mə, ⁵ bawo wəbe wəkəwə əmbətar atəf nəsə, nkən enacəmbər **dəkəcəpəs** dosu.» ⁶ Kə Yesu əñkə kə ña. Nənəblənə fə kələ kə wəsədar, kə wəsədar osom anapə in kəkə-loku kə: «Wəbe ta mətərəsne, bawo isətə fə dofum nde pəmar'am kəbərə kələ kem mə. ⁷ Itə əsəñe nte ina sərka intənə-kə nno məyi mə. Mba məloku toloku tin, wəcar kem pətəmne. ⁸ Bawo ina wəkəwə yati abe'em nə iyi dantəf, k'ina sə iyə asədar aləma añe nāy'im dantəf mə. Nwe inkule fə məkə mə, wəkəyi əñkə, k'iloku wəkə fə məder-ε, wəkəyi ender. K'iloku wəcar kem fə məyo nte-ε, əñyo ti.» ⁹ Nte Yesu ene moloku məməkə mə, kə teta wəsədar nwe tənçiyənə kə. K'əñkəfələ, k'əntəfərne afum akə nənəcəmə kə dərəñ mə, k'oloku: «İç-lok'un, ali nde Yisrayel inanəñk fə kəlan pəmə kəñkə!» ¹⁰ Kə asom a wəsədar nwe, nəlukus ndərən. Kə nābəp wəcar nwe enətə-təmne mə, pətəmne kəñ.

Yesu kətimi kən wəfi

¹¹ Nte telip mə, k'əñkə dare nde añç-wə Nayin mə. Atəkəs əñ kə afum alərəm nənəsəl kə nkən kəkə. ¹² Nte nələtərne kəbərə kə dare mə, kə nāmbəpənə kə afum nāñç-kekərə fum wəfi dəkəwup, mba fum nwe sona gbəñ sə kərə ənakom kə; wos pəfi sə. Afum alərəm a dare dadəkə nāñç-kekərə wəfi wəkəkə dəkəwup. ¹³ Kə Yesu ənəñ wəran nwe, k'əyəne kə nənəfər, k'oloku kə: «Ta məbok!» ¹⁴ Kə Yesu əñçəñe k'əñçəñe kəñkərə ka wəfi. Añe nənətəmpər kə mə nāñçəmə. Kə Yesu oloku: «Wətəmp, ina olək'am: Məyefə!» ¹⁵ Kə wəfi eyefə k'ənde, k'əñçəp kələk-loku. Kə Yesu olukse wəfi nwe kərə. ¹⁶ Kə fəp fənəsə; kə nāyefə **kəcəm dəbeki** da Kanu, nāç-loku: «Wədənç wəkə Kanu wəpəñ eyefə su dəcə! Kə Kanu kənder kəmar afum əñ!» ¹⁷ Kə təyo ta Yesu tətəkə təsam atəf nā Yude fəp, kəbəp ka sədərə səkə səñkəl Yude mə.

Asom a Añnabi Sañ
(Mt 11:2-19)

18 Kɔ acepsɛ a Saŋ darəŋ ŋaŋkɔ ŋaloku kɔ mes mamakɔ fəp. Kɔ Saŋ ewe acepsɛ ɔn darəŋ daco afum merəŋ, 19 k'osom ŋa kəkɔ-yif Wəbɛ Yesu kɔ pəyɔnɛ nkɔn ɔyɔnɛ nwe eyi kəder mɔ ba, ka pəmar pakar wəlwɔma? 20 Nte ŋambəp kɔ mɔ, kɔ afum aŋɛ ŋaloku kɔ: «Saŋ wəgbət afum dərɔmun osom su kədəyif ɔm: «Məna ɔyɔnɛ, nwe eyi kəder mɔ ba, ka pəmar səkar wəlwɔma?» 21 Afum akakɔ anasom mɔ ŋaŋkɔ ŋabəp Yesu pəc-taməs docu da atətammɛ alarəm, lanyiru, aŋɛ yɔŋk yelec yɛŋcəmə darəŋ mɔ, k'ɔsɔŋɛ atənəŋk alarəm kənəŋk. 22 Kɔ Yesu oloku ŋa: «Nəkɔ nəlɔku Saŋ təkɔ nənəŋk kɔ təkɔ nane mɔ: Atənəŋk ŋanəŋk, atorər ŋaŋkət, k'asəkəs aka sen, atɔnɛ ŋane, afi ŋatime, andəŋk tolɔku tətɔt nno atɔyɔ daka ŋayi mɔ.

23 Pəbət nwe tetem təntədəsɔŋɛ kəlɔŋɛ* mɔ!»

24 Nte asom a Saŋ aŋɛ ŋaŋkɔ mɔ, kɔ Yesu ɛyɛfɛ kəlɔku afum teta Saŋ pəc-yif: «Ake nənəkɔ kəmɔmən nde dətɛgbɛrɛ-ɛ? Awo nŋɛ afɛf ŋeyikɔc mɔ ba? 25 Mba ake nənəkɔ ɔŋ kəmɔmən di-ɛ, fum wəbɛrɛnɛ duma dɔtɔt? Mba abɛrɛnɛ suma sətɔt, ŋayi pətɔt disrɛ ŋandɛ wəbɔ wa abɛ disrɛ. 26 Ake nənəkɔ ɔŋ kəmɔmən-ɛ, wədəŋk wəka Kanu-ɛ? ɛy, ic- lok'un, Saŋ entesɛ pətəs wədəŋk wəka Kanu. 27 Nkɔn ɔyɔnɛ nwe yecicəs yecempi yoloku tetɔn mɔ:

«Isak wəsom pəy'im kirinj pəkɔ-cɛpəs dəpɔ dam for yam kirinj.»†

28 Kɔ Yesu oloku: «Ic- lok'un, aŋɛ aran ŋaŋkom mɔ fəp, ali wəkin eyi fɛ nwe ɛŋcɛpər Saŋ mɔ. Mba nwe ɛfɛtɛ nde **dɛbɛ da Kanu** mɔ, ɔyɔnɛ nwe ɛŋcɛpər Saŋ mɔ. 29 Afum aŋɛ ŋanane kɔ kəlɔk- loku mɔ fəp, kəbəp awerəs dut, kɔ ŋawosɛ dolompɔ da Kanu; ti disrɛ kɔ ŋawosɛ a Saŋ pəgbət ŋa dərɔmun; 30 mba aFarisi kɔ atəkɛ a sariyɛ ŋanawosɛ fɛ nte Kanu kənafanɛ ŋa mɔ, kɔ ŋafati a Saŋ pəgbət ŋa dərɔmun. 31 Anɔ indetubcɛnɛ afum a detemp dandɛ-ɛ? Anɔ ɔ ŋawurɛnɛ-ɛ? 32 Aŋɛ ŋɔ ŋawurɛnɛ: ŋawurɛnɛ awut aŋɛ ŋandɛ kəfo nke afum fəp ŋambəpsɛnɛ mɔ, a ŋac-wɛnɛnɛ kəkɔ- loku:

«Səfulanɛ nu aluk, kɔ nəntəpɛis!

Kɔ səlɛŋɛ nu mɛlɛŋ ma defu, kɔ nəntəbɔk.»

33 Bawo nte Saŋ wəgbət afum dərɔmun ɛnader mɔ, ɔŋc-səm fɛ kəcom, ɔŋc-mun fɛ member, kɔ nəlɔku: «Wəka ŋəŋk ŋɛlec ɔfɔ!» 34 Kɔ Wan ka fum ender, pəc-səm kəcom pəc-mun member kɔ nəlɔku: «Wəcɛlək kɔ wəcis ɔfɔ, wanapa ka abanəs dut k'aciya!» 35 Mba awut a kəcərə pətɔt ŋawosɛ dolompɔ da ki.»

Yesu nde kəlɔ ka Siməŋ wəFarisi

36 Kɔ wəFarisi waləma ewe Yesu kəkɔ- di yeri kɔ nkɔn. Kɔ Yesu embɛrɛ nde kəlɔ ka wəFarisi wəkakɔ, k'ɔŋkɔ pəndɛ amɛsa

kirinj. 37 Wəran wəciya wəlwɔma ɛnayi dare dadəkɔ, nte ene a Yesu ɔŋkɔ nde kəlɔ ka wəFarisi nwe mɔ, k'ɛlək təkɔ-bɔ pətɔt pɛlarɛ labundɛ, 38 kɔ wəran nwe ɔŋkɔ pəcəmə Yesu kumunt darəŋ pəsumpər kɔ wɛcək. K'ɛyɛfɛ kəbɔk pəc-cəŋkɛ mɛŋcər man wɛcək wa Yesu, k'ɛfɛŋtɛ wɛcək wa Yesu cəfon cən, pəc-cup wi, pəc-lɔŋsər wi labundɛ. 39 Nte wəFarisi nwe ɛnawɛ Yesu nde ndɔrɔn, ɛnəŋk tətəkɔ mɔ, k'olokunɛ dɛbəkək: «Fum wəkawɛ ɔŋyɔnɛ wədəŋk wəka Kanu-ɛ, k'ɛŋcərə wəran nwe ɔŋgbuŋɛnɛ kɔ mɔ, fum nwe ɔyɔnɛ mɔ –Wəran wəciya.» 40 Kɔ Yesu ɛlək moloku, k'oloku: «Siməŋ, iyɔ tolɔku təlɔma tolɔk'əm.» Kɔ Siməŋ oloku kɔ: «Məlɔk'im ti, Wətəkɛ.»

41 «Wəbəs-bəsər wəlwɔma afum merəŋ ŋanatəmpərə debɛ: Wəkin nwe pətəmpərə kɔ gbɛti mɛŋcəmbəl masar kəcəmət (500); kɔ wəka merəŋ pətəmpərə kɔ mɛŋcəmbəl 50. 42 Mba nte wəbəs-bəsər nwe ɛnəŋk fɔ alɛkər ɔn sɛbɛ ŋayɔ fɛ gbɛti bolukɛ kɔ mɔ, k'ɛŋaŋnɛnɛ merəŋ maŋan fəp. Akakɔ merəŋ anɔ endenəŋkanɛ kəbətər kɔ pətəs wəkɔ- ɛ?» 43 Kɔ Siməŋ oloku kɔ: «Pəwurɛn'ɛm, a wəkɔ ɛnatəmpərə kɔ gbɛti belarəm mɔ.» Kɔ Yesu oloku kɔ: «Gbɛs, məlɔku kəŋcɛ!» 44 Kɔ Yesu ɛŋkafɛlɛ k'ɛntɛfərnɛ wəran nwe, k'oloku Siməŋ: «Mənəŋk wəran nwe? Imbɛrɛna nno kəlɔ kam mba məsəŋŋa f'ɛm domun ibikɛnɛ wɛcək; mba nkɔn ɛŋcəŋkəsɛ wɛcək wem mɛŋcər mən, k'ɛfɛŋtɛ wi cəfon cən. 45 Məŋcupna f'ɛm, mba nkɔn kəyɛfɛ nte imbɛrɛna nno mɔ, a k'ɔŋcɔp kəcupəs'im wɛcək mɔ, hanj ndɛkəl'ɛt eyi kəyɔ. 46 Məsopna f'ɛm moro dərɔmp,‡ mba wəran wəkawɛ osop'im labundɛ dəwɛcək. 47 Itɔ ɔsɔŋɛ nte intam kəlɔk'əm fɔ, kiciya kəlaram nke ɛŋciya mɔ, aŋaŋnɛnɛ kɔ ki, bawo nkɔn ɔmbətər pənəŋkanɛ. Məna nwe aŋaŋnɛnɛ pipic mɔ, pipic pɔ məmbətər.» 48 Kɔ Yesu oloku wəran nwe: «Aŋaŋnɛn'am kiciya kam.» 49 Afum aŋɛ ŋanandɛ amɛsa kirinj kɔ nkɔn mɔ, ŋaŋcɔp kəc- lokunɛ dɛbəkək: «Anɔ ɔfɔ wəkawɛ ɛŋaŋnɛnɛ ali kiciya mɔ?» 50 Mba kɔ Yesu oloku wəran: «Kəlaj kam kəyac'əm, məkənɛ abəkək ŋɔforu.

8

Aran aŋɛ ŋaŋsɔl kɔ Yesu mɔ

1 Nte tɛyɛfɛ dānda mɔ, kɔ Yesu endɛ pəc- kɔt sɔdare; pəc-kawandi pəc-dəŋk moloku mɔtɔt ma **dɛbɛ da Kanu**. Ŋasɔl kɔ Asom ɔn wəco kɔ merəŋ, 2 kəbɛrɛnɛ ka aran alɔma aŋɛ ɛnataməs docu da dis kɔ da yɔŋk yelec mɔ: Mari wəkɔ aŋc-we «Wəka Məkdala» mɔ, nwe anabɛləs yɔŋk yelec camat-mərəŋ mɔ; 3 Yohanna (wəran ka Cusa, wəlompəs ka mes ma kəlɔ disrɛ ka Herodu), Susan

* 7:23 kasolɛ † 7:27 Malaki 3:1 ‡ 7:46 Aka Yisrayel moro mɔ ŋaŋc-ɔp acikərə aŋan alɛl

ka aran alarəm alōma aņe ņajc-wure daka danan kəmar ka Yesu ko Asom ɔn mɔ.

ņayo mɔ; pabelar ako ņantɔyo mɔ ali pəko ņajgbəkər mərə kəyɔne ņanjan mɔ.»

Capafɔ ca wəbɔf
(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

Iya ko awerɛc a Yesu
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)

4 Kɔ afum alarəm ayefe sɔdare səlōma ņamepəne kɔ. Kɔ Yesu oloku capafɔ nce: 5 «Nte wəbɔf owur kəkɔ-gbal malɔ mən mɔ, eyi kəgbal malɔ kɔ mēngben məlōma mēntempene dɔpɔ. Afum ņac-nas-nas mi, kɔ gbanja yɔsəm mi fəp. 6 Kɔ mēngben məlōma mēntempene dəmasar; nte momponj mɔ, kɔ mowos, bawo mənayo fə pədəm. 7 Kɔ mēngben məlōma mēntempene dəbēnj, kɔ bēnj yomponj kɔ mēngben mamokɔ kɔ yentasərne mi. 8 Kɔ mēngben məlōma mēntempene antɔf ņɔtɔt kəronj. Nte mamokɔ momponj mɔ, kɔ yonjoməs; kɔ poponj mpe o mpe ponjom mēngben tasar tin (100).» Yesu oņc-liku toloku tatəkɔ, pəc-gbəņe: «Məna nwe mənjoyɔ ləņəs məc-ne mɔ, mɔcəņkəl!»

19 Kɔ iya ka Yesu kɔ awerɛc ɔn ņander ņabəp kɔ, mba ņajc-tam fə kəlɔtərne kɔ nte afum ņala mɔ. 20 K'anjɔ paloku kɔ ti: «Iya kam kɔ awerɛc'əm aņa ņayi nde doru, mən' ɔ ņafan kəņanj.» 21 Kɔ Yesu oloku: «Iya kem kɔ awerɛc'im aņa, ņayɔne aņe ņajcəņkəl toloku ta Kanu ņacəme sɔ ti darəņ mɔ.»

Ta ake to Yesu oņc-loke capafɔ-e?
(Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

Yesu kəcəmbərəs kən afef ņəpəņ
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)

9 Kɔ acerpse ɔn darəņ ņayif kɔ nte capafɔ cacəkɔ cəloku mɔ. 10 K'oloku: «Nəna ņɔ asɔņ kəcərə məgbɔpəne ma **dəbe da Kanu**; kɔ ako dacapafɔ aloku ņa ti, mba: «Njəgbətne kɔ ņantɔ kəc-ņanj; kɔ ņajcəņkəl ta ņajne-ε.»

22 Dɔsək dəlōma kɔ Yesu embekɔ debil kɔ acerpse ɔn darəņ. K'oloku ņa: «Pacali ntende kəba mokuru.» Kɔ ņanjɔ. 23 Njayi kacali, kɔ Yesu endirərne. Kɔ afef ņəpəņ ņeyefe kəwur dəkəba kɔ abil ņefan kəkale, kɔ ņayi dəpəwey-wey. 24 Kɔ acerpse ɔn darəņ ņander ņatimi kɔ, ņac-kule-kule: «Wətəkse! Wətəkse! Kəfi kɔ sənder!» Nte entime mɔ, k'eyefe kəgbəņ-gbəņəf afef, kɔ yam yəpəņ yəkɔ yenayefe mɔ, kɔ yesak few. Kɔ pəyo yen, ali tes aņc-ne fə sɔ. 25 Kɔ Yesu eyif ņa: «Deke kəlanj konu kəyi-e?» Nte ņanese a kɔ cusu cəwos ņa mɔ, kɔ ņayifene: «Aņɔ ɔfo wəkawe? Wəkawe eņgbəņ-gbəņəf ali afef kɔ yam, yecəme sɔ tefan tən darəņ!»

Yesu kəloku tedisre ta capafɔ ca wəbɔf

Yesu katamas ka fum nwe yonk yelec yenacəme darəņ mɔ
(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

11 «Tedisre ta capafɔ cance tente: Dəfet, toloku ta Kanu tɔ. 12 Mēngben mme mēntempene dɔpɔ daco mɔ, mi məyɔne afum aņe ņajne mɔ; ņonk ņelec ņeder ņeliņ ņa dəbəkac toloku ta Kanu təkɔ enane mɔ, nte tənɔņe payamasar ņa kəlanj nke kəntam kəyac ņa mɔ. 13 Mēngben məkɔ meyi dəmasar mɔ, afum ņɔ, aņe ņajc-kəna-ne toloku ta Kanu, pəbɔt ņa mɔ. Mba ņayo fə ntental,* ņalaj tem təlōma, kɔ tem teyenjki tender ņa-ε, ņasak. 14 Mēngben mme mēntempene dəbēnj mɔ, mi məyɔne afum aņe ņajcəņkəl moloku ma Kanu, kɔ ņalasərne mes məpəņ mme mentasərne ņa mɔ: Məcəm-cəmne melarəm, kəsɔtɔ ka daka kɔ məfan mobotu ma doru, ņa ņafɔsəņ yokom yololu. 15 Mēngben mme meyi antɔf ņɔtɔt mɔ, afum ņɔ, aņe ņajcəņkəl toloku abəkəc ņɔtɔt ņosoku, ņameņkərne ti, ņacəme ti darəņ mɔ, ņa ņajsəņ yokom yotɔt.»

26 Kɔ Yesu oņkɔ pəņanj yecic yəlōma nde atɔf ņa Kadara, nde pəntefərne kɔ Kalile mɔ. 27 Nte Yesu ontɔr dantɔf mɔ, k'ənənj kum wəlōma wəkə dare dadəkɔ fə yon kirin, nwe yonk yelec yelərəm yenacəme darəņ mɔ. Kəyefe nte pənawon mɔ, eņc-bərne fə duma, enayo fə kəlɔ kəyi, mēne pəyi nde aņwupene mɔ. 28 Nte fum nwe enənj Yesu mɔ, kɔ ņonk ņelec ņɔsəņe kɔ kəkule-kule, k'entempene Yesu wəcək dantɔf, k'oloku pəpəņ: «Cəke cɔ məfanər'im-ε, Yesu, Wan ka Kanu Wəbe wəkə dareņc? Iletsen'am ta matərəs'im!» 29 Bawo Yesu oņc-liku ņonk ņelec ņe ņenabere fum wəkakɔ dərɔs pəwon mɔ kəwur. Gbekce yɔ aņc-kɔtərne fum wəkawe dəkəcək kɔ afec ņəpəņ, mba oņc-copu gbekce yayɔkɔ, ņonk ņelec ņosole kɔ ņekəkər nde dətəgbere. 30 Kɔ Yesu eyif kɔ: «Cəke cɔ aņw'am-ε?» Kɔ fum nwe oloku Yesu: «Ina aņwe «Pəlarəm.»» Bawo yonk yelec yelərəm yenacəme kɔ darəņ. 31 Kɔ yonk yelec nyɛ yeletsene Yesu kəsak yi, ta pəsəņe yi kəwur yəkɔ dəpəcuma. 32 Awa, ņanabolene fə sɔp yelərəm yəlōma nyɛ yonc-səmat dəndo tɔr kəronj mɔ. Kɔ yonk yelec yontola Yesu kəwose ka kəbere ka dəsəp nyɛ, kɔ Yesu owose yi. 33 Kɔ yonk yelec yolukus fum nwe dərɔs, kɔ yonk yembere dəsəp. Kɔ səp nyɛ fəf yon-tor kəyefe dətɔrɔ, kɔ yonk yotor dəkəba, kɔ

Capafɔ ca lamp
(Mk 4:21-25)

16 «Nwe o nwe ɔfɔmot lamp a pəkufun di kalonj, ɔfɔsɔ-bərsene di kəfəņc dantɔf; mba endet di kədət dəm, nte tənɔņe aņe ņambere dukəlɔ mɔ, ņanəņkne pəwanjərə. 17 Mpe o mpe pəmenjəne, antam pi kəņanj. Nte o nte tənɔņəpəne mɔ, antam ti kəcərə, towur tɔfəntərə pəwanjərə. 18 Nəkembərne təkɔ nəņcəņkəl mɔ; bawo andekɔ-bere ne ako

* 8:13 «kantental», «ntental» = «kəcəņc», «ņcəņc»

yeŋgbatāse, kɔ yefis-fis fəp. ³⁴ Nte afum aŋe ŋaŋc-kək sɔp nɔe ŋanaŋk ti mɔ, kɔ ŋayksɛ kɔ ŋaŋkɔ ŋaloku ti dare danjan kɔ aka sɔdare səkəsək. ³⁵ Kɔ afum ŋander kəmɔmən tɔkɔ tenacɛpər di mɔ. Kɔ ŋander nno Yesu eyi mɔ, kɔ ŋambɛp fum wɔkɔ yɔŋk yelec yenalukus darəŋ mɔ, pəndɛ Yesu dantɔf, pəbɛrɛne yamos pɛc-yɔ mes bel-bel, kɔ afum aŋe ŋanader kəmɔmən mɔ ŋanese. ³⁶ Afum ako ŋanananɔŋk mes mamakɔ mənacɛpər mɔ, ŋalɔmər ako ŋanader kəmɔmən tɔkɔ anayac kɔ mɔ. ³⁷ Kɔ afum a atɔf ŋa Kadara fəp ŋaloku Yesu a pəyefɛ ndaranjan pəkɔ, bawo ŋanananɔŋkane kənese. Kɔ Yesu embɛrɛ debil k'olukus. ³⁸ Fum wɔkɔ Yesu ɛnalukɛ yɔŋk yelec darəŋ mɔ, eletsɛne Yesu a pɛtam kɛce kɔ pəyi kɔ dantɔf. Mba kɔ Yesu ombupərə kɔ pɛc-ɔlu: ³⁹ «Məlulukus nno ndaram. Məkɔ mɛc-ɔlu afum tɔkɔ Kanu kəyɔn'am mɔ fəp.» Kɔ fum nwe ɔŋkɔ pɔlɔku dare disrɛ fəp mes məkɔ Yesu ɛnayɔne kɔ mɔ.

Wan wəran wəka Sayirus, kɔ wəran wəko ɛnagbuɔne yamos ya Yesu mɔ
(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

⁴⁰ Yesu kəlulukus kɔn, kɔ afum ŋaŋkɔ ŋafayne kɔ, bawo fəp fəŋc-kar kɔ. ⁴¹ Kɔ fum wɔlɔma, pɛc-we kɔ Sayirus, nwe ɛnayɔne wəbɛ wəka **dəkɛcɛpəs** mɔ, owur nde pɛc-der. Kɔ Sayirus ɛfəntərə dantɔf, k'osumpər Yesu wɛcək, pɛc-letsɛne kɔ kəwosɛ kəder ka kəbɔ kɔn. ⁴² Bawo ɛnayɔ wan wəran wakin gboŋ, nwe ɛnasɔtɔ meren wəco kɔ mɛrəŋ mɔ, pɛc-fi. Nte eyefɛ kəkɔ mɔ, kɔ kanay kəmɛpne kɔ han ŋac-yaməsər kɔ kəŋesəm. ⁴³ Wəran wɔlɔma ɛnayi di, wəkakɔ pɛc-yak kəyefɛ ka meren wəco kɔ mɛrəŋ ta pəŋcəmbərəs-ɛ. Wəran nwe ɛnabɛrɛ daka dən fəp nno aten cal ŋayi mɔ, nte tɔŋsɔŋɛ pataməs kɔ mɔ. Mba ali fum ɛnatam fɛ kətaməs kɔ. ⁴⁴ Kɔ wəran nwe ɔlɔtərne Yesu tadarəŋ, k'ɔŋgbuɔne dobol da duma dən. Gbəŋcana babəkɔ kɔ kəwur mecir kanjɔ kənayi kɔ mɔ kəsakɛ. ⁴⁵ Kɔ Yesu eyif: «Anɔ ogbuɔn'em-ɛ?» Nte afum fəp ŋambupərə ti mɔ, kɔ Piyer oloku: «Wətəkɛ afum ŋaŋkel'am waca nwe fəp!» ⁴⁶ Kɔ Yesu oloku: «Fum wɔlɔma ŋgbuɔn'em, bawo ŋɔcərə a fənɔntər fəlɔma fəwur'im dərɛs.» ⁴⁷ Nte wəran nwe ɛŋcərə a Yesu ɛŋcərə fɔ fum ŋgbuɔne kɔ mɔ, k'ender pɛc-yikɛ, k'ɛntɛmpɛne Yesu wɛcək dantɔf. K'oloku afum fəp fər kirij tes tɔkɔ tenasɔŋɛ kɔ kəgbuɔne ka duma da Yesu mɔ, kɔ tɔkɔ docu dən denatamne gbəŋcana babəkɔ mɔ. ⁴⁸ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Wan kem, kəlanj kam kəyac'am, məkɔne abəkɛc ŋoforu.»

⁴⁹ Yesu eyi kəlɔk-ɔlu kanjɔ, kɔ fum wɔlɔma ɛnder kəyefɛ ka ndena wəbɛ ka **dəkɛcɛpəs** da dare, k'ender pɔlɔku: «Wan kam efi, ali mənɔrəs fɛ sɔ wətəkɛ kəkɔ di.» ⁵⁰ Mba Yesu ɛnane fum nwe kəlɔku ka wəbɛ wəka **dəkɛcɛpəs** defɛ da wan kɔn, k'oloku

wəbɛ nwe: «Ta mənese! Məlanj gbəcərəm, wan kam ɛntamne.» ⁵¹ Nte ŋalukus dɛkɛr mɔ, Yesu owosɛ fɛ fum kəbɛrɛ kɔ nkɔn mənɛ Piyer, Sanj, Sak, wan wəran nwe kas kɔ kɛrɛ gbəcərəm, ŋɔ ɛnawosɛ kəbɛrɛ nno wan wəran wafi nwe eyi mɔ. ⁵² Kɔ afum fəp ŋambok ŋac-ɔm pəcuɔ panjan tetɔn. Kɔ Yesu oloku: «Ta nəbok! Efi fɛ, kədɪrɛ k'ɛndɛ.» ⁵³ Kɔ afum ŋayefɛ kəsɛlɛr Yesu, bawo afum aŋe ŋanacərə a wan wəran nwe efi. ⁵⁴ Kɔ Yesu osumpər wan wəran nwe kəca, k'olokɛ dim dɔpɔŋ: «Wəyɛcərə, məyefɛ!» ⁵⁵ Kɔ am-ɛra ŋɔn ŋender kɔ, gbəŋcana babəkɔ k'eyefɛ, kɔ Yesu oloku a pəŋɔn kɔ yeri. ⁵⁶ Kɔ cusu cəwos akombərə aka wan wəran nwe, kɔ Yesu oloku ŋa a ta ŋalɔmər nwe o nwe nte tɛŋcɛpər mɔ.

9

Yesu osom acɛpsɛ ɔn darəŋ wəco kɔ mɛrəŋ
(Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

¹ Kɔ Yesu ewe Asom ɔn aŋe wəco kɔ mɛrəŋ, k'ɔsɔŋ ŋa fənɔntər kɔ kətam ka kəbelas yɔŋk yelec fəp, kələkɛnɛ kətam ka kətaməs ka docu. ² Kɔ Yesu osom ŋa kəkɔ-dəŋk **dɛbɛ da Kanu**, kɔ kətaməs ka docu. ³ K'oloku ŋa: «Ta nətəmpərəne daka o daka teta dɔpɔ, ta nətəmpər togbo, ta nətəmpər tɔlɔba, ta nətəmpər tocom, ta nətəmpər pəsam, ta nwe o nwe pətəmpər suma mɛrəŋ. ⁴ Nno o nno aŋkɔ-baŋ'un waca mɛrəŋ mɔ, ŋayi di, difɔ nəndekɔ-wur a nəsumpər dɔpɔ donu kəkɔ. ⁵ Nno o nno afum ŋantəkɔ-wos'on kəyi mɔ, kɔ nəndewur dare dadəkɔ-ɛ, nəkoŋ-kɔŋ wɛcək wonu, itɔ endeyɔne sɛde nno ŋayi mɔ. ⁶ Kɔ asom aŋe ŋawur ŋac-kɔt sɔdare; ŋac-dəŋk tɔlɔku tɔtɔt ta Kanu, ŋac-taməs acuy mofɔ fəp.

Pəciyanɛ pa Herodu
(Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)

⁷ Nte Alkaly Herodu ene mes mme mɛŋc-ɛpər mɔ, kɔ pəŋciyanɛ kɔ. Bawo alɔma ŋaŋc-ɔlu a Sanj ɛntime afi daco; ⁸ alɔma ŋac-ɔlu, a Eliya ɛder, alɔma ŋac-ɔlu, a wədənɔk wəka Kanu wɛcəkɔ-cəkɔ wɔlɔma oluksərne sɔ kəder. ⁹ Kɔ Herodu nkɔn oloku: «Inagbinti Sanj domp! Anɔ ɔyɔne fum wəkawɛ aŋloku tetan mɔ-ɛ?» Kɔ Herodu ɛfan kanɔŋk kɔ.

Yesu kəsɔŋɛ ka afum wul kəcamət (5000) kənɛmbərə

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Sanj 6:1-14)

¹⁰ Kɔ asom ŋander ŋalukɛ Yesu tɔkɔ ŋanayɔ mɔ fəp. Kɔ Yesu ɛlɛk ŋa kɔ ŋawurnɛ kəsək, ntende dare da Betsayida. ¹¹ Kɔ afum ŋaŋcərə kəwur kəŋan kɔ ŋaŋcɛpsɛ ŋa darəŋ. Kɔ Yesu owosɛ ŋa kəder, k'ɔŋkɔ pɛc-ɔlu ŋa teta **dɛbɛ da Kanu**, k'ɛntaməs sɔ aŋe ŋanətətamne mɔ. ¹² Nte dec deyefɛ kəkale mɔ, kɔ Asom ɔn ŋalɔtərne kɔ ŋac-ɔlu: «Məyɔ ɔŋ məsək afum akaŋɛ ŋakɔ ŋatɛn dəkədɪrɛ kɔ yeri nde sɔdare nse səŋkɛl nno mɔ; bawo

dætgberæ ayi wəkawæ.»¹³ Kō Yesu oloku ŋa: «Nāna nāsōŋ ŋa yeri.» Kō Asom ʼn ŋaloku kō: «Cəcom kəcamət kō lop mērəŋ gbəcaram yō səyō, məfan ŋj a səko səwaye kənay kəŋkə yeri ba?»¹⁴ Mba afum aŋe ŋəŋc-bəp afum wul kəcamət (5000). Kō Yesu oloku Asom ʼn: «Nəyō ŋa ŋalōŋkanə afum 50-50.»¹⁵ Kō asom ʼn ŋayō təkō Yesu ʼnaloku ŋa kəyō mō, kō ŋandəs ŋa fəp.¹⁶ Kō Yesu elek cəcom nce kəcamət kō lop nyē mērəŋ, k'eyekti fər dərəŋc, k'ontolanə yeri nyē nno Kanu kəyi mō. Kō tēyefē dānda k'entipi yeri nyē a k'endesəŋəs yi acəpsə a ŋayerəs kənay kəŋkə.¹⁷ Kō afum akakō fəp ŋandi yeri nyē kō ŋanəmbərə. Nte anawetəs yeri yeləpəs nyē mō, yənayō cəfala wəco kō mērəŋ.

Piyer oloku a Yesu əyone nwe Kanu kəyək-yek mō

(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

¹⁸ Dəsək dələma Yesu **pəc-lok-lokər Kanu** taciŋa, acəpsə ʼn darəŋ ŋalōŋkanə kō kəsək. Kō Yesu eyif ŋa: «Toloku ta afum, anō iyōnə-ε?»¹⁹ K'acəpsə ʼn darəŋ ŋaloku kō: «Nte əlōma ŋaloku mō, a Saŋ wəgbət afum dərōmun məyōnə, k'alōma ŋaloku a Eliya məyōnə; əlōma a wədəŋk wəka Kanu wəcəkō-cəkō wələma ʼ məyōnə nwe eyefē afi daco mō.»²⁰ Kō Yesu eyif ŋa sō: «Kō cəke cō nana nəŋcəm-cəmnen'em kəyōnə-ε?» Kō Piyer oloku Yesu: «Wəyək-yek wəka Kanu məyōnə.»

Yesu kacam defi dən kō kədəyefē kən afi daco

(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)

²¹ Kō Yesu entin-tin ŋa kəcəŋkə ti, ta ŋaloku ti fūm o fūm.²² K'ōnəcər a pənamar dis dələl Wan ka fūm bel-bel; abeki, alonə apōŋ kō atəkse sariyē ŋabeləs kō; padif kō; pəyefē defi tataka tən ta maas.

²³ K'oloku afum fəp nte: «Kō fūm efəŋ kəcəps'em-ε, wəkayī pəsək kəcəm-cəmne tetən ta sarka, wəkayī pəwosə kəsək məfan mən pəwosə kətərō haŋ pəfi * dəsək o dəsək, pəcəm'em darəŋ.²⁴ Bawo, nwe o nwe efəŋ kəyəc kəyi doru kən mō, kəŋsalpər kō; mba nwe o nwe ʼ kiyi kən doru kəsəlpər kō tetem mō, eyac ki.²⁵ Ake tōyō fūm kəsətō kən doru dandə fəp-ε, kō pəyōnə fō wəkayī eyi kəgbalənə kō pəyōnə fē ti wəkayī pəc-ləsərne-ε?»²⁶ Nwə o nwe elapər'n'em kō moloku mem, Wan ka fūm endəkō-sədəmnə-wosə kəyəc mənə wəkayī k'endeder **pəmot pa pələl pa dəbē** da Papa-ε, kō mələkəe mecempi.²⁷ Ic-loku nu kəŋcə: Afum akin akin ŋayi nno kəfo kəŋkə aŋe ŋantədewak defi ta ŋantanəŋk **dəbē da Kanu** mō.»

Piyer; Saŋ kō Sak ŋanəŋk Yesu pəyi pəmotu pa debeki da Kanu disre

(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)

²⁸ Nte Yesu oloku moloku maməkō mō, kō mata camət-maas mēŋcəpər, k'elek Piyer, Saŋ kō Sak, kō ŋampe tərō kərōŋ **kəkō-lok-lokər Kanu**.²⁹ Yesu eyi kəsali, kō kəro kən kəsəkpər, kō yamos yōn yənəŋkanə kəferē yoc-motər-motər.³⁰ Pəwōn fē kō afum mērəŋ ŋayefē kəlōk-loku kō nkōn: Musa kō Eliya ŋanayī,³¹ aŋe aŋc-nəŋk **pəmot pa pələl** pa debeki da Kanu disre mō. ŋac-loku Yesu kəkō kən nke kəŋkəyi Yerusaləm mō.³² Tetəŋne Piyer k'asol ʼn ŋac-dirē pəpōŋ; nte ŋantime mō, kō ŋanəŋk Yesu pəmot pa debeki da Kanu disre, kō afum mērəŋ akō ŋanacəme kō nkōn mō.³³ Təm nte afum akakō mērəŋ ŋəŋc-gbeyenə kō Yesu mō, kō Piyer oloku kō: «Wətəkse pəntesə su kiyi ka nno. Səcəmbər **cəbal cəcəp-cəpə** maas, ŋin ŋam, ŋin ŋa Musa, kō ŋin ŋa Eliya.» Piyer enacərə fē nte ŋəŋc-loku mō.³⁴ Nte ŋəŋc-loku tatəkō mō, kō kəp kənder kəgbəpərne ŋa kō kənəsə kəsumpər acəpsə a Yesu darəŋ nte ŋananəŋk kəp kəŋkə kəc-der kəgbəpərne ŋa mō.³⁵ Kō dim dowur kəp kəŋkō disre, doc-loku: «Wəkawə əyone wan kem, nkōn iyək-yek: Nəcəŋkəl kō!»³⁶ Nte ane dim dadəkō mō, k'anəŋk Yesu pəcəme sona. K'acəpsə a Yesu darəŋ ŋəŋcəŋk ali fūm ʼnaloku fē sō wəkōs tələma nte enəŋk mō mata maməkō.

Yesu kataməs ka wan nwe ŋəŋk ŋeləc ŋenatōŋkulu-tōŋkulu

(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)

³⁷ Dəcəkək nte ŋantor kəyefē dətərō mō, kō afum alarəm ŋander kədəfaynə Yesu.³⁸ Kō fūm wələma ŋŋkularnə kənay kəŋkə daco: «Wətəkse iltsen'am məmōmən wan kem, bawo wəkin wəkawə gbōŋ iyō.³⁹ ŋŋk ŋeləc ŋələma ŋemberē kō, kō ŋəsəŋə kō kəŋkule-kule gbəŋcana babəkō, kō ŋeyikac kō pəpōŋ, kō ŋəsəŋə kō kəfoc kəwur kō dəkusu; kō ŋələləs kō dis, a kō ŋendesak kō.⁴⁰ Iltsenə acəpsə-am darəŋ kəbələs ka ŋi, mba ŋantam fē ti.»⁴¹ Kō Yesu ŋŋkularnə: «Nəna afum aləc a tēm tantə, atələŋ Kanu, tēm cəke tō pəmar sō iyī kō nənə-ε? Təm cəke tō pəmar sō itəmpər te tonu-ε? Məkere wan kam nno.»⁴² Nte wan wəkakō ŋəŋc-lətərne Yesu mō, kō ŋəŋk ŋəŋgbal kō dəntōf kō ŋeyikac kō pəpōŋ. Mba kō Yesu eŋgbəŋ-gbəŋər ŋəŋk ŋeləc ŋəŋəkō, k'entaməs wan wəkakō, k'əsəŋ kō kas.⁴³ Kō cusu cawos afum fəp kənəŋk ka fənōntər fəpōŋ fa Kanu.

Yesu kəgbəkərə kən kəlōku defi dən

(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)

Nte mes maməkō Yesu ŋəŋc-yō mō mec-ciyenə afum mō, k'oloku acəpsə ʼn darəŋ:⁴⁴ «Nəna nəsu ləŋəs, nəcəŋkəl bel-bel moloku mame: Kəber k'ander Wan ka fūm afum

* 9:23 «kəgbəŋne kətək ka gbekə kən» = ti disre: «kəwosə kəsəŋne defi dəsək o dəsək pəmo təkō Yesu enayō ti mō.»

dəwaca. ⁴⁵ Mba aɕeɕse ɔn darəj ɲanacəre fe tedisre ta toloku tatəko ɔŋc-oku mɔ; tenagbɔɓɓne ɲa, nte tɔɲsɔɲe ta ɲaɲɕəre ti mɔ. Kɔ ɲanesə kəyifət kɔ tedisre ta toloku tatəko.

Ano aɕeɕər nu fəp-ɛ?
(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)

⁴⁶ K'acɕeɕse ɔn darəj ɲayefe kəyifətene nte tɔɲsɔɲe ɲacəre nwe eɲɕeɕər ɲa dəkəcəme mɔ. ⁴⁷ Yesu nwe ɛnacəre mɛcɛm-cɛmne mme meyi ɲa dəcɔr mɔ, ɛlek wan wəfət wəkin, k'ɛɲɕəmbəɓərne kɔ. ⁴⁸ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Nwe o nwe eɓaɲ wan wəkawe kəbaɲ kətət tetem, ɛmbaɲ'im ina sərka pətət; nwe o nwe eɓaɲ'im, ɛmbaɲ wəkɔ osom'im mɔ. Bawo fum wəkɔ ɛɲɕəmbəɓərne dəkəcəme dɛfət mɔ, ɔyɔne wəkɔ eɲɕeɕər nu fəp.»

Nwe ɔntɔc'am mɔ, ɛfaɲ'am
(Mk 9:38-40)

⁴⁹ Kɔ Saɲ ɛlek moloku k'oloku: «Wətəkse sənənəɲk fum wələma pəc-beləse yɔɲk yelec tewe tam; kɔ səfaɲ kəmənɛ kɔ, bawo wəkayɪ ɛɲcəme f'am darəj pəmɔ sənə.» ⁵⁰ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Ta nəmənɛ kɔ ti; bawo fum nwe ɔntɔc'am mɔ, ɛfaɲ'am.»

Dare dələma da Samari kəfati kəbaɲ ka Yesu

⁵¹ Nte dəsək delek da Yesu doru dɔɲc-lɔtəs mɔ, k'olokune a mənɛ pəkɔ Yerusalem gbəs. ⁵² K'osom afum aləma ɲayi kɔ kirin, Kɔ akakɔ ɲayi kirin kɔ ɲaɲkɔ ɲabəp dare da Samari dələma, nte tɔɲsɔɲe ɲalompəsneɛ kɔ mɔ. ⁵³ Mba kɔ aka dare dadəkɔ ɲafati kəbaɲ kɔ, bawo Yerusalem ɲaɲc-kɔ. ⁵⁴ Nte afum aɲe ɲaləɲk ti mɔ, aɕeɕse a Yesu darəj, Saɲ kɔ Sak ɲaloku: «Wətəkse, mafan səluku ɲeɲc dotor kəyefe dəkəm dɛləsər ɲa?» ⁵⁵ Kɔ Yesu ɛɲkafələ k'ɛntɛfərne ɲa, k'ɛgbəɲ-gbəɲər ɲa. ⁵⁶ Kɔ ɲayefe kɔ ɲaɲkɔ dare dələma.

Aɲe ɲafan kəcəme Yesu darəj mɔ
(Mt 8:19-22)

⁵⁷ Nte ɲanayi dɔɓɔ kəkɔ mɔ, kɔ fum wələma oloku kɔ: «ɲɕəm'am darəj nno o nno məɲkɔ mɔ.» ⁵⁸ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Yeterer yɔyɔ bi kɔ bɛmp yɔyɔ wələ wa yi; mba Wan ka fum ɔyɔ fe nno ɛntam kəboc dɔmp mɔ.» ⁵⁹ Kɔ Yesu oloku fum wələma: «Məcəm'em darəj.» Kɔ fum wəkakɔ oloku kɔ: «Wətəkse, məwos'em kərəsna ikɔ iwup papa kem.» ⁶⁰ Kɔ Yesu oloku fum wəkakɔ: «Məsək afi ɲawup afi; kɔ mənə, məkɔ mədəɲk **dɛbɛ da Kanu.**»

⁶¹ Kɔ fum wələma oloku: «Kəcəm'am k'inder darəj Wəbɛ, mba məkar ikɔ kərəsna ilemberne aka kələ kem disre.» ⁶² Kɔ Yesu oloku kɔ: «Nwe o nwe edebifte cənə a wəkayɪ pəc-momən tadarəj, entese fe kədəɲk ka **dɛbɛ da Kanu.**»†

10

Kəsom ka aɕeɕse darəj 72
(Mt 10:7-16)

¹ Nte tatəko tɛɲɕeɕər mɔ, kɔ Wəbɛ ɛyek-yek sɔ afum 72 aləma, k'osom ɲa mɛrəj mɛrəj ɲayi kɔ tekirin kəkət ka sədare kɔ mofɔ fəp mme pənamar kɔ kəkɔ mɔ. ² K'oloku ɲa: «Dale dɛtɛl dɛmbɛk, mba atɛl ɲampice. Nələtsɛne wəkə dale dɛtɛl dandɛ, pəsək atɛl ɲade ɲatɛl dale dən. ³ Awa! Nəkɔ, isak'un nəkɔ pəmɔ nte aɲsək ɲkesiya calma daco mɔ. ⁴ Ta nətəmpərəne pəsam pa delek, ta nətəmpərəne ləba, ta nətəmpərəne ɕafta, ta nəyifənɛ sɔ kɔ fum o nɔk dɔɓɔ. ⁵ Kələ nke o nke nəndekə-bere mɔ, nəkule kərəsna: «Kanu kəberse pəforu kələ kanke!» ⁶ Kɔ pəyɔne, fum wəkə pəforu eyi kələ kanke-ɛ, pəforu pɔnu pɛɲyi kɔ kəron; kɔ pəyɔne fe ti-ɛ, pəforu pəpəkɔ poluksərn'on. ⁷ Nəyi kələ kanke, nədi yeri, nəmum domun da kələ kanke; bawo pəmar pasəɲ wəbɛc kəway kən. Ta nəc-cal-cali wələ de! ⁸ Dare ndɛ o ndɛ nəberɛ a pabaɲ'un mɔ, nədi yeri yəkɔ aɲsəɲ'un mɔ. ⁹ Nətəməs acuy akɔ ɲayi di mɔ, nəloku ɲa: **dɛbɛ da Kanu** dɔlətərn'on.» ¹⁰ Dare ndɛ o ndɛ nəkɔ ta ambaɲ'un mɔ, nəkɔ ndɛ abanɲa ɲaɲan nəloku: ¹¹ «Səɲkɔɲər'un kəbof ka dare donu ali nke kəsopte su dəwɛcək mɔ, səluku'on ki; nətam kəcəre a **dɛbɛ da Kanu** dɔlətərne.» ¹² Ic-lok'un a dəsək dadəkɔ, tɔyɔ nte andeyɔ dare dadəkɔ mɔ, tendeyɲk teɕeɕər ta Sodom.»

Sədare nse sɛfati kələɲ mɔ
(Mt 11:20-24)

¹³ «Pələcər'am mənə dare da Korasin! Pələcər'am mənə, dare da Betsayida! Bawo **mes mɛwɛy-wɛy mme Kanu kəmməntər** ayɔ nno ndoronu mɔ, m' anayɔ sədare sa Tir kɔ Sidəɲ-ɛ, kɔ ɲanasəkɔpər mɛra pəwɔn, ɲacəme pələmpu darəj, ɲabərne yamos yanjan ya kəbal, ɲandɛ ɲamɔɲɕe! ¹⁴ Ito endesəɲe dəsək da kiti ka Kanu dadəkɔ, pəfɔdeyɲkər Tir kɔ Sidəɲ pəmɔ nənə. ¹⁵ Kɔ mənə, dare da Kapernayum, məɲcəm-cəmmɛ a andeko-pən'am haɲ dareɲc? Ala! Andeko-tɔr'am dəntəf haɲ nno afum afi ɲayi mɔ. ¹⁶ Nwe ɛɲcəɲkəl'un mɔ, ɛɲcəɲkəl'im. Kɔ nwe ɛɲwenəs'un mɔ, ɛwenəs'im, k'ɛwenəs wəkɔ osom'im mɔ.»

Kəlulukus ka aɕeɕse darəj 72

¹⁷ Kɔ afum 72 aɲe anasom mɔ ɲalulukus pəbotu disre kɔ ɲaloku: «Wəbɛ! Ali yəɲk yelec fəp yənayi su dəntəf tewe tam.» ¹⁸ K'oloku ɲa: «Indenanəɲk Sentani kətəmpərəne kəyefe dareɲc pəmɔ təkɔ pəɲmot mɔ. ¹⁹ Nəcəɲkəl: Isəɲ'un kətam kəkət ka bok kɔ mekalɛɲɕər kəron kələkɛnɛ fənəntər fa ater anu fəp, daka o daka dɔfətam kəyams'on ti. ²⁰ Mba ta pəbət'un nte yəɲk yelec yeyi nu dəntəf mɔ,

† 9:62 «entese fe kədəɲk ka dɛbɛ da Kanu» kɔ pəyɔne fe ti-ɛ, «ɛmar fe dɛbɛ da Kanu.»

m̄ba p̄abot'un nte āncic mewe monu nde darēnc, ndena Kanu m̄a.»

P̄abotu pa Yesu
(Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Tenat̄ān̄e, **Amera N̄ec̄empi ŋa Kanu** ŋ̄os̄ōje p̄anāŋkane k̄abot Yesu, k'oloku: «ŋ̄yek-yek̄as'am, Papa, W̄abe w̄aka darēnc k̄o d̄ant̄of, nte m̄am̄ēŋk̄ar abeki k̄o asoku s̄abomp mes mame, a k̄o m̄ament̄ar mi awut afet m̄o. Ey, Papa, bawo tat̄ok̄o t̄o m̄af̄āŋ ti. ²² Ic-loc'un a Papa kem ember'im ca f̄ap dawaca. Nwe o nwe ēŋc̄are fe nwe ōyone Wan m̄o, k̄o p̄ant̄oyone Papa-e; nwe o nwe ēŋc̄are fe so nwe ōyone Papa m̄o, k̄o p̄ant̄oyone Wan-e, k̄o afum ak̄o Wan ēŋf̄āŋ k̄eloku ti m̄a.»

²³ K̄o Yesu ēŋkafale k'ent̄efarne acepse ̄on dar̄ēŋ, k'eyel dim, p̄ac-locu ŋa: «P̄ambot f̄ar yok̄o yēŋŋāŋk m̄ak̄o n̄ayi k̄anāŋk m̄o! ²⁴ Bawo ad̄ēŋk a Kanu k̄o abe a t̄of yelaram ŋanaf̄āŋ k̄anāŋk m̄me n̄ayi k̄anāŋk m̄o, m̄ba ŋanan̄āŋk fe mi; ŋanaf̄āŋ k̄ane m̄me n̄ayi k̄ane m̄o, m̄ba ŋanane fe mi.

Capaf̄o ca w̄aSamari w̄at̄ot

²⁵ K̄o w̄et̄ak̄se sariye w̄aloma eyefe k'oloku Yesu, nte ēf̄āŋ k̄ac̄ape k̄o towul m̄o. K'eyif Yesu: «W̄abe, c̄ake c̄o p̄amar iyo k̄as̄ot̄o ka k̄ayi w̄ayen̄ katina-e?» ²⁶ K̄o Yesu eyif k̄o: «C̄ake c̄o āncic nde buk ba sariye-e? C̄ake c̄o m̄āŋkarāŋ bi disre-e?» ²⁷ K̄o fum nwe oloku Yesu: «P̄amar m̄ab̄ot̄are W̄abe Kanu abak̄ec ŋam f̄ap, amera ŋam f̄ap, f̄an̄ont̄ar fam f̄ap, k̄o k̄as̄ok kam domp f̄ap. K̄o telip-e, m̄ab̄ot̄ar wēŋc̄'am p̄ama tok̄o m̄amb̄ot̄arne m̄ana s̄arka m̄a.» ²⁸ K̄o Yesu oloku k̄o: «M̄aloku ti bel-bel, m̄ayo tat̄ok̄o nte t̄ōŋs̄ōŋ'am k̄ayi w̄ayen̄ katina m̄a.» ²⁹ M̄ba nte w̄abe w̄aka sariye nwe ēf̄āŋ k̄oment̄ar dolompu d̄on m̄o, k'eyif Yesu: «An̄o ōyone wēŋc̄'im-e?»

³⁰ K̄o Yesu ōŋgb̄ok̄are moloku k'oloku: «Fum w̄aloma enayefe Yerusalem p̄ac-k̄o Yeriko. K̄o afum w̄akak̄o ōŋk̄o p̄abere afum alec daco, k̄o afum alec akak̄o ŋamban̄er k̄o daka d̄ok̄o enat̄amp̄ar m̄o f̄ap, k̄o ŋasut k̄o han̄ p̄ac-but k̄afi, k̄o ŋasump̄ar d̄op̄o k̄o ŋāŋk̄o. ³¹ K̄o to-sur̄ene w̄al̄one w̄aloma osolne so d̄op̄o din dad̄ok̄o; nte w̄al̄one nwe en̄āŋk fum w̄ak̄o anasut m̄o, k'ej̄ep̄ar d̄op̄o ntende p̄ab̄ole k̄o. ³² K̄o w̄al̄ewy w̄aloma ender so k̄efo kin kan̄k̄o; k̄o w̄akak̄o so en̄āŋk fum nwe, k̄o n̄kon so ēŋc̄ep̄ar ntende p̄ab̄ole k̄o. ³³ K̄o w̄aSamari w̄aloma nwe ōŋc-k̄o delek m̄o, ender p̄ab̄ap fum w̄akawe nte en̄āŋk k̄o m̄o, k̄o non̄of̄ar deyi k̄o. ³⁴ K̄o w̄aSamari nwe ̄ol̄ot̄arne fum nwe, k'ol̄on̄er rūŋc̄ ȳon member, k'amb̄oy yi moro; k'esekt̄ar yi. K̄o w̄aSamari nwe el̄ek fum w̄akak̄o k'enden̄j k̄o p̄ak̄otene p̄on k̄aron̄j, k'ej̄ek̄are k̄o karwan̄se k̄aloma, k'oj̄k̄o p̄aboc k̄o di, k'ēŋc̄ame tet̄on. ³⁵ D̄ock̄as̄ok̄ k̄o w̄aSamari nwe owure gb̄al̄er̄ mer̄ēŋ ba p̄asam, k'os̄ōŋ bi w̄aka karwan̄se. K'oloku k̄o: «Maḡbek̄are k̄o, m̄pe o m̄pe

mendes̄ōŋ k̄o m̄o, indeluks'am pi d̄ak̄elukus dem.» ³⁶ K̄o Yesu ōn̄oc̄ar: «Afum ak̄āŋe maas daco an̄o o m̄ana m̄āŋc̄em-c̄em̄ne k̄ayōne ka wēŋc̄ ka fum w̄ak̄o afum alec ŋanasut m̄o?» ³⁷ K̄o w̄abe w̄aka sariye nwe oloku: «Nwe enament̄ar k̄o amera ŋobotu m̄a.» K̄o Yesu oloku w̄abe w̄aka sariye nwe: «Awa, m̄ana so m̄ak̄o m̄ayo tat̄ok̄o.»

Yesu ndena Marta k̄o Mari

³⁸ Yesu ŋayi d̄op̄o k̄ak̄o k̄o acepse ̄on dar̄ēŋ, k̄o ŋamber̄e dare d̄oloma, k̄o w̄aran w̄aloma pac-we k̄o Marta, emb̄āŋ k̄o nde ndaron̄. ³⁹ Marta enayo wēŋc̄ w̄aran w̄aloma nwe āŋc-we Mari m̄o, k̄o wēŋc̄ nwe ōŋk̄o p̄ande W̄abe d̄ant̄of, p̄ac-c̄āŋk̄al moloku m̄on. ⁴⁰ Marta n̄kon p̄asump̄ar yeb̄ac yelaram. K̄o Marta ender p̄aloku Yesu: «W̄abe t̄of̄ot̄ar̄as'am tante wēŋc̄'im w̄aran ende p̄and'am d̄ant̄of p̄asak̄ar'em yeb̄ac yaye sona m̄o? M̄aloku k̄o p̄ade p̄amar'im.» ⁴¹ K̄o Yesu oloku k̄o: «Marta, Marta! M̄ayi k̄ac̄em-c̄em̄ne k̄o k̄asim̄se teta mes m̄elaram. ⁴² M̄ba tes tin gb̄ōŋ t̄oȳo d̄ak̄ac̄ame. Mari el̄ek da p̄antese m̄o, af̄os̄o-ban̄er k̄o d̄anda.»

11

Yesu k̄o sali
(Mt 6:9-13; 7:7-11)

¹ D̄os̄ak̄ d̄aloma Yesu **p̄ac-loc-loc̄ar Kanu** k̄afo k̄aloma. Nte elip m̄o, k̄o w̄ac̄epse k̄on dar̄ēŋ w̄aloma eyif k̄o: «W̄et̄ak̄se, m̄et̄ak̄se su k̄alok-loc̄ar Kanu, p̄amo t̄ok̄o Sāŋ enat̄ak̄se acepse ̄on dar̄ēŋ k̄alok-loc̄ar Kanu m̄a.» ² K̄o Yesu oloku ŋa: «K̄o n̄ande k̄ac-loc-loc̄ar Kanu-e, n̄aloku: Papa! Pac̄are dec̄empi da tewe tam; Debe dam deder!

³ M̄ac-s̄ōŋ su d̄as̄ak o d̄as̄ak k̄acom kosu ka d̄as̄ak;

⁴ M̄āŋāŋne su kiciya kosu! Awa, s̄ona so, s̄āŋāŋne nwe o nwe ēŋciyane su m̄o.

Ta m̄asak su s̄ac̄em-c̄em̄ne k̄āciya.»

⁵ K̄o Yesu oloku ŋa so: «An̄o entam k̄ayo w̄akos w̄akin nu daco, nwe ēŋyefe cek-cek p̄ak̄o p̄ab̄ap wanapa k̄on nde ndaron̄ p̄ac-locu k̄o: «Wanapa m̄ab̄ar'im c̄acom maas, ⁶ bawo w̄ab̄ot kem w̄aloma eder nde nderem cek-cek cāŋce, m̄ba ali paka iyo fe m̄pe ŋ̄s̄ōŋ k̄o p̄adi m̄a.» ⁷ K̄o wanapa k̄on w̄akak̄o, eyi duk̄al̄o m̄o oloku k̄o: «Ta m̄otars'im! Āŋgb̄at kumba, safantare k̄o awut'em, ifatam kayefe is̄ōŋ'am c̄acom, ⁸ ic-loc'un ti: Ali p̄ayōne f̄o ōf̄oyefe p̄as̄ōŋ k̄o ci bawo wanapa k̄on ōfo, endeyefe p̄as̄ōŋ k̄o daka o daka nde ēf̄āŋ m̄o, bawo wanapa k̄on ēŋgb̄ac gbes a mene p̄as̄ōŋ k̄o. ⁹ K̄o ina, ilok'un: N̄etola, āŋs̄ōŋ'un; n̄aten, n̄āŋŋāŋk; n̄asut-sut kumba, āŋgbite nu. ¹⁰ Bawo m̄ana nwe m̄antola m̄o, am-poc'am; m̄ana nwe m̄ant̄en m̄o, m̄āŋŋāŋk;

pagbite nwe ojsut-sut kumba mo. ¹¹ Kas kære kæyi nu daco, nke wan kon ontola ko alop, pasəŋ ko abok mo? ¹² Ko pəyone fe ti-e, wan kon patola ko ames neġbeŋ, nkən pasəŋ ko tekəleŋcər? ¹³ Ko pəyone fo nəna aŋe nələce mo, naŋcəre kəsən awut anu ca yətat, ta ake to Kas nke kæyi nde dareŋc mo, kəŋkəsəŋ Amera Necempi nən aŋe ŋaŋwer ko ŋi mo!»

Yesu kalukse moloku ma yem nye anabonċe ko mo

(Mt 12:22-30; Mk 3:22-27)

¹⁴ Dəsək dələma Yesu pəc-beləs ŋəŋk ŋełec nŋe ŋenasəŋe fum wələma kəto-lok-loku mo. Nte ŋəŋk ŋełec ŋaŋəko ŋowur ko mo, ko wətəlok-loku wəkako olok-loku, ko pəŋciyane afum. ¹⁵ Mba ko afum aloma ŋaloku: «Belsebul wəbe wəka yəŋk yełec, embelse yəŋk yełec.» ¹⁶ Nte aloma ŋafəŋ kəsumpər ko dəmoloku mo, ko ŋaloku ko a pəmentər **təyo teġbəkəre tin nte teŋmentər a Kanu kəsom ko mo.** ¹⁷ Mba nte Yesu enacəre pəcem-cemne paŋan mo, k'oloku ŋa: «Dare nde aka di ŋandeyefərene taŋan mo, deŋləpsər kələce. Wəlo wa di wətəmpene win win. ¹⁸ Ko pəyone fo Sentani eyi kəyefərene ko nkən sərka-e, cəke cə dare dən dentam kətese-e? Bawo nəloku a Belsebul imbelse yəŋk yełec. ¹⁹ Ko pəyone fo ina Yesu, Belsebul imbelse yəŋk yełec-e, awut anu oŋ, anə ə ŋambelse yəŋk yełec-e? Itə əsəŋe nte ŋa yati ŋande kiti nu mo. ²⁰ Mba ko pəyone fo fənəntər fa Kanu fo imbelse yəŋk yełec-e, **dəbe da Kanu** dender haŋ nno nəyi mo. ²¹ Ko fum wəka fənəntər əntəmpər posutne-e, ombum daka dən bel-bel ta tələm o tələm tənəŋk di-e. ²² Mba ko fum wələma nwe embek ko fənəntər ender pəsut ko kəyefərene pətam ko-e, wəkako embaŋər ko yosutənene yon nye enalaŋ mo, pələk ca yon fəp pəyerəs. ²³ Nwe əntəyi ko ina mo, enter'im; mba nwe əntələŋkan'em mo, məŋsaməsər'em.»

Kəlukuŋ ka ŋəŋk ŋełec

(Mt 12:43-45)

²⁴ «Nte ŋəŋk ŋełec ŋaŋəko ŋowur fum nwe dəris mo, ŋəc-ko ŋec-der ŋec-cəpər-cəpər mofo mowosu, ŋec-ten dəkəyi. Ko ŋəntəsəto, ko ŋoloku: «Lukuŋ nde kələ kem nke inayefe mo.» ²⁵ Nte ŋolukuŋ mo, ko ŋəbəp kələ kaŋko pafəŋ ki, palompəs di bel-bel. ²⁶ Awa! Ko ŋəŋk ŋełec ŋaŋəko ŋəŋko, ŋeten akos aŋi yəŋk yełec camət-meŋəŋ nye yənananċane kələce yetas ŋi mo; ko ŋosole yi ko yender ye-cəme fum nwe darəŋ. Awa, ko pələc pənaŋċane fum wəkako pətas təkə pənayi ko mo.»

Pətət posoku

²⁷ Yesu eyi kəloku moloku maməkə, ko wəran wələma oŋkulərne kənay ka afum

akako daco: «Pəbət kor nke kənabekəs'am mo, ko məse nme anaməsər'am mo!» ²⁸ Mba ko Yesu oŋkule: «Pəbət aŋe ŋaŋcəŋkəl toloku ta Kanu, ŋameŋkərne ti mo!»

Kəwe ka təyo teġbəkəre tələma nte teyefe nde Kanu kæyi mo

(Mt 12:38-42)

²⁹ Nte kənay kəŋc-meŋne Yesu mo, ko ŋayefe kələloku: «Afum a ndəkəl ŋantese fe; **təyo teġbəkəre nte teyefe ndena Kanu mo** to ŋafəŋ kənəŋk; mba ali tin afəsə-mentər ŋa ko pəyone fe ta Yunusa-e. ³⁰ Bawo təkə teta Yunusa tənayone aka Ninewe təyo teġbəkəre mo, itə teta Wan ka fum tendesə-yone afum a tem tante təyo teġbəkəre. ³¹ Dəsək da kiti, wəbera wəka kəca kətət (ko məntefərne nde dec dəmpə mo), endetime tem ta kiti, pəcəme afum a ndəkəl fər kirin. Endeyemsene ŋa, bawo kəfo kəbol-bolu ka dare dələma k'ənayefe k'ender kəcəŋkəl kəcəre pəkət ka Sulemany. Mba fum eyi nno nwe eŋcəpər Sulemany mo! ³² Dəsək da kiti, afum aka Ninewe ŋandekə-yəfər afum a ndəkəl ŋayemsene ŋa, bawo aka Ninewe ŋanasəkpər məyo maŋan, ko ŋancəme pələmpu darəŋ, nte ŋanane moloku ma Yunusa mo. Mba wələma eyi nno nwe eŋcəpər Yunusa mo.»

Capafə ca lamp da dis

(Mt 5:15; 6:22-23)

³³ «Fum nwe o nwe əfəmot lamp pəkəŋk di ko pəyone fe ti-e pəmeŋk di, mba pəfos pə aŋcəmbər di nte tənəŋe aŋe ŋamberə mo ŋanəŋk pəwanċəra. ³⁴ Dəfər dam dəyone lamp da dis. Ko dəfər dam dentesə-e, dis dam fəp doŋmotne; mba ko dəfər dam dəntətesə-e, dis dam sə kubump ko deŋyi. ³⁵ Məkembərne ta pəwanċəra mpe pey'am dəris mo pəyon'am kubump. ³⁶ Ko dis dam domot ta tofo o tofo teyi nte teyi kubump mo, tem tətəkə dis dam fəp demar, pəmo təkə lamp doŋmot'am ko dendemar-e.»

Yesu kəbonċe aFariŋe ko atəkse a sariye kiciya

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

³⁷ Nte Yesu enayi kələloku mo, ko wəFariŋe wələma elətsene ko kəkə-di yeri dəsək dadəkə nde ndəron. Ko Yesu embere k'əŋkə pənde amesa kirin. ³⁸ Ko pəŋciyane wəFariŋe nwe nte Yesu enatə-gbat waca dəromun * kərəsna a pədedi yeri mo. ³⁹ Mba ko Wəbe oloku ko: «Nəna aFariŋe, pələt ko səpət tadarəŋ yə nənəskəs, mba bəkəkə yonu disre nəlasərne deke dəris ko kəyo mes məłec. ⁴⁰ Nəna atəcəre mes aŋe nəyone mo, Kanu nke kələmpəs tadarəŋ mo, bafə ki kələmpəs sə tedisre ba?† ⁴¹ Nəc-pocə atəyo daka mpe

* 11:38 CəFariŋe, ko fum oŋkə kədi yeri-e, mene pəgbət kərəsna waca dəromun. † 11:40 Kanu nke kələmpəs tadarəŋ mo, bafə ki kələmpəs sə tedisre ba? ko pəyone fe ti-e, nwe olompəs tadarəŋ mo, bafə nkən olompəs sə tedisre ba?

penyi sapat ko dapelet yonu mo, fap fa yi fandesak nno nanyi mo.

⁴² Mba palecar'un nana aFarisi! Bawo nansoj Kanu farile fa merket ko malanjkan; mba nac-palar dolompu ko kaboter ka Kanu. Tatoko to pamar payo, ta ampelarne tako-e. ⁴³ Palecar'un nana aFarisi! bawo namboter dakande docoko-coko **dakacapas**, ko kayif kalel nde ambapsene mo. ⁴⁴ Palecar'un! bawo nanyi pamo cufu nce antagbekare mo, pac-kot ci keroj ta anjcare-e.»

⁴⁵ Ko fum walama atakse a sariye daco elek moloku, k'ojkularne: «Wetakse, ko maloku tatak-e, manjsunu so sana!» ⁴⁶ Ko Yesu oloku: «Palecar so nana, atakse a sariye! Bawo nansarasar afum yesare nye nantotam mo, ta nengbuhenene yi ali telar tonu-e.»

⁴⁷ «Palecar'un! Bawo nana ojlo cufu ca adanj a Kanu anje atem anu njanadif mo.

⁴⁸ Kamentar ko mande tante a mana so mawose moyo ma atem anu mamako, bawo na njanadif adanj a Kanu, ko nana neng cufu canjan! ⁴⁹ Ito asoje kacare ketot ka Kanu disre, kaloku: «Indekene na adanj ko asom.» Ko njandif aloma, ko njantors aloma, ⁵⁰ ito endesoje afuma a ndekal kadeko-sare kiciya ka kadif ka adanj a Kanu akanje fap, kayefe nte doru donjor mo, ⁵¹ kayefe mecir ma Abel, hanj kabap ka ma Yakariya, nwe anadif nde Kelo keroj ka Kanu, kabo kacempi ko **anjg** bip daco mo. Ey, injok'un ti: Andeko-yif ti afum a tem tante.»

⁵² «Palecar'un, nana atakse a sariye! Bawo nalin tasapa pa kacare; nana sarka nambere fe, nawose fe so acuru nabere ako njanafan kabere mo.»

⁵³ Nte Yesu owur nde kelo kanjo mo, ko pantele atakse sariye ko aFarisi nno eyi mo. Ko njayefe kagbaj-gbajor ko, njac-yifet ko mes fap, ⁵⁴ njac-care ko mowul, nte tansoje njanene ko yem damoloku mo.

12

Nakembarne ta nabanjene dofum (Mt 10:26-27)

¹ Tem tatoko afum wul wul njanonkane, pawurene pamo njadenjarene, ko Yesu oloku acepse on daraj karesna: «Nakembarne lebin da aFarisi nde dayone kabanjene dofum mo.

² Tes o tes togbopne teyi fe nte pantamar paloku mo, nte o nte tngbopne fe nte pantamar pacare mo. ³ Ito asoje nte o nte to naloku kubump, andene ti danj penj; ko nte manjenjkes fum delajos dukalo mo, andedanj ti kelo keroj.»

Nwe pamar nanesse mo (Mt 10:28-31)

⁴ «Ic-lok'un ti, nana anapa'em: Ta nanesse anje njandif dis gbaceram, ko teyefe danda ta njantam tolom o tolom so mo. ⁵ Indementar'un nwe pamar nanesse mo: Nanesse nwe endif

pakafale so pëtam kalëm'em Yahanama mo. Ey! Ic-lok'un, nkon pamar nanesse! ⁶ Bafö gbajna kacamat y'anjcamos pasam gbalerj meraj? Awa! Ic-lok'un a Kanu kafopal ali njin yi daco. ⁷ Ali cefon ca domp donu alom ci fap. Ta nanesse; bawo palel ponu penjepar pa gbajna yelaram!»

Amera Njecempi na Kanu njendetakse pamar acepse a Yesu kaloku mo (Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ «Ic-lok'un ti: Nwe o nwe owose afum alaram daco a wacpse kem daraj ayone; Wan ka fum endesoramne-wose nno far ya melekee a Kanu kirinj, a wakon fum wakako ayone. ⁹ Mba mana nwe mandeko-bupare ti afum daco mo, Wan ka fum endekosoramne-ce mana wakayi melekee a Kanu far kirinj. ¹⁰ Nwe o nwe oloku palec pa Wan ka fum, andeko-njanjene wakayi; mba nwe o nwe alomas **Amera Njecempi na Kanu**, afodeko-njanjene ko.»

¹¹ «K'ande pac-linjas'un kakekare nde **dakacapas**-e, ko payone fe ti nda aboc kiti, ko payone fe ti abe-e, ta nacementne nte nankoyacne, ko toko nankoloku mo; ¹² bawo **Amera Njecempi na Kanu** njendeko-taks'on gbajcana baboko toko pamar nandeko-loku mo.»

Capafö ca waka daka wäocare tes

¹³ Ko fum walama oloku Yesu kanay kanjo disre: «Wetakse, maloku wenj'im a sayerene ke kosu!» ¹⁴ Ko Yesu oloku fum wakako: «Ano o 'cambar'im kayone ka waboc kiti nu daco, ko payone fe ti, wayer'un daka donu-e?» ¹⁵ Ko teyefe danda, ko Yesu oloku na: «Nakembarne kaboter ka kayo daka delaram, bawo bafö daka dadoko dötompär teceparene ta fum doru, ali wakayi payo daka delaram.»

¹⁶ Ko Yesu oloku na capafö caloma: «Fum waka daka waloma enayo ntaf nye yenj-tese yabaf mo. ¹⁷ Pac-cem-cemne, pac-yifne: «Cäke co indeyo-e? Bawo iyo fe kabo nke injko-lonka yetel yem fap mo.» ¹⁸ Ko fum nwe olokune, «Nte to indeyo: Kawakac ko injko cele cem, isel nce cambek mo, ilonka ci disre malö ko ca yem yaloma. ¹⁹ Ko teyefe danda-e, ilokune debakac: «Iyo daka delaram demenjkarne meren melaram; injesam oj, idi, imun iwolas.» ²⁰ Mba ko Kanu kaloku ko: «Mana Wabac, Watocare tes! Pibi pa moko yati po andewer'am kiya kam doru; toko malompas mo, ano o mandesakare ti-e?» ²¹ Ko Yesu onocar: «Ito payi fum nwe endelonka daka don, a ta Kanu kanjanjk kayo kon daka mo-e.»

Kalanj Kanu (Mt 6:25-34)

²² Ko Yesu oloku acepse on daraj: «Ito asoje nte ilok'un: Ta nacement-cemne teta doru donu—ake nandedi-e. Ta nacement-cemne so

teta dis donu—ake nandebærne-ε. ²³ Bawo kəyi doru kənjəpər yeri, kə dis dənçepər yamos. ²⁴ Nəkəkce bəmp ya ser: Yəfəbəf, yəfətəl, yəfəmənkərne, yəyə fə cəle, mba Kanu kənsəy yi yeri. Nəna nənçepər bəmp yayəko pəbəle! ²⁵ Anə ə kəcəm-cəmne kən kəntam kəberene kururu katin gbon kəwon kən doru-ε? ²⁶ Kə pəyənə a nəfətam ali tes tefət-ε, ake nənjkəcəm-cəmne təkə tənçəmə mə? ²⁷ Nəgbatən nte yelənk ya dale yompon mə: Yəfəbəc, yəfədu yamos, mba ic-lok'un, ali wəbe Sulemany kə daka da debeki dən, enayə fə yamos nyə yənatesə pəmə pələnk papəkə pin mə. ²⁸ Yika yeyi məkə dale, alna pəc-ləm yi dənənç, mba Kanu kənsəy pəmar yi. Nəna, ançə kəlan konu kəmpice mə, nəntam kəlan tes tin: Pipice on çəke o çəke, itə Kanu kəndeyən'on! ²⁹ Kə nəna, ta nətərəsnə kəcəm-cəmne teta yeri yəko nənde nəc-di mə, ta nəcəm-cəmne teta yomunəs yəko nənde nəc-munəs mə. ³⁰ Bawo acuru a doru dandə nənçəm-cəmne teta ca yayəko. Kə nəna, Papa konu ençərə a nəfan yi. ³¹ Nəten **dəbe da Kanu**; nkən Kanu endesən'un yeləpəs yəko.»

Daka kiyi ka darenc
(Mt 6:19-21)

³² «Ta mənəse, Atəkəs'em darən! Bawo pəmbət Papa konu kəsən konu daka da dəbe dən fəp. ³³ Nəcəməs daka donu, nəpocə kəway kənkə atəyo daka. Nte tənçəy nəmənçərne daka da alna ndena Kanu mə. Daka da ndena Kanu dofəlip! Dəndo wəke eyi fə nwe ənçətərne di mə; ate nçyi fə nçy nənçəm di mə. ³⁴ Bawo da daka donu denyi mə, difə abəkəc nçonu nçnyi.»

Abəc ançə nambum mə

³⁵ «Nəgbənçne səbelet dəfi, nəmot səlamp sonu, nəcəmə bel-bel! ³⁶ Nəyi pəmə abum ançə nandekar wəbe kənan kəder kəyefə dənçbançne mə, nte tənçəy wəkəkə ənç-kənadər pəsut-sut kumba, nçə nənçbite kə ki katəna mə. ³⁷ Pəbət acar akakə wəbe kənan, ənç-kəna-der pəbər kə pəc-kar kəgbite kə mə. Amina! Ic-lok'un ti: Endegbənçne belet, pədəs acar akakə dənçəsə kəkə-di yeri, nkən pəyerəs nçə yi. ³⁸ Ali pəyənə fə cək-cək cə ender, kə pəyənə fə ti-ε dəsəkə, mba k'embər nçə ta nandirə-ε, pəbət nç!»

³⁹ «Nəcərə bel-bel a kə wəbe wəka kəlo ençərə tən nte wəke ender mə-ε, əfəsək kə pəwəkək kəlo kən. ⁴⁰ Nəna sə, nəcəmə bel-bel! Bawo Wan ka fum endeder tən nte nəntəyo kə amera mə.»

Wəbəc wəlompu kə wəbəc wətolomp
(Mt 24:45-51)

⁴¹ Kə Piyer eyif Yesu: «Wəbe, sənə gbəcərəm nçə mənçloku capafə cançə, ka fəp fə mənçloku ti ba?»

⁴² Kə Wəbe oloku: «Wəcəmbər-cəmbər daka wərə olomp, pəsək domp-ε? Nkən əyənə nwe wəbe ənçloku: «İsən'am yəbəc nyə: Məc-sən yeri afum ançə nçyi kəbəc'em mə, tən nte pəmar mə.» ⁴³ Pəbət wəcər wəkəkə wəbe kən ənçluk pəbər kə yəbəc yayəko mə! ⁴⁴ Plok'un ti, kançə kə: Nkən ə wəbe kən ənçənç yəbəc ya kəcəmbər-cəmbər ka daka dən fəp! ⁴⁵ Mba kə wəcər olokune dəbəkəc: «Wəbe kəm ençayefə fə kəder,» pəyefə kəsut ka amərəs arkun kə aran-ε, pəc-di, pəc-mun hanç pəcis-ε, ⁴⁶ wəbe ka wəcər kəkə endeder dəsək ndə ənçəyo kə amera mə, dec ndə ənçərə mə, tən tatəkə embeləs wəcər wəkəkə, pəsənç kə kəway nçə pəmar pəsənç acar atənənə wəbe kənan mə. ⁴⁷ Wəcər nwe ençərə təfan ta wəbe kən mə, ta olompəsənə kə mə, ta ənçəyo təkə wəbe kən efan mə, ənçut wəcər wəkəkə kəsut kəpənç. ⁴⁸ Mba wəcər nwe ənçərə təfan ta wəbe kən mə, pəcya-ciya kəlompəs mə, wəcər wəkəkə pəpic pə ənçut kə. K'anəsənç fum pələrəm-ε, pələrəm pə ançwer kə. K'anəsənç kə kəmənç pələrəm-ε, ənçənçkənə kəwer kə pələrəm.»

Teta Yesu təsənçə afum kəgbeyənə
(Mt 10:34-36)

⁴⁹ «Nənç d' inder kəber doru, k'ifənç di kəmar! ⁵⁰ Pəmar isətə kəgbət dərəmun, kə kənwon'im kəyi. ⁵¹ Nənçəm-cəmne a pəforu pə inçkərə kəsənç doru ba? Ala de, mba kəgbey k'ınçkərə. ⁵² Kəyefə onç tante ançə o ançə nçyi kəcəmət kəlo disrə, nandegbeyənə akə nçyi maas akə nçyi mərənç. ⁵³ Kas kəgbey wan wərkun, wan wərkun pəgbey kas; kərə kəgbey wan wəran, wan wəran pəgbey kərə; kənçərə kəgbey wəran ka wan kən, wan-sə pəgbey kənçərə.»

Kəcərəne ka kəm
(Mt 16:2-3)

⁵⁴ Kə Yesu oloku sə kənay: «Kə nənənç kəp kəgbəpərne ntende dec dənçkələ mə, nənçkələ katina: «Kəder kə wəcafən endeder!» Pəfəwon wəcafən pəder. ⁵⁵ Mba kə nənənç afef nçə kəca kəfət nçoc-wur-ε, naloku: «Kəwone kə pənder,» təkə nənçloku ti mə, itə tenyi. ⁵⁶ Nəna Abənçne dofum! Nəntam kəcərə megbəkərə ma təkə antəf kə kəm tenyi mə; ta ake tə nəntətam kəcərəne tegbəkərə ta tən tante, nte tēyefə ndena Kanu mə-ε?»

Məten kətənçə kə wəterənə kam
(Mt 5:25-26)

⁵⁷ «Ta ake tə nəntəcərəne nəna sərka təkə pəmar nəyo mə-ε? ⁵⁸ Kə mandəkə kə wəyefərəne kam dənçiti-ε, məwosə nətənçne dəpə kərəsna. Kə pəyənə fə ti-ε, ençkəkər'am dəbe. Wəbəc kiti pəsənç'am wəsədar, wəsədar eber'am dəbili. ⁵⁹ Ic-lok'am məfəwur dəbili kə məntəlip kəsənç pəsəm pəkə məntəmpərə wəkəkərə kam dəbili mə.»

13

Nəsəkpər mera, nəcəmە pələmpu darəŋ, kə pəyənە fە ti-ە, nəfl!

¹ Təm tatəko kə afum ələma ŋander ŋələmər Yesu təkə Pilat enadifət aKalile ələma nte ŋəŋc-łoŋne Kanu mə. Itə tatəko Pilat enanəŋkəl mecir ma afum kəloŋne kəŋjan. ² Kə Yesu oloku ŋa: «Nəŋcəm-cəmne a k'anadifət aKalile akakə tatəko-ە, a tementər oŋ a ŋananəŋkane kəciya ŋatas aKalile ələpəs akə anatə-dif mə ba? ³ Ala! Ic-lok'un: Mba kə nəsəkəpər mera nəcəmە pələmpu darəŋ-ە,* tatəko tə nəndeləsərne fəp pəmə akakə. ⁴ Kə pəyənە fە ti-ە, afum aŋe wəco kə camət-maas aŋe kələ ka Siloye kənawəkərne kədif mə, nəŋcəm-cəmne a ŋa ŋananəŋkane kəciya ŋatas aka Yerusalem ələpəs aŋe ba? ⁵ Ala, ic-lok'un, mba kə nəsəkəpər mera nəcəmە pələmpu darəŋ-ە, nəna sə fəp nəŋfi pəmə ŋal!»

Capafə ca kətək kəkəm nke kənatə-yə yokom mə

⁶ Kə Yesu oloku sə capafə nce: «Fum wələma enabəf kətək ka tumbunyi dale dən daco. K'ender kəten yokom ya ki, mba k'embəp kətək ka tumbunyi nke ta kəŋkom-ە. ⁷ Awa, k'oloku wəbəc kən wəkə oŋc-bumə kə dale mə: «Meren maas mə mamə nte inder kəpim yokom ya kətək kəŋke mə, mba ifəsətə. Awa məcep ki! Ta ake tə kəndecəmene, kəbaŋ antəf gbəcərəm-ە? ⁸ Kə wəbum ka dale oloku kə: «Wəbe, məsak kətək kəkəm kəŋke kəren nke gbəcərəm pəməmən sə; indekay haŋ inəŋkər, ibeŋ ma sə ŋcek-cək-a. ⁹ Kə tatəko teyi-ە, tələma kəŋkom dok, kə pəyi fە ti-ە, məcep ki.»

Yesu kətaməs ka wəran wələma simiti, dəsək da kəŋesəm

¹⁰ Kətəkse kə Yesu eŋc-nde **dəkəcəpəs** dələma, simiti, dəsək da kəŋesəm. ¹¹ Wəran wələma enayi dənda nwe ŋəŋk ŋelec ŋenasəŋe kətək-kətək kəyefe meren wəco kə camət-maas mə; enanutne, ta entam kətəŋce-ە. ¹² Nte Yesu enəŋk wəran nwe mə, k'ewe kə, k'oloku kə: «Wəran, docu dam desak'am.» ¹³ Kə Yesu enden kə kəca. Gbəŋcana babəkə kə wəran nwe enteŋce, k'eyefe **kəcəm** debeki da Kanu. ¹⁴ Mba kə pəntele wəbe wəkə **dəkəcəpəs** dadəkə, nte Yesu enataməs wəran wəkəkə simiti, dəsək da kəŋesəm mə, kə wəbe nwe oloku afum: «Mata camət-tin meyi mme pəmar pac-bəc mə, nəder nəten kətaməsne mata maməkə disre, mba ta nəder simiti, dəsək da kəŋesəm.» ¹⁵ Kə Yesu oloku kə nte: «Nəna abəŋene dofum: Simiti, dəsək da kəŋesəm, anə ətəgbeki wana wən, kə pəyənە fە ti-ە, səfale sən pəkəkəre kəkə-mun-ە? ¹⁶ A wəran nwe owur dokom da Abraham, a kə Sentani səsumpər səkot kəyefe meren

* 13:3 «Nəntubi» itə «Nəsəkəpəre məyə mətət məyə melec.» tompoŋ mə-ە, kətək ka ki kəmbək pətas tək yələma ya dale.

wəco kə camət-maas mə, pəmar fە pasikəli kə bənda yayəkə simiti, dəsək da kəŋesəm ba?» ¹⁷ Yesu kələku moloku maməkə, kə təsəŋe ater oŋ fəp kələparne; mba pənabət kəŋay fəp, məyə məpəŋ maməkə Yesu oŋc-yə mə.

Capafə ca tənŋben tefet (Mt 13:31-32; Mk 4:30-32)

¹⁸ Kə Yesu oloku sə: «Ake **dəbe da Kanu** dowurəne-ە? Ak' indetubcəne di-ە? ¹⁹ Tənŋben tefet† nte fum elek, pələm dale dən disre mə. Tənŋben tatəko topoŋ, pəyənە kətək kəpəŋ, bəmp yeder yələ wara wawəkə kəroŋ mə.»

Capafə ca lebin (Mt 13:33)

²⁰ Kə Yesu oloku sə: «Ak' indetubcəne **dəbe da Kanu-ە?** ²¹ **Dəbe da Kanu** dowurəne kə lebin nde wəran eŋlek pəber kəcom nke enalompəs kə abek ŋa farin daco mə, a kə kəcom kəŋkə kəmpə fəp mə.»

Capafə ca dəkəberە dəwekəne (Mt 7:13-14,21-23)

²² Nte Yesu eŋcali sədare səfət kə səpəŋ kəkə ka Yerusalem mə, pəc-təksene sə afum. ²³ Kə fum wələma eyif kə: «Wətəkse, afum apic ŋə Kanu kəndekə-yac ba?» Kə Yesu oloku ŋa: ²⁴ «Nəna sə nəsep nədekə nəberە dəkəberە dəwekəne dadəkə, bawo ic-lok'un: Afum alarəm ŋandesep kəberە ka di, mba ŋafədekə-tam.»

²⁵ «Kə wəkə kələ endekə-yefe pəcaŋ kumba, nəna aŋe nəŋyi doru mə, nədeyefe kəsut-sut kumba, nəc-loku: «Wətəkse! Məgbite su!» Təm tatəko endekule nu: «İŋcərə fە kəca nke nəyefe mə!» ²⁶ Təm tatəko tə nəndekə-cop kələku: «Sənadi yeri, səmun kə mənə, məc-təkse nde mirit məpəŋ ma dare dosu.» ²⁷ Nkən pəc-lok'un, «İŋcərə fە aka nde nəyənە mə! Nəbəl'em day, nəna akanje nəŋyo mes melec mə!» ²⁸ Difə afum ŋandekə-bok, ŋac-ŋəŋərəne sek, kə nəŋkənəŋk Abraham, İsiyaka, Yakuba kə adəŋk a Kanu fəp **dəbe da Kanu** dəntəf, a pələm nəna dabanəka-ە. ²⁹ Afum ŋandekə-yefe kəca nke dec dəmpə kə nke dec dəŋkale mə, kəca kətət, kə kəmerya, ŋader ŋande dəmesa nde **dəbe da Kanu** dəntəf. ³⁰ Təm tatəko, ələma aŋe ŋayənە məkə ələpsər mə, ŋandekə-yənە akiriŋ; akə ŋayənە akiriŋ mə, ŋayənە ələpsər.»

Yesu kə Yerusalem (Mt 23:37-39)

³¹ Təm tatəko, kə aFarisi ələma ŋander ŋələku kə: «Məyefe nno məkə! bawo Herodu efaŋ kədifəm.» ³² Kə Yesu oloku ŋa: «Nəkə nələku ayofən ŋəŋəkə: Kəbeləs yəŋk yelec kə kətaməs k'iyyine məkə kə ələna, a indələpəs yebəc yem tataka ta maas. ³³ Mba mənە

† 13:19 «tənŋben tefet» Ti tə tənŋben tefet ta tək ya dale, nte

iköt məkə, alna kə dəsəkə; bawo pəmar fe wədaŋk wəka Kanu efi kəfo kəcuru ta pəyone Yerusalem-ε.»

³⁴ «Yerusalem! Yerusalem! Nŋe nendif adəŋk a Kanu mə, ŋeç-cacas aŋe Kanu kəsom nno ŋeyi mə; pənahas'im kəlonka ka awut'am pəmo nte acəkə ŋokombəra ŋoŋlonka awut baŋça ya ŋi dəntof mə! Mba kə nəntəfaŋ ti. ³⁵ Awa, kəsakər'on k'ander kəlo konu. Mba ic-lok'un: Nəfəsə-nəŋk'im, haŋ təm tēbəp nte nəndeloku: «Kanu kəpocə pətət nwe endeder tewe ta Kanu Kəpəŋ mə.»»

14

Yesu kətaməs ka wəcuy wələma

¹ Dəsək da kəŋesəm da aSuyif dələma, k'awe Yesu nde kəlo ka wəbe ka aFariši wələma kəkə-di yeri, kə akakə ŋəŋkəkce kə. ² Kə fum wələma nwe docu dənəkəfəs mə, pəcəme kə fər kirinj. ³ Kə Yesu eyif atəkse a sariye kə aFariši: «Aŋwosə kətaməs ka wətətamne simiti, dəsək da kəŋesəm ba, ka afwosə?» ⁴ Kə afum aŋe ŋəŋcaŋk. Awa kə Yesu oŋgbuŋne wətətamne nwe, kə wəkəkə entamne, k'əsak kə a pəkə. ⁵ Nte teŋçepər mə, kə Yesu eyif ŋa: «Ano eyi nu daco nwe wan kən, kə pəyone fe ti wana wən wəntempne dəkələmp simiti, dəsək da kəŋesəm, ta empne wi dəsək dadəkə mə?» ⁶ Kə abe akakə ŋantətam kəlukse kə məcəp.

Nte aŋyək-yeç dəkənde, kə nte aŋwene fum tes mə

⁷ Kə Yesu olok-lokər afum aŋe anawe dəkəsata mə, bawo enəkəkce nte akakə aŋçgbutələne dəkənde dəcəkə-cəkə mə. K'oloku ŋa: ⁸ «Kə fum ew'am kəkə-təŋne kəsata ka kəgbaŋne kən-ε, ta məkə mənde dəkənde dəcəkə-cəkə, bawo tələma wəka kəsata ewe so fum wələma kəsata kaŋkə, nwe eŋçepər mənə mə. ⁹ Ta təsəŋe wəkə ewe nu kəsata mə, kədəlok'am: «Məyefe məsəkəre nwe dəkənde dadəkə.» Kələpərne kə məŋkə kəyefe dəkənde dəcəkə-cəkə dadəkə kəkə-nde dadarəŋ dəkə. ¹⁰ Mba, k'aw'am kəsata-ε, məkə mənde dəkənde dadarəŋ, nte təŋsəŋe nwe ew'am kəsata mə k'ender pənaŋk'am-ε, pələk'am: «Wanapa, məçəŋne kirinj.» Awa təm tatəkə mənə məlele nno afum aŋe nəŋkə-pəŋne amesa kədi yeri mə. ¹¹ Nwe o nwe elekne, andetore kə; nwe o nwe otorene andepene kə.»

¹² Kə Yesu oloku fum nwe enawe kə kəsata mə: «Kə məwe afum kədi yeri yerəŋ, kə pəyone fe ti yorəfəy-ε, ta məwene yi akos'am aŋa, ta məwene yi awəŋç'am aŋa, ta məwene yi akomene am, ta məwene yi ande am aka daka. Nte təŋsəŋe ta ŋadetam kəlukse ayek ŋa kəwene yeri mə. ¹³ Mba kə məndewene afum yeri-ε, məwe atəyə daka, lanyiru, atorər kə atənaŋk. ¹⁴ Təm tatəkə

pəbət'am, bawo ŋayə fe daka nde ŋəŋkə-luks'am kəway ka pətət papəkə mə. Kanu gbəcərəm kəndekə-tam kəluku'am kəway kaŋkə, nde ayə pətət ŋəndekə-yefe defi mə.»

Capafə ca yeri ya kəsata (Mt 22:1-10)

¹⁵ Nte afum ŋane moloku mame mə, kə fum wələma nwe enande dəcəsə mə, oloku Yesu: «Pəbət mənə nwe məndekə-di yeri nde **dεbε da Kanu** dəntof mə!» ¹⁶ Kə Yesu oloku fum wəkəkə: «Fum wələma enaboc kəsata kəpəŋ, k'ewene ki afum alarəm. ¹⁷ Nte təm ta kədi yeri yayəkə tendebəp mə, k'osom wəcər kən kəkə-loku afum aŋe ewe kəsata mə: «Nəder! Alip kəcoŋ.» ¹⁸ Mba kə kənkan eyefe kələtsene kə. Kə wəcəkə-cəkə oloku kə: «Məŋəŋnən'em, dalε d' iway idə pəmar ikə iməman; iletsen'am ta məsumpər'em til!» ¹⁹ Kə wəkə mərəŋ oloku kə: «Iway cənə cəbiŋti wəco, ic-' ifaŋ kəkə-wak; iletsen'am ta məsumpər'em til!» ²⁰ Kə wəkə maas oloku sə: «Intəp kəc-gbaŋne, itə intətam kəkəne!» ²¹ Kə wəcər olukus k'əŋkə pələku moloku maməkə wəbe kən. Kə pəntele wəbe kən, k'oloku wəcər: «Məkə katəna nde mofə məpəŋ kə nde dəmirit mə dare! Məwen'em atəyə daka, lanyiru, atorər kə atənaŋk.» ²² Kə wəcər ender pələku kə: «Wəbe nte məsom'im mə telip, mba yeri yəsərəcəme!» ²³ Kə wəbe oloku kə sə: «Məkə dəpə da dəkulum kə dəŋgbaŋcan, məloku afum ŋabere nte təŋsəŋe kəkə kem kələre mə.» ²⁴ Bawo, ic-lok'un: Arkun akakə inanuŋkene kəwe kəsata kaŋkə mə, ali wəkən ofəsə-di yeri ya ki.»

Cəke cə aŋyi a patam kəyone wəcəpse ka Yesu darəŋ-ε
(Mt 10:37-38)

²⁵ Kənaŋ kənəcəme Yesu darəŋ, kə Yesu eŋkəfəle, k'oloku ŋa: ²⁶ «Mənə nwe məŋçeps'em darəŋ mə, pəmar mətam kəcə papa kam kə iya kam, kə wəran kam, kə awut'am, awəŋç'am aŋa arkun, akire am kə kiya kam doru yati, kə pəyi fe ti-ε, fum wəkəkə ofətam kəyone wəcəpse kem darəŋ. ²⁷ Mənə nwe o nwe məntəwosə kəgbaŋne kətək kəpəndən ka defi nke aŋcaŋ aŋe ŋandif afum mə, məfatam kəyone wəcəpse kem darəŋ. ²⁸ Bawo nənə akanə daco, mənə nwe məŋfaŋ kəkəmbər kəlo mə, məfənde kərənsə mələm daka dəkə məŋkəberse teta kəlo kam mə, kə pəyone fə daka dadəkə dentam kəlip kəkəmbər ka kəlo kaŋkə-ε. ²⁹ Mba kə nəŋçop kəkəmbər kəlo ta nalip kəkəmbər ki, nwe o nwe enəŋk ki, endesələr'un ³⁰ pəc-loku: «Afum akanə ŋəŋçop kəkəmbər kəlo mba ŋantam fe ki kələpəs.» ³¹ Itə pəyi wəbe nwe eŋfaŋ kəkə-sutene kə wəbe wələma mə, mənə pənde pəməmən kə pəyone, afum wul wəco (10.000) ŋantam kəsutene kə afum wul wəco mərəŋ (20.000) aka wəbe wəkə ŋəŋkəsutene mə. ³² Kə pəyone fe ti-ε, ŋəŋsərəbələne, wəbe

waka afum wul waco (10.000) pasom nda wabe waka afum wul waco meraj (20.000) wako najkosutene ma, nte pamar pakot ta nasutene ma. ³³ Awa, mana nwe o nwe mantace ca yoko mayo ma, mafotam kayone wacepse kem daraj.»

*Mer mme mendenge ma
(Mt 5:13; Mk 9:50)*

³⁴ «Paka potot po mer mayone, mba ko mer mendenge-e, ak' antam mi kabotse-e? ³⁵ Mer medenge mafotese tem tatoko antof, mafotese njek-cek ya yobof, mene pagbal mi dayika. Mana nwe manjo lajah mac-ne ma, mane til!»

15

Capafɔ ca ankesiya nje nenasale, k'anajk so ni ma

(Mt 18:12-14)

¹ Abajah dut ko afum aciya najotarne Yesu kaka-canjel ko. ² AFarisi ko acicəs a sariye nac-cɔbene: «Fum wakawe enjelene aciya, pawose kadi yeri ko ja.»

³ Mba ko Yesu oloku ja capafɔ nce: ⁴ «Nəna afum akanje daco, ano njyo nkesiya tasar tin (100), a nin njosolər ko, a pasak yoko 99 datəgbere kəko-ten nin njoko njosolər ko ma, haj panajk ni-e? ⁵ Ko wakayi njko panajk ni-e, pagbanje ni amera njobotu disre, ⁶ njc-kana-bere nde ndəron, ewe anapa on ko ande on nde ndəron, paloku ja: «Nəwoləs ko ina, bawo inajk ankesiya njem njoko nenasolər'im ma.» ⁷ Ic-lok'un: Pəbotu panjo-yi darenje teta fum wakaw nwe njko-səkpər amera pəcəme dəpə dolompu darənj ma, pətas teta afum 99 anje nantəmar kəsəkpər mera, bawo njalomp ma.»

Capafɔ ca pəsam gbəlej mpe penasale, k'anajk so pi ma

⁸ «Ko pəyone fe ti-e, wəran wəre njyo pəsam gbəlej waco, a gbəlej bin bəsolər ko ta omot lamp, ta efəj kəlo, ta enten pi bel-bel, haj panajk pi ma? ⁹ Ko wəran nwe enajk pəsam gbəlej mpe-e, enje anapa on, ko ande on, paloku ja: «Nəwoləs ko ina bawo inajk pəsam gbəlej mpe penasolər'im ma.» ¹⁰ Ic-lok'un, pəbotu pəyi mələkəe a Kanu daco teta fum waciya wəkin gbənj nwe enjəkpər amera pəcəme pəlompu darənj ma.

Capafɔ ca wətemp wəsəle, k'anajk ko so ma

¹¹ Ko Yesu oloku so: «Fum wəlomə enayo awut arkun merənj. ¹² Ko wəko efete ma, oloku kas: «Papa masənj'im da pəmar idəsəto ke kam ma.» Ko kas eyer daka dən awut on akanje merənj daco. ¹³ Nte mataka mepic menjepər ma, ko wan wafet enjaməs daka dako enasəto ma fəp. K'osumpər dəpə k'anjko pəbale, atof njocuru. Nde enako pəyi yama-yama pəc-ləsər-ləsər daka doko enayo ma. ¹⁴ Nte wan nwe elip kadi daka dən ma, ko dor dəpənj demberə atof najəko enayi ma, ko

ca yənjɔp kəbut ko. ¹⁵ K'anjko pəyi nda fum wəlomə wəka atof najəko, wəko enasənj ko kəkək ka səp yən ma. ¹⁶ Wan nwe pəfan kadi yeri ya səp, mba ali fum enasənj fe ko yi. ¹⁷ Awa, k'eyefe kəcem-cəmne teyi tən, k'olokune: «Afum cəke naji kəbəc ndena papa kem anje njayo cəcom cəlarəm ma, a ina ic-fine nno dor. ¹⁸ Kəyefe k'inder ikə ndena papa kem ikə iloku ko: Papa injiya Kanu, k'injiya so mənə. ¹⁹ Imbut pəleli mpe pəmar məsumpər'em pəmə wan kam. Mba məsumpər'im onj pəmə wəbəc kam.» ²⁰ Ko wan nwe elek dəpə k'olokus ndena kas.»

«Dərəbale, ko kas enajk ko, ko nənəfər dəpənj dosumpər ko. Ko kas eyekse kəkə-fayəne ko, k'enepsərne ko dəkilim, k'ocup ko. ²¹ Ko wan oloku ko: «Papa, injiya Kanu, k'injiy'am, pəmar fe so məsumpər'im pəmə wan kam.» ²² Mba ko kas kəloku acar on: «Nəkere duma dotət nəber ko! Nəber ko kurunde dətəlar, nəsənj ko cəfta! ²³ Nəkere tana tetifi təkə, nədif pi. Padi yeri, pawoləs! ²⁴ Bawo wan kem wakawe najnənj ma, enafi, mba olukus so kəder doru! Enasəle, mba inajk ko so!» Ko njayefe kəwoləs. ²⁵ Tenətənje Coco pəyi dale. Nte wəkəkə ender pəlotarne kəlo kənan ma, k'ene təkə anfer pəc-pisə ma. ²⁶ Ko Coco ewe wəcar wəkin k'eyif ko tes nte teyi kəlo kənan ma. ²⁷ Ko wəcar oloku Coco: «Wenj'am eder, mba nte olukus kətammə disre ma, itə papa kam endife tana petifi pəkə.» ²⁸ Ko pəntele Coco nwe, ta efəj so kəberə dəkər-e. Ko kas owur kəkə-letsəne ko. ²⁹ Mba ko wan wəcəkə-cəkə nwe oloku kas: «Meren mələrəm ma mame, iyi'am darənj ic-bəc'am pəmə wəcar, ali dəsək dīn injbəkəl fe mosom mam, mba ali dəsək dīn so mənə məsənj fem tir idif səwoləs ko anapa'em. ³⁰ Mba nte wan kam wakawe ender ma, nwe njko pəlasər-ləsər daka dam ko aran ayama-yama ma, nkən taj mənɔdife ko tana petifi pəkə!» ³¹ Ko kas kəloku Coco, «Mənə wan kem, səna eyi de ko mənə, daka nde o nde iyə nno ma, dam do!» ³² Mba pəmar yati pəboc kəsata, pawoləs: Bawo wenj'am wakawe najnənj ma, enafi, k'olokus so kəyi doru; enasəle, k'anajk ko so.»

16

Capafɔ ca wəcəmbər-cəmbər daka

¹ Ko Yesu oloku acəpse on darənj ma: «Fum wəka daka wəlomə enayo wəcəmbər-cəmbərə daka, k'ander payeməne ko, a enjəsər-ləsər daka da wəbe kən. ² Ko wəbe nwe ewe ko, pəc-loku ko: «Cəke cə ine te tam-e? Məsənj'em kəcərə təkə mənəcəmbər-cəmbər daka dem ma, bawo mafəsə-yone wəcəmbər-cəmbər daka dem.» ³ Ko wəcəmbər-cəmbər daka nwe olokune dəkəkə: «Cəke cə indeyo-e, bawo wəka daka nwe oloku kəwur'em kəcəmbər-cəmbər daka dən? Iyə fe fənəntər

7 «Nəna akanje daco, anə ɔyɔ wəcar nwe embifiti, kə pəyonɛ fɛ ti wəkayi pəc-kɛk, a pəc-kəna-yɛfɛ dale, pəloku kə: «Məder katəna məder mənɛɛ deməsə!» 8 Nte ɔnloku kə mɔ: «Mələmpəs'em yeri yem, məbərne duma məsəŋ'im yeri, haŋ ilip kədi yeri imun; k'ilip-ɛ, mənə mədi yeri məmun.» 9 Wəka wəcar kakə enjɛk-yekəs kə bawo ɔyonɛ kə mes məko ɛfaŋ mɔ ba? Ala! 10 Tin tayi tɔ kə nənə, kə nəlip k'ɔyɔ mes məko afaŋar'un mɔ fəp-ɛ, nəloku: «Acar gbəcərəm nɔ səyonɛ; nte pəmar su kəyɔ mɔ, tɔ səyɔ.»

Yesu kətaməs kən aka sen wəco

11 Yesu eyi kəkə Yerusalem, kə Yesu eyɛfɛ kəcali atəf nɔ Samari kə nɔ Kalile daco mɔ. 12 Eyi kəbərə tadare təlɔma, kə afum wəco aka sen alɔma nɔander nɔafaynɛ kə; kə nɔanɔamɛ pəbɔle. 13 Kə nɔampɛnɛ sim nɔc-loku: «Yesu, Wəkiriŋ, məyonɛ su nənɔfər!» 14 Nte Yesu enəŋk nɔ mɔ, k'oloku nɔ: «Nəko nəmentərne alonɛ nde kəlɔ kəpəŋ kə Kanu.» Afum anje nɔayi kəkə, kə pəyonɛ fɔ nɔsək a kə nɔandebɛrɛ di. 15 Nte wəkin enəŋk fɔ entamne mɔ, k'oluksərne pəc-cam debeki da Kanu dim dəpəŋ. 16 K'ɛfəntərə dəntəf, k'osumpər Yesu wəcak, k'eyek-yekəs kə.† Fum wəkakə, wəSamari enayi. 17 Kə Yesu eyif kə: «Bafɔ asəkəs afum anje wəco? Deke alapas anje camət-maŋkələ nɔayi-ɛ? 18 Ali wəkin nɔcəm-cəmne fɛ kəlɔksərne **pədecam debeki da Kanu**, mənɛ wəcikərə wəkin wəkawɛ?» 19 Kə Yesu oloku kə: «Məyɛfɛ məko, kəlan kam kəyac'am.»

Kəder ka debɛ da Kanu (Mt 24:23-28,37-41)

20 Nte aFarisi nɔayif Yesu tɛm nte **debɛ da Kanu** dender mɔ, k'oloku nɔ: «**Debɛ da Kanu** dafəder pəgbətnɛ di fəp. 21 Afəkulɛ di, «Idendɛ nnə!», «Idəkə nde!» Bawo **debɛ da Kanu** nana nɔ deyi daco.»

22 Nte Yesu elip kəloku nɔ ti mɔ, k'oloku acɛpɛ ɔn darəŋ: «Dəsək dendebəp nde nənɔdefaŋ kənəŋk dəsək din da Wan ka fum mɔ, mba nəfəsɔ-nəŋk di. 23 Andelok'un: «Eyi nnə!» kə pəyonɛ fɛ ti-ɛ «Eyi nde!» Ta nədəko di, ta nədəyɛksərne kəkə ka di. 24 Pəmɔ təkə pəmot pəŋmot a pəyɔ waŋkərə dareŋ kəyɛfɛ kəsək kin haŋ kə mɛrəŋ mɔ, tatəkə tɔ Wan ka fum endeyi kə dəsək dən. 25 Mba mənɛ pətərə pəpəŋ kərəs, afum a tɛm tante nɔawənəs kə. 26 Təkə tənacɛpər tɛm ta Nuha mɔ, tendɛ-cɛpər sɔ dəsək da Wan ka fum. 27 Afum nɔanɔ-di yeri, nɔc-mun, arkun kə aran nɔc-nɛŋcɛnɛ, haŋ dəsək nde Nuha enabɛrɛ debil mɔ: Kə do-mun dɛlarəm dender nde dɛnamələk ca fəp mɔ.‡ 28 Pəndeyi pəmɔ tɛm ta Lət. Afum nɔanɔ-di yeri, nɔc-mun, nɔc-way, nɔc-caməs, nɔc-bəf,

nɔc-cəmbər wəbɔ. 29 Mba dəsək nde Lət owur Sodom mɔ, nɛŋc kə pərbəbɔ yɛnatuf Sodom kə yemələk ca ya di fəp.§ 30 Itə pəndeyi dəsək nde andementər Wan ka fum mɔ.»

31 «Dəsək dadəkə mənə nwe məŋyi dɛkɛr, ca yam yeyi dukəlɔ mɔ, məfətam kəbərə mələk yi. Mənə nwe tɛmbəp dale mɔ, məfətam kəlɔksərne kəlɔ kam nde dare. 32 Nəcəm-cəmne wəran ka Lət.* 33 Mənə nwe mənɔdɛsɛp kəkəkəs kəyi doru kam mɔ, kəndesalpər'am, kə mənə nwe kənasalpər mɔ, mənɔdɛsɛtɔ ki. 34 Ic-lok'un: Pibi papəkə, afum mɛrəŋ nɔandɛfəntərə kəfəŋc kin, pə-sumpər wəkin pasak wəkə; 35-36 aran mɛrəŋ nɔandeyi kəkə kirir kin, pasumpər wəkin pasak wəkə.† 37 Kə acɛpɛ ɔn darəŋ nɔayif kə: «Deke tatəkə tendɛkə-yi-ɛ, Wəbɛ?» Kə Yesu oloku nɔ: «Nde pefi pɛyi mɔ, difɔ yəfan yonlonkane.»

18

Capafɔ ca wəran nwe wos efi mɔ, kə wəboc kiti

1 Kə Yesu oloku nɔ capafɔ, kəmentər nɔ fɔ mənɛ **nɔc-lok-lokər Kanu** tɛm o tɛm ta dis dəlɔl nɔ. 2 K'oloku: «Dare dəlɔma dənayi dəyɔ wəboc kiti nwe enatɔ kəc-nɛsɛ Kanu mɔ, ali fum ta eɛlɛs-ɛ. 3 Dare dadəkə dəyɔ sɔ wəran wətəlɔ wəlɔma nwe nɔc-der pəc-loku kə: «Məboc'em kiti kə wəyɛfərənɛ kem daco!» 4 Kə wəboc kiti nwe ɛfatər kə haŋ, k'ende pəlokunɛ dɛbəkək: «Ali nte intocərə Kanu, ta ilelɔs nwe o nwe mɔ; 5 nte wəran nwe wos efi, ələləs'im dis mɔ, ibocɛ kə kiti kə wəyɛfərənɛ kən daco, nte tendesəŋ kə kətə-gbəkərə-gbəkərə sɔ kəder mɔ, pədenaŋkane kəlɔləs'im dis mɔ.» 6 Kə Wəbɛ Yesu ɔnɔcər: «Nəcəŋkəl nte wəboc kiti wətəlomp ɔnloku mɔ. 7 Kanu nkən ɔfɔdekə-bocɛ afum ɔn anje kiti ba, anje nɔambokər kə pibi kə dar mɔ? Endesəŋ nɔ kəwon kəkər ba? 8 Ic-lok'un: ɔfɔdesəŋ nɔ kəwon kəkər, endebocɛ nɔ kiti katəna-katəna. Mba kə Wan ka fum endɛdɛr-ɛ, endebəp kəlan doru ba?»

Capafɔ ca wəFarisi kə wəwərəs dut

9 Kə Yesu oloku sɔ capafɔ nɛɛ afum alɔma anje nɔanɔcəm-cəmne kəlomp, a nɔc-fəfərəs akə mɔ: 10 «Kə afum mɛrəŋ nɔampɛ kəkə-tola Kanu nde **kəlɔ kəpəŋ ka Kanu**; wəkin nwe pəyonɛ wəFarisi, wəkə pəyonɛ wəwərəs dut. 11 WəFarisi nwe pəcamɛ pəc-lok-lokər Kanu dɛbəkək nte: «Kanu, iyek-yekəs'am* nte intəyi pəmɔ afum alapas akə nɔayənɛ abanəs ca ya afum mɔ, ta nɔalomp, nɔc-sumpər dalakə, kə intəyi pəmɔ wəwərəs dut nwe mɔ. 12 Kəmerəŋ k'iŋsun dəsək doluksər disrɛ, ic-səŋ sɔ farilɛ fəp fa yəsətɔ

† 17:16 «k'eyek-yekəs kə» = «k'eyif Yesu nəwali teta kətaməs kən.» ‡ 17:27 Dəkəcop 6:9-7:24 § 17:29 Dəkəcop 19:24 * 17:32 məmɔmən Dəkəcop 19:26 † 17:35-36 Andənər yeyicəs yɔləma [Arkun mɛrəŋ nɔandeyi dale din dayi, pasumpər wəkin pasak wəkə.] * 18:11 «iyek-yekəs'am» = «iyif'am nəwali teta. . . »

yem.» ¹³ Wæweræs dut nwe nkøn pæcæme pæbæle, pæc-nese kæyeki fər dareŋc yati, mba pæc-sut-sutne abækæc kæc-loku: «Kanu mænjanæn'em, ina wæciya!» ¹⁴ Ic-lok'un: Fum wækakə enalomp nno Kanu kæyi mə, a k'endelulus nde ndarən; mba wəFarisi enalomp fə nno Kanu kæyi mə. Nwe o nwe ɛləkne, andetore kə; nwe o nwe otontne, andepene kə.»

*Yesu kətolanə kən awut afət
(Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)*

¹⁵ Afum ŋac-kere Yesu ali cənaka nte tənŋəne pæc-deŋər ŋa waca pətolanə ŋa mə. Nte acəpsə ɔn darəŋ ŋanəŋk ti mə, kə ŋaŋgbəŋ-gbəŋər ŋa.

¹⁶ Mba kə Yesu ɔlətərnene awut pæc-loku: «Næce awut ŋader nno iyi mə! Ta nəmone ŋa, bawo **dəbɛ da Kanu**, aŋe ŋayi pəmə awut mə, ŋayɔ ŋi. ¹⁷ Awa! Ic-lok'un nwe o nwe ɔntəban **dəbɛ da Kanu** pəmə wan wəfət mə, ɔfəberɛ ŋi disre few!»

*Wərkun wəkə daka delarəm
(Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)*

¹⁸ Kə wəbe wəloma eyif kə: «Wəbe wətət, cəke cə pəmar'im kæya, isətə kæyi wəyən katina-ɛ?» ¹⁹ Kə Yesu eyif kə: «Ta ake tə mənwen'em «Wətət»-ɛ? Ali fum ɔyone fe wətət, mənə Kanu gbəcərəm. ²⁰ Məŋcərə mosom ma Kanu: Ta məsumpər dalakə; ta mədif fum; ta məkiye; ta məbanje fum yem disre; mələləs akombərə am- papa kam kə iya kam.» ²¹ «Ŋcəme maməkə fəp darəŋ kæyefe nte inafete mə,» fum wækakə pæc-loku. ²² Nte Yesu ene kə dim mə, k'oloku kə: «Awa tes tin tobət'am: Məcaməs daka dam, məyer pəsam papəkə atəyɔ daka, mändekə-sətə daka dəpəŋ nde dareŋc. Kə tɛyefe danda-ɛ, məder məcəps'em darəŋ.» ²³ Nte fum nwe ene moloku ma Yesu mə, kə abəc ŋembere kə, bawo enayɔ daka delarəm. ²⁴ Nte Yesu enəŋk kə abəc ŋembere kə mə, k'oloku: «Pəŋcuca aka daka kəberɛ ka **dəbɛ da Kanu** dəntəf. ²⁵ Pəfəfərəne yəkome kəberɛ ka abi ŋa tɛsəmbɛ pətəs wəkə daka kəberɛ ka **dəbɛ da Kanu** dəntəf.» ²⁶ Aŋe ŋaŋc-cəŋkəl Yesu mə ŋayif kə: «Anə antam ŋj kæyac-ɛ?» ²⁷ Kə Yesu oloku ŋa: «Nte tentambər afum mə, Kanu kəntam ti.» ²⁸ Kə Piyer oloku: «Səna səsak daka dosu kə sənjam'am darəŋ.» ²⁹ K'oloku ŋa: «Awa! Ic-loku nu kançe: Fum eyi fə, nwe enjək kələ kən, wəran kən, wəŋc, akomene ɔn, kə awut ɔn teta **dəbɛ da Kanu**, ³⁰ ta wəkayi ŋkəsətə pələram doru dandɛ, kə dekirin nde anjəkəyi wəyən katina mə.»

*Yesu endəŋk ta maas defɪ dən kə kədəyɛfɛ
kən afɪ daco
(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)*

³¹ Kə Yesu ɛlək Asom ɔn waco kə mərəŋ, k'oloku ŋa: «Yerusalem andepɛ. Mes mme

adəŋk a Kanu ŋanacəs teta Wan ka fum mə fəp, mendekə-yi. ³² Bawo andekə-ber kə atəyone Suyif dəwaca; andekə-fani kə, andekə-tərəs kə, andekə-yuksər kə lin, ³³ andekə-sute kə tərənkon, a padedif kə. Tataka ta maas ta defɪ dən, pəyefe afɪ daco.» ³⁴ Mba Asom ɔn ŋanane fə ti tələm o tələm. ŋanacərə fə nte tatəkə toloku mə.

*Yesu kətaməs kən wətənəŋk
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)*

³⁵ Nte ŋayi kələtərne Yeriko mə, tətəŋne wətənəŋk wəloma pənde dəpə kəsək pæc-tola. ³⁶ K'ene pəkət pa kənay, k'eyif daka nde dender mə. ³⁷ K'aloku kə: «Yesu wəkə Nasaret eyi kəcəpər!» ³⁸ K'əŋkələrne: «Yesu wəkə† Dawuda məyən'em nənəfər!» ³⁹ Aŋe ŋanasol kə Yesu ŋayi kə tekirin mə, ŋayefe kəgbəŋ-gbəŋər kə a pəcaŋk, mba wækakə pæc-ŋaŋkane kəkule-kule: «Wəkə Dawuda məyən'em nənəfər!» ⁴⁰ Kə Yesu enjəme, k'osom a pakere kə fum nwe. Nte ɔlətərnene kə mə, k'eyif kə: ⁴¹ «Cəke cə məfan a iyən'am-ɛ?» K'oloku: «Wəbe, iluksərne sə kənəŋk!» ⁴² Kə Yesu oloku kə: «Məluksərne sə kənəŋk! Kələŋ kam kæyac'am.» ⁴³ Gbəŋcana babəkə kə fum nwe enəŋk, k'eyefe k'enjəme kə darəŋ **pæc-cam debeki** da Kanu. Nte afum fəp ŋanəŋk tatəkə mə, kə ŋayefe kəkorku Kanu.

19

Yesu kə Sasey

¹ Nte Yesu əmbere Yeriko mə, k'enjəcali dare. ² Awa, kə fum wəloma, nwe aŋc-we Sasey, nwe enayone wəbe ka awerəs dut, pəyɔ daka delarəm, ³ pæc-tən kəcərə fum nwe aŋwe Yesu mə; mba enjə-tam fə ti, bawo afum ŋanala, nkøn pəbumpsene. ⁴ Kə fum nwe enjəpər kirin k'əŋkə pəfərəŋk dəkətək nte tənŋəne kə kənəŋk Yesu mə, bawo dif enəkə kəcəpər. ⁵ Nte Yesu əmbəp kətət kanjə dəntəf mə, k'eyeki fər k'enəŋk fum nwe, k'oloku kə: «Sasey məkufe mətor; bawo nde kələ kam injə məkə iyi.» ⁶ Kə Sasey əmbələkər kətər, k'əmbəŋ Yesu pəbotu disre. ⁷ Nte afum ŋanəŋk ti mə, kə ŋayefe kəcəpene, ŋac-loku: «Ndena fum wəciya ŋjəkə pəyi.» ⁸ Mba Sasey nwe enacəme wəbe fər kirin mə, oloku: «Wəbe, indesəŋ atəyɔ daka daco da kəsətə kem; nwe o nwe inananəkane kəbanjər pələram mə, indesəŋ wəkayi kəmanjələ ka təkə inabanjər kə mə.» ⁹ Kə Yesu oloku kə: «Məkə, Kanu kæyac aka kələ kanjə, bawo mənə sə wəkə Abraham məyone!» ¹⁰ Bawo Wan ka fum ender kədətən kə kæyac ka aŋe ŋanasələ mə.»

*Capafɔ ca mənçəmbəl ma kəma
(Mt 25:14-30)*

† 18:38 «Wan ka Dawuda.» Ti təyone tokule ta aYisrayel = «wəyəc kəŋan.»

11 Afum ñayi kəcənkal Yesu. Kò Yesu ɔ̀nɔ́cɔ́r cɔ́pafɔ́ cɔ́lamɔ́, bawo ñanalɔ́tɔ́rne Yerusalem, afum ñac-cɛm-cɛmnɛ a **dɛbɛ da Kanu** dɔ̀njkwur gbɛɛncana babɔ́kɔ. 12 Kò Yesu oloku: «Fum wɔ́tɔ́t tokom wɔ́lamɔ́, ɛnɔ́yɛfɛ k'ɔ̀njkɔ́ atɔ́f ñobol-bolu kɔ́kɔ́-tɛn dɛbɛ a pɛdeder. 13 Kò fum nwe ewe acar ɔ̀n wɔ́cɔ́, k'ɔ́sɔ́nj ña nwe o nwe kɛmɛ kɔ́rɔ́nj kin, k'oloku ña: «Nɛc-kafɛlɛ-kafɛlɛ ki waca haɲ ic-der.» 14 Mba afum aka dare dadɔ́kɔ ñanater kɔ́, kò ñasom kɔ́kɔ́-loku nde fum nwe ɔ̀njc-kɔ́ kɛtɛn dɛbɛ mɔ́: «Sɛfanj fɛ a fum wɔ́kawɛ pɔ́yɔ́nɛ su wɔ́bɛ!» 15 Kò fum nwe ɔ̀njkɔ́ pɛsɔ́tɔ́ dɛbɛ, ntɛ olukus mɔ́, k'ewɛ acar ɔ̀n aɲɛ wɔ́cɔ́ kɔ́dɛcɛrɛ ntɛ nwe o nwe ɛɲkafɛli-kafɛli waca mɔ́. 16 Kò wɛcar wɛcɔ́kɔ́-cɔ́kɔ́ ender, k'oloku: «Wɔ́bɛ, isɔ́tɔ́ wɔ́cɔ́ wa kɛma kɛɲkɔ́ mɛnasɔ́nj'im mɔ́.» 17 Kò fum nwe oloku: «Tɛntɛsɛ, wɛcar wɔ́tɔ́t mɔ́yɔ́nɛ, bawo mɔ́lɔmp tɛta tɛs tɛfɛt, indɛsɔ́nj sɔ́dare wɔ́cɔ́ mɔ́yɔ́nɛ wɔ́bɛ kɔ́ɲan.» 18 Kò wɛcar wɔ́ka mɛrɛnj ender, kò wɔ́kakɔ́ oloku kɔ́: «Wɔ́bɛ, kɛcamat ka kɛɲkɔ́ mɛnasɔ́nj'im mɔ́, k'isɔ́tɔ́.» 19 Kò fum nwe oloku sɔ́ wɔ́kakɔ́: «Isɔ́nj'am sɔ́dare kɛcamat, mɔ́yɔ́nɛ wɔ́bɛ kɔ́ɲan.» 20 Kò wɔ́lamɔ́ ender pɔ́lokɔ́: «Wɔ́bɛ kɛma kam kɛɲkɛ, inafɔ́ktɛr ki dɛkalɔtɔ́ kɛtɔ́t imɛɲk. 21 Bawo inanes'am ntɛ mɔ́ɲcucɔ́ mɛs mɔ́: Mɔ́ɲlɛk mɛpɛ mɔ́ntɔ́bɔc mɔ́; mɔ́tɛl ndɛ mɔ́natɔ́-bɔf mɔ́.» 22 Kò fum nwe oloku wɛcar kɔ́n: «Moloku mam m' indɛkit'am, mɔ́na wɛcar wɔ́lɛc! Mɔ́nacɛrɛ a ɲɲcucɔ́; k'ɲɲlɛk mɛpɛ intɔ́bɔc mɔ́, ic-tɛl da intɔ́bɔf mɔ́. 23 Ak' ɛnasɔ́njɛ ntɛ mɔ́natɔ́-bɔs-bɔsɛr pɛsam pɛm mɔ́, kò ntɛ ilukus mɔ́, k'ɲɲkɔ́ ibarj pi padɛɲɛrɛn'em kɛntɔ́ɲɛbɛ?» 24 K'oloku afum aka ñanayi di mɔ́: «Nɔ́banɔ́r kɔ́ kɛma kɛɲkɔ́ nɔ́kɛnɛ ki wɔ́kɔ́ ɔ́sɔ́tɔ́n'em wɔ́cɔ́ mɔ́.» 25 Kò afum ñaloku: «Wɔ́bɛ, wɔ́kakɔ́ ɔ́sɔ́tɔ́ wɔ́cɔ́!» 26 Kò fum nwe oloku ña: «Ic-lok'un: Mɔ́na nwe mɔ́yɔ́ mɔ́, ambɛrɛnɛ sɔ́ mɔ́na wɔ́kayɛ. Mba mɔ́na nwe mɔ́ntɔ́yɔ́ mɔ́, ambanɔ́r'am ali dɛpic pɔ́kɔ́ mɔ́yɔ́ mɔ́. 27 Ta mɛrɛnj tayɛ, nɔ́kɛr'em ater'em aɲɛ ñanatɔ́-faɲ a iyɔ́nɛ ña wɔ́bɛ mɔ́, nɔ́fay ña mɛra fɔ́r yɛm kɲɲɲ.»

*Yesu kɔ́kɔ́ kɔ́n Yerusalem
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Saɲ 12:12-19)*

28 Ntɛ Yesu ɛlɲp kɔ́lokɔ́ afum moloku mamɔ́kɔ́ mɔ́, k'osumpɛr dɔ́pɔ́ afum kɲɲɲ kɔ́kɔ́ Yerusalem. 29 Ntɛ Yesu ɔ́lɔ́tɔ́rne sɔ́dare sa Bɛtfasɛ kɔ́ Bɛtani mɔ́, kɛca ka tɔ́rɔ́ tɔ́kɔ́ aɲwɛ Tɔ́rɔ́ ta Olif mɔ́, kò Yesu osom acɛpsɛ ɔ̀n darɛnj mɛrɛnj. 30 K'oloku ña: «Nɔ́kɔ́ ndɛ dare ndɛ antɛfɛrnɛ mɔ́, kò nɔ́ɲkɔ́bɛrɛ-ɛ, nɔ́ɲkɔ́bɛr di sɔ́fale sɔ́fɛt pakot si, nɛɛ fum o fum ɛntatɔ́-ndɛ mɔ́. Nasikɛli si, nɔ́kɛrɛ. 31 Kò fum eyɲf nu: «Ta akɛ tɔ́ nɔ́ɲsikɛlɛ si-ɛ?» Nɔ́lokɔ́ kò gbɛcaram: «Bawo Wɔ́bɛ ɛfanj si.»

32 Kò afum aɲɛ anasom mɔ́ ñanɲkɔ́, kò ñanɲkɔ́ ñabɔp sɔ́fale sɔ́fɛt pakot si pɛmɔ́ tɔ́kɔ́ Yesu ɛnalokɔ́ ña mɔ́. 33 Ñayi kɛsikɛli sɔ́fale sɔ́fɛt, kò asɛrka ñayɲf ña: «Ta akɛ tɔ́ nɔ́ɲsikɛlɛ sɔ́fale

sasɔ́kɔ́-ɛ?» 34 Kò acɛpsɛ ɔ̀n darɛnj mɛrɛnj aɲɛ ñalokɔ́ aka sɔ́fale: «Wɔ́bɛ ɛfanj si.» 35 Kò afum aɲɛ ñanɲkɛnɛ Yesu sɔ́fale sɔ́fɛt nɛɛ, kò ñandɛɲsɛr si suma sɔ́ɲan, kò Yesu ɛndɛ si kɔ́rɔ́nj. 36 Tɔ́kɔ́ ɔ̀njc-kɔ́ kɲɲɲ mɔ́, itɔ́ afum ñanɲc-pɛrɛ kò suma sɔ́ɲan dɔ́pɔ́. 37 Ntɛ ñalɔ́tɔ́rne Yerusalem ndɛ pɛtɔ́mbɔ́lɛr pa Tɔ́rɔ́ ta Olif mɔ́, kò pɛmbɔ́t kɔ́nɔ́y kɔ́ɲkɔ́ kɔ́nacɛpsɛ kò darɛnj mɔ́ fɔ́p. Kò ñayɛfɛ kɔ́kɔ́r-kɔ́ru Kanu pɔ́pɔ́nj, bawo ñananɔ́ɲk **mes mɛwɛy-wɛy mme Kanu kɔ́mmɛntɛr mɔ́.** 38 Kò ñac-loku: «Kanu Kɔ́rɔ́nj kɔ́pɔ́cɛ pɔ́tɔ́t wɔ́bɛ nwe ɛndɛrɛnɛ tɛwɛ tɔ́n mɔ́!

Pɔ́foru peyi darɛɲc, kò **pɛmot pa pɔ́lɛl pa dɛbɛ dɔ́n** peyi darɛɲc!»

39 AFarisi akin akin aka ñanayi kɔ́nɔ́y kɔ́ɲkɔ́ dacɔ́ mɔ́, ñalokɔ́ Yesu: «Wɔ́bɛ, mɔ́lokɔ́ acɛpsɛ am darɛnj ñacɔ́ɲk!» 40 Kò Yesu oloku ña: «Kò ñanɲcɔ́ɲk-ɛ, masar mɔ́ɲkɛlɛ-kɛlɛ!»

Yesu kɔ́bɔk kɔ́n tɛta Yerusalem

41 Ntɛ ñalɔ́tɔ́rne Yerusalem, a kò Yesu ɛɲɔ́ɲk dare mɔ́, k'ɛyɛfɛ kɔ́bɔk tɛta di, 42 k'oloku: «Yerusalem, mɔ́na ɛɲcɛrɛ mɔ́kɔ́ tɔ́kɔ́ aɲyɔ́ pasɔ́tɔ́ pɔ́foru mɔ́! Mba ndɛkɛl tɔ́tɔ́kɔ́ tɔ́ɲɲbɔ́pɛn'am, mɔ́fɔ́tam ti kɔ́nɔ́ɲk. 43 Bawo dɔ́sɔ́k dɛndɛder ndɛ ater'am ñandɛnɔ́ɲkɛr'am kande, ñakɛl'am, a ñadɛwɛpɛrɛn'am waca fɔ́p mɔ́. 44 Ñandelɛsɛr'am haɲ awut am, ali tɛsar tin ñafɔ́dɛsakar'am mɛpɛ pɔ́ndɛɲɔ́rnɛ pɔ́lɔm mɔ́, bawo mɔ́nacɛrɛ fɛ tɛm ntɛ Kanu kɔ́nɔ́ader kamar'am mɔ́!»

*Yesu kɔ́bɛrɛ kɔ́n ndɛ kɔ́lɔ́ kɔ́pɔ́nj ka Kanu
(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Saɲ 2:13-22)*

45 Ntɛ Yesu ɛmbɛrɛ ndɛ **kɔ́lɔ́ kɔ́pɔ́nj ka Kanu** mɔ́, k'ɛyɛfɛ kɔ́bɛlas acamas. 46 K'oloku ña: «Dɔ́yɛcɛs Kanu kɔ́lokɔ́: «Kɔ́lɔ́ kɛm, tofo ndɛ **ɔ̀ɲɲlok-lokɔ́r Kanu** tɔ́, mba nɔ́na nɔ́ɲkafɛli ki aɲɲɲɔ́ɲɔ́n nɲɛ akiyɛ ñanɲɲbɔ́pɛnɛ mɔ́.»

47 Dɔ́sɔ́k o dɔ́sɔ́k Yesu ɛɲc-tɔ́ksɛ afum dɔ́ndɔ **kɔ́lɔ́ kɔ́pɔ́nj ka Kanu** disrɛ. Aɲɔ́ɲnɛ aɲɔ́nj, atɔ́ksɛ sariyɛ, kò abɛki a dɔ́tɔ́f ñac-tɛn kɔ́dif kɔ́. 48 Mba ta ñanɲcɛrɛ ntɛ ñanɲyɔ́, bawo afum fɔ́p ñanɲc-cɔ́ɲkɛl molokɔ́ ma Yesu, ta ñafan kɔ́bɔt ali tolokɔ́ tɔ́n tin kɔ́nɛ-ɛ.

20

*Dɛkɛ kɔ́tam mes ka Yesu kɔ́yɛfɛ-ɛ?
(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)*

1 Dɔ́sɔ́k dɔ́lamɔ́, ntɛ Yesu eyɲ kɔ́tɔ́ksɛ afum ndɛ **kɔ́lɔ́ kɔ́pɔ́nj ka Kanu** mɔ́, pɛc-dɔ́ɲk molokɔ́ mɔ́tɔ́t. K'ɔ́lɔ́ɲnɛ aɲɔ́nj, kò atɔ́ksɛ a sariyɛ kɔ́lɛkɛnɛ abɛki a dɔ́tɔ́f ñambɛrɛr kɔ́, 2 kò ñalokɔ́ Yesu: «Mɔ́lokɔ́ su ma sariyɛ nɛɛ sɔ́sɔ́nj'am kɔ́yɔ́ ka mɛs mame mɔ́, kò pɔ́yɔ́nɛ fɛ ti-ɛ, mɔ́bɔɲɲcɛr su nwe osom'am kɔ́yɔ́ ka mi mɔ́.» 3 Kò Yesu oloku ña: «Ina sɔ́, k'iyɲf'un k' inder tolokɔ́ tin: 4 Anɔ́ ɛnasom Saɲ kɔ́dɛgbɔ́t fum dɛromun-ɛ, Kanu ba, ka

afum?»⁵ Kò ñayefe kəgbekələne tanan, ñac-
loku: «Kò səloku fə Kanu-ε, enyif su: «Ta ake
tə nənato-łan-ε?»⁶ Mba kò səloku ndekəl
fə: «Afum ñanasom kò-ε, afum a dotəf fəp
ñanacas su, bawo ñançəre fəp a Sañ wədənj
wəka Kanu ɔ enayəne.»⁷ Kò ñaloku Yesu:
«Səñçəre fe.»⁸ Kò Yesu oloku ña: «Ina
sə ifəbɔnçər'un nwe osom'im kəyɔ ka mes
mame mə.»

Capafɔ ca abum dale alec bəkəc
(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)

⁹ Kò Yesu eyefe kəloku afum capafɔ nce:
«Fum enabəf tək yokom dale, k'ɛnçəmbər yi
seke, k'owur k'ənjək atəf ñələma nje enakə
pəwɔn mə.¹⁰ Nte tɛm tɛmbəp mə, kò fum nwe
osom wəcar nno abum a dale aje ñayi mə, a
ñapocə kò yokom yələma ya tək yayəkə. Mba
kò abum a dale ñasut kə, kò ñasak kə, k'olukus
waca wəsəkər.¹¹ Kò fum nwe əngbəkəre sɔ
kasom kə wəcar wələma; kò abum a dale
ñasut sɔ wəkakə, kò ñalapəs kə, kò ñasak kə,
k'olukus waca wəsəkər.¹² Kò fum nwe osom
sɔ wəka maas, kò abum a dale ñambopər
wəkakə, kò ñambeləs kə.¹³ Kò wəka dale
nwe eyifne: «Cəke cɔ indeyo-ε? Wan kem
nwe imbətər mə indesom; tələma ñanjəkələs
wəkakə.»¹⁴ Mba nte abum a dale ñanənj
wəkakə mə, kò ñalokene: «Wədəlek ke kən
ɔfɔ wəkakə. Padif kò nte tənçəje dale dede
doyəne dosu mə.»¹⁵ Kò abum a dale aje
ñasumpər wan ka wəka dale, kò ñawurene kò
dale kəsək kò ñandif.»

Kò Yesu eyif acənjəl ən, «Cəke cɔ pəmar
wəka dale nwe pəyɔ ña-ε?»¹⁶ Kò Yesu ɔnɔcər:
«Pəmar wəka dale nwe pəder pədif abum a
dale akakə fəp, pəbər sɔ dale pəsənj abum
aləma.» Nte afum ñane moloku mme mə, kò
ñaloku: «Ta tatəkə tetam kəyil!»¹⁷ Kò Yesu
ɛnjəkəfəl kəro k'əməmən ña, k'eyif: «Cəke cɔ
toloku tecic tante toloku oñ-ε?:
«Tasar nte acəmbər kələ ñanace mə,
ipede pəyəne oñ tasar mpe posumpər kələ
mə.»

¹⁸ Nwe o nwe etempene pi kəronj, ɛntepɛ;
məna nwe pentempene sɔ kəronj mə, pom-
putək'əm.»

*Abɛ a dine aSuyif kəfan kənan kəkənjələ-
kənjələ Yesu*
(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

¹⁹ Atəkse a sariye kò aloñne apon ñac-
tən kətəp kò waca tɛm tatəkə, bawo ñanacəre a
te tanan tɔ Yesu ɛnalokə capafɔ cacəkə; mba
ñac-nese afum akə ñanayi di mə.²⁰ Kò ñayefe
kəkənjələ-kənjələ Yesu. Ti disre, kò ñasom
afum aje ñanabañene kəcənjəl moloku mən
mə. Afum ñanayi aje anasom kəkə-sumpər
Yesu dəmoloku mə, nte tənçəje ñatam kəber
kò wəbɛ dəwaca, nwe ɛnatəmpər kətam kò
fənəntər dotof mə.²¹ Kò afum asom aje

ñançanj kò moloku: «Wətəkse, səñçəre fə
moloku mame mənjoku məc-təkse mi afum
mə məsək; məfəkiti fum kənənj kən, mba
kənçə kò məntəkse afum kəkət nke kəmbət
Kanu mə.²² Awa, məloku su ma, pəmar
kəsənj dut dosu wəbɛ wəka Rom* ba, ka
pəmar fe ti?»²³ Mba kò Yesu ɛnɛpəl kətə
kənan, k'oloku ña: «Nəmentər'im pəsam
gbələnj bin. Kəro ka ana kəyɔ pəsam papəkə-
ε, kò tewe ta wəkayɔ?» Kò ñaloku, «Wəbɛ wəka
Rom.»²⁵ Kò Yesu oloku ña: «Awa, nəsənj wəbɛ
wəka Rom pəkə pəyəne pən mə, kò Kanu sɔ
pəkə pəyəne pa Ki mə.»²⁶ Afum aje ñantam
fe kəsumpər kò dəmoloku kənay nke daco;
mba nte moloku ma Yesu mənjəciyane ña mə,
kò ñançanj.

Kəyif ka kədeyefe ka defi afi daco
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

²⁷ Kò aSadisi aləma ñander nno Yesu eyi
mə. ASadisi akakə ñanç-loku a k'afi-ε, kəyefe
kəyɔ fe sɔ. Kò ñayif Yesu moloku nme:
²⁸ «Wətəkse, nte tɔ Musa ɛnacice su: «Kò wənj
ka fum efi pənɛnje mba ta ɔyɔ wan-ε, wənj
wəkə eyi doru mə, ɛntam kənasər wəran
ka wəfi pəkome kò awut.»²⁹ Mba awənj
camət-məranj ñanayi tələma. Kò wəcəkə-cəkə
ɛnɛnje, k'efi ta ɛsak wan-ε.³⁰ Kò wəka
məranj ɛnasər wəran kən, ³¹ kò teyefe danda
kò wəka maas ɛnasər kə. Tatəkə tɔ tənəkə hanj
kò awənj aña aje camət-məranj fəp ñanɛnje
wəran wəkin nwe, ta nwe o nwe ɛsak wan-
ε.³² Tələpəs oñ, kò wəran nwe efi.³³ Kò
dəsək dəyefe da afi dendebəp-ε, anɔ endelek
wəran wəkawε-ε? Bawo awənj aña akanje
camət-məranj fəp ñananɛnje kə!»³⁴ Kò Yesu
oloku ña: «Arkun kò aran a doru dandɛ
ñanɛnjɛcɛne.³⁵ Mba nde doru dakə dender
mə, Kanu kənənj fə pəmar alompu ñayefe
defi, a ñasətə kəyɔ wəyən doru dadəkə-ε,
ñafode ñac-mənjɛne.³⁶ Nafatam sɔ kəfi, bawo
pəyɔ ña pəmɔ melekεε, ña ñandeyəne awut a
Kanu, bawo Kanu kəyektɔ ña defi.³⁷ Musa
oloku pəsoku pəs a afi ñandeyefe defi. Kəfɔ
nke aɛncɛ tətə tərəntam nte tənç-mar mə,
Musa ewe Kanu danda «Kanu ka Abraham,
Kanu ka Isiyaka, Kanu ka Yakuba.»³⁸ Kò
Yesu ɔnɔcər, «Kanu bafɔ kə afi kə, mba ka ayi
wəyən; bawo nno Kanu kəyɔ mi, fəp fənyɔ
wəyən.»³⁹ Kò acicəs a sariye aləma ñalək
moloku, kò ñaloku: «Wətəkse, məloku bel-
bell!»⁴⁰ Kò ñanç-nese sɔ kəyif kò moloku
mələma.

Wəyək-yək wəka Kanu kə Dawuda
(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Kò Yesu oloku ña: «Cəke cɔ antam kəloku
a Wəyək-yək wəka Kanu wəka Dawuda
ɔyən-ε?»⁴² Bawo Dawuda nkən yati oloku
buk ba Yabura Dawuda disre:
«Wəbɛ ɛnaloku wəbɛ kem:

* **20:22** «Wəbɛ wəka Rom» = «Sesar,» ti toyəne tokule ta wəbɛ wəka Rom. † **20:43** Psaumes 110:1

Mæder mænde nno kæca kem kætət,
 43 Ifañ kəbocər'am aterene am dæntəf mænas-
 nas ŋa.[†]

44 Kə Dawuda ewe wəsom ka Kanu «wəbe
 kən»-ε, cəke cə wəkəkə ɛntam kəyənə wan
 kən-ε?»

*Yesu oloku a pakembərne məyə ma atəksə
 sariyə*

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

45 Nte afum ŋayi kəcəŋkəl Yesu mə, k'oloku
 acepse ɔn darəŋ: 46 «Nəkembərne atəksə
 sariyə: Nəmbətər kəkətəse suma səpəŋ,
 ŋəmbətər pəc-yif ŋa kəyif kətət mofə mme
 meŋlārə mə, ŋəmbətər dəkənde dəcəkə-cəkə
dəkəcəpəs, kə səcəm səcəkə-cəkə mofə mme
 aŋkə kədi yeri mə. 47 ŋa ŋəmbəŋər aran aŋe
 awos aŋa ŋafi mə daka daŋan, ŋa ŋəmbələse
 salı nte tənşəŋe pəgbəkəre ŋa mə. Andekə-kiti
 ŋa kiti kəyənki!»

21

*Kəpocə ka wəran wətəyə daka nwe wos
 ɛnafi mə*

(Mk 12:41-44)

1 Kə Yesu eyekti fər, k'ənəŋk nte aka daka
 ŋəŋc-ber kəpocə kəŋan dətəfala ta **kələ kəpəŋ
 ka Kanu** mə. 2 K'ənəŋk sə wəran wətəyə daka
 wələma nwe wos efi mə, pəc-ber meŋcəmbəl
 mæfət mæŋər ma kəpər. 3 K'oloku: «ic-lok'un,
 kaŋce: Wəran wətəyə daka wəkawə wos
 ɛnafi mə, ompocə pətəs aka fəp. 4 Bawo
 afum aləpəs aŋe fəp, nte daka delar ŋa mə,
 itə ŋəmbər kəpocə kəŋan dənda, mba nkən,
 kətəyə kən daka, ɔsəŋ pəkə pəmar pəsəŋe kə
 kətam kəyi doru mə.»

Yesu kədəŋk kədəlasər ka kələ kəpəŋ

(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

5 Afum aləma ŋəŋc-loku teta **kələ kəpəŋ ka
 Kanu**: «Kəntese k'alompəsə ki masar mətət
 kə ca yotət ya ki nyə aŋsəŋ Kanu kəpocə
 mə.» Kə Yesu oloku: 6 «Dəsək dendeder, nde
 nəntodənəŋk tassar tendəŋse tassar kəroŋ mə,
 fəp fayi andewuŋ yi.

Pələc kə kətərəs

(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

7 Kə ŋayif kə: «Wətəkse, ake təm tə tətəkə
 tendeyi-ε? Təyə teŋbəkəre tere tendementer
 mes maməkə mēmbəp-ε?» 8 Kə Yesu oloku
 ŋa: «Nəkembərne, ta nəsakne patalər'un!
 Bawo afum alarəm ŋadeder ŋac-kətene tewe
 tem, ŋac-lok'un: «Ina ɔyone wəsom ka
 Kanu, kə, «Təm tēmbəp!» Mba ta nədəcəme
 ŋa darəŋ! 9 Kə nəndene teta kəwan,
 k'afum a dətəf ŋəyənəkər abe aŋan bəkəc-ε,
 ta nənese; bawo mēne tətəkə tənŋunŋkəne
 teder kəresna, mba bafə ndekəl doru dandə
 dendelip.» 10 K'oloku ŋa sə: «Afum aləma
 ŋandeyefərēne kə afum aləma, atəf ŋələma
 ŋəyefərēne kə atəf ŋələma; 11 antəf ŋendeyikce

mofə mələma, dor kə docu yendeyi mofə
 melarəm; mes məwəy-wəy mendeyi, kə
**məgbəkəre məpəŋ mme mendeyefē nde
 Kanu Kəyi** mə. 12 Mba maməkə mendebəp,
 pasumpər'un, patərəs'un, pasəŋ'un kəkə-
 kiti **dəkəcəpəs** a padəber'un dəbili. Abə a
 dətəf ŋandekit'un teta tewe tem. 13 Tətəkə
 tendemar'un kələku ka təkə nəŋcəre tetem
 mə. 14 Ta təyə nu kəcəm-cəmne təkə nəndeyə
 a nəyacne mə. 15 Ina wəkawə yati ina
 endesəŋ'un temer kə kəcəre ka kətət nkə
 ater anu, nwe o nwe ɔntədətəm kəgbəkəl mə.
 16 Akomēne, awəŋc aŋa, anapa, kə abət anu
 yati ŋandesəŋ nu, ŋəsəŋe alarəm kəfi nu daco.
 17 Fəp fəndeter'un, teta tewe tem. 18 Mba ali
 kəfən konu ka dərəmp kin kəfədəsələ; 19 Kə
 nəmbərəne kasumpər bel-bel-ε, nəndeyacne
 nəyi doru.»

Yesu ɛndəŋk kədəlasər ka Yerusaləm

(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

20 «Kə nəndənəŋk asədər ŋakel Yerusaləm-
 ε, nəcəre tem tətəkə a kələsər ka di kələtərne.
 21 Təm tətəkə ako ŋayi Yude mə, ŋac-yekse
 kəpərne ka dəmərə; ako ŋayi Yerusaləm daco
 mə, ŋac-wur; ako ŋayi dəkulum mə, ta ŋəberε
 sə dare-ε. 22 Bawo dəsək dadəkə d' ande-
 boc kiti, nte tənşəŋe mes mme anacik mə
 fəp meyi. 23 Pələc peyi dəsək dadəkə aran
 aŋe ŋəmbəkəs, kə ako ŋəŋməsər mə! Bawo
 pəyənki pəpəŋ pendeyi dəsək dadəkə dətəf,
 kə metele məpəŋ ma Kanu nno afum akako
 ŋayi mə. 24 Sakma sə andedifətə ŋa, tək
 fəp yosumpər-sumpər ŋa yekekəre ŋa pəbələ;
 tem tətəkə afum acuru ŋəban Yerusaləm,
 haŋ tem nte asəŋ ŋa mə tec-lip.»

Kəder ka Wan ka fum

(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)

25 «Məyə meŋbəkəre mme meyefē nde
 Kanu kəyi mə mendeyi dədec, dəŋof kə
 dəcəs; dətəf, bəkəc yendeləcə-łecə afum teta
 pukulə-kulə pa dəkəba kə yam ya ki. 26 Afum
 ŋandefine kənesə ka kəcəm-cəmne ka təkə
 dendeder dətəf mə, bawo fəntər fə kəm
 fəndeyikce. 27 Təm tətəkə tə andənəŋk Wan
 ka fum kəder dəkəp; dəfəntər, kə **dəpəmot
 pa pələl pa dəbe dən** disrə d' ender. 28 Kə
 məyə maməkə mendecəp kəder-ε, nalomp,
 nəyekti səbomp, bawo kəsəŋ konu kəway
 kələtərne.»

Cəke cə kətək kəkəm kənatəksə-ε?

(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

29 Kə Yesu oloku ŋa capafə cin: «Nənəŋk
 kətək kəkəkom* kə tək yələpəs nyə. 30 Nəŋc-
 kəna-nəŋk yi yopəŋ bəpər, nəcəre kətin a
 kətəŋ kələtərne. 31 Itə nənə nəndesə-yə, kə
 nəndənəŋk mes maməkə mec-dər-ε, nəcəre
 fə **dəbe da Kanu** dələtərne. 32 Ic-lok'un
 kaŋce: Afum a təm tante ŋafədəlip kəfi fəp,

* 21:29 f. «figuier»

a ta teyi-ε. ³³ Kóm kó antóf yendesóle mba moloku mem mofódesóle.»

Ta nədírərne!

³⁴ «Nəkembərne bel-bell! Ta nəsak bəkək yonu yetasərne cəsata kó kəcis, kó kəcem-cemne ka doru dande, kó pəyi ti tatók-ε, dəsək dəpəŋ dadəkó dendeβərən'am, ³⁵ pəmə nte manta meŋgbəpərne lop mə. Bawo dəsək dadəkó dendeβərne afum a doru fəp. ³⁶ Ta nədírərne, **nəc-lok-lokər Kanu** təm fəp, nte təŋsəŋe nədə nəsətə fənəntər fəmulpərne mes məkó mendeder mə fəp, nədeko nəcəme, nəmentərne Wan ka fum, ta nəlapərne.»

³⁷ Dəsək dadəkó, Yesu pəc-təkse afum dəndo **kələ kəpəŋ ka Kanu**, k'owur kəkə-cepərne pibi nde aŋwe «Təro ta Olif» mə. ³⁸ Afum fəp, kó dec dəsək-ε, ŋəŋc-kó nde **kələ kəpəŋ ka Kanu** kəkə-cəŋkəl kó.

22

Abe kətəŋne kəyo ka Yesu pələc

(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Saŋ 11:45-53)

¹ Kó kəsata ka aSuyif ka **sali sa cəcom cətəŋəŋkəl lebin** nke aŋwe «*Pak*» mə kələtərne. ² Aloŋne apəŋ kó atəkse sariye ŋəyefε kəten ka nte ŋəŋyo a ŋadif Yesu mə, mba ŋəc-nese afum.

Yudas kəwose kən kəmar abe a aSuyif a ŋasumpər Yesu

(Mt 26:17-25; Mk 14:10-11)

³ Kó Sentani səmberε Yudas, nwe aŋc-we Iskariyot mə, nwe aŋc-ləm asom a Yesu wəco kó merəŋ daco mə. ⁴ Kó Yudas əŋkə ŋanenene kó aloŋne apəŋ kó abe aŋe ŋəŋc-bum **kələ kəpəŋ ka Kanu** kó, təkó pəmar pəsəŋ ŋa Yesu mə. ⁵ Kó pəmbət ŋa, kó ŋantəŋne kəpocε kó pəsəm. ⁶ Kó Yudas owose. K'eyefε ŋə kəten təyo nte əŋyo a pəsəŋ Yesu ta afum ŋəŋcərə ti mə.

Yesu kəsəŋ ka kəlompəs yeri ya Pak

(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Saŋ 13:21-30)

⁷ Kó dəsək da **sali sa cəcom cətəŋəŋkəl lebin** dəmbəp nde pəmar padif aŋkesiya ŋəloŋne mə. ⁸ Kó Yesu osom Piyer kó Saŋ, pəc-loku ŋa: «Nəkó nəlompəsε su yeri ya Pak, nte təŋsəŋe sədə sədi yi mə.» ⁹ Kó ŋəyif Yesu: «Deke məfəŋ a səlompəs yi-ε?» ¹⁰ Kó Yesu oloku ŋa: «Kó nəndena nəc-bere dare disre-ε, nəŋkəbərne kó wərəkun wələma pəsare təbəl pa domun. Nəcəme kó darəŋ haŋ nde kələ kəŋkó əŋkəbərə mə. ¹¹ Nəloku wəka kələ kəŋkó: «Wəbe osom su a səder səyifəm, a dukələ dere d'endedi yeri ya Pak kó acəpse əŋ darəŋ-ε?» ¹² Endeko-mentər'un kələ kəŋəŋ, dukələ dəpəŋ kó ca yəkó pəmar mə fəp. Dəndo kəfo kəŋkó kó nəŋkəlompəs yeri ya Pak. ¹³ Kó afum aŋe ŋəŋkó, kó ŋəŋkó

ŋəbəp ca fəp pəmə təkó Yesu ənaloku ŋa ti mə, kó ŋəlompəs yeri ya Pak.

Kəyer ka kəcom ka Pak

(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26)

¹⁴ Nte təm tembəp mə, kó Yesu endε demesa kədi yeri kó Asom əŋ. ¹⁵ Kó Yesu oloku: «Pəmbas'im kədi yeri ya Pak yayε kó nəna, a idetərə. ¹⁶ Bawo ic-lok'un, ifəsə-di yi, haŋ təm nte teta yi tendeko-lare nde **dəbe da Kanu** dəntof mə.» ¹⁷ Kó Yesu elek apot, k'okor-koru Kanu,* k'oloku: «Nələk apot ŋə, nəyerene pedisre pa ŋi; ¹⁸ bawo ic-lok'un, ifəsə-mun wen haŋ **dəbe da Kanu** deder.» ¹⁹ Kó tēyefε day, k'elek kəcom, nte elip kəkə-koru Kanu† mə, k'entepi ki, k'əsəŋ ŋa pəc-loku: «Dis dem də dande, nde asəŋe te tonu mə; nədə nəc-cəm-cəmn'em.» ²⁰ Nte ŋəlip kədi yeri mə, k'elek sə apot, k'əsəŋ ŋa, pəc-loku: «Apot ŋəŋe ŋəyone **kəcaŋəs kəfu kəyi ka tes tin** kó Kanu. Wen wawe weyi apot ŋəŋe disre mə, wəyone mecir mem mme aloŋe tes tonu mə. ²¹ Ti disre, fum nwe endesəŋ'im padif mə, endε nno amesa ŋəŋe kó ina. ²² Wan ka fum entas, pəmə təkó aloku ti mə; mba pələc peyi fum wəkəkó endesəŋ kó padif mə.» ²³ Kó acəpse a Yesu darəŋ ŋəyefε kəyifətene dənda, fum nwe eyi ŋa daco nwe endesəŋ kó padif mə.

Anə ecepər'un fəp-ε?

²⁴ Kó kəgbekəlene kəpəŋ kəyefε acəpse a Yesu darəŋ daco, teta kəcərə ka nwe eŋcepər ŋa daco fəp mə. ²⁵ Kó Yesu oloku ŋa: «Abe a təf ŋəyi afum aŋan kəŋəŋ pəmə abe, aŋe ŋəŋkətene kətam nno ŋəyi mə, ŋafan a pawe ŋa «abot a afum». ²⁶ Bafó tin tayi tó kó nəna! Mba mənε nwe eŋcepər'un fəp mə, pəyi pəmə nwe efete nu daco fəp mə; nwe əyone wəbe mə, pəyi pəmə wəcar. ²⁷ Bawo, nwe eŋcepər nu mə əyone, nwe endε demesa mə ba, ka nwe eŋkərə kó yeri dənda mə? Bafó nwe endε demesa mə əfo? Kó ina, iyi nu daco, pəmə nwe eŋkərə nu yeri demesa mə.»

²⁸ «Nəna enasiməs kó ina təm nte inayi tərə disre mə. ²⁹ Itó əsəŋe nte papa kem əsəŋ'im dəbe mə, ina sə isəŋ'un di: ³⁰ Nte təŋsəŋe nədi yeri, nəmun amesa ŋem kəŋəŋ nde dəbe dem dəntof mə. Nənde səcəm sa abe kəŋəŋ, nəboc kiti ka casunka wəco kó merəŋ ca Yisrayel.

Yesu endəŋk a Piyer endebəŋne kətəcərə kə

(Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Saŋ 13:36-38)

³¹ Kó Yesu oloku Siməŋ Piyer: «Siməŋ, Siməŋ! Məkembərne! Sentani səntola kədəs-dəs'un dəsifite pəmə kəcom. ³² Mba intolan'am, nte təŋsəŋe ta abəkək ŋəkafal'am‡ mə. Kó mandeder'im-ε, məyənəkəs bəkək ya awəŋcəm aŋa.» ³³ Kó Piyer oloku kó: «Wəbe, iwose kəkó dəbili kó mənə, kó pəyone fe ti-ε,

* 22:17 «k'okor-koru Kanu,» kó pəyone fe ti-ε, «k'eyif Kanu nəwali teta apot» † 22:19 «kəkə-koru Kanu,» kó pəyone fe ti-ε, «kəyif Kanu nəwali teta kəcom» ‡ 22:32 «ta abəkək ŋəkafal'am,» kó pəyone fe ti-ε, «ta kəlan kam kasole»

ifi kɔ mɛna.»³⁴ Mba kɔ Yesu oloku kɔ: «Piyer, ic-lok'əm, mɛndebanɛnɛ kɛtɔ-cɛr'em kɛmaas a kicipi kɛc-cam.»

Pɛsam pa delek, alɔba, kɔ dakma

³⁵ Kɔ Yesu eyif ɛa: «Nte iɛc-som'un ta iɛsɔɔ'un pɛsam, ta iɛsɔɔ'un alɔba ɛbɛrɛ yamos, ta iɛsɔɔ'un cɔfta cɛbɛrɛnɛ mɔ, paka penayi yi daco mɛ nɛnatɔ-sɔtɔ mɔ ba?» Kɔ acɛpsɛ ɔn darɛɛɛ ɛaloku: «Ala! Ali pin pɛnayi fɛ.»³⁶ Kɔ Yesu oloku ɛa: «Nɛkɛl mɛs mɛsɛkɛ! Mɛna nwe mɛɛɛɛ pɛsam mɔ, mɛlɛkɛnɛ pi; mɛna nwe mɛɛɛɛ alɔba ɛbɛrɛ yamos mɔ, mɛlɛkɛnɛ ɛi; kɔ mɛna nwe mɛntɔyɔ dakma mɔ, mɛcamas yamos yam, mɛway din!»³⁷ Bawo, ic-lok'un: Mɛnɛ tɔkɔ aɛɛɛ mɔ telarɛ nɔo iyi mɔ: «Analɔm kɔ aɛɛɛɛɛɛ bɛkɛc daco.» Nte tɔyɔnɛ temi mɔ, kɛyi kɔ tender.»³⁸ Kɔ acɛpsɛ ɔn darɛɛɛ ɛaloku kɔ: «Wɛbɛ mɛban ɛsɛkma nɛ mɛrɛɛɛɛ.» Kɔ Yesu oloku ɛa: «Pɛntɛɛnɛ tante.»

Yesu kɛlok-lokɛr Kanu nde tɔrɔ ta Olif
(Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Pɛmɔ tɔkɔ ɔɛc-yɔ ti mɔ, Yesu endewur k'ɔɛɛɛ nde tɔrɔ ta Olif. K'acɛpsɛ ɔn darɛɛɛ ɛaɛɛɛɛ kɔ.

⁴⁰ Nte ɛɛɛɛɛ kɛfo kɛɛɛ kɔ mɔ, k'oloku ɛa: «**Nɛlok-lokɛr Kanu**, ta nɛsɛkɛnɛ nɛbɛrɛ kicipi disrɛ.»⁴¹ K'ambɛlɛ ɛa, pɛmɔ kɛlɛm ka tasar katin, k'ɛɛɛɛɛ suwu, k'ontola Kanu,⁴² pɛc-loku: «Papa kɔ mɛwosɛ-ɛ, mɛbɛlɛn'em pɛcuy pampɛ. Ti disrɛ, ta tɛfan ɛm teyi, mba tam teyi.»⁴³ Kɔ mɛlɛkɛ mɛlɔma mowurɛ kɔ kɛyɛfɛ darɛɛɛ, kɛdɛyɛɛkɛs kɔ abɛkɛc.⁴⁴ K'abɛkɛc ɛɛlɛcɛ-lɛcɛ kɔ, k'ɛyɛfɛ kɛlok-lokɛr Kanu, k'abɛkɛc ɛɛmpɛ kɔ, kɔ kawɛnɛ kɔn kɛyi pɛmɔ nte mɛcɛl ma mɛcɛr mɛndɛtɛmpɛnɛ dɛntɔf mɔ.⁴⁵ Kɔ Yesu ɛsɛk sɔ kɛlok-lokɛr Kanu kɛɛɛɛ ɛɛɛɛɛ mɔ, k'ɔɛɛɛ pɛbɛp acɛpsɛ ɔn darɛɛɛ ɛadɛrɛnɛ bɛkɛc yɛrɛɛɛɛ.⁴⁶ Kɔ Yesu eyif ɛa: «Ta ake tɔ nɛndɛrɛnɛ-ɛ? Nɛyɛfɛ, **nɛlok-lokɛr Kanu** ta nɛsɛkɛnɛ nɛbɛrɛ kicipi kɛc-cam!»

Kɛsumpɛr ka Yesu

(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Saɛɛ 18:3-11)

⁴⁷ Yesu ɛnalip fɛ kɛlok-loku kɔ afum alarɛm ɛɛɛɛɛ, fum wɛkɔ aɛɛɛɛɛ Yudas, acɛpsɛ ɔn darɛɛɛ wɛcɔ kɔ mɛrɛɛɛɛ daco mɔ, pɛyi ɛa kɛɛɛɛ. K'ɔlɔtɛrɛnɛ Yesu kɛkɔ-cup kɔ.⁴⁸ Kɔ Yesu eyif kɔ: «Yudas, kɛcup kɔ mɛndɛlɛkɛ Wan ka fum mɛsɔɔɛɛ kɔ atɛr ɔn ba?»

⁴⁹ Nte asol a Yesu ɛɛɛɛɛ tɔtɔkɔ tɛnakɔ-cɛpɛr mɔ, kɔ ɛɛɛɛɛ Yesu: «Wɛbɛ, sɛntam kɛsɛtɛnɛnɛ sakma sosu ba?»⁵⁰ Kɔ fum wɛkɛɛɛ asol a Yesu daco, ɛɛɛɛɛ wɛcɛr ka wɛlɔɛɛɛ wɛpɛɛɛ alɛɛɛɛ ɛa kɛcɔ kɛtɔt.⁵¹ Kɔ Yesu ɛyɛc ɛa pɛc-loku: «Nɛcɛ tɔtɔkɔ!» K'ɔɛɛɛɛɛɛɛ alɛɛɛɛ ɛa fum wɛkɛkɔ, k'ɛntamɛnɛ.

⁵² Kɔ Yesu eyif alɔɛɛɛɛ ɛpɛɛɛ, abɛ a abum a **kɛlɔ kɛpɛɛɛ ka Kanu** kɔ abɛkɛ a dɔtɔf aɛɛɛ ɛɛɛɛɛɛ kɛsumpɛr kɔ mɔ: «Pɛmar nɛdɛr

nɛtɔmpɛr sakma kɔ tɔk, pɛmɔ nte nɛdɛr kɛsumpɛr kalbantɛ mɔ ba?»⁵³ Dɔsɔk o dɔsɔk sɛna aɛɛɛ-yi nde **kɛlɔ kɛpɛɛɛ ka Kanu** kɔ nɛna, mba nɛnasumpɛr f'ɛm. Nɛkɛl ɔɛɛ, tɛm tonu tɛbɛp, kɔ kɛtam ka kubumpɛ.»

Piyer ɛmbanɛnɛ kɛtɔ-cɛrɛ Yesu

(Mt 26:57-58,69-75; Mk 14:53-54,66-72; Saɛɛ 18:12-18,25-27)

⁵⁴ Nte ɛɛɛɛɛ kɛsumpɛr Yesu mɔ, kɔ ɛɛɛɛkɛrɛ kɔ nde kɛlɔ ka wɛlɔɛɛɛ wɛpɛɛɛ. Mba kɔ Piyer ɛɛɛkɛrɛ ti pɛbɛlɛ.⁵⁵ Kɔ ɛɛɛɛɛ nɛɛɛ abanɛka daco kɔ ɛɛɛɛɛ. Kɔ Piyer ɛndɛ ɛa daco.⁵⁶ Nte wɛcɛr wɛrɛn wɛlɔma ɛɛɛɛɛ kɔ pɛndɛ ɛa daco nɛɛɛ kɛɛɛɛ mɔ, k'oloku: «ɛa ɛɛɛɛɛ kɔ fum wɛkɛwɛ.»⁵⁷ Mba kɔ Piyer ɛɛɛkɛl wɛrɛn nwe, pɛc-loku: «Wɛrɛn, ɛɛɛɛɛ fɛ fum wɛkɛwɛ!»⁵⁸ Pɛwɛn fɛ kɔ wɛlɔma ɛɛɛɛɛ kɔ, k'oloku: «Mɛna sɔ aɛɛɛɛ ayi ɛɛɛ nɛyɔnɛ.» Kɔ Piyer oloku wɛrɛkɛn nwe: «Ala! Bafɔ aɛɛɛɛ ayi ɛɛɛ nɛyɔnɛ.»⁵⁹ Kɔ dɛcɛɛɛɛɛɛɛɛ mɔ, kɔ fum wɛlɔma ɛɛɛɛɛ kɛlɔku: «Fum wɛkɛwɛ ɛɛɛwɛrɛnɛ kɛɛɛɛɛ kɔ nkɛn, bawo wɛKalilɛ ɔfo.»⁶⁰ Kɔ Piyer oloku: «Mɛna, ina ɛɛɛɛɛ fɛ tante mɛɛɛkɛrɛ kɛlɔku mɔ.» Nɛyi kɛlok-loku kɔ kicipi kɛɛɛɛɛ. ⁶¹ Kɔ wɛbɛ Yesu ɛɛɛkɛfɛlɛ k'ɛɛɛɛɛnɛ Piyer. Kɔ Piyer ɛɛɛɛɛ-cɛmɛnɛ toloku tɔkɔ wɛbɛ Yesu ɛnaloku kɔ mɔ: «Mɛndebanɛnɛ kɛtɔ-cɛr'em kɛmaas a kicipi kɛc-cam.»⁶² Kɔ Piyer owur nde dabanɛka, k'ɔɛɛɛɛ pɛbɛkɛ bel-bel.

Kɛlɔmɛs kɔ kasut ka Yesu

(Mt 26:67-68; Mk 14:65)

⁶³ Arkun aɛɛɛ ɛɛɛɛɛ-bum Yesu mɔ ɛɛɛɛɛ kɔ, ɛɛɛɛ-sut kɔ.⁶⁴ ɛɛɛɛ-kump kɔ kɛrɔ, a ɛɛɛɛ-yifɛt kɔ nte: «Mɛmɛntɛr su ɛɛɛ a wɛdɛɛɛkɛ wɛka Kanu ɔ mɛyɔnɛ! Mɛbɔɛɛɛ ma nwe osut'ɛm mɔ!»⁶⁵ Kɔ ɛɛɛɛɛ-les kɔ moloku mɛlɔmɛs mɛlarɛm.

Yesu nde aboc kiti apɛɛɛ fɛr kɛɛɛɛ

(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Saɛɛ 18:19-24)

⁶⁶ Nte dɛcɛɛɛɛɛ mɔ, kɔ abɛkɛ a dɔtɔf, alɔɛɛɛɛ apɛɛɛ, k'atɛkɛ sariyɛ ɛɛɛɛɛɛɛɛɛ. Kɔ ɛɛɛkɛrɛ Yesu nde aboc kiti aɛɛɛɛ apɛɛɛ ɛɛɛɛɛ mɔ.⁶⁷ Kɔ ɛɛɛɛɛ kɔ: «Kɔ pɛyɔnɛ fɔ mɛna ɔyɔnɛ nwe Kanu kɛyɛk-yɛk mɔ-ɛ, mɛlɔku su ti.» Kɔ Yesu oloku ɛa: «K'ɛlɔku nu ti-ɛ, nɛfɛlɛɛɛɛ ti,⁶⁸ k'iyif'un sɛ-ɛ, nɛfɛlɛkɛ mɛlɔku.⁶⁹ Kɛyɛfɛ nɛkɛlɛ, Wan ka fum ɛndɛkɔ nde kɛcɔ kɛtɔt ka fɛnɔntɛr fa Kanu.»⁷⁰ Kɔ afum fɛp ɛmbanɛnɛ: «Mɛna ɔyɔnɛ ɛɛɛ Wan ka Kanu ba?» K'oloku ɛa: «Nɛna oloku ti: Nkɛn ɛyɔnɛ.»⁷¹ Kɔ ɛɛɛɛɛ: «Cɛkɛ cɔ afɛɛɛ sɔ kɛcɛrɛ-ɛ? Sɛna yati, sɛna ɛnɛnɛ kɔ ti dɛkusu.»

23

Yesu fɛr ya Pilat kɛɛɛɛ

(Mt 27:1-2,11-14; Mk 15:1-5; Saɛɛ 18:28-38)

¹ Kɔ ɛɛɛɛfɛ fɛp fɛɛɛɛɛ, kɔ ɛɛɛɛlɛ Yesu kɛkɛkɛrɛ kɔ nde fɛr ya Pilat kɛɛɛɛ. ² Kɔ ɛɛɛɛfɛ kɛyɛmɛsɛnɛ kɔ, ɛɛɛɛ-loku: «Wɛkɛwɛ

səŋkə səbəp pəc-gbiŋər afum kəyənker su səbomp, ɲafati kəsən wəbe ka doru fəp dut, pəc-wenɛ sɔ «Wəyek-yek wəka Kanu, wəbe wəka atɔf.»³ Kɔ Pilat eyif kɔ: «Wəbe wəka aSuyif məyɔnɛ?» Kɔ Yesu oloku kɔ: «Məna oloku ti.»⁴ Kɔ Pilat oloku wəlonɛ wəpən wəka kəlɔ kəpən ka Kanu kɔ kənay ka afum: «Inəŋk fɛ təlɔm o təlɔm nte pəmar pasumpərə wərkun wəkawɛ mɔ.»⁵ Mba kɔ ɲəŋgbəc gbɛs, kəlɔku: «Afum ɲə ɲəŋgbɛr, pəc-təkse afum atɔf ɲə Yude disrɛ fəp kəyɛfɛ atɔf ɲə Kalile nde ɛnacop mɔ, haŋ nna.»

Yesu fər ya Herodu kirin

⁶ Nte Pilat ene teta Kalile mɔ, k'eyif kɔ: «Wəka Kalile məyɔnɛ ba?»⁷ Nte Pilat ene a wəka Kalile ofɔ mɔ, k'oloku a fum wəkawɛ, Herodu pəmar pəkiti kɔ. K'oloku a pakɛnɛ kɔ Herodu nwe ɛnayı mata maməkɔ Yerusalem mɔ.⁸ Nte Herodu ɛnəŋk Yesu mɔ, kɔ pəmbət kɔ, bawo ɛŋc-tɛn kənəŋk kɔ kəyɛfɛ nte pənawon mɔ, teta mes məkɔ ɛŋc-ne pac-loku tɔn mɔ, pəyɔ amera kənəŋk kɔ, pəyɔ **tɔyɔ tɛgbəkərə nte tɛyɛfɛ nde Kanu kəyi mɔ** fər ɲan kirin.⁹ Kɔ Herodu eyifət Yesu mes melarəm, mba Yesu ɛnalukse fɛ kɔ nte o nte.¹⁰ Wəlonɛ wəpən kɔ atəkse sarıyɛ ɲanayı di, ɲac-naŋkane kəyemsɛnɛ kɔ.¹¹ Herodu kɔ abum ɔn ɲafani kɔ, kɔ ɲayɔ kɔ pələc pələc; kɔ ɲambɛr kɔ yamos ya abɛ, kɔ ɲasən kɔ a pakɛnɛ Pilat.¹² Dəsək dadəkɔ yati dɔ Pilat kɔ Herodu ɲanabət ɔŋ, ɲanaterɛnɛ cəkɔ-cəkɔ.

Antəŋne kədif Yesu

(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Saŋ 18:39-19:16)

¹³ Kɔ Pilat ewe wəlonɛ wəpən, abɛ a dɔtɔf, kɔ afum.¹⁴ K'oloku ɲa: «Nəŋker'em fum nwe a nkɔn ɲəŋgbɛr afum kəyənker səbomp. Mba fər yonu kirin iyifət kɔ, ali tɛs tin inəŋk fɛ nte ɔyɔ mes mame nəmbɔŋcɛ kɔ mɔ, nte pəmar padifɛ kɔ mɔ.¹⁵ Herodu sɔ ɛnəŋk fɛ ali tin, bawo olukse su kɔ. Awa! Fum wəkawɛ ɔyɔ fɛ nte o nte pəmar padifɛ kɔ mɔ.¹⁶ Kəsak kɔ k'inder k'andelip kəsut kɔ-ɛ.»¹⁷ Kəsata ka Pak nke o nke, Pilat ɛŋc-sakɛ ɲa wəyi dəbili wəkin.¹⁸ Kɔ ɲambərɛnɛ fəp kəkule-kule: «Mədif wəkawɛ! Məsakɛ su Barabas!»¹⁹ Anabər Barabas dəbili teta kədifətɛnɛ kəlɔma nkɛ kənayı dare mɔ, kɔ kədif ka fum.²⁰ Kɔ Pilat ɲəŋgbəkərə sɔ kəlɔku ɲa kəfaŋ kən kəsak Yesu.²¹ Mba kɔ ɲaloku gbɛs: «**Məcaŋ kɔ dəkətək ka defi!** Məcaŋ kɔ!»²² Kɔ Pilat eyif ɲa sɔ tamaas: «Pələc pərə pəyɔ-ɛ? Inəŋk fɛ nte o nte pəmar padifɛ kɔ mɔ. Kəsak kɔ k'inder k'alip kəsut kɔ-ɛ.»²³ Kɔ ɲampɛnɛ sim kəbupərə, ɲac-loku: «Pacaŋ kɔ!» Kɔ sim sənjan sənjalərɛnɛ.²⁴ Kɔ Pilat owosɛ kəyɔ təkɔ ɲanafaŋ mɔ.²⁵ Kɔ Pilat ɛsak Barabas wəkɔ ɲanawər kɔ mɔ. Barabas nwe anabər dəbili teta kədifətɛnɛ, kɔ kədif ka fum mɔ. Kɔ Pilat ɛlɛk Yesu, k'ɛmbɛr ɲa dəwaca ɲayɔ kɔ təkɔ ɲanafaŋ mɔ.

Kəcaŋ ka Yesu

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Saŋ 19:17-27)

²⁶ Nte ɲayı kəkəkərə Yesu mɔ, kɔ ɲambərɛnɛ kɔ wərkun wəlɔma pac-we kɔ Simən, wəka atɔf ɲa Siren ɛnayı pəyɛfɛ dale, kɔ ɲasarsər kɔ **kətək kəpəndən ka defi** a pəcəmə Yesu darəŋ pəkəkərə ki.²⁷ Kɔ kənay ka afum alarəm kɔ aran ɲəŋcəmə kɔ darəŋ ɲac-sut-sutnɛ bəkac ɲac-yɔnɛ kɔ nɔnɔfər.²⁸ Kɔ Yesu ɛŋkafələ nna ɲayı mɔ, k'oloku: «Aran a Yerusalem, ta nəbokɛ tetem! Mba nəbokɛ tɛ tonu kɔ ta awut anu!»²⁹ Bawo dəsək dɛndɛr ndɛ andeloku: «Pəmbət aran aŋɛ ɲantəbəkəs mɔ, pəmbət cor nɛ ɛntəkɔm mɔ, kɔ mɛsɛ mme montəməsar mɔ!»³⁰ Afum ɲandeloku mərə dəsək dadəkɔ: «Mətempɛnɛ su kərəŋ!» kɔ mofo mɛŋɛci, «Məgbəpərɛnɛ su!»³¹ Bawo k'ayɔ ti kətək kəcaŋk-ɛ, cəkɛ cɔ andeyɔ kəwosu-ɛ?

³² Kɔ ɲasolɛnɛ sɔ kəkəkərə calbante mɛrəŋ aŋɛ anakɔ-difɛnɛ kɔ Yesu mɔ.³³ Nte ɲambɛrɛ kəfo kəŋkɔ aŋwɛ «Kəmbɛmbələ» mɔ, kɔ **ɲaŋcaŋ kɔ dəkətək kəpəndən ka defi** dəndo. Kələkɛnɛ calbante akakɔ mɛrəŋ; wəkin pəyi kɔ kəca kətət, wəkɔ pəyi kɔ kəca kəmərya.³⁴ Kɔ Yesu oloku: «Papa mənjanɛnɛ ɲa, bawo ɲaŋcərə fɛ nte ɲayı kəyɔ mɔ.» Kɔ asɔdar akanɛ ɲayerɛnɛ yamos yən ɲac-gbalɛ ti kɔla.³⁵ Afum ɲacəmə, ɲac-məmən. Abɛ ɲac-fani Yesu, ɲac-loku: «Bawo ɛyac akɔ, pəyəcɛnɛ ɔŋ ma nkɔn sərka, kɔ pəyɔnɛ fɔ Krist, nkɔn ɔyɔnɛ Wəyek-yek nwe Kanu kəsom mɔ-ɛ!»³⁶ Kɔ asɔdar sɔ ɲaŋcɔŋnɛ kəkɔ-fani kɔ, kɔ ɲasən kɔ member modokət.³⁷ ɲac-loku: «Kɔ pəyɔnɛ fɔ məna ɔyɔnɛ wəbe ka aSuyif-ɛ, məyəcɛnɛ ɔŋ ma, məna sərka!»³⁸ Anacik kɔ domp takərəŋ: «Wəkawɛ ɔyɔnɛ wəbe ka aSuyif.»

³⁹ Kalbante kin akakɔ anacaŋ mɔ, pəc-ləməs Yesu, pəc-loku: «Bafɔ məna ɔyɔnɛ Wəyek-yek wəka Kanu? Məyəcɛnɛ ɔŋ ma, kɔ sən!»⁴⁰ Mba kɔ kalbante kamerəŋ kəŋkɔ anacaŋ mɔ, kəŋgbəŋ-gbəŋər kɔ, kəc-loku: «Cəpɔ məfənɛsɛ Kanu ba, məna nwe andeyɔ pəmo sənə mɔ?»⁴¹ «Ta sənə, kəŋcɛ kɔ, tante tɔ pəmar pasən su kəway ka meləsər mosu; mba wəkawɛ ɔyɔfɛ təlɔm o təlɔm tɛlɛc.»⁴² K'oloku: «Yesu mədɛ məcɛm-cɛmn'em kɔ mənɛdɛkɔ-bɛrɛ dɛbɛ dam dantɔf-ɛ.»⁴³ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Kəŋcɛ kɔ, ic-lok'əm: Məkɔ, sənə aŋkɔyi Ariyana kɔ mana.»

Defi da Yesu

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Saŋ 19:28-30)

⁴⁴ Daŋ dənabəp, dec dosurɛnɛ afum dəsəbomp, kɔ kubump kəkəbaŋ atɔf fəp, tənabələ kətɛŋc haŋ dec maas.⁴⁵ Dec dənakalɛ, pənabiye. Kɔ kəlɔto nkɛ anagbək kəkump ka kəfo kəcɛmpi ka kəlɔ kəpən ka Kanu mɔ, kəwalɛ daccɔ.⁴⁶ Kɔ Yesu ɔŋkulərɛnɛ dim dəpən: «Papa, ilɛk amera ɲɛm, k'imber'əm dəwaca!» Nte elip kəlɔku

moloku maməkə mə, k'engbin kifir. ⁴⁷ Nte wəsədar wəRom wəbē ka asədar tasar tin (100) enəjk mes maməkə menacepər mə, **K'ɛɲcam debeki** da Kanu pəc-loku: «Kaŋce kə, fum wəkawē enalomp!» ⁴⁸ Nte kənayi ka afum aŋe ɲanader kədətəŋne mes maməkə mə, ɲanəjk nte tenacepər mə, kə ɲalukus ɲac-sut-sutnē bəkəc nənəfər. ⁴⁹ Aŋe ɲanacərə Yesu mə fəp, kə aran aka ɲanacəmbər kə kəyefē Kalile mə, ɲanacəme pəbələ, ɲac-məmən təkə mes menčepər mə.

Kəber ka Yesu dəkufu

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Saŋ 19:38-42)

⁵⁰ Wərkun wələma enayi pəc-we kə Isifu. Wəboc kiti wəpəŋ wələma nkon enayəne sə; fum wətət, pəlomp. ⁵¹ Nkon enawosē fē kətəŋne kəkək ka moloku maməkə, kə mɔyɔ ma akə sə mə. Wəka dare da Ari-mate enayəne, atəf ɲa Yude; pəc-kar **dəbē da Kanu**. ⁵² K'əŋkə nde Pilat eyi mə, k'ewer kə fure fa Yesu. ⁵³ K'ontorē kə dəkətək* nde anacəŋ kə mə, k'ənepsər kə kasəŋkə, k'əŋkə pəboc kə nde dəkufu nke anakay dətasar mə; kufu kənayi nke anatə-boc fum o fum ki disrē kərəsna mə. ⁵⁴ Yuma yənayi, dəsək da kəlompəsənē Simiti, nse aŋŋesəm mə səc-faŋ kəcəp. ⁵⁵ Aran aŋe ɲanacəmbər Yesu kəyefē Kalile mə, ɲander kə Isifu; kə ɲaməmən kufu disrē, kə ɲanəjk təkə anaboc Yesu mə. ⁵⁶ Nte ɲalip kəməmən kə mə, kə ɲalukus dare, kəkə-lompəs moro kə labundē da dərīs. Simiti, kə ɲaŋesəm, pəmə təkə Kanu kəsom ti mə.

24

Yesu kəyefē kən afi daco

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Saŋ 20:1-10)

¹ Sandeŋ bət-bət suy, kə aran aŋe ɲəŋkə sə dəndo dəkufu, ɲakekərə moro mobotu ambəŋc mme ɲanalompəs mə. ² Kə ɲəŋkə ɲabəp pabɲkəli tasar təkə anasunčē kufu mə; ³ kə ɲambərə, mba ɲanabəp fē fure fa Yesu. ⁴ Nte tes tatəkə teŋciyanē ɲa mə, kə arkun mərəŋ ɲawurər ɲa, ɲabərne yamos yomotər-motər. ⁵ Kənesē kəŋan disrē, kə ɲaŋcəp cərə fəp faŋan dantəf; mba kə afum aŋe mərəŋ ɲayif ɲa: «Ta ake tə nəntənē wətəfi afi daco-ɛ? ⁶ Eyi fē de! Eyefē afi daco! Nəcəm-cəmnē təkə enalok'un nte nənayi kə nkon atəf ɲa Kalile mə. ⁷ Nte oŋc-loku: «Mēne palek Wan ka fum pabər kə aciya dəwaca, **ɲacəŋ kə dəkətək ka defi**, pəyefē defi tataka tən ta maas.»

⁸ Kə ɲaŋcəm-cəmnē toloku ta Yesu tatəkə. ⁹ Kə ɲayefē dəndo dəkufu kəkə-loku ti asom a Yesu aŋe wəco kə pin, kəbəp ka afum aləpəs akə. ¹⁰ Mari Madelən, Yohanna, Mari wəka Sak kə aran alama; aŋe ɲananəjk sə mes maməkə mə, ɲaloku sə tin tayi asom a Yesu. ¹¹ Mba moloku maməkə menayi ɲa pəmə nte

abəc ɲandelok-ləkər ɲa mə, ɲanalaŋ fē moloku ma aran akakə. ¹² Kə Piyer eyefē, k'eyəkse kəkə nde dəkufu. Nte ontulnē kəməmən mə, enəjk fē daka o daka mēnē mopol ma kəloto məkə menafəntərə dəntəf mə; k'eyefē k'əŋkə ndərən, pəciyanē kə təkə enəjk mə.

Nde dəpə da Emayus

(Mk 16:12-13)

¹³ Dəsək din dadəkə, acəpse a Yesu darəŋ mərəŋ ɲac-kə dare dələma nde aŋc-we Emayus mə, dare dənayi, nde dənabələnē Yerusalem kəkət ka dec mərəŋ mə. ¹⁴ Afum akanē mərəŋ ɲac-lokənē mes məkə menčepər mə fəp. ¹⁵ ɲayi kəlökənē mes maməkə, ɲac-gbəkələnē, kə Yesu olətərne ɲa, kə ɲasol. ¹⁶ Mba paka poloma pəŋc-yaməs ɲa kəŋəpəl kə. ¹⁷ Kə Yesu eyif ɲa: «Ake moloku mə nəyi tante nəŋkə mə?» Kə ɲaŋcəme, kə dis dēndəŋc ɲa. ¹⁸ Kə wəkin wəkə aŋc-we Kələyopas mə, oloku kə: «Məna sona gbəŋ, məna eyi məkə Yerusalem nwe əntəcərə nte teŋcəpər mata mame mə?» ¹⁹ K'eyif ɲa sə: «Ake?» Kə akakə ɲaloku kə: «Nte teŋcəpər teta Yesu wəka Nasaret, nwe enayəne wədəŋk wəka Kanu wəpəŋ mə; enamentər ti dəmɔyɔ kə dəmoloku, fə ɲa Kanu kirin, kə nno afum ɲayi mə. ²⁰ Aləŋnē apəŋ asu, kə abe asu aka dətəf ɲalək mə, kə ɲambər kə afum dəwaca, **k'əŋcəŋ kə dəkətək kəpəndən ka defi**.*

²¹ Səŋcəm-cəmnē fə nkon enader kəwurəs pəbaŋ Yisrayel, mba mame oŋ fəp, tataka ta maas tə tante, nte mes mame menčepər mə. ²² Kaŋce kə: A aran aləma ɲayi su daco, aŋe ɲasəŋc kə pəciyanē su mə; ɲanunčənəna kəkə nde dəkufu, ²³ nte ɲantəna-nəŋk fure fa Yesu mə, kə ɲander ɲaloku su a melekēe mowurərna ɲa, kə moloku a eyi doru. ²⁴ Kə afum aləma ɲayina su daco, kə ɲəŋkə dəndo dəkufu, kə akakə ɲəŋkə ɲabəp mes pəmə təkə aran ɲalokuna su mə, mba nkon, ɲa ɲanəŋkna fē kə.» ²⁵ Kə Yesu oloku ɲa: «Nəna afum atəsək səbomp, bəkəc yonu yəŋwon kələŋ moloku mme adəŋk a Kanu ɲanaloku mə! ²⁶ Pənamar dis dələl Krist Wəyək-yək wəka Kanu tante a pədəbərə debeki dən dən disrē?» ²⁷ Kəyefē ka buk ba Musa kəbəp ka yecicəs yecempi ya adəŋk a Kanu aləpəs aŋe fəp, kə Yesu oləmr ɲa təkə Yecicəs yosoku fəp yoloku tetən mə.

²⁸ Nte ɲalətərne tadare təkə ɲaŋc-kə mə, kə Yesu əyɔ pəmə nte eŋfaŋ kəcəpər pəkə pəbələ mə. ²⁹ Mba kə ɲaməne kə kəcəpər, ɲac-loku: «Məyi nno kə sənə, dec defaŋ kəkələ, kabiyē kə pəndē. Kə Yesu embərə kəkə-yi di kə ɲa.» ³⁰ ɲandē dēməsə kəkə-di yeri, kə Yesu elək kəcəm, k'ontola Kanu; k'entepi ki k'əsəŋ ɲa. ³¹ Kə fə ɲaŋan yemepē, kə ɲanəpəl kə; mba k'əsələ sə fə ɲaŋan kirin. ³² Kə afum aŋe ɲayefē kəlökənē: «Pəyina fē pəmə nte nēŋc

* 23:53 «dəkətək» ito əyənē «kətək ka kəpəndən.»

* 24:20 «aŋcəŋ kə» = ampəndən kə dəkətək kə = «aŋgbek kə dəkətək»

denyi su dəcor, nte endenasəkəse su moloku mecic nde dəpə mə?»³³ Kə ŋayefe gbəŋcana babəkə kə ŋalukus Yerusalem, kə ŋaŋkə ŋabəp acəpse darəŋ a Yesu aŋe wəco kə pin ŋac-lorŋkanə kə asol aŋan,³⁴ ŋac-liku: «Kaŋce kə: Wəbe eyefe aŋi daco, k'əŋkə pəwurər Siməŋ!»³⁵ Kə afum aŋe mərəŋ ŋaləm sə təkə tenacepər dəpə mə, kə təkə ŋananəpəl kə kətepi kən kəcom pəsəŋ ŋa mə.

Yesu kəmentərne kən acəpse ən darəŋ

(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Saŋ 20:19-23; Mes 1:6-8)

³⁶ Ŋayi kəloku moloku maməkə, kə Yesu nkən sərka owurər ŋa, k'oloku: «Pəforu peyi nu!»³⁷ Kə ayek-yek ŋontorər ŋa, kə ŋanese, kə pəyi ŋa pəmō nte ŋaŋnəŋk tubəri mə.³⁸ Mba kə Yesu eyif ŋa: «Ta ake tə pəyine nu yama-yama tantə-ε, ta ake tə nəŋgbəkəlne dəbəkəc-ε?»³⁹ Nəməmən ma wəcək wem kə waca wem-a, ina əfə yati! Nəgbuŋen'em, nəməmən! Tubəri təyō fε sεm, təyō fε bεnt. Mba ina, iyə yayəkə fəp.»⁴⁰ Yesu eyi kəloku moloku maməkə, k'ementər ŋa waca wən kə wəcək.⁴¹ Mba nte pənanəŋkanə kəbət ŋa haŋ ta ŋantam kəlaŋ mə, kə ŋayi pəciyane disre. Kə Yesu eyif ŋa: «Nəyō paka pələma pedi ba?»⁴² Kə acəpse ən darəŋ ŋawurə alop ŋenəkət ŋin kə ŋasəŋ kə.⁴³ Kə Yesu elek alop ŋaŋkə k'əsəm ŋi fər yaŋan kirin.

⁴⁴ Nte elip kəsəm alop nŋe mə, k'oloku ŋa: «Mes mame m' ŋəc-lok'un nte inayi kə nana mə; mənε mes məkə aŋcic tetem Tawureta Musa, yecicəs yecempi ya adəŋk a Kanu kə Yabura Dawuda mə fəp meyi.»⁴⁵ Kə Yesu əsəŋe ŋa kəsək səbomp nte təŋsəŋe ŋacərə Yecic ya Kanu fəp mə.⁴⁶ Kə Yesu oloku ŋa: «Nte tə aŋcic dəyecicəs ya adəŋk a Kanu, a dis dendeləl Wəyek-yek wəka Kanu, kə tɛyɛfɛ danda-ε, pəde pəyefe aŋi daco tataka tən ta maas.⁴⁷ Mənε pacamε kəsəkpər mera pacamε pələmpu darəŋ tewe tən, kəyefe ka Yerusalem, nte təŋsəŋe pəŋaŋnənε afum a təf fəp kiciya kəŋan mə.⁴⁸ Nəna ŋə mes mame mənçepər fər yonu kirin.⁴⁹ Kə ina, kəkere nu k'inder daka nde Papa kem ənasəŋ'un temer kəsəŋ mə; nəyi nno dare dandε haŋ Kanu kəlas nu fənəntər fa dareŋc.»

Yesu kəpe kən dareŋc

(Mk 16:19-20; Mes 1:9-11)

⁵⁰ Kə Yesu osole ŋa k'əŋkəkərε dare kəsək ntende Betani, nte ŋambəp di mə, k'emprenε waca dareŋc, k'ontolanε ŋa.⁵¹ Eyi kətolanε ŋa, k'əsak ŋa, k'empε dareŋc.⁵² Kə ŋaŋçapε kə mobu kəsəŋε kə pələli, kə ŋalukus Yerusalem, pəbotu disre;⁵³ tēm o tēm ŋaŋc-kə oŋ nde **kəlo kəpəŋ ka Kanu**, ŋac-kor-koru Kanu.

Yebac ya Asom a Yesu

*Asoj asom a Yesu temer ta kader ka Am-
era Njecempi na Kanu*

¹ Wanapa Teyofil,
Inaciacas kitabu kem kocok-cok disre mes
mme Yesu enacop kayo ko kataksɛ mo, ² han
dosok nde anapene ko darenc, nte elip kasom
asom on Amera Njecempi na Kanu disre,
anje enayek-yek mo. ³ Asom akako na
Yesu enamentar kanje ka mes melarɛm nte
enayefe pucuy pa defi mo. K'owurɛr na mata
40 pɛyi wɛyɛn, pɛc-looku na mes ma debe
da Kanu. ⁴ Dosok daloma nte nanyi kadi yeri
ko Yesu mo, k'oloku na: «Ta nabɔle dare da
Yerusalem, mba nɛkar tes nte Papa enasoj
temer kadɛsɛn mo, tɔko nɛnane ic-looku mo:
⁵ Dɛromun Sanj enj-gbɛt afum teta Kanu,
mba nana kɛgbɛt Amera Njecempi na Kanu
disre ko nɛndesɔto mata mamɛ.»

Kɔpɛ ka Yesu dakom

⁶ Ako njanalonkanɛ mo ko njayif Yesu: «Wɔbɛ,
tem tante to mandelompɛsɛ Yisrayel debe
ba?»

⁷ K'oloku na: «Tenjɛmɛ fe nu dɔpɔ kɛɛre
ka tem ko dosok nde Apa Kanu enjɛm-cɛmne
kayo tɛfan tɛn katam kɛn disre mo. ⁸ Mba
nɛndesɔto fanɛntar ko Amera Njecempi na
Kanu njɛdeder nu-ɛ, tem tatoko nɛndeyɛne
atɛnjɛ anje mes mɛnjɛpɛr fɔr yanjan kirinj mo
nde dare da Yerusalem, atɔf na Yude fɛp
ko atɔf na Samari kɛko-bɛp ɛɔpɛ ca doru
fɛp.» ⁹ Nte elip kɛluku tatoko mo, afum anje
njanyi di mo fɛp njanagbɛtne Yesu nte enj-
pɛ darenc mo, ko kɛp kɛnjump ko. ¹⁰ Nte
Asom on njanagbɛtne kom Yesu pɛc-pɛ darenc
mo hanj k'ɔsɔle. Gbɛnjana babako ko meleke-
e mɛranj mɛmberne yamos yomotar-motar
mɛmentɛrne na, ¹¹ ko moloku: «Afum a
Kalile, ta ake to nɛnjɛmɛne kɛmɔmɔn kom-ɛ?
Yesu, wɛkakɔ empɛ dakom fɔr yonu kirinj mo,
tante nɛnjɛgbɛtne ko pɛc-pɛ mo, t' endesɔ-der.»

Wɛɔnjɛ ka Yudas

¹² K'asom a Yesu njalukus Yerusalem kayefe
nde tɔrɔ tɔko anjwe «Tɔrɔ ta tɔk ya *Olif*», mpe
pɛntɔbɔlɛne dare mo. Pɛbol-bolu mpe dine
da aSuyif dojɛ-wose fum kakot pabɛp dosok
da kɛnjɛsɛm mo. ¹³ Nte njamberɛ dare mo,
ko njampe dukɔlo da kɛronj nde njɛnc-nde mo.
Afum anje njanyi di mo: Piyɛr, Sanj, Sak ko
Andare, Filip ko Toma, Bartelemy ko Matiyɛ,
Sak wan ka Alfe, Simɔnj wɛsanjka-sanjka* ko
Yudas wan ka Sak. ¹⁴ Fɛp fanjan kɛfo kin ko

njɛnc-ko kɛtola Kanu tem o tem ko aran, kɛbɛp
ka awɛnjɛ a Yesu, ko iya kɛn Mari.

¹⁵ Dosok daloma mata mamako disre, afum
anje njanyi di mo, njɛnc-ko hanj afum tasar
tin ko wɛco mɛranj (120). Ko Piyɛr eyefe
awɛnjɛ on daco, k'oloku: ¹⁶ «Awɛnjɛ im anja:
Panamar yecicɛs ya dakitabu yɛlare. Ti
disre Amera Njecempi na Kanu nje Dawuda
ɛnanunjkɛne kɛluku teta Yudas, nwe ɛnasole
anje njanasumpɛr Yesu mo. ¹⁷ Analom Yudas
su daco, sɛpanjɛne yebac yin yayi. ¹⁸ Nte
elip kɛsɔtɛne abɔf pɛsam pa kiciya kɛn mo,
k'ɛnjɛgbɛkɛne, k'ɛntɛmpɛne tekirinj k'ɛwaline
kor ko tɔsɔnjɛ sumpa sɛn fɛp kɛsamɛsar
dɛntɔf. ¹⁹ Tes to nte aka Yerusalem fɛp
njacɛtɛ mo, it' ɛnasɔnjɛ pawe dale dadako
(Hakeldama), ito tatoko kusu kɛnan (Dale
da mecir).† ²⁰ Bawo anacic nde Yabura
Dawuda disre:

«Kɛlo kɛn kayo fos,
ali fum ta pɛyi ki!»
K'ɛnaciacɛs sɔ:

«Wɔloma pɛlek dɛkɛcɛmɛ don! ‡

²¹⁻²² Mɛne pamɔmɔne afum anje njɛnc-cɛmbɛr
su tem nte Yesu enj-pɛ pɛc-tor ko sana mo,
mɛne wɛkin pɛyi su daco nwe ɛndeyɛne
wɛtɛnjɛne mes mme mɛnacɛpɛr fɔr yon kirinj
kayefe ka Yesu afi daco, mɛne wɛkayi sɔ
pɛyɛne wɛnatɛnjɛne mes fɛp kɛlek kɛgbɛt ka
Sanj teta Kanu, hanj dosok nde Yesu enayefe
su daco mo.»

²³ Awa ko njamentar afum mɛranj: Matiyas,
ko Isifu nwe anj-we Barsabas, pac-dɛnar
ko sɔ tewe ta Yusutu. ²⁴ Ko njantola Kanu
nte: «Wɔbɛ, mɛna nwe mɛnjɛrɛ bɛkɛc ya
fɛp mo, mɛmentar su gbasnja wɛkin nwe
mɛlek kɛdɛɛncɛ Yudas akanjɛ mɛranj daco
mo. ²⁵ Tɔsɔnjɛ wɛkayi kɛɛɔp su daco yebac
yɔn, pɛlek dɛkɛcɛmɛ nde Yudas ɛnasak a
k'ɔnjɛ kɛfo nke kɛmar ko mo.» ²⁶ Ko njɛnkot
yampun-pun § ko tɔsurɛne Matiyas nwe
anabɛrɛne Asom anje wɛco ko pin mo.

2

Kader ka Amera Njecempi na Kanu

¹ Nte Dosok da kasata ka aSuyif «Pantekot»
denabɛp mo, alanj a Yesu fɛp njanalonkanɛ
kɛfo kin.* ² Gbɛnjana babako ko pukule
pɛyefe dakom mpe penawurɛne pukule pa
afɛf njɔpɔnj mo, ko pelas kɛlo kanjɛ njanande
disre mo. ³ Ko memɛr mowurɛr na mme
mɛnawurɛne ma nɛnjɛ mo. Ko meyerasɛne
fɛp fanjan, ko temer tentɛpɛne nwe o nwe
dɛtɔbu. ⁴ Ko Amera Njecempi na Kanu njɛnder
na fɛp, ko njayefe kɛɛɔp nwe o nwe kusu

* **1:13** Mɛmɔmɔn Luk 6.13; † **1:19** «Kiciya ka Yudas», mɛmɔmɔn Mat. 26:47-53; 27:3-8. ‡ **1:20** Yabura Dawuda (Psaumes) 69.26; 109.8. § **1:26** Nte njanafan kɛɛrɛ tɛfan ta Kanu mo, ko njamber ca yowurɛne mɛranj dalɔba. Pin tewe ta Matiyas, pɔko tewe ta Barsabas. Dakawurɛ da yi, ko wɛkin (Matiyas) ɔsɔto. * **2:1** Pantekot, Mɛmɔmɔn Lev 23.15-21; Deut 16.9-11. Ito kɛren o kɛren aSuyif njamboc kasata ka kɛtel tatoko tataka ta wɛco kɛcamɛt (50) ko Pak pɛnjɛpɛr-ɛ. † **2:4** Mɛmɔmɔn 1.5, 8 (toloku ta kasɔnj temer Amera Njecempi na Kanu.)

kacuru. Amera Nəcempi ηηηc-səηe ηa kəcəp tatəkə.†

⁵ Awa tem tatəkə aSuyif asumpər dinə gbin aηe ηanayefe təf ya doru fəp mə, ηanandə dare da Yerusalēm. ⁶ Nte ηane pukulə mpe mə, kə ηayekse kəkə di. Kə pənciyane acikəra fəp nte ηane afum a Kalile ηac-cəp nwe o nwe kusu k'acəkəra mə. ⁷ Pəciyanə, kə kusu kəwos kanəkə disrə, kə ηayifene: «Afum akanə ηalok-loku mə, bafə aka Kalile ηə ba? ⁸ Ake 'səηe nte səna daco, fum o fum ene ηac-cəp kusu kən mə? ⁹ AParto, aMede, aka Elam, aka Mesopotami, aka Yude, aka Kapados, aka Ponto, kə aka Asi, ¹⁰ aka Firiki, aka Paηfili, aka Misira, aka Libi andə a atəf ηa Siren, aRom, ¹¹ aSuyif kə acikəra aηe ηaηc-tubucne pətət pa dinə da aSuyif mə: Aka Krit, aka Arabi, səηne ηa ηac-loku cusu cosu mes məpəη ma Kanu!» ¹² Kə cusu cəwos ηa kə pəyi ηa yama-yama, kə ηayifene tarjan: «Cəke cə tantə toloku-ε?» ¹³ Mba kə aləma ηaηfani ηa, ηac-loku: «Member mobotu mə ηanəmbəre!»

Kəcam ka Piyer

¹⁴ Kə Piyer eyefe k'ēncəme kə asom a Yesu aηe wəco kə pin, k'empene dim pəc-loku kənay nke: «Afum a Yude kə nana aηe nandə dare da Yerusalēm mə, nəsu ləηəs, nəcəηkəl bel-bel moloku mem! Nəcəre ti: ¹⁵ Afum akanə ηaηcis fə pəmə təkə nəcəm-cəmne ti mə, bawo bət-bət b' ayi bambə. ‡ ¹⁶ Mba təkə aηnabi Yowel enaloku mə teyi kəcəpər:

¹⁷ «Kə Kanu kəloku mata mələpəs: «Indesaməsər Amera ηem nno afum fəp ηayi mə.

Awut anu arkun kə aran ηandə ηac-dəηk cəsəyibe-e.

Indesəη awut atemp anu kəηəηk ka məyə mem,

indewerəpəs sə afum anu atem.»

¹⁸ «Ey,» Kanu kəloku, «Indeyerəs Amera Nəcempi ηem acar em arkun kə aran, mata maməkə, ηandedəηk cəsəyibe-e.

¹⁹ Indementər mes mēwey-wēy melarəm dəkəm

kə mēgbəkəre ma Kanu nno dəntəf: Mecir, ηeηc, kə acul ηa kinime.

²⁰ Dec dendesəkpə kubump, kə ηof ηesəkpə mecir.

Maməkə mendecepər a dəsək da Wəbə dedebəp,

dəsək dadəkə dəmbək kə dentesə.

²¹ Nwe o nwe endebəηc tewe ta Wəbə Kanu mə endefis.»

²² Afum aka Yisrayel, nəcəηkəl moloku mame! : Yesu wəka Nasaret, fum nwe Kanu kəmentərə nu debeki dən mə, dāmes mēwey-wēy, dāməpəη, dəmēgbəkəre pəmə

tatəkə nəηcərə ti mə, ²³ fum wəkawə anasəη nu kadif kən pəmə təkə Kanu kənanawosə ti kə kəsəη təkətene ta ti mə. Nənim kə nəηcaη kə dəkətək kəpandən kəmar ka waca wa acikəra. § ²⁴ Kanu kəyektə kə kəηgbintər kə pəcyu pa defi, bawo defi denatam fə kəməηkərne ka. ²⁵ Dawuda enanujkəne kəloku dəyēcicəs yecempi teta Yesu:

«ηc-nəηk Wəbə tem fəp fər yem kirin, ifəyikce, bawo ey' im kəca kətət.

²⁶ It' əsəηe nte abəkək ηem ηeyi dəkəsata mə, kə temer tem tesikələ dəpəbotu.

Dis dem yati dendəkə-ηesəme kəgbəkər am-
era.

²⁷ Bawo məfədəkə-sak im dabiya məfədəkə-sak wəsoku kam pəte.

²⁸ Məsəη' em kəcərə səpə sə kəcəpərəne doru, kiyi kam ina kəsək kəndəkə-las' im pəbotu.»*

²⁹ Awēηc im aηa! Nəwosə iloku nu nte kəlan disre teta wətem Dawuda: Enafi, k'awup kə, kə kufu kən kəyi su sə məkə daco. ³⁰ Mba nte Dawuda enayəne sayibe mə, eηcərə sə a Kanu kənadərəme kə a kəndədəs wan-sə kən wələma dacəm da dəbə dən kəroη. ³¹ Dawuda enanujkəne pəηəηk kəyefe ka Krist dəkufu †, enanəηk nte tendeder mə k'oloku ti: a nasak fə Krist dabiya, dis dən denate fə dəkufu. ³² Yesu wəkakə, Kanu kəyektə kə, səna fəp səyəne atəηne aka ti.

³³ Kə Kanu kəmpene Yesu kəfo kələli, k'endas kə kəca kən kətət. Kə Yesu əsətər nkən apa Kanu Amera Nəcempi ηηe analoku kədəsəη mə, k'eyerəs tatəkə nənəηk kə nəne mə.

³⁴ Bafə Dawuda enapə darenj, nkən yati oloku:

«Wəbə Kanu oloku wəbə kem: «Məndə nno kəfo kələli, kəca kem kətət,

³⁵ haη ic-lip kəboc atereηe am fər yam kirin mənās-nas ηa.»

³⁶ Pəmar aka Yisrayel fəp ηacərə ti bel-bel: Kanu kənasəηe Yesu kəyəne wəbə wəyek-yek kən, Yesu wəkakə nəηcaη dəkətək kəpandən mə.»

³⁷ Nte afum ηane moloku maməkə mə, kə mosumpər ηa, kə ηayif Piyer kə asom a Yesu ako: «Awēηc su aηa, cəke cə pəmar səyə oη-ε?»

³⁸ Kə Piyer oloku ηa: «Nəsəkpər mera yonu, nəlomp! Nwe o nwe pəsətə kəgbət dərōmum tewe ta Yesu Krist disrə, nte təηsəηe pəηaηəne kiciya ka wəkayi mə, nəndesətə sə Amera Nəcempi ηa Kanu.

³⁹ Bawo, kəpocə nke Kanu kənasəηe temer mə, konu kə, kə awut anu kəbəp ka ako ηayi pəbələ mə, haη kənay ka afum nke Wəbə Kanu kosu endewe mə.»

⁴⁰ Kə Piyer oloku ηa sə moloku melarəm nte təηsəηe ηanene kə mes mme mənəcepər

‡ 2:15 «bawo dec dēηc-τēp kəc-pē.» itə kusu ka aka Kresi koloku: «Dec maas da dəsək də dandə» = 9:00, bərbət. § 2:23 «acikəra», = afum atətməpər sariye, atəyəne Suyif. * 2:28 Yabura Dawuda 16:8-11. † 2:31 Krist = Wəbə nwe Kanu kəyək-yek mə, Wəyek-yek ka Kanu

fɔr yɔn kirin mɔ. K'ɛngbinɔr ɲa, pɔc-
loku: «Nɔyacne detemp dandɛ dɛɲkafɛle-
kafɛle mɔ!» ⁴¹ Afum alarɛm ɲawosɛ kɛgbɛt
dɛromun tɛta Kanu. Dɔsɔk dadɔkɔ afum wul
maas (3.000) ɲamberɛnɛ akɔ ɲananunɲkɛnɛ
kɛlanɲ mɔ.

⁴² Kɔ ɲaɲcɔɲkɛl tɛm fɛp kɔ bel-bel mɛtɛkɛ
ma asom a Yesu, kiyi kɛɲan tɛs tin, kɛpaɲnɛ
kɛɲan dap da yeri,[‡] kɔ kɛtolɔ Kanu. ⁴³ Kɔ
kɛnɛsɛ kɛsumpɛr nwe o nwe bawo Kanu
kɛɲc-mentɛrɛ mɛs mɔpɔɲ kɔ mɛs mɛwɛy-wɛy
mɛlarɛm waca wa asom a Yesu. ⁴⁴ Akɔ
ɲanalanɲ mɔ fɛp ɲanayi tɛs tin ɲac-yerɛnɛ mɛpɛ
o mɛpɛ ɲaɲsɔtɔ mɔ. ⁴⁵ Kɔ ɲaɲcamɛ daka
dɔkɔ ɲanayɔ mɔ, kɔ ɲayer pɛsam papɔkɔ
ɲac-mɔmɔn tɔkɔ pɛcucanɛ pɛɲcɛpɛrɛnɛ mɔ.
⁴⁶ Dɔsɔk o dɔsɔk ɲaɲc-lɔɲkanɛ ndɛ kɛlɔ kɛpɔɲ
ka Kanu, ɲac-dinɛnɛ yeri kafo kin ndɛ wɔlɔ
wanɲan, ɲac-dinɛ yi mɛra yobotu kɔ bɛkɛc
yoforu. ⁴⁷ ɲac-kor-koru Kanu, kɔ mɛs maɲan
mɔmbɔt afum fɛp. Kɔ Wɔbɛ Yesu nkɔn
ɛmberɛnɛ dɔsɔk o dɔsɔk kɛgba ka aɲɛ ɛɲc-yac
mɔ.

3

Wɔbɛc wɔtɔkɔt ɛntamɲɛ

¹ Dɔsɔk dɔlɔma Piyɛr kɔ Saɲ ɲampɛ ndɛ
kɛlɔ kɛpɔɲ ka Kanu dɛc dɛrɔfɔy, dɛc ndɛ
antola Kanu mɔ. ² Tosurɛnɛ pasarɛ wɔbɛc
nwe aɲkɔmɛ kɛtɔ-kɔt mɔ. Dɔsɔk o dɔsɔk aɲc-
kɛkɛrɛ kɔ padɛs ndɛ kusunɲka ka kɛlɔ kɛpɔɲ
ka Kanu. Dɛndɔ wɔbɛc nwe ɔɲc-tolanɛ daka
nɔnɔfɔr disrɛ afum aɲɛ ɲaɲc-bɛrɛ kɛlɔ kɛpɔɲ
mɔ. Kusunɲka nɛ aɲc-we «Kusunɲka Kɛtɔt».
³ Ntɛ ɛnɔɲk Piyɛr kɔ Saɲ aɲɛ ɲaɲc-kɔ kɛbɛrɛ
kɛlɔ kɛpɔɲ mɔ, k'ɛyɛfɛ kɛtolɔ akakɔ nɔnɔfɔr
disrɛ. ⁴ Piyɛr kɔ Saɲ ɲaɲgbɛtɲɛ kɔ, kɔ Piyɛr
oloku: «Mɔgbɛtɲɛ sul!» ⁵ K'ɛngbɛtɲɛ ɲa pɛc-
kar kɛdɛsɔtɛr ɲa paka pɔlɔm.

⁶ Mba kɔ Piyɛr oloku ɔɲ: «Ali pɛsam iyɔ
fɛ, mba mɛpɛ iyɔ mɔ, ip' indɛsɔɲ' ɛm: Tɛwɛ
ta Yesu Krist wɛka Nasarɛt, mɔyɛfɛ, mɔkɔt!»
⁷ Gbɛɲcɔna babɔkɔ kɔ ɲasumpɛr kɔ kɛca kɛtɔt
kɔ ɲayɛkti, wɛcɛk kɔ mɔgbɔlkɔc mɔn yɛɲcɔp.
⁸ Kɛsɔrɛnɛ katin k'ɛyɛfɛ k'ɛɲcɛmɛ, k'ɛlɛk wɛcɛk
kɛkɔt. K'ɔsol kɔ ɲa, kɔ ɲambɛrɛ kɛlɔ kɛpɔɲ
ka Kanu disrɛ, pɛc-kɔt, pɛc-yokɛ, pɛc-kor-
koru Kanu. ⁹ Kɔ afum fɛp ɲanɔɲk wɔbɛc
nwe pɛc-kɔt, pɛc-kor-koru Kanu. ¹⁰ Aɲc-
nɛpɛl kɔ, nkɔn ɛɲc-ndɛ ndɛ kɛlɔ kɛpɔɲ ndɛ
«Kusunɲka Kɛtɔt» mɔ, pɛc-tolanɛ daka nɔnɔfɔr
disrɛ. Kɛnɛsɛ kɔ pɛciyanɛ kɛmbɛp afum fɛp
tɛta tɔkɔ tɛnabɛp kɔ mɔ.

Moloku ma Piyɛr ndɛ kɛlɔ kɛpɔɲ ka Kanu

¹¹ Ntɛ fum nwe ɛnadɛr pɛyi ɔɲ ta ɛɲyɛfɛ
Piyɛr kɔ Saɲ dɛntɔf mɔ, kɛnɛsɛ disrɛ kɔ afum
fɛp ɲayɛkɛ kɛkɔ ndɛ akɛr ɲɛ aɲwɛnɛ «Akɛr
ɲa Suleman», ndɛ Piyɛr kɔ Saɲ ɲanayi mɔ.
¹² Ntɛ Piyɛr ɛnɔɲk ti mɔ, k'oloku afum: «Aka
Yisrayɛl! Ake 'sɔɲɛ nɛ tɛntɛ t' ɛɲciyanɛ nu

mɔ? T'akɛ tɔ ɲaɲgbɛtɲɛnɛ su pɛmɔ fɛnɔntɛr
fosu, kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ɛ, dosoku dosu disrɛ
dɔsɔɲɛ fum wɛkawɛ kɛkɔt?» ¹³ Kanu ka atɛm
asu Abraham, Isiyaka, kɔ Yakuba kɛyɛk-
yɛkɛs wɛcar kɔn Yesu. Mba nana nɛlɛk, kɔ
nɔsɔɲ abɛ, ɲaɲcɛ kɔ fɔr ya Pilat kirin, mba Pi-
lat ɛnacɛm-cɛmɲɛ kɛsɔk kɔn. ¹⁴ Nana nɛnɛcɛ
nwe ɔyɔnɛ wɛcɛmpɛ kɔ wɔlɔmpu kɔ nɛlɔku a
pawosɛ kɛsɔkɛ nu wɛdifɛt afum dare disrɛ.
¹⁵ Nɛnadif wɛkirin wɛka doru, mba Kanu
kɛyɛkti kɔ afi daco. Sɛn' ɔyɔnɛ atɛɲnɛ aka ti.
¹⁶ Anasɔɲ fɛnɔntɛr fum wɛkawɛ ɲaɲgbɛtɲɛ
kɔ ɲaɲcɛrɛ mɔ. Kɛlanɲ kɔn Yesu gbɛcɛrɛm
kɛsɔɲ fum wɛkawɛ fɛnɔntɛr. Kɛlanɲ kɔn,
kɛlanɲ Yesu yati kɛsɔɲ kɔ kɛtamɲɛ kɛɲ fɛp fɔr
yonu kirin.

¹⁷ Ndɛkɛl ɔɲ, awɛɲc im aɲa, iɲcɛrɛ a
kɛtɔ-cɛrɛ konu kɛnasɔɲɛ nu kɛyɔ tɛtɔkɔ,
nana kɔ abɛ anu. ¹⁸ Kanu kɛnalas tɔkɔ
kɛnanunɲkɛnɛ kɛlɔkɛ cusu ca sayibɛ-e ɔn fɛp
mɔ: A pɛnamar dis dɔlɔl Krist, wɛyɛk-yɛk
kɔn. ¹⁹ Nɛsɛkpɛr bɛkɛc yonu, nɛlɔksɛrɛnɛ nɛ
tɔɲsɔɲɛ pɛaɲɲɛnɛ kiciya konu mɔ; ²⁰ nɛ
tɔɲsɔɲɛ Wɔbɛ Kanu pɛkɛrɛ tɛm ta kɛɲɛsɛm,
pɛkɛrɛ nu sɔ Wɛyɛk-yɛk kɔn, Yesu, nwe
ananunɲkɛnɛ kɛcam nu mɔ. ²¹ Nkɔn kɔm
kɛntɔmpɛr haɲ tɛm nɛ mɛs mɲɛ Kanu
kɛnalokɛ tɛm tobol-bolu cusu ca sayibɛ ɔn
sɛcɛmpɛ mɔ mɛlarɛ. ²² Aɲɲabi Musa ɛnaloku:
«Wɔbɛ, Kanu konu, ɛndɛkɛrɛ nu sayibɛ
pɛmɔ ina. Fum wɛkin wɛka awɛɲc anu
daco ɛndɛyi, nɛdɛ nɛcɔɲkɛl moloku mamɔkɔ
ɛndɛ pɛc-loku nu mɔ fɛp. ²³ Nwɛ o nwe
ɔntɔdɛcɔɲkɛl wɛdɔɲk wɛkɔkɔ mɔ, ɛndɛlɛsɛr
kɔ. ɛndɛmɛlkɛ afum a Kanu daco.»

²⁴ Sayibɛ-e fɛp kɛyɛfɛ aɲɲabi Samiyɛl haɲ
aɲɛ ɲanacɔɲc kɔ mɔ, ɲanaloku tɛta mataka
mamɔkɔ, kɔ ɲaɲɲɔɲk mi. ²⁵ Nana, awut
a sayibɛ-e ɲɔ ɲɔyɔnɛ, kɔ ɲɔyɔnɛ sɔ awut
a tɛmɛr tɔkɔ Kanu kɛnacɔɲs kɔ atɛm anu
mɔ, kɛc-loku Abraham: «Afum a doru fɛp
ɲandɛsɔtɔ kɛpɔcɛ kɛtɔt kɛm tɛta kɛbɛnda
ka dokom dam.» ²⁶ Tɛ tonu tɔ, Kanu
kɛnanunɲkɛnɛ kɛyɛkti wɛcar kɔn, k'osom
kɔ kɛdɛtolanɛ nu, pɛsɛkpɛr nu nwe o nwe
abɛkɛ ɲɔn ɲɛlɛc, ɲɔyɔnɛ kɔ ɲɔtɔt.»

4

Piyɛr kɔ Saɲ fɔr ya aboc kiti aSuyif kirin

¹ Piyɛr kɔ Saɲ ɲanayi kɛlɔk-lokɛr afum tɛm
ntɛ alɔɲnɛ a kɛlɔ kɛpɔɲ ka Kanu ɲanabɛrɛ
kɔ wɔbɛ ka asɔdar aɲɛ ɲaɲc-bum ki mɔ, kɔ
aSadisi. ² Pɛnatɛlɛ ɲa nɛ ɲanane Piyɛr kɔ
Saɲ ɲac-tɛkɛ kɔ ɲac-cam afum kɛyɛfɛ ka defi
fɛnɔntɛr fa Yesu. ³ Kɔ ɲasumpɛr Piyɛr kɔ Saɲ,
kɔ ɲandɛs ɲa pac-bum ɲa dɛbili haɲ dɔckɔsɔk,
bawo pɛnabiye. ⁴ Afum alarɛm alɔma aɲɛ
ɲanane moloku maɲan mɔ, ɲanalanɲ, kɔ kɛgba
kɛɲan kɛɲc-bɛp arkun wul kɛcamɛt (5.000).

[‡] 2:42 caKresi = «katɛpɛnɛ kɛcom kɛyɛrɛnɛ ki mɔ»

⁵ Dɔckɔsɔk abe anjan, abeki apɔn a dɔtɔf, kɔ atakɛ a yecias ya Anjabi Musa nambɔpsɛne Yerusalem ⁶ kɔ wɔlonɔne wɔpɔn Anas, kɔ Kayifa, Sanj, Aleksandar, kɔ ako njanayɔne aka kabɛnda ka dokom da alonɔne apɔn mɔ. ⁷ Kɔ njanɔmbɔr Piyer kɔ Sanj for yanjan kirinj kɔyifɔt: «Fɛnɔntɔr fɛre, kɔ tewe ta ana to nɔyɔne tantɛ-ɛ?»

⁸ Awa kɔ Amɛra Nɛcɛmpi nja Kanu nɛlare Piyer, kɔ nɔsɔnɛ kɔ kɔlɔku nja: «Abɛ a afum kɔ abeki a dɔtɔf: ⁹ Ayifɔt su mɔkɔ tɛta pɔtɔt mɛrɛ ayɔnɛ wɔbɔc mɔ, kɔ nte antamɛs kɔ mɔ. ¹⁰ Nɛcɛrɛ ti bel-bel, fɛp fonu kɛbɔp ka aYisrayel: Tewe ta Yesu Krist wɔka Nasarɛt, wɔko nɔnacanj dɛkɔtɔk kɛpandɔn, ako Kanu kɛntimi kɔ afi daco mɔ, tewe tɔn tɔsɔnɛ nte fum wɔkawe ɛncɛmɛ nu daco pɔtamnɛ mɔ. ¹¹ Nkɔn Yesu ayɔnɛ togbu mɛrɛ nɔna acɛmbɔr kɛlɔ nɔnater mɔ, mba ɛnayɔnɛ togbu pɔtɔt, pa daco.» ¹² Nkɔn gbɛcɛrɛm ɛntam kɛsɔnɔn su kɛfis. Kanu kɛnasɔn fɛ tewe tolɔma ta fum nno doru dandɛ nte pɛmar payacnɛnɛ mɔ.»

¹³ Nte abeki anjɛ njanɔnk Piyer kɔ Sanj njabanɛ mɔ, kɔ pɔnjɛyane nja, bawo njanacɛrɛ a afum gbɛcɛrɛm njanayi anjɛ njanato-tɔkɛs mɔ. Kɔ njanɛpɛl nja daco ako njanayi kɔ Yesu mɔ. ¹⁴ Mba nte abeki apɔn njanɔc-nɔnk fum nwe anatamɛs pɛcɛmɛ nja for kirinj mɔ, njanayɔ fɛ tolɔku. ¹⁵ Kɔ aboc kiti a aSuyif njaloku Piyer kɔ Sanj kɛwur ka dukɛlɔ ndɛ anjɛ-yifɔt nja mɔ, kɔ njanɛnkɛnɛ tanjan, ¹⁶ kɔ njanifɛnɛ: «Cɛke c' andeyɔ afum akanjɛ-ɛ? Bawo tɔsɔkɛr aka Yerusalem fɛp a nja nɔsɔnɛ kɔ tɛgbɛkɛrɛ ta Kanu tantɛ teyi. Afɔtam kɛgbɛkɛl ti. ¹⁷ Mba, nte anjɔ a ta tesam nno afum njanayi mɔ, pabɛnɛ nja, pɛmɔnɛ nja kɛc-lok-lokɛr nwe o nwe tewe tatɔkɔ.

¹⁸ Kɔ njawe nja, kɔ njanbɛnɛ nja kɛtɔ-loku kɔ kɛtɔ-tɛkɛ afum tewe ta Yesu. ¹⁹ Piyer kɔ Sanj njanifɛ nja: «Pɛmar for ya Kanu kirinj palelɛs nɔna patas Kanu Nkɔn ba? Nɔna nɛmɔmɔn ti bel-bel, ²⁰ bawo sɛna sɛfɔtam kɛyi ta sɛlɔku tɔkɔ sɛnɔnk kɔ tɔkɔ sɛnɛ mɔ-ɛ.»

²¹ Kɔ aboc kiti njanɔgbɛkɛrɛ sɔ kɛbɛnɔsɛnɛ nja, kɔ njasak nja. Nasɔtɔ fɛ tes nte tɔnjɔnɛ nja kɛsumpɛr mɔ tɛta afum. Fɛp fɛnjɛ-kor-koru Kanu tɛta tɔkɔ tɛnayu mɔ. ²² Fum nwe ɛnasɔtɔ tɛgbɛkɛrɛ ta kɛtamɛs tatɔkɔ mɔ, ɛnatam kɛsɔtɔ mɛren wɔco manjɛkɛlɛ pɛcɛpɛr.

Kɛtola ka alanj

²³ Nte asak Piyer kɔ Sanj mɔ, kɔ njanjɔ njanɔmɛr afum anjan tɔkɔ alonɔnɛ apɔn kɔ abeki a dɔtɔf njanaloku nja mɔ. ²⁴ Nte njane molɔku mamɛ mɔ, kɛtɔnɛ disrɛ kɔ njampɛnɛ sim nno Kanu kɛyi mɔ, njac-loku: «Wɔbɛ, mɔna nwe mɛlompɛs kam, antɔf, kɛba kɔ ca yɔkɔ ye yi ki mɔ fɛp, ²⁵ dɛAmɛra Nɛcɛmpi nɔ mɛnalokɛ kusu ka kas kosu Dawuda wamarɛs kam:

«Ake 'sɔnjɛ nte mɛtɛlɛ mɔpɔn mɛnjɛpɛrɛrɛr afum a tɔf mɔ?»

Ake 'sɔnjɛ nte afum njanɔnɛnɛ mes mme mɔntɔdɛlɔpsɛr mɔ?»

²⁶ Abɛ a doru kor-kor njalompɛsɛnɛ tɛta kɔyɛfɛrɛnɛ,

kɔ akirinɔ njanɔnkɛnɛ kɔ njanɔnɛnɛ pɛlɛc nno Wɔbɛ Kanu kɔ wɔyɛk-yɛk kɔn njanayi mɔ.»

²⁷ Bawo kanjɛ, Herodu kɔ Pɔnjɛ Pilat njanɔnɛnɛ pɛlɛc dare dandɛ disrɛ atɔyɔnɛ Suyif kɔ aYisrayel nno wamarɛs kam wɛcɛmpi Yesu eyi mɔ, nwe mɛnayɛk-yɛk mɔ. ²⁸ Njanayɔ mɛs fɛp mme mɛnananɔnkɛnɛ kɛwɔsɛ kɛyɔ mɔ. ²⁹ Nɛkɛl onj, Wɔbɛ, mɛgbɛkɛrɛ kɛbɛnɔsɛnɛ kɛnjan, mɛsɔnjɛ acar am kɛbanjɛ kɛlɔku tolɔku tam kanjɛ disrɛ. ³⁰ Mɛtɛnɛci kɛca nte tɔsɔnjɛ kɛtamɛs, mɛgbɛkɛrɛ, kɔ mes mɛwɛy-wɛy meyi tewe ta wɛcar kam wɔsoku Yesu.

³¹ Nte njanɔlip kɛtola Kanu mɔ, kɔ kɛfo kɛnjɔ njanalɔnkɛnɛ mɔ kɛyikɛ, kɔ Amɛra Nɛcɛmpi nɔsɔnɛ fɛp fanjan kɛlɔku tolɔku ta Kanu kɛbanjɛ disrɛ.

Alanj Yesu njawɔsɛ kɔyɛrɛnɛ daka danjan

³² Kanaj nke kɛnalaj mɔ, njasɔtɔ bɛkɛc yin yayi, kɔ njayɔnɛ sɔ akin ayi. Nwe o nwe onjɛ-loku fɛ a nkɔn sona ayɔ daka dɔn, mba a fɛp fanjan fɔ njanapanɛnɛ di. ³³ Asom a Yesu njanɛ-loku tɔkɔ njananɔnk kɔyɛfɛ ka Wɔbɛ Yesu afi daco mɔ. Kɔ kɛmar ka Kanu kɛyi alanj fɛp kɛronj. ³⁴ Afum akanjɛ daco, nwe o nwe abɛkɛc nɛnalɛcɛ fɛ sɔ tɛta kɛtɔ-yɔ kɔn daka, bawo anjɛ njanayɔ dale, kɔ pɔyɔnɛ fɛ ti, wɔlɔ mɔ, njanacamɛs yi. Kɔ njanjɛrɛ kɛway ka ca yayɔkɔ, ³⁵ kɔ njanɛc-bɔcɛr ki asom a Yesu dɛntɔf. Kɛway kanjɔ k' anjɛ-yer nwe o nwe kɔ tɔkɔ pɛucɛa peyi kɔ mɔ.

³⁶ Isifu wɔka kor ka Levy ɛnayu, nwe asom a Yesu njanɛ-we Barnabas mɔ, tatɔkɔ kusu kɛnjan «Wɛcɛpɛs bɛkɛc.» Nde dare da Sipɛr anakom kɔ. ³⁷ Nkɔn ɛnacamɛs antɔf nɛnjɛ ɛnayɔ mɔ, k'ɛnjɛrɛ kɛway kanjɔ fɛp k'ender pɛbɔcɛr ki asom a Yesu dɛntɔf.

5

Ananias kɔ Safira

¹ Wɔrkun wɔlɔma ɛnayu pac-we kɔ Ananias, kɔ wɛran kɔn Safira, kɔ njanɛcamɛs antɔf njanan. ² Kɛtɔnɛnɛ disrɛ kɔ wɛran kɔn, k'Ananias embɛlɛr kɛway ka antɔf njanjɔkɔ, k'ɛnjɛrɛ kɛway kɛlɔpɛs nke k'ɛnjɔk pɛbɔcɛr ki asom a Yesu dɛntɔf.

³ Kɔ Piyer eyif kɔ: «Ananias, ake 'sɔnjɛ nte mɛwɔsɛ Sentany sɛsɔnjɛ am kɔyɛmbɛr Amɛra Nɛcɛmpi mɔ? Mɛmbɛlɛr kɛway ka dale. ⁴ Nte dale dandɛ dɛnayɔnɛ dam mɔ, ak' ɛnasɔnjɛ ta mɛmɛnkɛrɛnɛ di-ɛ? Ali nte mɛnacamɛs di mɔ, pɛsam papɔkɔ, bafɔ pam pɛnayu ba?»

* 4:11 Yabura Dawuda 118:22. CaKresi = «Nkɔn ayɔnɛ tasar mɛrɛ nɔna acɛmbɔr kɛlɔ nɔnater mɔ, ako pɔyɔnɛ pɔtɔt pa dɔtɔnjɔkubut.»

Ake 'sonj' am kayo tante-e? Bafɔ afum ɲo mɔyembɔr de, mba Kanu!»

⁵ Nte Ananiyas ene moloku mamɔko mɔ, k'entempene, k'engbin kifir, k'efi. Kɔ kanese kɔpɔɲ kɔsumpɔr ako ɲanane ti mɔ fɔp. ⁶ K'atemp ɲayefe kɔ ɲanepsɔr kɔ dɔkasanje, kɔ ɲanjɔ ɲawup.

⁷ Nte dec maas denɔpɔr mɔ, kɔ wɔran ka Ananiyas embere, ta ɲɔɔare tɔko tenacepɔr mɔ. ⁸ Kɔ Piyer eyif kɔ: «Mɔlok' im ma kanje: Kɔway kanje kɔ nɔɲcamas dale ba?»

Kɔ wɔran nwe oloku «Ey, kɔway kanjɔ yati kɔ.»

⁹ Kɔ Piyer oloku kɔ: «Ake 'sonje nte nɔntɔɲne kɔ nɔwak Amera ɲa Wɔbe mɔ-e? Mɔɔere a ɲe ɲawup wos ɔm mɔ, ɲayi nde dɔkusɔnka, kɔkekɔre kɔ ɲander sɔ mɔna.»

¹⁰ Gbɔɲcana babɔko k'entempene kɔ wɔcɔk dɔntɔf, k'engbin kifir. Kɔ atemp ɲambere kɔ ɲambɔp kɔ pɔfi. Kɔ ɲanjekɔre kɔ, kɔ ɲanjɔ ɲawup wos kɔsɔk. ¹¹ Kɔ kanese kɔpɔɲ kɔsumpɔr kɔlonkanɔ ka alan fɔp kɔ ako ɲanane moloku mamɔko mɔ.

Asom a Yesu ɲanatɔmpɔr mes mɔwey-wey melarɔm ma Kanu

¹² Asom a Yesu ɲanjɔ-yɔ megbekɔre kɔ mes mɔwey-wey melarɔm mme menayi afum daco mɔ. Alan fɔp ɲanacɔme kɔfo kin nde aker ɲje ɲajɔ-wene «Aker ɲa Suliman» mɔ. ¹³ Afum alɔpɔs ɲanjɔ-nese kɔnɔɲkɔl ɲa, mba ɲanjɔ-yek-yekɔs ɲa. ¹⁴ Kɔnay ka arkun kɔ aran ɲje ɲanalanj Wɔbe mɔ, ɲanjɔ-la ɔɲ kɔla dɔm. ¹⁵ Pac-kere atɔtamne sɔpɔ, pac-kere ɲa dɔyala kɔ dɔsɔpoko nte tɔsɔɲe kɔ Piyer ender-e, andulu ɲɔn gbɔɔarɔm ɲetam kɔbɔp wɔlɔma. ¹⁶ Kɔnay ka afum ɲje ɲanayi sɔdare nse sɔnakel Yerusalem mɔ, ɲanjɔ-yekse kɔkere Yerusalem atɔtamne kɔ afum ɲje yɔɲk yelec yenasɔɲ debɔc mɔ nde asom a Yesu ɲanayi mɔ, fɔp fanjan anatamas ɲa.

Antɔras asom a Yesu teta kɔlanj kɔnan

¹⁷ Wɔlonje wɔpɔɲ kɔ asadisi ɲje ɲasol mɔ ɲayefene kɔraca. ¹⁸ Kɔ ɲantɔp asom a Yesu waca kɔ ɲamber ɲa dɔbili. ¹⁹ Pibi papɔko disre kɔ meleke ma Wɔbe Kanu menjgbiti cumba ca bili babɔko, kɔ mowurene ɲa. Kɔ meleke moloku ɲa: ²⁰ «Nɔko kɔlɔ kɔpɔɲ, nɔloku afum moloku kɔ mes fɔp ma tɔkɔtene ta doru dandɔ.»

²¹ Nte ɲane moloku mamɔko mɔ, kɔ asom a Yesu ɲanjɔ bɔt-bɔt suy nde kɔlɔ kɔpɔɲ, kɔ ɲanjɔp kɔtɔkse di afum.

Kɔ wɔlonje wɔpɔɲ ender kɔ ako enasole mɔ. Kɔ ɲawe aboc kiti alɔpɔs aSuyif kɔ abeki apɔɲ aka Yisrayel fɔp, kɔ ɲasom a pako pawurene asom a Yesu dɔbili, pakere. ²² Kɔ asɔdar ɲafɔ ɲako, mba ɲambɔp fe ɲa dɔbili, kɔ ɲalukus. Kɔ ɲanjɔ ɲaloku ti abe ɲje ɲanasom ɲa mɔ, ɲac-loku: ²³ «Sɔɲkɔ sɔbɔp cumba ca bili pacan ci bel-bel, abum a ci ɲacɔme dɔkɔcɔme danjan, mba sɔɲgbiti ali fum sɔɲbɔp fe bili

disre.» ²⁴ Nte ɲane moloku mamɔko mɔ, kɔ pɔyi wɔbe ka asodar a kɔlɔ kɔpɔɲ kɔ alɔɲne apɔɲ yama-yama te tanjan, kɔ ɲanjyifne cɔke cɔ tes tante tendelɔpɔsɔr-e?

²⁵ Kɔ fum wɔlɔma ende pɔloku ɲa: «Afum ɲje nɔnaber dɔbili mɔ ɲayi nde kɔlɔ kɔpɔɲ, ɲac-tɔkse afum.»

²⁶ Asɔdar a kɔlɔ kɔpɔɲ kɔ wɔbe kɔnan ɲanjɔ kɔlek asom a Yesu, kɔ ɲanjkerɔ ɲa pɔforu disre, bawo ɲanane afum kɔcacas ɲa. ²⁷ Nte asɔdar ɲanjkerɔ asom a Yesu mɔ, kɔ ɲanjɔcambɔr ɲa fɔr ya aboc kiti aSuyif kirinj. Kɔ wɔlonje wɔpɔɲ eyifat ɲa, ²⁸ k'oloku: «Bafɔ sɔnamone nu kɔtɔkse sɔ afum teta tewe tante ba? Nɔlas Yerusalem metɔkse monu! Kɔ nɔloku gbɔs a mene nɔlonjɔr su pɔlec pa defi da fum wɔkawɔ.»

²⁹ Piyer kɔ asom a Yesu ɲaloku: «Kɔcɔɲkɔle Kanu kɔɲɔpɔr ka afum! ³⁰ Kanu ka atem asu kantimi Yesu nwe nɔnacɔɲ dɔkɔtɔk kɔpandɔn kɔ nɔmɔlak kɔ mɔ. ³¹ Kanu kɔndɔs kɔ kɔca kɔn kɔtɔt pɔmɔ nte ɔɲne wɔkiring kɔ wɔyac mɔ, nte tɔɲsɔɲe pɔsɔɲ aka Yisrayel kɔsɔkɔr bɔkɔc ɲacɔme dɔpɔ da Kanu darɔɲ, paɲanɲene ɲa kiciya kɔnan mɔ. ³² Sana sɔyɔne atɔɲne a moloku kɔ mes mamɔko fɔp, sɔna kɔ Amera ɲecempi ɲje Kanu kɔsɔɲ ɲje ɲalelas kɔ ɲawose toloku tɔn mɔ.»

³³ Pɔnatɔle aboc kiti ɲje ɲanjɔ-cɔɲkɔl ɲa mɔ hanj pɔɔepɔrɔr, kɔ ɲafan kɔdif ɲa. ³⁴ Mba wɔFarisi wɔlɔma enayi ɲa daco, pac-we kɔ Kamaliyel. Wɔtɔkse sariye enayi, nwe afum fɔp ɲanabɔtɔr mɔ. K'eyefe aboc kiti aSuyif daco, k'oloku a pawurene afum akanje kɔresna, ³⁵ k'oloku: «Arkun a Yisrayel! Nɔkembɔrne bel-bel nte nɔndeyɔ afum akanje mɔ. ³⁶ Towon fe, Tudas enalekne, afum masar manjkɔle (400) ɲanacɔk kɔ darɔɲ. Mba anamɔlak kɔ, afum ako enasole mɔ fɔp k'ambelas ɲa. Ali wɔkin anasak fe. ³⁷ Nte tatɔko tenɔpɔr mɔ, kɔ Yudas wɔKalile eyefe tem nte ɲajɔ-lɔm afum a dɔtɔf mɔ. K'osole sɔ afum alarɔm. Nkɔn sɔ anamɔlak kɔ, ɲje enasɔp kɔkɔfali kɔcɔme kɔ darɔɲ mɔ fɔp, kɔ ɲasamɔsar. ³⁸ Ndekel ic-lok' un, ta nɔɔɔpɔsɔr afum akanje, nɔsak ɲa ɲako. Kɔ pɔyɔne fɔ mɔfan, kɔ pɔyɔne fe ti mɔyɔ manjan nda fum menjyefe-e, mendesɔle. ³⁹ Mba kɔ pɔyɔne fɔ nda Kanu menjyefe-e, nɔfɔdetam kɔsɔlene mi de! Nɔkɔmɔrne kɔdeyefɔrene kɔ Kanu de!» Kɔ ɲane moloku mamɔko Kamaliyel enasɔp kɔloku ɲa mɔ.

⁴⁰ Kɔ ɲawe asom a Yesu, kɔ ɲasut ɲa, kɔ ɲamɔne ɲa kɔtɔsɔ-lok-loke tewe ta Yesu, kɔ ɲasak ɲa.

⁴¹ Kɔ asom a Yesu ɲawur ɲa aboc kiti daco. Kɔ pɔmbɔt ɲa kɔtɔras kɔnan teta kɔlelas ka tewe ta Yesu. ⁴² Dɔsɔk o dɔsɔk pɔyɔne nde kɔlɔ kɔpɔɲ ka Kanu kɔ pɔyɔne fe ti nde wɔlɔ wɔɲan, ɲanasak fe kɔc-tɔkse kɔ kɔcam moloku mɔtɔt: A Yesu ɔyɔne Krist, wɔbe nwe Kanu kayek-yek mɔ.

6

Ayek-yek arkun camat-məraŋ kamar ka asom a Yesu

¹ Mata maməkə nte acepse a Yesu ŋaŋc-la kəla dām mə, aSuyif acəp kusu ka Kresi ŋayefɛ kəcəpəsne teta akə ŋaŋc-cəp Ebəre mə. Aran acəp cəkresi aŋe awos aŋan ŋafi mə ŋaŋc-səto fe yeri pəmə acəp Ebəre dəsək o dəsək kə andeyer-ɛ. ² Kə Asom wəco kə mərəŋ ŋawe kənay ka acepse a Yesu kəŋəŋkəne, kə ŋaloku: «Pəmar fe su kəsak kəcəm kə kətəkse toloku ta Kanu teta kəyer yeri. ³ Awa awəŋc su aŋa, nəyek-yekəne arkun camat-mərəŋ, aŋe afum ŋaŋcərə kəyə mera yotət mə, ŋalare sə Amera Nəcəmpi ŋa Kanu kə kəcərə kəkət. Səsoŋ ayek-yek anu akakə yebac yayəkə. ⁴ Səna səsumpər bel-bel kətola ka Kanu kə yebac ya kəcəm kə kətəkse toloku ta Kanu tēm fəp.»

⁵ Kə moloku maməkə məmbət afum fəp, kə ŋayek-yek Etiyen, fum wəlaŋ Kanu wəpəŋ, pəlarɛ Amera Nəcəmpi ŋa Kanu; kə Filip; kə Pirokər; kə Nikanər; kə Timon; kə Parmenas; kə Nikola, wəka dare da Antiyək, nwe enayəne wacikərə kabere ka dine da aSuyif mə. ⁶ Kə ŋaŋkə ŋamentar ayek-yek akakə asom a Yesu nte ŋalip kətola Kanu mə, kə ŋanden ŋa waca kədəs kəŋan.

⁷ Moloku ma Kanu mme aŋc-təkse mə meŋc-sam kəsam dām, kə acepse a Yesu ŋala katəna-katəna Yerusalem, kə aloŋne Kanu alarəm ŋawosə kəlaŋ Yesu.

Kəsumpər ka Etiyen

⁸ Kanu kənamar Etiyen kə kəsəŋ kə kətəm kəyə ka mes mēwey-wey kə megbəkəre məpəŋ ma Kanu afum daco. ⁹ Afum aləma aka kələ ka dəkətola Kanu da aSuyif aŋe aŋc-we ki «kələ ka Awur dacar» mə, ŋanayine fe Etiyen. Na ŋanayəne afum aka atəf ŋa Siren, aka dare da Aleksandar kə afum a atəf ŋa Silisi, kə aka atəf ŋa Asi. Nte tə kə ŋamberɛ kəgbəkələne kə Etiyen. ¹⁰ Mba ŋanataŋ fe kəsumpər kə dəmoloku, bawo Amera Nəcəmpi ŋa Kanu ŋenasəŋ kə kəlök-lökɛ dəcərən.

¹¹ Ti disre, kə afum akakə ŋasəŋ calbante pəsam aŋe ŋanaloku nte: «Səna sənene kə kələməs Musa kə Kanu!»

¹² Kə ŋamberəs afum mər kəyefɛ abeki a dətəf haŋ atəkse sariye. Kə ŋasumpər Etiyen, kə ŋaŋkəkərə kə fəp ya aboc kiti aSuyif kirin. ¹³ Kə ŋaŋkənene sə calbante akakə ŋanawosə kəyeme mə, ŋac-loku: «Fum wəkawe eyi fe nte o nte mēne kəlökə pələc pa kəfo kəsoku kaŋkə kə sariye sa Musa. ¹⁴ Sənene kə pəc-loku a Yesu wəNasaret wəkawe endeləsər kəfo kaŋkə, pəsəkpər sə məyə mme Musa enasakə su mə.»

¹⁵ Aboc kiti aSuyif fəp ŋanagbətne Etiyen, bawo kəro kən kəŋc-mot pəmə ka melekɛ.

7

Etiyen nde fəp ya aboc kiti kirin

¹ Kə wəloŋne wəpəŋ wəka kələ kəpəŋ ka Kanu eyif Etiyen: «Itə teyi ba?»

² Kə Etiyen oloku: «Awəŋc im aŋa, Papa kem aŋa, Nəcəŋkəl im! Kanu nke debeki dən doŋmot mə kəŋawurər Abraham, wətem kosu, nte enayi Mesopotami, ta entadedər kəndɛ Haran mə. ³ Kə Kanu kəlökə Abraham: «Məwur atəf ŋam, dəŋkom dam, məkə nde atəf ŋɛ indekə-mentar' əm mə.»

⁴ Kə Abraham owur atəf ŋa Kaldi, k'əŋkə pəndɛ dare da Haran. Dəndo, nte defi da kas dəcəpər mə, kə Kanu kəŋcəpərəne kə atəf ŋaŋe nəndɛ oŋ ndəkəl mə. ⁵ Kanu kənasəŋ fe Abraham kə atəf ŋaŋe, ali dəkəcəmbər kəcək, mba kənaləkɛ kə temer kədəsəŋ kə ŋi kəbər kəbənda ka dokom dən kə nkən dəcəpər-ɛ, mba tēm tətəkə ta entayə wan-ɛ. ⁶ Kə Kanu kəlökə Abraham nte: «Kəbənda ka dokom dam kəndeyi decikərə atəf ŋələma. Andəkə-cəmbər ŋa di dacar, pətərəs ŋa meren masar maŋkələ (400). ⁷ Mba afum aka atəf ŋaŋkə ŋandəkə-cəmbər ŋa dacar mə, in' endəkə-bocər ŋa kiti. Kə təcəpər-ɛ, ŋandewur ŋadəkər-kor im nno kəfo kaŋkɛ.»*

⁸ Nte tətəkə təcəpər mə, kə Kanu kəŋcəŋəs kiyi kən tetin kə Abraham, ti təyən kəməŋkərne ka kəkəŋc arkun. Ti disre kə Abraham oŋkom Isiyaka, k'əŋkəŋc kə tataka tən ta camət-maas. Itə Isiyaka enayə sə Yakuba, kə Yakuba əyə sə ti awut ən arkun wəco kə mərəŋ, aŋe ŋayəne cas ca cusuŋka wəco kə mərəŋ ca Yisrayel mə.

⁹ Nte atem asu, awut a Isiyaka, ŋanayəne wəŋc kəŋan Isifu kəraca mə, kə ŋaŋcaməs kə nte təŋsəŋ pəkəkərə kə Misira mə. Mba Kanu kənayi kə Isifu, ¹⁰ kəŋayac kə pəcuca fəp. Kanu kəŋc-mar Isifu, kəc-səŋ kə kəcərə kəkət nde Firawona wəbe ka Misira fəp kirin. Firawona enasəŋ Isifu dekirin da Misira kə da kələ kən disre fəp mə.

¹¹ Kə dor dəpəŋ dende deyɪ Misira fəp kə atəf ŋa Kanahən. Pəcuca pənabək, atem asu ŋaŋc-səto fe yeri. ¹² Kə Yakuba ende pəne a cəgbay cəyi Misira, k'osom təkəkəkəkə awut ən aŋe ŋantəŋne atem asu mə. ¹³ Ta mərəŋ, kə Isifu owurərne awəŋc ən, nte tə kə Firawona əsətə kəcərə oŋ akomənɛ a Isifu. ¹⁴ Kə Isifu osom awəŋc ən a pəkere kə kas Yakuba, kələkənɛ ka afum ən fəp, aŋe ŋaŋc-bəp afum wəco camət-mərəŋ kə kəcəmat (75) mə. ¹⁵ Kə Yakuba ontər atəf ŋa Misira. Difo enafi, kə atem asu aləma. ¹⁶ K'əŋkəkərə cəbel cəŋan Səkəm, k'əŋkə pawup nde kufu nke Abraham enawayɛ pəsam nno kusuŋka ka Hamər kəyi mə.

¹⁷ Tēm nte pənamar a Kanu kələs temer nte kənaləkɛ Abraham mə tənələtərne. Kə dokombərə dembək, kə afum ŋaŋla oŋ kələ

* 7:7 Dəkəcəp 15:13-14

dam Misira, 18 han ko wabe walo ma ender pande debe da atof njanko nwe enato-care Isifu mo. 19 Wabe wakako ender pac-nempas, pac-toras atem asu. K'ende pasone ja kasak canaka canjan, nte tohsone ta akako njantam kayi doru mo.

20 Tem tatakò t' anakom Musa, nwe enabot Kanu kananj ko. K'antampar ko yof maas nde kalo ka kas disre, 21 mba nte toyo tenatoyi mene kagbal kon mo, ko wan ka wabe ka Misira wəran efir ko, k'onjo padusum pəyo ko wan. 22 Kacare kakot fəp k' aMisira k' anadusume Musa, k'osoto fanontər damoloku ko damoyu.

23 Nte Musa osoto meren waco mankale (40) mo, k'ende pacem-cemne kaka-nanj awenɔ anja, afum a Yisrayel. 24 Ko Musa onjo tenatoyi wenɔ wakin waka Misira pac-cakara, k'enjamene wenɔ wakako anɔ-toras mo. K'olukse ayekəna wenɔ, k'endif wəMisira. 25 Ko Musa enjam-cemne a awenɔ anja njantam kac-gbekare a Kanu kantam kabanj ja ko njanɔme ko darən-ε, mba njanacare fe ti. 26 Dackosak, ko Musa onjo pəbəp aYisrayel merən njac-sutene, k'ayac ja, k'olompas ja daco. K'eyif ja: «Ta ake to nənɔsutene tante-ε? Dewenɔa do nayo!»

27 Mba wako enɔ-cakara wenɔ mo, ewen Musa pac-yif: «An' oson' əm kayone wabe ko wəboc kiti sənə daco-ε? 28 Kadif im ko mafan ba, pəmo təkò mənɔdɔfə wəMisira mo?» 29 Ko moloku mamako masone Musa kayekse, k'onjo pande decikara atof ja Madiyan. Difo enakom awut arkun merən.

30 Nte meren waco mankale menɔpər (40) mo, ko meleke mowurər Musa nde tegbere ta toro ta Turisnina dəmeme ma nenɔ nde denɔmar dərəntəm mo. 31 Nte Musa enanj ti mo, ko pənɔciyanε ko kananj ka tes təwey-wey tatakò, nte onɔ-cənne kəko-gbekare mo, ko dim da Wəbe Kanu dender ko. 32 «In' əfo, Kanu ka atem am: Kanu ka Abraham, ka Isiyaka ko Yakuba!» Musa pac-yikce, ta onwose so kəgbətne di-ε.

33 Ko Wəbe oloku ko: «Məwure cəfta cam dəwecək, bawo kəfo kanjo manɔme mo, kəfo kəcempi ko. 34 Inanj pəcuɔ pa afum em anje njayi Misira mo, ine kəgbis kəjan: In-tor ideyac ja. Ndekəl on, mader isom əm Misira.»

35 Musa wakako njanace a njac-loku: «An' oson' əm kayone wabe ko wəboc kiti sənə daco-ε?» Nkon Kanu kanasom pəyone wabe ko wayac, kabere ne ka meleke mme menawurər ko nde dərəntəm mo. 36 Nkon Musa enawurene aYisrayel Misira pac-yo mes məwey-wey ko megbekare ma Kanu, nde kəba Kayim ko nde dətəgbere, meren mme waco mankale (40) disre.

37 Nkon Musa wakako yati enaloku aYisrayel: «Kanu kəndekere nu sayibe pəmo ina, nwe kəndeyek-yek awenɔ anu daco mo,

pəsom ko nno nəyi mo.» 38 Nkon Musa, nte afum njanalonkanε nde dətəgbere mo, nkon enayone so wəcəpərene moloku atem asu daco ko meleke mme moɔc-lok-lokər ko nde dətərɔ ta Turisnina mo. K'osoto moloku meyi wəyən, nte tohsone səcərə mi mo.

39 Atem asu njanafan fe kəcənkal ko, ko njawenas ko. Njanacem-cemne dəkəkac kaluksərne Misira. 40 Ko atem asu njaloku Aruna, «Məlompasε su merənka, mme mendesole su mo, bawo Musa nwe owurene su Misira mo, sənɔcərə fe nte tosoto ko mo.» 41 Mata mamako, ko njalompas terənka ta tura, ko njalonε nno terənka kirin, ko njamboce kasata yebac ya waca wanjan. 42 Mba ko Kanu kambər ja kumunt, ko kasake ja kakor-koru ca ya darenɔ. It' anɔciε ti buk ba sayibe-ε disre: «Nəna aka Yisrayel, meren waco mankale (40) mme nənɔpərene dətəgbere mo, in' ə nənɔc-dife sem kalonje disre ba?»

43 Nənakekare abal ja terənka ta Mələk ko terənka ta kos ka kanu konu Refan. Nənapat merənka teta kac-tontnεne ka mi fər kirin!

Ti disre kəkəkere nu k' inder decikara Babilon tadarən.»

44 Atem asu njanayo dəndo dətəgbere abal ja sede nne anamənɔ walake wa masar nwe Kanu kənacice Musa mo. Tatakò to wəlok-lokər ka Musa enaloku ko a pəyo, a njowurene ko njoko enanənɔ mo. 45 Nte atem asu njasoto nj mo, ko njankekare nde atof nne Kanu kanabelas afum fər njan kirin mo. Yosuwe pəyone ja wəkirin. Abal njanko njənayi di han tem ta Dawuda. 46 Ko Dawuda osoto kəmar ka Kanu, k'ontola so kəsən ko kəfo nke onkəcəmbərə Kanu ka Yakuba dəkayi mo. 47 Mba Sulemany enader pələ kalo kanjo.

48 Mene nte Wəbe waka darenɔ ontwose kayi paka disre mpe kəca ka fum kəlompas mo, pəmo təkò sayibe səloku ti mo:

49 «Wəbe oloku: «Kom kayone dəcəm dem da debe, ko antof njəyone dəkəcəmbər dem wəcək. Ake kalo ko nəyi kəcəmbər em-ε? Kəfo kərə k' inde ic-nəsəm-ε?»

50 Bafə kəca kem kəlompas mame fəp ba?»

51 Nəna afum atanj lənəs, ayə bəkək pəmo bilakoro! Han mako nəna nəyi kəwenəs Amərə Nəcempi ja Kanu pəmo atem anu! 52 Sayibe sərə atem anu njanato-toras-ε? Njanadif anje njananunkenε kəcəm kəder ka Wəlompu nwe nəna nənəsən on ja ko andif mo. 53 Nəna anje nənəsoto sariye sa Musa nse meleke ma Kanu menaloku ko mo, mba nənəkotene fe si, nəmənəkərne fe so si.»

Kadifka Etiyen
54 Nte Etiyen onɔc-lok-loku mo, afum ako njanɔ-ne moloku mamako mo, pənananjanε

kətele ɲa haŋ ɲaŋc-ɲaŋɟereɛne sek nno eyi mɔ.
⁵⁵ Mba Amera Ɗecempi ɲa Kanu ɲeŋc-ḅac Etiyen dərɪs. K'ɛŋgbətnɛ kɔm, k'ɛnəŋk nɔrɔ da debeki da Kanu, Yesu pəcamɛ kəca kən kətɔt.
⁵⁶ K'oloku: «Inəŋk kɔm kəgbite, Wan ka fum pəcamɛ kəca kətɔt ka Kanu!»

⁵⁷ Kɔ afum aŋɛ ɲaŋkule-kule pəpɔŋ, kɔ ɲasunɟne ləŋəs, kɔ ɲawɛtnɛ fəp fəŋan kəkɔ-ḅəp Etiyen. ⁵⁸ Kɔ ɲambeləs kɔ haŋ kɔ ɲawurɛne kɔ dare, kɔ ɲaŋcacas kɔ masar. Atəŋne aka ti ɲanaboc sumna saŋan sa kəroŋ wətɛmp dəntɔf, nwe aŋc-we Sol mɔ.

⁵⁹ Nte ɲaŋc-cacas kɔ mɔ, kɔ Etiyen ontola pəc-loku: «Wəbe Yesu, mabaŋ amera ɲem.»
⁶⁰ Nte tɔ kɔ Etiyen eŋcəp suwu, k'ɔŋkule-kule: «Wəbe, ta məsarəsər ɲa kiciya kanke!» Nte elip kəlɔku tatəkɔ mɔ, k'ɛŋgbɪŋ kifir.

8

¹ Sol enawosɛ kədɪf ka Etiyen.

Sol ɲeŋc-tərəs kəlɔŋkane ka alaŋ Yesu

Dəsək dadəkɔ d' anacop kətərəs kəlɔŋkane ka alaŋ Yesu dəndo Yerusalem. Kɔ alaŋ fəp fəŋan ɲasamasər nde taf ya Yude kɔ Samari, mɛnɛ asom a Yesu. ² Kɔ afum alomp alɔma ɲawup Etiyen, kɔ ɲambok kɔ bel-bel.

³ Kɔ Sol nkɔn eyɛfɛ kətərəs ka kəlɔŋkane ka alaŋ Yesu, pəc-bɛrɛ dəwələ waŋan, pəc-wurɛnɛ ɲa, pəc-sumpər arkun kɔ aran, pəc-bɛr ɲa dəbili.

Filip kəcam kən moloku mətət atəf ɲa Samari

⁴ Alaŋ aŋɛ ɲanasaməsər mɔ, ɲaŋc-cam moloku mətət mofɔ fəp mɛnɛ ɲaŋc-cɛpər mɔ.
⁵ Filip nwe ɛnator dare da Samari mɔ, eŋc-cam teta , nwe Kanu kəyɛk-yɛk kəyɔnɛ Wəbe mɔ. ⁶ Kəŋay k'afum kətəŋnɛ disrɛ ɲaŋc-cəŋkəl bel-bel təkɔ Filip ɔŋc-loku mɔ, nte ɲaŋc-ne kɔ ɲac-nəŋk sɔ mɛgbɛkərəɛ ma Kanu mɛnɛ ɔŋc-yɔ mɔ. ⁷ Yəŋk yelec yɔŋc-kule-kule kəwur afum alarəm dərɪs aka dare dadəkɔ. Anataməs atorər kɔ afum alarəm ako ɲanafi wɛcək mɔ.
⁸ Kɔ pəbotu pəpɔŋ pɛmbɛrɛ dare da Samari.

⁹ Wərkun wələma ɛnayı di pac-we kɔ Simɔŋ. Enawon dare dadəkɔ, pəyɔnɛ dure, pəc-səŋɛ aka Samari cusu kəwos, pəc-wɛnɛ sɔ fum wəpɔŋ. ¹⁰ Afum fəp, kəyɛfɛ wanfɛt haŋ wəbeki ɲanalelɛ kɔ, ɲac-loku: «Fum wəkawɛ ɔyɔnɛ fənɔntər fa Kanu, fənɔntər fəkɔ aŋwe «Fəpɔŋ» mɔ.» ¹¹ Ɗanacəmə kɔ darəŋ, ɲawo ɛnawon kəwosəs ɲa cusu teta dureya dɔn. ¹² Mba nte ɲanalaŋ moloku ma Filip, nwe eŋc-cam moloku mətət ma debɛ da Kanu kɔ tewe ta Yesu Krist mɔ, k'əŋgbət arkun kɔ aran dərɔmun. ¹³ Kɔ Simɔŋ nkɔn yaŋi ɛlaŋ moloku ma Filip, k'owosɛ kəgbət dərɔmun. K'ɛŋcəmə Filip dantaf tɛm fəp. Nte Simɔŋ ɛnəŋk mɛgbɛkərəɛ kɔ mes mɛwɛy-wɛy ma Kanu mɛnɛ mɛŋc-yi mɔ, kɔ kusu kəwos kɔ.

¹⁴ Nte asom a Yesu ɲanayı Yerusalem kɔ ɲane a aka Samari ɲawosɛ toloku ta Kanu mɔ,

kɔ ɲasom Piyer kɔ Saŋ kəkɔ di. ¹⁵ Nte Piyer kɔ Saŋ ɲantor dare da Samari mɔ, kɔ ɲantolanɛ ɲa nte tɔŋsəŋɛ ɲasɔtɔ Amera Ɗecempi ɲa Kanu mɔ, ¹⁶ ɲawo haŋ tɛm tatəkɔ Amera Ɗecempi ɲɛnatorər fɛ nwe o nwe kərəsna dəndo. Mɛnɛ kəgbət dərɔmun gbəcərəm kɔ ɲanasɔtɔ tewe ta Yesu Krist. ¹⁷ Awa Piyer kɔ Saŋ ɲandɛŋər ɲa waca, kɔ ɲasɔtɔ Amera Ɗecempi ɲa Kanu.

¹⁸ Nte Simɔŋ ɛnanəŋk a kədɛŋər kəca ka asom a Yesu gbəcərəm kənasəŋ afum Amera Ɗecempi mɔ, k'ɛŋkɛrɛ ɲa pəsam pəc-loku: ¹⁹ «Nəsəŋ im ina sɔ kətam! Nwe o nwe indɛdɛŋər waca mɔ, wəkayı pəsɔtɔ Amera Ɗecempi ɲa Kanu.»

²⁰ Mba kɔ Piyer oloku kɔ: «Kanu kəsəŋɛ mələcɛ kɔ pəsam pam, ɲawo məŋcɛm-cɛmɛnɛ kəsɔtɛnɛ pi kəpocɛ ka Kanu!» ²¹ Məna məyɔ fɛ daka, məyɔ fɛ tofokəl nno tes tante disrɛ, ɲawo abəkɛc ɲam ɲolomp fɛ fər ya Kanu kirɪŋ. ²² Məlɔksərɛnɛ Wəbe Kanu, mələtsɛnɛ kɔ, mətola kɔ nte tɔŋsəŋɛ pəŋaŋɲɛn' am mɛcɛm-cɛmɛnɛ mələc ma abəkɛc ɲam mɔ, kɔ Kanu kəwosɛ ti-c. ²³ Ɗawo inəŋk fɔ mɛcɛm-cɛmɛnɛ mələc ma kərəca məntam əm, kɔ kətɔ-lomp kəsəkət' əm.»

²⁴ Kɔ Simɔŋ oloku kɔ: «Nətolan' em Kanu Wəbe, nte tɔŋsəŋɛ mame nəlɔku mɔ ta təlɔm o təlɔm təsət' əm.»

²⁵ Piyer kɔ Saŋ ɲaŋcam nte ɲananəŋk kɔ təkɔ ɲanane teta Yesu mɔ, kɔ ɲalukus Yerusalem, ɲac-cam toloku tətɔt ta Kanu sədare salarəm sa Samari.

Filip kɔ wərkun wəpɔŋ wəka atəf ɲa Ecopi

²⁶ Mələkɛ ma Wəbe mələma mɛndɛr nde Filip eyi mɔ moc-loku: «Məkɔ ntɛndɛ kəca-kətɔt, məsɔlnɛ dəpɔ dəyɛr-yɛr ndɛ dɛŋyɛfɛ Yerusalem doc-tor Kasa mɔ.» ²⁷ Kɔ Filip eyɛfɛ katin, k'ɛntas. Wərkun wəpɔŋ wəka Ecopi ɛnayı pabanɛ kɔ. Nkɔn ɛnatəmpər kəcəmbər-cəmbər ka daka da Kandas, wəbera wəka atəf ɲa Ecopi fəp. Ɗnader Yerusalem kədəkor-koru Kanu. ²⁸ Kəlulukus k'ɛŋc-ndɛ ndərɔn pəndɛ pəyɛksɛnɛ pən kəroŋ, pəc-karaŋ pəpɔŋ buk ba aŋnabi Esayı. ²⁹ Kɔ Amera ɲa Kanu ɲoloku Filip: «Məcəŋnɛ məlɔtərɛnɛ pəyɛksɛnɛ mɛ.»

³⁰ Kɔ Filip eyɛksɛ kəkɔ dəndo, k'ɛnɛ wəka Ecopi nwe pəc-karaŋ buk ba aŋnabi Esayı. K'eyɪf kɔ: «Məŋcərə nte məyi kəkaraŋ mɔ ba?»

³¹ Kɔ wəEcopi nwe oloku Filip: «Cəke c' intam ti kəcərə-ɛ, k'intəyɔ nwe ɛntəks' em mɔ?» K'oloku Filip a pəpɛsɛ pəndɛ kɔ kəsək pəyɛksɛnɛ pən kəroŋ.

³² Moloku ma kitabɔ mɛnɛ eŋc-karaŋ mɔ mɛnəyɔnɛ mɛnɛ: «K'əŋkɛrɛ kɔ dəkədɪf pəmɔ aŋkɛsiya. Pəmɔ aŋkɛsiya ɲowut ɲɛ ɲontəkule-kule wəfɔn wəka ɲi dəntɔf mɔ, ɛnawani fɛ kusu.»

³³ Owose katorɛ kɔn banca, k' ambanɛr kɔ kanɛe kɔn.

An' endetam kɔlɔm teta kɔbɛnda ka dokom dɔn-ɛ?

Bawo anim kiyi kɔn doru antɔf njanɛ kɔroŋ.*

³⁴ Kɔ wɔrkun wɔbanɛ nwe eyifnɛ Filip: «lɛtsɛn' am, mɔlok' im: Tes ta ana tɔ sayibɛ sɔluku tante-ɛ? Ta nkɔn wɔsɛrka ba, ka fum wɔcuru?» ³⁵ Kɔ Filip ɛlɛk moloku k'ɔncɔp dɔmoloku ma kitabɔ mamɔkɔ, k'oloku kɔ toloku tɔtɔt ta Yesu.

³⁶⁻³⁷ Ntɛ njanasolnɛ dɔpɔ nɔc-kɔ mɔ, kɔ njanɔ kɔ nɔbɔp domun. Kɔ wɔrkun wɔbanɛ oloku: «Domun dɔ dandɛ: Ak' endeyamɔs ɔŋ kɔgbɛt kɔm dɔromun teta Kanu-ɛ?»[†] ³⁸ Kɔ Filip oloku a pɔcɛmbɛr pɛyɛksɛnɛ, kɔ nɔntɔr dɔromun. kɔ Filip ɛnɔgbɛt kɔ dɔromun teta Kanu. ³⁹ Ntɛ njanpɛ dɔromun mɔ, kɔ Amɛra Nɛcɛmpi nɔ Wɔbɛ Kanu nɛmpɛnɛ Filip. Ti disrɛ, wɔbanɛ wɔka Ecopi nwe ɛnɔŋk fɛ kɔ sɔ, k'osolnɛ dɔpɔ dɔn abɔkɛc nɔbotu disrɛ. ⁴⁰ Kɔ Filip ɔŋkɔ pɛnɔŋkɛnɛ dare da Asot. K'oloku moloku mɔtɔt ma Kanu sadare fɛp nɛ ɛncɛpɛr mɔ, hanɔ k'ɔŋkɔ pɔbɔp dare da Sesari.

9

Kanu kɔŋcambɔr Sol dɔpɔ dɔtɔt (22:3-16; 26:9-20)

¹ Tɛm tɔtɔkɔ Sol pɔc-bɛnɔsɛnɛ kɔdifɛt acɛpsɛ a Wɔbɛ Yesu darɔŋ, k'ɔŋkɔ ndɛna wɔloŋnɛ wɔpɔŋ wɔka kɔlɔ kɔpɔŋ ka Kanu. ² Kɔ Sol ewer wɔloŋnɛ wɔpɔŋ reka teta wɔlɔ wa dɔkɔtola Kanu da aSuyif ndɛ Damas, nɛ tɔŋsɔŋɛ k'ɛmbɔp di akin akin-ɛ, pɔyɔnɛ arkun pɔyɔnɛ aran anɛ njanɔcɛmɛ dɔpɔ da Yesu darɔŋ mɔ, pɔtam kɔsumpɛr nɔ pɔkɛkɛrɛ Yɛrusalɛm. ³ Dɔpɔ Sol ɛnɔyɔ pɔc-lɔtɛrnɛ dare da Damas, gbɔŋcɔna babɔkɔ kɔ pɔmot pɛyɛfɛ dɔkɔm, kɔ pɔsɔŋ pɔwanɔkɛra mɛ pɛnakɛl kɔ mɔ. ⁴ K'ɛntɛmpɛnɛ dɔntɔf. K'ɛnɛ dim ndɛ dɛnɔyɛf kɔ: «Sol! Sol! T' ake tɔ mɔntɔrɔs ɛm-ɛ?» ⁵ Kɔ Sol eyɛf kɔ, «Wɔbɛ, mɔna an' ɔfɔ-ɛ?»

«Ina, Yesu iyanɛ, nwe mɔyɔ kɔtɔrɔs mɔ. ⁶ Mba mɔyɛfɛ, mɔbɛrɛ dare, anɔkɔ-lok' ɔm tɔkɔ pɔmar mɔyɔ mɔ.» ⁷ Kɔ arkun anɛ njanasol kɔ nkɔn Sol mɔ njanɔcɛmɛ, ta njanam kɔlok-loku-ɛ kɛnɛsɛ disrɛ, nɔc-nɛ dim mba ta njanɔŋkɔ fum-ɛ. ⁸ Kɔ Sol ɛyɛfɛ dɔntɔf pɛmɛpi fɔr, mba ta ɛnɔŋkɔ paka ɔ paka-ɛ. K'asumpɛr kɔ kɛca, k'ambɛrsɛnɛ kɔ dare da Damas. ⁹ K'ɛyɔ di mata maas ta ɛnɔŋkɔ-ɛ, ɔfɔdi peri, ɔfɔmun.

¹⁰ Dɔndo dare da Damas wɔcɛpsɛ wɔka Wɔbɛ Yesu darɔŋ wɔlɔma ɛnɔyɔ di pɔc-wɛ kɔ Ananiyas. Kɔ Wɔbɛ oloku kɔ kɔnɔŋkɔ disrɛ: «Ananiyas!»

K'owosɛ: «Iyi nno, Wɔbɛ!»

* **8:33** Esayi 53:7 † **8:36-37** Yecicɔs yɔlɔma anɔndɛnɔr moloku mɔlɔma: Kɔ Filip oloku: «Kɔ mɔlanɔ abɔkɛc nɔm fɛp-ɛ, santam ti.» Kɔ wɔEcopi wɔbanɛ oloku: «lanɔ a Yesu Krist ɔyɔnɛ Wan ka Kanu.»

¹¹ Kɔ Wɔbɛ Yesu oloku kɔ: «Mɔkɔ dɔpɔ dɔkɔ anɔwɛ «Dolompu» mɔ, mɔkɔ mɔtɛn ndɛ kɔlɔ ka Yudas fum wɔkɔ anɔwɛ Sol mɔ, wɔka dare da Tarɛs ɔyɔnɛ. Bawo ontola Kanu, ¹² kɔ Kanu kɔnɔmentɔr kɔ kɔnɔŋkɔ disrɛ fum nwe anɔwɛ Ananiyas mɔ pɔbɛrɛr kɔ. K'ɛndɛnɔr Sol waca, nɛ tɔŋsɔŋɛ kɔ sɔ kɔnɔŋkɔ mɔ.»

¹³ Mba Ananiyas olukɛ: «Wɔbɛ, inɛnɛ afum alarɔm nɔc-lɔm pɔlɛc mɛpɛ fum wɔkɔkɔ ɔyɔ afum am acɛmpi ndɛ Yɛrusalɛm mɔ. ¹⁴ Nno kɔfo kanɔkɛ yati kɔ aloŋnɛ apɔŋ aSuyif njanawurɛ Sol a pɔdɛsumpɛr nwe ɔ nwe om-bɔŋc tɛwɛ tam mɔ.»

¹⁵ Mba kɔ Wɔbɛ oloku Ananiyas: «Mɔkɔ! Bawo fum wɔkɔkɔ paka pɔ mɛpɛ inayɛk-yɛk kɔkɔtɛnɛ tɛwɛ tem nno abɛ a tɔf ya doru kɔ aka Yisrayɛl fɔr kiriyɔ mɔ. ¹⁶ Ina yati in' ɛndɛmentɔr Sol pɔcuy fɛp pɔkɔ pɔmar pɔdɛcɛpɛrɛnɛ teta tɛwɛ tem mɔ.»

¹⁷ Kɔ Ananiyas ɔŋkɔ. Ntɛ ɛmbɔp kɔlɔ kanɔkɔ mɔ, k'ɛmbɛrɛ, k'ɛndɛnɔr Sol waca. K'oloku: «Sol Wɛŋc im, Wɔbɛ Yesu, nwe ɛnawurɛr ɔm ndɛ dɔpɔ ndɛ mɔnasolnɛ mɔc-ɔr Damas mɔ, osom im nɛ tɔŋsɔŋ' am sɔ kɔnɔŋkɔ, a mɔlarɛ sɔ Amɛra Nɛcɛmpi nɔ Kanu mɔ.» ¹⁸ Gbɔŋcɔna babɔkɔ, kɔ ca yɔŋkɔŋɛ kɔ dɔfɔr pɛmɔ wok-wok, kɔ fɔr yɔn yɛntam sɔ kɛc-nɔŋkɔ. Kɔ Sol ɛyɛfɛ, k'ɔsɔtɔ kɔgbɛt dɔromun teta Kanu. ¹⁹ Ntɛ elip kɔdi yeri mɔ, k'ɔsɔtɔ sɔ fɔnɔntɔr.

Sol kɔcam kɔn toloku ta Kanu dare da Damas

Kɔ Sol ɛncɛpɛrɛnɛ mataka mɔlɔma kɔ acɛpsɛ a Wɔbɛ Yesu akɔ njanɔyɔ dare da Damas mɔ. ²⁰ K'ɛyɛfɛ kɔcam katina dɔwɔlɔ wa dɔkɔtola Kanu da aSuyif, pɔc-loku a Yesu Wan ka Kanu ɔyɔnɛ. ²¹ Kɔ pɔŋciyanɛ afum fɛp anɛ njanɔc-nɛ polok-loku pa Sol mɔ, kɔ njanɔyɛf: «Bafɔ nkɔn ndɛ Yɛrusalɛm ɛnɔc-fanɔ kɔmɔlɔk anɛ njanɔc-bɔŋc tɛwɛ tante mɔ ba? Bafɔ kɔsumpɛr kɔŋan k'ɛnɔdɛrɛnɛ nno, pɔkɛkɛrɛ nɔ ndɛ aloŋnɛ apɔŋ njanɔyɔ mɔ ba?» ²² Mba Sol pɔc-yɔ kɔyɔ dɔm kɔtam pɔc-sɔŋɛ aSuyif anɛ njanɔyɔ dare da Damas mɔ kɔciyanɛ, kɛc-mɛntɔr a Yesu ɔyɔnɛ Krist, wɔbɛ wɔyɛk-yɛk wɔka Kanu.

²³ Ntɛ mataka mɔlɔma mɛnɔcɛpɛr mɔ, aSuyif anɛ njanɔyɔ Damas mɔ njanɔtɔŋnɛ kɔnim ka Sol. ²⁴ Kɔ Sol ɛndɛ pɔcɛrɛ tɛtɔŋnɛ tanɔn. ASuyif njanɔc-bum danɔ kɔ pibi dɔkɔwurɔ da dare nɛ tɔŋsɔŋɛ njanam kɔnim kɔ mɔ. ²⁵ Mba pibi pɔpɔkɔ kɔ acɛpsɛ a Wɔbɛ Yesu darɔŋ njanɔmɛr kɔ dɔkɔsaksaka, kɔ njanɔkɛnɛ kɔ damba da sanɔka sa dare darɔŋ.

Kɔyɔ ka Sol Yɛrusalɛm

²⁶ Ntɛ Sol ɛmbɛrɛ Yɛrusalɛm mɔ, k'ɛnɔŋkɔ kɔnɔŋkɔlɛnɛ acɛpsɛ a Wɔbɛ Yesu darɔŋ. Mba fɛp fɛnɔc-nɛsɛ kɔ, ta njanɔlanɔ a nkɔn sɔ ɔyɔnɛ

wæcpeſe waka Yesu darəŋ-ε. ²⁷ Mba kɔ Barnabas ɛlek kɔ, kɔ ŋaŋkɔ nde asom a Yesu ŋayi mɔ. Kɔ Barnabas ɔlmər ŋa nte Sol enanəŋk Wəbe Yesu dɔpɔ, a kɔ Yesu olok-lokər kɔ mɔ, kɔ nte tewe ta Yesu kənasəŋe kɔ kəbanjɛ mɔ. ²⁸ Sol əŋc-kɔ pəc-dər kɔ ŋa dəndo Yerusalem pəc-lok-loke kəlanj disrɛ tewe ta Wəbe Yesu. ²⁹ Sol pəc-lok-loku, pəc-gbəkəlene kɔ afum aKresi, mba, ŋa sɔ, ŋac-tən kənim kɔ. ³⁰ Nte awɛŋc alanj ŋaŋcərə ti mɔ, kɔ ŋasəŋe Sol kətor Sesari, k'ɛlek dɔpɔ k'əŋkɔ dare da Tarəs.

³¹ Kəlonjkanɛ ka alanj Yesu a atɔf ŋa Yude, atɔf ŋa Kalile kɔ atɔf ŋa Samari, ŋa fəp ŋanayi pəforu disrɛ. Alanj Yesu ŋaŋcəpəsene bəkəc, ŋayinə kənese ka Wəbe Kanu disrɛ. Amera Nəcempi ŋa Kanu ŋeŋc-marəs kəlonjkanɛ ka alanj Yesu, ti disrɛ ŋaŋc-la kəla dəm.

Kətaməs ka Eney

³² Piyer nwe əŋc-cəpər sədare sasəkɔ fəp mɔ, ɛnader pətor sɔ ndena afum acempi aŋe ŋanandɛ dare da Lida mɔ. ³³ K'əŋkɔ pəbəp di fum nwe aŋc-we Eney mɔ, ta əŋkɔt-ε, pəfəntərə debik meren camət-maas disrɛ. ³⁴ Kɔ Piyer oluku kɔ: «Eney, Yesu Krist ɛntaməs əm! Məyefɛ mənə wəsərka mənəp abik ŋam!» Gbəŋcana babəkɔ k'eyefɛ, k'ɛŋcəmɛ. ³⁵ Nte aka Lida kɔ aka Sarəŋ fəp ŋanəŋk kɔ mɔ, kɔ ŋaŋkafəli mera yanjan nno Wəbe Yesu eyi mɔ.

Kəyɛkti ka Tabita defɛ

³⁶ Wəran wəcpeſe ka Wəbe Yesu darəŋ wəloma ɛnayi dare da Yope, pac-we kɔ Tabita. Kusu kəŋan disrɛ aŋc-we kɔ sɔ Dorkas, ti tɔyɔne «were». Wəran wəkakɔ əŋc-yɔ mɛs mətɔt mɛlarəm, kɔ kəmar. ³⁷ Mata maməkɔ disrɛ, k'ɛfəntərə docu, k'ɛfi. K'ambikɛ kəbel kən, k'ampɛne ki nde dukulɔ da kəbɔ dərəŋc. ³⁸ Nte acəpɛsɛ a Wəbe Yesu darəŋ ŋanɛ a Piyer eyi Lida nde dɔlɔtərne dare da Yope mɔ, kɔ ŋasom arkun mərəŋ kəkɔ-letsɛne kɔ: «Ta məwon kəcəpər nde ndorosu.»

³⁹ Kɔ Piyer eyefɛ kɔ ŋaŋkɔ kɔ asom aŋe mərəŋ. Nte ŋambərə mɔ, k'ampɛne kɔ nde dukulɔ da kəbɔ dərəŋc. K'acəbokərə fəp ŋander ŋabəp kɔ ŋac-bok, ŋac-mɛntar kɔ səbrumus kɔ yamos nyɛ Dorkas ɛnalompəs nte ɛnayi kɔ ŋa mɔ.

⁴⁰ Kɔ Piyer owurɛne afum fəp nde doru, k'ɛŋcəp suwu, k'ontola Kanu tetən. Nte elip mɔ, k'ɛŋkafələ nde kəbel kəyi mɔ, k'oloku: «Tabita, məyefɛ!» Awa kɔ Tabita emepi fəp, nte ɛnəŋk Piyer mɔ, k'eyefɛ, k'ɛndɛ. ⁴¹ Kɔ Piyer əŋon kɔ kəca, k'eyɛkti kɔ. K'ewe afum acempi kɔ acəbokərə, k'ɛmɛntər ŋa Tabita pəyi wəyən. ⁴² Kɔ aka dare da Yope fəp ŋaŋcərə ti, kɔ alarəm ŋaŋcəp kəlanj Wəbe Yesu. ⁴³ Kɔ Piyer eyi dare da Yope mataka mɛlarəm, ndena Siməŋ wəloma nwe əŋc-bac kata mɔ.

10

Kəwe ka Piyer ndena Kərnɛli

¹ Wərkun wəloma ɛnayi Sesari pac-we kɔ Kərnɛli, pəyɔne wəbe ka kəgba ka asɔdar tasar tin (100). Kəgba kəŋkɔ k'aŋc-we «Kəgba Itali.» ² Nkən kɔ aka kəbɔ kən disrɛ fəp ŋaŋc-nese Kanu, ŋacəmɛ tɛfanj ta ki darəŋ. Kɔ Kərnɛli əŋc-yɔne afum nənɔfər, pəc-tola Kanu tɛm fəp. ³ Dəsək dɔloma dec dərəfɔy, k'ɛnəŋk pəsoku pəs kənəŋk disrɛ, mɛlekɛ ma Kanu mɔloma mɛbərə nde kəbɔ kən disrɛ, kɔ mewe kɔ: «Kərnɛli!»

⁴ K'ɛŋgbətne mi, kɔ kənese kəyi kɔ, k'eyif mi: «Acəke Wəbe?»

Kɔ mɛlekɛ maməkɔ moloku kɔ: «Motola mam kɔ kəyɔne kam afum nənɔfər, mɛs maməkɔ fəp mɛmpɛ nde Kanu fər kirinj, kɔ kəŋcəm-cəmne mi. ⁵ Məsom oŋ afum dare da Yope ŋakowen' am fum wəloma nwe aŋwe Siməŋ mɔ, pac-dənər kɔ tewe ta «Piyer». ⁶ Ndena Siməŋ wəloma eyi, wəkakɔ wəbəc kata ɔfɔ, kəbɔ kən kəyi kəba kəsək.»

⁷ Nte mɛlekɛ maməkɔ mɛnalok-lokər kɔ mɔ mɛnadɛlukus, kɔ Kərnɛli ewe amarəs ən mərəŋ kɔ wəsɔdar wacəmɛ mɛfanj ma Kanu darəŋ wəloma aŋe ŋanayi kɔ dəntɔf mɔ. ⁸ Nte Kərnɛli elip kəlmər asɔdar ən mɛs məkɔ mɛnacəpər nkən kɔ mɛlekɛ daco mɔ, k'osom ŋa Yope.

⁹ Dɔckəsək, nte ŋanayi dɔpɔ, a ŋac-lɔtərne dare da Yope mɔ, kɔ Piyer ɛmpɛsɛ akɛr ŋa kəbɔ kən kəkəronj kəkɔ-tola Kanu, tɛnatəŋne danj dec-bəp. ¹⁰ Kɔ dor dɔyɔ kɔ, k'ɛfanj kədi yeri. Tɛm təkɔ anayi kəlompəsɛ kɔ yeri mɔ, kɔ kənəŋk kənder kɔ. ¹¹ K'ɛnəŋk kəm kəgbite, paka pələma mɛpɛ penawurɛne kɔ manta mɔpəŋ mɛmɛ anasumpər mɔŋkubut mənəkəle mɔ, montor hanj kɔ mɛfəntərə dəntɔf. ¹² Sɛm dokom fəp yɛnayi manta maməkɔ disrɛ, kəyefɛ sɛm ya wɛcək mənəkəle, yelɛŋɛ-lɛŋɛ hanj kəbəp bɛmp ya dərəŋc. ¹³ Kɔ dim dɔloma doloku kɔ: «Piyer, Məyefɛ, mədif, məsəm!»

¹⁴ Kɔ Piyer oluku: «Ala Wəbe! Tɔlɔm o tɔlɔm tɛntasəŋe f'ɛm kəsəm paka mɛpɛ sariyɛ səmɔne mɔ.»

¹⁵ Ta mərəŋ kɔ dim nde dolok-lokər kɔ sɔ: «Paka mɛpɛ Kanu kəcempəs mɔ, ta mənə məyik-yikəs pi.»

¹⁶ Kɔ teyi kəmaas, pəwon fɛ k'ampɛne dəkəm manta maməkɔ mɛnəyɔ sɛm mɔ.

¹⁷ Kɔ tɛdisrɛ ta kənəŋk kəŋkɔ teyi Piyer yama-yama. Tɛm tatəkɔ tɔ asom a Kərnɛli, nte amentər ŋa kəbɔ ka Siməŋ mɔ, kɔ ŋaŋkɔ ki nde dəkusunjka. ¹⁸ Kɔ ŋawe, kɔ ŋayif kɔ pəyɔne fɔ kəbɔ kəŋkɔ kɔ Siməŋ nwe andənər tewe ta «Piyer» mɔ eyi-ε.

¹⁹ Nte Piyer eyi kəcəm-cəmne tɛdisrɛ ta kənəŋk kən mɔ, kɔ Amera ŋa Kanu ŋoloku kɔ: «Arkun maas ŋayi nde dabəŋka ŋac-tən əm. ²⁰ Mator, nəsol nəkɔ kɔ ŋa, ali kənese ta kəy' in, bawo In' osom ŋa.»

21 Kò Piyer ontor k'eyif arkun aɲe: «Ina nanten, ta ake tɔ nanderene nno-ε?»

22 Kò ɲaloku kò: «Kòrneli, wàbe wàka asodar tasar tin (100), fum wəlompu pəc-nese Kanu, nwe aSuyif fəp ɲaɲcəre dətɔt dən ako ɲaloku mes mən mətɔt mɔ, ndərən Kanu kəsom mələke mosoku, a pəsak su sədew' am pəko-cəɲkəl' əm nte pəmar məloku kò mɔ.»
23 Awa kò Piyer emberse ɲa dəker, k'əsən ɲa dəkəyi.

Dəckəsək kò Piyer eyefe, k'ɔɲkò kò ɲa. K'awenɲe alaɲ a dare da Yope aləma ɲaɲcəmbər kò. 24 Kò ɲambere Sesari dəckəsək, Kòrneli pəc-kar ɲa, k'ewe akomene ən aləma nde ndərən kò anapa ɔn atɔt. 25 Kəbere ka Piyer, kò Kòrneli ɔɲkò pəfayne kò, k'entempene kò wəkək dəntɔf. K'ɛɲcəpe kò suwu. 26 Mba kò Piyer eyekti kò, k'oloku: «Məyefe, ina sɔ fum iyəne.»

27 ɲayi kəlok-loku kò Kòrneli, k'emberε k'embaɲ afum alaram ɲalɔɲkanε. 28 Kò Piyer oloku ɲa: «Nəɲcəre a aməne aSuyif kəbət kò acikəra, kò pəyone fe ti-ε, pəbere ndərən. Mba Kanu kəmentər im a pəmar fe a pakule fum o fum a eyik-yik, kò pəyone fe ti-ε, pəmar fe sɔ a pakule fum o fum a ɔsək fe fər ya Kanu kirin. 29 It' ɔsəɲe nte məsom a pako-w' em mɔ, k'inder ali ta inɲem-cəmnε-ε. Ndekəl iyif əm, T' ake tɔ məwen' em-ε?»

30 Kò Kòrneli oloku: «Təsɔtɔ mata mənɲələ ic-tola nno nderem, dəfəy dendeɲəp. K'inəɲk fər yem kirin wərkun wələma pəberne yamos yomotər-motər. 31 Kò fum wəkək oloku: «Kòrneli, Kanu kəmbaɲ kətola kam, k'ɛɲcəcm-cəmnε sɔ kəyone kam afum nənɔfər. 32 Məsom fum dare da Yope pəko-wen' am Simən nwe andəɲər tewe ta «Piyer» mɔ, nde kələ ka Simən, wəbək kata, nwe kələ kən kəyi kəba kəsək mɔ.» 33 K'isom katina fum, kò mənə məsɔtɔ abəkək ɲɔtɔt kəder. Ndekəl ɔɲ səyi fəp fosu Kanu fər kirin, sədecəɲkəl moloku məkò Wəbe osom əm kəloku mɔ.»

Moloku ma Piyer ndena Kòrneli

34 Awa kò Piyer elk moloku, k'oloku: «Kaɲce: Inɲcəre ɔɲ a Kanu kəyi fe kəsək kin. 35 Mba afum fəp daco mənə nwe məɲnese Kanu, məcəme pəlompu darəɲ mɔ, Kanu kəmbaɲ əm. 36 Kanu kənəkene aka Yisrayel toloku, pəc-loku ɲa moloku mətɔt ma pəforu mpe Yesu Krist ɛɲkεre afum fəp mɔ: Nkən ɔyone Wəbe ka afum fəp. 37 Nəna nəɲcəre təkò teyi Yude fəp mɔ, Kalile tenacop, nte Saɲ ɛnacam kəgbət dərɔmun mɔ. 38 Kanu kənbəy Yesu wəka Nasaret Aməra Nəcempi ɲən kò fənəntər. Nno o nno ɛɲc-cəpər mɔ, ɔɲc-yə pətɔt, pəc-taməs afum fəp aɲe aməra ɲelεc ɲəɲc-tərəs mɔ, bawo Kanu kənayi kò nkən Yesu.

39 Səyone atəɲne a mes fəp mmε Yesu ɛnayɔ nde atɔf ɲa aSuyif kò Yerusalem mɔ. Nkən

nwe ɲananim, ɲacəɲ kò dəkətək mɔ, 40 mba Kanu kənətimi kò tataka tən ta maas. Kò kəsən kò kəmentərne, 41 bafɔ nno afum fəp ɲayi mɔ, mba nno atəɲne mes aɲe Kanu kənənɲkεne kəyεk-yεk, kò səna aɲe sənadi yeri, səmun kò nkən nte ɛnayefe afi daco mɔ. 42 K'osom su kəloku afum, səmentər a nkən Yesu, nkən ɔ Kanu kəɲcəmbər kəyone nwe endeboce afum afi kò ayi wəyεɲ kiti mɔ. 43 Sayibe-e fəp sənaloku tətən: Nwe o nwe εgbəkər kəlaɲ kən Yesu mɔ, endesətɔ nde Kanu kəyi mɔ kəɲaɲneɲε ka mes mən mələc teta tewe ta Yesu.»

Atəyone Suyif ɲasɔtɔ Aməra Nəcempi ɲa Kanu

44 Moloku maməkò mɔ Piyer ɛnayi kəloku, nte Aməra Nəcempi ɲa Kanu ɲenatorər afum ako ɲaɲc-cəɲkəl moloku mən mɔ. 45 Cusu cənawos alaɲ a Kanu, akəɲc ako ɲanader kò Piyer mɔ, kənəɲk a kəpocε ka Aməra Nəcempi kənəsaməsər kəbəp haɲ acikəra aɲe ɲantəyone aSuyif mɔ, 46 bawo ɲaɲc-ne ɲa kəkər-koru Kanu cusu c' acikəra.

Awa kò Piyer ɔɲgbokəre: 47 «Antam kəfatene kəgbət afum dərɔmun nno akəɲε ɲasɔtɔ Aməra Nəcempi pəmɔ səna mɔ ba?» 48 K'oloku a pagbət akakə dərɔmun tewe ta Yesu Krist. Kò ɲaletsene Piyer kəyi dəndo mataka mələma.

11

Piyer kəsəkər alaɲ a Yerusalem mes məkò menacepər dare da Yope mɔ

1 Asom a Yesu kò awenɲc aɲa alaɲ aɲe ɲanayi atɔf ɲa Yude mɔ ɲane a acikəra, aɲe ɲantəyone Suyif mɔ, ɲawose toloku ta Kanu. 2 Nte Piyer ɛnape Yerusalem mɔ, kò afum aɲe anakəɲc mɔ ɲayefe kənal kò, 3 ɲac-loku: «Məmbere ndena afum aɲe antəkəɲc mɔ, kò məndi yeri kò ɲa, bawo aSuyif ɲanamone ti!»

4 Awa kò Piyer eyefe kəlomər ɲa tin tin tin mes məkò menacepər mɔ: 5 «Ina, nde dare da Yope inayi, dəsək dadəkò ic-tola Kanu kò kənəɲk kənder im. Ti disre, k'inəɲk paka pələma poc-tor powurene kò manta pasumpər pi moɲkubut mənɲələ, kò pontor kəyefe dəkəm haɲ nno inayi mɔ. 6 Nte in-agbətne pi disre mɔ, k'inəɲk sem ya wəkək mənɲələ, sem ya dop, yelɲε-lɲε, kə bəmp ya dəkəm. 7 K'ine sɔ dim doc-lok' im: «Məyefe Piyer! Mədif, məsəm.»

8 K'iloku: «Ala Wəbe! Tələm o tələm tentasəɲe f'em kəber paka pətocemp dəkusɔ, mpe Kanu kəmone kədi mɔ.»

9 Kò dim nde dəɲgbokəre sɔ kəyefe dəkəm: «Paka mpe Kanu kəɲcəmpəs mɔ, ta mənə məloke pi kətə-cemp!» 10 Kò teyi kəmaas, pəwon fe kò ca nyε fəp yolukus sɔ dəkəm.

11 Gbəɲcana babəkò, kò arkun maas aɲe anasom nde nderem kəyefe dare da Sesari mɔ, ɲander ɲacəme dəkusɲka ka kələ kəɲkə

sənyayi mə. ¹² Kə Amera Nəcempı ɲolok' im a səsol səko kə ɲa, ali inese fe. Kə awɛɲc asu aɲa alaj camətətın aɲe ɲacəm' em darəɲ, kə səɲkə səberɛ ndena Kərneli. ¹³ Kə Kərneli oloku su nte enanəjk melekə nde ndəɔɲn, kə moloku kə: «Masom fum dare da Yope pakə wen' am Siməɲ, wəkə andənər tewe ta «Piyer» mə. ¹⁴ Nwɛ endelok' əm moloku mme mendeyac' əm, kəbəp aka kələ kam disre fəp mə.»

¹⁵ Iyi kəlok-loku, kə Amera Nəcempı ɲa Kanu ɲontorər ɲa pəmə nte ɲenatorər səna sə dəkəɔɔp mə. ¹⁶ Awa k'ɲəcəm-cəmne toloku ta Wəbe nte enaloku: «Saɲ enagbəte afum domun, mba nənə Amera Nəcempı ɲa Kanu ɲə nəndəsətəne kəgbət teta Kanu.» ¹⁷ Kə pəyənə fə kəpocə kin kayı kə ɲanasətər Kanu pəmə səna aɲe salaj Yesu Krist mə-ɛ, anə inatam kəyənə-ɛ nte ɲɲkəyamsər Kanu mə?»

¹⁸ Nte ɲane moloku maməkə mə, kə bəkəc yontor ɲa, kə ɲaɲkor-koru Kanu, ɲac-loku: «Kanu kəsəɲ sə acikara aɲe ɲantəyənə Suyif mə kətam kəsəkpər bəkəc, nte təɲsəɲe ɲasətə teceperənə doru nte Kanu kəfan mə!»

Kəlonkane ka alaj Yesu nde dare da Antiyok

¹⁹ Nte andif Etiyən mə, k' aɲcɔp kətərəs afum alaj kə təsəɲe ɲa kəsamasər. Aloma ɲanakə atəf ɲa Fenisi, aloma ɲakə Sipər, aloma ɲakə haɲ Antiyok, ɲaɲc-luksə fe nwe o nwe sə toloku ta Kanu mənə aSuyif gbəcərəm. ²⁰ Afum akakə dacə, aloma ɲanayi, aɲe ɲanader dare da Antiyok kəyefe ka sədare sa Sipər kə Siren mə, ɲaɲc-lok-lokar aka kusu ka Kresi, ɲac-loku ɲa toloku tətət ta Wəbe Yesu. ²¹ Kəca ka Wəbe Yesu kənayi alaj akakə kəron. Kə afum alarəm ɲayənə alaj, kə ɲaɲkafəli bəkəc yanjan nno Wəbe Yesu eyi mə.

²² Kə moloku maməkə məmberɛ kəlonkane ka alaj Yesu ka Yerusalem dələɲəs, k'asom Barnabas Antiyok. ²³ Kəberɛ kən di, nte enadenəjk pətət kə pəbotu mpe Kanu kənayənə alaj a Antiyok mə, kə pəmbot kə. K'engbɲər ɲa kəgbəkər ka Wəbe Yesu mera yanjan fəp kəlan disre. ²⁴ Barnabas fum wətət ənyai. Kəlan kənayi kə dəbəkəc kə Amera Nəcempı ɲa Kanu ɲeyi kə sə darəɲ. Kə afum alarəm ɲaɲcəmɛ dəpə da Wəbe Yesu darəɲ.

²⁵ Kə Barnabas əɲkə dare da Tarəs kəkək Sol. ²⁶ Nte Barnabas enəjk Sol mə, k'əɲkəkərɛ kə Antiyok. Teren tin camcam, ɲac-təɲne kəlonkane ka alaj, kə ɲaɲtəkse kənay ka afum. Dəndo Antiyok, difə anacop təcəkəcəkə kəwe acəpse a Wəbe Yesu darəɲ «aka Krist.»*

²⁷ Mata maməkə, kə adəɲk a Kanu aloma ɲantor dare da Antiyok kəyefe Yerusalem. ²⁸ Wəkin ənyai ɲa dacə pac-we kə Akabus,

k'eyefe, kə Amera Nəcempı ɲəsəɲe kə kədəɲk a dor dendeysi doru fəp. Dor dadəkə dənader deyi tem nte Kələd enayənə wəbe ka təf ya Rom fəp mə. ²⁹ Kə acəpse a Yesu ɲaɲcəm-cəmne kəkək teta kamar ka awɛɲc aɲa alaj aɲe ɲanayi atəf ɲa Yude mə, nwe o nwe kə nte enatam kəkək mə. ³⁰ Itə ɲanayo: Kə ɲasom Barnabas kə Sol kəkənɛ ki abeki aɲe ɲanayi kəlonkane ka alaj a Yude mə.

12

Kədifka Sak, kə kəber ka Piyer dəbili

¹ Tem tatəkə tə wəbe wəkə atəf Herodu enatəpsər afum alaj aloma waca teta kətərəs kəɲan. ² K'endife Sak wɛɲc ka Saɲ dakma. ³ Nte Herodu enanəjk a məyə mon maməkə məɲc-bət aSuyif mə, k'əɲcəm-cəmne sə kətəp Piyer waca, nte təɲsəɲe pəcanər kə mə. Mataka ma kəsata kəron ka aSuyif mənayi: Kəsata ka cacom cətəɲəɲkəl lebin. ⁴ Nte Herodu osumpər Piyer, k'əmber kə dəbili mə, k'əsəɲ cəgbə maɲkələ ca asədar kəbum kən, kəgbə o kəgbə kənayo asədar maɲkələ. ɲɲc-cəm-cəmne kəbocər Piyer kiti fəɲ ya afum fəp kirin kə kəsata ka Pak kəɲcəpər-ɛ.

⁵ Aɲc-bum Piyer dəbili, mba afum alaj ɲaɲc-tolanə kə bel-bel nno Kanu kəyi mə tem fəp.

Kəwure ka Piyer dəbili

⁶ Nte dəsək nde Herodu enacəm-cəmne kəbocər Piyer kiti dəmbəp mə, piibi papəkə, pakote Piyer gbekce mərəɲ, pəfəntərə pəc-dire asədar mərəɲ dacə. Nde dukumba, asədar ɲanacəmɛ sə dəndo ɲac-bum bili. ⁷ Gbəɲcana babəkə, kə wəsom wəka dərəɲc, melekə ma Wəbe, mender, kə pəmot pəsəɲ pəwanjara bili disre. Kə melekə mme mentimi Piyer k'oc-sut-sut kə kəsək, kə moloku kə: «Məyefe katəna!» Kə gbekce yəɲkəɲe kə dəwaca.

⁸ Kə melekə moloku kə: «Məlek yamos yam, məberne cəfta cam!» Kə Piyer əyə maməkə fəp. Kə melekə moloku kə sə: «Məberne yi, məcəm' em darəɲ!» ⁹ Kə Piyer ɲəcəmɛ melekə mme darəɲ. Enacərə fe a kəmar ka melekə kəɲkə a kəɲce kə: kənəjk ka dərəɲc kə nkən enacəm-cəmne. ¹⁰ Nte ɲaɲcəpər abum acəkəcəkə kə aka mərəɲ mə, kə ɲambəp kumba ka fec nke kənatəfərne dare mə. Kə kumba kəɲgbite ki sərka fəɲ yanjan kirin, kə ɲawur, kə ɲasumpər dəpə dələma. Gbəɲcana babəkə, kə melekə məsək Piyer.

¹¹ Nte pəndecəɲe Piyer mə, k'oloku: «ɲɲcərə ɲə a Wəbe osomna melekə mən, mede məban' im waca wa Herodu disre, kə pələc pəkə aSuyif ɲanafaj em mə fəp.»

¹² Nte ɲɲcərə ti ɲə mə, k'əɲkə nde kələ ka Mari, iya wəkə Saɲ, nwe aɲc-dəɲər tewe ta «Mark» mə, nde afum alarəm ɲanəlonkane

* **11:26** «Kretiyən,» ito təkə kusu ka Kresi «kristianos», ito 'mentər cəBaka «awurenə a Krist.», pəyənə fe ti-ɛ, «aka Krist.»

ɲac-tola Kanu mɔ. ¹³ Nte Piyer osut-sut kumba ka dəkəberɛ mɔ, kɔ wəyɛcərə wəlɔma pac-we kɔ Rodu, ɲɔcɔɲne kəkɔ-cɔɲkəl. ¹⁴ Kɔ Rodu ɛnɛpəl dim da Piyer, mba pəbotu disrɛ ɛɲgbiti fɛ kumba. K'ɛyɛksɛ kəkɔ-loku afum aɲɛ ɲanayi dəkəlɔ mɔ a Piyer ender, k'ɛɲcəme dəkumba.

¹⁵ Kɔ afum ɲaloku Rodu: «Məna məntamne fɛ!» Mba k'ɛɲgbɛc a təkɔ oloku mɔ ito teyi. Kɔ ɲaloku: «Meleke mən mɔ!»

¹⁶ Piyer nkɔn pəc-sut-sut kəsut-sut dəm kumba. Nte ɲaɲgbiti kumba kɔ ɲanəɲk Piyer mɔ, kɔ cusu cəwos ɲa. ¹⁷ K'olok-lokərə ɲa kəca a ɲacɔɲk, k'ɔlɔmər ɲa nte Wəbɛ owurɛ kɔ dabili mɔ. K'oloku: «Nəloku ti Sak kɔ awɛɲc asu.» K'owur k'ɔɲkɔ kəfo kəlɔma.

¹⁸ Nte dec dəsək mɔ, kɔ pəyama-yama pəpəɲ peyi asɔdar daco: Ake 'sɔtɔ Piyer-ɛ, Deke eyi-ɛ? ¹⁹ Kɔ Herodu osom a patn Piyer, mba ɲananəɲk fɛ kɔ. K'ombocər asɔdar akakɔ ɲaɲc-bum Piyer mɔ kiti, kɔ Herodu oloku a padif ɲa. Nte telip mɔ, kɔ Piyer ɛyɛfɛ atɔf ɲa Yude, k'ontor dare da Sesari kəkɔ-cɛpərəne di tɛm tɔlɔma.

Kəfi ka wəbɛ Herodu

²⁰ Herodu ɛnayi kəyɛfərəne kɔ aka sɔdare sa Tir kɔ Sidɔɲ. Mba kətəɲne disrɛ aka sɔdare sasək ɲander ɲabər Herodu. Nte ɲasɛp kəsɔtər Balastus nwe ɛnayone wətɔmpər ka mes ma dukulɔ dən kəwosɛ kəyac ɲa mɔ, kɔ ɲantola wəbɛ Herodu pəforu, bawo nde atɔf ɲon difɔ ɲanjan yɔɲc-sɔtɔ yeri.

²¹ Nte tataka tanjan tətəɲne tembər mɔ, kɔ Herodu emberne yamos yon ya dɛbɛ, pəndɛ nde aɲgbəɲcan ɲon pəc-lok-lokər ɲa. ²² Tɛm nte afum fəp ɲaɲc-kulɛ-kulɛ, a ɲac-loku: «Bafɔ dim da fum dɔ dandɛ, mba da kanu dɔ!» ²³ Gbəɲcana babəkɔ kɔ meleke ma Wəbɛ mosut kɔ, bawo ɛnayek-yekas fɛ Kanu, kɔ yet yonɔp kəsəm kɔ, k'ɛfi.

²⁴ Toloku ta Wəbɛ tɛɲc-sam oɲ kəsəm dəm tɔc-kɔ kirij.

²⁵ Barnabas kɔ Sol nte ɲalip kəkɔtɛne kəsəm kəɲan nde dare da Yerusalem mɔ, kɔ ɲalukus, ɲac-lekɛne Sanj, nwe aɲc-dɛɲər tewe ta «Mark» mɔ.

13

Ayɛk-yɛk Barnabas kɔ Sol kəkɔtɛne ka moloku ma Kanu

¹ Kəlɔɲkanɛ ka alaj Yesy aɲɛ ɲanayi dare da Antiyok mɔ, sayibɛ-e kɔ atakɛ ɲanayi ɲa daco: Barnabas, Simɔɲ nwe aɲc-dɛɲər tewe ta «Wəbi» mɔ, Lusiyus wəka Sirɛn, Manahɛɲ nwe anadusum kəfo kin kɔ Herodu wəbɛ wəka topoc tin k'ayer atɔf kəmanjkalɛ-ɛ, kɔ Sol. ² Dəsək dɔlɔma, nte alaj akakɔ ɲaɲc-kor-koru Kanu mɔ, ɲac-suɲ, kɔ Amɛra Nɛcɛmpɛ ɲa Kanu ɲoloku: «Nəcəmbər em kəsək Barnabas kɔ Sol, teta yebac yəkɔ inawɛne ɲa mɔ.»

³ Nte alaj ɲalip kəsuy kɔ kətola Kanu mɔ, kɔ ɲandɛɲər Barnabas kɔ Sol waca, kɔ ɲasom ɲa.

Kəyi ka Barnabas kɔ Sol nde Sipər

⁴ Nte Amɛra Nɛcɛmpɛ ɲa Kanu ɲosom Barnabas kɔ Sol mɔ, kɔ ɲantor atɔf ɲa Selusi, dəndɔ ɲanalek abil kɔ ɲaɲcali kəkɔ ka mokuru ma Sipər. ⁵ Nte ɲambɛrɛ Salamin mɔ, kɔ ɲaɲcop kəlɔkɛ tɔluku ta Kanu nde kəlɔ ka dəkətola Kanu da aSuyif. Sanj ɛnayi di pəc-mar ɲa.

⁶ Nte ɲaɲcali mokuru haɲ dare da Pafos mɔ, kɔ ɲambər di fum wəwɛɲkɛ wəlɔma pəc-wɛnɛ sayibɛ, mba ta ɔyɔnɛ si-ɛ. WəSuyif ɛnayi, pac-we kɔ Bar-Yesu. ⁷ Wəwɛɲkɛ wəkakɔ ndena Serkus Polu ɛnayi, nwe ɛnayone wəkiriɲ wəka sɔdare sa atɔf ɲaɲkɔ mɔ. Nkɔn Serkus Polu wərəkun wəcɛmpɛ dɔmp ɛnayi. K'ender k'ewɛ Barnabas kɔ Sol pəc-tɛn kənɛnɛ ɲa tɔluku ta Kanu. ⁸ Elimas, ita tətəkɔ «wəwɛɲkɛ» kusu kəɲan, ɛɲc-gbɛkəl moloku ma Barnabas kɔ Sol, pəc-tɛn kəkafəli kəlaj ka wəkiriɲ Serkus Polu. ⁹ Mba Sol, nwe aɲc-we sɔ Pol mɔ, Amɛra Nɛcɛmpɛ ɲeyi kɔ darəɲ, k'ɛɲgbətnɛ Elimas. ¹⁰ Kɔ oloku kɔ: «Məna wəkakɔ mələ mowul kɔ yem mɔ, wəka amɛra ɲɛlɛc, wəter pəlɔmpu fəp, məfəsək kəkafəli-kafəli sɔpɔ sa Wəbɛ Kanu nɛɛ səlomp mɔ ba? ¹¹ Ndəkəl kəca ka Wəbɛ kəy' əm kəronj: Wətənəɲk məndeyɔnɛ! Tɛm tendɛbər, məndeyi ta mənəɲk pəwanjərə pa dec-ɛ.»

Gbəɲcana babəkɔ kɔ fər yɔyɔ kɔ pafulu kɔ kubump kəwəkərɛnɛ kɔ. K'ɛyɛfɛ kənana-nana pəc-tɛn kəca nke kəɲkɔsumpər kɔ kəsɔlɛ mɔ. ¹² Nte wəkiriɲ ka dətɔf ɛnəɲk nte tɛnacɛpər mɔ, k'ɔyɔnɛ wəlaj. Mɛtakɛ mɛnɛ ɛnanɛnɛ Barnabas kɔ Sol teta Wəbɛ mɔ mənabɔt kɔ dɛbəkɛc.

Pol kɔ Barnabas dare da Antiyok nde Pisi

¹³ Nte Pol kɔ asol ɔn ɲayɛfɛ dare da Pafos mɔ, kɔ ɲayɛkti abɛla kəkɔ ka Perke, nde atɔf ɲa Paɲfili. Kɔ Sanj Mark ɛɲgbɛy ɲa, k'olukus Yerusalem. ¹⁴ Kɔ ɲayɛfɛ Perke ɲacəme dɔpɔ darəɲ darəɲ haɲ Antiyok, atɔf ɲa Pisi. Kɔ ɲaɲkɔ kəlɔ ka dəkətola da Kanu da aSuyif dəsək da kəɲɛsəm, kɔ ɲandɛ. ¹⁵ Nte alip kəkaranj Tawurɛta Musa kɔ Sayibɛ-e mɔ, kɔ abɛ a kəlɔ ka dəkətola da Kanu nde ɲaloku Barnabas kɔ Pol: «Awɛɲc su aɲa, kɔ nɔyɔ tɔluku tɛcəpəsɛ abɛkɛc nte nənfanj kəluku afum mɔ, nəluku ti.»

¹⁶ Kɔ Pol ɛyɛfɛ, k'ondot kəca, k'oloku: «Arkun a Yisrayel, kɔ nənna aləpəs aɲɛ nəɲnɛsɛ Kanu mɔ, nəcəɲkəl! ¹⁷ Kanu ka afum akanɛ, Kanu ka Yisrayel, kəɲayek-yɛk atem asu, kɔ kəsɔɲɛ ɲa kələ tɛm nte ɲanayi dɛcikara Misira mɔ, kɔ Kanu kin kəɲkɔ kəwurɛnɛ ɲa atɔf ɲaɲkɔ fənəntar fa kəca kən. ¹⁸ Kɔ kələkɛ ɲa mes mɛlɛc manjan nde dətɛgbɛrɛ mɛren wəcɔ manjkalɛ (40). ¹⁹ Nte Kanu kənim afum

a cusunĳa camət-merəŋ nde atof ŋa Kana-
han mə, kə kəsəŋ atof ŋaŋəkə afum ən nte
təŋsəŋe ŋəyənə ŋa kə mə. ²⁰ Mes maməkə fəp
mənawon meren masar maŋkələ kə wəco
kəcamət (450).

Nte tatəkə teŋcepər mə, kə Kanu kəsəŋ
ŋa aboc kiti, aŋe ŋanatəmpər dəbe da aka
Yisrayel mə haŋ kəbəp ka tem ta aŋnabi
Samiyel. ²¹ Kə teyefe dānda kə aka Yisrayel
ŋawer Kanu wəbe. Kə kəsəŋ ŋa Sawul wan
ka Kis pəyənə ŋa wəbe meren wəco maŋkələ
(40). Fum wəka kusunĳa ka Benjāmin enayi.
²² Nte Kanu kəfən Sawul mə, kə kəsəŋ ŋa
wəbe Dawuda, nwe Kanu kənalokə nte mə:
«Inəŋk Dawuda wan ka Yisay, fum əfə nwe
sawurenə bəkəc mə, iŋcem-cemne a endeyə
məfaŋ mem fəp.»*

²³ Kəbənda ka dokombəra da nkən
Dawuda, difə Kanu kənasəŋ kəkom ka Yesu
Krist kədeyənə ka nwe endeyac afum a
Yisrayel, pəmə nte kənasəŋ ti atem asu
temer mə. ²⁴ Ta Yesu entader-ε, Saŋ enacam
kəgbət dəromun, nte təŋsəŋe afum a Yisrayel
fəp ŋasəkpər bəkəc waŋan yeteḅarne Kanu mə.
²⁵ Nte Saŋ eŋc-ləpəs yeḅəc nwe Kanu kənasom
kə mə, eŋc-yif: «Pecem-cemne ponu, an' iyənə-
ε? Nwe nəŋcem-cemne a nkən iyənə mə, bafə
nkən iyənə de! Mba endeder tadarəŋ tem
nwe pəntomar' im yati kəsikələ cəfta dəwecək
mə.»

²⁶ Awəŋc im aŋa, nəna awut aka dokom
da Abraham, kə nəna akə nəŋnese Kanu mə,
səna ŋə anakere toloku nte tendeyac su mə.
²⁷ Mba aka Yerusalem kə abe aŋan ŋanacəre
fe fum nwe Yesu enayənə mə. Nanagbekere fe
sə moloku ma sayibe-e mme aŋc-karaŋ dəsək
o dəsək da kəŋesəm mə, mba ŋanader ŋalas
moloku maməkə nte ŋanabocər Yesu kiti mə.
²⁸ ŋanasətə fe nte o nte təkə pənamar a ŋadife
Yesu mə, mba ŋantola Pilat kədif kən. ²⁹ Nte
ŋalip kəyə mes fəp məkə anacic tetən mə, kə
ŋantore kə dəkətək kəpəmpəl, kə ŋaŋkə ŋaboc
kə dəkufu. ³⁰ Mba Kanu kənayekti kə afum
afi daco. ³¹ Kə Yesu owurər mataka melarəm
akə ŋanape kə nkən kəyefe Kalile kəkə ka
Yerusalem mə. ŋa ŋayənə oŋ aŋe ŋanatəŋne
kəyefe ka Yesu aŋi daco mə, ŋa ŋantam sə
kəlukse ti afum əlma.

³² Kə səna toloku tətət tatəkə tə səloku nu:
Temer mpe anasəŋ atem asu mə, ³³ Kanu
kələse su ti bel-bel, səna dokomənə danan,
kəyekti ka Yesu, pəmə təkə aŋcic ti Yabura
Dawuda ya merəŋ disre mə:

«Wan kem məyənə,
bawo in' okom əm kəyefe məkə.»

³⁴ Kanu kənaloku a kəndeyekti kə aŋi daco,
nte təŋsəŋe ta oluksərne pəte mə. It' enasəŋe
pəloku:

«Indesəŋ un memer mosoku mme inasəŋ
Dawuda mə,

memer mme məyənə kaŋce mə.»

³⁵ Itə Kanu kəlökənə kəfo kələma Yabura
Dawuda disre:

«Məfədesak Wəsoku wəkam pəte dəkufu.» †

³⁶ Dawuda nkən enabəc tefan ta Kanu
detemp dən disre, k'efəntərə k'efi, k'awup kə
nde atem ən kəsək, k'ente dəkufu. ³⁷ Mba
fum nwe Kanu kənatimi aŋi daco mə, nkən
enate fe.

³⁸ Awəŋc im aŋa, nəcərə ti: Teta nkən Yesu
t' aŋcamə nu kəŋaŋnənə ka kiciya, kiciya
nke sariye sa Musa sənato-tam kəsəkəs nu
mə. ³⁹ Ti disre, nwe o nwe omboc kələŋ
kən nno Yesu eyi mə, Kanu kəndəsəkəs kə.
⁴⁰ Nəkembərne nte təŋsəŋe mes məkə sayibe-
e ŋaŋcic mə ta məbəp nu:

⁴¹ «Nəməmən nəna afum aŋe nəbətər kəfani
mə!

Nəyi pəciyane disre, nəsələ!

Bawo ina kəyə k'inder tes tələma kiyi konu
doru kaŋkə disre,

tes nte nəntələŋ kə fum olok' un ti-ε.»

⁴² Dəkəwur danan, kə afum ŋaletsənə ŋa
kəder sə dəsək da kəŋesəm dəkə dender mə
kədegbəkəre moloku min mayi. ⁴³ Nte kənay
kəsakətənə mə, aSuyif alarəm kə akə ŋambere
dine d' aSuyif mə ŋaŋcepe Pol kə Barn-
abas kələk-loku kəŋan disre. Kə akako ŋasəp
kəcəpəs ŋa bəkəc teta kəsumpər kəmar ka
Kanu.

⁴⁴ Dəsək da kəŋesəm nde dənacəŋc mə, kə
aka dare fəp ŋaləŋkanə kəkə-cəŋkəl toloku ta
Wəbe. ⁴⁵ Nte aSuyif ŋananəŋk kənay ka afum
mə, kə ŋayə kərəca kəpəŋ. Kə ŋayefe kəgbəkəl
Pol, ŋac-ləməs kə.

⁴⁶ Pol kə Barnabas ŋambaŋse kəloku
ŋa: «Nəna yati pənamar a pacop kəlukse
toloku ta Kanu. Mba nte nənabupərə ti,
kə nəncem-cemne a pəmar fe a nəsətə kəyi
wəyən ka doru o doru mə, ndekəl oŋ səna
səndekafələ səkə ndena akə ŋantəyənə aSuyif
mə. ⁴⁷ Bawo Wəbe osom su nte:

«Isəŋ' am kəyənə pəwaŋkəra pa taf,
nte təsəŋe məkekəre kəyac ka afum
haŋ nde cəpəc ca doru fəp cəyi mə.»

⁴⁸ Nte afum ŋane ti mə, kə pəmbot atəyənə
Suyif dəbəkəc. Kə ŋaŋkor-koru toloku ta
Wəbe, aŋe Kanu kənacəmbərə kəyi wəyən ka
doru o doru mə, kə ŋayənə alaŋ.

⁴⁹ Kə toloku ta Wəbe tesaməsər dətəf fəp.
⁵⁰ Mba kə aSuyif əlma ŋaŋgbiŋər aran abeki
akor-koru Kanu, kə abeki a dare, kə ŋaŋcop

* **13:22** I Sam. 15:23 † **13:35** Es 55:3 ‡ **13:51** «Kə akako ŋaŋkoŋər ŋa kəbəf ka wəcək waŋan.» pəmə təkə Wəbe Yesu
enaloku ti acəpse ən darəŋ mə: a dare o dare dəkə ŋaŋkə a tawosə kəcəŋkəl toloku ta Kanu mə, a ŋaŋkoŋər dare dadəkə kəbəf
ka wəcək waŋan. Ti t' eŋmentər a ŋanacəpər dare dadəkə akə antəwosə kəcəŋkəl toloku ta Kanu.

kətorəs Pol kə Barnabas teta kəlan kənan kə nambəlas nja dare danan. ⁵¹ Pol kə Barnabas njan kənan nja kəbof ka wəcək wanjan, kə təyone sēde sa kafati kənan kəcənkəl toloku ta Kanu, kə nan kə Ikoniyon. ⁵² Pəmbət acəpsə a Yesu darənj, kə Amera Nəcempi nja Kanu njanayi kə nja.

14

Pol kə Barnabas nde dare da Ikoniyon

¹ Dəndo dare da Ikoniyon, Pol kə Barnabas nambere kəlo ka dəkatola da aSuyif. Kə njaloku moloku mme menasəne aSuyif kə aKresi alarəm kəlan Yesu mə. ² Mba kə aSuyif ayenki səbomp ane nambərəs afum atəyone Suyif mər kəter ka awənə anja alan. ³ Ti disrə, Pol kə Barnabas nambələsə kiyi kənan dəndo dare dadəkə. Kə njalok-loke kəgbəkər mera wanjan teta Wəbe. Kə Wəbe əsənj nja fənəntər fəyone mes məwey-wey kə megbəkər, pəc-məntər sə kanče ka mes məkə Pol kə Barnabas njan-cam teta kəmar ka Wəbe. ⁴ Kə kanay ka afum a dare dadəkə njanersəne. Aləma njanayine aSuyif, aləma njanayine asom a Yesu. ⁵ Mba, aSuyif kə acikərə kəbər ka abe anjan njanalompəsne kəkə-tərəs Pol kə Barnabas kəcacas kənan masar hanj njanif nja. ⁶ Nte Pol kə Barnabas njanə ti mə, kə njanəkse kəkə-yacne nde Listar kə Derbe, sədare sa atəf nja Likayoni, kə səkəsək sayi. ⁷ Dəndo sə njan-cam toloku tətət ta Yesu.

Pol kə Barnabas nde dare da Listər

⁸ Fum wələma enayi Listar pəyone wəbək, wəcək wən wənafi. Kəyefə nte ankom kə mə, ali njan-cot fə. Enandə, ⁹ pəc-cənkəl moloku ma Pol. Kə Pol njanəbətne kə. Nte enən kə wəbək əyō kəlan nke kantam kəyac kə mə, ¹⁰ kə Pol oloke kə dim dərən: «Məyefə! Məcəme wəcək wam kəron, malomp!» Kə wərkun nwe oyokne, k'eyefə k'ənəcəme kəkət.

¹¹ Kə kanay ka afum akako njanən kə nte Pol əyō mə, kə afum kənan njanpəne cəbebe njan-cam cəLikayoni: «Canu cəntən kəle afum kə cəntor nno ndorosu!» ¹² It' enasəne njanə Barnabas «Sus», njanə Pol nkan «Hermes», bawo Pol nkan njan-cəpərəne moloku. *

¹³ Wələnənə ka Sus enəkərə mura kə yenəkəs nde dəkəberə da kəlo ka dəkələn nke kəyi nde dare dəkusu mə. Pənabas kə kələnə mi, nkan kə kanay ka afum nno Pol kə Barnabas njanə mə.

¹⁴ Mba nte asom a Yesu Barnabas kə Pol njanə ti mə, kə njan-wali yamos wanjan, kə njanberə afum daco njan-kule-kule: ¹⁵ «Anapa! Ta ake tō njanə tantə-ə? Səna sə, afum njanə səyone, palompəs su tin tayi pəmə nənə. Səlōk' un toloku tətət nte tənənənə nəsak mes meyama-yama mame! Nəkəfələr Kanu fər nke kəyi wəyən mə, Kanu nke kəlompəs

kəm, antəf kə kəba, kə ca yəkə yeyi ki mə fəp. ¹⁶ Dətəmp dəkə dənəcərər mə, Kanu kənanwəsənə afum a təf ya doru fəp njan-cam kəcəme dərən dəkə njanfan mə. ¹⁷ Ali nte nkan Kanu kənatə-sak kəc-məntər' un dətət dəməyō ma Ki mə, bawo kən-cən njan wəcəfan, kən-cən sə yəbət yonu kəkom pəlarəm, kə kən-cən un sə yeri yəlarəm, kə kən-c-las' un sə pəbotu dəbəkək.» ¹⁸ Ali nte Pol kə Barnabas njanaloku moloku maməkə mə, pəcua pənayi nja kəyamsər ka kənan kanj kə kələnə cəna nke njanafən kəyone nja mə.

¹⁹ Kə aSuyif aləma njanə kəyefə Antiyək nja Pisidi kə Ikoniyon mə, kə njanəp hanj kə njanalər kənan ka afum akako. Nte tō kə kanay ka afum ane njanəfə kəcacas Pol. Tələpəs kə njanənəs kə hanj dare kəsək, njan-cəmənə a efi. ²⁰ Mba nte acəpsə a Wəbe njanadenən kər Pol mə, k'eyefə, k'oluksərne dare. Dəkəsək kə njan kə dare da Derbe, nkan kə Barnabas.

Kəluku ka Pol kə Barnabas Antiyək atf nja Siri

²¹ Nte Pol kə Barnabas njanbər dare da Derbe kə njan-cam dəndo toloku tətət ta Yesu. Kə njanətō di afum alarəm ane njanalan teta Yesu mə. Nte tō kə njanək dərō kəluku ka Listər, Ikoniyon kə Antiyək nja Pisidi. ²² Kə njan-cəpəs acəpsə dərən bəkək, njan-cəbən njanə kəyone kəlan, njan-cam: «Kə sənə, mənə səcəpərəne pəcu yəlarəm a səc-bere nde dəbe da Kanu deyī mə.» ²³ Kə njanək-yekə nja abeki dəkələn kə fəp da alan. Nte njanlip kətola Kanu kə kəsən mə, Pol kə Barnabas njanən nja Wəbe nwe njanəgbəkər kəlan mə kəbum kənan. ²⁴ Kə njan-cəpər dərō da atəf nja Pisidi kə njanberə atəf nja Panfilii. ²⁵ Nte njanlip kəluku toloku ta Wəbe dare da Perke mə, kə njanor dare da Atali.

²⁶ Dəndo Atali, difō Pol kə Barnabas njanalək abil kə njan-cali kəkə Antiyək nja Siri, dare nde anatolanə nja kəmar ka Kanu teta yebac nje njanlip mə. ²⁷ Nte njanberə mə, kə njanən kə alan a Antiyək fəp, kə njanəm təkə Kanu kənanə nja mə, kə təkə nkan Kanu kənanə atəyone Suyif kəlan mə. ²⁸ Pol kə Barnabas njanən dəndo dare dadəkə kə acəpsə a Wəbe Yesu darənj.

15

Kəbəsənə ka alan nde Yerusalem

¹ Afum aləma njanayefə atəf nja Yude, njan-cəkə awənə anja alan nte: Kə nənənənə pəkən-c' un pəmə təkə təyō tokur ta Musa toloku ti mə, Kanu kəfədewosə kəyac nu. ² Nte Pol kə Barnabas njanəgbəkələnə kə arkun akako kələnənə kənan moloku mə, kə njanənənə nkan Pol kə Barnabas kəbər ka akin akin arkun akako daco, njanə Yerusalem kəkə-nənə

* 14:12 Dine da aKresi «Sus» enayone wəbe ka canu, kə «Hermes» enayone wəcəpərəne kən moloku.

moloku mamokɔ nno asom a Yesu kɔ abeki a kalonkane ka alan fɔr kirin. ³ Kɔ kalonkane ka alan a Antiyok njasɔn nja daka nde pɛnamar a nayo teta marant mɔ. Nte njanɛpɛr atɔf nja Fenisi kɔ atɔf nja Samari mɔ, kɔ njalomɔr nja nte atɔyɔne Suyif njanɛkafali bɛkɛc yanjan nno Wɛbe eyi mɔ, nja-c-sonje awenɛc anja alan fɔp pɛbotu. ⁴ Nte njanberɛ Yerusalem mɔ, kɔ kalonkane ka alan, asom a Yesu, kɔ abeki a kalonkane namban nja. Nte tɔ Pol kɔ Barnabas njalom takɔ Kanu kɛnayo fɔp kɔ nja mɔ.

⁵ Awa kɔ aFarisi alɔma anje njanayɔne alan mɔ njaɛfɛ kɔ njaloku: «Pɛmar pakɔnc atɔyɔne Suyif, pagbinɔr nja sɔ kalɛlas sariye sa Musa.»

⁶ Asom a Yesu kɔ abeki a alan aka Yerusalem njanabapsɛne kɛkɔ-mɔmɔn ka tes tatɔkɔ. ⁷ Nte kɛgbekɛlene kɛwɔn nja daco mɔ, kɔ Piyer eyefɛ k'oloku: «Arkun, awenɛc im anja, nɛncɛrɛ ti: A pɛwɔn nte Kanu kɛnaye-k-ye-k im nɛna daco kacam ka toloku totɔt ta Yesu, nte tɔnsɔnje atɔyɔne Suyif njanam kɛne ti kɔ kalan ti mɔ. ⁸ Kanu kɛncɛrɛ bɛkɛc ya afum, Ki yati kɛmentɛr a kɛmban atɔyɔne Suyif, bawo kɛsɔn nja sɔ Amɛra Nɛcɛmpɛ pɛmɔ sɛna. ⁹ Ali kɛgbey kafɛt ɛnɛgbey fɛ su kɔ atɔyɔne Suyif, bawo kalan k'ɔsɔkɛsɛ nja bɛkɛc. ¹⁰ Nɛkɛl ɔn, ta ake tɔ nɛfan kɛdɛkɛtɛrɛ Kanu-e? Nte nɛfan kɛsarsɛr ɛcɛpsɛ a Yesu tes tocu nte, kɛɛfɛ atem asu han sɛna yati sɛntɔtam kɛsarɛ mɔ. ¹¹ Mba salan a andeyac su kɛmar ka Wɛbe Yesu disrɛ pɛmɔ nja atɔyɔne Suyif.»

¹² Kɛnan ya afum fɔp njanacanj, k'anɛcɛnjɛl ɔn moloku ma Barnabas kɔ Pol. Kɔ njalom mes mɛwey-wey kɔ mɛgbekɛrɛ mme Kanu kɛnasɔnje nja kɛyo atɔyɔne Suyif daco mɔ. ¹³ Nte njalip kɛlɔku mɔ, kɔ Sak endɛnɛr: «Awenɛc im anja! Nɛcɛnjɛl im! ¹⁴ Simɔn ɔlom nte tɔcɔkɔ-cɔkɔ Kanu kɛnader kɛyɛk-ye-k tɔf ya doru fɔp daco, afum anje njanayɔne akɔn mɔ. ¹⁵ Itɔ moloku ma sayibe-e mosolne kɔ moloku ma Simɔn pɛmɔ nte anɛic ti mɔ:

¹⁶ «Kɔ Wɛbe oloku: «Kɔ tante tɛncɛpɛr-ɛ, indeder sɔ.

Indeyekti sɔ abal nja Dawuda nje njanatɛmpɛne mɔ,

indeyekti samba sa abal njanɔkɔ,

Indɛcɛmbɛr nji sɔ nɔlomɔp,

¹⁷ nte tɔnsɔnje afum alɛpɛs njanɛn ina Wɛbe mɔ.

Ey, dɛtɔf fɔp nyɛ anakorɛnɛ tewe tem mɔ.»

Wɛbe oloku tante, nwe nɔyo mes mme

¹⁸ anɛrɛ tem nte pɛnawɔn mɔ.*

¹⁹ It' ɔsɔnje nte, ina Sak, inɔwɛsɛ sɔ a ta patɔrɛs atɔyɔne Suyif anje njanɛfɛrɛnɛ nno Kanu kɛyi mɔ. ²⁰ Mba pacice nja a njanɛmɛrɛnɛ pɛtɔ-cɛmp nɛrɛ pɛyɛfɛ nno kɛtɔla mɛrɛnka kɛyi mɔ, kɔ dalako, kɔ kɛsɔm ka sɛm nyɛ antɔfay mɔ, njanɛmɛrɛnɛ sɔ kɛmun mɛcir. ²¹ Kɛɛfɛ dɛtemp dɔcɔkɔ-cɔkɔ, Musa ɔyo sadare fɔp afum anje njaloku tetɔn mɔ, bawo

anɛkarɛn Tawureta tɔn dɔsɔk ɔ dɔsɔk da kɛnɛsɛm nde dɛkɛtɔla Kanu da aSuyif.»

Areka nɔkɔ anakenɛ alan atɔyɔne Suyif mɔ

²² Asom a Yesu kɔ abeki kɛbɛp ka kalonkane ka alan Yesu kɔr-kɔr njanɛ njanɛmɔmɔn a pɛmar payɛk-ye-k nja daco afum alɔma akɔ pɛmar a pasom Antiyok mɔ, kɛberɛnɛ ka Pol kɔ Barnabas. Ti disrɛ kɔ njaɛk-ye-k afum mɛrɛnɛ anje njanatɔmpɛr delel awenɛc anja daco mɔ: Yudas wɛkɔ anɛ-we sɔ Barsabas mɔ, kɔ Silas. ²³ Kɔ njasom nja kɔ areka nyɛ:

«Awenɛc anu, asom a Yesu kɔ abeki kɔ alan njanɛcice nu areka, nana awenɛc su anja aka Antiyok, aka Siri, aka Silisi anje njanatɔyɔne Suyif mɔ:

Sɛyif un! ²⁴ Sɛne a afum asu alɔma anje njanawur nno ndorosu mɔ, njanɔrɛs nu kɔ njanpɛmpɛ nu moloku manjan, mme sɛntɔsom nja mɔ. ²⁵ Nte sɛnɛnɛnɛ akɔ santɔnɛnɛ ti mɔ, itɔ sɛnɛnjɛk fɔ pɛntɛsɛ sɛyɛk-ye-k afum, sɛsom nja nde nɔyi mɔ, kɛberɛnɛ ka Barnabas kɔ Pol, anje sɛmbɔtɔr mɔ, ²⁶ afum anje njanɛcamɛs kiya kɛnan doru tewe ta Wɛbe Yesu Krist mɔ. ²⁷ Itɔ sɛsom Yudas kɔ Silas njanɔk njalok' un nte teyi areka njanɛ disrɛ mɔ.

²⁸ Pɛnabas Amɛra Nɛcɛmpɛ kɔ sɛna sɔ, a pɛntɛsɛ fɛ a sɛnɔnjɛkar nu mes mɔkɔ nɛntɔtam kɛsarɛ mɔ, mɛnɛ mes mɔkɔ mɛmar nu kɛsɔmpɛr mɔ: ²⁹ Ta nɛsɔm sɛm nyɛ alɔnjɛnɛ mɛrɛnɛnɛ mɔ, nɛbɔlɛnɛ mɛcir kɔ sɛm nyɛ antɔfay mɔ, nɛbɔlɛnɛ sɔ dalako. Pɛmar nɛkɛmɛrɛnɛ mes mamokɔ fɔp. Kanu kɛsɔnje a nɛtamnɛ.»

³⁰ Nte anasak asom anje mɔ, kɔ njanawurɛ kɛkɔ Antiyok. Kɔ njanɔk njalonka di alan, kɔ njasɔn nja areka njanɔkɔ. ³¹ K'anɛkarɛn nji kɔ pɛmbɔt nja, bawo areka njanɔkɔ njanɛnɛcɛpɛs nja bɛkɛc. ³² Yudas kɔ Silas anje njanayɔne sɔ sayibe-e mɔ njanɛc-gbinɔr awenɛc anja alan kɔ njanɛcɛpɛs nja sɔ bɛkɛc dɛmoloku mɛlarɛm. ³³⁻³⁴ Njanayi dɛndo Antiyok han, kɔ awenɛc anja alan njanɔlanɛ nja marɛnt moforu, kɔ afum a Antiyok njanɛk nja kɛlukus nde asom anja njanɛ mɔ. ³⁵ Mba tem tatɔkɔ Pol kɔ Barnabas njanayi Antiyok, kɛberɛnɛ kɛnan kɔ afum alaram alɔma, nja-c-tɛkɛsɛ, nja-c-cam sɔ toloku totɔt ta Wɛbe.

Pol kɔ Barnabas njanɛgbeyɛnɛ

³⁶ Nte mataka moloma mɛncɛpɛr mɔ, kɔ Pol oloku Barnabas: «Sɛlukɛsɛrɛnɛ sɛkɔ-nɛnjɛk awenɛc su anja sadare nɛsɛ sɛnɛdɛnjɛk toloku ta Wɛbe mɔ, nte tɔnsɔnje sɛcɛrɛnɛ nte njanɛ mɔ, kɔ tɔkɔ njanɛsɔmpɛr toloku tatɔkɔ mɔ. ³⁷ Barnabas nkan ɛnɛ-fan kɛkɛnɛnɛ San, wɛkɔ anɛwe sɔ «Mark» mɔ. ³⁸ Mba Pol nkan ɛnawɛsɛ fɛ ti, ɛnɛcɛm-cɛmɛnɛ a pɛmar fɛ kɛlɛkɛnɛ Mark, bawo dɛndo Panfilɛ Mark ɛnasak nja pɛfati kɛcɛmbɛr nja kɛkɛtɛnɛ ka yebac yɔkɔ anasom nja mɔ. ³⁹ Kɛgbekɛlene kɛnan kɛnayanɛk han

* 15:18 Amos 9:11-12

ko tsoŋe ɲa kaɓbeyene. Nte to ko Barnabas elek Mark ko ɲambske debil ko ɲaɲcali kɔko Sipar. ⁴⁰ Nte Pol enayek-yek Silas mo, awenɲ anja alan ɲantolane ko, ɲac-tola Wɔbe a pabum ɲa kamar kon disre, ko ɲaɲko. ⁴¹ Kɔko kɔnan, ko ɲaɲcali taf ya Siri ko Silisi, ɲac-cɔpas alan aka di bɔkɔc.

16

Timote enɲɔmbɔr Pol ko Silas

¹ Pol enabere dare da Dɛrbe, k'ɔɲko so Listar. Dɔndo wɔcɛpse Yesu darɲ wɔlɔma enayi pac-we ko Timote, kere pɔyɔne wɔSuyif nwe enader pɔlan Yesu mo, mba kas pɔyɔne wɔKresi. ² Awenɲ anja alan aka Listar ko Ikoniyon ɲanatanɲe kɔyɔ kon mes motat. ³ Ko Pol efan kɔkekɔre Timote, k'elek ko k'enkɔɲ teta aSuyif ako ɲanayi atof ɲaɲko mo, bawo fɔp fɔnacare a Timote kas wɔKresi enayi. ⁴ Sɔdare nse ɲaɲc-cɛpɔr mo, ɲaɲc-lukse moloku mme asom a Yesu ko abeki alan a Yerusalem ɲanasom ɲa kɔkɔtene mo, nte tɔɲɔne alan atɔyone Suyif ɲacɔme mi darɲ mo. ⁵ Alonkanɛ alan ɲac-cɔpas bɔkɔc kalan disre, ɲac-berene kala dɔsɔk o dɔsɔk.

Pol enasoto kɔnɲk kɔyefe dareɲ

⁶ Nte Amera ɲecempi ɲa Kanu ɲeyamse Pol ko Silas kaloku toloku tatot ta Kanu atof ɲa Asi mo, ko ɲaɲcali atof ɲa Firiki ko atof ɲa Kalat. ⁷ Nte ɲalɔterne atof ɲa Misi mo, ko ɲasɛp kɔko atof ɲa Bitini, mba Amera ɲa Yesu ɲenawosene fe ɲa ti. ⁸ Ko ɲasolne atof ɲa Misi ko ɲantor dare da Torowas. ⁹ Pibi disre ko Pol ɔsoto kɔnɲk kɔyefe ka dareɲ. Ti disre, wɔka Masedon pacɔme ko kɔsɔk pɔc-letsene ko: «Mɔder Masedon, mamar sul!» ¹⁰ Pol enadesoto kɔnɲk kanɲo, ko sɔnten katina kɔko ka atof ɲa Masedon, sac-boc ti a Kanu kɔwe su kɔko-cam di toloku tatot ta Yesu.

Ludy kalan kɔn Wɔbe Yesu

¹¹ Ko sɔyefe Torowas ko sɔyeki abela ko sɔntefarne kɔko ka Samotiras, dɔckɔsɔk ko sɔmberɛ Neyapoli. ¹² Ko sɔyefe dɔndo, ko sɔɲko Filipi, dare dɔpɔn da atof ɲa Masedon doloma nde aka Rom alaram ɲanande mo. Ko sɔnacɛpɔrene mataka mɔlɔma dare dadɔko.

¹³ Dɔsɔk da kɔɲesam ko sɔwur dare dɔkusu kɔɲɔbɔko kɔsɔk, nde sɔnacɛm-cɛmne kɔfo nke sɔntam kɔtola Kanu mo. Ko sɔnde kɔlɔk-ɔlɔkɔ aran anɛ ɲanalɔkanɛ di mo. ¹⁴ Wɔran wɔlɔma enayi ɲa dɔcɔ pac-we ko Ludy, pɔc-camas ɔloto ca kare. Pakom ko dare da Tiy-atiir. Wɔyɛk-yekɔs Kanu enayi. Pɔc-cɔɲkɔl su, ko Wɔbe enɲbiti ko abɔkɔc, nte tɔɲɔne ko kɔc-ne bel-bel moloku mme Pol oɲc-loku mo. ¹⁵ Nte anagbat ko dɔromun teta Kanu mo, Ludy ko aka kɔlɔ kon disre mo, k'ewe su kɔyi nde ndɔrɔn mataka mɔlɔma, pɔc-tola: «Ko ɲaɲcɛm-cɛmne fɔ ilan Wɔbe bel-bel-ɛ, nader nno nderem, nɔyi nno ko sɔna.» K'ɛletsene su kɔyi di.

Kɔcaɲar ka Pol ko Silas nde bili ba Filipi

¹⁶ Dɔsɔk doloma sac-ko dɔkɔtola Kanu da aSuyif, ko wɔyɛcɔra wɔcar wɔlɔma ender pɔbɔp su, pɔyɔ ɲɔɲk ɲɛ ɲɔɲɔne ko kaloku nte tender mo. Wɔyɛcɔra nwe ɲc-sɔtɔne ti abe ɔn pɔsam pɛlarɔm teta kaloku kon mes mme mender mo. ¹⁷ Ko wɔyɛcɔra nwe enɲɛpse su darɲ Pol ko sɔna, pɔc-kule-kule: «Afum akanɛ acar a Kanu nke kɔyi dareɲ mo ɲo! Dɔpɔ da kɔyɔc dɔ ɲayi kɔmentar un!» ¹⁸ Nte wɔyɛcɔra ɔyɔ mes mamɔko mata melaram mo, ko tolɔlas Pol dis. K'enɲafɛle, k'oloku ɲɔɲk: «Tewe ta Yesu Krist ilɔk' am, mɔwur wɔyɛcɔra wakawɛ dɔris!» Gbɔɲcana babɔko ko ɲɔɲk ɲaɲɔko ɲowur ko dɔris.

¹⁹ Nte abe ɔn ɲanɲk fɔ tɔsɔtɔne tanɲan pɔsam tɔsɔlar ɲa mo, ko ɲasumpɔr Pol ko Silas, ko ɲaɲkekɔre ɲa nde abanɲa ɲa dare dɔcɔ abe a dare fɔr kirinɲ. ²⁰ Ko ɲaɲko ɲamentar ɲa aboc kiti, ɲac-loku: «Afum akanɛ pɔyamama pɔ ɲayi kɔbersene dare dosu. ASuyif ɲo ɲayɔne, ²¹ anɛ ɲayi kɔcam mɔyɔ manɲan mme pamar fe su kɔwose kɔyɔ ka mi, sɔna anɛ sɔyɔne aka Rom mo.» ²² Ko kɔnay ka afum ɲayefe ko ɲaɲcɔme ɲa dɔbɔkɔc. Ko aboc kiti a dare dadɔko ɲawure ɲa yamos, k'asute ɲa cɔɲɲban-gban. ²³ Nte alip kɔsut ɲa pɛlarɔm mo, ko ɲamber ɲa dɔbili, ko abe ɲaloku wɔbum bili a pɔkɛmɔrne ɲa bel-bel. ²⁴ Nte wɔbum bili ene moloku mamɔko mo, k'ember ɲa nde bili mbe ɲantɔtam kɔwur mo, k'ɔɲkɔtɔrene ɲa wɔcɔk mɔmbɔɲk ma tɔk.

²⁵ Cɛk-cɛk cɔndɛbɔp, Pol ko Silas ɲac-tola Kanu, ɲac-leɲas melen mokor-kore Kanu, ko ayi dɔbili ɲaɲne sim sɔɲan. ²⁶ Gbɔɲcana babɔko ko antɔf ɲeyikce pɔpɔn, ko tɔsɔne kɔlɔ ka bili tantɔf kɔcɛkɛle. Ko cumba fɔp cɔɲɲbite, ko gbekce fɔp yɔɲkɔɲɛ. ²⁷ Ko wɔbum bili entime, k'enɲk nte cumba ca bili cɔɲɲbite mo, k'owure dakma dɔn pɔc-ko kɔdifne, bawo enacɛm-cɛmne a afum anɛ amber dɔbili mo ɲayekse. ²⁸ Ko Pol oɲkule-kule pɔpɔn: «Ta mɔyɔne pɔlec, sɔyi nno fɔp fusu!»

²⁹ Ko wɔbum bili ewe nɛɲc, k'emberɛ katɔna-katɔna, k'ɔɲko pɔtɛmpɛne fɔr ya Pol ko Silas kirinɲ, pɔc-yikce kɔnesɛ disre. ³⁰ K'owurene ɲa nde doru k'eyif ɲa: «Abe, cɔke cɔ pɔmar iyo nte tendeyac im mo-ɛ?»

³¹ Pol ko Silas ɲaloku ko: «Mɔlan Wɔbe Yesu, andeko-yac am, mɔna ko aka kɔlɔ kam disre fɔp.» ³² Ko ɲaloku ko toloku ta Wɔbe, ko afum ako ɲanayi nde kɔlɔ kon mo fɔp. ³³ Pibi papɔko ko wɔbum bili elek ɲa, k'enkekɔre ɲa kɔko-yak gbali yanɲan. Wɔbum bili ko afum ɔn fɔp ɲasoto gbɔɲcana babɔko kɔgbɔt dɔromun teta Kanu. ³⁴ K'empenɛ ɲa nde ndɔrɔn, k'enɲɔmbɔr amesa, ko ɲawolɔs ko aka kɔlɔ kon disre pɔbotu pa kalan kon Kanu.

³⁵ Nte dec dɔsɔk mo, ko aboc kiti a dare ɲasom afum anɲan alɔma kɔko-loku wɔbum bili: «Mɔsak afum akanɛ.» ³⁶ Ko wɔbum

bili olukse moloku mamako Pol: «Aboc kiti a dare nasom afum nno iyi ma, a isak' un. Awa nawur nakone bakac yoforu.»

³⁷ Mba ko Pol oloku ja: «Nte njalip on kasut su for ya afum kirinj ma, ta ankiti su-e, sɔna anje sayone aka Rom ma, njaber su debili. Ndekɛl on yɔk-yɔk yo njandefan kasak su ba? Tatɔko tofɔyi, njader ja sarka nasak su!»

³⁸ Ko asodar njanko njalukse moloku mme aboc kiti, ko njanese nte njanane a Pol ko Silas aRom no njayone mo. ³⁹ Ko aboc kiti a dare njander njaletsene Pol ko Silas kanjanne, ko njasak ja. Njac-loku a njawur dare dandɛ. ⁴⁰ Nte njawur debili ma, Pol ko Silas njanko ndena Ludy. Ko njanank awenɔc anja alanj, ko njacɔpɔs ja bakac. Ko njasumpɔr dopɔ, ko njanko.

17

Pol ko Silas nde dare da Tesaloni

¹ Nte njanɔpɔr Anjipoli ko Apoloni ma, ko njamberɛ dare da Tesaloni, nde aSuyif njanayo kɛlo ka dɛkatola Kanu ma. ² Ko Pol onko pɛmo tɔko onɔc-yo mo, dɔsɔk denjesam maas njac-gbekɛlene dayecias yecempi ko ja. ³ Pol enɔc-mentɔr ja kɛsɔk pes dakitabu a pɛnamar dis dɔlɔl Krist, a pɛdeyefe afi daco. Pol onɔc-loku ja: «Yesu nwe injamɔr nu tetɔn ma, nkon oyone Krist, wɛbe nwe Kanu kɛyɛk-yɛk ma.» ⁴ Anasɛp hanj ko anɔafɛli aloma ja daco ko njalan ti, ko njanɔcɛme moloku ma Pol ko Silas daranj, kɛbɔp ka akor-koru Kanu aKresi alaram, kɛlekene sɔ aran abeki aloma.

⁵ Mba ko aSuyif aka dare da Tesaloni aloma njayo karaca. Ko njalɔnka afum alec aloma dopɔ daco, ko njayekti pɛyama-yama dare disre. Ko njanko njamepne kɛlo ka Yason, njac-ten Pol ko Silas kɛkɛkɛre ja kɛnay ka afum for kirinj. ⁶ Nte njantɔnanjk Pol ko Silas ma, ko njalinɔs Yason ko awenɔc anja alanj aloma for ya abe a dare kirinj. Njac-kule: «Afum akanje njankafɛli-kafɛli doru dandɛ fɔp ma, njayi on nno, ⁷ ko Yason nkon embanj ja!» Afum akanje fɔp njanɔc moloku mme wɛbe wɛka tof ya Rom fɔp oloku ma, njac-loku a wɛbe wɛlɔma eyi, pac-we ko Yesu!» ⁸⁻⁹ It' enasɔnje njayekti pɛyama-yama kɛnay ka afum daco. Nte abe a dare njane ti ma, njambanɔr Yason ko awenɔc anja alanj pɛsam, ko njasak ja.

Pol ko Silas nde dare da Bere

¹⁰ Pibi papako disre ko awenɔc anja alanj njasak Pol ko Silas kɛko dare da Bere. Nte njamberɛ di ma, ko njanko nde kɛlo ka dɛkatola Kanu da aSuyif. ¹¹ Akako njanabɔt mes njatas aka Tesaloni, ko njanɔcɔnkɛl toloku ta Kanu bel-bel pɛbotu disre. Njac-kɛce sɔ kitabu bel-bel dɔsɔk o dɔsɔk kɛcɛre ko pɛyone fo moloku min mayi ma ko tɔko Pol ko Silas njanloku ja dɛkatola Kanu ma. ¹² Ko afum alaram ja daco njayone alanj, kɛlekene aran aKresi anje njanabek dɛkɛcɛme ma, ko arkun alaram.

¹³ Mba nte aSuyif aka Tesaloni njanadecɛre a Bere sɔ Pol eyi kɛcam toloku ta Kanu ma, ko njander sɔ dɛndo kɛdeyeki pɛyama-yama njaber kɛnay ka afum mɛr. ¹⁴ Ko awenɔc anja alanj njambelkɛr kɛkɛkɛre Pol kɛca ka dɛkaba, mba Silas ko Timote njayi dɛndo Bere. ¹⁵ Afum anje njanasole Pol ma, njanakekɛre ko hanj dare da Aten. Dɛkalukus daran ko Pol osom ja nde Silas ko Timote njayi ma, a njabelɛr ko katɔna-katɔna.

Pol nde dare da Aten

¹⁶ Nte Pol enɔc-kar Silas ko Timote nde dare da Aten ma, kɛnanjk ka dare dadɔko delare mɛrɛnka kɛnaber-bere Pol dɛbakɛc. ¹⁷ Pol enɔc-gbekɛlene ko aSuyif ko alma ako njander kɛkor-koru nde kɛlo ka dɛkatola Kanu ma, pɛc-gbekɛlene sɔ dɔsɔk o dɔsɔk ko afum ako njanɔc-yi nde abanjka ja dare ma. ¹⁸ Acɛpse mɛtakse ma Epikuru ko ma Seno daranj aloma njander njacanj ko moloku. Alma njac-loku: «Wɛlok-loku ofo wakawe! Cɛke c' efanj kɛloku tante?» Ako njac-loku: «Wɛkawe pɛwurene pɛmo nte endecam teta canu cɛcikɛra mo!» Nanaloku ti bawo toloku tɔtɔt ta Yesu ko kɛyefe kɛn afi daco ko Pol onɔc-loku.

¹⁹ Awa ko njalek Pol, ko njankekɛre ko tepesa mpe anɔc-we Areyopako ma kɛronj, ko njayif Pol: «Mɛloku su kɛtakse kɛfu kanje mɛyi kɛloku ta ki ma, ²⁰ bawo moloku mame mɛyi kɛloku ma, mɛyone lanɔs yosu mofu. Sɛfanj kɛcɛre tedisre ta mi.» ²¹ Awa dɛmɔyo ma aka dare da Aten ko acikɛra anje njanayi di mo fɔp, njanɔc-cɛpɛrene di tem tanjan fɔp kɛc-loku, ko pɛyone fe ti-e, njac-cɛnkɛl moloku mofu.

²² Pol pɛcɛme tepesa ta Areyopako kɛronj, k'oloku: «Arkun a dare da Aten, inanj ka afum asumpɔr dine bel-bel no njayone. ²³ Nte indenakɔt dare donu ma, k'inanj mɛrɛnka monu, k'injakɛce angbip njonu njɛloma pacic ni nte: «Ta kanu nke antɔcɛre mo.» Awa tes tɔko nanɔkor-koru ta nanɔcɛre ti ma, tatɔko yati t' inder kɛlok' un.

²⁴ Kanu nke kɛlompɔs doru ko daka nde dɔyo mo fɔp, nkon nwe ayone Wɛbe wɛka kɛm ko antɔf ɔfɔtam kɛyi kɛlo kɛpɔn nke alompɔse waca wa fum teta kɛkor-koru kɛn ma. ²⁵ Waca wa fum wɛfɔtam kɛmar Kanu kɛyi, pɛmo nte kɛnfanɔr fum tɛlɔm ma. Nkon ompocɛ afum yeyine yanjan doru, kɛpɛne kifir ko kɛtore, kɛbɔp ka ca yɛlɔpɔs nyɛ fɔp. ²⁶ Dɛfum wɛkin ɔ Kanu kɛwure tof ya afum alɔpɔs a doru anje fɔp, nte tɔnɔnɔje njande antɔf fɔp kɛronj ma. Ko Kanu kɛnanunjkɛne kɛcic cɛlanɔcɛr ca tof yayɔko fɔp. Ko kɛlompɔs dɛran ko kɛtan teren o teren disre. ²⁷ Kanu kɛnayo ti nte tɔnɔnɔje njaten ko hanj njanank ko kɛbuma-buma disre ma, bawo Kanu kɛmbɔle fe nwe o nwe. ²⁸ Nte tɔ nɛne moloku mame: «Nkon ɔsɔnje su kɛyi doru, nkon ɔnɔnɔje su kɛcɛre, nkon ɔsɔnje su

kayi tante ayi mo.» Ito alenſe anu aloma njaloku:

«Kebanda ka dokom da Kanu ko sana so sayi.»

²⁹ Ko payone fo kebanda ka dokom don ko sana so sayi-e, pamar fe a pacem-cemne a Kanu kawurene ko kema, ko gbeti, ko payone fe ti-e, tasar mpe fum enjcem-cemne k'empate deceraj don mo. ³⁰ Kanu kanacepsar fe afum ako njanay tem nte anatocare mes mo, mba kafan oj afum a doru fap a njasokpar bakac. ³¹ Ko Kanu kambonɔc dɔsɔk nde kandeke-bocce afum a doru fap kiti kolompu mo. Kanu kanayek-yek fum nwe endeko-boc kiti kanjo mo, kanasɔŋe afum fap kacare wakayi nte kanayekti ko afi daco mo.»

³² Nte njane Pol pac-loku teta kayefe ka defi mo, ko aloma njayefe kafani ko, mba aloma njaloku: «Sandeso-cɔŋkal' am kaloku ka tatoko dɔsɔk doloma.» ³³ Ko Pol owur ja daco, k'ɔŋko. ³⁴ Ko afum aloma njasumpar moloku mon ko tɔsɔŋe ja kayone ka alaj Yesu, pamar Denis waka kagba ka Areyopako, waran woloma pac-we ko Damaris, ko afum aloma.

18

Pol nde dare da Korent

¹ Nte tatoko tenjɔpɔr mo, ko Pol eyefe dare da Aten k'ɔŋko Korent. ² K'ɔŋko pɔbɔp di waSuyif waloma pac-we ko Akila, nwe anakom dare da Pɔnt mo, pater kac-der atof ja Itali ko waran kon Pirsila, bawo wabe Kalod enaloku a aSuyif fap njawur Rom. Ko Pol ɔŋko pɔbɔp ja. ³ Nte tenasurene njapanne yebac yin yayi mo, ko eyi ndaranan, njac-bac, njac-lompas cabal. ⁴ Dɔsɔk da kanjesam fap Pol enj-cgbekalene kalo ka dakatola da aSuyif pac-sep damoloku a aSuyif ko aKresi njawose kacame moloku mon daran.

⁵ Nte Silas ko Timote njanator Masedon mo, ko Pol enjcame oj gbacaram kacam ka toloku tatot, pac-sɔŋe aSuyif kalar ja Yesu ayone wabe nwe Kanu kayek-yek mo. ⁶ Mba nte aSuyif njanc-gbekal ko njac-lomsene ko mo, k'ɔŋkoŋ-kɔŋar ja yamos ja teta kayenkas kanjan sabomp, k'oloku: «Doru donu deyɔ nu dawaca! Ko ina, isak ti disre. Ndekɔl oj, nda atayone Suyif indeko.»

⁷ Ko Pol eyefe di, k'ɔŋko nda Titi Yusutu wakor-koru Kanu waloma, nwe kalo kon kanasankarene ko kalo ka dakatola da aSuyif mo. ⁸ Krispos, wabe ka kalo ka dakatola waloma enalan teta Wabe Yesu ko aka kalo kon disre fap. Ko aKorent alaram anje njanc-cɔŋkal mo njanayone alaj, ko anjbat ja daromun teta Kanu.

⁹ Pibi disre ko Wabe oloku Pol kananj disre: «Ta menses! Mɔlok-loku, ta macanj de, ¹⁰ bawo ina iyi ko mana! Fum o fum

ɔfɔtɔp' am kaca kayo 'm tes telec, bawo iyo afum alaram dare dande disre.» ¹¹ Ko Pol eyi ja daco teren tin ko yof camet-tin pac-takse ja toloku ta Kanu.

¹² Tem tatoko to Rom denadɔs Kaliyɔŋ kayone ka wabe nde atof ja Akaya. Ko aSuyif aloma njantɔŋne kayefarene ko Pol, ko njankare ko danjiti. ¹³ Ko njaloku: «Fum wakawe, afum nj' efan ja njacame dɔpɔ da Kanu daraj, nde denjiane ko nde sariye saloku mo.»

¹⁴ Pol eyefe kako-loku, mba Kaliyɔŋ oloku aSuyif: «Pac-yone a fum endif, ko payone fe ti, tes telec tɔpɔŋ toloma tɔyɔ-e, k'inɔŋkal nu, nana aSuyif! ¹⁵ Mba nte payone fo damoloku, damewe, ko payone fe ti, teta sariye sonu nana a sarka so nanyi kagbekalene mo, nana njɔ tatoko tamoman. Ina intola fe kayone waboc kiti kanjo.» ¹⁶ Ko Kaliyɔŋ embelas ja dando danjiti. ¹⁷ Ko aSuyif njanko njantɔp Sasten wabe waka kalo ka dakatola Kanu waca, ko njayefe kasut ko dando danjiti, mba Kaliyɔŋ enawe fe ti ali daka.

Pol olukus Antiyok

¹⁸ Ko Pol owon dare da Korent mataka moloma, k'ender palembarne awenɔc anja alaj, k'elek abil kako atof ja Siri, nkon, Pirsila ko Akila. K'ofonne domp nde dare da Senkare kamentar ka kalip ka tes nte enaderme teta Kanu mo. ¹⁹ Nte njamberɛ dare da Efesi mo, ko Pol esak Pirsila ko Akila. Ko Pol ɔŋko kalo ka dakatola da aSuyif ko njangbekalene ko ja. ²⁰ Ko akako njantola ko kayi ka dando dare danjan karesna, mba enawose fe. ²¹ K'elembarne ja pac-loku: «Indelukus nno ndoronu ko Kanu kawose-e.» K'elek abil dare da Efesi, ²² k'ontor dare da Sesari nde enacop marant mon mo. K'empɛ kares Yerusalem kako-yif alaj. Nte elip mo, k'ontor dare da Antiyok ja Siri.

²³ Nte tem toloma tenjɔpɔr mo, ko Pol ɔŋko k'enjɔpɔr atof ja Kalat ko Firiki pac-cɔpas acɔpse a Yesu bakac fap.

Apolos nde sadare sa Efesi ko Korent

²⁴ WaSuyif waloma anj-c-we Apolos, enader Efesi. Dare da Aleksandar* do anakom ko, fum wacare kalok-loku enayi, pacare so kitabu bel-bel. ²⁵ Dɔpɔ da Wabe do anatakse ko, ko kasumpar ka mes bel-bel, kanje k' ɔŋc-loke, pac-takse teta Yesu, mba mene kagbat daromun ka Sanj gbacaram ko enacare. ²⁶ K'eyefe kalok-loke kalar disre nde kalo ka dakatola da aSuyif. Nte Pirsila ko Akila njane ko kalok-loku mo, ko njalek ko ndaranan, ko njamberene ko katakse kacare kanjo kanabut ko teta dɔpɔ da Kanu mo.

²⁷ Nte Apolos enacem-cemne kacɔpɔr ka Akaya mo, ko awenɔc anja alaj njangbinɔr ko. Ko njancice acɔpse a Yesu daraj anje njayi

* 18:24 Aleksandar, dare dɔpɔŋ nde Misira nde afum alaram a doru fap njanko katakas mes.

Akaya mo areka, ñac-liku ña kəbanj kə bel-bel. Nte embere mo, k'entesə afum aka di, ako kəmar ka Kanu kənasəñje kəyone alan mo. ²⁸ Bawo fanəntər fə Apolos eñc-gbəkəle aSuyif fər ya afum alarəm kirinj pəsəñje ña kəcərə dəkitabu a Yesu əyone wəbe nwe Kanu kənayek-yek mo.

19

Pol nde dare da Efesi

¹ Tem nte Apolos enayi Kərənt mo, kə Pol nwe enacepər sədare sa kəronj mo, ontor dare da Efesi. K'embəp di acepse a Wəbe Yesu darəñ aləma. ² K'eyif ña: «Nənasəto Amera Nəcəmpi ña Kanu kəyefe nte nənayone alan Yesu mo ba?»

Kə ñalukse Pol: «Səntane fe yati teta Amera Nəcəmpi.»

³ Kə Pol eyif ña sə: «Kə kəgbət dəromun kərə kə nəsəto-ε?»

Kə ñalukse Pol: «Kəgbət ka Sanj.»

⁴ Kə Pol oloku: «Kəgbət dəromun ka Sanj, kəsəkpər mera yati kənayi teta Kanu. Mba Sanj oñc-liku afum a ñalaj wəkə endeder nkən tadarəñ mo, itə tatəkə Yesu.» ⁵ Nte ñane moloku maməkə mo kə ñasəto kəgbət dəromun tewe ta Wəbe Yesu. ⁶ Kə Pol enderjər ña waca, kə Amera Nəcəmpi ñender ña, kə ñayefe kəloku cusu nce ñantəcərə mo, ñac-dəñk sə moloku mətət mme Kanu kənasom ña kədəñk mo. ⁷ Arkun akakə ñajc-bəp wəco kə merəñ.

⁸ Kə Pol embere kəlo ka dəkətəla da aSuyif, pəc-lok-loke di kəbanj disre hanj yof maas, pəc-gbəkələne, pəc-sep kəsəñje afum kəcərə mes ma dəbe da Kanu. ⁹ Mba nte ayenki səbomp aləma ñajc-fati kəlanj mo, ñac-fani dəpə da Wəbe nno kənay kəyi mo. Kə Pol əmbəle ña, k' elekene acepse a Yesu darəñ aləma, kə ñawenne kəsək, kə ñarjok-lokərəne dəsək o dəsək nde dəkətəkse da Tirano. ¹⁰ Tatəkə tenawon meren merəñ, kə təsəñje aSuyif kə aKresi anje ñanayi atəf ña Asi mo kəne toloku ta Wəbe.

Awut a Sefa

¹¹ Kanu kəñc-səñje waca wa Pol kəyo mes məwəy-wəy mme mənacuca kənanj mo. ¹² Tenasəñje pəc-bəcəse acuy cəlotə, kə pəyone fe ti-e kəpol nke kəñgbuñne Pol mo, kə ayə ti-ε, docu dəñc-wur wəkayı, kə yəñk yelec yoc-wur sə wəkayı dəris.

¹³ Kə aSuyif aləma ñanjəs-kəs mofə məlarəm, kə ñatubucne Pol kəbeləs ka yəñk yelec nno acuy ñayi mo, ñac-liku: «İlok' əm: Məwur wəcu yəkawə tewe ta Yesu wəkə Pol eñcam mo.» ¹⁴ Wələñje wəpəñ wəka aSuyif wələma enayi pəc-we kə Sefa. Awut ən atəmp camət-merəñ ña ñajc-yə məyo məməkə. ¹⁵ Mba kə ñawak kəbeləs ñəñk ñələc-ε, ñi ñoloku ña: «Yesu, ñəcərə kə. K'ıñnepəl sə bel-bel fum nwe Pol əyone mo, mba

nəna, an'ə nəyone-ε?» ¹⁶ Kə fum wəkə ñəñk ñələc ñənayi mo eñgbapərne ña kəyefərəne, k'əntam ña fəp k'ambopər-bopər atəmp anje, kə ñayekse fəp fanan dis fos kə ñasək kəlo.

¹⁷ ASuyif kə aKresi aka dare da Efesi ñajcərə toloku tatəkə, kə kənesə kəyi ña fəp, kə ñələlas oñ tewe ta Wəbe Yesu. ¹⁸ Afum alarəm anje ñanawosə kəlanj Yesu mo, ñajc-der ñaloku fər ya afum fəp kirinj pələc mpe ñajc-yə mo. ¹⁹ Kə afum ako ñanayone dure mo, ñajc-kərə səbuk səñan sa dure kə ñajcəf si fər ya afum fəp kirinj. Kəway ka səbuk sasəkə kənanəp məñcəmbəl ma gəbati wul wəco kəcamət (50.000). ²⁰ Ti disre kətam ka toloku ta Wəbe kəsam kə kəsəto fənəntər.

Pəyama-yama dare da Efesi

²¹ Nte tənçepər mo kə Pol olompəsne kəkə dare da Yerusalem pəc-çepərəne təf ya Masedon kə Akaya. K'oloku: «K'ıñkəbərə Yerusalem-ε, mənə idekəsə-məmən Rom.»

²² Kə Pol osom Masedon amar ən merəñ Timote kə Erasto, mba kə nkən Pol eyi mataka mələma atəf ña Asi.

²³ Tem tatəkə tə pəyama-yama pəpəñ pənayi Efesi teta dəpə da kəlanj ka Wəbe Yesu. ²⁴ Wəgbəc wələma enayi di, pəc-we kə Demeteri, pəc-tubucne kələmpəs ka wəlo wa terəñka mpe anj-we Artemi mo. Agbəc a wəlo wa gbeti wawəkə ñajc-sətəne wi daka dəlarəm. ²⁵ Kə Demeteri oləñka agbəc kə ako ñajc-dine yebəc yayəkə mo, k'oloku ña: «Arkun! Nəçərə ti bel-bel a yebəc yayə y' andine. ²⁶ Mba nəñəñk kə nəne a nno Efesi kəbəp ka atəf ña Asi Pol pəmpə esep kəsəñje afum alarəm kəlanj hanj pəc-kafali ña mera kəloku a merəñka mme waca wa fum wolompəs mo, bəfo canu cə. ²⁷ Moloku məməkə məntam kəsəñje yebəc yosu kələcə. Təsəñje sə teta kəlo ka terəñka Artemi təyo sə abəc. Afəde sə pəc-loku a Artemi terəñka a kanu kə, kanu kəran nke afum fəp ñanjkor-koru nno atəf ña Asi, kə doru kər-kər mo.»

²⁸ Nte afum ñane moloku məməkə mo, kə mətele məñçepərər ña, kə ñayefe kəkule-kule: «Artemi kanu ka Efesi kəyone kəpəñ!» ²⁹ Kə pəyama-yama pəpəkə posumpər dare fəp, kətəñne disre kə afum ñambəpsəne abanjka ñanjan ñəpəñ. Kə ñalınəs asol a Pol Kayus kə Aristarko, anje ñanayefe Masedon mo, kə ñanjekərə. ³⁰ Pol enafanj kəkə-məntərne afum fər kirinj, mba acepse a Wəbe darəñ ñanawosəne fe kə ti. ³¹ Abə aləma a atəf ña Asi, anje ñanayone anapa a Pol mo, ñanasom afum nno eyi mo ñac-lətsəne kə a ta pəkə dəndə abanjka ñanjan ñəpəñ de!

³² Kə pəyama-yama pəñçop afum dəcə, anje ñac-kul-kulene nte, ako ñac-kul-kulene təkə. Afum alarəm ña dəcə ñanacərə fe nte o nte anabəpsənəne mo. ³³ Kənay kanjka dəcə kə afum aləma ñaləmər Aleksandər, nwe aSuyif aləma ñanacəñəs kəkə-lok-loku fər ya afum

kirinj mo. Ko Aleksandær efek kæca, pæfan kælok-looku payacne. ³⁴ Mba nte ñanadenepal a Aleksandær wæSuyif ɔyone mo, kɔ fæp fæyefe kækulæ-kulæ hanj dec meræj: «Artemi kanu ka Efesi kæyone kæpɔnj!»

³⁵ Ko wæbe wæloma wæka di entam kæatore-tore afum bækæc pæc-looku: «Arkun a Efesi, an' otocære a dare da Efesi dõtampær kæbum ka kælo kæpɔnj ka kanu kosu Artemi kɔ terɔnjka tɔn mpæ pontor kæyefe darenc mo-ε? ³⁶ Fum ɔfɔtam kægbekæl tatɔko, pæmar nænde næcanjka ta næbelkær kæyo nte o nte. ³⁷ Nte tɔsɔk mo, afum anje nænjkeræ mo ñalæsær fe kælo kosu kæpɔnj, ñalomsæ fe sɔ kanu kosu Artemi. ³⁸ Ko Demeteri kɔ awerjɔ anja apærjne on yebac ñayo kæbokene teta fum-ε, dakæboc kiti deyi kɔ aboc kiti ñayi, dændo pæmar ñakɔ ñabokene! ³⁹ Ko næyo sɔ tobokene tæloma-ε, andekolompæs ti pæmɔ tɔko sariye sæloku ti mo nde aboc kiti ñanjlojkane mo. ⁴⁰ Nækembærne, bawo antam kæbɔnjɛ su kæsɔje pæyama-yama pampæ kæyi, teta mes mame mençepær de mɔkɔ mo, bawo ali toloku sæfɔtam kæsɔtɔ kæloku nte tɔsɔje afum kæbæpsene tante mo.» Nte wæbe elip kæloku tatɔko mo, k'oloku nwe o nwe kælukus nde ndrɔn.

20

Pol nde tɔfya Macedon kɔ Kresi

¹ Nte pæyama-yama pæsak mo, kɔ Pol ewene acpæe a Wæbe daræj, k'ɛnjçepæs ña bækæc. Nte elip kælembærne ña, k'ɔnjko Masedon. ² Nte ɛnjçepær ataf ñanjɔkɔ mo, k'ɛnjçepæs alanj bækæc dæmoloku mælæræm, k'ender ataf ña Kresi. ³ K'eyi di yof maas. Tem nte ɛnædefanj kæyeki abela kæko ka ataf ña Siri mo, k'asɔje kɔ kæcære a aSuyif ñantæjnjæ kæyo kɔn pælec, k'ɛnjçem-cæmne kæluksærne sɔ dæpɔ da ataf ña Masedon. ⁴ Afum anje ñanacæmbær kɔ mo, ñanayone: Sopateri wan ka Purus wæka Bere, Aristarko kɔ Sekondu aka Tesaloni, Kayus wæka Derbe, Timote, Tikiko, kɔ Tirofimo aka ataf ña Asi. ⁵ Afum akakɔ ñanayi su kirinj kæko, kɔ ñanjko ñakar su Torowas. ⁶ Ko sɔna nte mataka ma kæsatã ka cæcom cætyo lebin mençepær mo, kɔ sælek abil dare da Filipi. Mata kæcamæt disræ kɔ sæmbæp ña dare da Torowas, nde sænacæpærne mata camæt-meræj mo.

Kæcepær kælpæs ka Paul dare da Torowas

⁷ Tataka tɔcɔko-cɔko ta tataka toluksær, kɔ sælonjkane kætepi ka kæcom. Pol nwe pænamar kæko dæckɔsɔk mo eyi kælok-looku ña, k'ɔmbɔlsæ moloku hanj çek-çek. ⁸ Sælamp sælaræm sænayi dændo dukulo da darenc dadæko sænalɔjkane mo. ⁹ Wætamp wæloma pac-we kɔ Eyutik ɛnande binjæli ba wunder kæronj tem tatɔko Pol ɔnjc-look-looku mo. Ko mere mæjgæpærne kɔ, k'ɛntempærne kæyefe dukulo dakæronj da maas. Anjælæk kɔ, tæjnjæ efi. ¹⁰ Ko Pol ontɔr, k'ɔnjko pæspine kɔ,

k'ælek kɔ dæwaca, k'oloku: «Ta pæyi nu yama-yama. Eyi wæyerj!» ¹¹ Nte Pol ɛmpæ sɔ mo, k'entepi kæcom kæsɔm, k'ɔnjçop sɔ moloku mɔn hanj dæssaka. Nte elip mo, k'ɔnjko. ¹² K'anjkeræ wætamp wækakɔ pæyi wæyerj, kɔ tɔyone tæcæpsæ bækæc tɔpɔnj.

Marant kæyefe Torowas hanj Mileto

¹³ Sæna, sænanunjkene kælek abil kæko dare da Asɔs nde Pol ɛnaloku a sændeko-læk kɔ mo, bawo kæroru k'ɛnafanj kæko. ¹⁴ Nte ɛnabær su Asɔs mo, kɔ sælek kɔ kæko ka Mitilen. ¹⁵ Nte sæyefe kæcali dakæba dændo mo, kɔ sæmberæ dæckɔsɔk Kiyɔ. Dæckɔsɔk dameræj kɔ sæjgbujene Samɔs, tataka ta maas kɔ sæmbæp Mileto. ¹⁶ Pol ɛnafanj kæcepær dare da Efesi takæronj ta ɛnjçæmbæræs di-ε, nte tɔjnsɔje ta owon sɔ Asi mo. Yerusalem ɛnjçælbekær kæbæp, kɔ tentam kæyi-ε, a dæssok da Pantekot dæc-bæp.

¹⁷ Tem nte ɛnayi Mileto mo, k'osom dare da Efesi kæk-wene kɔ abeki a kælonjkane ka alanj aka di. ¹⁸ Nte ñander kæwe kɔn mo, kɔ Pol oloku ña nte: «Næjçære fæp fonu tɔko isumpær nu mo, kælek dæssok dæcɔko-cæko nde ɛnjçæmbær kæcæk ataf ña Asi mo. ¹⁹ Imbæce Wæbe kætore bança disræ, ic-bok, ic-tæro, bawo aSuyif ñanjç-fanj kæy' em pælec. ²⁰ Tes o tes tentam kætese nu iloku nu ti fɔr ya afum kirinj kæko hanj dæwælo wonu disræ, ali tin imænjar fe nu. ²¹ K'ingbɔnjær sɔ aSuyif kɔ aKresi kæsækpær bækæc ñakafæle nno Kanu kæyi mo, ñagbækær Wæbe kosu Yesu kælanj.

²² Ndekæl ɔnj Amera ña Kanu ñesekæt' im, Yerusalem injko. Inçære fe nte tɔjnkɔ-bæp im di mo, ²³ mæne Amera Næcempi ña Kanu ñonjlok' im dare o dare nte: A kætorɔ k'inder, pæber' im dæbili. ²⁴ Teta ina, mes ma ina daræj meyi, tefanj ta ina tɔyone kækotene kæsom nke asom im mo, mes mme Wæbe Yesu olok' im kæyo mo fæp m' ifanj kæyo, nte tɔyone kamentær sede sa toloku tɔtæt kɔ kæmar ka Kanu mo.

²⁵ Ndekæl ɔnj intas, inçære a næfæsɔ-næjnk im, nænã fæp anje inacæpær kæcam dæbe da Kanu mo. ²⁶ Ilip kæloku nu moloku fæp mme Kanu kænasom im kæloku nu teta kæyac konu mo. Kɔ næntɔyo ɔnj tæko inatæks' on mo, te mi teyi fe sɔ ti, ²⁷ bawo iloku nu mæfanj ma Kanu fæp, ali tin imænjar fe nu. ²⁸ Nækemærne nænã særka kæbæp ka alanj anje ñayi pæmɔ yocæl nye Amera Næcempi ña Kanu ñasɔnj nu kækæ mo. Nækembærne kælonjkane ka alanj a Kanu, mecir mɔn yati mæstɔne ña. ²⁹ Inçære a k'indekæt-ε, afum alæc ñandætɔræs kælonjkane konu pæmɔ calma cæwæy-wæy nce cæmberæ cæntodesak yocæl mo. ³⁰ K'inçære a aloma nænã daco yati ñandeyefe kæloku yem, nte tɔjnsɔje acpæse alanj ñacæme ña daræj mo. ³¹ Næde nækemærne, ta næpælær a meren mme maas pibi kɔ danj isak fe kælok' un dæmænçær a nækembærne!

o kəfo təkə təntətesə afum asu, sariye sosu, kə nno kəfo kanjə mə! Ali aKresi embərsənə nja nno kələ kəpəŋ ka Kanu, k'eyik-yikəs kəfo kəsoku kanjə!»²⁹ Njanabokənə nte bawo təkəkə-cəkə njananəŋk Pol kə Tirofimo wəka Efesi njasol dare disrə, kə njančəm-cəmne a Pol enabərsənə kə kələ kəpəŋ ka Kanu disrə.

³⁰ Kə dare məl-məl deyi yama-yama, kə afum njaɣefe waca fəp kə njasumpər Pol, kə njanjəs kə kəwurene abanjə nja kələ kəpəŋ ka Kanu disrə, k'ančəŋəs cumba katina.³¹ Nte njanayi kəsəp kədif kə mə, k'anjəkə paloku wəbə wəsədar wəRom a pəyama-yama peyi Yerusalem fəp.³² Gbəŋcana babəkə kə wəbə wəsədar wəpəŋ nwe elek asodar kə abe anjan aləma kə njaɣekse kəkə di. Nte aSuyif njanəŋk asodar anjə kə abe anjan mə, kə njasəkəsut Pol.

³³ Kə wəbə wəpəŋ wəsədar nwe ŋčəŋne, k'osumpər Pol, k'osom a pakote kə gbekce mərəŋ. K'eyif fum nwe əyone mə, kə təkə əyō mə.³⁴ Kənay kanjəkə daco, aləma nja-kule nte, akə njač-kule təkə. Nte enader pəyi ŋj ta enjə tələm o tələm teta pəyama-yama papəkə mə, kə wəbə oloku a pakekərə Pol dəkədire da asodar.³⁵ Nte Pol embəp dəkusunjə mə, kə asodar njasipnə kə, bawo njananesənə kə pələc pəkə afum njanafəŋ kəyō kə mə.³⁶ Kənay ka afum kənacəmə Pol darəŋ, njač-kule: «Pamələk kə!»

Pol kəyacnə kən dəmολου

³⁷ Təm nte anadekə-fəŋ kə kəbərsənə dəkədire da asodar mə, kə Pol eyif wəbə wəsədar cəkresi: «Anjwos'em kələk' əm tes təloma ba?» Kə wəbə eyif kə: «Məŋčərə kəcəp cəkresi ba?»³⁸ Bafə wəMisira məyone, wəkə entəp kəc-səŋjə pəyama-yama kəyi mə, məkerə adifət afum wul manjəkəle (4000) nde dətəgbere ba?»

³⁹ Kə Pol oloku: «Awoŋ! Ina, wəSuyif iyone, dare da Tarəs atəf nja Silisi anjkom im, fum wəka dare dəpəŋ de! Intol'am, məwose ilok-lokər afum.»

⁴⁰ Kə wəbə wəsədar owose kə ti. Kə Pol empe k'ejəcəmə dəkusunjə, k'efək afum kəca. Kə afum fəp njančəŋk, k'olok-lokər nja cəArame, kusu ka aSuyif aka di.

22

¹ «Aweŋč im anja, Abek' em anja!» Pol ŋjč-loku, «Nəcəŋkəl ŋj moloku nme iyō meɣacnənə mə.»² Nte njanə pəc-cəpər nja kusu kəŋjan cəArame mə, kə pənanjəkə kəyō yəŋ.

K'oloku:³ «WəSuyif iyone, pakom im dare da Tarəs, atəf nja Silisi. Mba nno dare dandə d'andusum im nnəna Kamaliyəl nwe afum fəp njančərə mə. Nwe entəks' em bel-bel sariye sa atem asu mə, k'inasumpər sə teta Kanu bel-bel kə abəkəc fəp, pəmə tantə pəyi nənə sə məkə mə.⁴ K'inatarəs afum aləma anjə njanacəmə dəpə da Yesu dandə darəŋ mə hanj kə njafi. K'injot aran kə arkun, k'imber

nja dəbili.⁵ Wəloŋne wəpəŋ kə abeki a dətəf fəp njaɣone atəŋne aka ti. Inasətar nja reka kəkənə afum em aka Damas, nde njač-kə kəkə-sumpər aləŋ akə njanayi di mə, ikere nja for ya abe kirin nde Yerusalem pakə-sut.

Pol ələm təcəmə tən dəpə dətət

⁶ Dəpə inayi ic-lətərne Damas, danj pəŋ, gbəŋcana babəkə, kə pəmot pəpəŋ peɣefe dareŋč kə pəŋkel im pəwanjərə.⁷ K'intempənə dətətəf, k'ine dim nde dəŋč-lok' im: «Sol, Sol, ta ake tə məntərs' em-ε?»

⁸ K'iyif: «Wəbə, mənə an'əfə-ε?»

K'olok' im: «Ina, Yesu wəka Nasarət iyone, nwe mənə məyi kətərsəs mə.»⁹ Afum anjə sənəsol mə njananəŋk pəwanjərə papəkə bel-bel, mba njanane fə dim da nwe ŋjč-lok-lokər im mə.

¹⁰ K'iyif kə: «Čəke cə pəmar iyə-ε, Wəbə?»

Kə Wəbə olok' im: «Məɣefe, məkə dare da Damas, dəndo anjələk' əm təkə pəmar' əm kəyō mə fəp.¹¹ Mba nte pəwanjərə pa pəmot papəkə pənəsəŋ' em kətə-nəŋk mə, afum akə sənəsol mə njasumpər im kəca kə njankekər' em hanj kə imberə Damas.

¹² Mba fum wələma enayi di pac-we kə Ananiyas, pəcəmə tefəŋ ta Kanu darəŋ pəmə təkə sariye səloku ti mə. Nwe aSuyif anjə njanandə di njanacərə kə dətət amera mə.¹³ Kə Ananiyas ender nno iyi mə, k'ejčəm' em kəsək, k'olok' im: «Sol, wəŋč im, məluksərne sə kənəŋk.» Gbəŋcana babəkə k'inəŋk nkən Ananiyas.

¹⁴ Kə Ananiyas olok' im: «Kanu ka atem asu kəsəŋ əm kəcərə ka tefəŋ tən, mənanjək Wələmpu, mənə sə dim dən,¹⁵ bawo məndekə-yəne kə sedə for ya afum fəp kirin ta nte kə nte mənə sə mə.¹⁶ Ndekəl ŋj ta ake tə məyi kəwone-ε? Məɣefe məyō pagbət əm dərōmum teta Kanu, payak' əm kiciya kam kəwe ka Wəbə disrə.»

Kəsom ka Pol decikərə

¹⁷ Nte iluku Yerusalem mə, ic-tola nde kələ kəpəŋ ka Kanu, kə kənəŋk kənder im kəɣefe dareŋč.¹⁸ Ti disrə, k'inəŋk Wəbə Yesu, nwe ənalok' im: «Məkufə məwər Yerusalem, bawo njačədewose kəne sedə səkə məsumpər tetem mə.»

¹⁹ K'iloku kə: «Wəbə, njančərə a njač-kə dəwələ wa dəkətola da aSuyif, ic-sut, ic-bər afum dəbili anjə njanaləŋ tetam mə.²⁰ Nte analəŋ mecir mə sedə sam Etiyən mə, ina wəkawə yati inayi di, kə mes manjan mombət im. In' enaməŋjke akakə njanadif kə mə yati yamos.»

²¹ Mba kə Wəbə olok' im: «Məkə! Pəbələ pə ina indesom əm, nde atəyone Suyif njaɣi mə.»

Pol kə wəbə wəsədar wəRom

²² Afum njanacəŋkəl kə hanj təm nte ənaloku toloku tatəkə mə, mba ndekəl ŋj kə njanpənə

sim njac-liku: «Pamələk kə! Ta pasak fum pəmə wəkawə pəyi doru.»

²³ Kə njanjukule-kule, kə njangbal suma sənan kə njaləm kəbof darenc. ²⁴ Kə wəbe wəsodar wəRom osom asodar ən a pabərsənə kə dəkadire danjan. K'oloku a pasut Pol nte tənşənə pəloku-liku, pacərə te təkə əyən nte tənşənə afum kəkule-kule tetən mə. ²⁵ Nte anakot Pol kəkə sut kə mə, kə Pol eyif wəbe wəsodar wəkə ənayi di mə: «Awos' am kəsut wəkom wəRom nwe antəkiti mə ba?»

²⁶ Nte wəbe wəsodar nwe ene toloku tatəkə mə, k'ənəkə pəyif wəbe wəsodar wəpən, pəc-liku: «Cəke mändeyə-ə? Wəkom wəRom əfə.»

²⁷ Kə wəbe wəpən wəsodar wəRom ender k'eyif kə: «Mələk' im kançe, wəkom wəRom məyənə ba?»

Kə Pol owosə: «Ey.»

²⁸ Kə wəbe wəpən wəsodar wəRom nwe oloku sə: «İna, pəsam pəlarəm p' isətənə kəyənə ka wəRom!»

Kə Pol oloku: «İna, ənkom em ti kəkome dəm.»

²⁹ Gbənçana babəkə, akə pənamar njasənə Pol kələk-liku mə njambələ, kə wəbe wəsodar enesə, kəcərə a wəkom wəRom yati əsənə k'ənçot.

Pol nde fərya aboc kiti kirinj

³⁰ Dəckəsək wəbe wəkə asodar nwe pəfan kəcərə tes təkə aSuyif akəkə njambənçə Pol mə, k'oloku a pasikali kə, k'oloku sə alənə apən kə aboc kiti aSuyif fəp kələnkanə. Kə wəbe ənçərə Pol k'ənçəmbər kə fərya njan kirinj.

23

Pol kəyacnə kən nde fərya aboc kiti kirinj

¹ Pol pəgbətənə aboc kiti aSuyif ənçə, k'oloku: «Kə İna, awənç im ənə, amera njosoku pəs nj' inçətənə fərya Kanu kirinj han məkə.» ² Ananiyas wələnə wəpən oloku akə njanayi Pol kəsək mə a njafər kə kəca dakança. ³ Kə Pol oloku kə: «Kanu kəndesut' əm, məyənə pəmə damba dete nde ənçəm alom njefər mə! Məndə nno məc-kit' im pəmə təkə sariyə səloku mə, mba məc-liku a pasut em, təkə sariyə səmənə mə!»

⁴ Afum akə njanayi di mə, njaloku: «Wələnə wəpən ka Kanu məyi sə kələməs ba?»

⁵ Kə Pol olukşə njə: «Awənç im ənə, inçərə fə a nkon əyənə wələnə wəpən. İto ənçic kitabı disrə: «Pəmar fə mələməs wəkirin wəkə afum am.»*»

⁶ Nte tənayənə a alənkanə njanayi kəsək kin aSadisi kə kənəkə aFarisi mə. Kə Pol əyefə k'empənə dim dəndo aboc kiti njənç-yifət kə mə: «Awənç im ənə! İna sə, wəFarisi iyənə, wan ka aFarisi! K'ənçəmbər im kəkiti-ə,

kələn kem a afi njandeyefə defi kəsənə ti!» ⁷ Nte Pol oloku moloku məməkə mə, kə kəgbəkələnə kəyi aFarisi kə aSadisi daco, kə kəgbeyənə kəyi. ⁸ Kə aSadisi njaloku a kəyefə defi kəyi fə, mələkə meyi fə, yənç kə ark-İfin yeyi fə. aFarisi kəca kənjan, njalanaj a məməkə fəp meyi doru.

⁹ Kə sim səmpə han, kə atəkşə sariyə kəca ka aFarisi njayefə kə njambupərə pəpən, njac-liku: «Sənənç fə nte o nte təcək nno fum wəkawə eyi mə! Ançərə fə: Tələma njənç, kə pəyənə fə ti-ə, mələkə molok-lokar kə.»

¹⁰ Nte kəgbəkələnə kənç-cənçənə on kəcənçənə dəm kirinj mə, kə wəbe wəsodar wəpən enesə a ta njawatari-watəri Pol, k'oloku asodar a njator njakə njalək Pol njalukşə kə nde asodar njandirə mə.

¹¹ Dəckəsək pibi kə Wəbe Yesu ender Pol kənənç disrə, k'oloku: «Məbanşə! Təkə mənayən' em sedə fərya aboc kiti nde Yerusalem mə, mənə məkə sə məyən' em si Rom.»

Kəsək kədifka Pol

¹² Nte dec dəsək mə, k'aSuyif aləma njasək kədif Pol, kə njantənə kəsənçənə temer kətə-di yeri, kətə-mun han njac-lip ti. ¹³ Afum ənçə njanasek kədif Pol kançə mə, njənç-kə han njacpər afum wəco mançələ. ¹⁴ Kə njənçə njabəp alənçə apən kə abeki a dətəf kəkə-liku njə: «Səsənçənə temer kətə-di peri ta səntalip kədif Pol-ə. ¹⁵ Nəna on ndekəl kəbər ka aboc kiti aSuyif, nəkə nətələ wəbe wəsodar pəkərə nu Pol pəmə nte nənjənç kəməmən tetən bel-bel mə. Səna sənjçəmə səc-kar kədif kən ta entabəp un-ə.»

¹⁶ Nte wan ka wəkirə ka Pol ene pac-liku toloku ta kəcərə kə towul pədifə pən mə, k'ənçə nde asodar njandirə mə, k'əmbərə k'oloku ti Pol.

¹⁷ Kə Pol ewe wəsodar wəpən wələma k'oloku kə: «Məsələ wətəmp nwe məkenə kə wəbe wəsodar wəRom, bawo efənç kəsənçə kə kəcərə toloku tələma.» ¹⁸ Kə wəsodar wəkəkə elək kə, kə njənçə ndənə wəbe wəsodar wəRom.

K'oloku kə: «Kəlmani Pol ew' em k'olok' im a ikər' am wətəmp wəkawə, a efənç kəsənç' am kəcərə toloku tələm.»

¹⁹ Kə wəbe wəsodar wəRom osumpər kə kəca kə njawurnə kəsək. K'eyif kə: «Ake toloku təməyən nte məfənç kələk' im mə-ə?»

²⁰ Kə wətəmp nwe oloku: «ASuyif aləma njantənə a njawər əm alna Pol mətərənə njə kə ndənə aboc kiti aSuyif, pəmə nte njənçənç kəyifət kə njaməmən tetən bel-bel mə. ²¹ Mba məsəp ta njatəm əm dəmoloku de! Bawo afum wəco mançələ kə tələm njə daco njayi kəcərə Pol towul pədifə pən. Nəsənçənə

* 23:5 «Pəmar fə mələməs wəkirin wəkə afum am.» Ex. 22:27

temer kato-di yeri, kato-mun ta nantanim ko-e. Tem tante njalip kolompasne. Kawose kam gbacarom ko nyai kakar.»

²² Ko wabe wasodar waRom emenkas watemp nwe a ta palomar so nwe o nwe toloku tatoko oloku ko ma, k'esak ka, k'onjo.

Pol nde for ya wabe Felikas kirin

²³ Ko wabe wasodar waRom ewe asodar on aron meran, k'oloku na: «Nalek asodar masar meran (200), ayeksene fales waco camat-meran, ko atompær mbançaran masar meran (200), njalompasne kaka ka Sesari pibi-ana. ²⁴ Nalompas so fales, nte tonsonje pakene wabe Felikas Pol payi wayen ma.»

²⁵ Ko wabe wasodar waRom enjice Filikas areka nje njenaloku nte mo:

²⁶ «Ina, Kolodu Lisiyas, injic' am areka nanje mana wabe kem Felikas, ic-yif am.

²⁷ Warkun wakawe, aSuyif aloma njalek ko nac-ko kanim. Mba alok' im a wekom waRom ofo, it' asonj em kader ko asodar em kabajar na ko. ²⁸ Nte ifanj kacere tes nte ambonje ko ma, k'intorene ko nde aboc kiti anjan nyai ma. ²⁹ K'inanj, k'ambonje ko tes-e, kagbekalene ko nke kankotorene sariye sanjan mo, mba ali tes elasær fe nte pamar padife ko, ko payone fe ti-e, paber ko dabili ma. ³⁰ Nte alok' im kasek kadif ka warkun wakawe onj mo, ito injen' am ko katina. K'ilokene ambonje on tes, njako njabokene teton nno mana mayi ma. Danda ofo lonjan.»

³¹ K'asodar nyajo pamo tatoko wabe kanjan enasom na ma. Ko njalek Pol ko nanjekere ko pibi disre hanj Antipatri. ³² Dackasak ko asodar aloma njalukserne nde njandire mo, ko nasak ayeksene fales njakekere ko. ³³ Nte jambere Sesari ma, ko nasonj areka nanjoko Felikas wabe ka dotof, ko namentar ko Pol. ³⁴ Nte wabe ka dotof elip kakaranj areka nje mo, k'eyif Pol waka atof nere nyajone-e. Nte ene a waka Silisi ayone ma, ³⁵ ko wabe Felikas oloku: «Indecanjel am ko abonje am tes njandeder-e.» K'osom a pajarar Pol nde bili boko benayi nde abanja na wabe Herodu ma.

24

Ambonje Pol mes

¹ Nte mata kacamat mençepær ma, ko walongne waponj Ananiyas ontor ko abeki a dotof aloma ko wagbekalene wakim pac-we ko Tertulu. Ko nanjo njabokene nno wabe waka dotof eyi ma teta Pol. ² Ko wabe ka dotof osom k'awe Pol, ko Tertulu onjcop moloku mon nte: «Wabe, man' asonje nte sayine bakac yoforu ma. Kekatene debe kam katot, ko kasekpar ka mes maloma teta atof nosu nanje, bawo manayay ni nte tender ma. ³ Wabe Felikas walelas kosu, sanjato patot papako tem fap ko mofa fap. Sanjek-yekas' am ti. ⁴ Mba nte intofanj kalekar am tem telarom ma, it'

intolan' am kacanjel su abakac njotot disre tem tepic.

⁵ Sanjakce a fum wakawe waberas afum daco ayone, nkon onsonje aSuyif fap kagbekalene doru mofa fap. Wakinirj waka kagba ka afum a Nasaret ayone. ⁶⁻⁷ Enafanj yati kayik-yikas kalo kaponj ka Kanu, ito sanasumpære ko. ⁸ Mana Wabe mantam kayifat ko, maten kacere ko payone fo a toko sambonje ko ma kanje ko-e.»

⁹ Ko Asuyif anje nanayi di ma, njambanje Tertulu, kac-loku: «Ita teyi yati!»

Pol for ya Felikas kirin

¹⁰ Nte wabe ka dotof efek Pol kaca a palok- loku ma, ko Pol oloku nte: «Wabe, injcere a meren melaram mo mayi atof nanje mac-kiti. Kalanj kanjo disre k'indeloken' am kayac kem. ¹¹ Tentacepar fe mata waco ko meran nte impe dare da Yerusalem kaka-kor-koru Kanu, mantam ti kayifat. ¹² Ambap f'em kalo kaponj ka Kanu, ambap f'em dakalo ka dakotola Kanu da aSuyif, ambap f'em dare disre sac-gbekalene ko fum, ko payone fe ti-e, ic-gbinjar afum kayefarene. ¹³ Nafotam so kac- mentar am kanje ka tes toko njambonje em ma. ¹⁴ Kanje intam kawose nno for yam kirinj a Kanu ka atem em k'injkor-koru, k'injcame dapo da Wabe daranj nde na nanjem-cemne a yem yo ma. Mba ina ilan nte o nte anjic dakitabu Tawureta Musa ko Sayibe-e ma. ¹⁵ Injgbekar teta Kanu toloma amera, nte na abonje' em mes na so nanjgbekar mera ma: It' ayone a Kanu kandeyekti afi, alompu ko atolomp. ¹⁶ It' asonje nte ina so injsep tem fap kakatene amera njotot for ya Kanu ko afum kirinj.

¹⁷ Nte meren melaram mençepær ma, k'inder nno Yerusalem kademar afum em, k'ilonene so domun. ¹⁸ Ko nanjo njabap im ic- sokasne kalo kaponj ka Kanu disre, bafu afum njalonkane di, bafu pac-gbekalene. ¹⁹ Mene aSuyif a atof na Asi aloma ako nanayi di ma, na njopamar kader nno mayi ma njac-bonj' em mes, ko payone fo a njantompær em mi-e. ²⁰ Ko payone fe ti-e, afum akanje njaloku tes telac nte aboc kiti a kalo kaponj ka Kanu njanananj im nte njanakit' im ma. ²¹ Mene payone toloku toko inaloke dim daponj, icame na daco mo de: <Teta kadeyefe defi nke ilan ma, k'anjambær' im moko kiti nno for yam kirinj-e!»

²² Tenabap paloku Felikas bel-bel mes ma dapo da Wabe Yesu, k'olukase kiti dasak daloma, pac-loku: «Ko wabe wasodar waRom Lisiyas endeder-e, indemoman tes tonu.»

²³ Ko wabe ka dotof oloku wasodar a pajarar ko, mba ta pakot ko, ta pamone so afum on kamar ko mes maloma.

Pol for ya Felikas ko Durusil kirin

²⁴ Nte mataka maloma mençepær ma, Felikas njasol ko waran kon, Durusil, waSuyif enayi, ko njander, ko njasom pako-we Pol. Ko nanjanjel ko kaloku ka kalanj kon Yesu Krist.

25 Mba nte Pol enatefærnene moloku mon teta palompu, teta kasumpærne, ko kiti nke kandeder mo, ko kanese kayi Felikæs. K'oloku Pol: «Pantajne makò tante. Makò kæræna. K'indesoto tem-e, indeso w' am.»²⁶ Felikæs enafotoma a Pol ojkasoj ko pasam. It' ojcsomæse tem fap, pakò-wene ko Pol njaloku-loku.

²⁷ Ko naji ti disre han ko meren meren menjepær, k'asækpær Felikæs dæbe, k'andæs Porsiyus Festus. Mba nte Felikæs enafan kabotæs abe aSuyif mera mo, k'esak Pol dæbili.

25

Awe Pol for ya wæbe wæka taf ya Rom fap kirin

¹ Kadæs ka Festus dæcom da dæbe tataka ta maas, k'eyefe dare da Sesari kækò ka Yerusalem. ² Alonje apoj ko afum alet a dotof aSuyif najko njabokene nno eyi mo, teta Pol. ³ Ko najgbac naj-tola Festus kæmar kanjan pakere Pol Yerusalem, mba ko njalompæs towul mpe njantam kädife Pol döpo mo. ⁴ Ko Festus oloku na a najcaner Pol dare da Sesari, a nkön yati pamar pakò di mata mamakò. ⁵ K'endenjer, «Afum acære kælök-loku anje naji nu dacò mo, njasol ko ina, sækò. Ko fum wækawe enalæsær tes-e, najkò njalöm kabokene kanjan dendo.»

⁶ Festus enacepærne fe mata camæt-maas, ko pæyone fe ti-e mata wæco Yerusalem, k'olokus dare da Sesari. Dæckösök k'ende dænkiti, k'osom a pakere Pol. ⁷ Nte Pol ender mo, ko aSuyif anje njanator Yerusalem mo najkel ko, ko najbonje ko mes mæporj melaräm, mme njanato-tam kæsokæs mo.

⁸ Pol ojç-loku kæyacne kan: «Ali tes ilæsær fe! Inçiya fe sariye sa aSuyif, inçiya fe kælò kæporj ka Kanu, inçiya fe.»

⁹ Festus, nwe enafan kabotæs aSuyif mera mo, eyif Pol: «Mafan kære Yerusalem pakò-kit' em di for yem kirin ba?»

¹⁰ Ko Pol oloku: «For ya dænkiti da Sesar y' inçæme kirin tante, difo pamar pakit' im. Ali tes ilæsære fe aSuyif, pæmò tatækò mæna yati mænçære ti mo. ¹¹ Ko pæyone fo inçiya, ko pæyone fo iyo nte o nte pamar padifem mæ-e, ifotola a panjanen' em. Mba ko pæyone fo mes mæme ambonje' em mæyone fe kanje-e, pamar fe nwe o nwe pæsoj im na. Intola ti wæbe wæka taf ya Rom fap pakit' im.»

¹² Awa Festus, nte njalip kæmömæn mes mme ko amar on mo, k'oloku: «Nte maloku a Sesar mafan a pakit' em mo, kækò ko mænder Rom pakò-kit' em.»

Pol for ya Akripa ko Bernis kirin

¹³ Nte mataka malöm mænçepær mo, ko wæbe Akripa ko wækire kôn Bernis njander dare da Sesari, kädeyif Festus. ¹⁴ Nte njawak di kæwon mo, ko Festus olömær wæbe nwe teta Pol, pac-loku: «Felikæs enasak fum wæloma

dæbili. ¹⁵ Nte inako Yerusalem mo, alonje apoj ko abeki a dotof aSuyif njanabokene teton, naj-tola kädif kôn.

¹⁶ K'iloku na a aRom najfösoj fum kädif ta wækayi njantefærnene ko abonje on mes-e, pæyacne moloku mokò ambonje ko mo.

¹⁷ It' asoje nte njatowon kæderene nno mo. Dæckösök, k'inde dænkiti, k'isom a pakere fum wækako. ¹⁸ Nte abonje on mes njander mo, ali tes najbonje fe ko nte inafotone ko mo.

¹⁹ Najgbækælene kægbeækælene dæm teta dine danjan, ko teta Yesu wæloma, nwe efi mo, mba ko Pol nkön oloku a eyi wæyøj. ²⁰ Ko ina, nte intöcere nte indeloku teta mes ma dine danjan mo, k'iyif Pol, ko pæyone onwose kækò Yerusalem pakò-kiti ko dændo-e. ²¹ Mba Pol ontola nte efan mo: A wæbe kosu wælæl pækiti ko, it' asoje nte iloku a pacaner ko naj ic-tam kækene ko Sesar wæbe wæka taf ya Rom fap.»

²² Ko Akripa oloku Festus: «Ina so, ifan kæcanjæl fum wækawe.» Ko Festus oloku: «Ala mænçanjæl ko.»

²³ Dæckösök Akripa ko wækire kôn Bernis njanderene asos njayene, ko njamberen nde dukulo dækò ançiti mo, ko abe apoj asodar aRom, ko afum alet a dare. Ko Festus osom k'anjære Pol. ²⁴ Awa ko Festus oloku: «Wæbe Akripa, ko nana fap fonu anje naji su dacò mo, nænajk fum wækawe, teton to aSuyif alaräm akanje njambokene nno iyi mo. Kæyefe Yerusalem han nno, naj-kule-kule a pamar fe pæyi doru. ²⁵ Ko ina, inajk fe nte o nte pamar a padife ko mo. Mba nte nkön wæsarka ontola a wæbe kosu wælæl pækiti ko mo, it' inçem-cæmne kædekenen ko Pol wækawe. ²⁶ Nte intöyö nte o nte tosoku tecice wæbe kosu wælæl teta fum wækawe mo, it' inçerene ko for yonu kirin, pananjkanen mæna wæbe Akripa, najyifæt ko nte tøjsoje isato tækò indecic mo. ²⁷ Bawo, pæwuren' em kayi samne, kæsaj kelmani pac-kekære Rom ta mæsokæs kæcic mes mokò ambonje ko mo-e.»

26

Pol kæyacne kôn nno Akripa eyi mo

¹ Ko Akripa oloku Pol: «Awos' am kæloku-loku tetam.»

Ko Pol ondof kæca kælök moloku kæyacne. ² «Pæmbot im, Wæbe Akripa, kanajkne mokò ideyacne nno mæyi mo mes mme aSuyif aloma najbonje em mo. ³ Mænçære bel-bel mes mokur anja ma aSuyif ko kægbeækælene ka mi. Iletsen' am mæcanjæl im bel-bel.

⁴ ASuyif fap najçære nte tenayone teyi tem kæyefe dowut dem mo, dækacop nte inayi afum em dacò Yerusalem mo. ⁵ Najçær' em kæyefe nte panawon mo, njantam so kabonje ti, bawo for yanjan yati njanatorne mes ko mæyo ma doru dem fap, a caFarisi c' inayi, kægba ka afum akò nananajkanen kæyerj mes dine dosu mo. ⁶ Mækò ayi kækit' im, bawo inçbekær

amera temer nte Kanu kenasonj atem asu ma. ⁷ Cusunja cosu nce waco ko meranj cajsali tem fap, danj ko pibi, njayo amera kasoto ka kaleke temer kanjo. Wabe, teta kagbekar amera kanjo ko aSuyif njambonj em mes. ⁸ Teta ake to nantofanje kalan a Kanu kantam kayekti fum defi disre-e?

⁹ Ina wakawe yati, inacem-cemne kasimas ko tewe ta Yesu waNasaret sapo fap. ¹⁰ It' enayo Yerusalem, ina wakawe yati inaber afum acempi alaram dabili kotam disre nke abe a alonje njanonj im ma. Nte njanj-liku kadif kanjan ma, ina so inj-wose ti. ¹¹ Inj-ko dawolo wa daketola Kanu da aSuyif fap, ic-toras alanj, inj-gbac na kelomas tewe ta Yesu. Pac-tel' em nno naji ma, inj-belas na han sadare sacuru.»

Pol olam kakafale kan amera

¹² «It' enasonje dasok nde indeko dare da Damas ma, kotam ko kasom ka abe a alonje apoj. ¹³ Danj dec-fanj kabap, Wabe Akripa, k'inanj dando dapu pawanjara mpe penakel im ko afum ako sanasol ma. Pamot mpe panayefe dakom ma, poc-mot petas dec. ¹⁴ Ko santempene fap fosu dantof, k'ine dim doc-lok' im caArame: «Sol, Sol, ta ake to mantoras em-e? Panjuc' am kabar tefanj ta wabe kam.»

¹⁵ K'iyif: «Wabe, an' ofo-e?»

K'oluks' em: «In' ofo Yesu, nwe mana mayi kotaras ma. ¹⁶ Mba mayefe macame wacak wam karonj. Macare tes nte tasonj' em kawurur am ma: Iyek-yek am kayone ka wabec kem, mayone so watonje mes moko mananj nno iyi ma ko moko indeso-wurur am ma. ¹⁷ Indebanj am afum am akanje dawaca ko atoyone Suyif nda anje indesom am ma, ¹⁸ kaka-mepi na for. Nte tonjonje njawur dakabump njatefanne pawanjara, njawur kotam ka Sentani naji kotam ka Kanu disre ma. Ko njalan im-e, njandesoto kanjanje ka kiciya kanjan, njasoto dakacame afum daco anje njayone aka Kanu ma.»

Pol oloku yebac yon

¹⁹ «Ti disre, Wabe Akripa, iyenkar fe kananj nke kayefe darenc ma domp. ²⁰ Mba inacem karesna afum aka Damas ko aka Yerusalem, kabap ka afum aka atof na Yude fap han atoyone Suyif. Iloku na kasakpar bakac njakafale nno Kanu kayi ma, njayo mayo motot mme menjentar kasakpar kanjan bakac ma. ²¹ Tante tenasonje ko aSuyif njasumpar im nde kalo kaponj ka Kanu disre, njac-fanj kanim im. ²² Mba kabum ka Kanu kasonj' em kayi doru han moko, injoyone ko watonje mes mme nno awut ko abeki naji ma. Ifaloku nte o nte sayibe-e ko Musa njanato-loku ma, ²³ kacare a Krist endekekare pacucane, k'ayone wayefe wacoko-coko defi-e, nkon endecam teta pawanjara nno aSuyif ko atoyone Suyif naji ma.»

Pol kafanj kon kasoye Akripa kalan

²⁴ Nte Pol onj-ko loku moloku man mayacene ma, ko Festus onjulurne: «Pol sapo matamne fe? Katakas kam kalaram kasonj' am katotamne.»

²⁵ Ko Pol oloku: «Daka o daka doyo f'em. In-tamne kenj, Wabe kem walel, Festus! Moloku ma kanje ko molompene m' iyi kaloku. ²⁶ Wabe enjcare mamoko fap, it' injloke mi kalan disre for yon kirinj. Injcare a manjcare mes mamoko fap, bawo menacapar for ya afum kirinj. ²⁷ Malanj sayibe-e ba, Wabe Akripa? Injcare bel-bel a malanj na!»

²⁸ Ko Akripa oloku Pol: «Ko masap kabere ne papic-e, manjonj' em kayone walanj Krist.»

²⁹ Ko Pol oloku: «Tayone fo ndekal ko payone fe ti-e, tekirinj, intola ko Kanu kawose-e, kayefe mana hanj ako naji kacanjel im moko ma, naji pamo ina, mba ta gbekce yaye yeyi ti de.»

³⁰ Awa wabe ka atof, wabe ka sadare salaram, Bernis, kabap ka afum ako njannde ko na ma fap njayefe. ³¹ Nte njanj-wur ma njac-lokene: «Fum wakawe oyo fe nte o nte pamar padife ko, ko payone fe ti-e paber ko dabili ma.»

³² Ko Akripa nkon oloku Festus: «K'antam kasak fum wakawe pato-yone fo ewe wabe waka Rom-e.»

27

Anjekare Pol Rom

¹ Nte antonje onj a sabekce debil kaka ka atof na Itali ma, k'asonj Pol ko afum aloma ako njanaji dabili ma wasadar waponj waloma nwe anj-we Yuliyus ma. Wabum ka wabe waka Rom enayone, k'asom ko kakekas na. ² Ko sambekce dahil kayefe ka dare da Adaramit kaka ka cagber ca Asi ko sanjo sape. Aristarko waMasedon waka dare da Tesaloni enaji su daco.

³ Dakokosok ko sambere Sidonj. Yuliyus nwe onj-yo Pol mes motot ma, owose ko kaka ndena anapa on kaka-tenar na kamar kaloma. ⁴ Nte sayefe dando ma, ko sasumpar kaca ka Sipar bawo sanj-gbofne afe. ⁵ Nte sanjali kaba nke menje monjst taf ya Silisi ko Panfili ma, ko sanjo sator dare da Mira, atof na Lisi. ⁶ Dando ko wabe wasadar osoto dando abil nje njanako-yefe dare da Aleksandar kaka ka Itali ma, k'embek su nj disre. ⁷ Mataka melaram disre sac-kot meten dakaba. Pacuca disre po sanadebap Sinidi, mba nte afe njanato-wose su kaka pabale ma, ko sasumpar agber na atof na Kret, ko sanjepar Salmon. ⁸ Ko sanjgbofne dobo dadako pacuca disre, ko sanjo sabap kafa kanjo anje «Catanta Catot,» ta pamblene di ko dare da Laseya.

⁹ Nte tem telaram tenj-cepap, ako kakotene abil kanj-yo kayo dam way-way ma, ko mata ma kasun menjepar-e. Ko Pol enjbinar na: ¹⁰ «Anapa, inanjk fo kakot kosu kanje kayo

wey-wey. Abil ko yecamæs yoko yeyi ni disre mo yendelece, sɔna aŋe sɔyi ni disre mo yati sɔtoro.» ¹¹ Mba wɔbe wɔsɔdar palan wɔgbek abil ko waka ni, ta ewe moloku ma Pol daka-e. ¹² Nte tendenɔrne ti mo, katanta kanatese fe kɛcɛpɔrene derɔŋ. Ko ayi a abil ŋanɔko disre alarɛm ŋaloku kɔyefe ka di ŋabelɔr Fenik, katanta ka Kret nke kɔŋkɔŋkɔne afef ŋederɔŋ mo.

Afef ŋɔpɔŋ ŋosut dɔkɔba

¹³ Ko afef ŋepic ŋeyefe kɔwɔr kɔca-kɔtɔt, ko ŋanɔem-cɛmne a ŋantam kɔyo tɛfan tanan. Ko ŋayekti abela ŋanan ko ŋasolne dobo da Kret, ŋagberene di. ¹⁴ Pɔwon fe ko afef ŋɔpɔŋ ŋoko aŋc-we «Erikilɔŋ» mo ŋowur kɔyefe ka mɔro ma dare. ¹⁵ Ko afef ŋanɔko ŋeyefe kɛcɛrɛne abil ta antam sɔ kɛcɛme afef ŋanɔko kirin-e, ko sɔsakne ko ŋenkekɔre su nde ŋanafan mo. ¹⁶ Sɔyi kɛcɛpɔr mokuru mɛfɛt mɔlɔma tantɔf, mme aŋc-we Koda mo, ko santam pɔcuca disre kɛcɛmbɔrɔs abil. ¹⁷ Nte sɔlinɔrne ni mo, ko aŋe ŋayi kɔbɔc abil disre mo ŋanɔkote ni bɛnda yoko yenayɔne yemɛŋkɔrne mo, ŋac-nese kɔko-lɔŋe agber ŋa atɔf ŋa Siriti, bawo kerere ka asɔŋc kɔyi di. Ko ŋanɔbal aŋka, mba afef ŋosole ŋa. ¹⁸ Nte afef ŋenanɔŋkane kɔyikɔc su mo, dɔckɔsɔk ko ŋanɔbalɔs yecamæs yɔlɔma dɔkɔba. ¹⁹ Tataka ta maas, ko abɔc a debil ŋasumpɔr gbalanji ba abil dɔwaca wanjan ko ŋanɔbal yi dɔkɔba. ²⁰ Mataka melaram disre dec ko cɔs yɔŋc-wur fe, afef ŋec-bek on kɔbɛk dɔm, telɔpɔs ko sɔwure mera kɔyi sɔ doru.

²¹ ŋanadi fe yeri kɔyefe nte pɔnawon mo. Itɔ ko Pol eyefe k'ɛŋcɛme ŋa daco, k'oloku: «Anapa, pɔc-yɔne fɔ nɔɔŋkɔl im ta nɔyefe Kret nɔyekti abela-e, nɛdenabumne pɔcu yampɛ pɔsɔto su, ko ca nyɛ yɔsɔlɔr su mo. ²² Mba ndekal on, intola a aŋcɔpɔs nu bɔkɔc, bawo ali fum ɔfɔi nu daco, mɛne abil ŋendelece. ²³ Itɔ nno pibi meleke mɔlɔma ma Kanu nke iyɔne wɔkɔn ko nke inkor-koru mo, mowurɔrn' em. ²⁴ Ko molok' im: «Ta mɛnese, Pol! Mɛne mɛcɛme fɔr ya wɔbe ka tɔf ya Rom fɔp kirin, tetam tɔ Kanu kɔsake akanje nɔyi abil ŋanje disre mo fɔp kɔyi doru.» ²⁵ Nɛcɔpɔsne bɔkɔc arkun, bawo ilan tɔko Kanu kɔlokun' em mo tendeyi. ²⁶ Mba mɛne pako-lɔŋe mokuru mɔlɔma.»

²⁷ Pibi pa wɔco ko maŋkɔle p' anakɔ pafɛɔrɛne su kɔba ka Adiriya. Pibi daco ko akotene abil ŋanɔcɔre a alɔterne antɔf ŋowosu. ²⁸ Ko ŋantore paka pelɛl pakotɔr pi kɔbɛnda, ko ŋanɔŋk fɔ putukum pɛmbɔp mɛtar wɔco maas ko camat-tin. Ko ŋanɔŋne kirin ko ŋawak sɔ, ko ŋanɔŋk fɔ pɔtukum pɛmbɔp mɛtar wɔco mɛrɔŋ ko camat-mɛrɔŋ. ²⁹ Nte ŋanesene abil kɛcɔŋɔrɛne masar mo, itɔ ŋanagbale aŋka maŋkɔle tadarɔŋ, ko ŋande ŋac-kar pɔwanɔkara, mba pɔc-won ŋa. ³⁰ Mba nte abɔc a debil ŋanafan kɔyɛksɔr abil mo,

ko ŋantore agbanke, ŋac-loku a ŋako ŋagbal aŋka tekirin ta abil. ³¹ Ko Pol oloku wɔbe wɔsɔdar ko asɔdar, «Ko afum akanje ŋantɔyi debil-e, nɔfɔtam kɔyi doru.» ³² Ko asɔdar ŋanɔpɔu bɛnda ya agbanke, ko ŋasak ni ko ŋentɛmpene.

³³ ŋayi kɔkar dec kɔsɔk, ko Pol ewene fɔp fosu kɔko-di yeri, k'oloku: «Mɔko tataka ta wɔco ko maŋkɔle nte nɔyi kɔkar, ta nɛndi yeri mo. ³⁴ Intola nu on ŋa kɔdi yeri, bawo pɔmar nɛdi yi nte tɔŋsɔŋe nɔyacne mo. Ali wɔkin nu daco, kɔfon kon da dɔromp kɔfɔ-sɔlɔr kɔl» ³⁵ Nte Pol elip kɔloku tatako mo, k'ɛlek kɔcom k'eyek-yekas Kanu fɔr ya afum fɔp kirin, k'entepi ki, k'eyefe ki kɔsɔm. ³⁶ Ko fɔp fɔŋcɔp bɔkɔc ko ŋayefe kɔsɔm cɔcom. ³⁷ Sɔnɔyi afum masar mɛrɔŋ wɔco camɔt-mɛrɔŋ ko camɔt-tin (276) ako ŋanɔyi abil ŋanɔko disre mo. ³⁸ Nte fɔp fɔnɛmbɔre mo, ko ŋanɔbal malɔ melɔpas dɔkɔba nte tɔŋsɔŋe abil ŋɛberene kɔfɔy mo.

Kɔlɔŋe ka abil

³⁹ Nte dec dɔsɔk mo, abɔc a debil ŋananɔpɔl fe antɔf, mba ŋananɔŋk kerere, ko ŋanɔem-cɛmne kɛcɔŋɔs abil han ŋabɔp ki. ⁴⁰ Ko ŋasikɔli aŋka ko yontor dɔkɔba, ko ŋasikɔlene sɔ bɛnda ya yas nyɛ aŋc-gbɛke abil mo. Ko ŋayekti abela abil dɔkɔro, ko afef ŋɛlek ŋa, ko ŋɔŋcɔŋɔs abil kɔca ka dɔkerere. ⁴¹ Mba ko ŋanɔko ŋapɔt kerere acir mɛrɔŋ daco, ko kɔro ka abil kɔmɔtne dɛsɔŋc, ŋentam fe sɔ kɛcɔŋne kirin. Ko yam yɔpɔŋ yender yosut abil ŋanan ko ŋɛlɔsɔr ni tadarɔŋ.

⁴² Ko asɔdar ŋanɔem-cɛmne kɔdif ka kelmani-e, ta wɔlɔma pɔŋɛrɔŋ pɔyɛksɔr ŋa. ⁴³ Mba wɔbe wɔsɔdar nwe enacɛm-cɛmne kɔmar Pol ta efi dɔkɔba mo, eyamɔsɔr asɔdar kɔyo ka tɛfan tanan, k'oloku ako ŋanacɔre kɔŋɛrɔŋ mo ŋanɔŋkɛne kɔtor dɔkɔba ŋanɛrɔŋ nte tɔŋsɔŋe ŋape kare mo. ⁴⁴ Afum alɔpɔs ako ŋandelek cɔbam ko cɔpɔm ca abil ŋanɛrɔŋ ŋabɔp ŋa dɔndo kare. Ko afum fɔp ŋampe kare, ali wɔkin tes tenasɔto fe.

28

Pol eyi Malit

¹ Nte sampɛ ta tɔlɔm o tɔlɔm tɔsɔto fun mo, k'aloku su a mokuru mamɔko m' aŋwe Malit. ² Ko afum aka di ŋasumpɔr su bel-bel. Ko ŋanɔkɔre su kɔko-saye nɛŋc nde ŋanacɔl teta wɔcawan wɔko enacɔp kɔtuf mo, ko kɔfe. ³ Pol enawɛtɔs yanjan yɔlɔma nyɛ enayi kɔcɔl dɔnɛŋc mo, mba teta pɔwon, ko dof dowur yanjan disre ko dɛndɛtɔrne ko dɔkɔca. ⁴ Nte aka atɔf ŋanɔko ŋanɔŋk dɔf dɛdɛtɔrne Pol dɔkɔca mo, ko ŋalokɛne: «Fum wɔkawe tɔlɔma wɔdif afum ɔyone, bawo entɛp kɛcɔfe dɔkɔba, mba Pɔlɔmpu powose fe nkɔn kɔyi doru.» ⁵ Mba ko Pol ewes abok ŋɛ dɔnɛŋc, ali ta pɔŋcu ko-e. ⁶ Afum akako ŋac-kar a pɔŋko-kɛf ko dɔnda abok ŋenadɛtɔrne

mə, kə pəyənə fə ti-e pətemperne pəfi. Nte njan̄kar kə pəwon ta njan̄n̄j̄k tələm o tələm təsətə kə mə, kə n̄sək̄pər təcem-cəmne tan̄jan, kə n̄jaloku a kanu kə əyənə.

⁷Kəfo kan̄kə kəsək antəf n̄j̄əwə n̄jan̄yay di n̄ja fum wəbeki wəwəwə wəka mokuru maməkə wələma, pəc-we kə Pubiliyu. Nkən enasən̄ su dəkəyi dətət mata maas. ⁸Papa ka Pubiliyu enafəntərə ta entamne-e, fiba kə kupur yeyi kə. Kə Pol emberər kə, k'əntola Kanu, pəc-dən̄j̄ər kə waca, k'entaməs kə. ⁹Ti disrə kə acu aka mokuru aləpəs akə n̄ander sə, kə n̄ja sə n̄jantamne. ¹⁰Kə aka dare n̄jələs su bel-bel, nte səndeyefə kəkə mə, k'əsən̄ su ca yəkə pənamar su kəyə mə fəp.

Pol kəbəp kən Rom

¹¹Nte sən̄cəpərəne yof maas mə, kə səsətə abil n̄jə n̄jeyefə dare da Aleksandər, kə n̄jən̄cəpərəne dərən̄ mokuru ma Malit. Abil n̄jan̄j̄əkə n̄' an̄j-c-we «Diyəskur.» ¹²Nte səmbərə dare da Sirakus mə, kə səyi di mata maas. ¹³Kə səyefə dādo, səsolnə agbər kə sən̄j̄kə səsumpər dare da Resiyu. Kə afef n̄ja kəca-kətət n̄jeyefə dəkəkək, mata mērən̄ disrə kə səmbəp dare da Pusəl. ¹⁴Difə sənabəp awən̄j̄c su an̄ja alanj̄ akə n̄janatola su kəyi di mata camət-mērən̄j̄ mə. Təkət tante tə sənəkət kəbərə dare da Rom. ¹⁵Awən̄j̄c su an̄ja alanj̄ a dare da Rom an̄jə n̄janane te tosu mə, n̄ander kəfaynə su han̄j̄ nde makit ma Apiyus, kə nde an̄j-c-we Dəkəyikiya Maas mə. Nte Pol enən̄j̄k n̄ja mə, k'eyek-yekəs Kanu, k'emberene sə kəcəp abəkək. ¹⁶Nte səmbərə Rom mə, k'awosə Pol kəyi taciŋa kə wəsədər wəkə an̄j-c-bum kə mə.

Pol kəcəm kən toloku tətət ta Kanu Rom

¹⁷Nte mata maas mən̄cəpər mə, kə Pol ewe afum aləl aSuyif an̄jə n̄janay Rom mə. Nte n̄jambəpsənə mə, k'oloku n̄ja: «Awən̄j̄c im an̄ja, ali tes iləsərə fə afum asu, ali tes iləsər fə ta mes mosu mokur ma atem asu, mba n̄janasumpər im nde Yerusaləm kə n̄jamber im aRom dəwaca. ¹⁸Nte ayifət im mə, abe akakə n̄janafanj̄ kəsək im, bawo n̄jananən̄j̄k fə nte o nte pəmar padif' em mə. ¹⁹Mba aSuyif n̄jawosə fə. It' enasən̄j' em kəwe kiti ka wəbə ka təf ya Rom fəp ta ifanj̄ kəbən̄j̄cə afum em tes-e. ²⁰Tes tatəkə təsən̄jə nte ifanj̄ kənən̄j̄kə nu, isən̄jə nu ti kəcərə mə, bawo teta kəgbəkər amera ka afum a Yisrayel kəsən̄jə nte ambər im gbekce yayə mə.»

²¹Kə afum aləl a Rom n̄jaloku kə: «Ali areka n̄jefet n̄jin səsətə fə kəyefə atəf n̄ja Yude tetam. Ali awən̄j̄c su an̄ja wəkən̄j̄ ender fə pəloku su pələc pam. ²²Mba səfan̄j̄ fə sən' am kələk-loku mən̄a yati təkə mən̄j̄cəm-cəmne mə, bawo sən̄j̄cərə a kəgbəkələnə kəyi mofə fəp teta kəgba nkə məyi mə.»

²³Kə n̄jamboc tataka, kə nte dəsək dadəkə dəmbəp mə alarəm n̄ander nda Pol kəcən̄j̄kəl kə. Kə Pol an̄j-c-mentər n̄ja kəsək pəs kitabu

disrə mes ma dəbə da Kanu fəp, kəyefə sariyē sa Musa kəbəp yecicas ya Sayib-e. Kəyefə bət-bət han̄j̄ dəfəy kə Pol an̄j-c-səp kəsən̄jə n̄ja kəlanj̄ teta Yesu. ²⁴K'ən̄j̄kafəli afum aləma kəlanj̄ təkə an̄j-c-loku mə, mba aləma n̄janalanj̄ fə ti. ²⁵Nte afum n̄jan̄j̄c-sakətənə kəgbəkələnə disrə dādo an̄j-c-lok-loku mə, kə Pol endən̄j̄ər nte gbəcərəm: «Amera Nəcempi n̄ja Kanu n̄janalok-lokər atem anu bel-bel, dəyecicas yecempi ya an̄nabi Esayi,

²⁶ nte t' enaloku:

«Məkə nnə afum akan̄jə n̄jayi mə, məloku:

Nəndewon kəcən̄j̄kəl, mba nəfədene!

Nəndewon kəgbətne, mba nəfədənən̄j̄k!

²⁷Bawo bəkək ya afum akan̄jə yəfətəm kəne,

n̄jantanj̄ lən̄jəs, kə n̄jaməp fər.

N̄jac-nesə kənən̄j̄kə fər yan̄jan,

n̄jac-nesə kənənə lən̄jəs yan̄jan.

N̄jac-nesə kəcərənə mes bəkək yan̄jan.

N̄jac-nesə kəlüksərən' em nte tən̄jən̄jə itaməs n̄ja mə.»

²⁸⁻²⁹Nəcərə a kən̄jan̄j̄nə ka Kanu kan̄j̄kə atəyənə Suyif n̄' anakərə ki, n̄ja n̄jandecən̄j̄kəl ki.»

³⁰Kə Pol eyi kələ kən̄j̄kə an̄j-c-sən̄j̄ kəway mə mēren mērən̄j̄, difə akə n̄jan̄j̄c-fanj̄ kənən̄j̄kə kə mə fəp n̄jan̄j̄c-bəp kə. ³¹Pol pəc-cəm dəbə da Kanu, pəc-təkse afum teta Wəbə Yesu Krist kəlanj̄ fəp disrə, ali tes ta ayamsər kə-e.

Sak An'ɔ Sak ɔyɔnɛ-ɛ, t'ake tɔ pɔmar pakarajɛnɛ areka ɔn-ɛ?

Areka nɛfɛt njanɛ nɔyɔnɛ yecicɛs ya moloku ma Kanu, nɛɛ alaj a Krist nɔmbɔtɔr kɛkaraj doru dandɛ fɛp mɔ. Wɛnc ka Yesu, Sak, enacicɛs nɛ nte tɔnsɔnɛ alaj aka Krist nɔcɔpɔs bɛkɛc yanjan, ali tɔyɔnɛ a njanayi dɔpɔcucca. AKresi njanɛkule «Sak», aHebɛru nɔ nɔakule «Yakuba». Tewe tin tayi tɔ.

Sak enayɔnɛ wɛbeki wɛlɛl acɔkɔ-cɔkɔ a kɔlɔnkɛnɛ ka alaj nde Yerusalem daco. Dɛndo Yerusalem Sak enayi, nte kɛbɔpsɛnɛ kɔpɔnɛ ka abeki kɛnacɔpɔr mɔ. K'ɛmar Paul kɔ Barnabas kɛsɔtɔ ka moloku kɔ mɔkɔt mɔtɔt nte njanagbɛkɛlɛnɛ kɔ aSuyif alɔma teta kɛkɛnc ka atɔyɔnɛ Suyif mɔ. Antam kɛnɔnjɛk mes mamɔkɔ nde buk ba Yɛbɛc ya Asom a Yesu disre, sapitɔr 15.

Nnɔ areka njanɛ disre, Sak enacɔnɔs alaj a Yesu nte tɔnsɔnɛ nɔmentɔr kɛlaj kɛnjan kɔtɔt dɛmɔyɔ mɔtɔt mɔ. Enatɛkɛ alaj tɔkɔ pɔmar nɔtam kɛsumpɔr kɛlaj kɔtɔt kɔ dine dosoku nde Kanu kɛmbɔtɔr mɔ.

Sak enaloku alaj a nɔkɛmbɔrnɛ kɛbɔtɔr ka mes ma doru, k'ɔlɔm tin tin tin tɔkɔ tɔyɔnɛ kɛbɔtɔr ka Kanu kɔ kɛbɔtɔr ka afum alɔma mɔ.

Itɔ areka nɔ Sak nɛɛ nɛyɛnjɛkɛs alaj bɛkɛc hanɛ mata mosu mamɛ ayi mɔ.

Sak

Kɔyif

¹ Ina Sak, wɛcar ka Kanu kɔ Mariki Yesu Krist, incice nu areka njanɛ nɔna afum a Kanu cusunɛka wɛcɔ kɔ mɛrɔnɛ (12) anɛ nɔasamsɔr doru mɔ, inɔyif nu!

Kɛlaj kɔ kɛcɛrɛ

² Awɛnc'im anɛ alaj, kɔ nɛncɛpɛrɛnɛ pucca pɔlɔm-ɛ, nɛncɛm-cɛmɛnɛ pi pɔbotu disre, ³ bawo nɛncɛrɛ kɔ kɛlaj kɛncɔp kɛwakɛs fɔr kirin-ɛ, kɔnsɔnɛ kɛkar kɛbol-bolu. ⁴ Mba pɔmar kɛkar konu kɛbol-bolu kɛnjɛ kɛtesɛ, kɛlɔpsɔr sɔ, nte tɔsɔnɛ nu kɛbɛk kɛbɛk dɛm ta nte o nte tɔnɔbut kɛlaj konu mɔ. ⁵ Mba kɔ afum alɔma nɔayi nu daco anɛ kɛcɛrɛ kɛkɔt kɛmbut mɔ-ɛ, pɔmar nɛ nɔtola ki Kanu, endɛsɔnɛ nɛ ki. Bawo Kanu kɛmpɔcɛ afum fɛp abɛkɛc nɔtɔt ta kɛnal'am-ɛ. ⁶ Mba mɛnɛ mɔtola Kanu kɛlaj disre ta kɛlaj kam kɛmbut-ɛ! Bawo mɛna nwe mɛntolane kɛnesɛrnɛ disre mɔ, mɔyi pɛmɔ yam ya dɛkaba, nyɛ afɛf nɛnyɛkti nɛwɛn kɛsɛk mɔ. ⁷ Ta fum wɛkakɔ pɛncɛm-cɛmɛnɛ kɛsɔtɔr paka mɛɛ o mɛɛ yɔpɔcɛ yɔn daco, ⁸ bawo fum

wɛkakɔ ɔntɔmpɔr fɛ tɔyɔ tin, ɔfɔcɛrɛ dɔpɔ nde o nde nɔsumpɔr dɛyɔkɔt yɔn mɔ.

Wɛka daka kɔ wɛtɔyɔ daka

⁹ Pɔmar wɛnc kosu wɛlaj wɛtɔyɔ daka pɔpus, bawo Kanu kɛndɛpɛnɛ kɔ. ¹⁰ Pɔmar wɛka daka pɔpus, bawo Kanu kɛndɛtɔrɛ dɛkɛcɛmɛ dɔn, endɛkɔ-cɛpɔr pɛmɔ pɛlɛnjɛ pa dɛkulum. ¹¹ Kɔ dec dowur-ɛ, nne yowon yowosɛs yika, yɛlɛnjɛ ya yi yɛtɛmpɛnɛ, detes da yi dɔsɔlɛ. Itɔ pɔyi sɔ wɛka daka, nɔsɔlɛ dɛmɔsumpɔr-sumpɔr mɔn.

Pucca kɔ mɛwakɛs

¹² Pɔbɔt fum nwe embɔr mɛwakɛs mɔ! K'ancɛrɛ kɔ dɛkɛcɛmɛ dɔtɔt-ɛ, nɔkɔ-sɔtɔ kɛway kɔtɔt ka kiyi kɔn doru nke Mariki enasɔnɛ temer kɛsɔnɛ afum anɛ nɔmbɔtɔr kɔ mɔ. ¹³ Ta nwe o nwe pɛwakɛs pɛlɛc mɛɛ mɛfaj mɔn mɛndɛlɔnɛrnɛ kɔ mɛc-pɛnɛ kɔ abɛkɛc a pɛlɔku: «Kanu kɛwak kɛsɔnɛ'm kɛciya,» bawo afɔtam kɛsɔnɛ Kanu kɛciya, kɔ nkɔn Kanu kɛfɔsɔnɛ fum o fum kɛbɛrɛ kiciya disre. ¹⁴ Mba nwe o nwe mɛfaj mɔn mɛlɛc mɛnjɛlɔnɛrnɛ kɔ kɛwakɛs kɔyɔ tes tɛlɛc, mɛc-pɛnɛ kɔ abɛkɛc. ¹⁵ Kɔ mɛfaj mɛlɛc mɛmbɛkɛs-ɛ, mɔkɔm kiciya, kiciya kɛbɛkɛs kɛkom defi. ¹⁶ Awɛnc'im anɛ anɛ imbɔtɔr mɔ, ta nɛwɔsɛ a pɛtɛnjɛr un, ¹⁷ bawo kɛpɔcɛ kɔtɔt kɔ kɛtɔnɛ nke o nke dɛrɛnc kɛnyɛfɛ. Kanu Kas nke kɛlompas yomɔtɔr-mɔtɔr ya dɛrɛnc mɔ, otɔrɛ ki, nkɔn Kanu nke kɛntɔsɛkɔpɔr ali kɛmɛpɔr ka fɔr mɔ. ¹⁸ Bawo tatakɔ t'ɛnafaj ti k'ɔnɔkɔmɛ su sɔ ta mɛrɔnɛ tolɔku ta kance, nte tɔnsɔnɛ pɔyɔnɛ yɛbanɔs yɔcɔkɔ-cɔkɔ ya yɔlompɛs yɔn daco mɔ.

Mɛnɛ fum wɛtɔt pɔyɔ mɔyɔ mɔtɔt!

¹⁹ Nɛcɛrɛ tante bel-bel awɛnc'im anɛ: Pɔmar nwe o nwe pɛclɛk kɛcɛnjɛkɛl, ta pɛbɛlɛkɛr kɛlɔk-ɔlɔku, pɛc-won kɛtɛlɛ kɔ, ²⁰ bawo mɛtɛlɛ mɛfɔsɔnɛ kɛlomp fɔr ya Kanu kirinɛ. ²¹ Nɛlɔnɛ pɛyik-yik fɛp kɔ mes mɛlɛc fɛp mɛmɛ nɛc-yɔ mɔ, nɛbanɛ waca mɛrɔnɛ tolɔku nte anatɔp nu. Tolɔku nte tentam kɛyɛc kɛyi konu doru mɔ. ²² Nɛcɛmɛ tolɔku darɔnɛ, ta nɔyɔnɛ acɛnjɛkɛl gbɛcɛrɛm anɛ nɔantɛnjɛkɛrnɛ mɔ! ²³ Nwe o nwe edɛcɛnjɛkɛl tolɔku ta nɔkɔt ti mɔ, owurɛnɛ fum nwe endɛmɔmɛnnɛ kɛrɔ dɛmɛm mɔ. ²⁴ K'ɛlɛp kɛmɔmɛnnɛ bel-bel-ɛ, pɛkɔ, pɛpɛlɛrnɛ katɔna alulu* nɔn tɔkɔ nɛyina mɔ. ²⁵ Mɛna nwe mɛnjɛkɔkɛc sariyɛ sɛtɔnɛ sɛtɔt nɛsɛ sɛsikli afum mɔ, mɛsumpɔr si bel-bel, bafɔ mɔyɔnɛ wɛcɛnjɛkɛl ka si gbɛcɛrɛm nwe ɛmpɔlɛr mɔ de, mba wɛcɛnjɛkɛl nwe ɛncɛmɛ mes mɔyɔ mɔtɔt ma si darɔnɛ bel-bel mɔ. Pɔbɔt fum nwe ɛncɛmɛ si darɔnɛ mɔ. ²⁶ Kɔ fum ɛncɛm-cɛmɛnɛ kɔyɔnɛ wɛka dine ta ɛnjɛkɛmbɛrnɛ kɛlɔku-ɔlɔku-ɛ, abɛkɛc nɔn nɛyi kɛnɛmpɔs, dine dɔn dɔsɔk fɛ. ²⁷ Dine dosoku nde dɛntɔyɔ ali tɛbɛlɛk ta pɛbir-bir nde fɔr ya Kanu

* 1:24 «Alulu» = «andulu»

Papa koso kirinj mo dɔyɔne nte: Nəgbekere awut anje akere ko akas anja nafi mo, ko aran anje awos anja nafi mo dəpucuca panjan. Nəkembərne mes melec ma doru fəp.

2

Ta nəcəmene fum

¹ Awenc'im anja, ko nəlanj Mariki kosu Yesu Krist nwe debeki don dembek mo-ε, ta nəcəmene afum! ² Ko fum embere nde kəlo ka dəkətola donu Kanu pəberne kurunde ka kema datelər pəberne yamos yətət, wəloma wətəyo daka sɔ pəbere pəberne yamos yelɛc-ε, ³ nənjafəli fər nno wəberne yamos yətət eyi mo. Nəloku ko: «Məna, mənde nno dəcəm dətət nde!» Mba nəloku wətəyo daka: «Məna, məcəme nde», ko pəyone fe ti-ε, nəloku ko: «Mənde nde datəgbekəle pəkə.» ⁴ Ko nəyo tətəkə-ε, bafə nəmbocne tətəkə kiti ba? Pəmar fe nu kəyo ti! ⁵ Nəcənəkəl awenc'im anja anje imbətər mo: Kanu kəyək-yek atəyo daka doru dande nte nqantam kəkək kəlanj mo, njasətə ke ka dəbe da Kanu nke enasən temer kəsən anje nambətər ko mo. ⁶ Mba nəna, nəfər-fərəs atəyo daka! Bafə aka daka akakə nqantərəs un, bafə nja nənəkəre nu dabe kəkə-canər nu ba? ⁷ Bafə nja nənjloməs tewe tətət ta Mariki ba? ⁸ Ko pəyone a nəcəme sariye sa abe darən pəmə təkə yecicas yosoku yoloku ti mo: Məbətər wenc əm pəmə məna sərka-ε! Ko nəyo nte, nəyo bel-bel. ⁹ Mba ko nəncəmene afum-ε, nənciya təm tətəkə, sariye səmar kəsumpər un aciya, bawo nələləs fe si. ¹⁰ Ko fum encəme sariye fəp darən mba pəciya toloku tin gbonj ta si-ε, sariye səmar kəsumpər'am bawo nələləs fe si fəp. ¹¹ Bawo nwe enaloku: «Ta məsumpər daləkə!» mo, enaloku sɔ: «Ta mədif fum!» Ti disrε, ko məsək kəsumpər daləkə mba mədif fum-ε, pəmar sariye səsumpər'am, bawo nələləs fe si. ¹² Pəmar nəlok-loku ko nəyo pəmə afum anje anjə-kitine sariye nse səsonj afum akakə kəsikələ mo. ¹³ Afədəkə-yone nənəfər fum nwe ɔntəyone akə nənəfər mo, bawo nənəfər detam kiti.

Kəlanj ko məyo

¹⁴ Ake dəkəcəme dɔ tətəkə dɔyo-ε, awenc'im anja, fum kəc-loku: «Ilanj» mba k'ontə kəc-mentər ti dəməyo mətət-ε? Kəlanj kanjə kəntam kəyəc ko ba? ¹⁵ Ko wenc'am wərkun ko pəyone fe ti, wenc'am wəran pəyi ta ɔyo yamos, ta ɔyo yeri yon ya dəsək-ε, ¹⁶ mba ko nələmərne nja: «Kanu kəsəle nu! Kanu kəsən nu yamos yətət! Kanu kəsən nu yeri yelərəm!» ta nəsonj nja ca yəkə yombut nja mo-ε, ake dəkəcəme dɔ təyo-ε? ¹⁷ Itə kəlanj nke kəntəmentərne dəmes məyo mətət mo kəlanj kəfi ko kəyone. ¹⁸ Mba fum wəloma pəloku: «Məna məyo kəlanj, ko ina iyə mes məyo mətət.» Ina ic-yif nja: «Məmentər'im

kəke cɔ kəlanj kəntam kəyi ta mes məyo mətət meyi-ε. Ko pəyone ina-ε, dəmes məyo mətət mem injmentər kəlanj.» ¹⁹ Məna məlanj a Kanu kin ko. Məyo ti bel-bel. Itə yənjk yelanj sɔ, mba yeyi kəyikcəne kənese. ²⁰ Məntamne fe ba? Məfanj kəcəre, a kəlanj nke kəntəsəl ko mes məyo mətət mo kəyo fe dəkəcəme ba? ²¹ Ak'enasənje Kanu kələm bembə bosu Abraham wəlompū-ε? Teta mes mən məyo, bawo enasən wan kən Siyaka nde dengbir teta kələnje. ²² Mənənjk kəlanj kən ko mes mən məyo mətət menasumpərəne: Dəmes məyo mətət kəlanj kənjmentərne kənaləpsər teta təyo tən tətət təkə ɔyo mo. ²³ Tante tɔ yecicas yenalare, kəc-loku: «Abraham enalanj Kanu, ko Kanu kələm ko wəlompū teta kəlanj kən.» K'awe ko wanapa ka Kanu. ²⁴ Nənənjk ti onj, Kanu kəfanənjk dolompū da fum teta kəlanj kən gbəcərəm, mba kəməmən sɔ mes mən məyo mətət. ²⁵ It'enayi sɔ teta Rahabu wəran wəyama-yama, bafə dəmes mən məyo mətət Kanu kənaləm ko wəlompū, nte wəran nwe enabanj asom aka Yisrayel mo, k'enjafələ k'ementər nja dəpə dələma mo ba? ²⁶ Itə pəyi sɔ dis nde dəntəsəl ko ni mo defi, kəlanj nke kəntəsəl ko mes məyo mətət mo kəfi.

3

Kəcəmbər temer

¹ Awenc'im anja, ta nəwosε kəla kəyone ka atəkse, bawo səna anje səntəkse mo, andekə-boce su kiti nke kəndekə-yənjk katas ka afum alpəs akə mo. ² Anciya fəp fosu məyo melarəm. Ko fum ɔntə kəc-ciya dətəkə onjloku mo, fum wəlompū ɔf, nwe entam kəcəmbər dis don fəp təkə enfanj mo. ³ Anjəbəmas fəles fεc dəcusu nte tənsonje yecəme tefanj tosu darən mo, antam kəsəle dis dayi fəp. ⁴ Nəcəm-cəmnε sɔ cibil cəpən; ko afef njoən njewen ci-ε, njas njeft enjəkəfəli nji, wəgbək pəkəkəre nji nno o nno enfanj mo. ⁵ Temer sɔ, paka pefet pɔ pəyone dərīs, mba pentam kəpus kəyone ka paka pəkə pənsonje mes məpən kəyefe mo. Nəcəm-cəmnε nenc defet nde dentam kəcɔf kulum kəpən mo! ⁶ Temer ta fum sɔ nenc dɔ! Paka pələc pɔ mpe peyi su dərīs mo, pi penyik-yikəs dis dosu fəp. Pi pendikəc nenc da yahanama kəyi kosu doru fəp. ⁷ Fum entam kəcəmbər sɛm ya doru tefanj tən: Sɛm ya dop fəp, bəmp, yelinj-lijne ko sɛm ya dəkəba. Ayi kəcəmbər sɛm ya doru fəp tefanj ta fum, k'encəmbər yij tefanj tən. ⁸ Mba fum ɔftam kəcəmbər temer tefanj tən: Paka pələc pɔ ko peyi kəkəfələ-kəfələ tɛm fəp, pələre məkəl* tɛp mme mənɔdif mo. ⁹ Pi pɔ sənkor-kore nwe ɔyone Mariki ko Papa mo, mba sɔ pi səntolanε pələc afum anje Kanu kəlompəs njawurεne ko nkən mo. ¹⁰ Moloku ma kəkər-koru ko ma kətolanε awenc'im anja pələc kusu kin kanjke

* 3:8 məkəl = məkən

kò moŋwur. Awenc'im aña, pəmar fe teyi tatəko de! ¹¹ Kəlamp kin kəfəsəŋ domun dobotu kə dodokət. ¹² Awenc'im aña, akomp ŋeyi nŋe ŋoŋkom mantambənc mə ba? Kə pəyone fe ti, alembəra ŋoŋkom comp ba? Kəlamp ka domun dodokət kəfətam kəsəŋ domun dobotu.

Kəcərə nke kəyefe darenc mə

¹³ Fum eyi nu daco nwe encəm-cəmnə kəsək domp, pəyo sə kəcərə kəkət mə ba? Pəmar wəkəkə pəmentər ti dāmes mən mətət mostumpər, pəbətə mi amera kə kəcərə kəkət. ¹⁴ Mba kə nəntəmpər bəkək yelare kəraca kədokət kə amera ŋa kələkne-ε, nəsak kəpuse kəcərə konu mes, nəc-yemsene kance. ¹⁵ Kəcərə kəkət kanjo bafə darenc kəyefe, mba nnə dantəf kanjo kəyefe dəkəcem-cəmnə ka fum kə ka yəŋk. ¹⁶ Bawo nnə o nnə kəraca kə amera ŋa kələkne ŋeŋyi mə, pəyama-yama kə məyo mələc fəp meŋyi di. ¹⁷ Mba kəcərə kəkət nke kəyefe darenc mə, kənuŋkənə kə kəncemp, kə teyefe dānda kə kəyo pəforu, dərənc, kəcəŋkəl moloku ma afum, kələ nənəfor kə məyo mətət, kəfəyer fum, kəfəfənsər fum kəbət. ¹⁸ Pəmə fum nwe əmbəf meŋgben mətət dantəf k'əsəto yetel yətət mə, atən pəforu aŋe ŋambəf pəforu disre mə, ŋandesəto yetel ya dolompu.

4

Kəbətər ka ca ya doru

¹ Deke kəwan kələrəm kə deke kəgbeklene kələrəm kəyefe nu daco-ε, kə pəntəyone dāməfəŋ mələc mme moŋsutene dis donu fəp disre mə? ² Nəfəŋ ta nəsəto-ε. Nədif fum, kə nəyone afum kəraca, mba nəfatam kəsəto nte o nte. Nəberene kəcəp kələrəm kə kəwan kələrəm, mba nəyo fe, bawo nəntola fe Kanu. ³ Nəntola Kanu ta nəsəto-ε, bawo bəkək yeləc yo nəntolane, nte təŋsəŋe nətam kəsəto kələsar-ləsər teta məfəŋ monu mə. ⁴ Asumpər dalako! Nəncərə fe a kəyone wanapa ka doru dandə kəyone wəterene ka Kanu ba? Məna nwe məŋfəŋ kəyone wanapa ka pələc pa doru mə, məsəŋene kəyone ka wəterene ka Kanu. ⁵ Yecicəs yosoku yolok-loku fe samne, kəc-loku: «Fəŋ haŋ kə amera nŋe ənəbər su mə ŋembas kə.» ⁶ Mba kəmar ka kəbət amera nke əsəŋ su mə kəmbək, itə Yecicəs yoloku: «Kanu kəntefərne alekne, mba atələkne ŋə Kanu kəŋsəŋ kəmar ka kəbət kən amera.» ⁷ Itə pəmar nəyi Kanu dərəŋ, kə nəyənəkər ŋəŋk ŋeləc səbomp-ε, ŋeŋyeksər nu pəbələ. ⁸ Nələtərne Kanu, ki sə kəŋlötərne nu. Nəsəkəsne waca nənə aciya! Məsəkəsne abəkək məna nwe o nwe məntəmpər pəcəm-cəmnə pin mə! ⁹ Nəŋaŋne telər kəyi konu pucuca, nənde kəbal ka pi, nəbok! Kəsəl konu kəsəkpər kəyone nu kəbok ka kəbal, pəbotu ponu

pəyone nu kəmənəncə. ¹⁰ Nətore banca nnə Mariki eyi mə, k'əndepene nu.

Ta məyemsene wenc əm wəlan

¹¹ Awenc'im aña, ta nəyemsene! Nwe ənyemsene wenc, kə pəyone fe ti-ε, pəkiti kə mə, sariye s'eyi kəyemsene, sariye s'eyi kəkiti. Kə məŋkiti sariye, ta məyone fum nwe encəme si dərəŋ mə-ε, wəboc kiti ka si məyone. ¹² Bawo Kanu sona kəsəŋ su sariye, ki kəntam kəboc kiti. Kanu sona kəntam kəyac, kə pəyone fe ti-ε, kəmələk. An'ə məna məyone oŋ-ε, məna nwe məŋkiti wəndə kam mə?

Ta mələkne

¹³ Nəcəŋkəl'im, ndəkəl oŋ nənə aŋe nəŋloku: «Məko kə pəyone fe ti alna dare nde do səŋkə, səko-cəpərəne di teren tin, səŋkə-caməs, səsəto pəsəm pələrəm.» ¹⁴ Ta nəncərə təkə doru donu deŋyi nu alna mə! Doru donu dowurəne kibi nke kəntuf təm tepic kəsəkə sə mə. ¹⁵ Mba nte tə pəmar nəloku: «Kə Mariki efaŋ ti-ε, səŋyi doru, səyo nte kə pəyone fe ti-ε təkə.» ¹⁶ Mba nəyək-yekəsne kə nəlom. Kəlom fəp mes mələc mə kəyone. ¹⁷ Kə fum encərə təkə aŋyo pətət ta aŋyo pi-ε, wəkəkə əyo tes teləc.

5

Kəbeŋne ka aka daka

¹ Ndəkəl oŋ nəcəŋkəl'im, nənə aka daka! Nəbok nəsəŋe-səŋe teta pəcu y mpe pendebəp nu mə! ² Daka donu dente, yet yəsəm yamos yonu. ³ Kəma konu kə gbeti bonu yosumpər mərka. Mərka mme məŋkə-yone sēde nse səndeko-sumpər nu kiti mə, mərka məc-səm dis donu pəmə nenc mə. Mataka melpəs mame nəwətəs daka. ⁴ Nənəŋk! Kəway nke nənəgbək abəcə anu dale mə, kəŋkule. Kəbokene ka atel anu kəŋkə kəberə Mariki ma asodar a darenc dələnəs. ⁵ Nənəcəpərəne doru donu kəsəto daka delarəm disre kə nəŋəcəpərər tefəŋ tonu. Bəkək yonu yənəmbərə pəmə nte asəŋəs pəcol yeri pətəf teta dəsək nde aŋkə-fay pi mə. ⁶ Nənəbok kiti nəsəŋe padif fum wəlompu, nwe oŋtəgbekəl nu mə.

Kəkar kə katola

⁷ Nəŋaŋne nəkar awenc'im aña alaŋ, haŋ Mariki pəc-der. Nənəŋk təkə wəbifti dale eŋkar yetel yətət ya antəf mə: Encərə a mēne wəcafəŋ ka mələfe kə wəka dərəŋ delpəs pətuf kərəsna. ⁸ Nəna sə, nəŋaŋne nəkar, nəyənək bəkək, bawo kəder ka Mariki kələtərne. ⁹ Ta nəbokərəne, awenc'im aña alaŋ, nte təŋsəŋe ta Mariki eŋkiti nu mə. Wəkiti olətərne, pəmbələ fe sə pəberə! ¹⁰ Awenc'im aña alaŋ, nəcəm-cəmnə sayibe-ε aŋe ŋanalok-loke tewə ta Mariki mə. Nətubucne kəkar kəbol-bolu ka aŋe ŋanabər pucuca mə. ¹¹ Nənəŋk təkə səntam kəloku

a pæmbæt aŋe ŋanabær pucuca mɔ. Nənanə pæc-loku kəkar kəbol-bolu ka Yobu, nəncərə təkɔ Mariki ɛnəyɔnɛ kɔ tɛlpəs mɔ. Mariki ɛla nənfɔr k'ombət amera. ¹² Pənaŋkanɛ, awɛnc'im aŋa, ta nədɛrmɛ darenc, ta nədɛrmɛ antɔf, ta nədɛrəm kədərəm nkɛ o nkɛ. Mba «Ey» ŋonu ŋɔyɔnɛ «Ey», «Ala» ŋonu ŋɔyɔnɛ «Ala», ntɛ tɔŋsɔŋɛ ta nəntɛmpɛnɛ kiti dɛntɔf mɔ. ¹³ Fum eyi nu dacɔ nwɛ eyi pəcuca mɔ ba? Pəmar pətola Kanu. Fum eyi pəbotu nu dacɔ ba? Pələŋəs kəkɔr-koru. ¹⁴ Fum wətətamne eyi nu dacɔ ba? Pəmar fum wəkakɔ pəwɛ abeki a kəlɔŋkanɛ ka alaŋ, ŋatola Kanu tɛtɔn, ŋabɔy kɔ moro mɛpic dərɔmp tɛwɛ ta Mariki. ¹⁵ Kɔ fum ontola Kanu kɔ kəlaŋ-ɛ, kətola kɔn kəndɛsɔŋɛ

wətətamne kətamne. Mariki ɛŋyɛkti kɔ pəcəmbær, k'ɛnayɔ mɛs mɛlɛc-ɛ, Kanu kəndɛŋaŋnɛnɛ kɔ mi. ¹⁶ Nəsəksərənɛ kiciya konu, nətolanɛnɛ, ntɛ tɔŋsɔŋɛ nətamnɛ mɔ. Kətola ka fum wəlɔmpu kəyɔ fənɔntər nɛ fəntam kəsəkɔr mɛs mɔ. ¹⁷ Eli fum ɛnəyi pəmə sənə. Pəc-tola pəyɛŋki fəp wəcəfən kətɔdɛr, kɔ wəcəfən ɔntɔtuf haŋ mɛrɛn maas kɔ yof camət-tin. ¹⁸ Kɔ Eli ontola sɔ Kanu, kɔ wəcəfən ɔntuf sɔ, kɔ antɔf ŋəsɔŋ sɔ yokom. ¹⁹ Awɛnc'im aŋa, kɔ wəkin ɛŋgbaymɛ kance-ɛ, wəlɔma ɛntam kəlɔŋərnɛ kɔ pəsɔlnɛnɛ kɔ dɔpɔ da kance. ²⁰ Wəkakɔ pəcərə ntɛ: Nwɛ ɔŋsɔlnɛnɛ wəciya dɔpɔ da Kanu mɔ, ɛndɛyac kɔ defɪ, pəkufun mɛs mɛlɛc mɛlarəm.